Alexandre Dumas

Alexandre Dumas

RĂZBOIUL FEMEILOR

CUPRINS:

Nanon de Lartigues.3
Doamna de Conde.163
Vicontesa de Cambes…283
Mănăstirea din Payssac…460
Stareţa mănăstirii Sainte-Radegonde de Payssac…504
Fratele şi sora…512

NANON DE LARTIGUES.

I.

În apropiere de Libourne, oraşul acela vesel, care se oglindeşte în apele repezi ale Dordonei, între Fronsac şi Saint-Michel-la Riviere, se afla, odinioară, un sat frumos cu ziduri albe şi acoperişuri roşii, ascuns pe jumătate de ramurile arţarilor, teilor şi fagilor. Drumul care ducea de la Libourne la Saint-Andre-de-Cubzac, trecea printre casele sale aliniate simetric de o parte şi de alta, constituind pentru ele unica perspectivă. În spatele unuia din aceste rânduri de case, doar la vreo sută de paşi, şerpuia fluviul a cărui lăţime şi măreţie anunţa încă de pe acum că marea era în apropiere.

Însă războiul civil lăsase urme şi pe aici: mai întâi răsturnase copacii, apoi depopulase locuinţele care, expuse tuturor capriciilor sale nebuneşti şi neputând fugi şi ele asemeni stăpânilor care le părăsiseră, se prăbuşiseră peste iarba dimprejur, încetul cu încetul, protestând în felul lor împotriva barbariei unor astfel de războaie. Puţin câte puţin, pământul acesta, care parcă fusese creat să

servească drept mormânt pentru tot ce existase vreodată, acoperi rămăşiţele caselor, altă dată, atât de surâzătoare şi înfloritoare. Apoi iarba năpădi acest sol artificial, aşa încât, călătorul care, mergând pe drumul singuratic vedea păscând pe deluşoarele inegale, înşirate de-a lungul drumului, turmele acelea mari care se întâlnesc adesea în sud, nici nu-şi putea închipui că oile şi păstorul calcă peste cimitirul unde doarme un sat întreg.

Însă în vremea despre care vorbim, adică spre luna mai a anului 1650, sătucul înflorea pe amândouă laturile drumului, care îl alimenta ca o arteră uriaşă, bucurându-se de o vegetaţie bogată şi de un trai din cele mai vesele. Străinul ce ar fi trecut atunci pe aici ar fi îndrăgit oamenii harnici de prin părţile locului; pe ţăranii ocupaţi cu înhămatul şi deshămatul cailor de la căruţe; pe barcagiii trăgând plasele în apele Dordonei şi scoţându-le pline cu peşti argintii şi trandafirii sau pe fierarii bătând în nicovale şi făcând să ţâşnească sub baroasele lor jerbe de scântei, care luminau forja la fiecare lovitură.

Însă ceea ce l-ar fi încântat mai mult mai cu seamă după ce drumul i-ar fi deschis pofta de mâncare, ajunsă proverbială pentru cei care umblă mult, ar fi fost, la vreo cinci sute de paşi departe de sat, o construcţie joasă şi lungă, alcătuită dintr-un parter şi un singur etaj, care scotea fum printr-unul din hornuri iar prin ferestre nişte miresme care dovedeau mai bine decât o făcea viţelul aurit pictat pe tabla roşie, care scârţâia agăţată de o vergea înfiptă în zidul etajului, că ajunsese, în sfârşit, la una din acele case primitoare ai căror locatari se însărcinează să învioreze forţele călătorilor, în schimbul unei plăţi oarecare.

De ce hanul „La viţelul de aur” se găsea, mi se va spune, la cinci sute de paşi de sat în loc de a-şi fi găsit locul printre casele vesele situate de ambele laturi ale drumului?

Mai întâi, pentru că oricât de izolat ar fi fost în acest mic colţ de ţară, hangiul rămânea, în materie de bucătărie, un artist de prima mână. Or, dacă s-ar fi aşezat la mijlocul sau

la unul din cele două capete ale lungului şir de case ce formau satul, ar fi riscat să fie confundat cu vreunul din acei birtaşi fără renume pe care ar fi fost silit să-i recunoască drept confraţii săi, dar pe care nu se putea hotărî să-i considere şi egali cu el: dimpotrivă, izolându-se, el atrăgea asupra lui atenţia cunoscătorilor, care, după ce apucaseră să guste măcar o singură dată din preparatele sale, îşi spuneau unul altuia:

— Când vă duceţi de la Libourne la Saint-Andre-de-Cubzac sau de la Saint-Andre-de-Cubzac la Libourne, nu uitaţi să vă opriţi să prânziţi sau să cinaţi la hanul „La viţelul de aur”, care e la cinci sute de paşi de sătucul Matifou.

Şi cunoscătorii se opreau, plecau mulţumiţi, trimiteau alţi cunoscători, aşa că inteligentul hangiu se căpătuia încetul cu încetul, continuând, lucru rar, să-şi menţină firma la aceeaşi înălţime gastronomică, ceea ce dovedeşte şi mai mult, după cum am mai spus, că jupân Biscarros era un adevărat artist.

Or, într-una din acele frumoase nopţi de mai, când natura trezită în Sud începe să se tezească şi în Nord, nişte miresme mai puternice şi nişte mirosuri mai suave ca de obicei se răspândeau prin coşul de la bucătărie şi treceau la ferestrele deschise ale hanului, în timp ce jupân Biscarros, în persoană, sta în pragul casei, îmbrăcat în alb, aşa cum s-a cerut pentru sacrificatori în toate timpurile şi în toate locurile şi jumulea cu mâinile sale binecuvântate nişte potârnichi şi nişte prepeliţe destinate vreuneia din acele mese fine pe care se pricepea atât de bine să le rânduiască şi pe care, tot din dragostea ce o purta artei sale, avea obiceiul să le pregătească în cele mai mici amănunte.

Aşadar, ziua era pe sfârşite, apele Dordonei care printr-una din cotiturile ei şerpuitoare cu care îi este presărat cursul, se depărtau de drum, cam la o distanţă de vreun sfert de leghe, ca să treacă pe sub zidurile micului fort din Vayres, începuseră să albească sub frunzele negre ale copacilor. Odată cu adierea serii se cobora peste câmpie o

boare plină de calm şi de melancolie; plugarii se întorceau acasă cu caii deshămaţi, pescarii cu năvoadele ude; agitaţia din sat se liniştea şi după ce răsuna şi ultima lovitură de ciocan care marca sfârşitul activităţii din ziua aceea, începea să se audă în pădurea din apropiere cântecul unei privighetori.

De la primele note ieşite din gâtlejul muzicantului cu pene, începu să cânte şi jupân Biscarros, desigur ca să-l acompanieze. Dar din cauza acestei rivalităţi, armonice şi a atenţiei cu care îşi vedea de treabă, hangiul nu observă că o mică trupă, compusă din şase călăreţi, apăru în capătul satului, dinspre Matifou, şi se îndrepta spre hanul său.

Însă un strigăt de uimire pornit de la fereastra unei camere de la etaj, mişcarea grăbită şi zgomotul cu care fu închisă fereastra îl făcu pe hangiu să-şi ridice capul; el văzu atunci înaintând direct spre el pe călăreţul care mergea în fruntea grupului.

Direct spre el nu este chiar bine zis şi ne grăbim să ne corectăm, pentru că omul acela se oprea la fiecare douăzeci de paşi, arunca spre dreapta şi spre stânga priviri cercetătoare, scrutând repede, potecile, copacii şi tufişurile. Cu o mână ţinea muscheta pe genunchi, gata de atac şi de apărare, iar din timp în timp le făcea semn însoţitorilor săi să înainteze, ceea ce aceştia făceau, imitându-i întru totul mişcările pe care le văzuseră la el. Apoi, el risca din nou o înaintare de câţiva paşi, reîncepând aceeaşi manevră.

Biscarros îl urmărea cu atâta interes pe călăreţul acesta al cărui mers ciudat îl preocupa, încât uită să mai smulgă smocul de pene pe care le apucase între degetul mare şi arătător.

— Desigur e vreun senior care caută casa mea, îşi spuse Biscarros. Şi fără îndoială că acest senior e miop; însă „Viţelul de aur” este pictat de curând, iar vergeaua care ţine firma este destul de mare. Ia să mă arăt eu mai în faţă.

Şi jupân Biscarros se înfipse în mijlocul drumului continuând să jumulească pasărea cu gesturi largi, pline de

măreţie.

Mişcarea lui produse exact rezultatul pe care îl aşteptase hangiul, căci, de îndată ce-l zări, călăreţul se îndreptă spre el şi salutându-l cu curtoazie, îi spuse:

— Iertaţi-mă, jupâne Biscarros, n-aţi văzut cumva, pe aici, un grup de soldaţi, nişte prieteni de-ai mei, care desigur că mă caută? Soldaţi e prea mult spus, mai bine spus nişte militari, în sfârşit, nişte oameni înarmaţi! Da, da, oameni înarmaţi, asta îmi exprimă mai bine ideea! N-aţi văzut cumva nişte oameni înarmaţi?

Biscarros foarte măgulit că i se spusese pe nume, salută, la rândul său, foarte curtenitor; fără să-şi dea seama că străinul, dintr-o privire aruncată asupra firmei, îi citise şi numele şi calitatea, după cum identitatea o citise pe figura proprietarului.

— Domnule, oameni înarmaţi, n-am văzut în afară de un gentilom, cu scutierul său, care s-au oprit la mine cam de vreo oră, răspunse el după un moment de gândire.

— Ah! Ah! făcu străinul mângâindu-şi bărbia aproape imberbă, dar purtând încă de pe acum pecetea virilităţii: ah! ah! e aici, în hanul dumneavoastră, un gentilom cu scutierul său? şi amândoi înarmaţi, spuneţi?

— Da, aşa e, domnule, doriţi să-i comunic acestui gentilom că voiţi să-i vorbiţi?

— Dar credeţi că este potrivit? răspunse străinul. Să deranjezi un necunoscut înseamnă, poate, să te porţi într-un mod prea familiar, mai ales dacă acest necunoscut este un om de calitate. Nu, nu, jupâne Biscarros, vă rog mai bine să mi-l descrieţi: sau, şi mai bine, să mi-i arătaţi fără să mă vadă.

— E greu să vi-l arăt, domnule, mai cu seamă că şi el are aerul că vrea să se ascundă, căci de îndată ce dumneavoastră şi însoţitorii dumneavoastră aţi apărut pe drum a închis fereastra: aşa că e mai uşor să vi-l descriu: este un tânăr blond şi delicat, de vreo şaisprezece ani, care

parc că abia are putere să poarte săbiuţa de salon care îi atârnă la ceutirom.

Fruntea străinului se încreţi de umbra unei amintiri.

— Foarte bine, spuse el, înţeleg ce vreţi să spuneţi: un stăpân blond şi molatic încălecând un cal marocan, urmat de un scutier bătrân, ţeapăn ca un suliţaş; nu, nu caut aşa ceva.

— Ah! nu-l căutaţi pe domnul? spuse Biscarros.

— Ei bine! În aşteptarea celui pe care domnul îl caută şi care nu poate să nu treacă pe aici, pentru că nu există decât drumul acesta, domnul ar putea să poftească înăuntru să se răcorească împreună cu însoţitorii săi.

— Nu, mulţumesc. Vreau doar să vă mulţumesc, asta e tot, şi vă cer să-mi spuneţi cât poate fi ora.

— Iată, domnule, că tocmai bate ora şase la orologiul din sat, auziţi dangătul gros al clopotului?

— Da. Acum, domnule Biscarros, un ultim serviciu.

— Cu plăcere.

— Spuneţi-mi, vă rog, cum aş putea găsi o barcă şi un barcagiu.

— Ca să treceţi pe malul celălalt?

— Nu, ca să mă plimb pe fluviu.

— Nimic mai uşor: pescarul care mă aprovizionează pe mine cu peşte… Vă place peştele, domnule? întrebă Biscarros ca o parantează, revenind la ideea de a-l face pe străin să cineze la el.

— E o carne mediocră, răspunse călăreţul, totuşi când e bine pregătit, nu-mi displace.

— Am întotdeauna nişte peşte excelent, domnule,

— Vă felicit, jupâne Biscarros, dar să revenim la cel care vi-l procură.

— Este adevărat ei bine, tocmai la vremea asta şi-a terminat ziua de lucru şi desigur că mănâncă. Puteţi chiar de aici să-i vedeţi barca trasă la mal sub sălcii, acolo lângă ulm. Locuieşte în casa aceea, ascunsă în răchitiş. Cu siguranţă că o să-l găsiţi la masă.

— Mulţumesc, jupâne Biscarros, mulţumesc, spuse străinul, şi făcând semn să-l urmeze celor care îl însoţeau, se îndreptă în grabă spre copaci şi ciocăni la cabana care i se indicase.

Deschise soţia pescarului.

Aşa cum îi spusese jupân Biscarros, pescarul era la masă.

— Ia-ţi vâslele, şi urmează-mă, îi spuse călăreţul. Ai de câştigat un scud.

Pescarul se ridică, imediat ceea ce dovedea că hangiul de la „Viţelul de aur” nu era prea darnic când făcea târguieli.

— Ca să coborâm la Vayres? întreabă el.

— Numai ca să mă duci în mijlocul râului şi să rămâi cu mine acolo, câteva minute.

Pescarul rămase cu gura căscată când auzi acest capriciu al străinului; însă cum avea de câştigat un scud şi cum, la vreo douăzeci de paşi, în spatele cavalerului care bătuse la uşă, văzu conturându-se siluetele însoţitorilor săi, nu făcu nici o obiecţie, dându-şi bine seama că lipsa lui de bunăvoinţă ar fi atras după sine folosirea forţei şi că, în caz de conflict, ar fi pierdut recompensa care i se oferise.

Se grăbi, deci să spună străinului că şi el şi barca şi vâslele îi stau la dispoziţie.

Apoi, în timp ce străinul cobora spre fluviu mica trupă se îndreptă în grabă spre mal şi se opri acolo sus, iar pentru a preîntâmpina orice surpriză, se aşează în aşa fel încât să poată vedea tot ce se petrece de jur-Împrejur. De acolo, de unde sta, ea putea să domine câmpia care se întindea în spatele ei şi, în acelaşi timp, să apere îmbarcarea care se făcea la mal.

Străinul era un tânăr înalt, blond, palid şi nervos, puţin cam slab, cu o înfăţişare inteligentă, cu ochii albaştri înconjuraţi de un cerc cafeniu închis, cu o expresie de cinism vulgar care îi rătăcea pe buze. El îşi verifică cu grijă pistoalele, îşi puse muscheta în bandulieră, trase puţin sabia din teacă pentru a vedea dacă iese uşor, apoi îşi îndreptă privirea cu atenţie spre celălalt mal al fluviului, o

imensă câmpie străbătută de o cărare care pleca de la malul apei şi se îndrepta în linie dreaptă spre IsoN. Un târg a cărui clopotniţă afumată se zărea în aburul aurit ai serii, printre fumurile albe ce se înălţau din coşuri.

Tot pe celălalt mal, mai spre dreapta, cam la vreo jumătate de sfert de leghe se înălţa micul fort din Vayres.

— Ei, bine! spuse străinul impacientat, adresându-se însoţitorilor care făceau de gardă, vin? Îi vedeţi cumva ivindu-se din dreapta sau din stânga, din faţă, sau din spate?

— Mi se pare că disting un grup negru pe drumul spre Ison, dar nu sunt sigur, căci mă orbeşte soarele. Ia staţi! da, da, aşa este: unu, doi, trei, patru, cinci oameni, în frunte cineva, cu o pălărie cu galoane şi cu o manta albastră. Este mesagerul pe care îl aşteptăm şi care pentru mai multă siguranţă şi-a luat cu el o escortă.

— Are dreptul, răspunse flegmatic străinul. Ia-mi calul, Ferguzon.

Cel căruia i se dăduse acest ordin, pe jumătate prieteneşte, pe jumătate poruncitor, se grăbi să se supună şi coborî malul. În acest timp, străinul descălecă, iar când celălalt ajunse lângă el îi aruncă frâul şi se grăbi să se urce în barcă.

— Ascultă, Cauvignac, spuse Ferguzon punându-şi mâna pe umărul lui, fără vitejii inutile; dacă vei observa cea mai mică mişcare suspectă din partea omului dumitale, începe prin a-i plasa un glonţ în cap; nu vezi că vine cu o adevărată trupă? Şiret cumătru!

— Da, dar mai puţin puternică decât a noastră. Aşa că în afară de superioritatea curajului; având-o şi pe cea numerică, n-avem de ce ne teme. Ah! ah! iată încep să li se observe capetele.

— Ei ia să vedem ce-or să facă! spuse Ferguzon, n-or să găsească barcă. Ah! ba da, iată că au găsit una ca prin minune.

— E a vărului meu, conducătorul bacului de la Ison, spuse pescarul pe care pregătirile păreau că-l interesează în cel mai înalt grad, deşi se temea să nu se nască o luptă la bordul bărcii lui şi a vărului său.

— Bine! iată că mantaua albastră se îmbracă, spuse Ferguzon, singur, pe legea mea, strict, în condiţiile înţelegerii.

— Să nu-l lăsăm să aştepte, reluă străinul şi, sărind la rândul lui în barcă, făcu semn pescarului să treacă la vâsle.

— Fii foarte atent, Roland, continuă Ferguzon revenind la recomandaţiile sale de prudenţă, râul este lat; nu te apropia prea mult de celălalt mal ca să nu încasezi o salvă de muschete pe care noi n-am putea s-o înapoiem; ţin-te pe cât e posibil dincoace de linia de demarcaţie.

Acela pe care Ferguzon îl numea când Roland, când Cauvignac şi care răspundea la amândouă numele acestea, pentru că unul era numele pe care îl primise la botez iar celălalt numele de familie sau de luptă, făcu un semn din cap.

— Nu-ţi fie teamă, adineaori ne-am gândit la asta, numai cei care nu riscă nimic pot face imprudenţe, însă afacerea asta este prea avantajoasă ca să mă expun prosteşte şi să pierd posibilitatea de a-i culege roadele. Aşa că dacă în această ocazie se va comite o imprudenţă, asta n-o să fie din partea mea. Dă-i drumul, barcagiu!

Pescarul desfăcu lanţul cu care era legată barca, înfipse cangea în iarbă şi împinse spre firul apei. Şi pe măsură ce malul se depărta, dinspre celălalt mal se apropia barca conducătorului bacului din Ison.

În mijlocul fluviului se afla o mică estacadă compusă din trei piese în care era înfipt un steag alb, pus acolo ca să semnaleze şlepurilor lungi care coborau Dordona, un banc de stânci foarte periculos. Când apele erau scăzute se putea observa ieşind din apă vârful acestor stânci, negru şi lucios, dar acum, când apele fluviului erau crescute, doar

steguleţul acela şi un clocotit de apă mai indicau prezenţa primejdioasă a stâncii.

Cei doi barcagii înţeleseră desigur că numai acolo ar fi putut să se întâlncască nişte parlamentari, aşa că îşi îndreptară bărcile spre locul acela; primul ajunse conducătorul bacului din Ison care, la porunca pasagerului său, legă barca de unul din inelele estacadei.

În acel moment, pescarul care pornise de la malul opus se întoarse către călătorul său ca să-i primească ordinele, dar spre surprinderea lui descoperi în barcă un om mascat înfăşurat în pelerină.

Frica de care fusese tot timpul stăpânit se acccntuă mai mult aşa că nu reuşi să se adreseze ciudatului personaj decât bâlbâindu-se.

— Leagă barca de lemnul acela, spuse Cauvignac întinzând mâna spre un stâlp, cât mai aproape de barca domnului.

Şi mâna lui indică pe rând stâlpul şi gentilomul adus de conducătorul bacului din Ison.

Barcagiul se supuse şi după ce bărcile, duse de curent, se alipiră una de alta, cei doi plenipotenţiari începură următoarea convorbire.

II

— Ce? sunteţi mascat, domnule, spuse cu surpriză amestecată cu ciudă noul venit, un bărbat voinic de vreo cincizeci şi opt de ani, cu pivirea severă şi fixă ca o pasăre de pradă, cu vârfurile mustăţii încărunţite răsucite în sus şi care, dacă nu se mascase, îşi ascunsese părul şi faţa, cât mai mult cu putinţă, sub o pălărie mare cu galoane, iar corpul şi îmbrăcămintea sub o manta albastră foarte lungă şi largă.

Privind mai de aproape personajul care îi vorbise, Cauvignac nu-şi putu ascunde o mişcare involuntară de surprindere.

— Ce s-a întâmplat, domnule? întrebă gentilomul.

— Nimic, domnule, era să-mi pierd echilibrul. Însă mi se pare că mi-aţi făcut cinstea să-mi vorbiţi. Ce-mi spuneaţi, vă rog?

— V-am întrebat de ce v-aţi mascat.

— Întrebarea este deschisă, spune tânărul, şi vă voi răspunde cu aceeaşi francheţă: m-am mascat ca să-mi ascund faţa.

— Aşadar, eu o cunosc?

— Nu cred, însă dacă aţi văzut-o o dată, aţi putea s-o recunoaşteţi mai târziu, ceea ce, după părerea mea, cel puţin, este cu totul inutil.

— Mi se pare, însă, că sunteţi măcar tot atât de sincer ca şi mine.

— Da, atunci când sinceritatea nu poate să-mi facă rău.

— Şi sinceritatea asta merge până la a dezvălui secretele altora?

— De ce nu? când această dezvăluire poate să-mi folosească în vreun fel.

— Ciudat fel de a gândi.

— Drace! facem ce putem, domnule am fost, pe rând, avocat, doctor, soldat şi partizan, vedeţi dar că n-o să duc lipsă de profesiune.

— Şi acum, cine sunteţi?

— Sunt servitorul dumneavoastră, spuse tânărul înclinându-se cu un respect afectat.

— Aveţi scrisoarea?

— Aveţi hârtia semnată în alb?

— Iat-o.

— Vreţi să facem schimbul?

— Un moment, domnule, spuse străinul cu pelerina albastră. Conversaţia cu dumneavoastră îmi place şi n-aş vrea să fiu lipsit prea repede de această plăcere.

— Cum de nu, domnule, şi ea şi eu vă stăm la dispoziţie, răspunse Cauvignac, să vorbim dacă asta vă face plăcere.

— Vreţi să trec în barca dumneavoastră, sau preferaţi să treceţi în barca mea, pentru ca în barca rămasă liberă să

ţinem pe barcagii departe de noi?
— Inutil, domnule, desigur că vorbiţi o limbă străină, nu?
— Vorbesc spaniola.
— Şi eu, să vorbim în spaniolă, dacă vă convine această limbă.
— Minunat! Care a fost cauza care v-a făcut să dezvăluiţi ducelui d'Epernon infidelitatea doamnei în chestiune? continuă gentilomul folosind din acel moment limba convenită.
— Am vrut să-i fac un serviciu acestui demn senior şi să-i câştig bunăvoinţa.
— Eraţi supărat pe domnişoara de Lartigues?
— Eu? Dimpotrivă! trebuie să mărturisesc că-i sunt chiar obligat întrucâtva şi aş fi foarte supărat dacă i s-ar întâmpla vreun necaz.
— Domnul baron de Canolles vă este duşman?
— Nu l-am văzut în viaţa mea şi nu-l cunosc decât din auzite, dar trebuie să spun că are reputaţia unui cavaler galant şi a unui gentilom viteaz.
— Aşadar nu vă însufleţeşte nici un motiv de ură?
— Doamne fereşte! dacă aş avea ceva împotriva domnului baron de Canolles, l-aş ruga să-şi zboare creierii sau să-şi taie beregata împreună cu mine, iar el este un om prea civilizat pentru a-mi refuza o astfel de partidă.
— Aşadar trebuie să cred ceea ce mi-aţi spus?
— Cred că e cel mai bun lucru pe care-l puteţi face.
— Bine! Aşadar aveţi scrisoarea aceea care dovedeşte infidelitatea domnişoarei de Lartigues?
— Iat-o! fără nici un reproş, este pentru a doua oară că v-o arăt.
Bătrânul gentilom aruncă repede o privire tristă pe hârtia fină, acoperită cu un scris elegant.
Tânărul desfăcu scrisoarea, încet.
— Recunoaşteţi scrisul, nu e aşa?
— Da.

— Atunci daţi-mi scrisoarea în alb şi veţi avea scrisoarea aceasta.

— Imediat. Îmi permiteţi o întrebare?

— Vă rog, domnule.

Şi tânărul îndoi încet scrisoarea pe care o băgă în buzunar.

— Cum aţi obţinut acest bilet?

— Am să vă spun.

— Ascult.

— Cunoaşteţi, desigur că guvernarea ducelui d'Epernon, oricât ar fi fost de corectă, a produs mari încurcături în Guyana?

— Da, să trecem.

— Cunoaşteţi că guvernarea îngrozitor de zgârcită a domnului de Mazarin a produs foarte mari încurcături în capitală?

— Ce legătură este între domnul Mazarin şi domnul d'Epernon?

— Aşteptaţi: dintre cele două guvernări opuse s-a născut o stare de fapt care seamănă foarte mult cu un război general în care fiecare trece de partea cuiva. În momentul acesta domnul de Mazarin declară război pentru regină; dumneavoastră, pentru rege; domnul coajutor pentru domnul de Beaufort; domnul de Beaufort pentru doamna de Montbazon; domnul de La Rochefaucauld pentru doamna de Longueville; domnul duce Orléans pentru domnişoara Soyon; parlamentul pentru popor; în sfârşit, domnul de Condé care declarase război pentru Franţa a fost aruncat în închisoare. Or mie, care n-aş câştiga mare lucru dacă aş declara război pentru regină, pentru rege, pentru domnul coajutor, pentru domnul de Beaufort, pentru doamna de Montbazon, pentru doamna de Longueville, pentru domnişoara Soyon, pentru popor sau pentru Franţa, mi-a venit o idee: să nu trec de partea nici unui partid, ci să-l urmez pe acela spre care mă simt atras la un moment dat.

Totul este, deci, la mine o problemă de moment. Ce părere aveţi de această idee?

— Ingenioasă.

— În consecinţă, mi-am strâns o armată. O vedeţi înşirată pe malul Dordonei.

— Cinci oameni, la dracu!

— Cu unul mai mult decât aveţi dumneavoastră, aţi face o greşeală dacă aţi dispreţui-o.

Prost îmbrăcaţi, continuă bătrânul gentilom, rău dispus, gata de a subestima valorile.

— Este adevărat, spuse interlocutorul, că seamănă cu nişte tovarăşi de-ai lui Falstaff. Nu daţi importanţă, Falstaff este un gentilom englez, o cunoştinţă de-a mea, în astă seară vor fi îmbrăcaţi cu costume noi şi, dacă i-aţi întâlni mâine, aţi vedea ce băieţi fiumoşi sunt.

— Să revenim la noi, nu mă interesează oamenii dumneavoastră.

— Bine! Aşadar declarând război pe contul meu, am întâlnit perceptorul districtului care mergea din sat în sat să rotunjească punga majestăţii sale: când a mai avut de strâns o singură taxă, i-am făcut o escortă foarte credincioasă şi mărturisesc că, văzând cum se umflă taşca aceea, am vrut să trec de partea regelui. Însă evenimentele al dracului de tulburi, o pornire de proastă dispoziţie împotriva demnului de Mazarin, plângeri împotriva domnului de d'Epernon, pe care le-am auzit din toate părţile, ne-au închis în noi. M-am gândit că era o afacere bună, chiar foarte bună, să fii de partea prinţilor, şi de aceea am îmbrăţişat-o cu căldură, pe legea mea! Perceptorul îşi terminase turneul cu casa aceea mică şi izolată pe care o vedeţi acolo, pierdută printre plopi şi arţari.

— A lui Nanon! murmură gentilomul. Da, o văd, adăugă el tare.

— L-am aşteptat până a ieşit, l-am însoţit aşa cum făcusem de cinci zile, am trecut Dordona împreună cu el, ceva mai

sus de Saint-Michel, şi când ne găseam în mijlocul fluviului, i-am destăinuit crezul nostru politic şi l-am invitat, cu toată politeţea de care suntem capabili, să ne predea banii pe care îi avea asupra lui. Ce credeţi că a făcut domnule? A refuzat! Atunci însoţitorii mei au început să-l scotocească şi cum striga ca din gură de şarpe, locotenentul meu, un băiat plin de posibilităţi, acela de colo, cu pelerina roşie, care-mi ţine calul, s-a gândit că apa, întrerupând curentul de aer, întrerupea în consecinţă şi răspândirea sunetului. E o axiomă de fizică pe care eu, ca medic, am aplaudat-o. Cel care a emis propunerea, aplecă, prin urmare, capul recalcitrantului spre apă şi-l scufundară doar de un lat de palmă, nu mai mult. Perceptorul n-a mai strigat, sau, mai bine zis, nu l-am mai auzit strigând, iar noi, în numele prinţilor, am putut pune mâna pe toţi banii pe care îi avea precum şi pe toată corespondenţa pe care o ducea. Am împărţit banii soldaţilor mei care, după cum prea bine aţi observat, aveau nevoie să fie îmbrăcaţi în haine noi, iar eu am oprit hârtiile, printre care şi pe aceasta. Se pare că bunul perceptor servea drept un galant curier al zeilor, pentru domnişoara de Lartigues.

— Aşa e, murmură bătrânul gentilom, dacă nu mă înşel, era un protejat al lui Nanon; şi ce s-a întâmplat cu acest nenorocit?

— Ah! să vedeţi dacă n-am făcut bine că l-am udat, pe nenorocitul acesta, cum îi spuneţi dumneavoastră! În adevăr, fără această măsură de prevedere, ar fi răsculat lumea întreagă; închipuiţi-vă că după ce l-am scos din apă, deşi stătuse acolo doar un sfert de oră, era mort de furie.

— Şi l-aţi scufundat, din nou, desigur, nu?

— Chiar aşa.

— Dar dacă mesagerul a fost înecat…?

— Eu n-am spus că ar fi fost înecat.

— Să nu discutăm asupra cuvintelor, dacă mesagerul a murit…

— Oh! În privinţa asta! e clar, a murit.

— Domnul de Canolles n-a putut fi anunţat şi prin urmare nu va veni la întâlnire.

— Oh! Un moment, eu am declarat război autorităţilor, nu particularilor. Domnul de Canolles a primit o copie de pe scrisoarea prin care i se da întâlnire: numai că, considerând că manuscrisul autograf avea o oarecare valoare, l-am păstrat.

— Ce va gândi, nerecunoscând scrisul?

— Că persoana care îl invită să-l vadă, a folosit o mână străină, pentru mai multă precauţiune.

Străinul îl privi pe Cauvignac cu un fel de admiraţie, pe care i-o provocase atâta neruşinare, amestecată cu atâta prezenţă de spirit.

Ar fi vrut să vadă dacă n-ar fi fost posibil să-l intimideze pe acest jucător îndrăzneţ.

— Dar la autorităţi, la cercetări, nu vă gândiţi deloc, niciodată?

— Cercetări! îi replică tânărul râzând, oh! ba da! domnul d'Epernon are alte lucruri mai bune de făcut, decât cercetări şi apoi nu v-am spus că ceea ce am făcut a fost ca să-mi câştig simpatia lui? Ar fi un ingrat dacă nu mi-ar acorda-o.

— Nu prea pricep, spuse cu ironie bătrânul gentilom, cum se face că dumneavoastră care aţi mărturisit că aţi îmbrăţişat cauza prinţilor, v-a venit ideea asta ciudată să-i faceţi un serviciu domnului d'Epernon.

— E totuşi lucrul cel mai simplu de pe lume; când am verificat hârtiile găsite asupra perceptorului, m-am convins de puritatea intenţiilor regelui. Majestatea Sa s-a justificat complet în ochii mei, iar domnul duce d'Epernon are de o mie de ori dreptate împotriva administraţilor săi. Asta este o cauză dreaptă şi de aceea am îmbrăţişat această cauză.

— Iată un bandit pe care aş pune să-l spânzure, dacă mi-ar cădea vreodată în mână! mormăi bătrânul gentilom trăgându-se de vârful mustăţilor.

— Spuneaţi?... întrebă Cauvignac, clipind din ochi sub mască.

— Nimic. Acum o întrebare: ce veţi face cu scrisoarea în alb pe care o cereţi?

— Să mă ia dracu, dacă am luat vreo hotărâre în această privinţă. Am cerut o scrisoare în alb, pentru că este lucrul cel mai comod, cel mai uşor de purtat, cel mai elastic; e posibil să o păstrez pentru vreo împrejurare extremă; e posibil s-o irosesc pentru primul capriciu care îmi va trece prin minte; poate am să v-o prezint chiar eu mai înainte de sfârşitul săptămânii, poate că nu vă va reveni decât peste trei sau patru luni după ce o vor fi folosit-o vreo duzină de giranţi, asemeni unui bilet lansat în comerţ. În orice caz, fiţi liniştit, nu voi abuza ca să fac lucruri de care am putea roşi, şi dumneavoastră şi eu. Suntem gentilomi, înainte de toate.

— Sunteţi gentilom?

— Da, domnule, şi dintre cei mai buni.

— Atunci am să pun să te tragă pe roată, murmură necunoscutul; iată la ce o să-ţi servească scrisoarea cu semnătura în alb.

— Sunteţi hotărât să-mi daţi această scrisoare în alb? întrebă Cauvignac?

— N-am încotro, răspunse bătrânul gentilom.

— Să ne înţelegem, eu nu vă forţez, eu vă propun un schimb, păstraţi-vă hârtia, eu o voi păstra pe a mea.

— Scrisoarea!

— Scrisoarea semnală în alb!

Şi cu o mână întinse scrisoarea, în timp ce cu cealaltă îşi încărcă pistolul.

— Lăsaţi-vă pistolul în pace, spuse străinu' desfăcându-şi pelerina, căci am şi eu pistoale şi sunt şi eu foarte bine înarmat. Joc deschis şi dintr-o parte şi din alta: iată scrisoarea semnată în alb.

Schimbui de scrisori se făcu cinstit şi fiecare parte examină în tăcere, pe îndelete şi cu atenţie, ceea ce i se dăduse.

— Acum, domnule, încotro vă veţi îndrepta? întrebă Cauvignac.

— Trebuie să trec pe malul drept al râului.

— Şi eu pe malul stâng, răspunse Cauvignac.

— Cum o să facem? Oamenii mei sunt pe partea unde veţi ţsf$e dumneavoastră iar oamenii dumneavoastră sunt pe partea unde voi trece eu.

— Ei bine! nimic mai simplu: trimiteţi-mi oamenii mei cu barca dumneavoastră şi eu vă voi trimite oamenii dumneavoastră cu barca mea.

— Judecaţi repede şi ingenios.

— Am fost născut ca să fiu comandant de armată.

— Sunteţi.

— E adevărat, spuse tânărul, uitasem.

Străinul făcu un semn conducătorului de bac să pornească barca şi s-o ducă pe malul opus celuia de unde plecase şi în direcţia unei pădurici care se întindea până la drum.

Tânărul care se aştepta poate la vreo trădare, se ridică pe jumătate pentru a-l urmări cu ochii, cu degetul pe trăgaciul pistolului, gata să apese pe el la cea mai mică mişcare suspectă din partea străinului. Însă acesta nici nu găsi de cuviinţă să observe neîncrederea cu care era tratat şi Întorcându-se cu spatele la tânăr, cu o nepăsare reală sau prefăcută, începu să citească scrisoarea, fiind repede absorbit de această lectură.

— Nu uitaţi ora, strigă Cauvignac, astă-seară la ora opt.

Străinul nu-i răspunse şi păru că nici nu l-a auzit.

— Ah! îşi spuse Cauvignac încet, vorbindu-şi lui însuşi, în timp ce mingâie mânerul pistolului: când te gândeşti că dacă aş vrea aş putea deschide succesiunea guvernatorului Guyanei şi opri războiul civil; dar dacă moare ducele d'Epernon, la ce-mi mai poate servi scrisoarea semnată în alb pe care mi-a dat-o? şi dacă se termină războiul civil eu din ce am să mai trăiesc? în adevăr, sunt momente când cred că am să înnebunesc! Trăiască ducele d'Epernon şi războiul civil! Haide, barcagiu, apucă vâslele şi să trecem

pe celălalt mal, nu trebuie să lăsăm să aştepte escorta acestui demn senior.

Curând după aceea, Cauvignac cobora pe malul sting al Dordonei, tocmai în momentul când bătrânul gentilom îi trimitea, pe Ferguzon şi cei cinci bandiţi ai săi, cu barca conducătorului de bac din Ison. Nevoind să rămână nici el mai prejos, reînnoi barcagiului ordinul de a trece cu barca pe malul drept pe cei pairu oameni ai necunoscutului: la mijlocul râului cele două bărci se întâlniră şi se salutară politicos; fiecare barcă atinse malul la locul unde era aşteptată. Apoi, bătrânul, gentilom împreună cu escorta, se înfundă în desişul care se întindea de la malul apei până la drumul mare, iar Cauvignac, în fruntea armatei sale, apucă pe cărarea care ducea la Ison.

III.

O jumătate de oră după scena pe care am povestit-o aceeaşi fereastră de la hanul lui jupân Biscarros, care se închisese atât de brusc, se deschise acum cu multă grijă iar în pervazul ei se rezemă în coate un tânăr de vreo şaisprezece, şaptesprezece ani, îmbrăcat în negru, cu manşete bufante la încheietura mâinii după moda vremii, după ce mai înainte se uitase, cu toată atenţia, spre dreapta şi spre stânga. O cămaşă fină din batist, cu broderii, ieşea ostentativ din haina strânsă pe talie şi cădea în cute peste pantalonul scurt şi bufant, încărcat de panglici. Mâna mică, elegantă şi grăsuţă, o adevărată mână de rasă, frământa cu nelinişte nişte mănuşi de antilopă brodate pe la cusături. O pălărie din fetru, de culoare gris deschis, care se îndoia la margine sub greutatea unei minunate pene albastre, îi ascundea părul lung şi mătăsos cu reflexe aurii, ce încadra o faţă ovală, cu tenul alb, cu buze trandafirii şi sprâncene negre. Dar, trebuie să spunem că tot acest ansamblu graţios care trebuia să facă din tânărul acesta unul din cei mai încântători cavaleri văzuţi vreodată, era pentru moment destul de posomorit din cauza unei aşteptări

zadarnice, căci tânărul nu contenea să cerceteze, cu atenţie, drumul care începuse să se cufunde în ceaţa serii.

În nerăbdarea sa, îşi lovea mâna stângă cu mănuşile. La zgomotul acesta, hangiul, care tocmai terminase de jumulit penele de pe potârnichi, îşi ridică privirea şi scoţându-şi boneta întrebă respectuos:

— La ce oră cinaţi, domnule cavaler? căci nu aştept decât ordinele dumneavoastră ca să vă servesc.

— Ştiţi bine că nu cinez singur şi că-mi aştept un camarad, spuse acesta, când îl veţi vedea că soseşte puteţi să pregătiţi masa.

— Ah! domnule, răspunse jupân F.carros, nu mă gândesc să-l condamn pe prietenul dumneavoastră, desigur că e liber să vină sau să nu vină, însă este un obicei foarte rău să se lase aşteptat.

— Totuşi, nu acesta îi e obiceiul şi de aceea mă şi miră întârzierea lui.

— Eu fac mai mult decât să mă mir, eu sunt îndurerat căci o să se ardă friptura.

— Scoate-o din frigare.

— Atunci se va răci.

— Pune alta la fript.

— Nu va fi gala până atunci.

— În cazul acesta fă şi dumneata, prietene, cum îţi place, spuse tânărul care, cu toată proasta dispoziţie în care se găsea, nu putu să nu zâmbească văzând disperarea hangiului. Las problema asta în seama deosebitei dumitale înţelepciuni.

— Nu există înţelepciune, chiar dacă ar fi vorba de înţelepciunea regelui Solomon, care să poată face bună de mâncat o cină încălzită.

Şi cu această axiomă pe care, douăzeci de ani mai târziu, Boileau avea s-o pună în versuri, jupân Biscarros intră în casă, clătinând dureros din cap.

Atunci tânărul, pentru a-şi înşela nerăbdarea, reveni în cameră, făcu să răsune un moment podeaua sub cişmele

sale apoi, când i se păru că aude nişte tropote de cai în depărtare, se întoarse repede la fereastră.

— În sfârşit, strigă el, iată-l! Mulţumesc lui Dumnezeu!

În adevăr, dincolo de boschetul în care cânta privighetoarea cu accente atât de melodioase căreia desigur dintr-o prea mare preocupare tânărul nu-i dăduse nici o atenţie, se ivi un călăreţ, dar, spre marea lui uimire, aşteptă zadarnic să-l vadă apărând în capătul drumului: noul venit o luă la dreapta şi intră în boschet, unde în curând i se înfundă pălăria, probă evidentă că descălecase. Puţin după aceea, observatorul zări, printre crăcile îndepărtate cu grijă, o haină cenuşie şi, în lumina unei ultime raze de soare, o scânteiere reflectată pe ţeava unei muschete.

Tânărul rămase gânditor la fereastră, era evident că nu putea fi omul aşteptat de el călăreţul ascuns în tufiş, iar expresia de nerăbdare care i se întipărise pe faţă, făcu loc unei expresii de curiozitate.

În curând o nouă pălărie se arătă la colţul drumului: tânărul se retrase ca să nu fie văzut.

Aceeaşi haină cenuşie, aceeaşi manevră cu calul, aceeaşi puşcă strălucitoare: cel de-al doilea sosit adresă primului venit câteva cuvinte pe care observatorul nostru nu le putu auzi din cauza depărtării iar în urma indicaţiilor pe care, fără îndoială, i le dăduse tovarăşul său, se înfundă în desişul paralel cu zidul, descălecă la rândul său, se ascunse în spatele unei stânci şi aşteptă.

De acolo, de sus, de unde era, tânărul vedea pălăria deasupra stâncii. Lingă pălărie strălucea un punct luminos: era vârful ţevii muschetei.

Un uşor sentiment de teamă trecu prin mintea gentilomului care privea această scenă, retrăgându-se din ce în ce mai mult.

— Oh! oh! se întrebă el, pe mine mă urmăresc sau pe cei o mie de ludovici pe care îi am la mine? Nu cred, pentru că presupunând că Richon soseşte şi că pot pleca astă seară,

eu mă îndrept spre Libourne şi nu spre Saint-Andre-de-Cubzac; aşa că nu trec prin locul unde s-au aşezat la pândă aceşti oameni ciudaţi. Măcar dacă ar fi fost aici bătrânul meu Pompée, m-aş fi sfătuit cu el. Dar, dacă nu mă înşel, ba da, pe legea mea! au mai venit încă doi oameni. Ei, drace! dar asta are aerul unei adevărate capcane!

Şi tânărul mai făcu un pas înapoi.

În adevăr, în momentul acela încă doi călăreţi se iveau în punctul cel mai înalt al drumului, dar, de data aceasta, numai unul era îmbrăcat în haine cenuşii. Celălalt, călare pe un puternic cal negru, era înfăşurat Într-o pelerină largă, purta o pălărie galonată împodobită cu o pană albă iar pe sub pelerina ce i-o flutura vântul de seară se putea vedea o broderie bogată îmbodobind o haină strânsă pe corp, de culoare roşu deschis.

S-ar fi zis că ziua se mai prelungea ca să lumineze această scenă, cfici ultimele raze ale soarelui, ieşind dintr-un grup de nori negri, luminară dintr-o dată, cu mii de rubine, ferestrei unei case frumoase situată la vreo sută de paşi de fluviu, pe care tânărul n-ar fi observat-o lără acest ajutor, aşa cum era pierdută printre ramurile unui cadru bătrân. Prisosul acesta de lumină îi permise mai întâi să vadă că privirile spionilor se întorceau, pe rând, când spre intrarea în sat, când spre căsuţa cu geamurile strălucitoare, apoi că hainele cenuşii păreau să aibă cel mai mare respect faţă de pana albă căreia nu-i vorbeau decât cu pălăria în mână, apoi, în sfârşit, că una din ferestrele iluminate se deschise, o femeie se arătă în balcon, se aplecă un moment, ca şi cum şi ea ar fi aşteptat pe cineva şi intră repede în casă, temându-se să nu fie văzută.

În timp ce ea intra în casă, soarele se coborî în spatele muntelui şi, pe măsură ce cobora, parterul casei părea că se înfundă în întuneric, iar lumina părăsind ferestrele se urca încetul cu încetul pe acoperişul de gresie, dispărând în cele din urmă, dar nu mai înainte de a se fi jucat, un ultim

moment, pe un mănunchi de săgeţi de aur care formau o giruetă.

Pentru orice minte inteligentă, se găseau aici o scamă de indicii pe care se puteau clădi, dacă nu nişte certitudini, cel puţin nişte probabilităţi.

— Era posibil ca oamenii să fi supravegheat căsuţa izolată în balconul cărora apăruse la un moment dat femeia aceea; mai era posibil ca şi femeia şi oamenii să fi aşteptat o aceeaşi persoană, dar cu intenţii complet diferite; ar mai fi fost probabil ca persoana aşteptată să vină prin sat şi, prin urmare, să treacă prin faţa hanului, aşezat la jumătatea drumului dintre sat şi grupul de arbori, după cum şi grupul acesta de arbori se găsea la jumătatea drumului dintre han şi casă; s-ar mai fi putut ca şeful acestor călăreţi în haine cenuşii să fi fost călăreţul cu pana albă, şi că, după interesul pe care îl punea, ridicându-se în scări ca să va lă cât mai departe, se părea că şeful acesta era nu numai gelos, dar şi că prindea, pentru că era interesat personal să afle ceva.

În momentul când tânărul termina această serie de raţionamente, ce se înlănţuiau unele cu altele, uşa camerei se deschise şi jupân Biscarros intră.

— Dragă gazdă, spuse tânărul fără să lase timp celui care intrase tocmai la moment să-i expună cauza vizitei, cauză pe care de altfel o bănuia, veniţi încoace şi spuneţi-mi, dacă nu e indiscretă întrebarea mea, a cui este căsuţa aceea care se vede acolo, ca un punct alb în mijlocul plopilor şi arţarilor.

Hangiul urmări cu ochii direcţia indicată de deget şi-şi scărpina fruntea:

— Pe legea mea, când unuia, când altuia, spuse el cu un zâmbet pe care încerca să-l facă şiret. Şi dumneavoastră, dacă aţi avea vreun motiv să căutaţi singurătatea: fie că vreţi să vă ascundeţi dumneavoastră, fie că vreţi pur şi simplu să vă ascundeţi acolo pe cineva.

Tânărul roşi.

— Dar astăzi, cine locuieşte acolo? întrebă el.

— O tânără doamnă care se dă drept văduvă şi pe care vine s-o viziteze din când în când umbra primului sau, poate, a celui de al doilea soţ. Numai că este de observat un lucru: cele două umbre se înţeleg intre ele, că nu vin niciodată amândouă în acciaşi timp.

— Şi de când locuieşte frumoasa văduvă în această casă izolată, atât de potrivită pentru vizita fantomelor? întrebă tânărul surâzând.

— Cam de vreo două luni. De altfel ea e foarte retrasă şi cred că nimeni nu se poate lăuda că a putut-o vedea în aceste două luni: pentru că iese rar şi când iese, nu iese decât cu faţa acoperită. O tânără cameristă, foarte drăguţă, pe legea mea, vine în fiecare dimineaţă la mine să-mi comande masa pentru toată ziua. Eu îi trimit masa pregătită, ea primeşte mâncarea în vestibul, plăteşte din plin, apoi închide imediat uşa în nasul băiatului. Astă seară, de exemplu, este petrecere; pentru dânsă pregăteam prepeliţele şi potârnichile pe care m-aţi văzut că le jumuleam.

— Şi pe cine are invitat la cină?

— Fără îndoială că pe una din cele două umbre de care vă vorbeam.

— Aţi văzut vreodată cele două umbre?

— Da, dar numai în trecere, seara, după apusul soarelui, sau dimineaţa înainte de a se crăpa de ziuă.

— Sunt sigur că le-aţi observat bine, dragă domnule Biscarros, căci de la primul cuvânt mi-am dat seama că sunteţi un foarte bun observator. Ce-aţi remarcat deosebit în înfăţişarea celor două umbre?

— Una din ele este un bărbat de vreo şaizeci, şaizeci şi cinci de ani şi-mi face impresia că el este soţul dintâi, căci vine ca o umbră sigură de prioritatea drepturilor sale. Cealaltă este umbra unui tânăr de vreo douăzeci şi şase, douăzeci şi opt de ani, şi trebuie să spun, că umbra aceasta este mai timidă, are aerul unui suflet necăjit. Aş jura că ea este umbra celui de-al doilea soţ.

— Şi pentru ce oră vi s-a cerut să pregătiţi cina astă seară?

— Pentru ora opt.

— E şapte şi jumătate, spuse tânărul scoţând din buzunarul vestei un foarte frumos ceas pe care îl consultase de multe ori până atunci. Nu mai aveţi timp de pierdut.

— Oh! va fi gata, fiţi liniştit, numai că eu urcasem ca să vă vorbesc de cina dumneavoastră şi să vă spun că am pregătit-o din nou. Pentru cil prietenul dumneavoastră a întârziat atâta, căutaţi să nu vină mai înainte de o oră.

— Ascultă, gazdă dragă, spuse tânărul cavaler cu aerul unui om pentru care această gravă afacere a unei mese servite la timp nu constituia decât un fapt secundar, nu vă frământaţi atât pentru cina noastră; chiar dacă persoana pe care o aştept ar veni acum, avem destule de vorbit. Dacă cina nu e gata, vom vorbi în continuare, iar dacă e gata, vom vorbi după aceea.

— În adevăr, domnule, spuse hangiul, sunteţi o persoană foarte binevoitoare şi pentru că vă lăsaţi în seama mea, veţi fi mulţumit, fiţi sigur.

Jupân Biscarros făcu un compliment adânc, tânărul îi răspunse cu o uşoară înclinare a capului, şi ieşi.

— Acum înţeleg totul, îşi spuse tânărul reluându-şi, plin de curiozitate, postul de la fereastră. Doamna aşteaptă pe cineva care trebuie să vină dinspre Libourne, iar oamenii din desiş îşi propun să-l atace pe vizitator înainte ca acesta să fi apucat să bată la uşă.

În acelaşi timp şi parcă pentru a justifica bănuielile perspicacelui observator, dinspre stingă se auzi pasul unui cal. Iute ca fulgerul, ochii tânărului scrutară desişul pentru a urmări comportarea oamenilor aşezaţi la pândă. Cu toate că loaptea începuse să încurce obiectele, i se păru că unii îndepărtau crăcile şi că alţii se ridicau ca să privească peste stâncă, dar şi unii şi alţii se pregăteau pentru o acţiune ce avea toate aparenţele unei agresiuni. În acelaşi timp un zgomot sec, ca de muschetă care se încarcă, se auzi de trei

ori şi-l făcu să tresară. Atunci întorcându-se repede înspre Libourne ca să-l zărească pe cel ameninţat de acest zgomot ucigător, zări apărând un cal bine făcut mergând în trap, călărit de un tânăr cu nasul în vânt, cu aer triumfător, cu mâna în şold, purtând o pelerină scurtă, căptuşită cu şaten alb care îi descoperea cu graţie umărul drept. De departe, figura aceasta părea plină de eleganţă, de molatică poezie şi de voioasă mândrie. În plus, figura avea trăsături fine, un ten proaspăt, ochiul viu şi buzele întredeschise din obiceiul de a surâde mereu, mustaţa neagră şi delicată, dinţii fini şi albi. O nuia pe care o învârtea cu eleganţă, un fluierat uşor, aşa cum îl adusese la modă domnul Gaston d'Orléans şi fusese adoptat de tinerii eleganţi ai vremii, făceau din noul venit un cavaler perfect, după toate legile manierelor elegante în vigoare la curtea Franţei, care începuse de mult să dea tonul tuturor Curţilor din Europa.

La cincizeci de paşi în urma lui, călărind un cal căruia îi potrivea pasul după calul stăpânului său, venea un lacheu înfumurat şi foarte plin de el. Părea că deţine printre servitori un rang nu mai puţin distins decât stăpânul său printre gentilomi.

Frumosul adolescent ce sta la fereastra hanului, prea tânăr ca să asiste impasibil la o scenă de felul celei care i se promitea, nu se putu împiedica să nu se cutremure la gândul că cei doi care înaintau, atât de lipsiţi de grijă şi de siguranţă, urmau să fie ucişi, după toate probabilităţile, când aveau să ajungă în dreptul capcanei care îi aştepta, între timiditatea vârstei şi dragostea pentru aproape, păru că se dă o luptă în care câştigă sentimentul generos. Şi cum cavalerul tocmai trecea prin faţa hanului, fără să-şi arunce privirea în jur, tânărul, cedând unui elan, subit, unei hotărâri de neînvins, se plecă peste fereastră şi-l strigă pe călător:

— Hei, domnule! opriţi-vă, dacă vreţi, am să vă spun ceva foarte important.

Auzind chemarea aceasta şi cele spuse, cavalerul ridică privirea şi vszindu-l pe tânăr la fereastră, îşi opri calul cu o mişcare a mâinii care ar fi făcut cinste şi celui mai bun călăreţ.

— Nu opriţi calul, domnule, continuă tânărul, ci apropiaţi-vă ca şi cum m-aţi cunoaşte de multă vreme.

Călătorul ezită un moment, dar văzând după aerul celui care vorbea că avea de-a face cu un gentilom şi după înfăţişare şi după figură, se descoperi şi înainta surâzător.

— Iată-mă la ordinele dumneavoastră, domnule, spuse el, cu ce vă pot servi?

— Apropiaţi-vă mai mult, domnule, continuă necunoscutul de la fereastră, ceea ce am să vă spun nu se poale spune cu glas tare. Acopcriţi-vă, trebuie să se creadă că ne cunoaştem demult şi că pentru mine aţi venit la hanul acesta.

— Dar bine, domnule, spuse călătorul, nu înţeleg nimic.

— O să înţelegeţi imediat; până atunci acoperiţi-vă şi veniţi mai aproape, şi mai aproape, şi mai aproape! întindeţi-mi mâna; aşa! Încântat să vă văd! Acum, nu treceţi mai departe de hanul acesta căci sunteţi pierdut.

— Ce s-a întâmplat? Cu adevărat, mă înspăimântaţi, spuse surâzând călătorul.

— Nu e aşa că vă duceţi la căsuţa de colo unde străluceşte lumina aceea?

Cavalerul făcu o mişcare.

— Dar acolo, pe drumul spre această casă, mai precis la colţul drumului, în boschetul acela întunecos, stau în pândă patru oameni care vă aşteaptă.

— Da? spuse cavalerul privind ţintă în ochii tânărului palid. Da? Sunteţi sigur, cu adevărat?

— I-am văzut venind, unul câte unul, descălecând, ascunzându-se, unii în spatele copacilor, alţii în spatele stâncilor. În sfârşit, adineaori, când aţi apărut în capătul drumului dinspre sat, i-am auzit încărcându-şi muschetele.

— Aşa? spuse cavalerul care, începuse şi el să se teamă.

— Da, domnule, e aşa cum vă spun, continuă tânărul cu pălăria cenuşie; şi dacă ar fi mai multă lumină poate că aţi putea să-i vedeţi şi să-i recunoaşteţi.

— Oh! spuse călătorul, nu mai e nevoie să-i recunosc, ştiu prea bine cine sunt. Dar dumneavoastră, domnule, cine v-a spus că mă duceam la casa aceea şi că pe mine mă aşteptau oamenii de colo?

— Am bănuit.

— Sunteţi un Oedip încântător. Mulţumesc. Ah! vor să mă împuşte, câţi sunt pentru această frumoasă operaţie?

— Patru, din care unul pare şeful lor.

— Şeful acesta, nu e mai în vârstă decât ceilalţi?

— Ba da, după câte am putut să-mi dau seama de aici.

— Puţin adus de spate?

— Da, pană albă, haină brodată, pelerină cafenie, gestul rar şi poruncitor.

— Exact, e ducele d'Epernon.

— Ducele d'Epernon? strigă tânărul.

— Ei, da! am să vă povestesc situaţia mea, spuse râzând călătorul. N-am mai făcut-o până acum, dar n-are importanţă, îmi faceţi un serviciu destul de mare ca să n-o discut mai îndeaproape cu dumneavoastră. Şi cei care îl însoţeau cum erau îmbrăcaţi?

— În uniforme cenuşii.

— Exact, sunt bătăuşii lui.

— Care astăzi sunt înarmaţi cu muschete.

— În cinstea mea, sunt foarte onorat! Acum ştiţi ce ar trebui să faceţi, domnul meu?

— Nu, dar spuneţi-mi părerea dumneavoastră şi dacă ceea ce trebuie să fac poate să vă fie de folos, sunt dinainte de acord.

— Sunteţi înarmat?

— Da… am sabia.

— Aveţi lacheul cu dumneavoastră?

— Sigur că da, însă acum nu e aici, l-am trimis în întimpinarea cuiva pe care îl aştept.

— Ei bine! ar trebui să-mi daţi o mână de ajutor.
— Pentru ce?
— Ca să atacăm pe mizerabilii aceştia şi să-i facem şi pe ei şi pe şeful lor să ceară îndurare.
— Aţi înnebunit, domnule? strigă tânărul cu un accent în voce care dovedea că nu era dispus câtuşi de puţin pentru o asemenea expediţie.
— Adevărat, vă cer iertare spuse călătorul, uitasem că asta nu vă priveşte.
Apoi, întorcându-se către lacheu care văzându-şi stăpânul oprindu-se, se oprise şi el la distanţa cuvenită:
— Castorin, vino încoace, spuse el.
În acelaşi timp pipăi cu mâna oblâncul şeii ca şi cum ar fi vrut să se asigure că pistoalele erau în bună stare.
— Oh! domnule, strigă tânărul gentilom întinzând mâna ca pentru a-l opri, pentru numele lui Dumnezeu, domnule, nu vă riscaţi viaţa într-o asemenea aventură! Mai degrabă intraţi în han ca să nu le daţi de bănuit celor care vă aşteaptă; gândiţi-vă că e vorba de onoarea unei femei.
— Aveţi dreptate, spuse cavalerul, deşi în această împrejurare nu e chiar vorba de onoare, ci de întâmplare. Castorin, prietene continuă el adresându-se lacheului care se apropiase, pentru un moment nu mergem mai departe.
— Cum? spuse Castorin aproape tot atât de dezamăgit ca şi stăpânul său, ce spune domnul?
— Spun că în seara asta domnişoara Francinette va fi lipsită de plăcerea de a te vedea, întrucât ne petrecem noaptea la hanul „Viţelul de aur”. Intră, porunceşte să mi se pregătească masa şi cere să mi se pregătească patul.
Şi întrucât cavalerului i se păru că domnul Castorin se pregătea să-i spună ceva, îşi însoţi ultimele cuvinte cu o mişcare a capului care nu tnai admitea nici o vorbă.
O clipă călătorul îl urmări din ochi pe Castorin, apoi, după un moment de gândire, păru că ia o hotăiâre: descălecă, intră în curtea hanului după lacheu, îi aruncă frâul calului şi, din două sărituri, ajunse în camera tânărului gentilom

care, văzând că uşa se deschide dintr-o dată, făcu o mişcare de surpriză amestecată cu teamă, însă noul venit nu băgă de seamă nimic din cauza întunericului.

— Aşadar, spuse călătorul apropriindu-se vesel de tânăr şi stringându-i, cu căldură, mâna care i se întinsese, recunosc că vă datorez viaţa.

— Oh! domnule, exageraţi serviciul pe care vi l-am făcut, spuse tânărul făcând un pas înapoi.

— Nu, fără nici o modestie: e aşa cum vă spun; îl cunosc eu pe duce, e al dracului de brutal. Dumneavoastră sunteţi un exemplu de perspicacitate, un fenix de bunătate creştină. Dar spuneţi-mi, dumneavoastră care sunteţi atât de amabil, atât de înţelegător, aţi mers cu bunăvoinţa atât de departe încât să preveniţi şi casa?

— Care casă?

— Casa la care mă duceam, fireşte! Casa în care sunt aşteptat.

— Nu, spuse tânărul, la asta nu m-am gândit, mărturisesc, şi de altfel nu m-aş fi gândit pentru că n-aveam posibilitatea s-o fac. Şi eu sunt abia de două ore aici şi nu cunosc pe nimeni în casa asta.

— Oh! Drace! spuse călătorul îngrijorat. Biata Nanon! numai de nu i s-ar întâmpâa ceva.

— Nanon? Nanon de Lartigues! strigă tânărul uimit.

— Da aşa el dar sunteţi un adevărat vrăjitor! spuse călătorul. Vedeţi oameni aşezându-se la pândă pe un drum şi ghiciţi pe cine urmăresc; vă spun un nume de botez şi ghiciţi numele de familie. Explicaţi-mi repede lucrul acesta, sau, de nu, vă denunţ ca vrăjitor iar parlamentul din Bordeaux o să vă condamne să fiţi ars pe rug.

— Ah! de data aceasta trebuie să recunoaşteţi, adaugă tânărul, că nu trebuie să nu fii prea abil ca să descoperi adevărul. De îndată ce aţi numit pe ducele d'Epernon drept rivalul dumneavoastră, era evident că nu numeaţi o Nanon oarecare şi ca trebuia să fie Nanon de Lartigues, frumoasă, bogată, spirituală, care se spune, că l-a fermecat pe duce şi

care conduce în locul lui, ceea ce face ca în toată Guyana să fie şi ea tot atât de urâtă ca şi el… La doamna asta vă duceţi…?continuă tânărul cu reproş.

— Da, pe legea mea, mărturisesc şi pentru că i-am pronunţat numele, nu-mi retrag cuvântul. De altfel Nanon e rău cunoscută şi e calomniată pe nedrept. Nanon este o fată încântătoare, care-şi ţine promisiunile cu sfinţenie, atât îi place de mult să le realizeze, fiind cu totul devotată celui pe care îl iubeşte, cât timp îl iubeşte. Trebuia să cinez cu ea astă seara, însă ducele ne-a stricat socotelile. Aş vrea să vă prezint mâine acestei încântătoare fiinţe. Ce dracu! mai curând sau mai târziu, ducele trebuie să se întoarcă la Agen!

— Mulţumesc, spuse înţepat tânărul gentilom. N-o cunosc pe domnişoara de Lartigues decât din auzite şi nu ţin s-o cunosc altfel.

— Eh, la dracu, faceţi o mare greşeală!

— Sunt pe aici numai în trecere şi trebuie să plec mai departe chiar astă-seară, adăugă el.

— Oh! Să ştiţi însă că n-o să faceţi nici un pas, până nu ştiu cine este nobilul cavaler care mi-a salvat viaţa, cu atâta eleganţă.

Tânărul păru că ezită, apoi, după un moment:

— Sunt vicontele de Cambes.

— Ah! ah! spuse interlocutorul, am auzit vorbindu-se de o încântătoare vicontesă de Cambes, care are domenii întinse în jurul Bordeauxului şi care este prietenă cu doamna prinţesă.

— E ruda mea, răspunse repede tânărul.

— Vă fac complimentele mele, pe legea mea, viconte, căci mi s-a spus că este fără pereche; sper, dacă mă va favoriza soarta în această privinţă, că o să mă prezentaţi şi pe mine. Eu sunt baronul de Canolles, căpitan în regimentul Navailles şi pentru moment profit de un concediu pe care domnul duce d'Epernon a binevoit să mi-l acorde, la cererea domnişoarei de Lartigues.

— Baronul de Cannoles? exclamă vicontele la rândul său, privindu-l pe baron cu toată curiozitatea pe care i-o trezea acest nume celebru în vremea aceea, în aventuri galante.

— Mă cunoaşteţi? întrebă Canolles.

— Numai din renume, răspunse vicontele.

— Şi dintr-un prost renume, nu-i aşa? Ce vreţi, fiecare după firea lui, mie îmi place viaţa agitată.

— Sunteţi cu ţotul liber, domnule, să duceţi viaţa care vă place, răspunse vicontele. Însă daţi-mi voie să fac o observaţie.

— Anume?

— Că e vorba de o femeie compromisă din cauza dumneavoastră, pe care ducele o să se răzbune pentru dezamăgirea pe care i-aţi produs-o.

— La dracu! Credeţi?

— Fără îndoială, deşi este o femeie… uşoară… domnişoara de Lartigues este totuşi o femeie compromisă de dumneavoastră. Este de datoria dumneavoastră să vegheaţi asupra sa, s-o ocrotiţi.

— Pe legea mea, aveţi dreptate, tinere înţelept. Vrăjit de conversaţia cu dumneavoastră, am uitat de datoria mea de gentilom; trebuie să fi fost trădaţi şi, după toate probabilităţile, ducele ştie totul. Dacă Nanon ar fi fost măcar prevenită, ea este atât de abilă şi m-aş putea încrede în ea ca să-mi obţină iertarea ducelui. Haideţi, spuneţi-mi: vă pricepeţi la război, tinere?

— Încă nu, răspunse vicontele râzând. Însă cred că am să-l învăţ, acolo unde mă duc.

— Ei bine! aflaţi de la mine, prima lecţie. Să ştiţi că în război, când nu mai e posibilă forţa, trebuie să folosiţi şiretenia. Ajutaţi-mă să folosesc viclenia.

— Asta vreau şi eu. Dar cum? explicaţi-mi!

— Hanul are două uşi.

— Despre asta, habar n-am.

— Eu ştiu: una dă în şosea, alta dă în câmp. Ies pe cea care dă în clmp, descriu un semicerc şi bat la uşa lui Nanon, care

are şi ea o uşă în spatele casei.
— Da? ca să fiţi surprins acolo, în casă! strigă vicontele. În adevăr, sunteţi un mare tactician, nu glumă!
— Să mă surprindă? întrebă Canolles.
— Sigur că da. Plictisit de atâta aşteptare, ducele, nevăzându-vă ieşind de aici, se va îndrepta spre casa aceea.
— Da, dar eu voi intra şi voi ieşi. Atât.
— Odată intrat… n-o să mai ieşiţi.
— Hotărât lucru tinere, spuse Canolles, sunteţi un adevărat vrăjitor.
— Veţi fi surprins, şi poate chiar omorât sub ochii ei, asta e tot!
— Aş! spuse Canolles, sunt destule dulapuri pe acolo.
— Oh! exclamă vicontele.
Acest „oh” fu pronunţat în aşa fel şi cu o intonaţie atât de elocventă, plină de reproşuri, de ruşine pudică şi de gingaşă delicateţă, încât Canolles se opri deodată şi, cu tot întunericul, îşi aţinti privirea cu insistenţă asupra tânărului sprijinit de pervazul ferestrei.
Vicontele simţi toată greutatea privirii şi continuă pe un ton vesel:
— În definitiv, aveţi dreptate, duceţi-vă, baroane; însă ascundeţi-vă cu grijă, să nu vă surprindă cineva.
— Ei bine, nu! greşesc, spuse Canolles; dumneavoastră aveţi dreptate; dar cum să fac s-o previn?
— Mi se pare că o scrisoare…
— Cine s-o ducă?
— Mi se pare că am văzut un lacheu. În asemenea împrejurări, un lacheu nu riscă decât câteva lovituri de baston, pe când gentilom îşi riscă viaţa.
— E adevărat, îmi pierd capul, spuse Canolles, şi Castorin va face comisionul acesta în cele mai bune condiţiuni, cu atât mai mult cu cât bănuiesc că poznaşul acesta are legături acolo în casă.
— Vedeţi că totul se poate aranja aici? spuse vicontele.
— Da. Aveţi cerneală, hârtie, pene?

— Nu, spuse vicontele, dar are jos.

— Iertaţi-mă, spuse Canolles, însă, în adevăr, nu ştiu ce se întâmplă cu mine în astă-seară, că fac prostie, peste prostie. Nu e nimic! Vă mulţumesc, viconte, pentru sfaturile pe care mi le daţi. Am să le urmez întocmai.

Şi Canolles, fără să-l slăbească din ochi pe tânărul pe care de câteva minute îl cerceta cu o insistenţă neobişnuită, deschise uşa şi coborî scara, în timp ce vicontele, îngrijorat şi aproape neliniştit, murmura pentru el.

— Cum mă privea! Doar nu în o fi recunoscut?

În timpul acesta Canolles coborâse şi, după ce privise o câipă profund întristat, prepeliţele, potârnichile şi dulciurile pe care jupân Biscarros le îngrămădise în coşul aşezat pe capul ajutorului de bucătar, şi pe care poate că altul urma să le mănânce, cu toate că, desigur, lui îi erau destinate, întrebă care e camera pregătită de jupân Castorin, ceru să i se aducă pene, cerneală şi hârtie şi-i scrise lui Nanon următoarea scrisoare: „Scumpă Doamnă, Dacă natura ar fi înzestrat frumoşii dumneavoastră ochi cu facultatea de a vedea noaptea, aş putea observa la o sută de paşi de uşa dumneavoastră, pe domnul duce d'Epernon, ascuns într-un tufiş pândindu-mă ca să punã să mă împuşte ca să vă compromită, apoi, în modul fel mai îngrozitor cu putiniă. Mie nu mi-e teamă nici că-mi pierd viaţa, nici că o să vă pierdeţi liniştea. Fiţi liniştită, în această privinţă Am să mă folosesc puţin de concediul pe care m-aţi pus să-l cer acum câteva zile, ca să profit de el şi să vin să vă văd. Nu ştiu unde am să mă duc şi nici ducă am să mă duc undeva. Oricum ar fi, chemaţi pe fligarul dumneavoastră, după ce Va trece furtuna. La hanul „Viţelul de aur” o să vi se spună încotro am plecat. Sper că veţi fi mulţumită de sacrificiul pe care mi-l impun, însă interesele dumneavoastră îmi sunt mai scumpe decât plăcerea mea. Spun plăcere pentru că mi-ar fi plăcut grozav de mult să-l snopesc în bătaie pe domnul d'Epernon şi pe zbirii lui aşa cum erau deghizaţi.

Aşadar, scumpă doamnă, credeţi-mă că vă sunt foarte devotat şi mai ales foarte credincios „.

Canolles semnă biletul acesta clocotind de fanfaronadă gasconă ştiind că o să aibă efect asupra gasconei Nanon. Apoi îşi chemă lacheul:

— Vino încoace, jupâne Castorin, îi spuse el, şi mărturiseşte-mi cu toată sinceritatea în ce raporturi eşti cu domnişoara Francinette.

— Dar, domnule, răspunse Castorin, uimit de întrebarea care i se adresase, nu ştiu dacă trebuie…

— Fii liniştit, jupân neghiob, n-am nici o intenţie cu ea, iar dumneata n-ai să ai cinstea să fii rivalul meu. Ceea ce-ţi cer, este numai o simplă informaţie.

— Ah! În cazul acesta, domnule, asta este altceva, iar domnişoara Francinette a avut iscusinţa să-mi aprecieze calităţile.

— Aşadar, vă aveţi bine, nu-i aşa, domnule pramatie? Foarte bine. Atunci, ia biletul acesta şi ocoleşte prin câmp.

— Cunosc drumul, domnule, spuse îngâmfat, Castorin.

— Foarte bine. Bate la uşa din spate. Fără îndoială că cunoşti şi uşa aceea, nu?

— Desigur.

— Din ce în ce mai bine. Mergi pe aici, bate la uşa de care ţi-am vorbit şi predă scrisoarea aceasta domnişoarei Francinette.

— În cazul acesta, domnule, pot să…, spuse vesel Castorin.

— Poţi să pleci imediat şi ai zece minute ca să te duci şi să te întorci. Trebuie ca scrisoarea aceasta să ajungă chiar acum în mâna domnişoarei Nanon de Lartigues.

— Dar dacă nu mi se deschide uşa? spuse Castorin, care începu să presimtă posibilitatea unei întâmplări neplăcute.

— Ai fi un prostănac, pentru că trebuie să cunoşti vreun fel deosebit de a ciocăni, datorită căruia nu se lasă afară un îndrăgostit iar dacă ar fi altfel, înseamnă că sunt un gentilom de plâns că pot avea în serviciul meu un om de nimic ca tine.

— Am eu un fel al meu, domnule, spuse Castorin cu aerul cel mai cuceritor. Mai întâi bat de două ori la distanţe egale, apoi a treia oară...

— Nu te întreb cum baţi, nu mă interesează, totul este să ţi se deschidă. Hai, du-te şi dacă eşti surpins, mănâncă hârtia, căci altfel îţi tai urechile când te vei întoarce, dacă nu cumva ai să vii cu ele tăiate gata.

Castorin porni ca un fulger. Însă după ce coborî scara, se opri şi, în ciuda tuturor regulilor, strecură biletul în carâmbul cizmei, apoi ieşind prin uşa ce da în curtea de păsări, făcu un ocol lung, traversă crângul ca o vulpe, trecu şanţurile ca un ogar şi ciocăni la uşa din spate, în felul acesta deosebit pe care încercase să-l explice stăpânului său şi care avu ca întotdeauna efect, uşa se deschise imediat.

Zece minute mai târziu, Castorin era înapoi, fără să i se fi întâmplat ceva şi-i spuse stăpânului său că biletul fusese predat în prea frumoasele mâini ale domnişoarei Nanon.

Canolles folosise cele zece minate ca să-şi deschidă cufărul, să-şi pregătească haina de casă şi să poruncească masa. Ascultă cu o satisfacţie vizibilă raportul domnului Castorin, dete o raită prin bucătărie, dădu ordine pentru noapte, cu voce tare, căscând fără măsură, asemeni unui om care de abia aşteaptă să se culce. Manevra aceasta avea drept scop, în cazul că ducele d'Epernon ar fi pus pe cineva să-l urmărească, să i se aducă la cunoştinţă că baronul nu intenţiona să treacă mai departe de hanul la care trăsese ca un simplu şi inofensiv călător, venit acolo să mănânce şi să doarmă. În adevăr, planul avu rezultatul pe cars şi-l dorise baronul: un fel de ţăran care bea în colţul cel mai întunecos al sălii, chemă pe hangiu îşi plăti consumaţia, se ridică şi ieşi foarte natural, îngânând o melodie. Canolles îl urmări până la uşă şi-l văzu că se îndreaptă spre grupul de copaci. Zece minute mai târziu, auzi îndepărtându-se nişte tropote de cai; cursa fusese ridicată.

Apoi baronul intră în cameră şi complet liniştit în ce o privea pe Nanon, nu se mai gândi decât cum să-şi petreacă seara în modul cel mai plăcut cu putinţă: de aceea îi porunci lui Castorin să pregătească zaruri, cărţi şi, după aceea să se ducă la vicontele de Combes să-l întrebe dacă îi făcea onoarea de a-l primi.

Castorin se supuse şi găsi în prag un scutier bătrân, cu părul alb, care, ţinând uşa abia întredeschisă, răspunse la complimentul său cu un aer foarte aspru:

— Pentru moment este imposibil. Domnul viconie este ocupat.

— Foarte bine, spuse Canolles, am să aştept.

Şi pentru că tocmai atunci se auzi un zgomot mare venind dinspre bucătărie, şi ca să-şi omoare timpul, se duse să vadă ce se petrecea în această importantă parte a clădirii.

Era sărmanul ajutor de bucătar care se întorsese mai mult mort decât viu. La cotitura drumului, fusese oprit de patru oameni care îl întrebaseră asupra scopului plimbării sale nocturne şi care, aflând că duce ceva pentru doamna din casa izolată, îl dezbrăcară de bonetă, de haina albă şi de şorţ. Cel mai tânăr dintre cei patru se îmbrăcase cu aceste atribute vestimentare caracteristice meseriei sale, îşi pusese coşul în echilibru pe cap şi continuase drumul spre casa aceea mică, în locul ucenicului bucătar. Zece minute mai târziu, se întorsese şi vorbise ceva în şoaptă cu cel care părea şeful trupei. Apoi băiatului i se restituiră vesta, boneta şi şorţul i se aşează din nou coşul pe cap, iar la sfârşit i se dădu un picior în spate ca să i sd indice direcţia pe care trebuia să o urmeze. Nenorocitul nu-şi dorise altceva. Pornise în goană şi se prăbuşise pe jumătate mort de frică, în pragul uşii, de unde fusese ridicat.

Această întâmplare era complet de neînţeles pentru toată lumea, în afară de Canolles, însă cum acesta n-avea nici un motiv să dea vreo explicaţie, lăsă pe hangiu, pe ospătari, pe servitoare, pe bucătar şi pe ajutorul de bucătar să se piardă în tot felul de presupuneri în legătură cu cele petrecute şi

în timp ce aceştia băteau câmpii care mai de care, se urcă la viconte şi, socotind că prima cerere pe care o făcuse, prin mijlocirea domnului Castorin, îl scutea de o a doua intervenţie de acelaşi gen, deschise uşa şi intră fără să mai bată.

În mijlocul camerei, masa iluminată şi pregătită pentru două persoane, nu mai aştepta ca să fie completă, decât aducerea mâncărurilor.

Canolles observă cele două tacâmuri şi le consideră ca un semn bun.

Cu toate acestea, vicontele văzându-l se ridică brusc încât era uşor de constatat că vizita se surprinsese pe tânărul gentilom, şi că cel de-al doilea tacâm nu-i era destinat lui, aşa cum îşi închipuise în primul moment.

Această situaţie îi fu confirmată chiar de la primele cuvinte pe care i le adresă vicontele.

— Aş putea şti, domnule baron, îl întrebă acesta, îndreptându-se cu toată politeţea spre el, cărui fapt nou datorez onoarea vizitei dumneavoastră?

— Dar, răspunse Canolles tulburat uşor de această primire puţin binevoitoare, unui fapt foarte firesc. Mi-e foame. Sunteţi singur, sunt singur, şi am voit să am onoarea să vă propun să cinaţi cu mine.

Vicontele îl privi pe Canolles cu o neîncredere vizibilă şi păru că încearcă o oarecare greutate în a-i da răspunsul.

— Pe onoarea mea! spuse Canolles râzând, s-ar zice că vă este teamă. Dar ce, sunteţi cavaler de Malta? Sunteţi destinat bisericii, sau respectabila dumneavoastră familie v-a sădit în suflet din copilărie ura faţă de familia de Canolles? Haideţi, pentru Dumnezeu! n-o să vă strice dacă vom petrece o oră împreună, stând fiecare de o parte şi de alta a mesei.

— Îmi este imposibil să cobor la dumneavoastră, baroane.

— Foarte bine, nu coborâţi. Însă pentru că am urcat eu la dumneavoastră…

— Şi mai cu neputinţă, domnule. Aştept pe cineva.

De data aceasta Canolles rămase dezorientat.

— Ah! aşteptaţi pe cineva? spuse el.

— Da.

— Pe legea mea, spuse Canolles, după un moment de tăcere, pe legea mea, aş fi preferat să mă fi lăsat să-mi continui drumul, cu riscul a ceea ce ar fi putut să mi se întâmple, decât să văd că, din cauza repulsiei pe care mi-o arătaţi, se alterează serviciul pe care mi l-aţi făcut şi pentru care mi se pare că încă nu v-am mulţumit îndeajuns.

Tânărul roşi şi se apropie de Canolles.

— Vă cer iertare, domnule, spuse el cu voce tremurătoare, îmi dau seama de lipsa mea de politeţe. Dacă n-ar fi vorba de probleme serioase, de probleme de familie pe care trebuie să le discut cu persoana pe care o aştept, ar fi pentru mine o onoare şi o cinste, să va invit ca al treilea, deşi…

— Oh! terminaţi, răspunse Canolles, m-am hotărât să nu mă supăr pe dumneavoastră, orice mi-aţi spune.

—. Deşi, continuă tânărul, cunoştinţa dintre noi este una din acele consecinţe neprevăzute ale întâmplării, una din acele întâmplări neprevăzute, una din acele prietenii efemere…

— Şi de ce toate acestea? întreabă Canolles. Dimpotrivă, în felul acesta se leagă prieteniile sincere şi de durată; trebuie să considerăm ca un merit al soartei ceea ce dumneavoastră atribuiţi întâmplări.

— Domnule, soarta vrea să plec peste două ore, spuse vicontele râzând, şi după toate aparenţele sa urmez o cale cu totul opusă cu a dumneavoastră. Vă rog, deci, să primiţi tot regretul meu de a nu fi putut accepta, aşa cum aş fi dorit-o, această prietenie pe care mi-o oferiţi cu atâta sinceritate şi pe care o apreciez la adevărata ei valoare.

— Pe legea mea, spuse Canolles, hotărât lucru, sunteţi un tânăr ciudat, iar clanul dumneavoastră de generozitate îmi dăduse la început o cu totul altă idee despre caracterul dumneavoastră. Dar, în sfârşit, facă-se după cum vă e voia,

desigur n-am dreptul să pretind nimic, pentru că eu vă sunt îndatorat şi pentru că aţi făcut pentru mine mai mult decât aş fi avut dreptul să aştept de la un necunoscut. Mă întorc, deci, să cinez singur, însă, să vă spun drept, viconte, asta mă costă: monologul nu-mi stă în fire.

Şi, în adevăr, cu toate cele spuse, şi cu toată hotărârea de a pleca, pe care o anunţase, Canolles nu se hotăra să se retragă. Ceva îl ţinea locului, fără să-şi dea seama ce anume. Se simţea atras în mod irezistibil spre viconte. Acesta, însă, luând un sfeşnic se apropie de Canolles, cu un surâs încântător:

— Domnule, spuse el, întinzându-i mâna, orice s-ar întâmpla şi oricât de scurtă a putut fi întrevederea noastră, vă rog să credeţi că sunt încântat că am putut să vă fiu de folos cu ceva.

La început, Canolles nu văzu decât complimentul: el prinse mâna pe care i-o întindea vicontele dar, în loc de a răspunde unei strângeţi bărbăteşti şi amicale, ea se retrăgea călduţă şi fremătătoare. Înţelegând atunci că oricât ar fi fost de înveşmântată într-o formă politicoasă, expedierea pe care i-o da vicontele tot expediere era, se retrase decepţionat şi, mai cu seamă, foarte preocupat.

La uşă, întâlni surâsul ştirb al bătnnului servitor, care luând sfeşnicul din mâna vicontelui, pomi înaintea lui Canolles pentru a-l conduce cu toată ceremonia spre apartamentul ce i se reţinuse, şi se întoarse repede la stăpânul care îl aştepta în capul scării.

— Ce face? îl întrebă vicontele în şoaptă.

— Cred că s-a hotărât să cineze singur, răspunse Pompée.

— Atunci n-o să mai urce iar…

— Cel puţin aşa cred.

— Dă ordin să se pregătească caii. Va fi oricum un timp câştigat, dar, adăugă vicontele plecând urechea, ce e zgomotul acesta, Pompée?

— S-ar zice că e glasul domnului Richon.

— Şi al domnului de Canolles.

— Parcă s-ar certa.
— Dimpotrivă, se recunosc. Ascultaţi.
— Nymai de n-ar spune ceva Richon.
— Oh! n-aveţi de ce să vă temeţi, e un om foarte discret.
— St!
Cei doi tăcură şi atunci se auzi vocea domnului de Canolles.
— Două tacâmuri, jupâne Biscarros, două tacâmuri! Domnul Richon cinează cu mine.
— Vă rog, nu! răspunse Richon: mi-e imposibil.
— Ei asta el vreţi să cinaţi singur ca tânărul gentilom?
— Care gentilom?
— Acela de sus.
— Cum se numeşte?
— Vicontele de Cambes.
— Îl cunoaşteţi pe viconte?
— Pentru Dumnezeu! doar el mi-a salvat viaţa.
— El?
— Da, el.
— Cum aşa?
— Luaţi masa cu mine şi în timpul cinei am să vă povestesc.
— Nu pot, cinez cu el.
— În adevăr, aşteaptă pe cineva.
— Pe mine, şi cum am întârziat, îmi daţi voie să vă părăsesc, nu e aşa, baroane?
— Nu, ei drăcie! Nu se poate! strigă Canolles. Mi-am pus în cap să cinez cu cineva, aşa că veţi cina cu mine sau voi cina eu cu dumneavoastră amândoi. Jupâne Biscarros, pune două tacâmuri.
În timp ce Canolles se întorcea să vadă dacă i se execută ordinul, Richon o luă pe scară în sus, urcând treptele în grabă. Când ajunse la ultima treaptă, o mână mică îl trase în camera vicontelui de Cambers, iar uşa se închise în urma lui. Şi ca siguranţa să fie mai mare, fură trase şi cele două zăvoare.

— În adevăr, murmură Canolles aşezându-se singur la masă, după ce-l căutase zadarnic din ochi pe Richon, care dispăruse. Nu ştiu cum se face că totul se întoarce împotriva mea în locurile astea blestemate: unii umblă după mine ca să mă omoare, alţii fug de mine de parcă aş avea ciumă. Ei, drăcia dracului, îmi trece pofta de mâncare, simt că mă întristez, sunt în stare să mă îmbăt în seara asta ca un pedestraş. Hei! Castorin, vino încoace să te ciomăgesc. Şi ăia de sus se zăvoresc de parcă ar conspira. Oh! Esenţă de bou ce sunt! sigur că conspiră; asta e; asta explică totul. Dar pentru cine? pentru coajutor? pentru prinţi? pentru parlament? pentru rege? pentru regină? sau poate pentru domnul de Mazarin? Pe legea mea n-au decât să conspire contra cui or vrea, mi-e perfect indiferent, bine că mi-a revenit pofta de mâncare. Castorin, spune să mi se aducă masa şi toarnă-mi să beau, te-am iertat.

Şi Canolles filosof, începu să mănânce prima cină care fusese pregătită pentru vicontele de Cambes şi care, din lipsă de provizii proaspete îl obligase pe jupân Biscarros să i-o servească încălzită.

IV.

În timp ce baronul de Canolles căuta zadarnic pe cineva cu care să cineze şi sătul de atâta căutare se hotărâse, în cele din urmă, să mănânce singur, să vedem ce se petrecea la Nanon:

Nanon era, în vremea aceea, o încântătoare creatură de vreo douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, orice ar fi spus şi ar fi scris duşmanii, printre care trebuie să menţionăm pe cei mai mulţi dintre istoricii care s-au ocupat de 'ea. Scundă, cu pielea smeadă, suplă şi graţioasă, cu faţa proaspătă şi colorată, cu ochii negri şi adinei în a căror cornee se reflectau asemeni pisicilor, luminile de orice fel, veselă şi surâzătoare în aparenţă, Nanon era totuşi departe de a se lăsa antrenată de capriciile şi frivolităţile ce ţes cu arabescurile lor nebuneşti urzeala mătăsoasă şi aurită din care se compune de obicei viaţa unei tinere elegante şi

pretenţioase. Dimpotrivă, în căpşorul ei vioi se frământau hotărârile cele mai grave, adânc şi îndelung gândite, care deveneau pline de seducţie şi luciditate prin vocea ei vibrantă şi puternic marcată de accentul gascon. Nimeni n-ar fi putut bănui sub această mască trandafirie, cu trăsături fine şi surâzătoare, în spatele acestei priviri pline de promisiuni şi sclipind de avânt înflăcărat, o perseverenţă neobosită, o dârzenie de neînvins, profunzimea de vederi a unui om de stat; Şi totuşi, acestea erau calităţile sau defectele lui Nanon, după cum se examina aversul sau reversul medaliei: spiritul calculat şi inima ambiţioasă se regăseau în acest corp plin de eleganţă.

Nanon era din Agen. Domnul duce d'Epernon, fiul acelui inseparabil prieten al lui Henric al IV-lea care era în trăsură cu regele în momentul când l-a lovit cuţitul lui Ravaillac şi asupra căruia au planat bănuieli până şi din partea Caterinei de Medicis, domnul duce d'-Epernon, numit guvernator al Guyanei, funcţie în care morga, impertinenţa şi deturnările îl făcuseră respingător în ochii tuturor, remarcase această micuţă burgneză, fiica unui mic avocat. Îi făcuse curte şi izbutise cu mare greutate, după o apărare susţinută cu abilitatea unui mare tactician care vrea să-l facă pe învingător să simtă tot preţul victoriei sale, însă în schimbul reputaţiei sale pierdute, Nanon îi furase ducelui şi puterea şi independenţa Numai după şase luni, ea ajunsese să guverneze în realitate această frumoasă provincie, întorccând cu dobândă, tuturor celor care o jigniseră sau o umiliseră, necazurile sau ofensele pe care i le făcuseră. Regină dintr-o întâmplare, ea, deveni tiran din calcul, presimţind cu fina ei inteligenţă, că trebuie să compenseze prin abuz, probabil prea scurta ei domnie.

În consecinţă, puse stăpânire pe toate: pe tezaur, pe influenţă, pe onoruri. Fu bogată, numai în funcţii, primi vizita lui Mazarin şi a marilor nobili dela curte Combinând cu o pricepere admirabilă diferitele elemente de care dispunea, ea făcu din ele un amalgam care folosi deopotrivă

şi autorităţii şi averii sale. Fiecare serviciu pe care îl făcea era cotat după preţurile stabilite de ea. Un grad în armată, o funcţie în magistratură aveau fiecare un tarif: Nanon acorda gradul sau funcţia respectivă şi primea pentru asta bani grei sau un cadou regesc aşa că renunţând la o parte din putere în favoarea cuiva, ea recupera ceea ce pierdea sub o altă formă; acordând puterea, reţinea banii care constituie nervul acesteia.

Aşa se explică şi durata autorităţii sale, căci oamenii în ura lor ezită să răstoaine un duşman căruia îi mai rămâne o consolare Răzbunarea urmăreşte ruina totală, o deprimare totală. Popoarele regreiă când gonesc un tiran care ai duce cu el aurul lor şi ar pleca cu surâsul pe buze. Nanon de lartigues strânsese două milioane!

În felul acesta ea trăia într-un fel de siguranţă pe un vulcan care, fără încetare, zguduie totul în jurul lui. Nanon simţise ura poporului ridicându-se ca o maree, crescând şi lovind cu valurile ei în puterea domnului d'Epernon care gonit din Bordeaux, într-o zi de furie, o târăsc cu el, asemenea unei bărci care urmează corabia. Nanon se îndoi sub furtună, aşteptând să se ridice după trecerea vijeliei. Ea şi-l luase drept model pe domnul de Mazarin şi ca o şcolăriţă modestă, practica uin depărtare politica acestui italian abil şi flexibil. Cardinalul remarcase această femeie care creştea şi se îmbogăţea prin aceleaşi mijloace cere făcuseră din el un prim ministru cu cincizeci de milioane; el o admira pe tânăra gasconă şi, făcea mai mult; o lăsa în pace. Poate, mai târziu, vom şti pentru ce.

Deşi unii, ce-şi spuneau bine informaţi, pretindeau ca ea ar fi întreţinut corespondenţă direct cu Mazarin, se vorbea totuşi foarte puţin de intrigile politice ale frumoasei Nanon. Nici Canolles, care fiind frumos, tânăr şi bogat, nu înţelegea de ce era nevoie să fii intrigant, nu ştia ce să spună în această privinţă.

Nanon îl cunoscuse pe Canolles în modul cel mai firesc cu putinţă. Canolles, locotenent în regimentul Navailley, voise

să ajungă căpitan: pentru aceasta a trebuit să-i scrie lui d'Epernon, colonel-general al infanteriei. Scrisoarea o citise Nanon, ea răspunsese aşa cum făcea de obicei, când avea de tratat o afacere; şi-i dădu lui Canolles o întâlnire de afaceri. Canolles alese din bijuteriile sale de familie un inel splendid, care ar fi putut valora cinci sute de pistoli; dar mai puţin decât i-ar fi trebuit ca să cumpere o companie, şi se duse la întâlnire. Dar, de această datĂ. Fuma victoriosului Canolles puse în derută calculele şi tarifele domnişoarei de Lartigues. Era prima dată când o vedea pe Nanon, era prim? dată când Nanon îl vedea pe el: amândoi erau tineri, frumoşi şi plini de spirit. Întrevederea se desfăşură în complimente reciproce; despre afacerea în cauză nu se spuse un singur cuvânt, şi, totuşi, afacerea se făcu. A doua zi Canolles primi brevetul de căpitan, iar când preţiosul inel trecu din degetul lui în degetul lui Nanon, asta nu a fost ca preţ al ambiţiei satisfăcute, ci ca dovadă a unei iubiri fericite.

V.

Pentru a explica de ce locuia Nanon lângă satul Matifou, e destul să povestim ce se înlâmplase. După cum am spus, ducele d'Epernon ajunsese să fie urât în Guyana. Nanon, căreia se făcuse cinstea de a fi transformată în geniul, său, rău, ajunsese să fie şi ea urâtă de lume. Răscoala îi goni pe amândoi din Bordeaux şi-i alungă până la Agen. Dar şi la Agen izbucni răscoala. Îmr-o zi, fu răsturnată de pe un pod trăsura aurită cu rare Nanon se ducea la întâlnire cu ducele. Fără să ştie cum, Nanon se trezi în râu, de unde o scoase Canolles. Într-o noapte luă foc locuinţa din oraş a lui Nanon şi tot Cşnolles fu acela care pătrunse în ultimul moment în dormitorul ei şi o salvă din flăcări. Nanon aprecie că o a treia încercare ar putea prea bine să le reuşească celor din Agen. Deşi Canolles se îndepărta de ea, era totuşi o adevărată minune că se găsea întotdeauna la momentul potrivii ca s-o scape de primejdie, Profitând de plecarea ducelui, care făcea o inspecţie în guvernământul

său, şi de escorta compusă din vreo mie două sute de oameni, în care se găseau şi cei trimişi de regimentul Navailles, Nanon părăsi oraşul împreună cu Canolles, sfidând, de la fereastra trăsurii, mulţimea care ar fi voit să sfărâme trăsura, dar nu îndrăznea să o facă.

Atunci ducele şi Nanon aleseră, sau, mai bine zis, Canolles le alese în secret sătuleţul unde urma să se stabilească Nanon, în timp ce ducelui i se pregăti o locuinţă în Libourne. Canolles obţinu un concediu, în aparenţă pentru a-şi rezolva nişte probleme de familie, dar în realitate pentru a-şi putea părăsi regimentul, care se reîntorsese la Agen, şi pentru a nu se depărta de Matifou unde prezenţa lui ocrotitoare era mai necesară ca oricând. În adevăr, evenimentele începuseră să capete o gravitate îngrijorătoare. Principii de Condé, de Conti şi de Longueville, arestaţi la 17 ianuarie trecut şi închişi la Vincennes, ofereau celor patru sau cinci partide între care era împărţită Franţa în această perioadă, un motiv excelent de război civil. Lipsa de popularitate a ducelui d'Epernon, despre care se ştia că era devotat Curţii, creştea neîncetat. Devenea iminentă o catastrofă dorită de toate partidele care, în situaţia ciudată în care se găsea atunci Franţa, nu ştiau nici ele măcar ce ar fi putut să se întâmple. Asemeni unei păsări care simte că vine furtuna, Nanon dispăru de pe orizont şi se retrase în cuibul său de frunze, ca să aştepte evenimentul acolo, retrasă şi uitată de toţi.

Ea se dădu drept o femeie văduvă care caută singurătatea, aşa cum ne amintim că o prezentase şi jupân Biscarros.

Aşadar, domnul d'Epernon venise să facă vizită acestei încântătoare pustnice, anunţând-o că pleca într-o călătorie de opt zile. Imediat după plecarea lui, Nanon trimisese prin perceptor, protejatul său, un bileţel lui Canolles, care., fiind în concediu, se afla prin apropiere. Numai că, aşa cum am mai spus, acest original bileţel dispăruse din mâinile mesagerului şi se transformase, sub pana lui Cauvignac, într-o copie de invitaţie. La această invitaţie se grăbea să

răspundă nepăsătorul gentilom, când vicontele de Cambes îl oprise la patru sute de paşi de ţintă.

Restul îl cunoaştem.

Aşadar, Nanon îl aştepta pe Canolles, aşa cum aşteptă o femeie care iubeşte, adică scoţând ceasul din buzunar de zece ori pe minut, apropiindu-se în fiecare moment de fereastră, pândind orice zgomot, întrebând din priviri soarele roşu şi splendid care se ascundea în spatele muntelui ca să afle când se vor ivi primele umbre ale nopţii. Mai întâi se auzi un ciocănit la uşa din faţă şi trimise pe Francinette să vadă cine era. Dar nu era decât presupusul ajutor de bucătar care aducea cina, dar nu ştia consemnul. Nanon îşi aruncă ochii în anticameră, dar nu văzu decât pe falsul trimis al lui jupân Biscarros, care, îşi arunca şi el privirea în dormitor unde pe o masă mică erau pregătite cele două tacâmuri. Nanon îi porunci lui Fancinette să ţină friptura caldă, închise întristată uşa şi reveni la fereastră. Dar atât cât se mai putea vedea în noaptea care începuse să se coboare, şoseaua era goală.

O nouă ciocănitură se auzi de data aceasta la uşa din fund, dar bătaia în uşă era făcută într-un fel special. Nanon strigă: „Iată-l!” însă de teamă că tot nu era cel aşteptat, se opri la mijlocul dru.nului, dreaptă, nemişcată. O clipă mai târziu, uşa se deschise şi domnişoara Francinette apăru în prag, consternată, mută, ţinând în mână un bilet. Nanon zări hârtia, se repezi spre cameristă, i-o smulse din mână, o deschise repede şi o citi cu îngrijorare.

După ce citi, rămase ca trăsnită; deşi îl iubea mult pe Canolles, la ea ambiţia era un sentiment tot atât de puternic ca şi dragostea. Pierzându-l pe ducele d'Epernon, pierdea nu numai averea în viitor, dar poate şi tot ce agonisise. Totuşi cum era o femeie cu cap, stinse mai întâi lumânarea, ca să nu i se zărească umbra şi alergă la fereastră. Era şi timpul, patru bărbaţi se apropiau de casă, nu erau mai departe de vreo douăzeci de paşi. Bărbatul cu pelerină mergea înainte şi în el, Nanon îl recunoscu pe duce. În acel

moment domnişoara Francinette intră în cameră cu o lumânare aprinsă în mână. Nanon aruncă o privire disperată spre masă, spre cele două tacâmuri, spre cele două fotolii, spre cele două perne brodate care îşi răslăţau albul lor imaculat pe fondul roşu închis al cuverturii de damasc cu care era acoperit patul, apoi pe o elegantă cămaşă de noapte care se armoniza perfect cu toate aceste aranjamente.

— Sunt pierdută! se gândi ea.

Dar aproape în acelaşi timp, reveni judecata limpede în mintea aceasta ascuţită şi un surâs îi trecu pe buze. Mai iute ca gândul apucă paharul de cristal destinat lui Canolles şi-l aruncă, la întâmplare, în grădină, scoase dintr-o pungă un pahar de aur purâind armele ducelui, puse lângă farfurie un tacâm de argint aurit. Apoi, îngheţată de spaimă, dar purtând pe buze un surâs compus în pripă, se repezi pe scări şi ajunse la uşă tocmai în momentul când se auzi o lovitura gravă şi solemnă.

Francinette voi să deschidă, însă Nanon o apucă de braţ, o dădu la o pane şi cu privirea aceea grăbită care la femeile luate prin surprindere, completează gândul atât de bine:

— Pe domnul duce îl aştept, nu pe domnul de Canolles. Adu masa.

Apoi trase ea însăşi zăvoarele şi se aruncă de gâtul bărbatului cu pana albă la pălărie, care îşi pregătea o figură furioasă:

— Ah! strigă Nanon, visul meu nu m-a înşelat! Veniţi, dragă duce, masa este servită şi vom cina imediat.

D'Epernon rămase uimit, dar cum o mângâiere de femeie este bine s-o primeşti întotdeauna, se lăsă îmbrăţişat.

Dar imediat îşi aminti de proba zdrobitoare pe care o avea asupra lui:

— Un moment, domnişoară, să ne explicăm, dacă vreţi.

Apoi făcu un semn cu mâna celor care îl însoţeau; aceştia se retraseră respectuoşi, fără să se îndepărteze, totuşi, prea mult, iar el intră în casă singur, cu pas grav şi măsurat.

— Ce s-a întâmplat, dragă duce? îi spuse Nanon cu o veselie atât de bine prefăcută că ai li putut crede că este naturală. Ai uitat ceva ultima dată când ai fost aici, de te uiţi cu atâta grijă prin toate colţurile?

— Da, spuse ducele, am uitat să vă spun că nu sunt un prost, un Geronte, ca acela pe care îl pune în comediile sale domnul Cyrano de Bergerac şi pentru că am uitat să v-o spun, am revenit personal ca să v-o dovedesc.

— Nu vă înţeleg, câtuşi de puţin, monseniore, spuse Nanon cu acrul cel mai calm şi mai sincer cu putinţă. Explicaţi-vă, vă rog.

Privirea ducelui se opri pe cele două fotolii, trecu apoi asupra celor două tacâmuri, de la acestea la cele două perne. Asupra lor întârzie mai mult în timp ce o roşeaţă de mânie i se urcă în obraji.

Nanon prevăzuse toate acestea şi aştepta rezultatul acestui examen cu un surâs care îi descoperea dinţii albi ca perlele. Numai că surâsul acesta semăna mai curând cu o crispare, iar dinţii i-ar fi clănţănit dacă nu i-ar fi ţinut strânşi tare.

Ducele îşi întoarse spre ea privirea furioasă.

— Aştept totuşi hotărârea înălţimii Voastre, spuse Nanon făcând o reverenţă până la pământ.

— Hotărârea înălţimii mele este să-mi explicaţi ce este cu această cină, spuse el.

— Pentru că aşa cum v-am mai spus, am visat că deşi m-aţi părăsit ieri, aveaţi să veniţi astăzi din nou. Or visele mele nu mă înşală niciodată. Aşa că am pregătit această cină în onoarea dumneavoastră.

Ducele făcu o grimasă care voia să pară un surâs ironic.

— Şi cele două perne? întrebă el.

— Monseniorul intenţionează să doarmă astă seară la Libourne? În acest caz visul m-a înşelat, căci el mă anunţase că monseniorul avea să rămână.

Ducele făcu o strâmbătură şi mai semnificativă decât prima.

— Şi această cămaşă încântătoare şi acest parfum ales?

— Este una din acelea pe care obişnuiesc să le pun când vine monseniorul. Parfumul acesta vine de la nişte punguliţe din piele de Spania pe care le pun în dulapuri şi pe care monseniorul mi-a spus că le preferă oricăror mirosuri, pentru că acesta este parfumul preferat al reginei.

— Aşadar mă aşteptaţi, nu-i aşa? continuă ducele ironic.

— Vai, monseniore, spuse Nanon încruntându-se, la rândul ci să mă ierte Dumnezeu, dar cred că aţi vrea să vă uitaţi şt prin dulapuri. Nu cumva sunteţi gelos?

Şi Nanon izbucni într-un hohot de râs.

Ducele îşi luă un aer majestuos.

— Eu, gelos? Haida de! Mulţumesc lui Dumnezeu că n-am acest obicei ridicol. Bătrân şi bogat cum sunt, ştiu, fireşte, că sunt făcut să fiu înşelat. Dar vreau să le arăt celor care mă înşală că cel puţin nu mă las păcălit.

— Şi cum le veţi dovedi aceasta? spuse Nanon, tare aş vrea să ştiu.

— Oh! Asta nu este prea greu. N-ar trebui decât să le arăt această hârtie.

Ducele scoase un bilet din buzunar.

— Eu nu visez, la vârsta mea nu mai visez, mai ales când eşti treaz, în schimb primesc scrisori. Citiţi-o pe aceasta, este foarte interesantă.

Înfiorată, Nanon luă biletul pe care i-l întindea ducele şi tresări recunoscând scrisul, însă tresărirea aceasta fu imperceptibilă iar tânăra citi: „Domnul duce d'Epernon este prevenit că, în seara aceasta, un bărbat care de aproape şase luni este în intimitate cu domnişoara Nanon de Lartigues, va veni la dânsa unde va rămâne ca să cineze şi să doarmă.

Pentru ca să nu i se lase domnului duce d'Epernon nici un dubiu, acesta este prevenit că fericitul rival se numeşte domnul baron de Canolles”.

Nanon păli: lovitura o atinsese drept în inimă.

— Ah! Roland! Roland! credeam că am scăpat de tine! murmură ea.

— Sunt bine informat? i se adresă ducele triumfător.

— Dimpotrivă, destul de rău, iar dacă poliţia politică a dumneavoastră nu e mai bine organizată decât poliţia dumneavoastră amoroasă, vă compătimesc.

— Mă compătimiţi?

— Da, pentru că acest domn de Canolles, căruia îi faceţi onoarea gratuită de a-l crede rivalul dumneavoastră, nu este aici. Aşteptaţi şi o să vedeţi dacă o să vină.

— A şi venit.

— El? Nu e adevărat! strigă Nanon.

De data aceasta, în exclamaţia acuzatei era o mare doză de adevăr.

— Vreau să spun că a venit şi se află la patru sute de paşi de aici şi că, din fericire pentru el, s-a oprit la hanul „La viţelul de aur”.

VI.

Nanon înţelese că ducele era mai puţin informat decât crezuse ea Ia început, ridică deci din umeri în semn de indiferenţă, apoi în mintea ei încolţi o idee sugerată, fără îndoială, de scrisoarea pe care o sucea şi o răsucea în mână.

— E posibil ca un om de geniu, unul din cei mai abili politicieni ai Franţei să se lase păcălit de o scrisoare anonimă?

— Anonimă, neanonimă, oricum aţi vrea, dar cum vă explicaţi această scrisoare?

— Oh! Explicaţia nu este greu de dat: o înlănţuire de bune procedee ale prietenilor noştri din Agen. Domnul de Canolles v-a solicitat un concediu pentru chestiuni de familie şi i l-aţi acordat; s-a juni că trece pe aici şi pe această călătorie s-a construit o acuzaţie ridicolă.

Nanon observă că, în loc să se descreţească, figura ducelui se încrunta din ce în ce mai mult.

— Explicaţia ar fi bună, spuse el, dacă această faimoasă scrisoare pe care o atribuiţi prietenilor dumneavoastră, n-ar avea şi un post scriptum pe care aţi uitat să-l citiţi din cauza emoţiei.

Un fior de moarte străbătu tot cornul tinerei femei; simţea că dacă întâmplarea nu-i venea în ajutor, n-ar mai fi putut susţine lupta multă vreme.

— Un post-scriptum? repetă ea.

— Da, citiţi-l! spuse ducele, aveţi scrisoarea încă în mână.

Nanon încercă să surâdă, dar îşi dădu seama că nu se mai putea preta la această demonstraţie de calm. Se mulţumi, deci, să citească şi restul scrisorii, cu cel mai liniştit ton pe care l-ar fi putut lua.

„Am în mâinile mele scrisoarea domnişoarei de Lartigues către domnul de Canolles prin care se fixează pentru această seară întâlnirea de care v-am amintit. Voi da areastă scrisoare în schimbul unei scrisori semnată în alb pe care domnul duce o va depune, prin intermediul unei singure persoane, într-o barcă pe Dordona, în faţa satului Saint-Michel-la-Riviere, la ora şase astă-seară”.

— Şi aţi făcut imprudenţa aceasta?… întrebă Nanon.

— Scrisul dumneavoastră mi-e atât de preţios, doamnă, încât am considerat că n-aş plăti prea scump o scrisoare provenită de la dumneavoastră.

— Aţi expus un asemenea secret indiscreţiei unui confident? Vai! domnule duce…!

— Acest fel de confidenţe, doamnă, se primesc personal, aşa am primit-o şi eu pe aceasta. Omul care a fost pe Dordoua, eu am fost.

— Atunci aveţi scrisoarea mea?

— Iat-o.

Printr-un efort rapid al memoriei, Nanon încercă să-şi amintească ce conţinea scrisoarea aceea. Dar îi fu cu neputinţă, mintea începuse să i se tulbure.

Cu greu putu să-şi ia propria ei scrisoare şi s-o recitească! conţinea doar trei rânduri. Nanon le îmbrăţişă cu o privire

lacomă şi recunoscu atunci cu o fericire de nedescris că scrisoarea nu o compromitea de tot.

— Citiţi tare, spuse ducele. Sunt şi eu ca dumneavoastră. Am uitat ce conţine scrisoarea.

Nanon îşi regăsi surâsul pe care îl căutase zadarnic de câteva secunde şi, răspunzând invitaţiei ducelui, citi:

— Cinez la ora opt. Sunteţi liber? Eu sunt. În acest scop fiţi punctual, dragă Canolles, şi nu vă temeţi de secretul nostru”.

— Mi se pate că este foarte clar! strigă ducele palid de mânie.

— Cred că mă iartă, gândi Nanon.

— Ah! ah! aveţi va să zică un secret cu domnul de Canolles, continuă ducele.

Nanon înţelese că o ezitare de o secundă ar fi pierdut-o. De altfel ea avusese timp să gândească planul pe care i-l sugerase scrisoarea anonimă.

— Ei bine! Aşa e, am un secret cu acest gentilom, spuse ea privindu-l fix pe duce.

— Mărturisiţi, va să zică! strigă ducele d'Epernon.

— Trebuie, pentru că nu vi se poale ascunde nimic.

— Oh! striga ducele.

— Este adevărat, îl aşteptam pe domnul de Canolles, continuă Nanon, cu calm.

— Îl aşteptaţi?

— Îl aşteptam.

— Îndrăzniţi să recunoaşteţi?

— Sus şi tare. Acum ştiţi cine este domnul de Canolles?

— Un îngâmfat pe care am să-l pedepsesc cu toată cruzimea pentrir îndrăzneala lui.

— Este un gentilom nobil şi viteaz căruia veţi continua să-i acordaţi bunătatea dumneavoastră.

— Oh! jur pe Dumnezeu că nu se va întâmpla aşa ceva!

— Nu juraţi, domnule duce, inamte de a fi terminat ce am de spus, răspunse Nanon surâzând.

— Vorbiţi, dar mai repede…

— N-aţi observat, oare, dumneavoastră care cercetaţi până în cutele a cele mai adinei ale inimii, continuă Nanon, n-aţi observat atâta bunăvoinţă din partea mea pentru domnul de Canolles, insistenţele mele pe lângă dumneavoastră în favoarea lui, brevetul de căpitan pe care m-am luptat să-l obţină, acordarea unei sume pentru a face o călătorie în Bretania împreună cu domnul de la Meilleraye; acum, de curând, concediul, într-un cuvânt interesul meu permanent de a-l îndatora?

— Doamnă, doamnă, depăşiţi limitele, spuse ducele.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule duce! aveţi răbdare măcar până termin.

— Ce să mai aştept şi ce vă mai rămâne să-mi spuneţi?

— Că îi port domnului de Canolles un duios interes.

— La dracu, asta o ştiu prea bine!

— Că-i sunt devotată trup şi suflet.

— Doamnă, vă depăşiţi…

— Că-l voi servi până la moarte şi asta pentru că…

— Pentru că este iubitul dumneavoastră, nu e greu de ghicit.

— Pentru că este fratele meu! spuse Nanon apucându-l pe duce de braţ, cu o mişcare dramatică.

Braţul ducelui d'Epernon căzu, moale, de-a lungul corpului.

— Fratele dumneavoastră? spuse el.

Nanon făcu un semn din cap însoţindu-l cu un surâs triumfător.

Apoi după un moment, adăugă grăbit:

— Asta cere o explicaţie, spuse el.

— Am să v-o dau, spuse Nanon. Când a murit tata?

— Păi, spuse ducele făcând o socoteală, acum vreo opt luni.

— Când aţi semnat brevetul de căpitan pentru domnul de Canolles?

— Păi, cam tot pe atunci, continuă ducele.

— După cinsprezece zile, spuse Nanon.

— Da, se poate, după cinsprezece zile.

— E foarte dureros pentru mine, continuă Nanon, să dezvălui ruşinea unei alte femei, să fac public acest secret, care este secretul nostru, înţelegeţi? Însă ciudata dumneavoastră gelozie mă îndeamnă la aceasta, comportarea dumneavoastră atât de crudă mă obligă s-o fac. Vă imit, domnule duce, dând dovadă de lipsă de mărinimie.

— Continuaţi, continuaţi! strigă ducele, care începuse să se prindă în născocirile pe care le făurea imaginaţia frumoasei gascone.

— Ei bine, tatăl meu a fost un avocat nu lipsit de oarecare celebritate. Acum douăzeci şi opt de ani, tata era încă tânăr: fusese un bărbat foarte frumos. Încă înainte de căsătorie, se îndrăgostise de mama domnului de Canolles, care îi fusese refuzată, pentru că ea era nobilă iar el om de rând. Dragostea se însărcină să îndrepte eroarea naturii, aşa cum se întâmplă de cele mai multe ori şi în timpul unei călătorii a domnului de Canolles… Înţelegeţi?

— Da, dar cum se face că această prietenie pentru domnul de Canolles v-a cuprins atât de târziu?

— Pentru că abia la moartea tatălui meu am aflat de legăturile care ne uneau; pentru că acest secret fusese consemnat într-o scrisoare pe care însuşi baronul mi-a predat-o numindu-mă sora sa.

— Unde este scrisoarea aceasta? Întrebă ducele.

— Uitaţi de incendiul care mi-a mistuit totul? Şi bijuteriile cele mai scumpe şi toate hârtiile cele mai secrete…!

— Adevărat, spuse ducele.

— De douăzeci de ori am vrut să vă povestesc această situaţie, sunt sigură că aţi fi făcut totul pentru cel pe care, pe şoptite, îl numesc fratele meu; el însă mi-a interzis-o întotdeauna şi m-a rugat mereu să cruţ reputaţia mamei sale care trăieşte şi acum. I-am respectat aceste scrupule, pentru că i le înţeleg.

— Ah! Desigur! Spuse ducele aproape înduioşat, bietul Canolles!

— Şi, cu îoate acestea, îşi refuza norocul, continuă Nanon.

— Pentru că e un suflet delicat, spuse ducele, scrupulele acestea îl onorează.

— Eu am făcut mai mult: am jurat că niciodată taina aceasta nu va fi dezvăluită cuiva în lume; însă bănuielile dumneavoastră au umplut paharul. Nenorocire mie! Mi-am călcat jurământul!… Nenorocire mie! Am trădat secretul fratelui meu…

Şi Nanon izbucni în lacrimi.

Ducele căzu în genunchi la picioarele ei şi-i sărută mâinile frumoase, pe care ea le lăsase să atârne cu descurajare, în timp ce-şi ridica ochii spre cer, părind că-i cere iertare lui Dumnezeu pentru jurământul călcat.

— Spuneaţi: nenorocire mie! Spuse ducele; spuneţi mai bine: fericire pentru toţi. Aş vrea ca acest sărman Canolles să-şi recâştige timpul pierdut!… Eu nu-l cunosc, dar aş vrea să-l cunosc. După ce mi-l veţi prezenta, am să-l iubesc ca pe copilul meu!

— Spuneţi ca pe un frate, spuse surâzând Nanon.

Apoi, trecând la o altă idee:

— Josnici denunţători plătiţi! Strigă ea mototolind scrisoarea pe care se prefăcu că o aruncă în foc, dar pe care o ascunse cu grijă în buzunar pentru a-l putea recâştiga mai târziu pe autor.

— Mă gândesc, spuse ducele, de ce să nu vină băiatul acesta. De ce să aştept, ca să-l văd? Am să trimit chiar acum după el la „Viţelul de aur”.

— Ah! Da, desigur, spuse Nanon, ca să afle că eu nu pot să vă ascund nimic şi că în ciuda jurământului, v-am spus totul.

— Am să fiu discret.

— Oh! Domnule duce, e rândul meu să vă dojenesc! Reluă Nanon cu surâsul acela pe care diavolii îl împrumută de la îngeri.

— Şi de ce, frumoasa mea?

— Pentru că altă dată doreaţi mai mult să fiţi numai cu mine, nu ca acum. Să cinăm, aseultafi-mă pe mine, şi mâine dimineaţă va fi destul timp ca să trimiteţi după Canolles. Până mâine dimineaţă am să am eu timp să-l previn, îşi spuse Nanon.

— Fie, spuse ducele. Să ne aşezăm la masă.

Şi frământat de un rest de îndoială, adăugă în şoaptă, numai pentru el:

— Până mâine dimineaţă n-am s-o las singură nici un moment şi numai dacă ar fi vrăjitoare ar putea găsi un mijloc ca să-l înştiiuţeze.

— Aşadar, spuse Nanon punându-şi mâna pe umărul ducelui, îmi va fi îngăduit să-l rog ceva pe prietenul meu, pentru fratele meu?

— Cum să nu! Răspunse d'Epernon, tot ce vreţi, bani?

— Oh! Bani! Spuse Nanon, n-are nevoie, el mi-a dat inelul acesta minunat pe care l-aţi observat şi care vine de la mama lui.

— Atunci vreo avansare? Spuse ducele.

— Ah! Da, avansare. O să-l facem colonel, nu-i aşa?

— Ei, drace! Colonel, cum te grăbeşti, draga mea, spuse ducele. Pentru aşa ceva ar fi trebuit să fi Scut vreun serviciu pentru cauza majestăţii sale.

— E gata să facă tot ce i se va cere

— Oh! Făcu ducele privind-o pe Nanon cu coada ochiului. Aş avea o misiune de încredere pentru Curte…

— O misiune pentru Curte? Strigă Nanon.

— Da, reluă bătrânul curtean, însă asta o să vă despartă.

Nanon îşi dădu seama că trebuie nimicită şi această ultimă urmă de neîncredere.

— Oh! Nu vă temeţi de asta, dragă ducg. Ce importanţă are despărţirea, dacă despărţirea îi este folositoare! În apropiere fiind, l-aş servi rău, pentru că sunteţi gelos; în schimb fiind departe veţi întinde asupra lui mâna dumneavoastră puternică. Exilaţi-l, expatriaţi-l, dacă asta este spre binele lui şi nu vă îngrijiţi de mine. Numai să-mi

rămână dragostea dragului meu duce, nu-i aşa că nu-mi trebuie altceva ca să fiu fericită?

— Bine! Am zis, adăugă ducele, mâinc de dimineaţă voi trimite să-l cheme şi am să-i dau instrucţiunile necesare. Şi acum, aşa cum aţi spus, continuă ducele, aruncându-şi o privire foarte liniştită spre cele două fotolii, cele două tacâmuri şi cele două perne… Să cinăm frumoasa mea.

Şi amândoi se aşezară la masă cu feţele surâzătoare. Aşa încât însăşi Francinette, în calitatea ei de cameristă şi confidentă, oricât era de obişnuită cu purtarea ducelui şi cu caracterul stăpânei sale, crezu că stăpâna ei era liniştită de tot iar ducele complet convins.

VII.

Cavalerul pe care Canolles îl salutase cu numele de Richon urcase la etajul hanului „Viţelul de aur” şi cinase împreună cu vicontele.

Pe el îl aşteptase vicontele cu atâta nerăbdare, atunci când întâmplarea îl făcuse martorul pregătirilor duşmănoase ale domnului d'Epernon şi-l pusese în situaţia să-i facă baronului de Canolles serviciul de care am vorbit.

Plecase din Paris cu opt zile mai înainte, iar din Bordeaux în aceeaşi zi; aducea astfel noutăţi proaspete despre problemele cam încâlcite care se urzeau în momentul acela prin intrigi îngrijorătoare, între Paris şi Bordeaux. Pe măsură ce vorbea, când de încarcerarea principilor, care constituia problema zilei, când de parlamentul din Bordeaux, care era autoritatea din acea regiune, când de domnul de Mazarin care era adevăratul rege în acel moment, tânărul viconte privea tăcut la figura bărbătească şi arsă de soare, la ochiul pătrunzător şt sigur de el, la dinţii albi care se zăreau sub mustaţa lungă şi neagră, semne care făceau din Richon chipul adevărului soldat care răzbise până la rangul de ofiţer prin propriile lui merite.

— Aşadar, spuse vicontele la un moment dat, doamna prinţesă este acum la Chanţilly.

Se ştie că aşa erau numite de cele două ducese de Condé: numai că ducesei-mame de Condé i se adăuga titlul de „văduvă”.

— Da, răspunse Richon, vă aşteaptă acolo cât mai repede cu putinţă.

— În ce situaţie se găseşte?

— Într-un adevărat exil: este supravegheată, ca şi soacra sa, cu cea mai mare atenţie, întrucât Curtea nu se îndoieşte că o să se mulţumească numai cu plângeri adresate parlamentului şi că pune la cale ceva mult mai eficace în favoarea prinţilor. Din păcate, aşa cum se întâmplă întotdeauna, banii. Pentru că a venit vorba de bani, aţi încasat ce vi se datora? Mi s-a recomandat foarte insistent să vă întreb.

— Dar de abia am strâns vreo douăzcci de mii de livre de aur, răspunse vicontele, asta-i tot.

— Asta-i tot? La dracu, ce uşor vorbiţi viconte! Se vede cât de colo că sânteji milionar. Să vorbeşti cu un astfel de dispreţ, de o sumă ca aceasta într-un asemenea moment! Douăzeci de mii de franci!… Vom fi mai puţin bogaţi decât domnul de Mazarin, dar vom fi mai bogaţi decât regele.

— Aşadar, credeţi Richon, că doamna prinţesă va accepta această sumă umilă?

— Cu recunoştinţă: îi aduceţi bani cu care poate plăti o armată.

— Credeţi că o să avem nevoie?

— De ce? De o armată? Fireşte că da şi chiar ne vom îngriji să strângem una. Domnul de La Rochefoucauld a înrolat patru sute de gentilomi sub pretext că participă la înmormântarea tatălui său. Domnul duce de Bouillon va lua cu el un număr asemănător, dacă nu mai mare, când va pleca în Guyana. Domnul de Turenne care promite că se va îndrepta spre Paris, ca să ia prin surprindere castelul de la Vincennes şi printr-o lovinră să-i elibereze pe prinţi, va avea treizeci de mii de oameni – toată armata lui din nord pe care o ademeneşte din serviciul regelui. Oh! Lucrurile sunt

pe cale bună, continuă Richon, fiţi liniştit. Nu ştiu dacă o să facem vreo treabă, dar sunt sigur că zgomot o să facem.

— Nu l-aţi întâlnit pe ducele d'Epernon? Îl întrerupse tânărul, ai cărui ochi scânteiau de bucurie la auzul acestei enumerări de forţe care promiteau triumful partidului căruia îi era credincios.

— Ducele d'Epernon? Întrebă ofiţerul făcând ochii mari, unde vreţi să-l fi întâlnit? Nu vin din Agen, vin din Bordeaux.

— Aţi fi putut să-l întâlniţi prin apropiere, răspunse vicontele surâzând.

— Ah, da! Aşa e, frumoasa Nanon de Lartigues nu stă prin apropiere?

— La două lovituri de muschetă de aici, de la han.

— Aha! Iată ce-mi explică prezenţa baronului de Canolles la hanul „Viţelulde aur”.

— Îl cunoaşteţi?

— Pe cine? Pe baron?… Da. Aş putea chiar să spun că sunt prietenul său, dacă domnul de Canolles n-ar fi de origină foarte nobilă

— Oamenii de rând de talia dumitale, Richon, valorează cât nişte prinţi, într-o situaţie ca aceasta în care ne găsim acum. Vă amintiţi că pe prietenul dumitale domnul baron de Canolles l-am scăpat de la ciomăgeală, dacă nu chiar de la ceva mai grav.

— Da, mi-a pomenit ceva despre asta, dar nu am dat prea multă atenţie spuselor lui, mă grăbeam să urc la dumneavoastră. Sunteţi sigur că nu v-a recunoscut?

— Recunoşti greu pe cei pe care nu i-ai văzut niciodată.

— De altfel, ar fi trebuit să spun mai curând dacă v-a ghicit.

— E adevărat, spuse vicontele, că mă privea foarte insistent.

Richon surâse.

— Cred şi eu, spuse el, nu întâlneşti în fiecare zi un gentilom ca dumneavoastră.

— E un cavaler care îmi pare vesel, spuse vicontele după un moment de tăcere.

— Vesel şi bun, un caracter încântător şi o inimă generoasă. Un gascon nu poate fi mediocru, ştiţi şi dumneavoastră, ori e excelent, ori e fără valoare. Acesta este de bun gust. În dragoste ca în război, este un tânăr elegant şi un căpitan viteaz în acelaşi timp. Îmi pare rău că e contra noastră. În realitate, ar fi trebuit să profitaţi de faptul că printr-o întâmplare l-aţi cunoscut şi să profilaţi de această împrejurare ca să-l câştigaţi de partea noastră.

O roşeaţă uşoară trecu ca un meteor pe obrajii palizi ai vicontelui.

— Oh! Doamne! Spuse Richon cu acea filosorie melancolică pe care o întâlneşti uneori la oamenii puternic angajaţi în vreo afacere, dar noi, ceilalţi, suntem oare destul de serioşi şi de rezonabili, noi ceilalţi care, cu mâinile noastre imprudente, mâhuim torţa războiului civil, cum am face-o cu o lumânare, în biserică? Oare domnul coajutor, care cu un cuvânt răscoală Parisul, este un om foarte serios? Oare domnul de Beaufort, care exercită o asemenea influenţă în capitală încât i se spune regele halelor, este un om foarte serios? Doamna de Chevreuse, care numeşte miniştri sau îi răstoarnă după bunul ei plac, este o femeie foarte serioasă? Oare doamna de Longueville, care a condus primăria oraşului timp de trei luni, este o femeie foarte serioasă? Oare femeie serioasă este doamna prinţesă de Condé care şi ieri, încă, nu se ocupa decât de rochii, de giuvaeruri şi de diamante? În fine, un şef de partid serios este domnul duce d'Enghien, care e şi acum o paiaţă în mâinile femeilor şi care când îşi va pune primii pantaloni bufanţi va tulbura toată Franţa? Dar eu, dacă îmi permiteţi să-mi aşez numele după atâtea nume ilustre, sunt eu, oare, un personaj foarte important, eu fiul unui morar din Angouleme, eu, fostă slugă a domnului de la Rochefoucauld, eu, căruia, într-o zi, stăpânul, în loc să-i dea o perie şi o haină, i-a dat o sabie pe care i-a pus-o vitejeşte la coapsă,

improvizându-mă dintr-o dată militar? Şi, totuşi, iată-l pe fiul morarului uin Angouleme, fostul valet al domnului de la Rochefoucauld, ajuns căpitan; iată-l că înrolează o companie, adună patru, cinci, sute de oameni, cu viaţa cărora se va juca şi el la rândul său, ca şi cum Dumnezeu i-ar fi dat acest drept; iată-l păşind acum pe drumul măririlor, o s-ajungă colonel, guvernator al vreunei cetăţi, cine ştie? Iată-l ajungând să ţină în mâinile lui destinul unui regat timp de zece minute, o oră, ba chiar o zi poate. Înţelegeţi, asta seamănă foarte bine cu un vis şi, totuşi, eu îl voi considera realitate până în ziua în care vreo catastrofă, mă va trezi din acest vis…

— Şi în ziua aceea, adăugă vicontele, vai de cei care vă vor trezi, Richon, căci vei fi un erou…

— Un erou sau un trădător, după cum noi vom fi cei mai tari, sau cei mai slabi. Pe urma celuilalt cardinal, aş fi fost de două ori mai atent, pentru că mi-ar fi fost capul în joc.

— Haide, Richon, nu încerca să mă faci să cred că asemenea consideraţii reţin un om ca dumneata, dumneata care eşti citat ca unul din cei mai viteji soldaţi din armată!

— Eh! Desigur, spuse Richon cu o mişcare de umăr care nu se putea traduce, am fost viteaz atunci când regele Ludovic al XIII-lea, cu figura palidă, cu cordonul albastru brăzdându-i pieptul, cu ochiul scânteietor ca o piatră preţioasă, striga cu vocea lui ascuţită, muşcându-şi mustaţa: Regele vă vede, înainte, domnilor! Însă când va trebui să găsesc, nu în spatele meu, ci în faţa mea, pe pieptul fiului acelaşi cordon albastru pe care îl văd şi acum pe pieptul tatălui meu va trebui să strig soldaţilor mei: Trageţi asupra regelui Franţei! În ziua aceea, viconte, mi-e teamă că o să-mi fie frică şi am să trag pe alături…

— Pe unde ai umblat astăzi, dragă Richon, că vezi lucrurile atât de în negru? Întrebă tânărul. Războiul civil e un lucru trist, o ştiu, dar uneori e necesar.

— Da, ca ciuma, ca frigurile galbene, ca frigurile negre, sau ca frigurile de orice culoare ar fi. Credeţi, domnule

viconte, de exemplu, că este necesar ca eu, care astă-seară i-am strâns mâna acestui brav Canolles cu atâta plăcere, să mă duc mâine să-mi înfig sabia în pântecele lui, pentru că eu o servesc pe doamna prinţesă de Cond căreia puţin îi pasă de mine, iar el pe domnul de Mazarin, căruia nu-i pasă de el? Totuşi aşa va fi.

Vicontele făcu o mişcare de groază.

— Numai de nu m-aş înşela, continuă Richon, şi să fie el cel care sil mi găsească pieptul în vreun fel. Ah! Dumneavoastră, ceilalţi, nu ştiţi ce înseamnă războiul, dumneavoastră nu vedeţi decât o mare de intrigi în care vă aruncaţi ca în mediul dumneavoastră natural. Chiar îi spuneam alteţii sale zilele trecute: Dumneavoastră trăiţi într-o sferă în care focurile de artilerie care pe noi ne ucid, dumneavoastră vă par simple focuri de artificii.

— Mărturisesc, Richon, spuse vicontele, că mă înspăimântaţi şi dacă n-aş fi sigur că sunteţi lângă mine ca să mă apăraţi, n-aş îndrăzni să plec, însă apărat şi escortat de dumneavoastră nu mă tem de nimic, spuse tânărul întinzând parizianului mâna lui mică.

— Escortat de mine? Spuse Richon; ah! Da! E adevărat, mi-aţi adus aminte de ea: va trebui să renunţaţi la escorta mea, domnule viconte, aranjamentul acesta a eşuat.

— Dar nu trebuie să vă întoarceţi cu mine la Chantilly?

— Adică trebuie să mă întorc în cazul în care nu era nevoie de mine aici; însă, după cum vă spuneam, importanţa mea a crescut în aşa măsură, încât am primit ordin precis din partea doamnei prinţese de a nu părăsi împrejurimile fortului, asupra căruia se pare că se fac unele planuri.

Vicontele izbucniplin de teamă:

— Adică să plec, fără dumneavoastră! Să plec numai cu acest domn Pompée care este de o sută de ori mai fricos decât mine şi să traversez singur, sau ca şi singur, jumătate din Franţa. Oh! Nu! Singur n-am să plec, jur! Aş muri de frică înainte de a ajunge.

— Vai! Domnule viconte, răspunse Richon izbucnind în râs, aţi uitat de sabia care vă atârnă la cingătoare…?

— Râdeţi, foarte bine! Dar eu tot nu plec. Doamna prinţesă mi-a promis că o să mă însoţiţi şi numai cu condiţia aceasta m-am angajat

— Cum vreţi, viconte, spuse Richon cu gravitate prefăcută. Totuşi să ştiţi că la Chantilly se contează pe dumneavoastră şi, fiţi atent, prinţilor nu le trebuie mult până îşi pierd răbdarea, mai ales când aşteaptă bani.

— Şi culmea nenorocirii, spuse vicontele trebuie să plec în cursul nopţii…

— Cu atât mai bine, spuse Richon râzând, n-o să se vadă că vă e teamă, vă veţi întâlni cu alţii şi mai fricoşi decât dumneavoastră, şi-i veţi pune pe fugă.

— Credeţi? Spuse vicontele foarte puţin liniştit cu toată această promisiune.

— De altfel, spuse Richon, este o posibilitate să se îndrepte totul: din cauza banilor vă e frică, nu-i aşa? Ei, bine, lăsaţi-mi banii mie, iar eu am să-i trimit cu vreo trei, oatru oameni de încredere. Credeţi-mă, însă, că mijlocul cel mai sigur ca să ajungă, este să-i duceţi dumneavoastră.

— Ai dreptate, Richon, am să plec şi cum trebuie să fiu foarte viteaz, opresc banii. Din ce-mi spuneţi, cred că alteţa sa, are mai mare nevoie de bani decât de mine; poate ca n-aş fi bine primit dacă aş ajunge fără bani, nu?

— V-am spus de când am intrat, că aveţi aerul unui erou; de altfel peste tot veţi întâlni soldaţi de-ai regelui, iar noi nu suntem încă în stare de război. Totuşi să nu vă încredeţi prea mult în ei şi sfătuiţi-l pe Pompée să-şi încarce pistoalele.

— Îmi spuneţi toate acestea ca să mă liniştiţi?

— Desigur, cine cunoaşte pericolul, nu se lasă surprins. Plecaţi, continuă Richon, ridicându-se, noaptea se anunţă frumoasă şi înainte de ivirea zorilor veţi ajunge la Monlieu.

— Dar baronul n-o să ne pândească plecarea?

— Oh! În momentul acesta, face ce am făcut şi noi, adică cinează şi, chiar dacă masa lui n-a fost la înălţimea mesei noastre, este un prea bun conviv ca să se ridice de la masă iară vreun motiv serios. De altfel am să cobor şi am să-l ţin de vorbă.

— Atunci cereţi-i scuze din partea mea pentru lipsa de politeţă pe care am avut-o faţă de el. N-aş vrea ca întâlnindu-l vreodată, într-o dispoziţie mai puţin binevoitoare decât astăzi, să-mi caute ceartă. Şi, în afară de asta, baronul dumneavoastră e un om foarte viclean!

— Acesta e cuvântul, e în stare să vă urmeze până la capătul lumii, numai ca să-şi încrucişeze spada cu dumneavoastră: dar fiţi liniştit, am să-i prezint complimentele dumneavoastră.

— Da, însă aşteptaţi mai întâi să plec.

— Desigur!

— Dar pentru alteţa sa, n-aveţi vreun comision?

— Cum să nu: îmi amintiţi că am unul foarte important.

— I-aţi scris?

— Nu, am de transmis numai două cuvinte.

— Care?

— Bordeaux – Da.

— Va şti ce vreţi să spuneţi?

— Perfect. Cu aceste cuvinte va putea pleca liniştită. Spuneţi-i că răspund eu, de tot.

— Hai, Pompée, se adresă vicontele bătrânului servitor care tocmai îşi băgase capul pe uşa întredeschisă, hai, prietene, trebuie să plecăm.

— Oh! Oh! Să plecăm! Spuse Pompée. Domnul viconte se gândeşte la aşa ceva? O să vină o furtună îngrozitoare.

— Ce tot spui, Pompée? Răspunse Richon Nu e nici un nor pe cer.

— Da, dar în timpul nopţii s-ar putea să ne rătăcim.

— Ar fi foarte greu, nu faceţi decât să urmaţi drumul cel mare: de altfel, e senin şi o lună minunată.

— Clar de lună! Clar de lună! Murmură Pompée, înţelegeţi că nu spun asta pentru mine, domnule Richon.

— Desigur, spuse Richon, un soldat încercat!

— Când te-ai luptat cu spaniolii şi când ai fost rănit în lupta de la Corbie…, continuă Pompée încruntându-se.

— Nu-ţi mai e teamă de nimic, nu-i aşa? Eh, bine! Asta pică de minune, căci domnul viconte nu e liniştit de loc, te previn.

— Oh! Oh! Vă e teamă? Spuse Pompée îngălbenindu-se.

— Cu tine, nu, bravul meu Pompée, spuse tânărul. Te cunosc şi ştiu că te-ai lăsa ucis înainte ca să se apropie cineva de tine.

— Desigur, desigur, spuse Pompée, dar dacă, totuşi, vă este foarte frică ar fi mai bine să aşteptăm până mâine.

— Imposibil, bunul meu Pompée. Pune aurul pe calul tău, vin şi eu imediat.

— E o sumă prea mare ca să ne expunem noaptea cu ea, spuse Pompée cântărind geanta.

— Nu e nici un pericol, aşa spune Richon. Verifică dacă pistoalele sunt la oblâncuri, sabia în teacă şi muscheta agăţată.

— Uitaţi, răspunse bătrânul scutier cu mândrie, că atunci când toată viaţa ai fost soldat, nu te laşi prins în greşeală. Da, domnule viconte, toate sunt la locul lor.

— Vedeţi, spuse Richon, cum să-ţi fie teamă cu un asemenea însoţitor! Drum bun, domnule viconte!

— Mulţumesc pentru urare, dar drumul e lung, răspunse vicontele cu un gest care-i trăda neliniştea şi care nu putea înlătura aerul solemn ul lui Pompée.

— Aş! Spuse Richon, orice drum are un început şi un sfârşit. Prezentaţi omagiile mele doamnei prinţese, spuneţi-i că-i sunt devotat până la moarte şi alteţei sale şi domnului de la Rochefoucauld şi nu uitaţi cele două cuvinte: Bordeaux – Da; eu mă duc să mă întâlnesc cu domnul de Canolles.

— Spuneţi-mi, Richon, spuse vicontele reţinându-l în momentul în care se pregătea să pună piciorul pe prima treaptă a scării, spuneţi-mi, dacă acest Canolles este un căpitan atât de viteaz şi un gentilom atât de distins, aşa cum îmi spuneaţi, de ce n-aţi face o încercare să-l atrageţi în partidul nostru? Ar putea să ne ajungă fie la Chantilly, fie în timpul drumului. Cunoscându-l puţin, aş putea să-l prezint.

Richon se uită la viconte cu un surâs atât de ciudat, încât acesta, citind, fără îndoială, pe chipul partizanului ceea ce-i trecea prin minte, se grăbi să-i spună:

— De altfel, Richon, consideră că n-am spus nimic şi fă în privinţa asta ceea ce crezi că ar trebui să faci. Adio.

Şi, întinzându-i mâna, intră repede în cameră, fie de teamă ca Richon să nu observe roşeaţa care îi acoperise obrajii, fie de teamă de a nu fi fost auzit de Canolles ale cărui izbucniri zgomotoase se auzeau până sus, la etaj.

Aşa că îl lăsă pe Richon să coboare scara, urmat de Pompée care purta geanta cu o neglijenţă aparentă, ca să nu lase vreo bănuială asupra conţinutului, apoi, după câteva minute, se uită să vadă dacă nu uitase ceva, stinse luminările şi coborî la rândul său cu toată grija, aruncând în treacăt o privire timidă prin crăpătura luminoasă dintr-o uşă de la parter. Apoi, înfăşurându-se într-o pelerină groasă pe care i-o întinse Pompée, puse piciorul în mâna scutierului, se aruncă uşor în şa, bruftui încetineala bătrânului soldat apoi dispăru în noapte.

În momentul în care Richon intra în camera lui Canolles, pe care trebuia să-l distreze în timp ce tânărul viconte se pregătea de plecare, baronul, răsturnat pe scaun, scoase un strigăt de bucurie, dovedindu-i oaspetelui că ou i păstra nici o supărare.

Pe masă, între două corpuri diafane care fuseseră nu de mult nişte sticle pline, se înălţa, bondoacă şi mândră de rotunjimea ei o sticlă îmbrăcată într-o împletitură de trestie, iar prin spaţiile rămase libere lumina celor patru

luminări făcea să ţâşnească seanţei de culoarea topazului şi a rubinului. Era unul din acele vinuri vechi de Collioure al cărui buchet dulceag îţi place să-l simţi după ce ţi s-a înfierbântat cerul gurii; smochine mari uscate, migdale, biscuiţi, brânzeturi picante, dulceaţă de struguri, toate mărturiseau calculul interesat al birtaşului, calcul pe care două sticle goale şi una numai pe jumătate îl dovedeau că fusese de o savantă exactitate. În adevăr, era sigur că oricine ar fi gustai dintr-un asemenea desert ispititor, trebuia în mod necesar, oricât de cumpătat ar fi fost, să consume o mare cantitate de lichid.

Or, Canolles nu se putea lăuda că era un ascet… Poate că, fiind hughenot (Canolles era dintr-o familie protestantă şi abia recunoştea credinţa părinţilor), poate, ziceam, că fiind hughenot, Canolles nu credea în trecerea în rândul sfinţilor a acelor pustnici pioşi care câştigaseră cerul, bând doar apă şi mâncând rădăcini. Aşa că, oricât de trist ar fi fost sau oricât de îndrăgostit, Canolles nu fusese niciodată insensibil la mireasma unei mese bine pregătite sau la vederea acelor sticle cu o formă specială care sub dopurile de plută, roşii, galbene sau verzi ţin închis în eiecel mai curat sânge din Gasconia, din Champagne sau din Burgundia. În asemenea împrejurări, Canolles ceda farmecul vizual, de la văz trecea la miros, de la miros la gust şi cum din cele cinci simţuri cu care îl înzestrase buna mamă a tuturor, pe care o numim doamna natură, trei fuseseră complet satisfăcute, celelalte două îşi aşteptau rândul cu o resemnare plină de fericire deplină.

Richon intră în cameră tocmai în acest moment şi-l găsi pe Canolles legănându-se pe scaun.

— Ah! Ia le uită! Strigă acesta, vii tocmai la timp, dragă Richon, căutăm pe cineva căruia să-i fac elogiul lui jupân Biscarros şi eram silit să i-l laud ticălosului ăsta de Castorin, care nu ştie ce-i aia să bei şi care n-a ajuns încă să înveţe să mănânce.

Iată, priveşte această etajeră, dragă prietene şi aruncă-ţi ochii şi pe masa aceasta, la care te invit să iei loc. Nu-i aşa că birtaşul acesta de la hanul „La viţelul de aur”, este un adevărat artist? Vreau să i-l recomand şi prietenului meu, ducele d'Epernon.

Ascultă amănunte despre bucatele pe care mi le-a servit şi judecă singur, dumneata care poţi să-ţi dai seama atât de bine: ciorbă de raci, o gustare din stridii marinate, sardele, mazăre, clapon cu măsline, cu o sticlă de Medoc, al cărei cadavru zace colo; un pui de potârniche umplut cu trufee, sote de mazăre, peltea de măslini stropite cu Chambertinul din sticla care zace aici; – în plus, desertul pe care îl vezi şi sticla asta de Collioure care încearcă să se mai apere, dar care va pieri ca şi celelalte, mai ales dacă o să ne luptăm amândoi cu ea. La dracu! Eu sunt foarte bine dispus iar Biscarros este un mare maestru. Aşează-te aici, Richon, nu-i nimic dacă ai cinat! Şi eu am cinat, dar asta n-are nici o importanţă, o luăm de la capăt.

— Mulţumesc, baroane, nu mai mi-e foame, spuse râzând, Richon.

— La nevoie, admit asta. – Se poate să nu-ţi mai fie foame, dar sete trebuie să-ţi fie mereu, gustă din vinul acesta de Collioure.

Richon întinse paharul.

— Aşadar ai cinat? Continuă Canolles, ai cinat cu ticălosul dumitale de viconte! Ah! Iartă-mă Richon… Nu, nu, mă înşel, e dimpotrivă un băiat încântător, căruia îi datorez plăcerea de a gusta viaţa din latura ei frumoasă, în loc de a-mi fi dat sufletul prin cele trei sau patru găuri pe care voia să mi le facă în piele viteazul duce d'Epernon. Îi sunt recunoscător acestui frumos viconte, acestui Ganimede încântător. Ah! Richon îmi faci cu adevărat impresia de a fi ceea ce se spune despre dumneata, adică un devotat servitor al domnului de Condé.

— Haida de, baroane! Strigă Richon izbucnind în râs, nu vă faceţi astfel de idei că mă prăpădesc de râs.

— Să te prăpădeşti de râs? Dumneata? Fugi d-aici, că nu se poate, dragul meu.

Igne tantum perituri Quia estis…

Landeriri.

Cunoşti cântecul, nu-i aşa? E un cântec de Crăciun al patronului dumitale, făcut pe vechiul fluviu german, Rhenus, într-o zi când îl liniştea pe unul din însoţitorii lui care se temea să nu moară înecat. Al dracului eşti. Richon!

Şi Canolles se răsturnă pe un scaun izbucnind în râs şi răsucindu-şi mustaţa cu un haz pe care Richon nu putu să nu-l împărtăşească şi el.

— Aşadar, spuse Canolles, aşadar conspiri cu adevărat nu-i aşa?

Richon continuă să râdă, dar de data aceasta mai puţin sincer.

— Ştii că am vrut să te arestez şi pe dumneata şi pe micuţul gentilom? La dracu! Ar fi fost caraghios şi mai ales uşor! Aveam la îndemână pe bătăuşii cumătrului d'Epernon, Ah! Richon în corpul de gardă împreună cu micuţul gentilom! Landeriri!

În acel moment se auziră doi cai în galop care se depărtau.

— Hei! Zise Canolles ascultând, ce-o tî asta Richon? Ştii?

— S-ar putea.

— Atunci spune.

— A plecat micuţul gentilom.

— Fără să-şi ia rămas bun! Strigă Canolles. Hotărât lucru, e o secătură.

— Nu-i adevărat, dragă baroane, e un om grăbit şi atât.

— Ce purtare ciudată! Spuse el. Unde o fi fost crescut băiatul ăsta? Dragă Richon, te previn că o să ţi facă necazuri. Nu se poate aşa între gentilomi. La dracu! Cred că dacă aş pune mâna pe el i-aş smulge t urechile. Să-l ia dracu pe taică-său care din zgârcenie nu i-a dat un educator!

— Nu vă supăraţi, baroane, spuse Richon, râzând, vicontele nu este aşa de prost crescut cum vi se pare, căci

înainte de plecare m-a însărcinat pe mine să vă exprim toată părerea lui de rău şi să vă spun o mie de lucruri plăcute.

— Da, da! Spuse Canolles, aghiazmă de Curte care transformă o mare impertinenţă într-o mică nepoliteţe: asta e. La dracu! Sunt foarte prost dispus, cată-mi gâlceavă, Richon! Nu vrei? La dracu! Aşteaptă! Richon, prietene, te găsesc slut!

Richon începu să râdă.

— Cu dispoziţia asta atât de proastă, o să fiţi în stare să-mi câştigaţi o sută de pistoli, dacă am juca, baroane. Ştiţi, că jocul favorizează pe cei foarte necăjiţi.

Richos îl cunoştea pe Canolles şi ştia ce face deschizând această posibilitate proastei dispoziţii a baronului.

— Ah! Drace! Jocul! Strigă el. Da, da, jocul! Ai dreptate. Dragă prietene iată un cuvânt care mă face să mă împac cu dumneata. Castorin, cărţi!

Castorin sosi în grabă, însoţit de Biscarros: amândoi pregătiră o masă iar cei doi se aşezară la joc. Castorin, care de zece ani visa să câştige la cărţi şi Biscarros, căruia îi sticleau ochii după bani, rămaseră în picioare, de o parte şi de alta a mesei, ca să-i privească. În mai puţin de o oră, Richon câştigă de la Canolles optzeci de pistoli, în ciuda prorocirii pe care i-o făcuse. Atunci, Canolles care nu mai avea bani la el, îi porunci lui Castorin să caute în valiză.

— Degeaba, spuse Richon care auzise ordinul, nu mai am timp să vă luaţi revanşa.

— Cum, nu mai ai timp? Spuse Canolles.

— Nu. E unsprezece şi la miezul nopţii trebuie să fiu la post, spuse Richon.

— Haida de! Glumeşti? Spuse Canolles.

— Domnule baron, spuse Richon serios, sunteţi militar şi prin urmare cunoaşteţi rigurozitatea serviciului.

— Atunci de ce n-ai plecat înainte de a-mi fi câştigat banii? Continuă Canolles pe jumătate râzând, pe jumătate supărat.

— Îmi reproşaţi, poate, că v-am făcut vizită?

— Doamne fereşte! Totuşi, vezi, n-am deloc poftă să dorm şi o să mă plictisesc îngrozitor. Dacă ţi-aş propune să te însoţesc, Richon?

— Aş refuza această onoare, baroane. Afacerile de felul celor cu care sunt însărcinat nu se tratează în prezenţa martorilor.

— Foarte bine! În ce parte… Pleci?

— Tocmai vream să vă rog să nu-mi puneţi această întrebare.

— Dar vicontele în ce parte a plecat?

— Trebuie să vă spun că nu ştiu.

Canolles se uită ţintă la Richon ca să se convingă că nu era pic de zeflemea în aceste răspunsuri nepoliticoase, însă privirea blândă şi surâsul atât de sincer al guvernatorului din Vayres dezarmară, dacă nu nerăbdarea, cel puţin curiozitatea baronului.

— Haide, spuse Canolles, astă-seară eşti plin de mistere dragă Richon, însă, îţi las deplină libertate. De altfel, şi pe mine m-ar fi indispus foarte mult dacă m-ar fi urmărit cineva acum trei ani, deşi, la urma urmei, cel care m-ar fi urmărit ar fi fost la fel de dezamăgit ca şi mine. Aşadar, un ultim pahar de Collioure şi drum bun!

Apoi, Canolles umplu paharele iar Richon, după ce ciocni şi bău, în sănătatea baronului, ieşi fără ca acestuia din urmă să i mai treacă prin minte să afle pe ce drum pleacă. Dar rămas singur în mijlocul lumânărilor pe jumătate arse, a sticlelor goale, a cărţilor de joc răvăşite, baronul fu cuprins de una din acele tristeţi pe care n-o poţi înţelege bine decât dacă ai trăit-o cândva, căci veselia din cursul serii fusese provocată chiar de decepţia pe care voise s-o uite, dar fără să fi reuşit pe deplin.

Aşa că mai mult se târî spre dormitor, aruncând, prin geamurile coridorului, o privire plină de regrete şi de mânie spre căsuţa aceea izolată, unde o fereastră luminată de un reflex roşcat era traversată din când în când de umbre,

ceea ce arăta destul de limpede că domnişoara de Lartigues petrecea seara mai puţin singură decât el.

Pe prima treaptă a scării, Canolles lovi ceva cu vârful cizmei. Se aplecă şi ridică o mică mănuşă gri deschis a vicontelui, pe care acesta o pierduse în graba cu care părăsise hanul jupânului Biscarros şi pentru căutarea căreia socotise că nu merita să-şi piardă timpul.

Orice ar fi gândit Canolles într-un moment de mizantropie uşor scuzabilă la un îndrăgostit necăjit, dar nici în căsuţa izolată nu era o mulţumire mai mare decât la hanul „La viţelul de aur”.

Nanon îngrijorată şi agitată îşi făcuse toată noaptea mii de planuri cum să-l prevină pe Canolles şi recursese la toate raţionamentele şi vicleniile pe care le poate cuprinde capul bine organizat al unei femei pentru a ieşi din situaţia nesigură în care se găsea. Nu era nevoie decât să scape un minut de sub ochiul ducelui ca să poată vorbi cu Francinette sau de două minute ca să-i scrie lui Canolles câteva cuvinte pe o bucăţică de hârtie.

Dar s-ar fi zis că ducele, bănuind tot ce se petrecea în sufletul ei şi citind prin masca de veselie cu care îşi acoperise figura, îngrijorarea care o frământa, îşi jurase lui însuşi să nu-i lase momentul de libertate de care avea, totuşi, atâta nevoie.

Nanon afectă o groaznică durere de cap; dar d'Epernon nu voi să-i îngăduie să se ridice ca să-şi caute flaconul cu săruri, ci se duse el însuşi să i-l aducă.

Nanon se înţepă într-un ac, ceea ce făcu să se ivească în vârful degetului ei ca sideful, o picătură rubinie, şi voi să-şi caute în trusă o bucăţică din acea faimoasa tafta roz care începuse să fie apreciată în timpul acela. Neobosit în amabilitatea sa, domnul d'Epernon se ridică, tăie o bucăţică de tafta roz cu o îndemânare dezesperantă şi întoarse de două ori cheia în broasca trusei.

Apoi Nanon se prefăcu că doarme adânc; aproape în acelaşi moment ducele începu să sforăie, atunci Nanon

deschise ochii şi la lumina slabă a luminării aşezată pe noptieră în scoica ei de alabastru, încercă să scoată carneţelul ducelui din buzunarul hainei acestuia pusă lângă pat, aproape de ea, dar în momentul în care apucase creionul şi rupsese o foaie de hârtie, ducele deschise ochii.

— Ce faci acolo, draga mea? Întrebă el.

— Mă uitam să văd dacă nu găsesc un calendar în carneţelul dumneavoastră, răspunse Nanon.

— Ce să faci cu el? Întrebă ducele.

— Să văd când cade ziua dumneavoastră.

— Mă numesc Ludovic şi ştii că ziua mea cade la 25 august. Ai tot timpul să te prepari până atunci, draga mea.

Îi luă din mână carneţelul şi-l băgă la loc în buzunar.

Dar după această manevră, Nanon avea creion şi hârtie. Ea le ascunse binişor sub pernă şi răsturnă cu îndemânare candela, sperând să poată scrie în întuneric. Însă ducele o sună imediat pe Francinette şi-i ceru lumină, vociferând şi pretinzând că nu putea dormi pe întuneric. Francinette se înapoie atât de repede încât Nanon n-avu timp să scrie decât o jumătate de frază iar ducele, de teama vreunui nou accident ca cel care tocmai se întâmplase, porunci lui Francinette să pună cele două lumânări pe şemineu. Atunci Nanon declară că nu putea dormi pe lumină şi cu toate că ardea de nerăbdare, se întoarse cu faţa la perete, aşteptând ziua cu o îngrijorare uşor de înţeles.

În sfârşit, ziua aceasta atât de temută începu să lumineze vârfurile plopilor şi făcu să pălească lumina slabă a celor două luminări. Domnul duce d'Epernon care îşi făcea un merit din a respecta întocmai obiceiul vieţii de ostaş, se îmbrăcă singur ca să n-o părăsească nici măcar un moment pe micuţa Nanon, îşi puse o haină de casă şi stjnă ca să afle dacă s-a mai întâmplat ceva.

Francinette răspunse la această întrebare venind cu un teanc de scrisori, pe care Courtauvaux, valetul favorit al ducelui, le adusese în timpul nopţii.

Ducele începu să le rupă sigiliile şi să le citească, dar numai cu un ochi, celălalt, căruia ducele încerca să-i dea o expresie cât mai drăgăstoasă cu putinţă, n-o părăsea pe Nanon.

Dacă i-ar fi stat în putinţă, Nanon l-ar fi sfâşiat pe duce, în bucăţi.

— Ştiţi ce-ar fi trebuit să faceţi, draga mea? Întrebă ducele după ce citise o parte din corespondenţă.

— Nu, monseniore, dar dacă aţi vrea să-mi daţi ordin, mă voi executa, răspunse Nanon.

— Să fi trimis să-l cheme pe fratele dumneavoastră, spuse ducele. Tocmai am primit de la Bordeaux o scrisoare care conţine informaţiile pe care le aşteptam, aşa că ar putea pleca chiar acum iar la înapoiere aş avea un motiv să-i încredinţez comanda pe care mi-o solicitaţi.

Figura ducelui exprimă cea mai cinstită bunăvoinţă.

— Haide, curaj! Îşi spuse Nanon. Sper că baronul o să-mi citească în ochi sau să înţeleagă din două, trei cuvinte.

Apoi, cu voce tare.

— Trimiteţi dumneavoastră, duce, spuse ea, de teamă că dacă ar fi vrut să facă ea acest comision, ducele n-ar fi lăsat-o.

D'Epernon o chemă pe Francinette şi o trimise la hanul „La viţelul de aur” fără alte instrucţiuni decât cu aceste cuvinte:

— Spune-i domnului baron de Canolles că domnişoara de Lartigues îl aşteaptă la prânz, la masă.

Nanon aruncă o privire spre Francinette, dar oricât de expresivă fusese aceasta, Francinette, nu putea înţelege: spune-i domnului baron de Canolles, că eu sunt sora lui.

Francinette plecă, înţelegând că la mijloc era vorba de ceva ciudat şi că această şopârlă putea să fie în realitate un şarpe în toată puterea.

Între timp, Nanon se ridică şi se aşează în spatele ducelui aşa ca să poată, dintr-o privire, să-i facă semn lui Canolles să fie cu ochii în patru, pregătind, în acelaşi timp, o frază

abilă cu ajutorul căreia, baronul să fie lămurit, chiar de la primele cuvinte, de tot ceea ce trebuia să ştie ca să nu facă notă discordantă în trio-ul de familie care urma să se întâlnească.

Dintr-o privire ea putea zări tot drumul până la cotitura unde se ascunsese, în ajun, domnul d'Epernon cu călăii săi.

— Ah! Spuse deodată ducele, iaâă că vine Francinette.

Şi-şi fixă privirea asupra lui Nanon care fu obligată să-şi ia ochii de la drum şi să se uite la duce.

Inima lui Nanon bătea să-i spargă pieptul. Ea n-o văzuse decât pe Francinette, deşi ar fi vrut să-l vadă pe Canolles, pentru a căuta pe faţa lui vreo trăsătură liniştitoare.

Se auzi urcându-se treptele: ducele îşi pregăti un surâs nobil şi amical. Nanon înlătură roşeaţa care i se urcase în obraji şi se pregăti sufleteşte pentru luptă.

Francinette ciocăni uşor la uşă.

— Intră! Spuse ducele.

Nanon regretă în gând faimoasa frază cu care trebuia să-l salute pe Canolles.

Uşa se deschise. Francinette era singură. Nanon aruncă o privire în anticameră, dar în anticameră nu era nimeni.

— Doamnă, spuse Francinette cu îndrăzneala nelulburată a unei fete în casă dintr-o comedie, domnul baron de Canolles nu mai este la hanul „La viţelui de aur”.

Ducele făcu ochii mari şi se întristă.

Nanon dădu capul pe spate şi respiră uşurată.

— Cum? Domnul baron de Canolles nu mai e la hanal „La viţelul de aur”? Spuse ducele.

— Cu siguranţă că te-ai înşelat, Francinette, spuse Nanon.

— Doamnă, vă repet ce mi-a spus chiar domnul Biscarros, răspunse Francinette.

— Adu-l aici chiar acum pe jupân Biscarros, porunci ducele cu figura lui de zile rele.

— Oh! Bănuiesc că a ştiut că sunteţi aici şi i-a fost teamă să nu vă deranjeze. E aşa de timid, bietul Canolles, spuse Nanon.

— El, timid? Ripostă ducele, mi se pare că nu aceasta este totuşi faima care i s-a făcut.

— Nu, doamnă, domnul baron a plecat cu adevărat, spuse Francinette.

— Dar bine, doamnă, cum se face că baronului i-a fost frică de mine, când Francinette a avut numai misiunea să-l invite din partea dumneavoastră, spuse ducele. Spune, Francinette, i-ai spus că sunt aici?

— N-am putut să-i spun, domnule duce, pentru că nu era.

Cu toată această ripostă a lui Francinette care venise cu rapiditatea sincerităţii şi a adevărului, ducele păru că-şi recapătă vechea neîncredere. Nanon, fericită, nu mai găsea putere să mai spună ceva.

— Mai trebuie să-l chem pe jupân Biscarros? Întrebă Francinette.

— Mai mult ca oricând, spuse ducele cu vocea lui groasă, sau, mai bine, ia stai. Rămâi aici, poate stăpâna dumitale are nevoie de dumneata. Am să-l trimit pe Courtauvaux.

Francinette dispăru şi după vreo cinci minute Courtauvaux ciocănea la uşă.

— Spune-i hangiului de la „Viţelul de aur” că vreau să-i vorbesc şi când vine să aducă şi mâncarea pentru prânz. Dă-i aceşti zece ludovici ca să fie o masă bună. Du-te, spuse ducele.

Courtauvaux băgă banii în buzunar şi plecă imediat.

Era un valet de casă mare şi-şi cunoştea meseria încât putea să-i înveţe pe toţi Crispinii şi Mascarille-ii din vremea lui. Îl căută pe Miscarros şi-i spuse:

— L-am convins pe stăpânul meu să vă comande un prânz de calitate. Mi-a dat pentru asta opt ludovici: am păstrat fireşte doi drept comision şi uite, aici, şase pentru dumneata. Acum vino cu mine.

Biscarros fremătând de bucurie, îşi puse un şorţ curat, băgă în buzunar cei şase ludovici, îi strânse cu recunoştinţă mâna lui Courtauvaux, apoi porni pe urmele valetului care îl duse într-o fugă până la căsuţa unde locuia ducele.

VIII.

De data aceasta, Nanon nu mai tremura, certitudinea lui Francinette o liniştise complet. Chiar vroia să vorbească şi ea cu Biscarros. Acesta fu introdus îndată ce ajunse.

Biscarros intră, cu un colţ al şorţului elegant înfipt în cingătoare, cu boneta în mână.

— Aţi avut ieri la dumneavoastră un tânăr gentilom, spuse Nanon. Domnul baron de Canolles, nu-i aşa?

— Unde e? Întrebă ducele.

Biscarros, îngrijorat, răspunse la început cu oarecare teamă, căci după valet şi cei şase ludovici bănuia că în halatul de casă e un personaj important:

— A plecat domnule.

— A plecat? Spuse ducele. A plecat cu adevărat?

— Cu adevărat.

— Unde a plecat? Întrebă Nanon.

— Asta n-aş putea să vă spun, doamnă, pentru că, în adevăr, nu ştiu.

— Dar poate ştiţi cel pnţirf în ce direcţie a luat-o?

— Pe drumul spre Paris.

— La ce oră a plecat pe drumul acesta? Întrebă ducele.

— Pe la miezul nopţii.

— Fără să spună ceva? Întrebă cu teamă Nanon.

— Fără să spună nimic, a lăsat doar o scrisoare, cerând să-i fie predată domnişoarei Francinette.

— Şi de ce nu i-ai dat scrisoarea, secătură? Se răsti d”icele la el, ăsta e respectul pe care îl ai pentru porunca dată de un gentilom?

— I-am predat-o domnule, i-am predat-o!

— Francinette! Strigă ducele.

Francinette care trăgea cu urechea, n-a făcut decât un salt din anticameră până în dormitor.

— De ce n-ai predat stăpânii tale scrisoarea pe care i-o lăsase domnul de Canolles? Întrebă ducele.

— Fiindcă, monseniore… Murmură camerista foarte emoţionată.

— Monsenior! Se gândi Biscarros înnebunit, trăgându-se în colţul cel mai îndepărtat al camerei. Monsenior! Trebuie să fie vreun prinţ deghizat.

— Nu i-am cerut-o eu! Se grăbi să spună Nanon, palidă ca ceara.

— Dă-mi-o, zise ducele întinzând mâna.

Sărmana Francinette, întinse scrisoarea, întorcând spre stăpâna ei o privire disperată care ar fi voit să spună:

— Vedeţi bine că nu e vina mea. Toate astea sunt din cauza imbecilului de Biscarros.

Un fulger dublu ţâşni din pupilele lui Nanon şi-l trăsni pe Biscarros în colţul, său.

Nenorocitul era lac de apă şi ar fi dat din toată inima cei şase ludovici din buzunar, ca să se găsească în momentul acela în faţa plitei, cu coada unei cratiţe în mână.

Între timp, duceie luase scrisoarea, o deschisese, şi o citise. În timpul lecturii, Nanon în picioare, mai palidă şi mai rece ca o statuie, se simţea în viaţă numai pentru că îi bătea inima.

— Ce înseamnă scrisoarea asta Iară înţeles? Întrebă ducele.

Nanon înţelese din aceste câteva cuvinte că scrisoarea n-o compromitea.

— Citiţi tare şi poate am să vă pot explica, spuse ea.

„Dragă Nanon”, citi ducele.

Şi, după aceste cuvinte se uită la tânăra femeie, care revenindu şi în fire, îi suportă privirea cu o admirabilă îndrăzneală.

— Dragă Nanon, reluă ducele, profit de concediul pe care ţi-l datorez şi ca să mă distrez am să pornesc în galop pe drumul spre Paris. La revedere. Îţi încredinţez soarta mea”.

— Ei, asta el e nebun, Canolles!

— Nebun? De ce? Întrebă Nanon.

— Să pleci aşa, în miez de noapte, fără nici un motiv? Întrebă ducele.

— Asta e adevărat, îşi spuse Nanon în gând.

— Haideţi! Explicaţi-mi ce înseamnă plecarea asta.
— Oh, doamne! Nimic mai simplu, Monseniore.
— Şi ea îi spune, Monseniore! Murmură Biscarros. Hotărât lucru, un prinţ.
— Haideţi! Să vă aud.
— Nu bănuiţi despre ce poate fi vorba?
— Nu, nici pe departe.
— Ei bine! Canolles are douăzeci şi şapte de ani, e tânăr, frumos, fără griji. Cărei nebunii credeţi că-i dă preferinţă? Dragostei. Ei bine! Trebuie să fi văzut trecând prin hanul jupânului Biscarros vreo călătoare frumoasă şi Canolles a plecat după ea.
— Îndrăgostit? Credeţi? Strigă ducele surâzând la această idee foarte firească de alifel, că dacă baronul se îndrăgostise de o călătoare oarecare, nu era îndrăgostit de Nanon.
— Îndrăgostii, sigur că da! Nu-i aşa, jupân Biscarros? Spuse Nanon încântată că-l văzuse pe duce adoptându-i ideea. Haideţi, răspundeţi sincer: nu-i aşa că am ghicit bine?
Biscarros se gândi că era momentul să-i recapete bunăvoinţa acestei tinere doamne vorbindu-i pe plac şi înflorindu-şi pe figură un surâs de un lat de palmă, spuse:
— În adevăr, doamna ar putea să aibă dreptate.
Nanon făcu un pas spre hangiu şi-i şuieră printre dinţi.
— Nu-i aşa?
— Desigur, doamnă, răspunse Biscarros cu eleganţă.
— Credeţi?
— Da, ah, dar staţi: în adevăr, mi-aţi deschis ochii.
— Ah! Povestiţi-ne, jupân Biscarros, continuă Nanon, începând să se lase antrenată de un început de gelozie, ia spuneţi-mi cine au fost călătoarele care s-au oprit la dumneavoastră noaptea trecută?
— Da, da, spune-ne, spuse d'Epernon întinzându-se comod pe fotoliu.
— N-a venit nici o călătoare, spuse Biscarros.

Nanon răsuflă uşurată.

— Doar un tânăr gentilom blond, micuţ, plinuţ, care nu mânca şi nu bea şi căruia îi era teamă să plece noaptea… Explică hangiul fără să-şi dea seama că la fiecare cuvânt al său inima lui Nanon tresărea… Un gentilom căruia îi era frică, vorbi mai departe Biscarros. Aştepta la cină un domn înalt cu mustăţi şi chiar l-a cam repezit pe domnul de Canolles când acesta a vrut să cineze cu el. Dar viteazul gentilom nu s-a sinchisit de atâta lucru… După câte se pare este un om foarte îndrăzneţ… pe legea mea. După plecarea domnului înalt, care a luat-o la dreapta, dânsul a plecat în goană după cel micuţ, care o luase la stânga.

Ducele, complet liniştit, l-ar fi îmbrăţişat pe Biscarros dacă ar fi fost măcar un gentilom cât de mic. În schimb, Nanon palidă, cu un surâs convulsiv îngheţat pe buze, asculta fiecare cuvânt, care ieşea din gura hangiului cu acea credinţă mistuitoare care îndeamnă pe geloşi să bea înghiţitură cu înghiţitură, j) Înă la ultima picătură, otrava care îi ucide.

— Dar ce v-a făcut să credeţi că acest tânăr gentilom era o femeie, spuse ea, şi că domnul de Canolles se îndrăgostise de ea şi că acum nu bate drumurile din plictiseală sau din capriciu?

— Ce mă face să cred asta? Spuse Biscarros care încerca să-şi convingă auditoriul de părerea lui. Aşteptaţi, am să vă spun.

— Da, spune-ne, dragă prietene, interveni ducele. Eşti, într adevăr, foarte amuzant…

— Monseniorul este prea bun, spuse Biscarros. Iată!

Ducele fu foarte atent. Nanon asculta încleştându-şi pumnii.

— Nu mă îndoiam de nimic şi-l luasem pur şi simplu, pe tânărul cavaler blond drept un bărbat, până când l-ain mtâlnii pe domnul de Canolles, în mijlocul scării, ţinând în mâna stingă sfeşnicul cu lumânarea aprinsă, iar în dreapta o mănuşi mică pe care o examina şi o mirosea cu pasiune…

— Oh! Oh! Oh! Făcu ducele, care pe măsură ce înceta să se mai teamă pentru el, începea să râdă în hohote.

— O mănuşă? Repetă Nanon încercând să-şi reamintească dacă nu lăsase cavalerului o asemenea dovadă, o mănuşă ca aceasta?

— Şi arătă hangiului o mănuşă de-a ei.

— Nu, spuse Biscarros, o mănuşă bărbătească.

— O mănuşă bărbătească? Domnul de Canolles mirosea cu pasiune o mănuşă bărbătească! Eşti nebun!

— Nu, pentru că era o mănuşă a acelui gentilom micuţ, a cavalerului blond, care nu bea, nu mânca şi îi era teamă noaptea… O mănuşă micuţă, în care mâna doamnei ar fi intrat cu greutate, deşi doamna are, fireşte, o mână frumoasă…

Nanon dădu un ţipăt surd, de parcă ar fi fost lovită cu un pumnal nevăzut.

— Sper, spuse ea, Scând un efort violent, sper că sâmeţi pe deplin informat, monseniore, şi că ştiţi acum, tot ceea ce doreaţi să ştiţi.

Şi cu buzele tremurânde, cu dinţii strânşi, cu ochii ficşi, arătă lui Biscarros uşa cu degetul, iar hangiul observând pe figura tinerei femei semne de furie, nu mai înţelese nimic, rămânând cu gura căscată şi cu ochii holbaţi.

— Dacă absenţa acestui gentilom, se gândi el, înseamnă o atât de mare nenorocire, ce fericire va însemna, cu siguranţă, înapoierea lui. Să-l măgulim pe acest nobil senior cu o dulce speranţă, ca să aibă poftă de mâncare.

În temeiul acestui raţionament, Biscarros îşi luă aerul cel mai graţios cu putinţă şi ducându-şi piciorul drept înainte cu o mişcare plină de eleganţă, spuse:

— La urma urmei cavalerul a plecat, dar se poate întoarce dintr-un moment în altul…

Ducele surâse la această părere.

— Adevărat, spuse el, de ce n-ar reveni? Poate că s-a şi înapoiat… Du-te de vezi, domnule Biscarros şi adu-mi răspunsul.

— Dar prânzul? Spuse repede Nanon. Mor de foame…

— Aşa e, spuse ducele, lasă că se va duce Courtauvaux. Vino încoace Courtauvaux. Du-te până la hanul domnului Biscarros şi vezi dacă domnul baron de Canolles s-a înapoiat… Dacă nu e, întreabă, informează-te, caută să afli prin împrejurimi… Vreau să prânzesc cu acest gentilom. Du-te.

Courtauvaux plecă. Iar Biscarros care observase tăcerea stingherită a celor două personaje, păru că avea să mai emită o nouă idee.

— Nu vedeţi că doamna vă face semn să vă retrageţi? Spuse Francinette.

— Un moment! Un moment! Strigă ducele; Nanon îţi pierzi şi dumneata capul… Dar masa!… Şi eu sunt ca dumneata! Mi-e o foame de lup… Uite, jupân Biscarros, adaugă şi aceşti şase ludovici la ceilalţi ca să plătesc povestea plăcută pe care ne-ai spus-o.

Apoi îi porunci istoricului să lase loc bucătarului şi, ne grăbim s-o spunem, jupân Biscarros n a strălucit mai puţin în cea de-a doua funcţie, decât în cea dintâi.

Însă, Nanon se gândise şi analizase dintr-o privire situaţia complicată în care o plasase presupunerea lui Biscarros; mai întâi era exactă această presupunere? Apoi, dacă la urma urmei ar fi fost, oare Canolles nu era scuzabil? În adevăr, pentru un gentilom ca el, ce crudă decepţie şi întâlnirea neizbutită şi afrontul cu spionajul din partea ducelui d'Epernon şi constrângerea care i se impusese, de a asista, dacă ne putem exprima astfel, la triumful rivalului său! Nanon era atât de îndrăgostită, încât atribuind fuga lui unui paroxism de gelozie, nu numai că-l scuză, dar îl şi plânse pe baron, aproape aplaudându-se că este atât de iubită încât ea a putut provoca această mică răzbunare. Dar, mai înainte de toate, trebuia tăiat răul din rădăcină, trebuia oprită evoluţia acestei dragoste abia născute.

Aici, un gând teribil străbătu mintea lui Nanon, gata s-o trăsnească pe tânăra femeie.

Dar dacă întâlnirea dintre Canolles şi micuţul gentilom era o întâlnţre de dragoste?

Dar nu, era o proastă, pentru că micuţul gentilom aşteptase un domn cu mustăţi, pentru că l-a repezit pe Canolles, pentru că nici Canolles n-a recunoscut, poate, că necunoscutul era bărbat sau femeie, decât după mănuşa pe care o găsise întâmplător.

Oricum, Canolles trebuia împiedicat.

Apoi, înarmându-se cu toată energia de care era capabilă, reveni la duce, care tocmai îl expediase pe Biscarros, după ce-l încărcase cu complimente şi recomandări.

— Ce nenorocire, domnule, că zăpăceala nebunului acesta de Canolles, îl lipseşte de o onoare ca aceea pe care era să i-o faceţi! Dacă ar fi fost aici, viitorul îi era asigurat; lipsind, poate că îşi ratează tot viitorul.

— Dar, dacă o să-l regăsim…, spuse ducele.

— Oh! Nu e nici un pericol, spuse Nanon, e vorba de o femeie, de aceea nu s-a întors.

— Ce să fac, draga mea? Răspunse ducele, tinereţea este vârsta plăcerilor, e tânăr, petrece.

— Dar eu, spuse Nanon, eu care sunt mai cu judecată decât el, aş fi de părere să i se tulbure puţin această veselie neaşteptată.

— Oh! Soră cicălitoare! Strigă ducele.

— Poate că pentru un moment se va supăra pe mine, continuă Nanon, dar mai târziu, cu siguranţă că-mi va mulţumi.

— Ia să vedem. Aveţi vreun plan? Dacă aveţi, nu cer altceva decât să-l adopt.

— Fireşte.

— Ia spuneţi-mi-l.

— Nu vreţi să-l trimiteţi la regină să-i ducă vreo veste grabnică?

— Sigur, că da. Însă nu s-a înapoiat.

— Trimiteţi pe cineva repede după el şi pentru că e în drum spre Paris, asta înseamnă că o parte dii? Drum e şi

făcut.
— Aveţi foarte mare dreptate!
— Încredinţaţi-mi mie problema asta şi fiţi sigur că până diseară sau cel mai târziu mâine dimineaţă, Canolles va fi primit ordinul. Răspund de asta.
— Pe cine o să trimiteţi?
— Aveţi nevoie de Courtauvaux?
— Eu? Nu.
— Atunci daţi-mi-l şi am să-l trimit cu instrucţiunile mele.
— Oh! Ce cap de diplomat, vei ajunge departe, Nanon.
— Şi totuşi trebuie să-mi completez mereu educaţia, când sunt sub îndrumarea unui asemenea maestru, spuse Nanon. Asta este tot ce-mi doresc.
Şi-şi trecu braţele în jurul gâtului bătrânului duce, care se înfioră de bucurie.
— Ce bună glumă o să-i facem simpaticului nostru amorez.
— O să fie minunat de povestit, draga mea.
— Tare mi-ar place să fiu şi eu acolo ca să văd ce ochi o să facă baronul când l-o vedea pe curier.
— Din păcate, sau mai bine-zis, din fericire, nu e cu putinţă aşa că sunteţi silită să staţi cu mine.
— Da, dar să nu pierdem timpul. Haideţi, duce, scrieţi ordinul şi puneţi-l pe Courtauvaux la dispoziţia mea.
Ducele luă o pană şi scrise pe o hârtie numai aceste două cuvinte:
— Bordeaux.
— Nu.
Şi semnă.
Apoi, pe plicul în care băgase această adresă laconică, scrise următoarea adresă: „Majestăţii Sale reginei Anna de Austria, regentă a Franţei”.
Pe de altă parte, Nanon scrise şi ea două rânduri pe care după ce le arătă ducelui le puse şi pe ele în plic: „Dragă baroane, după cum vezi scrisoarea alăturată este pentru Majestalea Sa Regina.

Pe viaţa dumitale, du-o chiar acum. E vorba de slavarea patriei.

Buna dumitale soră, Nanon”

Abia terminase Nanon de scris acest bilet, că se auzi în josul scării un zgomot de paşi grăbiţi, apoi Courtauvaux urcă repede şi deschise uşa cu faţa zâmbitoare a omului care aduce o veste de mult aşteptată.

— Iată-l pe domnul de Canolles pe care l-am întâlnit la o sută de paşi de aici, spuse valetul.

Ducele scoase o exclamaţie de surpriză. Nanon păli şi se repezi spre uşă murmurând:

— Va să zică mi-e scris să nu-l pot evita!

În acelaşi moment, un alt personaj apăru în cadrul uşii, îmbrăcat într-un costum strălucitor, cu pălăria în mână, surâzând cu aerul cel mai graţios cu putinţă.

IX.

Dacă trăsnetul i-ar fi căzut la picioare şi nu i-ar fi făcut lui Nanon o mai mare surpriză decât această apariţie neaşteptată şi nu i-ar fi smuls o exclamaţie mai dureroasă decât aceea care fără să vrea, îi scăpă pe buze.

— El? Strigă ea.

— Desigur buna mea soră, răspunse o voce plină de graţie. Dar iertaţi-mă, continuă stăpânul acestei voci, zărindu-l pe domnul duce d'Epernon, iertaţi-mă! Poate vă deranjez.

Şi-l salută până la pământ pe guvernatorul Guyanei, care îl primi cu un gest binevoitor.

— Cuavignac! Murmură Nanon. Dar atât de încet, că numele păru pronunţat mai curând din inimă decât din buze.

— Fiţi bine venit, domnule de Canolles, spuse ducele cu figura cea mai graţioasă, de ieri sora dumneavoastră şi cu mine n-am făcut altceva decât să vorbim despre dumneavoastră, eram dornici să vă vedem.

— Ah! Doreaţi să mă vedeţi? Adevărat? Spuse Cauvignac întorcând spre Nanon o priviie în care se citea o inexplicabilă expresie de ironie şi de îndoială.

— Da, spuse Nanon, domnul duce a avut bunătatea de a dori să-i fii prezentat.

— Numai teama de a fi dezagreabil, m-a împiedicat de a solicita mai repede această onoare, spuse Cauvignac înclinându-se în faţa ducelui.

— În adevăr, baroane, v-am admirat delicateţea, însă am să vă tac un reproş.

— Mie, monseniore, un reproş pentru delicateţea mea? Ah! Ah!

— Da, pentru că dacă sora dumneavoastră nu s-ar fi preocupai de treburile dumneavoastră…

— Ah! Spuse Cauvignac aruncând spre Nanon o privire plină de un reproş semnificativ, ah! Buna mea soră s a preocupat de treburile… Domnului…

— Fratelui său, spuse repede Nanon. Ce poate fi mai firesc?

— Dar astăzi, cărui fapt daioresc plăcerea de a vă vedea?

— Da, spuse Cauvignac, cărui fapt datoraţi plăcerea de a mă vedea, monseniore?

— Ei bine! Întâmplării, simplei întâmplări care v-a făcut să reveniţi.

— Ah! Făcu Cauvignac ca pentru el, se pare că plecasem.

— Da, plecaseşi, frate rău ce eşti! Şi Iară să mă fi prevenit altfel decât prin două cuvinte care n-au făcut decât să-mi mărească neliniştea.

— Ce să-i faci, Nanon! Ceva trebuie să i treci cu vederea unui îndrăgostit, spuse ducele surâzând.

— Oh! Oh! Lucrurile se complică îşi spuse Cauvignac. După câte se pare sunt îndrăgostit.

— Haide! Spuse Nanon, recunoaşte că eşti.

— N-aş putea nega, răspunse Cauvignac cu un surâs învingător, căutând să scoată din fiecare privire cea mai mică urmă de adevăr cu care să-şi poată fabrica o minciună solidă.

— Da, da, spuse ducele, dar mai întâi să prânzim, dacă vreţi. În timpul mesei o să ne povestiţi despre aventurile

dumneavoastră, baroane. Francinette, un tacâm pentru domnul baron de Canolles. Sper că n-aţi prânzit, căpitane.

— Nu, monseniore, şi mărturisesc că aerul proaspăt al dimineţii mi-a făcut poftă de mâncare.

— Spuneţi, mai bine, al nopţii, răule, că doar de ieri sunteţi pe drum.

— Pe legea mea, îşi zise încet Cauvignac, cumnatu-meu a nimerit-o bine. Fie! Trebuie să recunosc, aerul nopţii…

— Ei bine! Spuse ducele oferindu-i braţul lui Nanon şi îndreptându-se spre sufragerie, urmat de Cauvignac, sper să putem face faţă poftei dumneavoastră de mâncare, oricât de solidă ar fi.

În adevăr, Biscarros se depăşise pe sine, felurile nu erau numeroase, dar alese şi suculente. Vinul auriu de Guyana şi vinul roşu de Burgundia curgeau din sticle ca nişte perle de aur sau ca nişte cascade strălucitoare de rubine.

Cauvignac înghiţea pe nerăsuflate.

— Băiatul acesta mănâncă de ţi-e mai mare dragul, spuse ducele. Dumneata nu mănânci, Nanon?

— Nu mi-e foame, monseniore.

— Ce soră scumpă! Strigă Cauvignac. Şi când te gândeşti că plăcerea de a mă vedea, i-a tăiat pofta de mâncare. Aproape că sunt supărat pe ea, că mă iubeşte atât.

— Nanon, o aripă de găinuşă? Spuse ducele.

— Pentru fratele meu, monseniore, pentru fratele meu, spuse tânăra uitându-se la farfuria lui Cauvignac care se golea văzând cu ochii, cu teamă că se va face de râs dacă se va termina mâncarea.

Cauvignac întinse farfuria cu un surâs dintre cele mai recunoscătoare. Ducele puse aripa pe farfurie, iar Cauvignac îşi aşează farfuria în faţă.

— Aşadar, ce faceţi mai deosebit, Canolles? Spuse ducele cu o familiaritate care îi păru lui Cauvignac de cel mai încântător augur. Este de la sine înţeles că nu vorbesc de dragoste.

— Ba să vorbim, monseniore, să vorbim, nu vă jenaţi, spuse tânărul, căruia medocul şi vinul de chambertin, combinate prin cantităţi succesive şi egale, începuseră să-i deslege limba şi care, spre deosebire de cei care împrumută numele cuiva, nu se temea că ar putea fi tulburat de cel căruia îi împrumutase identitatea.

— Oh! Monseniore, el ştie de glumă, spuse Nanon.

— Deci, putem să-l întrebăm despre afacerea cu micul gentilom? Întrebă ducele.

— Da, spuse Nanon, despre micul gentilom pe care l-ai întâlnit ieri.

— Ah! Da, pe drum, spuse Cauvignac.

— Şi apoi la hanul jupânului Biscarros, adaugă ducele.

— Şi apoi la hanul jupânului Biscarros, reluă Cauvignac, da, da, aşa e, pe legea mea!

— Va să zică l-ai întâlnit cu adevărat? Întrebă Nanon.

— Pe micul gentilom?

— Da.

— Pe legea mea, reluă Cauvignac, era un puşti blond, svelt, elegant călătorind însoţit de un fel de scutier.

— Da, da, acesta el spuse Nanon muşcându-şi buzele.

— Şi te-ai îndrăgostit de el?

— De cine?

— De micul gentilom blond, svelt şi elegant.

— Vai, monseniore! Spuse Cauvignac, gata să rupă gheaţa. Ce vreţi să spuneţi?

— Mai aveţi şi acum la inimă mănuşa aceea mică gri deschis? Continuă ducele râzând în ascuns.

— Mănuşa mică gri deschis?

— Da, aceea pe care o miroseaţi şi o sărutaţi cu atâta pasiune ieri seară.

Cauvignac fiu mai înţelegea nimic.

— În sfârşit aceea care v-a făcut să bănuiţi înşelătoria, me-ta-mor-fo-za, continua ducele apăsând pe fiecare silabă.

Cauvignac înţelese totul din ultimul cuvânt.

— Ah! Spuse el, gentilomul era femeie? Ei bine, pe cuvântul meu, n-aş fi bănuit!

— Nu mai e îndoială, murmură Nanon.

— Dă-mi să beau, soră dragă, spuse Cauvignac. Nu ştiu cine a golit sticla de lângă mine, că nu mai e nimic în ea.

— Haide, spuse ducele, se lecuieşte, pentru că dragostea nu-l împiedică nici să bea, nici să mănânce iar afacerile regelui nu vor avea de suferit.

— Să sufere afacerile regelui? Strigă Cauvignac, niciodată! Afacerile regelui mai presus de orice! Afacerile regelui sunt sacre! În sănătatea majestăţii sale, monseniore.

— Se poate conta pe devotamentul dumneavoastră, baroane?

— Pe devotamentul meu pentru rege?

— Da.

— Cred şi eu că se poate conta. Uneori, pentru el m-aş lăsa tăiat în bucăţi!

— Şi e foarte simplu, spuse Nanon temându-se ca, în entuziasmul său pentru medoc şi chambertin, Cauvignac să nu uite personajul al cărui rol îl juca şi să-şi reia propria lui individualitate, e foarte simplu, nu eşti oare căpitan în serviciul majestăţii sale, graţie bunătăţii ducelui?

— Şi n-am să uit niciodată! Spuse Cauvignac cu tremur în glas, punându-şi o mână pe inimă.

— Vom face şi mai mult, baroane, pe viitor vom face mai mult, spuse ducele.

— Vă mulţumesc, monseniore, vă mulţumesc!

— Am şi început.

— Cu adevărat?

— Da. Eşti prea timid, tinere prieten, continuă ducele d'Epernon. Când vei avea nevoie de protecţie să vii la mine, acum când e zadarnic să mai umbli cu ocolişuri, acum când nu mai e nevoie să te mai ascunzi, acum când ştiu că eşti fratele lui Nanon…

— Monseniore, strigă Cauvignac, am să mă adresez direct dumneavoastră.
— Îmi promiţi?
— Mă angajez.
— Bine faci. În aşteptare, sora dumitale vă va explica despre ce este vorba: are să-ţi încredinţeze o scrisoare din partea mea. Poate că norocul dumneavoastră stă în mesajul pe care vi-l încredinţez la recomandarea sorei dumneavoastră. Urmaţi-i sfaturile, are un cap foarte bun, un spirit distins, o inimă generoasă. Iubiţi-vă sora, baroane, şi veţi avea sprijinul meu.
— Monseniore, sora mea ştie cât o iubesc şi că nu doresc nimic altceva decât s-o văd fericită, puternică şi… Bogată…
— Căldura asta îmi place, spuse ducele, rămâneţi cu Nanon, în timp ce eu am să mă ocup de un caraghios. A, dar bine că mi-am adus aminte, continuă ducele, poate aţi putea, baroane, să-mi daţi câteva informaţii despre acest bandit, nu?
— Cu plăcere, spuse Cauvignac. Numai că trebuie să ştiu despre ce bandit vorbiţi, monseniore, sunt mulţi şi de toate felurile în zilele noastre.
— Aveţi dreptate, însă acesta este unul dintre cei mai îndrăzneţi pe care i-am întâlnit.
— Adevărat?
— Închipuiţi-vă că mizerabilul acesta, mi-a smuls o semnătură în alb, în schimbul scrisorii pe care v-a scris-o, ieri, sora dumneavoastră.
— O semnătură în alb! Adevărat? Dar ce interes aţi avut dumneavoastră să obţineţi scrisoarea unei surori către fratele ei? Întrebă Cauvignac cu un aer nevinovat.
— Uitaţi că eu nu cunoşteam această rudenie?
— Ah, da, e adevărat!
— Şi că făcusem prostia, mă ierţi, Nanon, nu-i aşa? Continuă ducele întinzând mâna tinerei femei, şi că făcusem prostia să fiu gelos pe dumneata?

— Adevărat? Gelos pe mine? Vai, monseniore, cât de mult greşeaţi!

— Vreau să vă întreb dacă aţi putea avea vreo idee despre cel care a jucat pe lângă mine rolul de denunţător.

— Nu, sincer nu… Însă înţelegeţi, monseniore, că asemenea acţiuni nu rămân nepedepsite şi înlr o zi veţi afla pe cel care a comis-o.

— Da, sigur că am s-o aflu într-o zi, spuse ducele şi mi-am şi luat măsuri de precauţiune în acest scop, dar mi-ar fi plăcut s-o ştiu imediat.

— Ah! Continuă Cauvignac ciulind urechile, ah, v-aţi luai măsuri de precauţiune în acest scop?

— Da! Da! Aşa încât caraghiosul va avea mult noroc dacă nu va fi spânzurat din cauza hârtiei cu semnătura mea în alb.

— Oh! Spuse Cauvignac, şi cum o să faceţi ca să recunoaşteţi această semnătură în alb, de alte ordine dale de dumneavoastră, monseniore?

— Pentru că i am făcut un semn.

— Un semn?

— Da, invizibil peniru toţi, dar pe care numai eu pot să-l recunosc, cu ajutorul unui procedeu chimic.

— Auzi, aui, auzi! Spuse Cauvignac, ceea ce aţi făcut dumneavoastră, monseniore, este ceva deosebit de ingenios, dar trebuie să fiţi atent să nu bănuiască această cursă.

— Oh! Nu e nici un pericol, cine vreţi să-i spună?

— Ah! Fireşte, răspunse Cauvignac, n-o să fie nici Nanon, n-o să fiu nici eu…

— Nici eu, spuse ducele.

— Nici dumneavoastră! Aveţi dreptate, monseniore, într-o zi veţi afla cine e acel om şi atunci…

— Ei, atunci, pentru că mi-am respectai cuvântul faţă de 61, dându-i ceea ce dorea, în schimbul semnăturii mele în alb, atunci am să pun să-l spânzure.

— Amen! Spuse Cauvignac.

— Şi acum pentru că nu-mi puteţi da nici o informaţie despre acest individ…

— Nu, cu adevărat, nu pot, monseniore.

— Ei, bine! Cum vă spuneam, vă las cu sora dumneavoastră. Nanon, continuă ducele, daţi-i băiatului acesta instrucţiuni precise şi mai cu seamă să nu piardă timpul.

— Fiţi liniştit, monseniore.

— Aşadar, vă las singuri.

Şi ducele făcu lui Nanon un semn graţios cu mâna, un semn amical fratelui acesteia, apoi coborî scara promiţând că se va înapoia poate chiar în cursul zilei.

Nanon îl însoţi pe duce până la capul scării.

— Ei, drace! Spuse Cauvignac, bine a făcut că m-a prevenit, nobilul senior! Haide, haide, nu pare atât de neghiob pe cât are aerul. Dar cu semnătura în alb ce-o să fac? Ei, la dracu, ce se face cu o poliţă: s-o scontez.

— Acum, domnule, spuse Nanon intrând şi închizând uşa. Acum, între noi doi, cum spune domnul duce d'Epernon

— Da, dragă surioară, răspunse Cauvignac, între noi doi, pentru că am venit numai ca să vorbesc cu dumneata, dar ca să vorbeşti ca lumea, trebuie să stăm jos. Luaţi loc, vă rog.

Cauvignac trase un scaun lângă el şi-i făcu un semn, lui Nanon, că scaunul acela era pentru ea.

Nanon, cu sprâncenele încruntate, semn care nu prevestea nu niciodată ceva bun, se aşează.

— Mai întâi, de ce nu eşti acolo unde trebuia să fii?

— Vai! Scumpă surioară, iată ceva lipsit de politeţe. Dacă aş fi fost unde trebuia să fiu, n-aş fi fost aici şi prin urmare, n-aţi fi avut plăcerea să mă vedeţi.

— N-ai vrut oare să le călugăreşti?

— Nu, nu eu, spune mai bine că persoana care se interesează de iunie şi în special dumneata, a vrut să mă trimită la mânăstire, însă eu, personal, n-am avut niciodată vreo înclinaţie deosebită pentru biserică.

— Şi totuşi, educaţia pe care ai primit-o era religioasă.

— Da, dragă soră, şi cred că am profitat de ea în mod foarte cucernic.

— Fără profanări, domnule, să nu glumim cu cele sfinte.

— Nu glumesc, surioară dragă, povestesc doar, asta e lot. Ascultă, m-aţi trimis la călugării franciscani din Angouléme ca să-mi fac studiile.

— Da.

— Da. Şi le-am făcut. Greaca o cunosc ca Homer, latina ca Cicero, iar teologia ca Jan Huş. Astfel că, nemaiavând ce să mai învăţ la aceşti onorabili călugări, am plecat de la ei, tot după dorinţa dumitale, la carmeliţii din Rouen, ca să mă călugăresc.

— Uiţi că ţi-am promis o rentă anuală de o sută de pistoli şi că mi-am ţinut promisiunea. O sută de pistoli pentru un carmelit, mi se pare că era mai mult decât suficient.

— Nu neg, soră dragă, însă pe motiv că încă nu eram carmelit, renta aceasta a încasat-o, regulat, mânăstirea.

— Chiar dacă ar fi fost aşa, când v-aţi consacrat bisericii n-aţi făcut legământ de sărăcie?

— Soră dragă, dacă am făcut legământ de sărăcie, îţi jur că l-am respectat cu stricteţe: nimeni n-a fost mai sărac decât mine.

— Dar cum ai ieşit din mânăstire?

— Ah! Uite aşa, după cum şi Adam a părăsit paradisul. Ştiinţa m-a pierdut, soră dragă.

— Cum?

— Aşa, bine. Închipuieşte-ţi că printre carmeliţi, care au cu totul o altă reputaţie decât de a fi nişte Pic de la Mirandola, Erasmus sau Descartes, eu eram socotit o minune. Aşa s-a făcut că atunci când a venit la. Royen domnul duce de Longueville ca să-i ceară oraşului să se clare în favoarea parlamentului m-au trimis pe mine ca să-i adresez cuvjntare, ceea ce am făcut în termeni atât de eleganţi şi de aleşi, încât domnul de Longueville nu numai că s-a arătat mulţumit de elocvenţa mea, dar m-a şi întrebat dacă n-aş

vrea să fiu secretarul său. Era tocmai înainte de a pronunţa legământul de călugărire.

— Da, îmi amintesc şi chiar sub pretextul că vrei să-ţi iei rămas bun de la lume, mi-ai cerut o sută de pistoli pe care ţi i-am trimis şi pe care i-ai şi primit.

— De altfel sunt singurii pe care i-am primit, cuvânt de gentilom!

— Dar trebuia să renunţi la cele lumeşti.

— Da, aceasta era şi intenţia mea, însă n-a fost şi a destinului, care desigur că intenţionează ceva cu mine. El a dispus altfel, prin intermediul domnului de Longueville: n-a vrut să rămân călugăr. Aşa că m-am supus voinţei acestei bune providenţe şi trebuie să spun că nu-mi pare rău.

— Va să zică nu mai eşti călugăr?

— Nu, cel puţin pentru moment, soră dragă. Nu îndrăznesc să-ţi spun că nu mă voi întoarce vreodată, căci cine este omul care ar putea să spună în ajun, ce va face a doua zi? Domnul de Rancé n-a întemeiat, oare, ordinul trapiştilor? Poate fac şi eu ca domnul de Rancé şi inventez vreun ordin religios. Însă, un moment am fost în război şi, vezi, din cauza asta pentru un timp am devenit profan şi impur. Cu prima ocazie am să mă purific.

— Dumneata războinic! Spuse Nanon ridicând din umeri.

— De ce nu? N-am să-ţi spun că sunt un Dunois, un Duguesclin, un Bayard sau un cavaler fără teamă şi fără reproş. Nu, nu am nici trufia să spun că n-am câteva reproşuri uşoare să-mi fac sau că voi întreba, cum a făcut celebrul condotier Sforza, ce înseamnă teama. Om sunt şi, vorba lui Plaut: Homo sum: bumani nibil a me alienum puto, adică: om sunt şi nimic din ceea ce este omenesc nu mi-e străin. Mi-e teamă, pe cât îi este permis unui om să-i fie, ceea ce nu mă împiedică să fiu uneori viteaz. Chiar când sunt forţat, mânuiesc destul de bine sabia şi pistolul. Însă înclinaţia mea adevărată, vocaţia mea hotărâtă, este, după cum vezi, diplomaţia. Ori mă înşel amarnic, dragă Nanon, sau am să ajung un mare om politic. Politica este o carieră

foarte frumoasă. Uită-te la domnul de Mazarin, dacă n-o să fie spânzurat, o să ajungă departe. Ei bine, eu sunt ca domnul de Mazarin: una din temerile mele, ba chiar cea mai mare, este că o să fiu spânzurat. Din fericire Nanon, eşti lângă mine şi asta îmi dă o mare încredere.

— Aşadar, eşti soldat!

— Şi curtean, la nevoie. Mi-a folosit mult şederea pe lângă domnul de Longueville.

— Ce-ai învăţat cât ai stat pe lângă el?

— Ceea ce se învaţă când stai pe lângă prinţi: să lupţi, să faci intrigi, să trădezi.

— Şi asta la ce te-a dus?

— La cea mai înaltă poziţie.

— Pe care ai pierdut-o?

— O, Doamne! Şi domnul de Condé şi-a pierdut situaţia. Nu mai poţi fi stăpân pe evenimente. Dragă soră, aşa cum mă vezi am guvernat Parisul.

— Dumneata?

— Da, eu.

— Cât timp?

— O oră şi trei sferturi, cu ceasul în mână.

— Ai guvernat Parisul?

— Ca un împărat.

— Cum aşa?

— Foarte simplu. Ştii că domnul coajutor, domnul de Gondy, abatele de Gondy…

— Da, da.

—. Era stăpânul absolut al oraşului. În acel moment eram de partea domnului duce d'Elboeuf. E un prinţ loren şi nu este nici o ruşine să fii al domnului d'Elboeuf. Or, atunci, domnul d'Elboeuf era duşmanul coajutorului. Am provocat deci o răscoală în favoarea domnului d'Elboeuf şi am pus mâna…

— Pe cine? Pe coajutor?

— Nu chiar pe el, n-aş fi ştiut ce să fac cu el şi aş fi fost foarte încurcat. Am pus mâna pe amanta lui, pe domnişoara

de Chevreuse.
— Dar e îngrozitor! Strigă Nanon.
— Intenţia mea era să o răpesc şi să o duc departe ca să n-o mai vadă niciodată. Aşa că i-am transmis ce intenţionam să fac, însă omul acesta dat dracului, are argumente la care nu poţi rezista: mi-a oferit o mie de pistoli.
— Biata femeie, să ajungă marfă de târguială.
— Doamne fereşte! Dimpotrivă, trebuie să fi fost încântată, ăşti i-a dovedit cât de mult ţinea la ea domnul de Gondy! Numai oamenii bisercii pot avea asemenea devotament pentru amantele lor. Cred că asta e datorită faptului că le este interzis să aibă.
— Atunci, eşti bogat?
— Eu? Spuse Cauvignac.
— Desigur, din cauza tâlhăriilor astea.
— Nu-mi mai pomeni de asta. Află Nanon, că am avut ghinion! Camerista domnişoarei de Chevreuse pe care nimeni nu se gândise s-o răscumpere şi care, în consecinţă rămăsese lângă mine, mi-a furat toţi banii.
— Cel puţin vă rămâne, sper prietenia celor pe care i-ai servit, supărându-l pe coajutor.
— Ah! Nanon se vede cât de colo că nu-i cunoşti pe prinţi. DomnuL d'Elboeuf s-a împăcat cu coajutorul iar, în convenţia care au făcut-o între ei, eu am fost sacrificat. Aşa că m-am văzut obligat să intru în solda domnului de Mazarin, dar domnul de Mazarin este o secătură, însă pentru că el nu proporţiona recompensa cu serviciul făcut, am primit oferta care mi s-a propus de a porni o nouă răscoală pentru consilierul Broussel, care urmărea să-l numească pe domnul cancelar Seguier. Însă oamenii mei, nişte neîndemânatici! N-o stârniră decât pe jumătate. În timpul acestei încăierări am fost în cel mai mare pericol prin care am trecut vreodată. Domnul de la Meilleraye a tras cu pistolul în mine de foarte aproape. Din fericire, m-am aplecat la timp, glonţul a trecut peste capul meu, iar ilustrul mareşal omorî cu el o bătrână.

— Ce urzeală îngrozitoare! Strigă Nanon.

— Dar, dragă soră, acestea sunt situaţii inevitabile într-un război civil.

— Acum înţeleg că un om capabil de asemenea fapte a îndrăznit să facă ceea ce ai făcut ieri.

— Ce-am făcut? Întrebă Cauvignac cu aerul cel mai inocent cu putinţă, ce-am îndrăznit?

— Ai îndrăznit să înşeli în faţă un personaj atât de important ca domnul d'Epernon! Dar ceea ce nu înţeleg şi n-aş fi crezut niciodată, a fost, mărturisesc, ca un frate copleşit de bunătatea mea să poată concepe cu sânge rece, planul de a-şi ruina sora.

— Să-mi ruinez, sora?... Eu? Spuse Cauvignac.

— Da. Tu! Răspunse Nanon. N-a fost nevoie să aştept povestea pe care mi-ai spus-o şi care îmi dovedeşte că eşti în stare de orice, pentru a recunoaşte scrisul de pe acest bilet. Priveşte! Poţi să negi că această scrisoare anonimă nu e scrisă de tine...?

Şi Nanon, indignată, puse sub ochii fratelui său scrisoarea de denunţ pe care i-o dăduse ducele, cu o seară mai înainte.

Cauvignac o citi fără să se tulbure.

— Ei bine! Spuse el, ai ceva împotriva acestei scrisori? Consideri că, întâmplător, nu e bine făcută? M-ai supăra cu asta, pentru că ar însemna că nu eşti prea citită.

— Nu e vorba de redactare, domnule, e vorba de faptul în sine. Ai scris scrisoarea aceasta?

— Eu, desigur! Dacă aş fi voit să neg faptul, mi-aş fi falsificat scrisul, dar era un lucru de prisos: n-am intenţionat niciodată să mă ascund de tine; vream chiar să recunoşti că scrisoarea venea de la mine.

— Oh! Făcu Nanon îngrozită, mărturiseşti!

— Este o urmă de modestie, soră dragă, şi trebuie să-ţi spun că eram împins de un fel de răzbunare...

— De răzbunare!

— Da, foarte firească...

— Răzbunare contra mea, nefericitule! Gândeşte-te la ce spui… Ce-ţi făcusem atât de rău încât să-ţi vină în minte dorinţa de a te răzbuna pe mine?

— Ce mi-ai făcut? Pune-te în locul meu, Nanon… Părăsesc Parisul pentru că aveam prea mulţi duşmani: acesta e necazul tuturor oamenilor politici… Mă întorc la tine… Te implor… Îţi aminteşti? Ai primit trei scrisori… N-ai să spui că nu mi-ai recunoscut scrisul… Era acelaşi cu cel de pe scrisoarea anonimă; în plus scrisorile erau şi semnate… Îţi scriu trei scrisori ca să-ţi cer o sută de pistoli nenorociţi… O sută de pistoli! Dumitale care ai milioane! Era o sumă de nimic… Ştii doar că suta de pistoli este cifra mea… Ei bine, sora mea mă refuză… Vin la sora mea, dar sora mea mă goneşte!… Fireşte, mă informez… Poate e la strâmtoare, îmi zic; e momentul să-i arăt că binefacerile sale n-au căzut pe un pământ sterp… Poate că nu mai e liberă… În acest caz, este de scuzat… După cum vezi, inima mea îţi căuta scuze şi atunci aflu că sora mea e liberă, fericită, bogată, foarte bogată! Şi că un oarecare baron de Canolles, un străin, îmi răpeşte drepturile mele şi este protejat în locul meu… Atunci gelozia mi-a tulburat minţile…

— Spune lăcomia… M-ai vândut domnului d'Epernon, cum ai vândut-o pe domnişoara de Chevreuse, coajutorului… Ce-ţi păsa, te-ntreb eu, că aveam legături cu domnul de Canolles?

— Mie? Nimic! Şi nici nu m-am gândit să mă îngrijorez, dacă ai fi păstrat legătura şi cu mine.

— Îţi dai seama că dacă i-aş fi spus un singur cuvânt domnului duce d'Epernon, dacă i-aş fi făcut o mărturisire fără înconjur, ai fi fost pierdut?

— Desigur.

— Ai auzit cu urechile tale, adineaori, din gura lui, ce soartă îl aşteaptă pe cel care i-a smuls semnătura în alb.

— Nu-mi mai vorbi de asta, mi-a trecut un fior până în măduva oaselor şi a trebuit să fac apel la toată puterea mea de stăpânire ca să nu mă trădez.

— Şi nu tremuri, dumneata care mărturiseşti că, totuşi ştii ce-i aceea teamă?

— Nu, căci această mărturisire fără înconjur ar fi dovedit că domnul de Canolles nu era fratele dumitale, iar cuvintele din scrisoarea dumitale fiind destinate unui străin căpătau o semnificaţie supărătoare. E mai bine, crede-mă, să faci o mărturisire cu ocolişuri ca aceea pe care ai făcut-o, ingrato, nu îndrăznesc să spun oarbă, te cunosc eu bine. Dar gândeşte-te câtc avantaje prevăzute de mine rezultă din această mică întâmplare pe care am pregătit-o eu. Mai întâi, erai foarte încurcată şi tremurai că trebuie să dai cu ochii de domnul de Canolles care, nefiind prevenit, s-ar fi împotmolit groaznic în mijlocul micului dumitale roman de familie. Din contră, prezenţa mea a salvat totul. Fratele dumitale nu mai e un mister. Domnul d'Epernon l-a adoptat şi încă în mod foarte elegant, trebuie să recunosc. Acum, fratele poate să nu se mai ascundă, e de-al casei, de aici, corespondenţă, întâlniri în exterior şi chiar în interior. Numai că fratele cu ochi şi păr negru să nu-şi întindă nepoliteţea până acolo încât să vină să-l privească pe domnul duce d'Epernon, drept în faţă. O pelerină seamănă foarte mult cu o altă pelerină, ce dracu! Şi când domnul d'Epernon va vedea o pelerină ieşind de la dumneata, cine o să-i spună daca era sau nu o pelerină de frate? Iată-te liberă ca vântul. Numai că pentru a-ţi fi de folos, m-am rebotezat: mă numesc Canolles şi asta este jenant. Ar trebui să-mi fi recunoscătoare pentru sacrificiul pe care l-am făcut.

La acest flux bombastic, rezultat al unei îndrăzneli de necrezut, Nanon, uimită, nu ştia ce să mai spună. De aceea, Cauvignac, profitând de această victorie câştigată prin asalt, continuă:

— Şi acum, soră dragă, pentru că după o atât de lungă absenţă, iată-ne din nou împreună, pentru că după atâtea încercări ţi-ai regăsit un adevărat frate, mărturiseşte că începând de acum înainte ai să dormi complet liniştită,

graţie scutului pe care dragostea îl va întinde peste noi, ai să dormi liniştită de parcă toată Guyana te-ar adora, ceea ce nu este adevărat, cum ştii prea bine, însă va trebui s-o facem să vrea ce vrem noi. În adevăr, mă instalez în casa dumitale: domnul d'Epernon mă va face colonel; în loc de şase oameni, voi avea două mii. Cu aceşti două mii de oameni, reînnoiesc cele douăsprezece munci ale lui Hercule; voi fi numit duce şi pair; doamna d'Epernon moare; domnul d'Epernon se căsătoreşte cu dumneata…

— Înainte de toate acestea, două lucruri, spuse Nanon tăios.

— Care, soră dragă? Vorbeşte, te ascult.

— Mai întâi vei restitui ducelui hârtia cu semnătura în alb, căci astfel te spânzură. Ai auzit hotărârea chiar din gura lui. Apoi, vei pleca imediat de aici căci altfel sunt pierdută, ceea ce nu înseamnă nimic pentru dumneata, însă te vei pierde odată cu mine, motiv pentru care cred că o să ţii seama de pieirea mea.

— Două răspunsuri, scumpă doamnă; hârtia cu semnătura în alb este proprietatea mea şi n-ai să mă poţi împiedica să mă las spânzurat dacă aşa îmi place.

— Puţin îmi pasă!

— Mulţumesc, n-o să fie nimic, fii liniştită, adineaori ţi-am spus cât îmi e nesuferită o asemenea moarte. Păstrez deci hârtia cu semnătura în alb, afară doar dacă n-ai dori să mi-o cumperi tu, în care caz putem trata.

— N-am nevoie de ea. Semnăturile în alb eu le dau.

— Ferice de tine, Nanon!

— Aşadar, o păstrezi?

— Fireşte.

— Cu riscul a ceea ce ţi se poate întâmpla?

— Nu te teme, am unde s-o plasez. Cât despre retragerea mea, să ştii că n-am să comit o asemenea greşeală, găsindu-mă aici din ordinul ducelui. Şi mai mult: în dorinţa dumitale de a te descotorosi de mine ai uitat un lucru.

— Ce anume.

— Comisionul acela important de care mi-a vorbit ducele şi care trebuie să mă îmbogăţească.

Nanon păli.

— Dar bine, nefericitule, spuse ea, ştii bine că acest comision nu-ţi era destinat ţie. Ştii bine că ar fi o crimă să abuzezi de această situaţie, o crimă care într-o zi sau alta, va aduce după ea pedeapsa cuvenită.

— De aceea nici nu vreau să abuzez. Aş vrea numai să uzez şi atâta tot.

— De altfel domnul de Canolles este cel desemnat să facă acest comision.

— Ei şi, nu mă numesc eu oare baronul de Canolles?

— Da, dar acolo i se cunoaşte nu numai numele, dar şi figura. Domnul de Canolles a fost de mai multe ori la curte.

— Perfect, iată un motiv serios; este primul pe care mi-l dai aşa că, după cum vezi, mă retrag.

— De altfel ai fi întâlnit acolo duşmanii dumitale politici, spuse Nanon, şi s-ar fi putut ca figura dumitale, deşi sub o altă înfăţişare, să nu fie mai puţin cunoscută decât a domnului de Canolles.

— Oh! Asta n-ar avea nici o importanţă, dacă scopul misiunii este să aducă un mare serviciu Franţei, cum spunea domnul duce. Mesajul va deschide drum mesagerului. Un serviciu de o asemenea importanţă implică iertarea, iar uitarea trecutului este prima condiţie a convertirii politice. Aşa că, te rog să ma crezi, dragă soră, nu e cazul să-mi impui dumneata condiţiile dumitale, ci eu să ţi le impun pe ale mele.

— Spune-mi, care sunt?

— Mai întâi, cum îţi spuneam adineaori, amnistia generală.

— Asta e tot?

— Apoi lichidarea socotelilor noastre.

— Se pare că îţi datorez ceva, nu?

— Îmi datorezi o sută de pistoli pe care ţi i-am cerut şi pe care în mod inuman mi i-ai refuzat.

— Poftim două sute de pistoli.

— Aşa da, acum te recunosc, Nanon.
— Dar asta cu o condiţie.
— Care?
— Să repari râul pe care l-ai făcut.
— De acord. Ce trebuie să fac?
— Să încaleci şi să porneşti în galop pe drumul spre Paris până ce-l vei îmilni pe domnul de Canolles.
— Înseamnă că-i pierd numele?
— I-l redai.
— Şi ce trebuie să-i spun?
— Trebuit să-i predai ordinul acesta şi să te convingi că a pornit în acelaşi moment la executarea lui.
— Asta e tot?
— Absolut tot.
— E necesar să ştie cine sunt?
— Dimpotrivă, este deosebii de important să nu ştie.
— Ah! Nanon ai să roşeşti din cauza fratelui dumitale?
Nanon nu răspunse. Se gândea.
— Dar, spuse ea după un moment, cum aş putea să fiu sigură că ai îndeplinit cu credinţă misiunea pe care ţi-am încredinţat-o? Dacă ai avea ceva sfânt în tine, te-aş pune să juri.
— Fă mai mult.
— Ce?
— Mai promite-mi o sută de pistoli după îndeplinirea misiunii.
Nanon ridică din umeri.
— De acord, spuse ea.
— Bine. Vezi, eu nu-ţi cer jurământ îmi ajunge cuvântul dumitale. Aşadar, o sută de pistoli persoanei care-ţi va aduce de la mine, dovada de primire din partea domnului de Canolles.
— Da, dar văd că vorbeşti şi de o a treia persoană, nu intenţionezi să mai revii?
— Cine ştie? O afacere mă aşteaptă şi pe mine aproape de Paris.

Nanon făcu fără să vrea o mişcare de bucurie.

— Ah! Asta nu e dtăguţ, spuse Cauvignac râzând, dar n-are importanţă, dragă soră, nu e nici o supărare.

— Nu e supărare, dar pe cal.

— Pe cal chiar acum. Doar cât să beau un păhăruţ la botul calului.

Cauvignac scurse în pahar restul de chambertin din sticlă, îşi salută sora cu un gest plin de deferenţă şi aruncându-se în şa dispăru, după un moment, într-un nor de praf.

X.

Luna începuse să se ivească printre copaci când vicontele, urmat de fidelul său Pompée, ieşi din hanul jupânului Biscarros şi porni pe drumul spre Paris.

Cam după un sfert de oră, în care timp vicontele se lăsase furat de tot felul de gânduri şi străbătuse aproape o leghe şi jumătate, se întoarse spre scutierul care se sălta cu greutate în şa, la trei paşi în spatele cavalerului şi-l întrebă:

— Pompée, ai cumva mănuşa mea din dreapta?

— După câte ştiu, nu, domnule, răspunse Pompée.

— Dar la cufăr ce faci?

— Mă uit dacă e bine legat şi-i strâng curelele de teamă să nu sune. Sunetul aurului este fatal, domnule, şi atrage întâlniri neplăcute, mai ales noaptea.

— Bine faci, Pompée, răspunse vicontele, îmi place să te văd atât de grijuliu şi de prudent.

— Sunt calităţi fireşti, la un soldat, domnule viconte, şi se potrivesc foarte bine cu curajul. Totuşi, întrucât curajul nu înseamnă şi îndrăzneală, mărturisesc că îmi pare rău că n-a putut să ne însoţească domnul Richon, căci douăzeci de mii de livre se păzesc greu, mai ales într-o vreme atât de agitată ca a noastră.

— Ai dreptate, Pompée, răspunse vicontele, sunt cu totul de părerea dumitale.

— Aş îndrăzni chiar să spun, continuă Pompée, încurajat în teama lui de aprobarea vicontelui, că este imprudent să se

aventureze cineva, aşa cum facem noi. Feriţi-vă, vă rog, ca să-mi controlez muscheta.

— Ei, cum e, Pompée?

— Cocoşul e în bună stare şi cine ar vrea să ne stea în drum ar trăi un sfert de oră foarte greu. Oh! Oh! Ce se vede?

— Unde?

— În faţa noastră, cam la vreo sută de metri, spre dreapta. Priviţi, acolo!

— Văd ceva alb.

— Oh! Oh! Spuse Pompée, alb: poate o fi vreun centiron. Pe onoarea mea, dacă nu-mi vine s-o iau pe lângă gardul acela de mărăcini din stingă. În limbaj de război, aceasta se numeşte o retragere strategică, să ne retragem, domnule viconte.

— Dacă e vorba de centiroane, atunci să ştii, Pompée, că sunt purtate de soldaţii regelui şi soldaţii regelui nu atacă trecătorii.

— Greşiţi, domnule viconte, greşiţi: se vorbeşte mereu de vagabonzi care, sub uniforma majestăţii sale comit mii de mârşăvenii unele mai condamnabile decât altele iar de curând, la Bordeaux, au fost traşi pe roată doi soldaţi din cavalerie care… Ah! Asta el mi se pare că recunosc uniforma cavalerişti lor, domnule.

— Uniforma cavalerişti lor e albastră, iar ce vedem noi e alb, Pompée.

— Da, dar adesea pun peste uniformă o cămaşă albă, aşa cum au făcut mizerabilii care au fost traşi pe roată de curând la Bordeaux. După câte mi se pare gesticulează foarte tare. Ameninţă: asta e tactica lor, domnule viconte. Pândesc aşa, la marginea drumului şi, cu muscheta în mână, ameninţă pe drum, de departe, obligând pe călător să-şi arunce punga.

— Dar, bunul meu Pompée, spuse vicontele care deşi foarte înfricoşat îşi păstra totuşi stăpânirea de sine, dacă

ameninţă din depărtare cu arma, fă şi dumneata la fel cu arma dumitale.

— Da, dar ei nu mă văd pe mine, spuse Pompée, aşa că demonstraţia mea ar fi inutilă.

— Dacă nu te văd, atunci, mi se pare că nici nu pot să te ameninţe, spuse vicontele.

— Nu vă pricepeţi în probleme de război, răspunse scutierul prost dispus. O să mi se întâmple şi aici, ce mi s-a întâmplat la Corbie.

— Să sperăm că nu, Pompée, căci dacă îmi amintesc bine, la Corbie ai fost rănit, nu?

— Da, şi încă foarte greu. Eram cu domnul de Cambes, un viteaz. Alcătuiam o patrulă de noapte ca să recunoaştem locul unde urma să se dea bătălia. Am observat atunci nişte centiroane, l-am sfătuit să nu facă pe viteazul. El s-a încăpăţânat şi s-a îndreptat spre centiroane. Am întors capul de groază. În acel moment un glonte blestemat… Domnule viconte, să fim prudenţi!

— Să fim prudenţi, Pompée, nici eu nu vreau altceva. Totuşi mi se pare că stau nemişcaţi.

— Sigur că da, pândesc prada. Să aşteptăm.

Din fericire pentru călători, n-a fost nevoie să aştepte prea mult. Într-o clipă, luna ieşi dintr-un nor negru ale cărui margini le tivi mai întâi cu o lumină argintie, apoi lumină cu putere, la vreo cincizeci de paşi de cei doi călători, câteva cămăşi puse la uscat cu mânecile întinse, pe un gard de mărăcini.

Acestea erau centiroanele care îi amintiseră lui Pompée patrularea nefericită de la Corbie.

Vicontele izbucni în râs şi dădu pinteni calului. Pompée îl urma strigând:

— Ce bine că nu m-am lăsat condus de prima mea inspiraţie! Era să trag un foc în direcţia asta şi aş fi avut aerul unui don Quijote. Vedeţi, domnule viconte, la ce serveşte prudenţa şi experienţa din război!

— După emoţii mari, clipe de destindere; după ce trecură de cămăşi, călătorii făcură în linişte vreo două leghe. Timpul era minunat; umbra cădea mare şi neagră ca abanosul, dinspre pădurea care se întindea pe una din laturile drumului.

— Hotărât lucru, nu-mi place lumina de lună. Când poţi fi văzut de departe, rişti să fii luat prin surprindere. Am auzit mereu pe soldaţi spunând că din doi oameni care se caută unul pe altul luna nu favorizează decât numai pe unul din ei. Suntem în plină lumină, domnule viconte.

— Ai dreptate, Pompée, să trecem în umbră.

— Bine, dar dacă nişte oameni ar sta la pândă, la marginea pădurii, atunci ne-am arunca direct în gheara lor… În război, nu trebuie să te apropii niciodată de o pădure mai înainte de a o fi cercetat.

— Din păcate, spuse vicontele, ne lipsesc cercetaşii. Nu se numesc aşa. Pompée, cei care merg în recunoaştere?

— Ba da, ba da, murmură scutierul. Al dracului Richon acesta, de ce n-o fi venit şi el? I-am fi trimis ca o avangardă, în timp ce noi am fi constituit corpul de armată.

— Bine, Pompée, acum ce facem? Rămânem în lumină sau trecem în umbră?

— Să trecem în umbră, domnule viconte, mi se pare că e cel mai prudent lucru.

— Să trecem în umbră.

— Vă e teamă, domnule viconte, nu-i aşa?

— De loc, dragă Pompée, îţi jur

— N-aţi fi avut dreptate, căci eu sunt lângă dumneavoastră şi veghez: dacă aş fi singur, înţelegeţi că nu m-aş sinchisi de loc. Un soldat bătrân nu se teme nici de Dumnezeu, nici de diavol. Însă dumneavoastră sunteţi un tovarăş tot atât de greu de păzit ca şi comoara pe care o port cu mine şi această dublă răspundere mă sperie. Ah! Ah! Dar ce-o fi umbra aceea neagră pe care o zăresc acolo? De data asta se mişcă.

— Aşa e, spuse vicontele.

— Vedeţi ce înseamnă să stăm în umbră: noi vedem duşmanul, dar el nu ne vede pe noi. Nu vi se pare că nenorocitul acela poartă o muschetă?

— Ba da. Însă omul acela e singur, Pompée şi noi suntem doi.

— Domnule viconte, sunt cei mai de temut cei care merg singuri, căci singurătatea dovedeşte un caracter hotărât. Celebrul baron de Adrets mergea întotdeauna singur. Fiţi atent! Mi se pare că ne ocheşte! O să tragă, aplecaţi-vă!

— Da! De unde, Pompée, îşi schimbă doar muscheta de pe un umăr pe altul.

— N-are importanţă, să ne aplecăm totuşi, aşa e obiceiul, primim focul cu nasul în şa.

— Dar vezi bine că nu trage, Pompée.

— Nu trage? Spuse scutierul ridicându-se, foarte bine! Trebuie să-i fi fost frică de aerul nostru hotărât. Ah! Sigur că i-a fost frică! Lăsaţi-mă să-i vorbesc eu şi după mine o să vorbiţi dumneavoastră îngroşându-vă vocea.

Umbra înainta mereu.

— Stai! Cine eşti, prietene? Strigă Pompée.

Umbra se opri cu o mişcare de mare teamă.

— Strigaţi şi dumneavoastră, spuse Pompée.

— Inutil, spuse vicontele, nenorocitul e destul de speriat.

— Ah! I-e frică, spuse Pompée cu muscheta pregătită de tras.

— Fie-vă milă! Domnule, spuse omul căzând în genunchi, fie-vă milă! Sunt un biet negustor de bâlci care de opt zile n-a vândut o singură batistă şi n-are un chior în buzunar.

Ceea ce i se păruse lui Pompée că era o muschetă, era în realitate o prăjină lungă de un cot, pe care o folosea ca să-şi măsoare marfa.

— Află, prietene, spuse Pompée cu măreţie, că nu suntem hoţi, suntem militari care umblăm noaptea pentru că nu ne temem de nimic, vezi-ţi de drum în linişte, eşti liber.

— Uite, prietene, adăugă vocea mult mai dulce a vicontelui, uite o jumătate de pistol pentru frica pe care ţi-

am produs-o, dumnezeu să te călăuzească.

Şi vicontele puse, cu mâna lui albă şi mică, o jumătate de pistol în palma nenorocitului, care mulţumi cerului pentru fericita întâlnire de care a avut parte.

— Aţi greşit, domnule viconte, aţi greşit foarte mult, spuse Pompée după vreo douăzeci de paşi.

— Am greşit? Am greşit? Cu ce?

— Dând omului acela o jumătate de pistol. Niciodată nu trebuie lăsat să se observe că aveţi bani, n-aţi observat că primul strigăt al acestui fricos a fost că n-avea nici un ban?

— E adevărat, spuse vicontele râzând, era un fricos, aşa e, pe când noi, cum spuneai, suntem militari care nu ne temem de nimic.

— Între a te teme şi a sfida, domnule viconte, e tot aşa de departe ca între teamă şi prudenţă. Da, nu este prudent, o repet, de a arăta că ai bani unui necunoscut pe care îl întâlneşti pe drum.

— Dar când necunoscutul este singur şi dezarmat?

— Da, dar poate face parte dintr-o bandă înarmată, poate fi un spion trimis înainte ca să cerceteze terenul… Poate să se întoarcă însoţit de o mulţime şi atunci ce credeţi că ar trebui să facă doi oameni singuri, oricât de viteji ar fi, în faţa acestei mulţimi?

De data aceasta, vicontele recunoscu adevărul reproşului pe care i-l făcuse Pompée, sau, pentru a scurta dojana, păru că-şi recunoaşte vina şi, astfel, ajunseră pe nesimţite la malul râuşorului Saye, de lângă Saint-Genes.

Pod nu era, aşa că, trebuia trecut prin râu.

Pompée, îi făcu vicontelui o teorie savantă despre trecerea râurilor, dar cum o teorie nu e pod, a fost, totuşi necesar ca, după teorie, să se treacă prin apă.

Din fericire râul nu era adânc, iar acest nou incident îi dovedi vicontelui, odată mai mult, că văzute de departe şi mai cu seamă noaptea, lucrurile sunt mai puţin înspăimântătoare decât văzute de aproape.

Aşa că vicontele începu să se liniştească, mai ales că nu mai era decât vreo oră până să se crape de ziuă. Dar pe când se aflau în mijlocul pădurii care se întindea în jurul localităţii Marsas, cei doi călători se opriră dintr-o dată; auziseră în urma lor, foarte clar, galopând mai mulţi cai.

În acelaşi timp, caii lor ciuliră urechile şi unul din ei nechează.

— De data aceasta, spuse Pompée e cu voce stinsă, apucând de căpăstru calul stăpânului său, de data asta, domnule viconte, cred că o să vă arătaţi mai ascultător, încredinţând această situaţie experienţei unui bătrân soldat. Aud o trupă de oameni călări: suntem urmăriţi. Aha! Vedeţi? E banda falsului negustor pe care l-aţi miluit; nu v-am spus eu, imprudent ce-aţi fost? Haideţi, fără falsă vitejie,

să ne scăpăm viaţa şi banii! Fuga este de cele mai multe ori un mijloc de a învinge: Şi Horaţiu s-a făcut că fuge.

— Bine, Pompée, să fugim! Spuse vicontele cu tremur în glas.

Pompée dădu pinteni calului: animalul, un roib admirabil, ţâşni sub împunsătura pintenilor cu un zel care stârni elanul calului arab al vicontelui şi amândoi, pe întrecute, izbiră cu potcoavele în caldarâmul drumului din care ţâşniră scântei urmate de un zgomot ca de tunet.

Cursa dură vreo jumătate de oră, dar în loc să câştige teren, celor doi li se păru că dimpotrivă duşihanul era foarte aproape.

Deodată, din adâncul întunericului se auzi o voce, care, unită cu şuieratul produs de aerul prin care îşi croiau drum cei doi călăreţi, părea o înspăimântătoare ameninţare a duhurilor nopţii.

Vocea aceasta îi făcea măciucă părul sur al lui Pompée.

— Strigă să ne oprim: murmură el. Auziţi, strigă să ne oprim!

— Ei bine, trebuie să ne oprim? Întrebă vicontele.

— Dimpotrivă, strigă Pompée, să ne grăbim şi mai tare dacă se poate. Înainte! Înainte…!

— Da, da, înainte! Înainte! Strigă vicontele tot atât de înspăimântat ca şi apărătorul său.

— Ne ajung din urmă, ne ajung, spuse Pompée, îi auziţi?

— Vai, da…!

— Sunt peste treizeci… Auziţi cum ne strigă mereu… Suntem pierduţi…!

— Să forţăm caii până or crăpa… Dacă trebuie, spuse vicontele mai mult mort decât viu…

— Viconte! Viconte! Striga vocea din urmă, opriţi-vă! Opriţi-vă!… Opreşte-te, bătrâne Pompée!

— E cineva care ne cunoaşte, e cineva care ştie că ducem banii doamnei prinţese, e cineva care ştie că conspirăm: o să ne tragă pe roată, de vii!

— Opriţi! Opriţi! Continuă vocea.

— Strigă ca să ne prindă, spuse Pompée, sunt oameni de-ai lor şi în faţă; suntem încercuiţi!

— Dacă ne-am repezi într-o parte a drumului, în câmp şi i-am lăsa să treacă pe cei care ne urmăresc?

— E o idee, spuse Pompée, haideţi.

Cei doi cavaleri strânseră frâul, împunseră în cai cu genunchiul stâng şi-i întoarseră spre stânga: calul vicontelui, ridicat cu îndemânare, sări şanţul cu uşurinţă; dar calul lui Pompée, mai greoi, îşi luă prea puţin avânt, pământul i se prăvăli sub picioare târând odată cu el şi pe călăreţ. Sărmanul scutier scoase un strigăt de adâncă disperare.

Vicontele care făcuse vreo cincizeci de paşi pe câmp, auzi chema ea deznădăjduită şi cu toate că şi el era foarte speriat, se întoarse şi reveni spre însoţitorul său.

— Fie-vă milă! Strigă Pompée. Plătesc răscumpărare! Mă predau, aparţin casei de Cambes.

Un uriaş hohot de râs răspunse acestei lamentabile văicăreli iar vicontele, sosit în acelaşi moment, îl văzu pe Pompée îmbrăţişând scara şeii învingătorului care cu vocea sugrumată de râs, încerca să-l liniştească.

— Domnul baron de Canolles! Strigă vicontele.

— Da, eu, la dracu! Zău, viconte, nu e bine să lăsaţi oamenii care vă caută să alerge aşa după dumneavoastră.

— Domnul baron de Canolles! Spuse Pompée, nevenindu-i să-şi creadă ochilor de atâta fericire; domnul baron de Canolles şi domnul Castorin!

— Da, domnule Pompée, spuse Castorin ridicându-se în scări ca să vadă, peste umărul stăpânului său care se frângea de râs în şa. Ce căutaţi acolo în şanţ?

— Nu vedeţi? Spuse Pompée. Calul s-a abătut din drum în momentul în care, luându-vă drept duşmani, mă retrăgeam ca să mă pregătesc de o apărare viguroasa! Domnule viconte, spuse Pompée ridicându-se şi scuturmdu-se, domnul de Canolles.

— Cum? Dumneavoastră aici? Murmură vicontele cu o bucurie în glas, pe care n-o putu stăpâni.

— Chiar eu, pe legea mea! Răspunse Canolles privindu-l pe viconte cu o insistenţă pe care o explica mănuşa găsită de el. Mă plictiseam de moarte în hanul acela. Richon mă părăsise după ce mi-a luat banii la cărţi. Am aflat că aţi luat drumul spre Paris. Din întâmplare şi eu avram treabă într-acolo. Şi atunci am plecat după dumneavoastră ca să vă întâlnesc. Nu-mi închipuiam că pentru a ajunge până aici, trebuia să fug mâncând pământul! La dracu! Domnule gentilom, sunteţi un călăreţ grozav!

Vicontele, surâse, bâlbâind câteva cuvinte.

— Castorin, spuse Canolles, ajută-l pe domnul Pompée să încalece. Vezi bine că nu reuşeşte, oricât de îndemânatic ar fi.

Castorin coborî şi-l ajută pe Pompée, care, până la urmă, reuşi să se urce pe cal.

— Acum, spuse vicontele, dacă vreţi, să ne continuăm drumul. Un moment, spuse stingherit Pompée, un moment domnule viconte, mi se pare că îmi lipseşte ceva.

— Cred şi eu, spuse vicontele, îţi lipseşte cufărul.

— Vai de mine! Spuse Pompée, prefăcându-se foarte uimit.

— Nefericitule, strigă vicontele, nu cumva l-ai pierdut…?

— Trebuie să fie pe aici, domnule, spuse Pompée.

— Nu e ăsta? Întrebă Castorin ridicând cu greutate de pe jos obiectul căutat.

— Ba da! Spuse vicontele.

— Ba da! Strigă şi Pompée, în acelaşi timp.

— Nu e el de vină, spuse Canolles, voind să-şi facă prieten pe bătrânul scutier, în cădere, trebuie să i se fi rupt curelele şi atunci trebuie să se fi prăvălit cufărul.

— Curelele nu sunt rupte, domnule, spuse Castorin, sunt tăiate. Priviţi!

— Oh! Oh! Ce înseammnă asta, domnule Pompée? Întrebă Canolles.

— Asta înseamnă, interveni cu seriozitate vicontele, asta înseamnă că de teama de a nu fi urmărit de bandiţi, domnul Pompée a tăiat pur şi simplu legăturile care ţineau cufărul, ca să nu aibă răspunderea de a fi fost el visternicul. În termeni de război, cum se cheamă această viclenie, domnule Pompée?

Pompée voi să se scuze, explicând că aceasta s-a produs poate din imprudenţă când a tras cuţitul de vânătoare din teacă, dar pentru că nu putu să dea o explicaţie satisfăcătoare, rămase pătat în ochii vicontelui, de bănuiala de a fi voit să sacrifice cufărul, ca să-şi scape pielea. Canolles fu mai îngăduitor.

— Bine, bine, bine! Spuse el, s-a văzut – dar acum prinde iar cufărul. Hai, Castorin, ajută-l pe domnul Pompée, ai avut dreptate jupân Pompée, că te-ai temut de hoţi; traista e grea şi ar fi fost o captură serioasă.

— Nu glumiţi, domnule, spuse Pompée cutremurându-se, noaptea orice glumă e rău prevestitoare.

— Ai dreptate, Pompée, ai dreptate în adevăr. De aceea, continuă Canolles, am să vă servesc de escortă dumitale şi domnului viconte: o întărire de doi oameni nu este de prisos.

— Desigur că nu! Strigă Pompée: numărul înseamnă siguranţă.

— Dar dumneavoastră, viconte, ce părere aveţi de propunerea mea? Spuse Canolles care obseryase că vicontele primise oferta graţioasă care se făcuse, cu mai puţin entuziasm decât scutierul său.

— Eu recunosc în ea amabilitatea dumneavoastră obişnuită, şi vă mulţumesc din suflet, domnule, însă nu mergem pe acelaşi drum şi mă tem să nu vă deranjez.

— Cum? Spuse dezamăgit Canolles văzând că disputa de la han se pregătea să reînceapă în mijlocul drumului, cum nu mergem pe acelaşi drum? Nu mergeţi la…

— La Chantilly, se grăbi să precizeze Pompée, tremurând la gândul de a continua călătoria numai în compania

vicontelui.

Acesta făcu un gest de nerăbdare, iar dacă ar fi fost lumină i s-ar fi puiuţ vedea faţa îmbujorată de mânie.

— Eh! Bine. Dar Chantilly este tocmai ţinta călătoriei mele, spuse Canolles făcându-se că nu bagă de seamă mişcarea violentă a vicontelui care ar fi vrut să-l trăsnească pe sărmanul Pompée dacă ar fi putut. Mă duc la Paris, viconte, sau… Mai curând. Uite, viconte, n-am nimic de făcut şi nici nu ştiu unde să mă duc. Mergeţi la Paris, merg şi eu la Paris; mergeţi la Lyon şi eu tot la Lyon merg; mergeţi la Marsilia, merg şi eu la Marsilia pentru că de mult doream să cunosc Provenţa; vă duceţi la Stenay, unde sunt armatele Majestăţii Sale, atunci haidem la Stenay. Deşi sunt născut în Sud, mi-a plăcut nordul, întotdeauna.

— Domnule, răspunse vicontele cu o energie pe care o datora, desigur enervării în care îl adusese Pompée, trebuie să vă spun? Călătoresc singur, pentru probleme personale de cea mai mare impor tanţă, pentru motive foarte serioase şi iertaţi-mă, dacă mai insistaţi, mă văd silit să vă spun, spre marele meu regret, că mă stingheriţi.

A fost nevoie doar de amintirea mănuşei aceleia mici, pe care Canolles o ţinea la piept între haină şi cămaşă, ca baronul, violent şi nestăpânit ca orice gascon, să nu izbucnească. Aşa că se abţinu.

— Domnule, reluă el cu mai multă seriozitate, n-am auzit până acum că drumul aparţine mai mult unei persoane, decât alteia. Mi se pare, chiar, că se numeşte drumul regelui, ca o dovadă că toţi supuşi majestăţii sale au dreptul egal de a se folosi de el. Mă aflu, deci, pe drumul regelui fără intenţia de a vă stingheri: ba mă găsesc aici chiar pentru a vă servi, pentru că sunteţi tânăr, slab şi nu prea bine apărat. Nu cred că am aerul unui bandit care atacă trecătorii. Dar, după explicaţia făcută, mă declar vinovat de comportarea mea supărătoare. Iertaţi-mă, domnule, că v-am stingherit. Am onoarea să vă prezint complimentele mele. Drum bun!

Şi Canolles după ce împinse calul să facă un uşor ocol, salută pe viconte şi trecu pe partea cealaltă a drumului, urmat de Castorin, în fapt şi de Pompée, cu gândul.

Canolles jucă scena aceasta cu o politeţă plină de graţie; apoi cu un gest seducător îşi acoperi cu pălăria lui mare fruntea inteligentă, umbrită de un păr negru, mătăsos, impresionându-l pe viconte, nu atât prin procedeu, cât prin statura lui impunătoare, apoi se depărtă. Castorin îl urmă, drept şi bine înfipt în şa. Rămas pe cealaltă parte a drumului, Pompée suspina de se înmuiau pietrele, iar vicontele, după ce se gândi mult, dădu pinteni calului şi se apropie de Canolles, care se făcea că nici nu-l vede, nici nu-l aude.

— Domnule de Canolles! Şopti el abia auzit.

Canolles tresări şi se întoarse: un fior de plăcere îi străbătu prin vine i se păru că o muzică cerească da în cinstea lui un concert divin.

— Viconte! Răspunse el.

— Ascultaţi, domnule, spuse acesta cu o voce blândă şi catifelată, în adevăr, mi-e teamă că m-am purtat nepoliticos cu un gentilom de valoarea dumneavoastră. Iertaţi-mi timiditatea, am fost crescut de nişte părinţi plini de teamă, teamă născută din afecţiunea lor pentru mine: vă repet, iertaţi-mă, nu m-am gândit nici un moment să vă jignesc şi ca dovadă a împăcării noastre sincere, îngăduiţi-mi să mereg alături de dumneavoastră.

— Cum să nu! Strigă Canolles, de acord de o sută de ori, de o mie de ori! Nu sunt ranchiunos, viconte, iată proba…

Îi întinse mâna în care căzu sau, mai bine zis, alunecă o mână fină, uşoară, asemeni unei încântătoare aripi de păsărică.

Restul nopţii trecu pe nesimţite datorită vervei nebuneşti a baronului. Vicontele îl aculta, zâmbind, uneori.

Cei doi valeţi veneau în urmă; Pompée explicând lui Castorin cum se pierduse bătălia de la Corbie, deşi s-ar fi

putut câştiga dacă nu s-ar fi omis să-l invite la consiliul care avuse loc în dimineaţa aceea.

— Cum aţi rezolvat problemele cu domnul duce d'Epernon, întrebă vicontele pe Canolles, când se iviră primele lumini ale dimineţii.

— N-a fost greu de loc, răspunse Canolles. După cum mi-aţi spus viconte, el avea treabă cu mine şi nu eu cu el: sau s-a plictisit să mă aştepte, şi s-a retras, sau s-a încăpăţânat şi mă mai aşteaptă şi acum.

— Dar domnişoara de Lartigues? Adăugă vicontele după o uşoară ezitare.

— Viconte, domnişoara de Lartigues nu poate fi şi la ea, cu domnul duce d'Epernon şi la „Viţelul de aur”, cu mine. Nu poţi cere imposibilul de la femei.

— Acesta nu este un răspuns, baroane. Eu vă întreb cum se face că aţi putut să vă despărţiţi de domnişoara de Lartigues, când sunteţi atât de îndrăgostit de ea.

Canolles îl privi pe viconte cu ochi mai pătrunzători, căci se făcuse ziuă, iar pe figura tânărului nu mai era o altă umbră decât aceea lăsată de borurile pălăriei.

Atunci îl cuprinse o poftă nebună să spună ceea ce simţea; dar Pompée, dar Castorin, dar aerul grav al vicontelui, toate îl reţinură şi fu oprit şi de o îndoială.

— Dar dacă mă înşel, dacă în ciuda acestei mănuşi micuţe şi a mâinii acesteia atât de fine, este bărbat; dacă e aşa, să mori strivit de acestă confuzie, nu altceva”.

Se stăpâni şi răspunse vicontelui cu unul din acele surâsuri care răspund la toate.

Se opriră la Barbczieux ca să prânzească şi ca să răsufle caii. De data aceasta, Canolles luă masa cu vicontele şi tot timpul acesta îi admiră mâna a cărei mănuşă parfumată îi produsese o atât de mare emoţie. În plus, vicontelui îi fu foarte greu să-şi scoată pălăria şi să-şi descopere părul frumos, lins, aşezai pe o piele atât de fină încât orice om orâcât de îndrăgostii ar fi fost, şi prin urmare orbit de dragoste, s-ar fi lămurit imediat, dar lui Canolles tot îi era

teamă să nu se trezească din visul acesta pe care ar fi vrut să-l vadă că durează cât mai mult. Găsea ceva încântător în acest incognito al vicontelui care îi permitea o sumă de mici familiarităţi pe care i le-ar fi interzis o recunoaştere deplină sau o completă mărturisire. Nu spuse, dar, nici un cuvânt care să-l fi putut face pe viconte să bănuiască nici pe departe că incognito-ul lui fusese dezvăluit.

După masă, îşi reluară drumul şi merseră neîntrerupt până la ora de cină. Din când în când, o oboseală, pe care începea să n-o mai poată ascunde, aducea pe figura vicontelui o culoare sidefie, sau un mic fior prin tot corpul, ceea ce îl lăcea pe Canolles să-l întrebe care era cauza. Atunci domnul de Cambes surâdea şi părea că nu mai are nimic, ba propunea să se meargă mai repede, ceea ce Canolles refuza explicând că mai aveau mult de mers şi din această cauză caii trebuiau cruţaţi cu orice chip.

După masa de seară, vicontelui îi fu greu să se ridice de pe scaun. Canolles se repezi să-i vină în ajutor.

— Aveţi nevoie de odihnă, tânărul meu prieten, îi spunse el, o călătorie continuată în condiţiile acestea v-ar ucide după a treia etapă. Astă-seară n-o să mai încălecăm, din contră, ne vom odihni. Vreau să dormiţi bine şi, de aceea, cea mai bună cameră din han a dumneavoastră va fi, pe viaţa mea!

Vicontele se uită la Pompée cu un aer atât de trist încât Canolles nu se putu împiedica să nu râdă.

— Când se face o călătorie atât de lungă, cum facem noi, spuse Pompée, ar trebui ca fiecare să aibă cortul său.

— Sau un cort la două persoane, spuse Canolles cu aerul cel mai firesc cu putinţă, ar fi destul.

Un fior străbătu tot corpul vicontelui.

Lovitura pornise şi Canolles o observă: cu coada ochiului îl văzu pe viconte făcându-i semn lui Pompée. Acesta se apropie de stăpânul său care îi spuse ceva în şoaptă, apoi, sub motiv oarecare, scutierul o luă înainte şi dispăru.

O oră şi jumătate după această plecare neaşteptată, despre care Canolles nu ceru nici o explicaţie, călătorii ajungând într-un orăşel, zăriră pe scutier în pragul unui mic hotel cu o înfăţişare foarte plăcută.

— Ah! Ah! Se pare că aici o să ne petrecem noaptea, viconte.

— Desigur, dacă veţi binevoi, baroane.

— Cum să nu! Vreau tot ce vreţi dumneavoastră. V-am mai spus: călătoresc de plăcere, în timp ce dumneavoastră, mi-aţi spus-o, călătoriţi pentru afaceri. Mă tem însă că n-o să staţi bine în această clădire!

— Oh! Spuse vicontele, o noapte trece repede.

Grupul se opri şi, mai repede decât Canolles, Pompée se repezi să ţină scara stăpânului său; de altfel Canolles îşi dădu seama că o asemenea grabă ar fi fost ridicolă din partea unui bărbat pentru alt bărbat.

— Repede, camera, spuse vicontele. În adevăr, aţi avut dreptate, domnul de Canolles, continuă el întorcându-se spre însoţitorul său, sunt în adevăr foarte obosit.

— Iat-o domnule, spuse hangiţa arătându-i o cameră destul de mare, situată la parter, cu fereastră spre grădină. Fereastra avea gratii iar deasupra camerei era podul.

— Dar camera mea care e? Întrebă Canolles, aruncându-şi cu interes privirea spre uşa unei camere situată lângă camera vicontelui şi a cărui perete subţire constituia o slabă piedică pentru curiozitatea lui atât de întărâtată.

— Camera dumneavoastră? Spuse hangiţa, veniţi pe aici domnule, să vă conduc.

În adevăr, fără să pară că a observat proasta dispoziţie a lui Canolles, ea îl conduse până în capătul unui coridor exterior, de-a lungul căruia erau numai uşi, de unde toată lăţimea curţii îl despărţea de camera vicontelui.

Vicontele urmărise din pragul camerei întreagă această manevră.

— Acum, m-am ars! Îşi spuse Canolles, am procedat ca un prost: dar să nu fac mână proastă căci sunt definitiv

pierdut. Să ne luăm aerul cel mai graţios cu putinţă.

Şi ieşind pe balconul acela pe care îl forma, aşa cum am spus, coridorul exterior, strigă:

— Bună seara, dragă viconte, somn uşor, cu adevărat că aveţi nevoie. Vreţi să vă trezesc mâine de dimineaţă? Nu. Bine! O să mă treziţi dumneavoastră, când veţi vrea. Noapte bună!

— Noapte bună, baroane, spuse vicontele.

— Să nu uit: aveţi nevoie de ceva sau vreţi să vi-l trimit pe Castorin să vă desfacă eghileţii?

— Mulţumesc, îl am pe Pompe, se culcă în camera de alături.

— Bună prevedere, tot aşa fac şi eu cu Castorin. Măsură de prudenţă, nu-i aşa, Pompée? Niciodată nu se iau destule măsuri de prevedere într-un han… Bună seara, viconte.

Vicontele răspunse printr-o urare asemănătoare şi închise uşa.

„Bine, bine, viconte, murmură Canolles, mâine o să fie rândul meu să pregătesc locuinţa şi am să mă revanşez. Bine! Continua el, trage perdelele, ba întinde şi o pânză la fereastră ca să nu i se vadă nici umbra. Drace! E un băiat foarte pudic gentilomul acesta, dar mi-e totuna. Să aşteptăm până mâine”.

Şi Canolles intră în casă mormăind; se dezbrăcă într-o foarte roastă dispoziţie, se culcă posomorât şi visă că Nanon dăduse în uzunarul lui peste mănuşa gri deschis a vicontelui.

XI.

A doua zi, Canolles fu mai vesel decât în ajun; la rândul său şi vicontele de Cambes se lăsă antrenat de o veselie sinceră. Pompée, în vervă, povestea lui Castorin despre războaiele la care participase. Toată dimineaţa fu plină de amabilităţi şi dintr-o parte şi din alta.

La amiază Canolles se scuză vicontelui că era obligat să-l părăsească însă trebuia, spunea el, să scrie o scrisoare lungă unui prieten care locuia în apropiere şi-l mai preveni

că trebuia să facă şi o vizită unui alt cunoscut, a cărei locuinţa era cam la vreo trei, patru leghe de Poitiers, aproape de şoseaua principală. Canolles întrebă pe hangiu de prietenul acesta, dându-i numele, şi i se răspunse că înainte de a ajunge în satul Jaulnay, o să dea peste casa acestui prieten, uşor de recunoscut după două turnuleţe.

Întrucât Castorin trebuia să părăsească mica trupă, ca să ducă scrisoarea, iar Canolles trebuia să se abată ca să-şi viziteze prietenul, vicontele fu rugat să indice locul unde aveau să rămână peste noapte; acesta aruncă ochii pe harta mică pe care o purta Pompée într-o port-haină şi propuse satul Jaulnay. Canolles nu făcu nici o obiecţiune, ba împinse viclenia până a spune cu voce tare:

— Pompée, dacă ai să mai fii trimis ca ieri în chip de şef de stat major, reţine-mi, dacă se poate, camera mea alături de camera stăpânului dumitale, ca să fim aproape şi să mai putem vorbi puţin.

Prefăcutul scutier, schimbă o privire cu vicontele şi surâse uşor, hotărât să nu facă nimic din ceea ce îi spusese baronul.

Castorin, care primi instrucţiuni din timp, când luă scrisoarea primi ordinul să vină la Jaulnay.

De înşelat asupra hanului nu putea fi vorba pentru că în Jaulnay nu era decât unul singur cu firma La marele Carol Martel.

Toată lumea plecă. După vreo cinci sute de paşi de Poitiers, unde prânziseră, Castorin o luă pe drumul care se deschidea la dreapta. Se mai merse cam două ore. În sfârşit, Canolles, la rândul său recunoscu, după indicaţiile primite, casa prietenului său: i-o arătă vicontelui, îşi luă rămas bun de la el, îi reînnoi lui Pompée invitaţia de a se ocupa de camera lui şi o luă pe drumul care se deschidea la stingă.

Vicontele era complet liniştit; scena din ajun se petrecuse fără discuţii iar ziua se scursese fără cea mai mică aluzie; aşa că nu se mai temea de nici o piedică din partes lui

Canolles şi din moment ce baronul rămânea pentru el un simplu tovarăş de drum, bun vesel şi spiritual, nu mai dorea nimic altceva decât să termine călătoria în compania aestuia. De aceea, fie că vicontele socotise inutilă orice precauţiune, fie că nu voise să se despartă de scutier şi să rămână singur pe drum, Pompée nu fu trimis înainte.

Ajunseră în sat noaptea, pe o ploaie cu găleata. Din fericire se găsi o cameră încălzită; vicontele, grăbit să se schimbe, o luă, poruncindu-i lui Pompée să se îngrijească de cameră pentru Canolles.

— S-a aranjat, spuse egoistul Pompée care abia aştepta să se culce şi el, hangiţa a promis că se ocupă ea.

— Bine. Unde e trusa mea?

— Iat-o.

— Flacoanele?

— Mulţumesc… Unde dormi Pompée?

— În capătul coridorului.

— Şi dacă am nevoie să te chem?

— Iată clopoţelul, vine hangiţa…

— Bine. Uşa se închide bine?

— Domnul poate să vadă.

— Nu are zăvor!

— Nu, dar are broască.

— Bine, am să mă închid pe dinăuntru. Mai există vreo intrare?

— După câte ştiu eu, nu.

Şi Pompée luă sfeşnicul şi făcu înconjurul camerei.

— Vezi dacă obloanele sunt solide.

— Sunt puse cârligele.

— Bine, poţi pleca, Pompée.

Pompée ieşi, iar vicontele răsuci cheia în broască.

O oră mai târziu, Castorin care sosise la han cel dintâi şi care avea o cameră lângă Pompée, fără ca acesta să ştie, ieşi din cameră în vârful picioarelor şi-i deschise poarta lui Canolles.

Cu inima bătând puternic, Canolles se strecură în han, lăsându-i lui Castroin grija de a reînchide poarta şi ceru să i se arate camera vicontelui, apoi se îndreptă într-acolo.

Vicontele se pregătea să se culce când auzi paşi pe coridor.

Fricos, cum îl ştim, paşii îl făcură să tresară de emoţie, trase cu urechea.

Paşii se opriră în dreptul uşii.

O secundă mai târziu se auzi o ciocănitură.

— Cine e? Întrebă o voce pe care Canolles n-ar fi recunoscut-o dacă n-ar fi avut mai multe ocazii să studieze variaţiile acestei voci.

— Eu! Spuse Canolles.

— Cum? Dumneata! Spuse vocea trecând de la emoţie la spaimă.

— Da închipuiţi-vă, viconte, că nu mai e nici un loc în tot hanul, nici o cameră liberă… Imbecilul dumitale de Pompée nu s-a ghândit la mine… Şi nici un alt han în tot satul… Şi cum camera dumitale are două paturi.

Vicontele aruncă o privire îngrozitoare spre cele două paturi aşezate unul lângă altul într-o nişă şi despărţite doar printr-o masă de noapte.

— Ei bine! Înţelegeţi? Continuă Canolles. Am venit să cer unul. Vă rog deschideţi-mi repede, că mor de frig…

Se auzi atunci în cameră o mare agitaţie, zgomot de haine strânse şi paşi grăbiţi.

— Da, da, baroane, se auzi vocea vicontelui din ce în ce mai speriată, da, da, vin, alerg…

— Aştept… Dar pentru numele lui Dumnezeu, grăbiţi-vă, dacă nu vreţi să mă vedeţi îngheţat.

— Iertaţi-mă, dar, vedeţi, dormeam.

— Da? Şi mie care mi s-a părut că aveţi lumina aprinsă.

— Nu, nu, vă înşelaţi.

Şi lumina se stinse imediat: Canolles nu protestă.

— Vin… Dar nu găsesc uşa, continuă vicontele.

— Cred şi eu, spuse Canolles. Vă aud vocea în partea cealaltă a camerei… Veniţi, încoace…

— Ah! Căutam clopoţelul ca să-l chem pe Pompée.

— Pompée e în capătul celălalt al coridorului şi n-o să vă poată auzi… Am vrut să-l trezesc ca să aflu ceva de la el, dar n-a fost posibil… Doarme buştean.

— Am s-o chem pe hangiţă…

— Aş, hangiţa şi-a cedat patul unui călător şi s-a urcat în pod să se culce… Aşa că nu va veni nimeni, dragă prietene… De altfel, ce rost are să chemi lumea? N-am nevoie de nimeni.

— Dar eu…

— Dumneata? Dumneata îmi deschizi uşa şi îţi mulţumesc. Caut pe bâjbâite, mă culc şi asta e tot. Aşa că deschide-ţi, vă rog.

Dar, poate, în sfârşit s-o mai găsi vreo cameră, chiar fără pat, spuse vicontele dezorientat. Este imposibil să nu mai fie şi alte camere. Să chemăm pe cineva, să caute…

— Dar, dragă viconte, e zece şi jumătate… O să trezeşti tot hanul… O să creadă lumea că a luat casa foc… ar fi un eveniment care ne-ar ţine treji toată noaptea şi ar fi păcat, căci pic de somn…

Această ultimă asigurare păru că-l liniştească puţin pe viconte. Nişte paşi mici se auziră până la uşă şi uşa se deschise.

Canolles intră şi închise uşa după el în timp ce vicontele se depărtase în grabă.

Baronul se găsi atunci într-o cameră aproape pe de-a-ntregul scufundată în întuneric, căci ultimii tăciuni de foc, aproape stinşi, nu mai aruncau decât o lumină insuficientă. Atmosfera era călduţă şi parfumată cu toate acele mirosuri care denotă o excesivă atenţie pentru îngrijirea corpului.

— Ah! Mulţumesc viconte, spuse Canolles, în adevăr aici e mult mai bine ca pe coridor.

— Aţi vrea să dormiţi, baroane? Întrebă vicontele.

— Sigur că da… Arătaţi-mi patul, căci cunoaşteţi camera mai bine decât mine… Sau lăsaţi-mă să aprind lumânarea.

— Nu! Nu! Inutil! Spuse vicontele. Patul dumitale este aici, în stânga.

Cum stânga vicontelui, era dreapta baronului, baronul se îndreptă spre dreapta, dădu peste o fereastră şi lângă fereastră de o măsuţă iar pe măsuţă de clopoţelul pe care vicontele îl căutase cu disperare. Şi, pentru orice eventualitate, băgă clopoţelul în buzunar.

— Ce spuneaţi? Haideţi, viconte, ce ne jucăm de-a baba-oarba?… Măcar trebuia să mă fi anunţat că e pericol! Dar ce naiba cotrobăiţi prin întuneric?

— Caut clopoţelul să-l chem pe Pompée.

— Ce dracu vreţi cu Pompée?

— Vreau… Vreau să pregătească un pat lângă patul meu…

— Pentru cine?

— Pentru el!

— Pentru el?… Ce tot spuneţi, viconte!… Lachei în camera noastră! Haida de! Aveţi nişte obiceiuri de fată speriată. Ptiu!… Suntem băieţi destul de mari ca să ne putem apăra singuri. Nu, daţi-mi doar mâna şi conduceţi-mă spre patul meu pe care pot să-l găsesc… Sau mai bine… Să aprindem lumânarea.

— Nu, nu, nu! Strigă vicontele.

— Pentru că nu vreţi să-mi daţi mâna, spuse Canolles, ar trebui să-mi întindeţi un cap de sfoară, sunt aici ca într-un adevărat labirint.

Şi, spunând aceasta, înaintă, cu braţele întinse, în direcţia de unde auzise vocea; dar, pe lângă el, văzu alunecând ca o umbră şi simţi trecând un parfum; strânse braţele, însă asemeni lui Orfeu al lui Virgiliu, nu cuprinse în braţe decât aerul.

— Acolo! Acolo! Strigă vicontele din celălalt capăt al camerei; sunteţi lângă pat, baroane.

— Care din două este al meu?

— N-are importanţă! Eu tot nu mă culc.

— Cum, nu vă culcaţi? Spuse Canolles întorcându-se la aceste cuvinte imprudente, şi ce-o să faceţi?

— Am să stau pe un scaun toată noaptea.

— Haida de! Spuse Canolles, n-aş putea îngădui o asemenea copilărie, veniţi, viconte, veniţi!

Şi Canolles, călăuzit de o scânteie ţâşnită din vatră pentru o clipă, zări pe viconte, înfăşurat în pelerină, ghemuit într-un colţ între fereastră şi scrin.

Raza nu dură decât o clipă, dar fu de ajuns ca să-l orienteze pe baron, iar pe viconte să înţeleagă că era pierdut. Canolles înainta drept spre el, cu mâinile întinse şi deşi camera intrase din nou în beznă, bietul gentilom înţelese că de data asta nu mai putea scăpa de cel care îl urmărea.

— Baroane! Baroane! Se bâlbâi vicontele, vă implor, nu mai înaintaţi, nu părăsiţi locul unde vă găsiţi, dacă sunteţi gentilom, nici un pas mai mult.

Canolles se opri, vicontele era atât de aproape încât îi auzea inima bătând şi simţea aerul călduţ al respiraţiei lui întretăiate; în acelaşi timp un parfum îmbătător, ameţitor, alcătuit din emanaţiile tinereţii şi frumuseţii, păru că-l înfăşoară ca să-i ia toată posibilitatea de a se supune vicontelui, chiar dacă ar fi voit s-o facă.

Totuşi, un moment rămase unde se afla cu mâinile întinse spre mâinile care îl respingeau, simţind că nu mai avea de făcut decât o mişcare pentru a se apropia de această fiinţă încântătoare a cărei supleţe o admirase de atâtea ori, în aceste două zile.

— Îndurare, îndurare! Murmură vicontele cu o voce în care teama se amesteca cu o uşoară plăcere. Îndurare! Şi vocea i se stinse pe buze, în timp ce Canolles simţi cum trupul alunecă de-alungul peretelui şi cade în genunchi.

Pieptul i se umflă, era în vocea care cerea îndurare, un accent care îl făcu să-şi dea seama că adversarul său era pe jumătate învins.

Mai făcu un pas, întinse mâinile şi întâlni mâinile împreunate şi rugătoare ale tânărului care, ne mai având puterea să scoată nici un strigăt, lăsă să-i scape un suspin aproape dureros.

În acelaşi moment, se auzi sub fereastră galopul unui cal şi bătăi puternice răsunară în poarta hanului, urmate de strigăte şi de agitaţie. Se striga şi se bătea în poartă, pe rând.

— Domnul baron de Canolles! Strigă un glas.

— Oh! Mulţumesc lui Dumnezeu! Sunt salvat, murmură vicontele.

— Să-l ia dracul pe criminalul ăsta care mă strigă! Spuse Canolles, nu putea să vină mâine de dimineaţă!

— Domnul baron de Canolles! Strigă glasul de afară, domnul baron de Canolles! Trebuie să-i vorbesc chiar acum!

— Ce s-o fi întâmplat? Întrebă baronul dându-se un pas înapoi.

— Domnule, domnule, spuse Castorin la uşă, sunteţi chemat... Sunteţi căutat.

— De cine, ticălosule?

— De un curier.

— Din partea cui?

— Din partea domnului duce d'Epernon.

— Şi ce vrea?

— Serviciul regelui.

La auzul acestui cuvânt magic, căruia trebuia să i se dea ascultare, Canolles deschise uşa şi coborî, bombănind fără încetare.

Pompée sforăia.

Curierul intrase şi aştepta într-o sală de jos. Canolles se îndreptă spre el şi păli citind scrisoarea lui Nanon. Aşa cum desigur că cititorul a ghicit, curierul era Courtauvaux, care, plecând aproape zece ore după Canolles, cu toate eforturile pe care le depusese, nu putuse să-l întâlnească decât la a doua oprire.

Ctteva întrebări puse lui Courtauvaux îl convinse pe Canolles de necesitatea urgenţei misiunii care i se încredinţase. Reciti scrisoarea şi formula „Buna dumitale soră, Nanon” îl făcu să înţeleagă ceea ce se întâmplase, că domnişoara de Lartigues îl dăduse drept fratele său, ca să iasă din încurcătură.

Canolles o auzise chiar pe Nanon vorbind în termeni puţin măgulitori despre acest frate căruia îi luase acum locul. Asta nu adăuga puţin la sila cu care se supuse mesajului primit din partea ducelui.

— Bine, îi spuse el lui Courtauvaux, fără să-i deschidă vreun credit la han şi fără să-şi golească punga în mâna lui, cum ar fi procedat în oricare alte ocazii asemănătoare; bine, spune-i stăpânului dumitale că ne-ai găsit şi că ne-am supus imediat.

— Domnişoarei de Lartigues nu-i spun nimic?

— Ba da! Spune-i că fratele său îi apreciază sentimentul care a făcut-o să acţioneze şi că-i este foarte obligat. Castorin pune şeile pe cai!

Şi fără să mai spună altceva curierului, uimit de o asemenea primire grosolană, Canolles urcă la viconte pe care îl găsi palid, tremurând şi îmbrăcat. Două luminări aprinse erau aşezate pe cămin.

Canolles aruncă o privire plină de regret spre cele două paturi din care numai unul arăta că stătuse cineva pe el. Tânărul îi urmări privirea şi un sentiment de pudoare îi împurpură obrajii.

— Fiţi mulţumit, viconte, spuse Canolles, aţi scăpat de mine pentru restul călătoriei. Plec pentru o misiune în serviciul regelui.

— Când? Întrebă vicontele cu glasul încă nesigur.

— Chiar acum, mă duc la Mantes unde se pare că este curtea în momentul de faţă.

— Adio, domnule, abia putu să răspundă tânărul, care căzu pe un scaun fără să mai îndrăznească să-şi ridice ochii spre el.

Canolles făcu un pas spre el.

— Desigur că n-am să vă mai revăd, spuse el emoţionat.

— Cine ştie? Spuse vicontele încercând să surâdă.

— Promiteţi un singur lucru unui om care îşi va aminti mereu de dumneavostră, spuse Canolles, punându-şi mâna pe inimă, şi făcu aceasta cu atâta armonie în gest şi în vorbă încât nu lăsa nici o îndoială asupra sincerităţii cu care vorbea.

— Ce anume?

— Că o să vă gândiţi la el, câteodată.

— Vă promit.

— Fără… Mânie…

— Da.

— O dovadă în sprijinul acestei promisiuni? Spuse Canolles.

Vicontele îi întinse mâna.

Canolles luă această mână micuţă şi tremurândă, cu intenţia de a o strânge doar, în mâinile sale, dar cu o mişcare mai puternică decât voinţa lui, îşi apăsă buzele cu putere pe ea, apoi se repezi afară din cameră murmurând pentru el:

— Oh! Nanon! Ai să mă poţi despăgubi vreodată de ceea ce m-ai făcut să pierd?

XII.

Dacă am urmărit acum pe prinţesele de Condé în exilul lor de la Chantilly despre care Richon făcuse vicontelui o descriere atât de îngrozitoare, iată ce am observa.

Pe sub frumoasele alei de castani, pudrate cu o zăpadă de flori, peste peluzele acoperite cu iarbă care se întind până spre lacurile albastre, se agită încontinuu o mulţime de persoane care se plimbă, râd, stau de vorbă sau cântă. Ici şi colo, în mijlocul peluzelor, câţiva cititori apar pierduţi în mijlocul valurilor de verdeaţă, în care nu se distinge decât pagina albă pe care o citesc cu nesaţ şi care aparţine fie „Cleopatrei” domnului de la Calpreméde, „Astreei” domnului d'Urfé sau lui „Cyrus cel mare” al domnişoarei de

Scudéry; în mijlocul boltelor de caprifoliu şi de clematite se aud acorduri de luth şi cântece de voci invizibile. În sfârşit, pe aleea principală, care duce la castel, trece din când în când, cu iuţeala fulgerului, câte un călăreţ, purtătorul vreunui ordin.

În acest timp, pe terasă, trei femei îmbrăcate în satin şi urmate la distanţă de scutieri muţi şi respectuoşi, se plimbă grav, cu gesturi pline de ceremonie şi măreţie. La mijloc, o doamnă cu înfăţişare nobilă, cu toţi cei cincizeci şi şapte de ani ai săi, ţine o adevărată dizertaţie despre problemele de stat; în dreapta, o tânără ţeapănă, îmbrăcată sobru, ascultă docta teorie a vecinei sale. Încruntându-se; în stânga, o altă bătrână, cea mai ţeapănă şi cea mai tacticoasă dintre toate, tocmai pentru că este de origină mai puţin ilustră, vorbeşte, ascultă şi meditează, în acelaşi timp.

Doamna din mijloc este doamna prinţesă-mamă, mama învingătorului de la Rocroi, Nordlingen şi Lens care, de când este persecutat, iar persecuţia l-a dus la Vincennes, a început să fie numit marele Condé, nume pe care şi posteritatea i-l va respecta. Această doamnă, sub trăsăturile căreia se mai cunosc încă urmele acelei frumuseţi care făcuse din ea ultima şi poate cea mai nebunească dragoste a lui Henric al IV-lea, a fost rănită în dragostea ei de mamă şi în orgoliul ei de prinţesă, de un „fachino italiano” care se numea Mazarini, pe vremea când era slugă la cardinalul Bentivoglio şi care, acum, de când este iubitul Annei de Austria şi primul ministru al legatului Franţei, este numit excelenţa sa cardinalul Mazarin.

El a fost acela care a îndrăznit să-l arunce în închisoare pe Condé a exilat la Chantilly pe mama şi soţia acestui nobil prizonier.

Doamna din dreapta este Claire – Clémence de Mailié, prinţesă Condé, care, potrivit unui obicei aristocratic al timpului, este numită doar doamna prinţesă şi atât, pentru a se preciza, felul acesta, că soţia şefului familiei Condé este prima prinţesă de sânge, prinţesă prin excelenţă; mândră a

fost ea întotdeauna, dar de când este persecutată, mândria i-a crescut din cauza acestei persecuţii, devenind orgolioasă.

În adevăr, condamnată să joace un rol secundar când marele Condé era liber, ea a devenit mai de plâns decât o văduvă iar fiul său, ducele d'Enghien, care are aproape şapte ani, mult mai interesant decât un orfan. Toţi ochii sunt aţintiţi asupra ei şi, fără teama de a deveni ridicolă, s-ar îmbrăca în haine de doliu. De când Anna de Austria a exilat aceste două doamne dezolate, plânsetele lor ascuţite s-au transformat în ameninţări ascunse: din oprimate, au ajuns răsculate. Doamna prinţesă e un adevărat Temistocle cu scufă de noapte, un Miltiade în fustă, iar laurii doamnei de Longueville, un moment regină a Parisului, nu-i dau pace.

Bătrâna urâcioasă din stânga este marchiza de Tourville care nu îndrăzneşte să scrie un roman, dar care creează în politică: n-a luat parte la război, cum a făcut viteazul Pompée şi n-a încasat, ca el, un glonţ în bătălia de la Corbie, însă soţul ei, care fusese un căpitan foarte preţuit, a fost rănit în faţa cetăţii La Rochelle şi a căzut la Friebourg. De aici a rezultat că moştenind averea lui personală a crezut că i-a moştenit şi geniul său militar. De când a venit la doamnele prinţese de Condé, a făcut trei planuri de campanie care au provocat, fiecare, admiraţia femeilor din suită şi care n-au fost abandonate, ci numai amânate în clipa când era gata să înceapă bătălia. Nu îndrăzneşte să îmbracc uniforma soţului ei, deşi uneori ar dori s-o facă, însă ţine în cameră, deasupra patului, sabia lui agăţată de pereee şi din când în când, când rămâne singură, o scoate din teacă, însoţind această operaţie cu un aer foarte marţial.

Cu tot aspectul său de sărbătoare, Chantilly ar putea fi în fond o imensă cazarmă şi dacă s-ar căuta bine s-ar găsi praf de puşcă în pivniţe şi baionete prin tufişuri.

Cele trei doamne, în timpul plimbării lor triste, se îndreaptă de fiecare dată spre poarta principală a castelului

şi pare că aşteaptă sosirea unui mesager de mare importanţă. De mai multe ori doamna prinţesă-mamă a spus, clătinând din cap şi suspinând:

— Nu vom reuşi, fata mea, vom fi umilite.

— O glorie trebuie plătită, spuse doamna de Tourville fără să-şi piardă cu nimic din atitudinea ei aspră, nu există victorie fără luptă!

— Dacă nu vom reuşi, dacă vom fi învinse, spuse prinţesa cea tânără, ne vom răzbuna.

— Doamnă, spuse prinţesa-mamă, dacă nu vom reuşi înseamnă că Dumnezeu l-a învins pe domnul le Prince. Aţi vrea să vă răzbunaţi pe Dumnezeu?

Tânăra prinţesă se înclină în faţa admirabilei modestii a soacrei sale iar cele trei personaje, salutându-se şi tămâindu-se astfel, semănau cu un episcop asistat de doi diaconi care îl iau pe Dumnezeu drept pretext pentru omagiile pe care şi le aduc unul altuia.

— Nici domnul de Turenne, nici domnul de La Rochefoucauld nici domnul de Bouillon, murmură prinţesa-mamă, toţi lipsesc deodată!

— Nici bani! Răspunse doamna de Tourville.

— Pe cine să mai contezi, adăugă doamna prinţesă, dacă însăşi Claire ne uită?

— Cine ţi-a spus, fiica mea, că doamna de Cambes te uită?

— Nu mai vine.

— Poate că este împiedicată, ştii bine că drumurile sunt păzite de trupele domnului de Saint-Aignan.

— Ar fi putut să scrie măcar.

— Cum vreţi să aştearnă pe hârtie un răspuns atât de important: aderarea la partidul domnilor prinţi a unui oraş atât de mare cum este Bordeaux… Nu, nu asta mă îngrijorează cel mai mult.

— De altfel, reluă doamna de Tourville, unul din planurile pe care am avut cinstea să le spun alteţii voastre avea ca scop precis o răscoală la Guyana.

— Da, da, şi vom mai reveni la asta, dacă va fi nevoie, răspunse doamna prinţesă, însă eu sunt de părerea mamei mele şi încep să cred că Claire trebuie să fi întâmpinat vreun necaz: altfel ar fi venit. Poate că arendaşii nu s-au ţinut de cuvânt: ştiţi că un ţăran răsculat foloseşte întotdeauna ocazia ca să nu plătească dacă poate. Ce putem şti ce s-a întâmplat cu ţăranii din Guyana, în ciuda promisiunilor pe care le-au făcut? Gasconi…!

— Nişte flecari! Spuse doamna de Tourville, luaţi individual, nişte oameni viteji, dar luaţi în masă, nişte soldaţi slabi, buni să strige: Trăiască domnul le Prince! Când le e teamă de spaniol, asta-i tot.

— Şi totuşi îl urau pe domnul d Epernon, spuse prinţesa-mamă, căci i-au spânzurat imaginea, la Agen, şi i-au promis că o să-l spânzure în realitate la Bordeaux, dacă o să mai calce vreodată pe acolo.

— O să revină şi o să-i spânzure el, pe toţi, vorbi, cu ciudă, doamna prinţesă.

— Şi toate acestea sunt din cauza domnului Lenet, spuse doamna de Tourville, a domnului Pierre Lenet, repetă ea cu indignare, a consilierului acesta încăpăţânat pe care persistaţi să-l păstraţi şi care nu e bun decât să ne împiedice toate planurile. Dacă n-ar fi respins al doilea plan al meu, care avea drept scop, vă amintiţi, să cucerim fortăreaţa de la Vayres, insula Saint-Georges şi fortul de la Blaye, am fi putut acum asedia Bordeaux-ul care, în cele din urmă, ar fi trebuit să capituleze.

— Mi-ar place să se ofere de bună voie, dacă alteţa voastră nu este de o altă părere, se auzi, în spatele doamnei de Tourville, o voce al cărei accent respectuos nu era lipsit de o urmă de ironie. Oraşul care capitulează cedează în faţa forţei şi nu se angajează la nimic; oraşul care se oferă singur se compromite şi este obligat să urmeze până la capăt soarta celui căruia i s-a oferit.

Cele trei doamne se întoarseră şi-l zăriră pe Pierre Lenet care, în timp ce ele făceau una din plimbările lor obişnuite

spre poarta principală a castelului, asupra căreia îşi îndreptau privirile fără încetare, ieşise printr-o uşă ce dădea direct pe terasă şi se apropiase fără să fi fost observat.

Ceea ce spusese doamna de Tourville era, în parte, adevărat. Pierre Lenet, consilierul marelui Condé, om rece, savant şi grav, avea misiunea prizonierului de a-şi supraveghea prietenii şi duşmanii şi, trebuie s-o spunem, că îi era mai greu să-i împiedice pe prietenii domnului le Prince de a compromite cauza acestuia, decât de a combate intenţiile dăunătoare ale duşmanilor săi. Însă şiret şi abil ca un avocat, obişnuit cu şicanele şi viclcniile din tribunal, învingea de cele mai multe ori, printr-o inerţie de nezdruncinat. De altfel la Chantilly se dădeau bătăliile lui cele mai savante. Amorul propriu al doamnei de Tourville, nerăbdarea doamnei prinţese, inflexibilitatea aristocratică a prinţesei-mamă erau pe măsura şireteniei lui Mazarin, orgoliului Annei de Austria şi nehotărârii parlamentului.

Lenet, însărcinai de prinţ cu corespondenţa, îşi impusese legea de a nu comunica prinţeselor noutăţile decât atunci când socotea util, el fiind cel care aprecia oportunitaiea aceasta; căci diplomaţia feminină neproccdând întotdeauna în secret, principiu de bază al diplomaţiei masculine, muite din planurile lui Lenet fuseseră trnasmise duşmanilor, chiar de prietenii lui.

Cele două prinţese, în ciuda opoziţiei pe care o găseau la el, trebuiau să recunoască devotamentul şi mai ales utilitatea lui Pierre Lenet. Îl primiră pe consilier cu un gest amical, un uşor surâs se zări, chiar, pe buzele prinţesei-mame.

— Ei, bine! Dragă Lenet ai auzit, spuse ea, doamna de Tourville se plângea sau, mai bine zis, ne plângea. Totul merge din rău în mai rău. Ah! Afacerile noastre, dragă Lenet, afacerile noastre!

— Doamnă, răspunse Lenet, sini departe de a vedea lucrurile aşa de în negru, cum le vede alteţea voastră.

Aştept mult de la timp şi de la întoarcerea norocului Cunoaşteţi proverbul: „Totul i se îndeplineşte celui care ştie să aştepte”.

— Timpul, întoarcerea norocului, asta e filosofie, domnule Lenet, nu politică! Spuse doamna prinţesă.

Lenet surâse la rândul său.

— Filosofia e necesară în toate şi mai ales în politică. Ea învaţă să nu te îmbeţi de succes şi să nu-ţi pierzi răbdarea la nenorocire.

— Asta n-are importanţă! Spuse doamna de Tourville, aş fi preferar un curier cu o veste mai bună, în locul maximelor dumitale. Nu-i aşa, doamnă prinţesă?

— Da, mărturisesc că aşa e, declară doamna de Condé.

— Alteţa voastră va fi satisfăcută, pentru că astăzi va primi trei, răspunse Lenet, cu acelaşi calm.

— Cum, trei?

— Da, doamnă. Primul a fost văzut pe drumul dinspre Bordeaux, al doilea vine de la Stenay, iar al treilea soseşte de la Rochefoucauld.

Cele două prinţese scoaseră un strigăt de fericită surpriză. Doamna de Tourville îşi muşcă buzele.

— Mi se pare, domnule Pierre, spuse ea fandosindu-se pentru a-şi ascunde ciuda şi amărăciunea cuvintelor pe care se pregătea să le lanseze, mi se pare că un necromant priceput ca dumneata n-ar fi trebuit să se oprească pe un drum atât de bun şi după ce a anunţat curierii, ar fi trebuit să ne spună şi conţinutul scrisorilor.

— Priceperea mea, doamnă, nu merge atât de departe pe cât credeţi, spuse el cu modestie, ea se mărgineşte să fie un servitor fidel. Anunţ, dar nu ghicesc.

În acelaşi moment, de parcă Lenet ar fi fost slujit de un demon ascuns, se zăriră doi călăreţi care trecură poarta castelului şi înaintau în galop. Îndată, un stol de curioşi, venind de pe peluze şi de pe terase, se strânse aproape de balustradă ca să afle amănunte.

Cei doi cavaleri descălecară. Unul dintre ei, aruncă celuilalt, care părea că-i e lacheu căpăstrul calului său năduşit şi se îndreptă mai mult alergând, spre prinţesele care veneau spre el din capătul opus al galeriei.

— Claire! Strigă doamna prinţesă.

— Da, alteţă! Primiţi, vă rog doamnă respectuosul meu omagiu.

Şi punând un genunchi în pământ, tânărul încercă să ia mâna doamnei prinţese pentru a o săruta.

— Vino în braţele mele! Dragă vicontesă, vino în braţele mele, strigă doamna de Condd ridicând-o.

Şi, după ce se lăsă îmbrăţişat, cu toate dovezile posibile de respect din partea doamnei prinţese, cavalerul „Se întoarse către prinţesa-mamă pe care o salută până la pământ.

— Vorbeşte repede, dragă Claire, spuse acesta.

— Da, vorbeşte, adăugă doamna de Condé, l-ai văzut pe Richon?

— Da, alteţă şi mi-a încredinţat o misiune pentru dumneavoastră.

— Bună sau rea?

— Nici eu nu ştiu; se compune din două cuvinte.

— Care? Spune repede căci mor de nerăbdare.

Şi pe faţa celor două prinţese se citi cea mai vie îngrijorare.

— Bordeaux. Da! Spuse Claire îngrijorată ea însăşi de efectul pe care puteau să-l producă cele două cuvinte.

Dar se linişti de îndată, căci cele două prinţese răspunseră la aceste două cuvinte cu un strigăt de triumf care-l făcu pe Lenet să se apropfe în fugă, din celălalt capăt al galeriei.

— Lenet! Vino, Lenet! Strigă doamna prinţesă, ştii ce veste ne aduce buna Claire?

— Desigur, doamnă, spuse Lenet surâzând, sigur că ştiu, iată de ce nici nu mă grăbeam.

— De unde ştii?

— Bordeaux. Da! Nu-i aşa? Spuse Lenet.

— În adevăr eşti un vrăjitor, dragă Pierre! Spuse prinţesa-mamă.

— Dar dacă ştiai, spuse pe un ton de reproş doamna prinţesă, de ce nu ne-ai scos din îngrijorarea în care ne chinuiam?

— Pentru că voiam să las doamnei vicontese de Cambes recompensa ostenelii sale, răspunse Lenet, înclinându-se în faţa lui Claire, foarte emoţionată, şi pentru că mă temeam de o izbucnire de bucurie din partea alteţelor voastre, pe terasă, în faţa lumii.

— Ai dreptate, Pierre, ai întotdeauna dreptate, dragă Pierre! Spuse doamna prinţesă. Să tăcem!

— Şi totuşi, viteazului Richon îi datorăm aceasta, spuse prinţesa-mamă. Nu-i aşa că eşti mulţumit de el şi că a acţionat bine, spune, jupân Lenet?

Jupân era cuvântul de mângâiere al prinţesei-mamă, reţinut de la Henric al IV-lea, care îl folosea foarte des.

— Richon este un om cu cap şi un om de execuţie, doamnă, spuse Lenet, şi vă rog să credeţi, alteţă, că dacă n-aş fi fost sigur de el, ca de mine însumi, nu l-aş fi recomandat.

— Ce putem face pentru el? Spuse doamna prinţesă.

— Ar trebui să-i dăm o slujbă importantă, spuse prinţesa-mamă.

— O slujbă importantă… Nici să nu vă gândiţt, alteţă, spuse cu silă doamna de Tourville, uitaţi că domnul Richon nu este gentilom?

— Nici eu nu sunt, doamnă, răspunse Lenet, ceea ce nu-l împiedică pe domnul le Prince să aibă, cred o oarecare încredere în mine. Desigur că admir şi respect nobilimea Franţei, dar sunt ocazii în care, îndrăznesc să spun, o inimă mare valorează mai mult decât un vechi blazon.

— Dar de ce n-a venit chiar bunul Richon să anunţe această veste fericită? Întrebă doamna prinţesă.

— A rămas în Guyana ca să strângă oameni. Mi-a spus că putea conta de pe acum pe vreo trei sute de soldaţi: numai că, adăuga el, din lipsă de timp nu vor fi suficient de

pregătiţi ca să poată lupta şi ar prefera să se obţină pentru el comanda unui oraş fortificat cum ar fi Vayres sau insula Saint-Georges. Acolo, spune el, e sigur că ar fi de mare folos alteţelor voastre.

— Dar cum să obţinem asta? Întrebă prinţesa. Deocamdată nu. Suntem prea bine văzute la curte, pentru a putea recomanda pe cineva iar cel pe care, totuşi, l-am susţine ar deveni suspect chiar din clipa aceea.

— Poate, doamnă, ar fi un mijloc pe care mi l-a sugerat chiar domnul Richon, interveni vicontesa.

— Care?

— Domnul d Epemon se pare că este înnebunit după o anumită domnişoară, adăugă vicontesa roşindu-se.

— Ah, da! Frumoasa Nanon, spuse prinţesa cu dispreţ, ştim.

— Ei bine! Se pare că ducele d'Epernon nu poate refuza nimic acestei femei, iar ea acordă tot ce i se plăteşte. N-am putea să cumpărăm un brevet pentru domnul Richon?

— Ar fi nişte bani bine plasaţi, spuse Lenet.

— Da, însă casa de bani este goală, ştiţi asta, domnule consilier, spuse doamna de Tourville.

Lenet se întoarse surâzând spre doamna de Cambes.

— A sosit momentul, doamnă, să le dovediţi alteţelor lor că v-aţi gândit la toate.

— Ce vrei să spui Lenet?

— Vrea să spună, doamnă, că sunt foarte fericită să vă pot oferi o modestă sumă, pe care am strâns-o cu mare greutate de la arendaşii mei: darul este foarte modest, dar n-am putut face mai mult. Douăzeci de mii de livre! Continuă vicontesa coborând privirea şi ezitând, timidă, să ofere o sumă atât de mică primelor doamne din regat, după regină.

— Douăzeci de mii de livre? Strigară cele două prinţese în acelaşi timp.

— Dar este o adevărată avere într-o vreme ca aceasta, continuă prinţesa-mamă.

— Scumpă Claire! Strigă doamna prinţesă, cum o să ne achităm vreodată faţă de ea?

— Alteţa voastră o să se gândească mai târziu.

— Dar suma unde este? Întrebă doamna de Tourville.

— În camera alteţei sale, unde a dus-o scutierul meu Pompée, aşa cum i-am dat ordine.

— Lenet, să-ţi aduci aminte că datorăm această sumă doamnei de ambes.

— A şi fost trecută la pasivul nostru, spuse Lenet scoţându-şi eainetul şi arătând la ziua respectivă cele douăzeci de mii de livre ale via mesei, trecută într-o coloană al cărei total le-ar fi speriat pe prinţese, dacă şi-ar fi dat osteneala s-o adune.

— Dar cum ai reuşit să treci, draga mea? Spuse doamna prinţesă, căci se spune că domnul de Saint-Aignan ocupă şoseaua şi controlează oamenii şi lucrurile, nici mai mult nici mai puţin, decât ca un perceptor.

— Datorită înţelepciunii lui Pompée, am reuşit doamnă, să evităm acest pericol, spuse vicontesa, făcând un mare ocol, care ne-a întârziat cu o zi şi jumătate, dar ne-a asigurat călătoria. Fără acest incident aş fi fost încă de alaltăieri lângă alteţele voastre.

— Liniştiţi-vă, doamnă. Snuse Lenet, timpul încă nu e pierdut, trebuie doar ca ziua de azi şi de mâine să fie cât mai bine folosite. După câte ştiu alteţele voastre, astăzi aşteptăm trei curieri; unul a sosit; mai rămân ceilalţi doi.

— Am putea să cunoaştem şi noi, domnule numele celorlalţi doi? Întrebă doamna de Tourville, sperând să-l prindă cu mâţa-n sac pe consilier căruia îi declarase un permanent război şi care, dacă nu era făţiş, nu era, totuşi, mai puţin real.

— Cel dintâi va fi Gourville, dacă prevederile mele nu mă înşeală; vine din partea ducelui de la Rochefoucauld.

— Din partea prinţului de Marsillac, vreţi să spuneţi, spuse doamna de Tourville.

— Domnul prinţ de Marsillac e acum duce de La Rochefoucauld, doamnă.
— Cum, tatăl său a murit?
— De opt zile.
— Unde?
— La Verteuil.
— Şi al doilea? Întrebă doamna prinţesă.
— Al doilea este Blanchefort, căpitanul gărzilor domnului le Prince. Vine de la Stenay, din partea domnului de Turenne.
— În cazul acesta, spuse doamna de Tourville, cred ca pentru a evita orice pierdere de timp, am putea să ne referim la primul meu plan, în eventualitatea adeziunii oraşului Bordeaux şi a alianţei dintre domnii de Turenne şi de Marsillac.
Lenet surâse ca de obicei.
— Iertaţi-mă, doamnă, spuse el pe tonul cel mai politicos cu putinţă, însă planurile fixate chiar de domnul le Prince, sunt Ia ora actuală în curs de executare şi promit să aibă un succes deplin.
— Planurile hotărâte de domnul le Prince, care acum este la Vincennes şi care nu are legătură cu nimeni!… Spuse acru doamna de Tourville.
— Am aici ordinele alteţei sale, scrise chiar de mâna sa, purtând data de ieri şi pe care le-am primit astăzi de dimineaţă, răspunse Lenet scoţând din buzunar o scrisoare a prinţului de Condé. Suntem în corespondenţă.
Hârtia fu aproape smulsă din mâna consilierului, de cele două prinţese, care-i sorbeau cuprinsul, cu lacrimi de bucurie.
— Ah! Aşadar buzunarele lui Lenet cuprind în ele tot regatul Franţei! Şpuse râzând doamna jprinţesă-mamă.
— Încă nu, doamnă, încă nu, răspunse consilierul, dar cu ajutorul lui Dumnezeu, am să fac aşa ca să le măresc cât mai mult în acest scop. Acum, continuă el arătând spre

vicontesă, acum doamna vicontesă trebuie să fie obosită, după un drum atât de lung…

Vicontesă înţelese că Lenet voia să rămână singur cu cele două prinţese şi observând că pe figura prinţesei-mame se contură un surâs binevoitor, îşi dădu seama că era aşa. Salută respectuos şi se depărtă.

Doamnă de Tourville rămase şi-şi promitea să culeagă numeroase informaţii secrete, dar la un semn imperceptibil al doamnei prinţese-mame către nora sa, cele două doamne deodată, făcând o reverenţă maiestoasă, executată după toate regulile etichetei, o anunţară pe doamna de Tourville că luase sfârşit şedinţa politică la care fusese invitată să ia parte. Doamna cu teorii înţelese invitaţia perfect, răspunse celor două doamne cu o reverenţă şi mai gravă şi mai ceremonioasă şi se retrase, luându-l martor pe Dumnezeu pentru ingratitudinea de care dau dovadă prinţii.

Cele două prinţese trecură în camera de lucru, urmate de Pierre Lenet.

— Acum, spuse Lenet, după ce se asigurase că uşa fusese bine închisă, dacă alteţele voastre vor, pot să-l primească pe Gourville, a sosit şi s-a schimbat, neîndrăznind să se prezinte în faţa dumneavoastră în costumul cu care a călătorit.

— Ce veste aduce?

— Că domnul de La Rochefoucauld va sosi astă-seară sau mâine, cu cinci sute de gentilomi.

— Cinci sute de gentilomi? Dar asta reprezintă o adevărată armată! Strigă prinţesa.

— Care o să ne facă trecerea anevoioasă. Aş fi preferat numai cinci sau şase servitori în locul acestei mulţimi; de domnul de Saint-Aignan am fi scăpat mai uşor. Acum va fi aproape imposibil să ajungi în Sud fără să fii hărţuit.

— Cu atât m-ai bine dacă o să ne hărţuiască, spuse prinţesa, căci dacă ne vor hărţui, ne vom lupta şi vom învinge: pentru că gândul domnului de Condé va fi alături de noi.

Lenet se uită spre prinţesa-mamă ca pentru a-i cere părerea, însă Charlotte de Montmorency, crescută în timpul războaielor civile din timpul lui Ludovic al XIII-lea şi care văzuse atâtea capete de oameni mari plecându-se ca să intre în închisoare sau rostogolindu-se pe eşafod pemni că voiseră să rămână drepte, îşi trecu mâna peste fruntea plină de amintiri neplăcute.

— Da, spuse ea, aici am ajuns. Să ne ascundem sau să luptăm: ce lucru groaznic! Trăiam liniştite, cu puţina glorie pe care Dumnezeu o trimisese asupra casei noastre, nu căutam altceva, sau cel puţin cred că nimeni dintre noi nu avea altă intenţie, decât să ne păstrăm rangul în care ne-am născut şi iată că acum întâmplarea ne împinge să luptăm împotriva stăpânului nostru…

— Doamnă! Spuse cu violenţă tânăra prinţesă, eu sunt mai puţin supărată decât alteţa voastră de dificultatea în care ne aflăm acum. Şi fratele meu şi soţul meu sunt într-o captivitate dezonorantă, amândoi sunt fiii dumneavoastră, în afară de asta, fiica dumneavoastră este exilată. Iată motive care desigur că scuză toate încercările pe care le putem face.

— Este adevărat, spuse prinţesa mamă cu o tristeţe plină de resemnare, este adevărat că suport toate acestea cu mai multă răbdare decât dumneata, doamnă, dar mi se pare că aşa ne este scris: să fim exilaţi sau prizonieri. Abia ajunsesem soţia tatălui soţului dumitale că a trebuit să părăsesc Franţa, urmată de dragostea regelui Henric al IV-lea. De abia ne întorsesem în ţară că a trebuit să intrăm la Vincennes, urmăriţi de ura cardinalului de Richelieu. Fiul meu, astăzi în închisoare, în închisoare a văzut lumina zilei şi a putut să revadă, după treizeci şi doi de ani, camera în care se născuse. Vai! Socrul dumitale, domnul le Prince, avea dreptate în sumbrele sale prevestiri: când după câştigarea bătăliei de la Rocroi, era condus în sala împodobită cu drapelele luate de la spanioli şi-mi spunea: „Numai Dumnezeu ştie câtă bucurie îmi produce această

faptă a fiului meu, însă amintiţi-vă, doamnă, că pe măsură ce creşte gloria casei noastre, vor creşte şi nenorocirile”. Dacă n-aş fi primit blazonul din partea Franţei, ceea ce îl face prea frumos ca să-l abandonez, mi-aş fi luat ca blazon un şoim cu clopoţei care să atragă atenţia asupra lui şi datorită cărora să poată fi prins cu uşurinţă iar ca deviză: „Famă nocet”. Am făcut prea mult zgomot, fata mea şi iată că acum ne dăunează. Nu eşti de aceeaşi părere, Lenet?

— Doamnă, spuse Lenet întristat de amintirile pe care le evocase prinţesa, alteţa voastră are dreptate, însă am mers prea departe ca să mai putem da înapoi, mai mult: în condiţii asemănătoare cu cele în care ne găsim acum, trebuie să luăm o hotărâre grabnică: să nu ascundem situaţia. Numai aparent suntem liberi, regina este cu ochii pe noi, iar domnul de Saint-Aignan ne blochează. Ei bine! Trebuie să ieşim din Chantilly cu toată vigilenţa reginei şi blocada domnului de Saint-Aignan.

— Să ieşim din Chantilly, dar să ieşim cu capul sus!

— Sunt de aceeaşi părere, spuse prinţesa-mamă: familia de Condé nu este spaniolă şi nu trădează. Nu este italiană şi nu umblă cu vicleşuguri… Ceea ce face, face la lumina zilei şi cu fruntea sus.

— Doamnă, spuse Lenet convingător, martor mi-e Dumnezeu că voi fi primul care să execut ordinul alteţei voastre, oricare ar fi, dar să se iasă din Chantilly, aşa cum vreţi dumneavoastră, trebuie să se dea o luptă… Este sigur că nu intenţionaţi ca în ziua luptei să fiţi femeie, când în consiliu aţi fost bărbat… Veţi păşi în fruntea partizanilor dumneavoastră şi tot dumneavoastră vă veţi îndemna soldaţii cu strigătele de război… Uitaţi însă că alături de preţioasa dumneavoastră persoană începe să mijească o existenţă nu mai puţin preţioasă; este persoana domnului duce d'Enghien, fiul şi nepotul dumneavoastră… Aţi risca să aruncaţi în acelaşi mormânt prezentul şi viitorul casei dumneavoastră?… Credeţi că tatăl nu-i va servi lui Mazarin drept zălog, cu ocazia acţiunilor îndrăzneţe care se vor

executa în numele fiului său? Aţi uitat secretele donjonului de la Vincennes, cercetate atât de îngrozitor de domnul mare stareţ de Vendôme, de mareşalul d'Ornano şi de Puy-Laurent?… Aţi uitat camera aceea nenorocită care, după spusele doamnei de Rambouillet, valorează greutatea ei în arsenic?… Nu, doamnelor, continuă Lenet, împreunându-şi mâinile, nu. E bine să-l ascultaţi pe bătrânul dumneavoastră servitor: ieşiţi din Chantilly aşa cum se potriveşte unor femei persecutate… Amintiţi-vă că arma dumneavoastră cea mai sigură este slăbiciunea… Un copil lipsit de tatăl său, o femeie lipsită de soţul ei, o mamă lipsită de fiul ei, scapă cum pot din capcana în care au fost reţinuţi… Ca să puteţi acţiona şi vorbi tare, aşteptaţi până nu mai sunteţi ţinute ca o garanţie pentru cel puternic… Cât timp sunteţi captive, partizanii dumneavoastră vor rămâne tăcuţi, când veţi fi libere, ei se vor manifesta, nemaifiindu-le teamă că li se vor dicta condiţiile răscumpărării dumneavoastră… Planul nostru este pus de acord cu Gourville… Suntem siguri că avem o escortă bună care ne va ajuta să evităm orice atac în timpul drumului… Căci în ziua de astăzi sunt antrenate în luptă douăzeci de partide diferite, care trăiesc de-a valma pe seama prietenului şi pe seama duşmanului… Fiţi de acord. Totul este gata…

— Să plecăm pe furiş! Să plecăm ca nişte răufăcători! Strigă tânăra prinţesă. Oh! Ce-o să spună domnul le Prince, când o să afle că mama lui, soţia lui, şi fiul lui au îndurat o asemenea ruşine!

— Nu ştiu ce va spune, dar dacă veţi reuşi, vă va datora libertatea, dacă nu veţi reuşi, nu vă veţi compromite posibilitatea şi mai ales poziţia, aşa cum s-ar întâmpla dacă aţi face-o printr-o luptă.

Prinţesa-mamă se gândi un moment şi spuse cu o figură plină de o caldă melancolie.

— Dragă domnule, Lenet, convingeţi-o pe fiica mea, eu sunt obligată să rămân aici. Am luptat până acum, dar în cele din urmă, cad; durerea care mă macină şi pe care

încerc în zadar să o ascund ca să nu-i descurajez pe cei din jurul meu o să mă ţintuiască în pat de durere şi patul acesta poate e patul meu de moarte; înainte de toate trebuie salvată averea familiei de Condé. Fata mea şi nepotul meu vor părăsi Chantilly şi sper că vor fi destul de înţelepţi ca să vă urmeze sfatul, sau mai bine-zis ordinele. Porunceşte, Lenet, se va executa!

— Păliţi, doamnă! Strigă Lenet sprijinind-o pe prinţesa-mamă, pe căre doamna prinţesă, speriată de această paloare, o şi prinsese în braţe.

— Da, spuse prinţesa-mamă din ce în ce mai slăbită, da, da, veştile bune de astăzi mi-au făcut mai mult rău decât grijile din ultimele zile. Simt că mă doboară febra, dar nu spuneţi nimic: aşa ceva în momentele prin care trecem ar putea să ne aducă neplăceri.

— Doamnă, şopti Lenet, indispoziţia dumneavoastră ar fi o binefacere a cerului, dacă n-aţi suferi. Staţi în pat, răspândiţi vestea despre boala dumneavoastră. Dumneavoastră, doamnă, continuă el adresându-se prinţesei tinere, chemaţi-vă medicul, pe Bourdelot, şi pentru că va fi nevoie de cai şi de echipaje, anunţaţi peste tot că vreţi să faceţi o vânătoare de cerbi în parc. În felul acesta nimeni nu va fi surprins văzând oameni, cai şi arme în plină activitate.

— Aveţi mână liberă, Lenet. Dar cum se poate ca un om prevăzător ca dumneavoastră să nu-şi dea seama că lumea o să se mire de această ciudată partidă de vânătoare, în momentul când doamna, mama mea, este bolnavă?

— Totul a fost prevăzut, doamnă. Nu este aşa că poimâine domnul duce d'Enghien împlineşte şapte ani şi trebuie să iasă din îngrijirea femeilor?

— Ba da.

— Ei bine, vom spune că această partidă de vânătoare este dată în cinstea aniversării tânărului prinţ, iar alteţa sa a insistat atât de mult ca boala sa să nu aducă nici o tulburare

acestei solemnităţi, încât a trebuit să cedaţi în faţa insistenţelor sale.

— Excelentă idee! Spuse cu un zâmbet vesel prinţesa-mamă mândă de prima proclamare a bărbăţiei nepotului său; da, da, pretextul este bun, în adevăr, Lenet, eşti un sfătuitor vrednic şi bun.

— Dar ca să ia parte la vânătoare, domnul duce d'Enghien va fi în trăsură? Întrebă prinţesa.

— Nu, doamnă, va fi călare. Oh! Inima dumneavoastră de mamă să nu se sperie. Am născocit o şa mică pe care Vialas, scutierul său, o va fixa pe şaua lui. În felul acesta, domnul duce d'Enghien va fi tot timpul văzut, iar seara vom putea pleca fără nici o greutate căci, gândiţi-vă că dacă va trebui mers pe jos sau călare, domnul duce d'Enghien va putea trece peste tot, dar în trăsură va fi arestat la prima piedică din drum.

— Aşadar, sunteţi de părere să plecăm?

— Poimâine seară, doamnă, dacă alteţa voastră nu are nici un motiv să amâne plecarea.

— Oh! Nu! Dimpotrivă, Lenet, plecăm din închisoarea asta cât mai repede cu putinţă.

— Şi după ce veţi ieşi din Chantilly, ce faceţi? Întrebă prinţesa-mamă.

— Străbatem printre armata domnului de Saint-Aignan, o să găsim noi ceva să-l îmbrobodim. Ne vom întâlni cu domnul de La Rochefoucauld şi cu escorta sa şi ajungem la Bordeaux unde suntem aşteptaţi. Când vom fi în cel de-al doilea oraş al regatului, capitala regiunii Midi, vom putea, fie să negociem, fie să luptăm, cum vor voi alteţele voastre. Totuşi, am onoarea să vă amintesc, doamnă, că chiar şi la Bordeaux, nu vom avea ocazia să rezistăm prea mult dacă nu vom stăpâni, în jurul nostru, câteva cetăţi care să forţeze trupele regale să facă o diversiune. Mai cu seamă două din aceste cetăţi sunt de mare importanţă: Vayres, care domină Dordona şi permite aprovizionarea oraşului, şi insula Saint-Georges, care este considerată chiar şi de bordelezi cheia

oraşului. Dar la asta o să ne gândim mai târziu, deocamdată să ne gândim numai să ieşim de aici.

— Mi se pare că este foarte uşor, spuse doamna prinţesă. Orice ai spune, Lenet, noi suntem aici singuri şi stăpâni.

— Nu contaţi pe nimic, doamnă, înainte de a ajunge la Bordeaux; nimic nu e uşor cu spiritul acesta diabolic al domnului Mazarin şi dacă am aşteptat să rămânem smguri pentru a expune planul meu alteţelor voastre, asta am făcut-o din scrupulozitate, v-o jur, căci am ajuns să mă tem chiar de posibilitatea realizării proiectului pe care l-am conceput numai eu şi pe care l-aţi auzit. Domnul de Mazarin nu află veştile, le ghiceşte.

— Oh! Îl desfid să-l poată împiedica pe acesta, spuse prinţesa, dar s-o ajutăm pe doamna mama să meargă până în apartamentul său. Chiar de astăzi am să răspândesc vestea despre partida de vânătoare de poimâirie. Îngrijeşte-te de invitaţii Lenet.

— Încredeţi-vă în mine doamnă;

Prinţesa-mamă se retrase în apartamentul său şi se urcă în pat. Fu e iieinai Bourdelot, medicul casei de Condé şi preceptorul domnului duce d'Enghien: vestea acestei indispoziţii neaşteptate se răspândi de îndată în tot domeniul de la Chantilly şi în mai puţin de o jumătate de oră se goliră boschetele, galeriile şi peluzele, iar oaspeţii celor două prinţese se strânseră în anticamera doamnei prinţese-mamă.

Lenet îşi petrecu toată ziua scriind şi chiar în aceeaşi seară cincizeci de invitaţii erau duse în toate părţile de numeroşii servitori ai acestei adevărate case regale.

XII.

Cea de-a doua zi, stabilită pentru realizarea planurilor lui jupân, Pierre Lenet, fu una dintre cele mai morocănoase zile din primăvara aceea, care este socotită cel mai frumos anotimp al anului, dar care, în Franţa, mai ales, este în realitate cel mai neplăcut.

Ploaia cădea fină şi deasă peste pajiştile de la Chantilly, lăsând dungi în ceaţa cenuşie care estompa tufişurile dintre grădină şi copacii din parc. În curtea mare a castelului legaţi de stâlpi, aşteptau cincizeci de cai înşeuaţi, cu urechile pleoştite, cu ochii trişti, scurmând nerăbdători pământul cu copitele; haite de câini, prinşi în hamuri şi strânşi în grup de câte doisprezece, aşteptau răsuflând zgomotos sau căscând, şi încercau să târască pe servitorul care le ştergea mereu urechile ude.

Ici şi colo, se plimbau fără ţintă, cu mâinile Ia spate şi cu goarna pusă cruciş peste piept, picherii îmbrăcaţi în uniformă galben deschis. Câţiva ofiţeri, căliţi în intemperiile din timpul luptelor de la Rocroi sau Lens, înfruntau nepăsători ploaia, îndulcindu-şi plictiseala aşteptării vorbind, în grupuri, pe terase sau pe scările exterioare.

Toţi ştiau că era o zi de sărbătoare şi de aceea adoptaseră un aer cât mai solemn, ca să-l vadă pe tomnul duce d'Enghien luând parte la prima sa vânătoare. Fiecare ofiţer, din serviciul prinţului, fiecare supus al acestei case ilustre, invitat prin circulara lui Lenet, făcuse ceea e considera o datorie, adică se grăbise să vină la Chantilly. Îngrijorarea, de la început, cu privire la starea sănătăţii doamnei prinţese-mame fusese alungată de un buletin medical favorabil al lui Bourdelot: după ce i se luase sânge, prinţesa putuse lua un vomitiv, medicament universal valabil în acea vreme.

La ora zece sosiseră toţi invitaţii personali ai doamnei de Condé: fiecare fusese primit după ce arătase invitaţia, iar cei care, lin iniâmplare, o uitaseră, dar fuseseră recunoscuţi de Lenet, fură rimiţi Ia un semn discret pe care acesta îl făcuse lacheului. Invitaţii îm; reună cu servitorii casei ar fi putut alcătui o trupă de vreo optzeci, în lăzeci de persoane iar dintre aceştia cei mai mulţi erau strânşi în jurui nui minunat cal alb care purta, cu un fel de mândrie, în faţa şeii mari, an fel de scăunel, cu spătar îmbrăcat în catifea, destinat domnului uce d'Enghien şi în care acesta avea să ia

loc, după ce în şaua normală se va fi aşezat Vialas, scutierul său.

Şi totuşi, deocamdată nu era încă vorba de a începe vânătoarea şi se părea că se mai aşteaptă şi alţi invitaţi.

Către ora zece şi jumătate, trei gentilomi urmaţi de şase valeţi armaţi până în dinţi, purtând nişte cufere atât de pline încât s-ar fi putut spune că sunt pregătite ca să facă ocolul Europei, intrară în crrtea castelului şi observând nişte stâlpi care păreau pregătiţi pentru aşa ceva, voiră să-şi lege caii de ei.

Imediat, un om cu halebarda în mână, îmbrăcat în albastru şi cu centiron din argint, se apropie de noii veniţi, care, uzi de ploaie şi cu cişmele pline de noroi, se vedea cât de colo că făcuseră o călătorie foarte lungă.

— De unde veniţi, domnilor? Spuse acest soi de gardian, aplecându-şi halebarda.

— Din nord, răspunse unul din cavaleri.

— Şi încotro mergeţi?

— La înmormântare.

— Dovada?

— Priviţi crepul.

În adevăr, cei trei stăpâni, aveau înnodate fâşii de crep negru la mânerele săbiilor.

— Scuzaţi-mă, domnilor, spuse gardianul, castelul vă stă la dispoziţie. Masa este pregătită, o galerie este încălzită iar servitorii vă aşteaptă ordinele: oamenii dumneavoastră vor fi ospătaţi la bucătărie.

Gentilomii, asemeni unor ţărani liberi înfometaţi şi curioşi, salutară, descălecară, aruncară frâiele lacheilor şi, cerând să li se arate drumul spre sufragerie, porniră înspre acolo. Un şambelan care îi aştepta în uşă, le servi drept călăuză.

În timpul acesta, caii fură luaţi în primire din mâinile servitorilor străini, de servitorii casei şi duşi în grajd, unde fură ţesălaţi, periaţi, buşonaţi şi aşezaţi în faţa unei troace cu ovăz şi unei iesle cu paie.

De-abia se aşezaseră la masă cei trei gentilomi, că îşi făcură apariţia alţi şase călăreţi, urmaţi şi ei de şase lachei armaţi şi echipaţi Iu fel cu cei pe care i am descris. Văzând şi ei stâlpii din curte, voiră şi ei să-şi lege caii de aceştia, dar omul cu halebarda care primise ordin strict se apropie de ei şi le puse aceleaşi întrebări:

— De unde veniţi? Spuse el.

— Din Picardia. Suntem ofiţeri în armata Turenne.

— Unde mergeţi?

— La înmormântare.

— Dovada?

— Priviţi crepul.

Şi asemeni primilor, arătară fâşiile de crep negru, înnodate la garda săbiilor.

Şi aceştia fură trataţi cu aceeaşi politeţe şi poftiţi la masă: iar caii lor primiră aceleaşi îngrijiri şi-şi luară locurile în acelaşi grajd cu caii primilor veniţi.

După ei se mai prezentară încă patru cavaleri şi aceeaşi scenă se repetă din nou.

Între zece şi douăsprezece, doi câte doi, patru câte patru, cinci câte cinci, singuri sau în grupuri, luxoşi sau sărmani, dar toţi pe cai frumoşi, bine înarmaţi, bine echipaţi, sosiră o sută de călăreţi, pe care halebardierul îi întrebă la fel şi care dădură aceleaşi răspunsuri arătând de unde vin, adăugând că se duc la înmormântare şi arătând fâşiile de crep negru.

După ce luară cu toţii masa şi făcură cunoştinţă, în timp ce oamenii lor se răcoreau iar caii se odihneau, Lenet intră în sala în care se găseau adunaţi şi le spuse:

— Domnilor, doamna prinţesă vă mulţumeşte, prin mine, pentru cinstea pe care i-aţi făcut-o trecând pe la alteţa sa în drum spre domnul duce de La Rochefoucauld care vă aşteaptă să luaţi parte la slujba de înmormântare pentru domnul tatăl său… Consideraţi casa aceasta drept propria dumneavoastră casă şi binevoiţi a participa la distracţia unei vânători cu câini, comandată în după amiaza de astăzi

de domnul duce d'Enghien, care participă la prima sa vânătoare.

Un murmur de aprobare şi de mulţumire măgulitoare îmâmpină această primă parte a vorbirii lui Lenet care, orator iscusit, îşi întrerupsese cuvântarea în momentul când era sigur de succes.

— După vânătoare, continuă el, vă veţi regăsi la cină la doamna prinţesă; care vrea să vă mulţumească personal; după aceea veţi avea toată libertatea să vă continuaţi călătoria.

Unii dintre gentilomi dădură o atenţie deosebită enunţării acestui program care părea că-i atinge, oarecum, în libertatea lor de acţiune, însă, fiind preveniţi, desigur de domnul de La Rochefoulcauld să se aştepte la aşa ceva nimeni nu protestă. Unii plecară să-şi vadă caii, alţii umblară la cufere ca să se prezinte în faţa prinţeselor înt-o înfăţişare demnă, în sfârşit alţii rămaseră mai departe la masă, discutând despre problemele la ordinea zilei, care păreau să aibă o oarecare legătură cu întâmplările din ziua aceea.

Cei mai mulţi, însă, se plimbau pe sub balconul mare pe care trebuia să iasă domnul duce d'Enghien, după ce fusese îmbrăcat pentru ultima dată cu ajutorul femeilor. În apartamentul său, printre doici şi servitoare, tânărul prinţ nu-şi dădea seama de importanţa sa. Însă încă de pe acum, plin de o aristocratică mândrie, privea cu nerăbdare la costumul bogat, dar sobru pe care avea să-l îmbrace pentru prima dată: era un costum de catifea neagră, brodat cu fir de argint mai, ceea ce dădea garniturii un aer întunecat de doliu: pentru că mama sa voind, cu orice preţ, să fie considerată văduvă se gândise să pomenească de câte ori ar fi fost cazul de „sărmanul prinţ orfan”.

Dar nu numai prinţul privea cu cea mai mare dorinţă spre aceste haine atât de frumoase, dovadă a virilităţii sale atât de aşteptată; la doi paşi lângă el, un alt copil, doar cu câteva luni mai în vârstă decât el, cu obrajii trandafirii şi cu

părul blond, plin de sănătate, de forţă şi de voiciune sorbea din ochi fastul care îl înconjura pe fericitul său tovarăş de joacă; de mai multe ori până atunci, neptttând rezista curiozităţii, îndrăznise să se apropie de scaunul pe care erau pregătite frumoasele haine în ascuns pipăise şi mângnase broderiile, în timp ce micul prinţ se uita în altă parte Dar o dată se întâmplă că ducele d'Enghien îşi întoarse mai repede capul, iar Pierre îşi retrase mâna prea târziu.

— Fii atent! Strigă micul prinţ, cu asprime, fii, atent, Pierrot, ai să-mi murdăreşti hainele: nu vezi, sunt din catifea brodată… Şi aceasta, se strică dacă se pune mâna pe ea… Îţi interzic să-mi mai atingi costumul.

Pierrot acunse repede la spate mâna vinovată, răsuci umerii cu mişcarea aceea de stingherealã pe căre o au copiii, de orice rang ar fi.

— Nu te supăra, Louis, îi spuse doamna prinţesă fiului ei a cărui figură se schimonosise de necaz. Dacă Pierrot va mai pune mâna pe haină, o să punem să-l biciuiască.

Chipul bosumflat al lui Pierrot se făcu ameninţător.

„Monseniorul e prinţ, spuse el, eu sunt grădinar… Şi dacă monseniorul nu mă lasă să pun mâna pe hainele sale; n-am să-l las nici eu să se atingă de bibilicile mele… Ah! Însă… Eu sunt mai puternic decât monseniorul… El ştie asta…

De abia apucă băiatul să spună aceste îndrăzneţe cuvinte că doica prinţului, mama lui Pierrot îl apucă de mână pe puştiul independent şi-i spuse:

— Pierrot, uiţi că monseniorul este stăpânul tău, stăpân pe tot ce este în castel şi în jurul castelului, aşa că şi bibilicile tale sunt tot ale sale.

— Ia uite! Spuse Pierrot, şi eu care credeam că este fratele meu…

— Da, frate de lapte.

— Atunci, dacă e fratele meu, trebuie să împărţim totul între noi şi dacă bibilicile mele sunt ale lui, hainele lui sunt ale mele.

Doica se pregătea să-i răspundă arătându-i diferenţa dintre un frate şi un frate de lapte, însă tânărul prinţ o întrerupse pentru că voia ca Pierrot să participe la triumful său complet.

— Nu te teme, Pierrot, spuse el, nu sunt supărat pe tine, ai să mă vezi imediat călare pe frumosul meu cal alb şi pe şaua făcută pentru mine!… Am să fugăresc cerbul şi eu am să-i ucid…!

— Ah! Da! Răspunse Pierrot fără respect şi cu cea mai impertinentă ironie, crezi că ai să stai mult timp pe cal?… Ieri ai vrut să încaleci măgarul meu şi măgarul te-a trimit la pământ…

— Da… Dar astăzi eu îl reprezint pe tata şi n-am să mai cad… Răspunse tânărul prinţ cu toată măreţia de care era în stare şi de care îşi putea aduce aminte. De altfel, o să mă ţină Vialas în braţe.

— Haide, haide! Spuse doamna prinţesă ca să scurteze odată discuţia dintre Pierrot şi ducele d'Enghien, haide! Îmbrăcaţi-l pe prinţ! Acum sună ora unu şi gentilomii aşteaptă cu nerăbdare. Lenet, spuneţi să se sune plecarea.

XIV.

În acelaşi moment se auzi răsunând cornul de vânătoare, iar sunetul lui pătrunse din curte în casă. Atunci fiecare se îndreptă spre calul său proaspăt şi odihnit, datorită îngrijirilor date, şi se aruncă în şa. Cei dintâi porniră vânătorul cu copoii şi lăcarul călare cu haita de câini. Apoi gentilomii se aşezară în rând, iar ducele d'Enghien, apăru susţinut de Vialas, scutierul său, călare pe calul cel alb. Doamne de onoare, scutieri şi gentilomi se îngrămădeau în jurul său iar puţin mai în urmă venea doamna prinţesă îmbrăcată strălucitor, călare pe un cal negru ca pana corbului; alături de ea, călare pe un cal pe care îl strunea cu graţie, era vicontesa de Cambes, adorabilă în îmbrăcămintea feminină pe care o reluase, spre marea ei mulţumire.

Pe doamna de Tourville degeaba ar fi căutat-o cineva, dispăruse, se retrăsese în cort, asemeni lui Achile.

Strălucitoarea cavalcadă fu primită cu aclamaţii din toate părţile. Toată lumea privea spre doamna prinţesă şi spre ducele d'Enghien şi ca să-i vadă mai bine se ridicau în scări, pentru că cea mai mare parte din gentilomi nu fuseseră niciodată la curte şi prin urmare nu erau obişnuiţi cu fastul regal. Copilul saluta cu un surâs fermecător, doamna prinţesă cu o dulce măreţie: erau soţia şi fiul celui pe care şi duşmanii îl numeau cel mai mare căpitan din Europa. Acest mare căpitan din Europa era acum urmărit, persecutat, închis chiar de cei pe care el îi salvase de duşmani la Lens şi-i apărase împotriva rebelilor la Saint-Germain. Era cu mult mai mult decât ar fi fost nevoie pentru a provoca un mare entuziasm. Aşa că entuziasmul fu extraordinar.

Doamna prinţesă savură din plin toate aceste dovezi de popularitate: apoi, după ce Lenet îi strecură la ureche câteva cuvinte, ea dădu semnalul de pornire şi curând se trecu din grădină în parc, unde toate părţile erau păzite de soldaţi din armata prinţului de Condd. În urma vânătorilor, porţile fură închise şi pentru că această precauţi u ne era tot insuficientă, pentru ca nici un străin să nu se amestece în serbarea aceasta, soldaţii rămaseră de santinelă în spatele gardului, iar la fiecare poartă se instală un paznic, îmbrăcai ca cel din curte şi armai ca şi el cu o halebardă, avtnd ordin să nu deschidă decât acelora care ar fi putut răspunde celor trei întrebări care alcătuiau parola.

Un moment după ce porţile fură închise, sunetul cornului de vânătoare şi lătratul clinilor anunţau începerea urmăririi cerbului.

Însă, de cealaltă parte a parcului, în faţa zidului înconjurător ridicat de conetabilul Anne de Montmorency, peste drum, se opriră şase călăreţi, atenţi la zgomotul trompetelor şi la lătratul câinilor, mângâindu-şi caii obosiţi şi părând că se sfătuiesc între ei.

Văzându-le costumele noi aou$e> harnaşamentele seânteietoare ale cailor, pelerinele strălucitoare care cădeau elegant de pe umerii lor pe crupele cailor, bogăţia armelor care se puteau zări prin crăpăturile artistic făcute în haine, singurătatea acestor gentilomi atât de frumoşi şi de eleganţi ar fi putut mira, în timp ce toată nobilimea din împrejurimi era adunata în castelul de la Chantilly.

Totuşi aceşti gentilomi atât de strălucitori erau întrecuţi de luxul şefului lor, sau al celui care părea că le este şef: pene la pălărie, centiron aurit, cizme fine cu pinteni de aur, sabie cu garda ajurat-cizelată, o pelerină albastră ca cerul, după moda spaniolă, iată cum arăta echipamentul acestui călăreţ.

— La dracu! Spuse el, după un moment de adâncă reflectare în timpul căruia cei cinci se priviseră între ei destul de încurcaţi, pe unde s-o intra în parc, pe poarta mică sau pe poarta mare? Să ne prezentăm la prima poartă mare sau la prima poartă mică şi să intrăm. Cavalerii de talia noastră nu sunt lăsaţi afară, mai ales când în castel intră oameni îmbrăcaţi cum i-am văzut pe cei cu care ne-am întâlnit de dimineaţă.

— Îţi repet, Cauvignac, răspunse unul din călăreţi, căruia i se adresase şeful, cu toate că erau prost îmbrăcaţi, în ciuda costumelor şi al aspectului lor de secături, ei sunt acum în parc pentru că aveau un avantaj faţă de noi, cunoşteau parola. Noi n-o ştim şi n-o să intrăm.

— Crezi asta, Ferguzon? Spuse cu un oarecare respect pentru părerea locotenentului său, cel care vorbise primul şi pe care cititorii l-au recunoscut ca fiind aventurierul pe care l-au întâlnit din primele pagini ale acestei povestiri.

— Cum să nu cred! Sunt sigur. Crezi că oamenii aceştia vânează de dragul vânătorii? Mofturi! Conspiră, cu siguranţă.

— Ferguzon are dreptate, spuse un al treilea, ei conspiră şi noi nu intrăm.

— La o vânătoare de cerbi e bine să iei totuşi parte când o întâlneşti în drum.

— Mai ales când eşti sătul de vânătoarea de oameni, nu-i aşa, Barrabas? Adăugă Cauvignac. Ei bine, n-o să se spună că vânătoarea asta iu -a trecut pe sub nas. Avem tot ce se cere că să putem figura în mod onorabil la această sărbătoare. Suntem strălucitori ca nişte scuzi nor de aur. Dacă domnul duce d'Enghien are nevoie de soldaţi, unde va putea găsi alţii mai frumoşi? Dacă îi trebuie conspiratori, unde va găsi alţii mai eleganţi? Cel mai puţin luxos dintre noi arată ca un căpitan.

— Iar dumneata, Cauvignac, spuse Barrabas, la nevoie poţi fi luat drept duce şi pair.

Ferguzon tăcea şi se gândea.

— Din păcate, continuă Cauvignac râzând, Ferguzon nu vrea să vâneze astăzi.

— La dracu! Spuse Ferguzon, nu sunt atât de dezgustat, vânătoarea este una din distracţiile unui gentilom care mi se potriveşte de minune. Aşa ca n-o dispreţuiesc nici pentru mine şi nici nu fac pe altul să-şi schimbe părerea despre ea: Spun doar că intrarea în parcul acesta în care se vânează îţi este interzisă şi de porţile mici şi de porţile mari.

— Ia ascultaţi! Strigă Cauvignac, trompetele anunţă că au dat peste vânat.

— Da' asta nu înseamnă că n-o să vânăm şi noi, spuse Ferguzon.

— Şi cum ai vrea să vânăm, cap tare, dacă nu putem pătrunde înăuntru?

— Eu nu spun că nu putem intra, răspunse Ferguzon.

— Şi cum ai vrea să intrăm, când toate porţile, deschise pentru alţii, sunt, după părerea ta, închise pentru noi?

— De ce n-am face, numai pentru nori, o spărtură în zidul acesta destul de subţire, ca să trecem şi noi şi caii, mai ales că iu spatele lui n-o să găsim, cu siguranţă, pe nimeni care să ne ceară socoteala?

— Ura? Striga Cauvignac, fluturându-şi vesel pălăria. Ai perfectă dreptate! Ferguzon, eşti printre noi, omul cu idei! Şi după ce s voi răsturna pe regele Franţei ca să-l aşez în

loc pe domnul le Prince, voi cere pentru tine locul pe care il ocupă acum signor Mazarino Mazarini. La lucru, tovarăşi, la lucru!

După aceste cuvinte, Cauvignac descălecă şi cu ajutorul tovarăşilor săi, mai puţin unul care rămase ca să le ţină caii, începu să scoată pietrele, deja clintite, din zidul înconjurător.

Într-o clipă cei cinci lucrători făcură o spărtură lată de trei, patru picioare. Apoi încălecară şi conduşi de Cauvignac, pătrunseră în incinta castelului.

— Acum, le spuse acesta în timp ce se îndreptau spre locul de unde se auzea sunetul trompetelor, acum fiţi civilizaţi şi persoane de bun gust şi vă invit să luaţi cina la domnul duce d'Enghien.

XV.

Am spus că cei şase gentilomi fabricaţi de curând aveau nişte cai frumoşi şi mai aveau şi un alt avantaj faţă de caii celor veniţi de dimineaţă: erau odihniţi. Curând întâlniră grosul celor care vânau şi luară loc printre aceştia fără nici un fel de protest. Cei mai mulţi din invitaţi veneau din diferite provincii şi nu se cunoşteau între ei; odată intraţi în parc, intruşii puteau să se dea drept invitaţi.

Totul ar fi mers de minune dacă ar fi fost mai reţinuţi, chiar dacă i-ar fi depăşit pe ceilalţi şi s-ar fi amestecat printre însoţitorii de câini sau printre organizatorii vânătorii. Dar nu fu aşa. Curând de tot, Cauvignac păru convins că vânătoarea se organizase în cinstea sa: smulse un corn din mâinile unui păzitor de câini, care nu îndrăzni să se opună, se repezi, în fruntea vânătorilor, se încrucişă cu maestrul de vânătoare, şi în sus, şi în jos, străbătu de-a latul pădurea şi crângul, sunând din corn fără nici o socoteală, confundând urmărirea cu hăituiala, aparitia vânatului cu ascunderea lui, strivind câinii, răsturnând servitorii, salutând cu eleganţă doamnele când trecea prin faţa lor, înjurând, strigând, înviorându-se când nu le mai

avea în faţa ochiior şi ajunse la cerb în momentul în care animalul, după ce străbătuse marele eleşteu, fusese încolţit.

— Hallali! Hallali! Strigă Cauvignac, cerbul este aici! Am pus mâna pe el!

— Cauvignac, spuse Ferguzon care îl urma la o lungime de cal, Cauvignac, or să ne dea afară. Pentru numele lui Dumnezeu, potoleşte-te.

Dar Cauvignac nu-i dădu atenţie şi văzând că animalul ţinea piept câinilor, descălecă, trase sabia şi începu să strige cât îl ţinea gura:

— Hallali! Hallali!

Iar însoţitorii lui, în afară de prudentul Ferguzon, încurajaţi de exemplul său se pregăteau să se arunce asupra prăzii, când maestru de vânătoare îl îndepărtă pe Cauvignac, cu cuţitul:

— Mai încet, domnule, doamna prinţesă conduce vânătoarea. Alteţei sale îi revine dreptul de tăia beregata cerbului sau de a ceda această onoare cui îi va plăcea.

Cauvignac fu trezit la realitate de această aspră dojană şi cum se retrăgea prost dispus se trezi, deodată, înconjurat de mulţimea vânătorilor cărora cele cinci minute cât se oprise Cauvignac le fusese de ajuns ca să îl ajungă şi care formaseră acum un cerc larg în jurul animalului încolţii, la picioarele unui stejar, de toţi câinii asmuţiţi asupra lui.

În acelaşi moment, fu văzută, venind pe o alee largă, doamna prinţesă precedându-l pe domnul duce d'Enghien şi pe gentilomii şi doamnele care ţinuseră la onoarea de a rămâne împrejurul lor. Prinţesa era vioaie şi se putea ghici că acest simulacru de război era preludiul unui război adevărat.

Ajungând în mijlocul cercului, ea se opri, aruncă o privire princiară în jur şi-l zări pe Cauvignac şi pe însoţitorii săi devoraţi de privirile îngrijorate şi bănuitoare ale însoţitorilor de câini şi ale organizatorilor vânătoarei.

Maestrul de vânătoare se apropie de ea, ţinând cuţitul în mână: un cuţit de care se se ivea de obicei domnul le

Prince, cu lama dintr-un oţel foarte fin şi cu mânerul din argint aurit.

— Alteţa Sa cunoaşte pe acest gentilom? Vorbi el pe şoptiie, indicându-l pe Cauvignac cu coada ochiului.

— Nu, dar dacă a intrat, trebuie să fie cunoscut de cineva.

— Nu-l cunoaşte nimeni, alteţă, şi toţi pe care i-am întrebat, îl văd astăzi pentru prima dată.

— Dar n-a putut intra fără să cunoască parola.

— Nu, desigur, răspunse maestrul de vânătoare, totuşi îndrăznesc s-o sfătuiesc pe alteţa voastră să fie foarte prevăzătoare.

— Mai întâi trebuie să ştim cine e, spuse prinţesa.

— Vom afla imediat, doamnă, răspunse, cu surâsul lui familiar, Lenet, care o însoţise pe prinţesă. I-am trimis un normand, un picard şi un breton care îl vor întreba de toate. Însă pentru un moment, alteţa voastră să nu lase impresia că-l bagă în seamă, căci s-ar putea să ne scape.

— Ai dreptate Lenet, să revenim la vânătoare.

— Cauvignac, spuse Ferguzon, cred că se vorbeşte de noi în locuri sus puse. N-ar fi rău dacă am şterge o.

— Crezi, răspunse Cauvignac, pe legea mea, atâta pagubă! Vreau să văd cerbul încolţit, fie ce-o fi.

— Ştiu şi eu că e un spectacol frumos, spuse Ferguzon, dar nu putem plăti locurile noastre mai scump decât la „hotel de Bourgogne”.

— Doamnă, spuse maestrul de vânătoare prezentându-i prinţesei cuţitul, cui vrea alteţa voastră să-i acorde onoarea de a ucide animalul?

— O păstrez pentru mine, domnule, spuse prinţesa, o femeie de rangul meu trebuie să se obişnuiască să atingă fierul şi să vadă sângele curgând.

— Namur, pregăteşte-te, se adresă archebuzierului, maestrul de vânătoare.

Archebuzierul ieşi din rând şi se apropie, cu archebuza în mână, la vreo douăzeci de paşi de animal. Prin manevra aceasta se urmărea să se ucidă cerbul cu un glonte, dacă

împins de disperare, animalul, aşa cum se întâmplă câteodată, în loc s-o aştepte pe doamna prinţesă, s-ar fi repezit spre ea.

Doamna prinţesă descălecă, apucă bine cuţitul cu mâna şi cu ochii ficşi, cu obrajii înfierbântaţi, cu buzele întredeschise, se apropie de cerbul care aproape complet înăbuşit sub mulţimea dinilor, părea acoperit cu un covor multicolor. Fără îndoială nu credea că moartea putea să vină spre el sub trăsăturile acestei frumoase prinţese, din mâna căreia mâncase de mai bine de zeci de ori. Aşa căzut în genunchi cum era, încercă să facă o mişcare lăsând să-i cadă din ochi lacrima aceea mare care însoţeşte agonia cerbului, sau a căprioarei. Dar nu mai avu timp, lama cuţitului în care se reflectă pentru o clipă o rază de soare, pătrunse până la prăsele în gâtul animalului. Sângele ţâşni stropind faţa doamnei prinţese, cerbul ridică încet capul, boncălui jalnic şi aruncă spre frumoasa lui stăpână o ultimă privire plină de reproş, se prăbuşi mort.

În acelaşi moment toate trompetele anunţară moartea şi mii de strigăte de „trăiască doamna prinţesă” izbucniră în jur, în timp ce tânărul prinţ, agitându-se în şa, bătea vesel din palme.

Doamna prinţesă smulse cuţitul din gâtul animalului, roti în jur o privire de amazoană, dădu maestrului de vânătoare cuţitul plin de sânge şi încălecă.

În clipa aceea Lenet se apropie de ea.

— Doamna prinţesă doreşte să-i spun la ce gândea în momentul când tăia gâtul bietului animal? Întrebă Lenet cu surâsul său obişnuit.

— Da, Lenet, spune, îmi face plăcere.

— La domnul de Mazarin şi ar fi vrut să fie el în locul animalului.

— Da, strigă doamna prinţesă, aşa este şi îţi jur că l-aş fi sugrumat fără milă, dar, Lenet, eşti un adevărat vrăjitor!

Apoi se întoarse către lumea din jur:

— Acum că vânătoarea s-a sfârşit, binevoiţi, domnilor, să mă urmaţi, spuse ea. Este prea târziu ca să mai atacăm încă un cerb şi, de altfel, cina ne aşteaptă.

Cauvignac răspunse la această invitaţie cu un gest foarte graţios.

— Ce faci, căpitane? Întrebă Ferguzon.

— La dracu, accept! Nu vezi că doamna prinţesă ne-a invitat la cină, aşa cum v-am promis?

— Cauvignac, dacă vrei să mă crezi, în locul dumitale, eu m-aş întoarce la spărtura din zid, spuse locotenentul.

— Ferguzon, prietene, îţi lipseşte perspicacitatea. N-ai observat ordinele pe care le-a dat acest domn îmbrăcat în negru, care seamănă grozav de bine când râde, cu o vulpe şi când nu râde, cu un bursuc. Ferguzon, spărtura este păzită şi dacă ne-am duce acolo, ar fi să arătăm că am vrea să plecăm pe unde am intrat.

— Şi atunci, ce o să facem…?

— Fii liniştit!… Răspund eu de toate…

Cu aceste asigurări, cei şase aventurieri îşi luară locul în mijlocul gentilomilor şi porniră împreună cu; i spre castel.

Cauvignac nu se înşelase: nu erau pierduţi din vedere. Lenet mergea pe margine, în dreapta îl avea pe maestrul de vânătoare, în stingă pe administratorul casei de Condé.

— Sunteţi convinşi că nimeni nu-i cunoaşte pe aceşti cavaleri? Întrebă el.

— Nimeni. Am întrebat peste cincizeci de gentilomi şi am primit acelaşi răspuns: străini pentru toată lumea.

Normandul, picardul şi bretonul se apropiară şi ei de Lenet, dar nu putură spune nici ei mai mult. Numai, normandul descoperise o spărtură în zidul înconjurător şi ca om deştept ce rea, instală acolo o pază.

— Atunci, spuse Lenet, să recurgem la metoda cea mai eficace, nu trebuie ca o mână de spioni să ne facă să îndepărtăm, fără nici un rezultat, o sută de gentilomi cinstiţi… Ai grijă, domnule intendent, ca nimeni să nu poată ieşi din curte sau din galeria în care vor pătrunde toţi

cavalerii… După ce se va închide uşa, dumneavoastră domnule maestru de vânătoare, care, în caz că se va întâmpla ceva… Acum puteţi pleca, eu n-am să-i pierd din ochi.

De altfel, n-avea mare lucru de făcut în cadrul sarcinii pe care şi-o luase. Cauvignac şi însoţitorii lui nu manifestau nici o intenţie de fugă. Cauvignac mergea în primul rând şi-şi răsucea cu eleganţă mustaţa; Ferguzon venea în urma lui, asigurat de promisiunea pe care o primise, căci cunoştea prea bine pe şeful său şi era convins că nu s-ar fi înfundat el în această vizuină, dacă n-ar fi fost sigur că există şi o altă ieşire: Barrabas şi ceilalţi trei tovarăşi ai lui, îl urmau pe locotenent şi pe căpitan, fără să se gândească la altceva decât la cina care îi aştepta: în realitate erau oameni foarte materiahşti, care abandonau ou o perfectă nepăsare partea intelectuală a relaţiilor sociale celor doi şefi în care aveau totală încredere. Totul se petrecu după cum prevăzuse consilierul şi se execută potrivit ordinelor sale. Doamna prinţesă se instala în marele salon de primire suh un baldachin care îi servea de tron: alături de ea se găsea fiul său.

Toată lumea se privea: se promisese o cină şi când colo era evident că se pregătea un discurs.

În adevăr, prinţesa se ridică şi luă cuvântul. Cuvântarea sa fu antrenantă. De data aceasta, Clémence de Maillé-Brézé nu păstră măsura şi-l atacă direct pe Mazarin: de partea lor, cei prezenţi, electrizaţi de amintirea afrontului făcut nobilimii franceze în persoana prinţilor şi poate, mai mult, din speranţa de a-şi crea, în caz de succes, nişte condiţiuni mai bune, întrerupseră de două trei ori discursul doamnei prinţese, jurând cu strigăte puternice să se ivească ilustra casă de Cohde cu fidelitate, ajutând-o să se ridice din umilirea la care voise s-o aducă Mazarin.

— Aşadar, domnilor, strigă prinţesa, terminându-şi cuvântarea, concursul vitejiei dumneavoastră, ofranda devotamentului dumneavoastră îl cere inimilor

dumneavoastră generoase, orfanul pe care îl vedeţi aici… Sunteţi prietenii noştri… Sau cel puţin aşa v-aţi prezentat… Ce puteţi face pentru noi?

Atunci, după un moment de tăcere, o tăcere plină de solemnitate, începu scena cea mai măreaţă şi cea mai emoţionantă care s-a putut vedea vreodată.

Unul dintre gentilomi se înclină salutând pe prinţesă cu tot respectul.

— Mă numesc Gérard de Montalent, spuse el, aduc cu mine patru gentilomi, prieteni ai mei. Avem cinci săbii straşnice şi două mii de pistoli pe care îi punem în serviciul domnului le Prince… Iată scrisoarea noastră de acreditare, semnată de domnul duce de la Rochefoucauld.

Prinţesa răspunse la salut, luă scrisoarea din mâna donatorului, o predă lui Lenet şi-i invită pe gentilomi să treacă în dreapta sa.

Abia îşi luară, locul indicat că se ridică un alt gentilom.

— Mă numesc Claude Raoul de Lessac, conte de Clermont, spuse el. Am venit cu şase gentilomi, prieteni ai mei. Fiecare din noi posedă o mie de pistoli. Cerem favoarea să-i vărsăm în tezaurul alteţei voastre… Suntem înarmaţi şi echipaţi şi ne este destul o singură solda pe zi… Iată scrisoarea noastră de acreditare semnată de domnul duce de Bouillon.

— Treceţi la dreapta mea, domnilor, şi credeţi în recunoştinţa mea, spuse prinţesa luând scrisoarea domnului de Bouillon, de care luase cunoştinţă ca şi de prima şi ca şi pe prima, o trecu lui Lenet.

Gentilomii se supuseră.

— Numele meu este Louis Ferdinand de Lorges conte de Duras, vorbi al treilea gentilom. Vin fără prieteni şi fără bani, având drept avere doar sabia cu care mi-am croit drum prin mijlocul duşmanilor, căci eram mediat în Bellegarde. Iată scrisoarea mea de acreditare din partea domnului viconte de Turenne.

— Veniţi, domnule! Veniţi, spuse doamna prinţesă luând scrisoarea cu o mână şi întinzându-i-o pe cealaltă ca să-i fie sărutată. Veniţi şi staţi lângă mine, vă fac unul din brigadierii mei.

Exemplu fu urmat de toţi gentilomii: fiecare avea o scrisoare de acreditare fie din panea domnului de La Rochefoucauld, fie din partea domnului de Bouillon, fie din partea domnului de Turenne; prezenta scrisoarea şi trecea la dreapta prinţesei. Când latura din dreapta se umplu prinţesa ăi trecu la stânga.

Aşa că, încetul cu încetul, fundul sălii se goli. În curând nu mai rămase decât Cauvignac cu zbirii săi, formând un singur grup asupra căruia toţi priveau cu mânie şi ameninţare, murmurând cuvinte de neîncredere.

Lenet arunca o privire spre uşă. Uşa era bine închisă. El ştia că în spatele acestei uşi se află căpitanul cu doisprezece oameni bine înarmaţi. Atunci întorcându-se spre necunoscuţi, le spuse:

— Dar dumneavoastră, domnilor, cine sunteţi? Ne faceţi cinstea să vă spuneţi numele şi să ne arătaţi scrisorile dumneavoastră de acreditare?

Sfârşitul acestei scene, al cărui început îl îngrijorase foarte mult, pe inteligentul Ferguzon, aruncă o umbră de îngrijorare pe figura cestuia, îngrijorare care se extinse şi la ceilalţi însoţitori ai lui, ce se uitau spre uşă, aşa cum făcea şt Lenet, însă şeful lor, înfăşurat cu măreţie în pelerină, rămăsese impasibil iar la invitaţia lui Lenet făcu doi paşi înainte şi o salută pe prinţesă cu multă şi pretenţioasă graţie:

— Doamnă, spuse el, mă numesc Rolano de Cauvignac, aduc pentru a vă sluji cinci gentilomi care aparţin primelor familii din Guyana, dar care vor să-şi păstreze incognito-ul.

— Dar, domnilor, aţi sosit la Chantilly fără să fi fost recomandaţi de cineva? Spuse doamna prinţesă emoţionată de agitaţia înfiorătoare care avea să urmeze arestării

acestor şase oameni suspecţi. Unde este scrisoarea dumneavoastră de prezentare?

Cauvignac, ca omul care recunoştea justeţea acestei cereri se înclină, căută în buzunarul hainei şi scoase o hârtie îndoită în patru pe care i-o dădu lui Lenet însoţind-o de un salut foarte adânc.

Lenet o desfăcu, o citi şi o expresie de bucurie îi descreţi figura încruntată până atunci de o firească îngrijorare.

În timp ce Lenet citea, Cauvignac plimba peste asistenţă o privire de învingător.

— Doamnă, şopti Lenet apropiindu-se de urechea prinţesei, închipuiţi-vă ce noroc: o scrisoare semnată în alb de domnul d'Epernon!

— Domnule, spuse prinţesa cu un surâs foarte graţios, vă mulţumesc, vă mulţumesc de trei ori, pentru soţul meu! Vă mulţumesc, pentru mine! Vă mulţumesc, pentru fiul meu!

Surprinderea îi amuţise pe toţi spectatorii.

— Domnule, spuse Lenet, actul acesta este mult prea preţios pentru a vă gândi să ni-l lăsaţi nouă fără să puneţi vreo condiţie. Astă-seară, după cină, vom sta de vorbă, dacă vreţi, şi atunci îmi veţi spune cu ce vă putem fi de folos.

Şi Lenet băgă în buzunar scrisoare în alb, pe care Cauvignac avu delicateţea să nu i-o mai ceară înapoi.

— Ei? Se adresă Cauvignac tovarăşilor lui, nu v-am spus eu că vă invităm la cină cu domnul duce d'Enghien?

— Şi acum, la masă, spuse prinţesa.

Cele două canaturi ale uşii se deschiseră şi se văzu o minunată cină servită în galeria castelului.

Masa se desfăşură foarte zgomotos: urările în sănătatea domnului le Prince, făcute de mai bine de zece ori, fură spuse de comeseni în genunchi, cu spada în mână şi cu blesteme la adresa lui Mazarin, de se cutremurau pereţii.

Fiecare cinsti aşa cum se cuvine mâncările pregătite. Chiar şi Ferguzon, prudentul Ferguzon se lăsă antrenat de buchetul vinului de Bourgogne cu care făcea cunoştinţă pentru prima oară. Ferguzon era gascon şi până atunci nu

fusese în situaţia de a aprecia decât vinurile din patria lui pe care le găsea excelente, dar care în vremea aceea, dacă ar fi să credem pe ducele de Saint-Simon, încă nu-şi căpătaseră un renume prea mare.

Dar, nu acelaşi lucru se petrecea cu Cauvignac. Apreciind din plin, vinurile „Moulin-ă-vent”, „Nuits” şi „Chambertin”, Cauvignac, nu bea prea mult. Nu uitase zâmbetul viclean al lui Lenet şi credea că va avea nevoie de un cap limpede ca să încheie cu şiretul consilier, un târg de care să nu se căiască. Aşa că prin purtarea lui atrase admiraţia lui Ferguzon, a lui Barrabas şi a celorlalţi trei prieteni ai săi care, necunoscând cauzele acestei cumpătări, fură atât de naivi încât să creadă că şelul lor făcuse o cotitură asupra lui însuşi.

Întrucât, spre sfârşitul mesei, urările de sănătate ajunseră din ce în ce mai dese, prinţesa se retrase discret, ducând cu ea pe domnul duce d'Enghien şi lăsând comesenilor toată libertatea de a continua ospăţul cât vor fi voit. De altfel, totul se petrecuse aşa cum dorise. Ea povesti în amănunţime scena din salon şi masa din galerie, omiţând un singur lucru, adică tocmai ce-i suflase Lenet la ureche în momentul când se ridica de la masă.

— Alteţa voastră să nu uite că plecăm la zece.

Era aproape nouă: doamna prinţesă începu pregătirile.

În timpul acesta, Cauvignac şi Lenet schimbară o privire între ei. Lenet se ridică. Cauvignac făcu la fel. Lenet ieşi pe o uşă mică, situată într-un colţ al galeriei, Cauvignac înţelese mişcarea şi-l urmă.

Lenet îl conduse pe Cauvignac într-un birou: aventurierul mergea în urma lui, nepăsător şi încrezător. Totuşi, în timpul drumului, mâna i se juca, neglijent, pe mânerul unui pumnal lung, vârât în centură, iar privirea arzătoare şi iute cerceta uşile întredeschise şi tapiţeriile care se mişcau la trecerea lor.

Nu se temea că va fi trădat, dar avea principiul de a fi totdeauna pregătit împotriva vreunei eventuale trădări.

Când intră în biroul luminat slab, de o lampă, dintr-o singură privire îşi dădu seama că erau singuri. Lenet îl invită să ia loc. Cauvignac se aşeză la masa pe care ardea lampa, iar Lenet de cealaltă parte a ei.

— Domnule, spuse Lenet, pentru a câştiga din primul moment încrederea gentilomului, mai înainte de toate, vă restitui scrisoarea dumneavoastră semnată în alb. Este a dumneavoastră, nu-i aşa?

— Domnule, răspunse Cauvignac, este a aceluia care o posedă, pentru că aşa cum vedeţi, nu este nici un nume deasupra numelui domnului d'Epernon.

— Când v-am întrebat dacă este a dumneavoastră, am întrebat dacă o deţineţi cu acordul domnului duce d'Epernon.

— O deţin chiar din mâna sa, domnule.

— Aşadar, nu este nici sustrasă, nici obţinută prin violenţă. Nu spun că de dumneavoastră, ci de cineva de la ţâre aţi fi putut-o primi, poate că o deţineţi printr-o a doua mână?

— Mi-a fost dată chiar de duce, v-am mai spus-o, de bună voie şi în schimbul unei hârtii pe care i-am dat-o eu.

— V-aţi angajat faţă de domnul duce d'Epernon să faceţi cu această scrisoare semnată în alb, un lucru şi nu un altul?

— Nu mi-am luat nici un angajament faţă de domnul duce d'Epernon.

— Aşadar cel care o deţine poate să se folosească de ea în deplină siguranţă.

— Da, poate.

— Atunci de ce nu o folosiţi pentru dumasavoastră?

— Pentru că păstrând-o pentru mine, n-aş putea avea decât un folos, pe când dacă v-o cedez dumneavoastră aş putea avea două.

— Şi care sunt aceste două lucruri.

— Mai întâi, banii.

— N-avem nimic.

— Voi fi modest.

— Şi al doilea?

— Un grad în armata domnilor prinţi.
— Domnii prinţi n-au armată.
— Vor avea.
— Nu v-ar conveni mai bine un brevet pentru a organiza o companie?
— Tocmai era să vă propun un asemenea aranjament.
— Rămân, atunci, banii?
— Da, rămân banii.
— Ce sumă vreţi?
— Zece mii de livre. V am spus că am să fiu modest.
— Zece mii de livre!
— Da. Îmi trebuie un avans ca să-mi armez şi echipez oamenii.
— Da, e drept, şi nu a prea muii
— Aşadar, acceptaţi?
— S-a făcut.

Lenet scoase ca brevet gata semnat, îi completă cu numele pe care i-l indică tânărul, puse sigiliul doamnei prinţese şi-l predă titularului; apoi deschizând un fel de casă de bani cu secret unde era închis tezaurul armatei rebele, scoase zece mii de livre în aur pe care le aşează în grămezi de câte douăzeci de ludovici.

Cauvignac le numără cu grijă pe toate apoi ajunse la ultima grămadă, făcu lui Lenet semn că scrisoarea semnată în alb era a lui.

Lenet o luă, o băgă în casa de bani, gândând desigur că o hârtie atât de preţioasă cum era aceasta nu putea fi păstrată, mai bine, în altă parte.

În momentul când Lenet văzu în buzunar cheia de la casa de bani, sosi un valet speriat care îi spuse că era căutat pentru nişte probleme foarte importante.

Apoi Lenet şi Cauvignac părăsiră biroul: primul, ca să-l urmeze pe servitor, Cauvignac, pentru a se reîntoarce în sala banchetului.

În acest timp, doamna prinţesă se pregătea de plecare şi anume îşi schimba rochia de ceremonie cu un costum de

amazoană potrivit şi pentru trăsură şi pentru călărie, îşi trie hârtiile, ca să le ardă pe cele inutile şi să Ie ia pe cele de valoare; îşi strânse diamantele pe care pusese să le demonteze, ca să ocupe mai puţin loc şi ca la nevoie să se poată folosi mai uşor de ele.

Domnul duce d'Enghien trebuia să meargă în costumul în care participase la vânătoare, pentru că nu fusese timp să i se facă decât acesta. Scutierul său, Vialas, trebuia să stea tot timpul lângă uşa trăsurii, călare pe calul alb, un bidiviu de rasă, ca să-l ia pe şaua mică şi să pornească în galop, dacă ar fi fost nevoie. La început s-au temut că o să adoarmă şi de aceea îl aduseseră pe Pierrot ca să se joace cu el: dar precauţiunea fusese inutilă; mândria de a se vedea îmbrăcat cu haine de bărbat îl ţinuse treaz.

Trăsurile, cu caii înhămaţi în secret ca şi cum ar fi fost pregătite ea să o conducă la Paris pe doamna vicontesă de Cambes, fuseseră trase pe o alee umbrită de crengile castanilor, unde era greu să fie observate, şi aşteptau cu portierele deschise şi vizitiii pe capră, doar la douăzeci de paşi de poarta principala a castelului. Nu se aştepta decât la semnalul care trebuia să fie o fanfară de cornuri de vânătoare. Doamna prinţesă cu ochii ţintă la pendula care arăta ora zece fără cinci minute, se ridicase şi se îndrepta spre domnul duce d'Enghien ca să-l ia de mână, când uşa se deschise dintr-o dată şi Lenet se năpusti, mai curând decât intră în cameră.

Doamna prinţesă văzându-l atât de palid şi cu privirea tulburată, se îngălbeni la rândul său.

— Dumnezeule! Spuse ea venind spre el, ce-aveţi? Ce s-a întâmplat?

— Un gentilom a sosit chiar acum şi doreşte să vă vorbească din partea regelui, spuse Lenet cu vocea sugrumată de emoţie.

— Doamne, Dumnezeule! Strigă prinţesa, suntem pierduţi! Ce e de făcut, dragă Lenet?

— Un singur lucru.

— Care?
— Să fie dezbrăcat imediat ducele d'Enghien şi să fie îmbrăcat Pierrot cu hainele sale.
— Eu nu vreau să-i dau hainele mele lui Pierrot! Strigă tânărul prinţ gata să izbucnească în lacrimi numai la ideea aceasta, în timp ce Pierrot, în culmea fericirii, nu-i venea să-şi creadă urechilor.
— Trebuie, monseniore, spuse Lenet cu acel accent apăsat pe care îl regăsim în ocaziile de mare gravitate şi care este în stare să impresioneze chiar şi pe un copil, altfel chiar în clipa asta veţi fi dus împreună cu mama dumneavoastră în aceeaşi închisoare unde este şi domnul le Prince, tatăl dumneavoastră.
Ducele d'Enghien tăcu, în timp ce Pierrot, incapabil să-şi stăpânească sentimentele, izbucnea, dimpotrivă, într-o explozie de veselie şi bucurie; amândoi fură duşi într-o cameră mică, lângă capelă, unde se făcu această schimbare.
— Ce bine că doamna prinţesă-mamă este aici, căci altfel am fi fost înfrânţi de Mazarin, spuse Lenet.
— De ce aşa?
— Deoarece curierul a trebuit să facă vizită mai întâi doamnei prinţese-mame, în anticamera căreia se găseşte în acest moment.
— Desigur că curierul regelui nu este decât un observator, un spion trimis din partea curţii.
— Desigur.
— Atunci misiunea lui este să ne ţină sub observaţie.
— Da, dar ce vă pasă, dacă nu vă ţine sub observaţie pe dumneavoastră?
— Ce vrei să spui, Lenet? Nu înţeleg.
Lenet surâse.
— Mă pricep eu, doamnă, şi răspund de toate. Daţi ordin ca Pierrot să fie îmbrăcat în hainele prinţului şi prinţul în hainele grădinarului şi eu mă însărcinez să-l pregătesc pe Pierrot.

— Oh! Dumnezeule! Cum să-l las pe fiul meu să plece singur!

— Doamnă, fiul dumneavoastră va pleca împreună cu mama sa.

— Imposibil.

— De ce? Dacă s-a găsit un fals duce d'Enghien se va găsi şi o falsă prinţesă de Condé.

— Oh! Acum, înţeleg, e minunat! Înţeleg, bunul meu Lenet, dragul meu Lenet, dar cine o să. Mă înlocuiască, adăugă prinţesa puţin îngrijorată.

— Fiţi liniştită, doamnă, răspunse consilierul netulburat, prinţesa de Condé de care vreau să mă folosesc şi pe care o pregătesc ca să fie ţinută sub observaţia spionului domnului de Mazarin, s-a şi dezbrăcat în mare grabă şi acum când vă vorbesc, este în patul dumneavoastră.

Iată cum se petrecuse scena despre care Lenet îi raportase prinţesei.

În timp ce în sala de banchet, gentilomii continuau să bea făcând urări de sănătate pentru domnii prinţi şi blestemându-l pe Mazarin, în timp ce Lenet ducea cu Cauvignac, în birou, tratative pentru schimbul scrisorii semnate în alb, în timp ce, în sfârşit, doamna prinţesă îşi lăcca ultimele pregătiri de plecare, un călăreţ, însoţit de lacheul său se prezentase la poarta principală a castelului şi sunase.

Portarul îi deschise, dar, în spatele portarului, noul venit dădu peste halebardierul pe care îl cunoaştem.

— De unde veniţi, întrebă acesta.

— De la Mantes, răspunse călăreţul.

Până aici lotul fu în ordine.

— Unde mergeţi? Continuă halebardierul.

— La doamna prinţesă-mamă de Condd, apoi la domna prinţesă şi, în cele din urmă, la domnul duce d'Enghien.

— Nu se poate intra! Spuse halebardierul barând drumul cu halebarda.

— Ordinul regelui! Răspunse călăreţul scoţând o hârtie din buzunar aceste cuvinte de temut, halebarda se coborî, santinela strigă, un ofiţer al casei prinţului se apropie în grabă, iar mesagerul majestăţii sale prezentând scrisoarea de împuternicire fu introdus de îndată în npartamentele princiare.

Din fericire Chantilly era mare, iar apartamentul doamnei prinţese-mame era departe de galeria unde se petreceau ultimele scene ale ospăţului acela zgomotos pe care l-am povestit.

Dacă trimisul regal ar fi cerut să vorbească mai întâi cu doamna prinţesă şi cu fiul său, totul ar fi fost pierdut cu adevărat. Însă eticheta voia ca el să salute mai întâi pe prinţesa-mamă. Primul valet îl introduse Într-un birou mare de lângă dormitorul alteţii sale.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule, îi spuse el, alteţa sa s-a simţit indispusă alaltăieri, dintr-o dată, şi i s-a luat sânge a treia oară acum mai puţin de două ore. Am să-i anunţ sosirea dumneavoastră şi imediat voi avea onoarea să vă poftesc înăuntru.

Gentilomul înclină capul în semn de acceptare şi rămase singur, fără să observe că prin broaştele uşilor, trei capete curioase îi urmăreau purtarea şi încercau să-l recunoască.

Mai întâi Pierre Lenet, apoi Vialas, scutierul prinţului, şi în sfârşit la Roussiere, maestrul de vânătoare. În cazul când unul din ei l-ar fi recunoscut pe gentilom, ar fi intrat şi sub pretextul că-i ţin companie ar fi început să discute cu el ca să-l distreze şi să câştige timp.

Dar niciunul din el nu-l recunoscură pe cel pe care trebuiau să-l câştige. Era un tânăr frumos în costum de infanterist. El privea portretele de familie de pe pereţi: mobilierul din cameră, şi în special portretul prinţesei-mame, la care urma să fie introdus şi care fusese executat la momentul cei mai frumos al vieţii şi al frumuseţii sale, dar le privea pe toate cu atâta indiferenţă încât se putea

traduce din ea un adevărat dezgust pentru misiunea ce i se încredinţase. '

Credincios promisiunii făcute, valetul reveni după câteva minute ca să-l conducă pe cavaler la prinţesa-mamă.

Charlotte de Montmorency se aşezase în capul oaselor, doctorul Bourdelot, medicul o părăsise şi în uşă se întâlni cu ofiţerul pe care îl salută foarte ceremonios şi care îi răspunse cu aceeaşi politeţe.

Când auzi paşii vizitatorului şi cuvintele pe care acesta le schimbă cu doctorul, prinţesa făcu repede un semn, înspre spaţiul dintre perete şi pat, şi atunci tapiţeria cu franjuri grele, care era prinsă în jurul patului, cu excepţia laturei pe care prinţesa o dăduse la o parte ca să primească vizita, se agita imperceptibil vreo două, trei secunde.

În adevăr, se găseau acolo, în spaţiul dintre pat şi perete, tânăra prinţesă de Condé, care intrase printr-o uşă secretă din perete, şi Lenet, nerăbdător să afle, chiar de la începutul întrevederii, ce căuta la Chantilly mesagerul trimis de rege la cele două prinţese.

Ofiţerul înaintă în cameră trei paşi şi se înclină cu un respect care nu era comandat numai de etichetă.

Doamna prinţesă-mamă avea larg deschişi ochii ei mari, negri, cu aerul unei regine gata să izbucnească în mânie: tăcerea sa era plină de furtună. Mâna ei albă, de o albeaţă mată şi mai albă acum după ce i se luase de trei ori sânge, făcu semn spre mesager ca să i se predea scrisoarea pe care o adusese.

Căpitanul întinse mâna spre prinţesă şi depuse respectuos în mâna acesteia scrisoarea Annei de Austria. Apoi aşteptă ca prinţesa să citească cele patru rânduri pe care le conţinea.

— Foarte bine, murmură prinţesa-mamă îndoind hârtia cu un sânge rece prea accentuat pentru a nu fi afectat: înţeleg intenţia reginei, oricât ar fi ea de ascunsă sub cuvinte politicoase, sunt prizoniera dumneavoastră.

— Doamnă… Spuse ofiţerul încurcat.

— O prizonieră uşor de păzit, domnule, spuse doamna de Conde, căci nu sunt în stare să fug prea departe. Şi după cum aţi văzut, când aţi intrat, am aici un paznic foarte sever: medicul meu, domnul Bourdelot.

Spunând acestea, prinţesa-mamă îşi opri mai insistent privirea asupra mesagerului, a cărui fizionomie îi păru destul de plăcută aşa că îşi mai reduse din primirea acră, rezervată purtătorului unui asemenea ordin.

— Îl ştiam pe domnul de Mazarin capabil de violenţele cele mai odioase, dar încă nu-l cunoşteam atât de furios ca să se teamă de o femeie bătrână şi bolnavă, de o biată văduvă şi de un copil, pentru că bănuiesc că ordinul pe care l-aţi adus priveşte şi pe prinţesa, fiica mea, şi pe ducele, nepotul meu.

— Doamnă, spusese tânărul, sunt disperat că alteţa voastră mă judecă după misiunea pe care am nefericirea să fiu obligat să îndeplinesc. Sosisem la Manes purtător al unui mesaj pentru regină. „Post scriptum”-ul mesajului îl recomanda pe mesager majestăţii sale. Regina a avut atunci bunătatea să-mi ceară să rămân în apropierea sa, socotind, după toate aparenţele, că ar fi putut să aibă nevoie de mine. Două zile mai târziu, regina m-a trimis aici: am primit această misiune şi era datoria mea să o fac, oricare ar fi fost misiunea cu care majestatea sa binevoise să mă însărcineze, dar îndrăznesc să spun că n-am cerut-o şi că aş fi refuzat-o, dacă regii ar fi persoane care să suporte să li se refuze ceva.

Spunând aceste cuvinte, ofiţerul se înclină încă o dată, tot atât de respectuos pe cât o făcuse prima dată.

— Apreciez explicaţia dumneavoastră şi sper că, după ce mi-aţi dat-o pot fi o bolnavă liniştită. Totuşi, feră înconjur, spuneţi-mi, domnule, adevărul. Voi fi păzită până şi în camera mea, cum s-a procedat cu sărmanul meu fiu, la Vincennes? Am să am voie să scriu, iar scrisorile mele vor fi sau nu cercetate? Dacă, împotriva tuturor aparenţelor, boala mea mi-ar permite vreodată să mă ridic, mi se vor limita plimbările?

— Doamnă, iată indicaţia pe care regina mi-a făcut cinstea să mi-o di i personal, răspunse ofiţerul.

„Asiguraţi-o pe verişoara mea de Condé, mi-a spus majestatea sa, că voi face pentru domnii prinţi tot ceea ce siguranţa statului îmi va permite să fac. Prin această scrisoare, o rog, să primească pe unul din ofiţerii mei, care să servească de intermediar între ea şi mine pentru mesajele pe care mi le va trimite. Acest ofiţer vei fi dumneata, a adăugat regina”.

— Iată, doamnă, continuă tânărul cu aceleaşi demonstraţii respectuoase, care au fost cuvintele exacte ale majestăţii sale.

Prinţesa ascultase această explicaţie cu atenţia care se cere pentru a surprinde, într-o notă diplomatică, nuanţele care s-ar putea desprinde dintr-un cuvânt aşezat în cutare, sau cutare loc, sau dintr-o virgulă pusă în cutare sau cutare loc.

Apoi, după un moment de gândire, prinţesa, văzând desigur în acest mesaj tot ceea ce se temuse să vadă la început, adică un spionaj din apropiere, îşi muşcă buzele şi spuse:

— Domnule, veţi locui la Chantilly, aşa cum doreşte regina şi în plus veţi preciza care apartament vă este mai plăcut şi mai comod ca să vă îndepliniţi misiunea şi acel apartament vă va fi pus la dispoziţie.

— Doamnă, răspunse gentilomul încruntându-se uşor, am avut onoarea să explic alteţei voastre multe lucruri rare nu intrau în instrucţiunile prirnile. Eu, un biet ofiţer şi mai ale” un modest, curtezan, sunt periculos plasat între mânia alteţei voastre şi voinţa reginei, totuşi, mi se pare că alteţa voastră ar putea da dovadă de mai multă generozitatea abţinându-se să umilească un om care nu este decât un instrument pasiv. Doamnă, este supărător pentru mine să am de făcut ceea ce fac. Însă pentru că regina a ordonat, este de datoria mea să mă supun cu religiozitate ordinelor

sale. Eu n-aş fi cerut această slujbă şi aş fi fost fericit să-i fi fost încredinţată altcuiva: cred că am spus destul…

Şi ofiţerul îşi ridică fruntea cu figura împurpurată, ceea ce făcu să roşească şi fruntea semeaţă a prinţesei.

— Domnule, răspunse ea, în orice rang ne-am situa în societate, aşa cum aţi spus-o şi dumneavoastră, datorăm supunere majestăţii sale. Voi urma exemplu pe care mi l-aţi dat şi mă voi supune, aşa cum vă supuneţi şi dumneavoastră, dar trebuie, totuşi, să înţelegeţi cât e de greu să nu poţi primi un gentilom demn ca dumneavoastră, Iară să ai libertatea de a face în cinstea lui, onorurile casei aşa cum i se cuvine. Începând din acest moment, dumneavoastră sunteţi stăpân în casa aceasta. Porunciţi.

Ofiţerul salută până la pământi pe prinţesă şi răspunse:

— Doamnă, doamne fereşte, nu voi uita distanţa care mă separă de alteţa voastră şi respectul pe care îl datorez casei sale. Alteţa voastră va continua să dea ordine în castel, iar eu voi fi cel dintâi dintre servitorii săi.

Cu aceste cuvinte, tânărul gentilom se retrase fără fasoane, fără slugărnicie, fără aroganţă, lăsând pe prinţesa-mamă agitată de o mânie cu atât mai intensă cu cât nu putea învinui un mesager atât de discret şi de respectuos.

Aşa că Mazarin fu obiectul unei discuţii care se desfăşură lângă patul prinţesei-mame şi care l-ar fi trăsnit pe ministru dacă blestemele ar fi avut puterea să ucidă, aşa cum fac gloanţele din puşcă.

În anticameră gentilomul regăsi pe lacheul care îl anunţase.

— Acum, domnule, spuse acesta apropiindu-se de mesager, doamna prinţesă de Condé, căreia i-aţi solicitat audienţă din partea reginei, consimte să vă primească, binevoiţi să mă urmaţi.

Ofiţerul înţelese acest subterfugiu care servea să salveze mândria prinţilor şi păru tot atât de recunoscător de favoarea care i se făcea ca şi când această favoare n-ar fi

fost impusă din ordin de sus. Străbătu, deci, apartamentele precedate de lacheu şi ajunse la uşa dormitorului prinţesei.

Ajuns acolo, valetul se întoarse spre el şi-i spuse:

— Doamna prinţesă s-a urcat în pat, după ce s-a înapoiat de la vânătoare şi pentru că este obosită, o să vă primească culcată. Pe cine să anunţ alteţei sale?

— Anunţaţi-l pe domnul baron de Canolles, din partea majestăţii sale regina regentă, răspunse tânărul gentilom.

La acest nume, pe care îl auzise din pat, presupusa prinţesă Seu o mişcare de uimire care, dacă ar fi fost văzută, i-ar fi compromis cu totul identitatea. Aşa că, trăgându-şi, cu mâna dreaptă, boneta foarte pe ochi iar cu stânga, plapuma până la bărbie:

— Intraţi, spuse ea, cu o voce schimbată.

Ofiţerul intră.

DOAMNA DE CONDÉ.

I.

Canolles fu introdus într-o cameră mare, cu pereţii acoperiţi cu tapiţerii întunecate, luminate, doar, de o lampă de noapte aşezată pe o consolă între două ferestre: la lumina slabă pe care o răspindca, se putea distinge, totuşi, deasupra lămpii, un mare portret teprezentând o femeie, în picioare, ţinând de mână un copil. În cele patru colţuri ale ramei străluceau trei flori de crin de aur cărora era destul să le îndepărtezi banderola pusă de-a curmezişul ca să faci din ele cele trei llori de crin din blazonul Franţei. În sfârşit, în adâncimea unui mare alcov în care lumina aceasia slabă abia dacă pătrundea, se putea distinge sub grelele perdele ale patului, femeia asupra căreia numele baronului de Canolles produsese un efect atât de neobişnuit.

Gentilomul reluă formalităţile obişnuite, adică făcu spre pat cei trei paşi de rigoare, salută şi mai făcu încă trei paşi: apoi, cele două servitoare care, desigur că o ajutaseră pe doamna prinţesă să se urce în pat, se retraseră, valeiul închise uşa, iar Canolles rămase singur cu prinţesa.

Nu Canolles putea să înceapă convorbirea; aşteptă deci să i se adreseze cuvântul; însă, cum, din partea sa, prinţesa părea*că vrea să păstreze o tăcere încăpăţânată tânărul ofiţer se gândi că era mai bine să treacă peste convenienţe decât să rămână mai departe într-o situaţie atât de stingheră; el nu se îndoia, totuşi, că furtuna, încă înfrânată în această tăcere dispreţuitoare, avea să izbucnească 4a primele cuvinte care avea să o spargă şi că avea să suporte o altă mânie a unei prinţese şi încă mai de temut decât prima, pentru că aceasta era mai tânără şi direct vizată.

Însă excesul acesta de afront care i se făcea îl încuraja pe tânărul gentilom; închinându-se a treia oară, după cum se cuvenea, adică salutând rece şi tacticos, prevestire a proastei dispoziţii care îi înfierbânta capul lui de gascon, spuse:

— Doamnă, am avut onoarea să cer din partea majesăţii sale reginei regente o audienţă alteţei voastre. Alteţa voastră a binevoit să mi-o acorde. Acum, ar vrea alteţa voastră să mă copleşească cu atâta bunătate şi să-mi exprime printr-un cuvânt, sau un semn, că a binevoit să-mi observe prezenţa şi că este gata să mă asculte?

O mişcare a perdelelor şi sub plapumă îl anunţă pe Canolles că avea să i se răspundă.

În adevăr, se auzi o voce aproape sufocantă, atât era de emoţionată:

— Vorbiţi, domnule, vă ascult.

Canolles luă un ton oratoric şi începu.

— Majestatea sa regina m-a trimis pe lângă dumneavoastră, doamnă, pentru a o asigura pe alteţa voastră de dorinţa pe care o tare de a continua cu ea cele mai bune legături de prietenie.

O mişcare vizibilă se produse în spaţiul dintre pat şi perete, iar prinţesa îl întrerupse pe orator:

— Domnule, spuse ea cu glasul întretăiat, nu mai pomeniţi de prietenia care domneşte între majestatea sa regina şi

casa de Condé, sunt dovezi contrarii în celulele din donjonul de la Vincennes.

— Hait, se gândi Canolles, se pare că s-au înţeles să repete toţi acelaşii lucru.

În acest timp, o nouă mişcare, pe care mesagerul nu o observă, se petrecu între pat şi perete. Prinţesa continuă:

— În definitiv, domnule, ce doriţi?

— Eu nu vreau nimic, doamnă, spuse Canolles, îndreptându-se. Majestatea sa regina, vrea să intru în castel, vrea ca eu să-i ţin companie alteţei voastre, oricât de nedemn aş fi pentru această onoare, vrea să contribui cu toate puterile mele la restabilirea bunei înţelegeri între cei doi prinţi de sânge regal, dezbinaţi fără motiv, într-o vreme atât de dureroasă.

— Fără motiv! Strigă prinţesa, pretindeţi că ruptura dintre noi nu are motive?

— Iertaţi-mă, doamnă, continuă Canolles. Eu nu pretind nimic, eu nu sunt judecător, eu nu sunt decât interpret.

— Şi, aşteptând ca această bună înţelegere să se restabilească, regina mă spionează, sub pretext că…

— Aşadar, spuse Canolles exasperat, eu sunt spion! Iată în sfârşit aruncat cuvântul! Li mulţumesc alteţei voastre pentru sinceritate.

Şi în disperare care începuse să-l cuprindă, Canolles făcu una din acele frumoase mişcări pe care le caută cu atâta aviditate pictorii pentru tablourile lor, actorii pentru scenele lor.

— Aşadar, s-a spus, s-a hotărât, sunt spion! Continuă Canolles. Ei bine! Vă rog să mă trataţi cum sunt trataţi mizerabilii de acest fel; uitaţi că sunt trimisul unei regine, că această regină răspunde de toate faptele mele, că nu sunt decât un atom care ascultă de vorba sa. Puneţi-vă lacheii să mă izgonească, puneţi-vă gentilomii să mă ucidă, puneţi în faţa mea oameni cărora să le pot răspunde cu bâta sau cu sabia, dar binevoiţi să nu insultaţi, cu atâta cruzime, un ofiţer care îşi îndeplineşte datoria de soldat şi

de supus, dumneavoastră, doamnă, care sunteţi situată atât de sus prin naştere, prin merit şi prin nenorocire.

Aceste cuvinte ţâşnite din inimă, dureroase ca un geamăt, ascuţit ca un reproş, trebuiau să producă şi-şi produseră efectul. Ascultându-le, prinţesa se ridică, se sprijini în cot, cu ochii strălucitori, cu mâna Iremurândă şi făcu un gest plin de nelinişte spre mesager.

— Departe de mine intenţia de a insulta un atât de viteaz gentilom ca dumneavoastră. Nu, domnule de Canolles, nu, eu nu pun la îndoială loialitatea dumneavostră, iertaţi-mi cuvintele, ele sunt jignitoare, aşa este, dar n-am vrut să vă jignesc. Nu, nu, sunteţi un caracter nobil, domnule baron, şi vă dau deplină dreptate.

Şi, întrucât, ca să spună cuvintele acestea pornite, desigur, din mişcarea generoasă care i le smulsese din inimă, prinţesa înaintase, fără să vrea, dincolo de cercul de umbră pe care îl formau perdelele patului, i se văzu fruntea albă sub bonetă, părul blond căzându-i în cozi, buzele de roşu puternic şi ochii umezi şi dulci. Canolles tresări, căci în faţa ochilor lui trecu o viziune şi i se păru că respiră din nou un parfum a cărui simplă amintire îl ameţea. I se păru că se deschisese în faţa lui o uşă de aur prin care trec, de obicei, visele frumoase şi prin care pătrundeau acum pentru el, gânduri surâzătoare şi bucuriile dragostei. Privirea i se opri mai sigură şi mai clară asupra patului prinţesei şi, în scurtul interval al unei secunde, în strălucirea grăbită a unui fulger care-i lumină tot trecutul, recunoscu în prinţesa culcată în faţa lui, pe vicontele de Cambes.

De altfel, de câteva momente agitaţia care îl stăpânea era atât de mare încât falsa prinţesă putuse s-o punş pe seama reproşului supărător care îl făcuse să sufere atât şi întrucât mişcarea pe care o făcuse nu durase după cum am spus, mai mult de o secundă, iar ea avusese grijă să se retragă aproape imediat în penumbră, să-şi acopere ochii şi să-şi ascundă mâna atât de albă şi subţire care ar fi putu-o trăda,

încercă din nou, emoţionată, dar fără grijă, să reia conversaţia de acolo de unde o lăsase.

— Ce spuneaţi, domnule? Spuse tinăra.

Însă Canolles era uimit, fascinat; vedeniile treceau şi iar treceau prin faţa ochilor săi, ideile i se învolburau, îşi pierduse memoria, raţiunea; era gata să-şi piardă respectul şi să întrebe. Un singur instinct, acela poate pe care Dumnezeu îl pune în inima celor care iubesc şi pe care femeile îl numesc timiditate şi care nu este altceva decât zgârcenie, îl sfătui pe Canolles să se prefacă mai departe şi să aştepte, ca să nu-i zboare visul, ca să nu compromită fericirea întregii lui vieţi, printr-un cuvânt imprudent, pronunţat fără chibzuinţă.

Nu mai făcu nici un gest, nu mai adăugă nici un cuvânt pe lângă ce era strict obligat să spună sau să facă. Dumnezeule! Ce-o să se întâmple cu el, dacă această mare prinţesă l-ar recunoaşte deodată, dacă l-ar detesta, aici în castelul Chantilly, cum îl sfidase în hanul jupânului Biscarros; dacă ar reveni asupra acuzaţiilor la care renunţase şi dacă ar crede că, datorită unui titlu oficial, el ar căuta să continue o urmărire scuzabilă faţă de vicontele sau vicontesă de Cambes, însă insolentă şi aproape criminală când era vorba de o prinţesă de sânge?

„Însă, se gândi el deodată, e posibil ca o prinţesă dintr-o asemenea familie şi de un asemenea rang să fi călătorit singură, însoţită, doar de un servitor”.

Şi aşa cum se întâmplă în astfel de împrejurări în care spiritul şovăitor şi tulburat caută să se sprijine pe ceva, Canolles, pierdut, îşi roti privirea în jur şi ochii i se opriră pe portretul femeii aceleia care-şi ţinea copilul de mână.

Atunci un fulger îi lumină mintea şi fără să vrea se apropie de tablou.

La rândul său, falsa prinţesă nu-şi putu stăpâni un strigăt Uşor şi când, auzind strigătul, Canolles se întoarse, îi văzu figura complet acoperită.

„Oh! Oh! Se întrebă Canolles, dar asta ce-o mai fi însemnând? Ori este prinţesa pe care am întâlnit-o pe drumul spre Bordeaux, ori am fost păcălit, căci nu este ea cea din pat. Dar, oricum, o să vedem”.

— Doamnă, spuse el deodată, nu ştiu ce să cred despre tăcerea dumneavostră însă mi-am dat seama…

— Ce v-aţi dat seama? Întrebă repede doamna din pat.

— Mi-am dat seama că am avut nenorocirea să vă inspir şi dumneavoastră aceeaşi părere pe care i-am inspirat-o doamnei prinţese-mame.

— Ah! Nu se putu feri să nu răsufle uşurată vocea din pat.

Cuvintele lui Canolles poate că nu erau perfect logice şi jucau doar rolul unei deschideri de conversaţie. Însă lovitura fusese dată. Canolles observase mişcarea de îngrijorare care îl întrerupsese şi mişcarea de bucurie cu care fuseseră primite ultimele sale cuvinte.

— Numai că nu sunt mai puţin obligat să spun alteţei voastre, oricât de neplăcut i-ar fi acest lucru, că trebuie să rămân în castel şi s-o însoţesc pe alteţa voastră oriunde i-ar place să meargă, spuse ofiţerul.

— Aşadar, strigă prinţesa, nu pot fi singură nici măcar în camera mea? Oh! Domnule, dar e mult mai mult decât josnicie în toate acestea!

— I-am spus alteţei voastre care îmi sunt instrucţiunile, dar alteţa voastră să fie liniştită, adăugă Canolles fixând o privire sfredelitoare asupra doamnei din pat şi apăsând pe fiecare cuvânt, căci ea ştie mai bine decât oricine că ştiu să mă supun rugăminţii unei femei.

— Eu? Strigă prinţesa cu un accent în care se simţea mai mult încurcătură decât uimire, cu adevărat, domnule, nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, nu ştiu la ce împrejurări faceţi aluzie.

— Doamnă, continuă ofiţerul înclinându-se, credeam că valetul care m-a introdus îi spusese alteţei voastre numele meu. Sunt baronul de Canolles.

— Ei şi! Spuse prinţesa cu o voce destul de puternică, ce-mi pasă mie de asta, domnule?

— Credeam că întrucât am avut fericirea să fi fost agreabil alteţei voastre…

— Mie? Şi mă rog, în ce fel? Continuă vocea cu o alterare în glas care îi amintea lui Canolles o anumită intonaţie foarte enervată, dar în acelaşi timp foarte timidă, care îi rămăsese întipărite în minte. Canolles socoti că mersese destul de departe; de altfel aproape că era lămurit.

— Neexecutând întocmai instrucţiunile pe care le-am primit, adăugă el cu aerul celui mai profund respect.

Prinţesa păru liniştită.

— Domnule, nu vrreau să vă pun în situaţia de a greşi, executaţi-vă instrucţiunile oricare ar fi ele.

— Doamnă, răspunse Canolles, încă nu ştiu, din fericire, cum se persecută o femeie, şi cu atât mai puţin cum poate fi ofensată o prinţesă. Am onoarea să repet alteţei voastre ceea ce am mai spus şi doamnei prinţese-mame că sunt prea supusul său servitor… Binevoiţi fără să-mi daţi cuvântul de onoare că nu veţi ieşi din castel fără să fiţi însoţită de mine şi vă lipsesc de prezenţa mea, care îmi dau bine seama, trebuie să fie detestabilă alteţei voastre.

— În acest caz, domnule, înseamnă că nu veţi executa ordinul pe care îl aveţi?… Spuse repede prinţesa.

— Voi face ceea ce conştiinţa îmi spune că trebuie să fac.

— Domnule de Canolles, spuse vocea, vă jur că nu voi ieşi din Chantilly fără să vă previn.

— În acest caz, doamnă, iertaţi-mă dacă am fost cauza involuntară a supărării dumneavoastră de un moment. Alteţa voastră nu mă va mai revedea decât atunci când mă va chema, spuse Canolles înclinându-se până la pământ.

— Vă mulţumesc, baroane, spuse vocea cu o expresie de bucurie care păru că găseşte ecou în spatele draperiilor din jurul patului. Duceţi-vă, duceţi-vă, vă mulţumesc, mâine voi avea plăcerea să vă revăd.

De data aceasta, baronul, recunoscu, fără nici o posibilitate de îndoială, şi vocea şi ochii şi surâsul nespus de voluptos al fiinţei încântătoare care îi alunecase printre degete, dacă ne putem exprima aşa, în seara aceea în care sosise cavalerul necunoscut care îi adusese ordinul din partea ducelui d'Epernon. Era acelaşi parfum îmbătător, aceeaşi adiere călduţă şi ameţitoare pe care le întâlnise atunci.

O ultimă privire aruncată spre portretul, atât de slab luminai, îi arătă baronului, ai cărui ochi începuseră să se obişnuiască tot mai mult cu semi-Întunericul, nasul acvilin al familiei Mailld, părul negru şi ochii înfundaţi ai prinţesei; pe când în faţa lui femeia, care jucase primul act al rolului atât de dificil la care se angajase, avea ochii mari, nasul drept, nările largi, cute la colţul gurii din obişnuinţa surâsului şi obrajii bucălaţi, care îndepărtează ideea oricărei meditaţii.

Canolles ştia acum tot ce voise să ştie, aşa că salută cu acelaşi respect de parcă ar fi avut a face chiar cu prinţesa şi se retrase în apartementul care îi fusese rezervat.

II.

Canolles încă nu ştia ce să facă; aşa că, după ce intră la el, începu să umble în lung şi în lat, aşa cum fac oamenii nehotărâţi, fără să-l fi observat pe Castorin, care îl aşteptase să se întoarcă şi de cum îl văzuse venhd se ridicase şi se ţinea după el, cu haina de casă întinsă, în spatele căreia dispăruse cu totul.

Castorin se lovi de un scaun, Canolles se întoarse.

— Ei bine! Îi strigă el, ce faci cu haina de casă?

— Aştept ca domnul să se dezbrace.

— Nu ştiu dacă am să mă dezbrac. Pune haina pe un scaun şi aşteaptă.

— Cum domnul nu se dezbracă? Întrebă Castorin care, valet capricios de felul lui, părea în seara aceea mai ursuz ca de obicei. Domnul nu crede că o să se culce repede?

— Nu.

— Atunci, când crede domnul că o să se culce?
— Ce te priveşte?
— Mă priveşte chiar foarte mult, pentru că sunt foarte obosit.
— Ah! Da? Spuse Canolles oprindu-se şi privindu-l pe Castorin drept în faţă, eşti foarte obosit? Şi gentilomul citi vizibil pe figura lacheului acea expresie impertinentă a slugilor care mor de dorinţa de a fi date afară.
— Foarte obosit, spuse Castorin.
Canolles ridică din umeri.
— Ieşi, spuse el, stai în aticameră, când voi avea nevoie am să te sun.
— Îl previn pe domnul că dacă întârzie mult, n-o să mă mai găsească în aticameră.
— Şi unde o să fii, mă rog.
— În pat. Cred că după ce am făcut două sute de leghe, e timpul de culcat.
Domnule Castorin eşti un bădăran, spuse Canolles.
— Dacă domnul crede că un bădăran nu este demn să fie lacheul său, am să-l scutesc de serviciile mele, răspunse Castorin luându-şi un iu i din cele mai solemne cu putinţă.
Ieşirea lui Castorin nu-l găsise pe Canolles într-un moment de dispoziţie, căci dacă valetul ar fi avut posibilitatea să întrevadă măcar lui luna care dospea în sufletul stăpânului său este sigur că, oricât de zorit ar fi fost să fie liber, ar fi aşteptat un alt moment ca să-i facă propunerea pe care se încumetase să o facă. De acea gentilomul se îndreptă spre lacheu, apucă, între degetul mare şi arătător, un nasture de la jiletcă, gest devenit familiar unui mare om, cum nu fusese niciodată bietul Canolles, şi-i spuse.
— Ia mai spune o dată!
— Mai spun, răspunse Castorin cu aceeaşi impertinenţă, că dacă domnul nu este mulţumit de mine, îl voi scuti pe domnul de serviciile mele.
Canolles îi dădu drumul lui Castorin şi se duse foarte grav să-şi ia bastonul. Castorin înţelese despre ce era vorba.

— Domnule! Strigă el, aveţi grijă ce faceţi. Eu nu mai sunt un simplu lacheu; sunt în serviciul doamnei prinţese.

— Aşa? Spuse Canolles, coborând bastonul ridicat, gata să lovească, aşa? Va să zică ejti în serviciul doamnei prinţese?

— Da, domnule, spuse Castorin, cu mândrie.

— Şi cine te-a angajat în acest serviciu?

— Domnul Pompée, intendentul său.

— Domnul Pompée?

— Da.

— Aşa? De ce nu mi-ai spus asta imediat! Strigă Canolles. Da, da, ai dreptate să pleci din serviciul meu! Uite doi pistoli ca să te despăgubesc de loviturile pe care eram gata să ţi le dau.

— Oh! Spuse Castorin, neîndrăznind să ia banii. Ce înseamnă asta? Domnul vrea să-şi bată joc de mine?

— De loc. Din contră, fă-te lacheul doamnei prinţese, prietene. Dar spune-mi, de când trebuie să-ţi iei serviciul în primire?

— Din clipa în care domnul îmi va reda libertatea.

— Bine! Îţi voi reda libertatea începând de mâine de dimineaţă.

— Şi până mâine de dimineaţă?

— Până atunci continui să rămâi lacheul meu şi trebuie să mă asculţi.

— Cu dragă inimă! Ce porunceşte, domnul? Spuse Castorin, hotărându-se să ia cei doi pistoli.

— Pentru că ţi-e atât de somn, îţi poruncesc să te dezbraci şi să te culci în patul meu.

— Cum? Ce vrea să spună domnul? Nu pricep.

— Nici nu e nevoie să pricepi, ci să asculţi, asta e tot. Dezbracă-te, te ajut şi eu.

— Cum? Să mă ajutaţi dumneavoastră?

— Sigur că da: pentru că tu ai să joci roiul cavalerului de Canolles, iar eu pe al lui Castorin.

Şi, fără să mai aştepte acordul lacheului, baronul îi scoase jiletca cu care se îmbrăcă el, îi luă pălăria pe care şi-o puse

pe cap şi închizându-l în cameră mai înainte de a-şi fi revenit din surpriză, coborî scările în goană.

În sfârşit, Canolles începuse să se lămurească în tot acest mister, deşi unele din evenimente îi rămâneau încă învăluite în ceaţă. Tot ce văzuse şi auzise în ultimele două ore nu i se păreau câtuşi de puţin fireşti. Purtarea fiecărui om din Chantilly era calculată: toate persoanele pe care le întâlnea îi păreau că joacă un rol şi totuşi amănuntele se topeau într-o armonie generală care dovedea supraveghetorului trimis de regină că, dacă nu voia să înghită o imensă păcăleală, trebuie să fie de două ori mai atent faţă de ceea ce se petrece în jurul său.

Apropierea dintre Pompée şi vicontele de Cambes lămurea multe îndoieli.

Dar cele care totuşi îi mai rămăsese lui Canolles se risipiră în momentul când, abia ieşit în curte, observă cu tot întunericul de afară, că patru oameni se apropiau şi se pregăteau să intre pe aceeaşi uşă pe care ieşise el; şi aceşti patru oameni erau conduşi de acelaşi valet care îl introdusese pe el la cele două prinţese. Un alt om, înfăşurat în pelerină, venea în spatele lor.

În prag, mica trupă se opri, aşteptând ordine din partea omului cu pelerina:

— Ştii unde stă, se adresă el valetului, îl cunoşti, pentru că l-ai condus. Supraveghează-l în aşa fel încât să nu poată ieşi. Aşează-ţi oamenii pe scară, pe coridor, unde vrei, nu mă interesează, numai să nu bănuiască nimic, să fie el păzit, în loc ca el să le păzească pe alteţele lor.

Canolles se făcu mai de nevăzut decât o nălucă, în colţul în care noaptea arunca întunericul cel mai de nepătruns. De acolo, văzând, fără să fie văzut, observă cum dispărură pe uşă cei cinci paznici care îi erau destinaţi, în timp ce omul înfăşurat în manta, după ce se încredinţă că îi executau ordinul ce le dăduse, se întoarse pe drumul pe unde venise.

„Asta tot nu spune mare lucru, îşi spuse Canolles urmărindu-l cu ochii, căci necazul lor pe mine poate să-i

facă să mă trateze la fel. Acum ar mai lipsi ca ticălosul acesta de Castorin să strige, să cheme în ajutor, să facă vreo prostie!… Păcat că nu mi-a dat prin gând să-l fi legat. Din păcate acum e prea târziu. Să începem, însă, inspecţia”.

Apoi, după ce aruncă în jurul lui o privire cercetătoare, Canolles străbătu curtea şi ajunse la aripa clădirii în spatele căreia erau situate grajdurile.

Toată viaţa din castel părea că se refugiase în această parte a clădirii. Se auzeau cai nechezând şi oameni alergând grăbiţi. În şelărie răsuna zăngănit de zăbale şi de hamuri. Se scoteau căleşti din remize iar voci înfundate de teamă, pe care le puteai, totuşi, surprinde dacă încordai auzul, se chemau sau îşi răspundeau.

Un moment, Canolles se opri să asculte. Nu era nici o îndoială, se pregătea o plecare.

Străbătu din nou distanţa dintre cele două aripi ale clădirii, trecu pe sub o boltă şi se apropie de faţada castelului.

Acolo se opri.

În adevăr, ferestrele de la parter străluceau prea tare pentru a nu se bănui că, în interior, o mulţime de sfeşnice aprinse erau purtate încolo şi încoace, lăsând pe iarba din curte umbre uriaşe sau lungi dâre luminoase. Canolles înţelese că acolo era centrul activităţii şi sediul organizatoric.

Un moment, ezită dacă era bine să surprindă sau nu. Secretul care i se ascundea. Însă îşi dădu imediat seama că împuternicirea lui de trimis al reginei şi responsabilitatea care i-o impunea această misiune scuzau multe lucruri, chiar faţă de conştiinţele cele mai scrupuloase.

Aşa că, înaintând cu băgare de seamă de-a lungul zidului a cărui temelie era cu atât mai întunecoasă cu cât ferestrele aşezate cam la şase, şapte picioare de la pământ erau mai luminate, se urcă pe o piatră şi de pe piatră pe o ieşitură din zid, se agăţă cu mâinile de marginea ferestrei şi, printr-un colţ al geamului, îşi aruncă înăuntru cea mai scrutătoare

privire care a pătruns vreodată în sanctuarul vreunei conspiraţii.

Iată ce văzu:

Lângă o femeie care sta în picioare şi care înfigea ultimul ac destinat să-i fixeze pe cap pălăria de călătorie, câteva femei de serviciu terminau să îmbrace un copil în costum de vânătoare. Copilul era cu spatele spre Canolles, aşa că acesta nu-i putut zări decât părul blond, însă doamna cu faţa luminată din plin de lumina a două sfeşnice cu şase braţe, pe care le ţineau de o parte şi de alta a oglinzii doi servitori nemişcaţi ca nişte cariatide, îi oferea lui Canolles originalul întocmai cu portretul pe care îl zărise nu de mult în penumbra din apartamentul prinţesei: era aceeaşi faţă prelungă, cu gura aspră, cu nasul autoritar, a femeii pe care Canolles o recunoştea acum într-o imagine vie; totul trăda în ea dominarea: gestul aspru, privirea scânteietoare, mişcările bruşte ale capului. Totul trăda supunere la cei din jur: saluturile, graba cu care i se aducea tot ce cerea, promptitudinea cu care răspundeau glasul suveranei lor, sau cu care îi întrebau privirea.

Mai mulţi slujbaşi ai casei, printre care Canolles recunoscu pe valet, îngrămădeau în geamantane, în cufere, în lăzi, unii giuvaeruri, alţii bani, alţii acel arsenal de obiecte pentru femei care se numesc obiecte de toaletă. În acest timp, micul prinţ se juca fugând printre servitorii grăbiţi, însă, printr-o nefericită întâmplare, Canolles nu reuşi să-i zărească faţa.

„Eram sigur că mă trag pe sfoară, murmură ei, oamenii aceştia se pregătesc de plecare. Da, însă eu, cu un singur gest, aş putea să schimb această scenă de înşelătorie într-o scenă de înmormântare, n-ar trebui decât să alerg pe terasă şi să suflu de trei ori în fluierul meu de argint şi, în cinci minute, la sunetul strident al lui, două sute de oameni vor pătrunde în castel, vor aresta pe prinţese, vor lega pe servitorii aceştia care râd atât de făţarnic. Da, da, continuă Canolles de data asta vorbind din inimă, nu din buze, da,

da, tocmai că pe ea, pe aceea care doarme acolo şi se face că doarme, o voi pierde pentru totdeauna, mă va urî şi de data asta pe bună dreptate. Mai mult, mă va dispreţul spunând că mi-am făcut meseria de spion până la capăt şi, totuşi, dacă ea a ascultat de prinţesa ei, eu de ce să nu ascult de regina mea?”

În acel moment, ca şi cum întâmplarea ar fi voit să combată această schimbare de hotărâre, se deschise o uşă care da în camera în care doamna prinţesă îşi făcea toaleta şi îşi făcură apariţia două personaje vesele şi grăbite: un bărbat de vreo cincizeci de ani şi o femeie de vreo douăzeci. La vederea lor, inima lui Canolles i se urcă în gât. Recunoscu părul bogat, buzele proaspete, privirea inteligentă a vicontelui de Cambes care, tot numai un surâs, sărută plin de respect mâna lui Clémence de Maillé, prinţesă de Condé. Numai că de data asta vicontele purtând îmbrăcămintea potrivită cu sexul său, se prezenta ca cea mai încântătoare vicontesa de pe pământ.

Canolles ar fi dat zece ani din viaţă ca să audă ce vorbesc, dar degeaba lipea urechea de geam, că tot nu putea să reţină decât un murmur nelămurit. Văzu pe prinţesă făcându-i tinerei femei un gest de adio, după care o sărută pe frunte şi-i recomandă ceva care-i Seu pe toţi cei de faţă să izbucnească în râs, apoi pe aceasta din urmă întorcându-se în apartamentele de ceremonie împreună cu câţiva funcţionari superiori. Îl văzu chiar pe mândrul Pompée umflat de mândrie într-o uniformă portocalie încărcată cu o broderie de argint, împăunându-se cu nobleţe şi sprijninduse asemeni lui don Japhet d'Armenie, pe mânerul unei săbii uriaşe, în timp ce îşi conducea stăpâna care îşi ridicase puţin şi cu multă graţie rochia lungă de satin. Apoi, în stânga, prin uşa din partea opusă, începu să defileze, fără zgomot, escorta prinţesei, care mergea în frunte, nu cu paşii unei fugare, ci cu alura unei regine. Urma scutierul Vialas, ducându-l în braţe pe ducele d'Enghien înfăşurat într-o pelerină, Lenet, ţinând în braţe un cufăraş cizelat şi

nişte suluri de hârtie şi, în sfârşit, căpitanul, comandant al gărzii castelului, care încheia acest cortegiu deschis de doi ofiţeri cu sabia scoasă din teacă.

Toţi aceştia ieşiră printr-un culoar secret: imediat Canolles coborî de pe observatorul său şi alergă sub o boltă, neluminată şi de acolo de unde sta, văzu tot cortegiul îndreptându-se spre grajduri: ceea ce însemna că erau gata de plecare.

În acel moment îi veni în minte datoria pe care o avea ca urmare a misiunii încredinţate de regină. Femeia aceasta care se pregătea să plece era războiul civil complet înarmat pe care el îl lăsa să-i scape şi care avea să macine din nou măruntaiele Franţei. Desigur că era ruşinos pentru el – bărbat în toată firea – să se facă spionul şi paznicul unei femei, dat tot femeie era şi doamna de Longueville care făcuse să izbucnească focul în cele patru colţuri ale Parisului.

Canolles se repezi spre terasa care domina parcul şi duse fluierul la gură.

Toate pregătirile ar fi fost zadarnice; doamna de Condé n-ar mai ti ieşit din Chantilly, sau dacă ar fi ieşit, n-ar fi făcut nici o sulă de paşi şi ar fi fost înconjurată, ea şi escorta ei, de o forţă de trii ori mai puternică; în felul acesta Canolles şi-ar fi îndeplinit misiunea fără să se fi expus nici celui mai mic risc, în felul acesta, cu o singură lovitură, el ar fi distrus sistemul şi viitorul casei de Condé şi, prin aceeaşi lovitură, pe ruinele acesteia şi-ar fi clădit el viitorul şi şi-ar fi consolidat norocul aşa cum făcuseră altădată familiei Vitry şi Luynes şi mai de curând familiile Guitaut şi Miossens şi în condiţii, poate, mai puţin importante pentru salvarea patriei.

Însă Canolles ridică ochii spre apartamentul în care, sub perdele de catifea roşie, seânteia blândă şi melancolică lumina lămpii de noapte ce ardea în camera falsei prinţese şi i se păru că vede conturându se, pe jaluzelele mari şi albe, umbra fiinţei care îi era atât de dragă.

În clipa aceea, toate hotărârile luate cu judecată, toate cajculele egoiste, se topiră la raza dulce a acestei lumini aşa cum dispar la primele mijiri ale zilei, visurile şi nălucile nopţii.

„Domnul de Mazarin, îşi spuse el cu un elan înflăcărat, este destul de bogat ca să ruineze pe prinţii şi prinţesele acestea care acum îi scapă, însă eu nu sunt atât de bogat ca să pierd comoara ce de-acum îmi aparţine şi pe care o voi păstra, gelos ca un dragon. Acum ea e singură, în puterea mea şi depinde numai de mine. Pot intra în apartamentul ei la orice oră din zi şi din noapte şi nici nu va fugi fără să-mi spună, pentru că şi-a dat cuvântul de onoare. Ce-mi pasă că regina e înşelată şi că domnul de Mazarin e furios! Mi s-a spus s-o păzesc pe doamna prinţesă de Condé şi o păzesc. N-aveau decât să-mi dea şi semnalmentele ei sau să fi pus pe urmele ei un spion mai îndemânatic decât mine”.

Şi Canolles băgă fluierul în buzunar, în timp ce auzea scârţâind zăvoarele, uruitul, ca un tunet îndepărtat, al caleştilor pe podul din parc şi zgomotul din ce în ce mai pierdut al unei cavalcade care se îndrepta. Apoi, după ce totul se linişti, şi viziuni şi zgomote, fără să-şi dea seama că-şi jucase car'.ca vieţii pentru dragostea unei femei, adică pentru umbra fericirii, se strecură în cea de-a doua curte, acum pustie şi urcă cu băgare de seamă scara cufundată în cel mai adânc întuneric.

Dar oricât fu el de atent nu putu să nu se împiedice, pe coridor, de un personaj care părea că ascultă la uşa lui, şi care scoase un strigăt de neaşteptată surpriză.

— Cine-i? Cine-i? Întrebă personajul cu glas înfricoşai.

— Ei, pe dracu! Cine eşti tu care te strecori ca un spion pe scara asta? Spuse Canolles.

— Eu sunt Pompée!

— Intendentul doamnei punţesc.

— Da! Da! Intendentul doamnei prinţese?

— Ah! Asta se potriveşte de minune, spuse gentilomul, eu sunt Castorin.

— Castorin, valetul domnului baron de Canolles?
— Chiar el.
— Ah! Dragă Castorin, pun rămăşag că te-am speriat rău de tot, spuse Pompée.
— Pe mine?
— Da! Desigur, dacă n-ai fost soldat. Pot să-ţi fiu de folos cu ceva, dragă prietene? Continuă Pompée reluându-şi aerele lui de om important
— Da.
— Atunci, spuneţi.
— S-o anunţaţi imediat pe doamna prinţesă că stăpânui meu vrea să-i vorbească.
— La ora asta?
— Exact.
— Imposibil.
— Credeţi?
— Sunt sigur.
— Atunci, nu-l primeşte pe stăpânul meu?
— Nu.
— Ordinul regelui! Domnule Pompée, spuneţi-i aşa.
— Ordinul regelui?… Strigă Pompée. Am plecat.
Şi Pompée coborî în grabă, cuprins, în acelaşi timp, şi de respect şi de teamă.
Canolles îşi continuă drumul, iniră la el. Îl găsi pe jupân Castorin sforăind, întins comod într-un fotoliu, se îmbrăcă din nou cu hainele sale de ofiţer şi aşteptă evenimentul pe care şi-l pregătise singur.
— Pe legea mea! Îşi spuse el, dacă nu fac prea bine treburile domnului de Mazarin, pe ale mele nu le fac prea rău.
Canolles aşteptă zadarnic înapoierea lui Pompée şi pentru că, după zece minute văzu că nu vine nici el nici altcineva în locul lui, se hotărî să se prezinte singur.
Prin urmare, îl trezi pe domnul Castorin căruia o oră de somn îi liniştise nervii şi-i porunci pe un ton care nu suporta

replică să fie pregătit pentru orice eveniment, apoi se îndreptă spre apartamentul prinţesei.

La intrare, baronul dădu peste un servitor foarte prost dispus pe care soneria îl chemase tocmai în momentul în care i se termina serviciul, când credea, asemeni jupânului Castorin, că putea să înceapă un somn reparator, după o zi atât de istovitoare.

— Ce doriţi, domnule? Întrebă valetul văzându-l pe Canolles.

— Cer să prezini repectele mele doamnei prinţese de Condil

— La ora asta. Domnule?

— Cum, la ora asta?

— Da, mi se pare că este destul de târziu.

— Ce-ai spus, caraghiosule?

— Totuşi, domnule… Se bâlbii lacheul…

— Nu mai cer, vreau, spuse Canolles cu o măreţie supremă.

— Vreţi… Dar aici numai doamna prinţesă porunceşte.

— Regele porunceşte peste tot… Ordinul regelui!

Lacheul se înfioră şi lăsă capul jos.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse el. Tremurând din toate încheieturile, dar eu nu sunt decât un biet servitor, aşa că nu-mi pot îngădui să vă deschid uşa doamnei prinţese, daţi-mi voie să trezesc un şambelan.

— Şambelanii au obiceiul să se culce la unsprezece, aici, la Chantilly?

— A fost vânătoare toată zina. Se bilbâi lacheui.

„Sigur că da, murmură Canolles, sigur că au nevoie de timp ca să-l îmbrace pe vreunul în şambelan”.

Apoi, tare:

— Foarte bine, spuse el, du-te, am să aştept.

Lacheul plecă în goană şi alarmă întreg castelul, în care Pompée, înspăimântat de întâlnirea sa neplăcută, semănase o teamă de nespus.

Rămas singur, Canolles, îşi ascuţi auzul şi deschise mai bine ochii.

Auzi atunci alergătură prin saloane şi pe coridoare şi văzu, la licărirea unei lumini slabe, oameni înarmaţi cu muschete aşezându-se pe la colţurile scărilor; în sfârşit, simţi, pretutindeni, un murmur ameninţător înlocuind liniştea uluitoare care stăpânise, cu un moment mai înainte, tot castelul.

Canolles duse mâna la fluier şi se apropie de o fereastră prin geamurile căreia zări, desprinzându-se ca o masă întunecoasă de nori, vârfurile copacilor la rădăcinile cărora aşezase la pândă cei două sute de oameni pe care îi adusese cu el.

„Nu, se răzgândi el, asta ar duce la luptă şi eu n-aş avea de câştigat, e mai bine să aştept, cel mai rău lucru care mi se poate întâmpla, dacă aştept, e să fiu asasinat, pe când dacă m-aş grăbi aş putea s-o pierd…”

Abia îşi terminase gândul, când văzu că se deschise o uşă şi că apare un nou personaj.

— Doamna prinţesă nu poate fi văzută, spuse acesta cu o grabă care nu-i mai îngădui să-l salute pt gentilom, este în pat şi a interzis oricui ar fi să intre la dânsa.

— Dar tu cine eşti? Spuse Canolles tutuindu-l pe acest ciudat personaj, şi cine ţi-a dat voie să vorbeşti cu un gentilom, cu pălăria pe cap?

Şi cu vârful bastonului, Canolles zvârli cât colo pălăria interlocutorului său.

— Domnule, strigă acesta făcând cu mândrie un pas înapoi.

— Te-am întrebat cine eşti, spuse Canolles.

— Eu sunt… Răspunse acesta, eu sunt, după cum puteţi vedea după uniforma pe care o port, eu sunt căpitanul gărzii alteţei sale.

Canolles zâmbi.

În adevăr, el avusese timp să aprecieze dintr-o privire că avea de-a face cu vreun chelar pântecos ca sticlele de care

se îngrijea, cu vreun Vatel prosper, încorsetat într-o uniformă de ofiţer pe care lipsa de timp sau pântecul prea mare, nu-i dăduse posibilitatea s-o închidă la toţi nasturii.

— Bine, domnule căpitan de gardă, ridică-ţi pălăria de pe jos şi răspunde-mi, spuse Canolles.

Căpitanul execută prima parte a poruncii primite de la Canolles, ca omul care a studiat cunoscuta maximă militară: ca să ştii să comanzi, trebuie să ştii să execuţi.

— Căpitan de gardă! Adăugă Canolles. Drace! Iată un post foarte frumos.

— Da, domnule, foarte frumos, desigur, şi altceva? Zise individul începând să-şi dea aere.

— Nu te umfla atât în pene, domnule căpitan, că o să-ţi crape haina şi o să-ţi cadă pantalonii pe vine, ceea ce va fi foarte dizgraţios.

— Dar, în sfârşit, dumneavostră cine sunteţi, domnule? Întrebă presupusul căpitan la rândul său.

— Domnule, am să imit exemplul de bună cuviinţa pe care mi l-ai dat şi voi răspunde la întrebarea pe care mi-ai pus-o cum mi-ai răspuns şi tu la întrebarea mea. Sunt căpitan în Navailles, şi vin în numele regelui ca ambasador investit cu un caracter paşnic sau violent şi voi folosi pe unul sau pe celălalt din cele două caractere după cum se va asculta sau nu se va asculta de ordinul majestăţii sale.

— Violent, domule! Strigă falsul căpitan… Un caracter violent aţi spus…?

— Foarte violent, vă previn. Chiar în faţa alteţei sale.

— Domnule nu încercaţi cu forţa, am cincizeci de oameni înarmaţi, gata să răzbune onoarea alteţei sale.

Canolles nu voi să spună că cei cincizeci de oameni nu erau decât nişte lachei sau ajutoare de bucătari, demni să sluţească sub un un asemenea şef, iar cât priveşte onoarea prinţesei, aceasta gonea împreună cu prinţesa pe drumul care ducea la Bordeaux.

Răspunse însă cu acel sânge rece mai intimidant decât o ameninţare, firesc oamenilor curajoşi, obişnuiţi cu

pericolele:

— Dacă dumneata ai cincizeci de oameni, domnule căpitan, eu am două sute de soldaţi care constituie avangarda unei armate regale. Te gândeşti să te revolţi făţiş împotriva majestăţii sale?

— Nu, domnule, nu! Răspunse repede grăsunul, foarte umilit; să mă ferească Dumnezeu! Dar vă rog să fiţi martor că eu nu cedez decât la forţă.

— Iată cel mai puţin lucru pe care ţi-l datorez în calitate de confrate.

— Ei bine, am să vă conduc la doamna prinţesă-mamă, care încă n-a adormit.

Canolles nu trebui să se gândească prea mult pentru a-şi da seama de înfricoşătorul pericol pe care i-l oferea iceastă cursă, dar ieşi repede din această capcană datorită puterii absolute pe care o avea.

— N-am ordin s-o văd pe doamna prinjesă-mamă, ci pe doamna prinţesă tânără.

Căpitanul gărzilor îşi plecă încă o dată capul, se retrase de a-ndărătelea cu picioarele lui groase târând sabia pe parchet după el şi trecu plin de măreţie pe uşa pe care intrase, printre cele două santinele care tremuraseră în tot timpul acestei scene şi care la vestea că soseau două sute de oameni, erau gata să fugă din post, prea puţin dispuşi să devină martiri ai devotamentului, în timpul devastării casteiului Chantilly.

Zece minute mai târziu, căpitanul, însoţit de doi soldaţi, revenea cu multe temenele ca să-l conducă pe Canolles la prinţesă, în camera căreia fu introdus fără nici o altă întârziere.

Canolles recunoscu apartamentul, mobilele, patul, până şi parfumul care îi rămăsese în nări. Dar căută zadarnic două obiecte: portretul adevăratei prinţese, pe care îl observase când făcuse prima vizită şi care îi strccurase în minte pentru prima dată ideea unei şiretenii cu care voiau să-l păcălească şi figura falsei prinţese, pentru care făcuse un

atât de mare sacrificiu. Dintr-o precauţiune destul de tardivă portretul fusese ridicat şi, desigur, tocmai din cauza acestei precauţiuni, figura persoanei din pat era întoarsă spre perele cu o necuviinţă cu adevărat princiară.

Două femei stăteau în picioare, lângă ea, în spaţiul dintre pat şi perete.

Gentilomul ar fi trecut peste această lipsă de consideraţie, dar pentru că se temea ca printr-o nouă substituire să nu fi fugit şi doamna Cambes, cum fugise prinţesa, părul i se făcu măciucă de teamă şi de aceea voi să se asigure neîntârziat de identitatea persoanei care era în pat, uzând, în acest scop, de puterea supremă cu care era investită misiunea pe care o primise.

— Doamnă, spuse el înclinându-se la pământ, cer iertare alteţei voastre că mă prezint în felul acesta în faţa sa şi mai ales după ce i-am dat cuvântul că voi aştepta ordinele sale. Însă am auzit o mare zarvă prin castel şi…

Persoana din pat tresări, dar nu răspunse. Canolles căută să găsească vreun semn după care să poală recunoaşte că ea era aceea pe care o căuta şi pe care o avea înaintea ochilor, dar scufundată în valurile de dantele, în grosimea moale a plapumei de puf şi printre perdelele patului, îi fu peste putinţă să recunoască altceva decât forma unei persoane culcate.

— Şi, continuă Canolles, mă simt obligat faţă de mine însumi să mă asigur că în patul acesta se găseşte aceeaşi persoană cu care am avut cinstea să vorbesc acum o jumătate de oră.

De data aceasta n-a fost numai o tresărire, ci o adevărată mişcare de groază. Mişcarea aceasta nu-i scăpă lui Canolles care se înfricoşă.

„Dacă m-a înşelat, îşi zise el, dacă în ciuda cuvântului de onoare pe care mi l-a dat, a fugit, ies din castel, încalec, trec în fruntea celor două sute de oameni ai mei şi-i prind pe fugari, cu riscul de a da foc la treizeci de sale ca să-mi luminez drumul”.

Canolles mai aşteptă un moment, dar persoana culcată nici nu răspunse, nici nu se întoarse; era evident că urmărea să câştige timp.

— Doamnă, spuse Canolles în cele din urmă, cu o nerăbdare pe care nu mai avea curaj s-o ascundă, o rog pe alteţa voastră să-şi aducă aminte că sunt trimisul regelui şi că în numele regelui cer să-i văd faţa.

— Oh! Asta este o adevărată inchiziţie insuportabilă, spuse atunci o voce tremurândă care făcu să tresalte de bucurie inima tânărului ofiţer căci recunoscuse timbrul unei voci pe care nici o altă voce nu o putea imita. Dacă este aşa cum spuneţi, domnule, că regele vă forţează să vă purtaţi în felul acesta, asta este datorită faptului că regele este doar un copil care nu cunoaşte încă îndatoririle unui gentilom; a sili o femeie să-şi arate faţa, este aceeaşi insultă ca şi când i s-ar smulge musca de pe faţă.

— Doamnă, este un cuvânt în faţa căruia se pleacă şi femeile când acest cuvânt vine din partea regilor şi regii înşişi când cuvântul vine din partea soartei: trebuie.

— Ei bine! Pentru că trebuie, spuse tânăra, pentru că sunt singură şi fără apărare în faţa ordinului regelui şi a pretenţiei trimisului său, mă supun, domnule, priviţi-mă.

Atunci o mişcare bruscă dădu la o parte pernele, cuverturile şi dantelele care o aseuţideau pe frumoasa asediată şi prin spărtura improvizată care se formase apăru, roşu de ruşine, mai mult decât de îndignare, capul blond şi figura încântătoare pe care vocea le anunţase mai dinainte. Cu privirea grăbită a omului obişnuit să-şi dea seama de situaţii dacă nu identice cel puţin asemănătoare, Canolles se asigură că nu din cauza mâniei priveau în jos ochii aceştia umbriţi de gene catifelate sau tremura mâna aceasta albă care ţinea strâns, pe un gât de sidef, o bogăţie de păr rebel şi pânza fină a cearceafului parfumat.

Falsa prinţesă rămase un momenl în această poziţie pe care ea ar fi vrut-o ameninţătoare dar care nu era decât

iritată, în timp ce Canolles o privea cu răsuflarea tăiată, apăsându-şi cu mâinile bătăile inimii încărcată de bucurie.

— Ei, bine! Domnule, spuse frumoasa persecutată, după câteva secunde, umilirea este foarte mare. M-aţi privit destul? Da? Nu-i aşa că triumful dumneavoastră este complet? Ei bine, fiţi un învingător generos şi retrageţi-vă.

— Aş vrea, doamnă, dar trebuie să-mi îndeplinesc instrucţiunile până la capăt. Până acum nu mi-am îndeplinii decât partea din misiune care privea pe alteţa voastră, dar nu e destul să vă văd numai pe dumneavoastră, acum trebuie să-l văd şi pe domnul duce d'Enghien.

După aceste cuvinte pronunţate cu tonul unui om care ştie că are dreptul să comande şi care vrea să fie ascultat, urmă o tăcere îngrozitoare. Falsa prinţesă se înălţă, sprijinindu-se în mâini şi fixă asupra lui Canolles una dintre acele priviri ciudate care se pare că nu-i aparţineau decât ei, atât de multe cuprindeau în ele. Parcă voia să spună: m-ai recunoscut? Ştii cine sunt cu adevărat? Şi dacă ştii, te rog cruţă-mă, eşti cel mai puternic, fie-ţi milă de mine!

Canolles înţelese tot ce voia să spună privirea, dar se opuse seducătoarei elocinţe şi răspunse privirii cu vocea:

— Imposibil, doamnă, spuse el, ordinul este categoric.

— Fie întru totul, cum o doriţi, domnule, pentru că nu aveţi nici un respect nici pentru poziţie, nici pentru rang. Duceţi-vă, doamnele acestea vă vor conduce la prinţul, fiul meu.

— Doamnele acestea n-ar putea ca în loc să mă conducă pe mine la fiul dumneavoastră, să vă aducă fiul lângă dumneavoastră?

Mi se pare că asta ar fi infinit mai bine, spuse Canolles.

— De ce, domnule? Întrebă falsa prinţesă, vizibii mai îngrijorată de această nouă cerere decât de toate cererile de până acurn.

— Pentru că în timpul acesta, voi împărtăşi alteţei voastre o parte din misiunea mea, pe care nu o pot comunica decât numai dum neavoastră.

— Numai mie?

— Numai dumneavoastră, răspunse Canolles, cu o plecăciune mult mai adâncă decât le făcuse până acum.

De data aceasta, privirea prinţesei, care trecuse de la demnitate la rugăminte şi de la rugăminte la nelinişte, se opri asupra lui Canolles, cu fixitatea groazei.

— De ce, doamnă, vă înspăimântă atât de mult o convorbire numai între noi doi? Întrebă Canolles. Oare nu sunteţi dumneavoastră prinţesă şi eu gentilom?

— Ba da, domnule, aveţi dreptate, n-am făcut bine că m-am temut. Cu toate că am plăcerea să vă văd pentru prima dată, totuşi zvonul despre curtoazie şi cinstea dumneavoastră au ajuns până la mine. Duceţi-vă, doamnelor, să-l căutaţi pe domnul duce d'Enghien şi reveniţi împreuna cu el.

Cele două femei părăsiră spaţiul dintre perete şi pat, se îndreptară spre uşă şi, acolo, se întoarseră spre prinţesă ca pentru a o mai întreba o dată dacă ordinul era adevărat, dar la un semn care întărea cuvintele stăpânei lor, sau cel puţin al celei care îi ţinea locul, femeile ieşiră.

Canolles le urmări cu privirea până ce văzu uşa închinzându-se în urma lor, apoi îşi îndreptă spre falsa prinţesă ochii strălucind de fericire.

— Haideţi, spuneţi-mi domnule de Canolles, de ce mă persecutaţi atât? Spuse aceasta, aşezându-se în capul oaselor şi încrucişându-şi braţele.

Dar spunând acestea, ea îl privea pe tânărul ofiţer, nu cu privirea aceea mândră de prinţesă, pe care o încercase fără succes, ci, dimpotrivă, cu o expresie atât de duioasă şi de plină de înţeles, încât toate amănuntele încântătoare de la prima lor întrevedere, toate episoadele tulburătoare, toate amintirile acestei iubiri născânde năvăliră deodată, învăluind inima baronului în aburi parfumaţi.

— Doamnă, spuse el apropiindu-se de pat, eu urmăresc, în numele regelui, pe doamna de Condé şi nu pe dumneavoastră, care nu sunteţi doamna prinţesă.

Cea căreia i se adresaseră aceste cuvinte scoase un strigăt uşor, se îngălbeni şi-şi apăsă mâna pe inimă.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule? Şi cine credeţi că sunt? Întrebă ea.

— Oh, Cât despre asta, sunt foarte încurcat să vă explic, căci nproape că aş jura că sunteţi cel mai încântător viconte, dacă n-aţi fi cea mai adorabilă vicontesă.

— Domnule, spuse falsa prinţesă, sperând să se impună lui anolles făcând apel la demnitatea lui, domnule, din tot ce-mi spuneţi, nu înţeleg decât un singur lucru, anume că nu mă respectaţi, că mă insultaţi.

— Doamnă, răspunse repede Canolles, nu poţi fi lipsit de respect lată de Dumnezeu, pentru că-l adori; nu pot fi insultaţi îngerii, pentru că în faţa lor te aşezi în genunchi.

La aceste cuvinte, Canolles se înclină de parcă ar fi vrut să se aşeze în genunchi.

— Domnule, spuse vicontesa, oprindu-l pe Caolles, prinţesa de (ondde nu poate îngădui…

— Doamnă, la ora aceasta prinţesa de Condé goneşte spre liordcaux călare pe un cal bun, alături de domnul Vialas, scutierul său şi de domnul Lenet, consilierul său, cu gentilomii şi căpitanii săi, în sftrşit, cu întreaga sa casă, şi nu are nici o legătură cu ceea ce se petrece în momentul acesta între baronul de Canolles şi vicontele sau vicontesa de Cambes.

— Ce tot spuneţi, domnule? Sunteţi nebun?

— Nu, doamnă, spun numai ce am văzut şi povestesc ce-am auzit.

— Atunci, dacă aţi văzut şi aţi auzit ceea ce spuneţi, înseamnă că misiunea dumneavoastră e terminată.

— Credeţi, doamnă? Aşadar, trebuie să mă întorc la Paris şi să mărturisesc reginei că pentru a nu displace unei femei pe care o iubeam (nu spun nici un nume, doamnă, aşa că nu mă priviţi cu mânie), i-am nesocotit ordinul, i-am permis duşmancei sale să fugă şi am închis ochii la tot ce am văzut,

am trădat, în sfârşit, da, acesta e cuvântul, am trădat cauza regelui meu, nu…?

Contesa păru mişcată şi-l privi pe baron cu o compătimire aproape duioasă.

— Dar n-aveţi cea mai bună scuză dintre toate, imposibilitatea? Aţi fi putut opri, singur, escorta atât de importantă a doamnei prinţese? Vi s-a ordonat să vă luptaţi singur cu cinzeci de gentilomi?

— Nu eram singur, doamnă, spuse Canolles dând din cap, am avut şi mai am şi acum, acolo în pădure, la cinci sute de paşi de aici, două sute de soldaţi pe care pot să-i aduc şi să-i chem la mine cu un singur fluierat, aşa că mi-ar fi fost foarte uşor s-o arestez pe doamna prinţesă căci, din câte am văzut, n-ar fi ripostat, vă asigur. Apoi dacă escorta mea ar fi fost. Să zicem, mai slabă decât escorta sa, în loc de patru ori mai puternică, eu puteam să mă lupt, puteam să mor luptându-mă; aceasta mi-ar fi fost tot atât de uşor, pe cât mi-ar fi de plăcut să ating această mână dacă aş îndrăzni, continuă tânărul înclinându-se foarte adânc.

În adevăr, mâna aceasta, asupra căreia baronul îşi fixase ochii înflăcăraţi, această mână fină, plinuţă şi albă, această mână inteligentă, rămăsese afară din pat şi palpita la fiecare cuvânt al tânărului. Orbită şi ea de această electricitate a dragostei ale cărei efecte le simţise în micul han de la Jaulnay, vicontesă nu-şi aduse aminte că trebuia să-şi retragă mâna care îi oferise lui Canolles o posibilitate de comparaţie atât de fericită; aşa că mâna fu uitată iar tânărul puse un genunchi în pământ şi-şi apăsă buzele cu O. Timidă voluptate pe mâna care, la atingerea buzelor sale se retrase de parcă ar fi fost atinsă cu un fier înroşit.

— Mulţumesc, domnule de Canolles, vă mulţumesc din toată inima pentru ce aţi făcut pentru mine, spuse tânăra femeie, fiţi convins că nu o voi uita niciodată. Însă dublaţi preţul serviciului pe care mi-l faceţi, apreciind poziţia în care mă aflu, şi retrageţi-vă. Nu trebuie, oare, să ne despărţim, pentru că v-aţi terminal misiunea?

Acest „să ne”, pronunţat cu o intonaţie atât de dulce, încât părea că închide în ea o nuanţă de regret, făcu să tresară până şi cele mai adânci cute din sufletul lui Canolles. În adevăr, durerea se întâlneşte aproape întotdeauna la baza marilor bucurii.

— Mă voi supune doamnă, dar trebuie să vă spun, nu ca să mă supun, dar ca să vă înlătur o remuşcare pe care aţi putea-o vedea: dacă vă dau ascultare, poate sâni pierdut. Din momentul când îmi voi mărturisi greşeala sau nu voi avea aerul veă am fost înşelat de viclenia dumneavoastră, devin victima îngăduinţei mele… Voi fi declarat trădător, voi fi aruncat în închisoare… Sau executat; şi este foarte simplu, pentru că am trădat…

Claire scoase un ţipăt şi apucă mâna lui Canolles, dar o lăsă repede să-i cadă cu o încântătoare stinghereală.

— Atunci, ce-o să ne facem?

Inima tânărului se umflă, acest fericit, „ce-o să ne facem” era, hotărât lucru, formula favorită a doamnei de Cambes.

— Să vă pierd? Pe dumneavoastră, atât de bun şi de generos, cotinuă ea. Să vă pierd? Eu? Ah! Niciodată! Cu ce preţ aş putea să vă salvez? Vorbiţi! Vorbiţi!

— Ar trebui, doamnă, să-mi permiteţi să-mi joc rolul până la capăt, ar trebui, aşa cum v-am mai spus, să par păcălit de viclenia dumneavoastră şi să raportez domnului de Mazarin ceea ce văd, nu ceea ce ştiu.

— Da, însă dacă s-ar şti că faceţi toate acestea pentru mine, dacă s-ar afla că ne-am mai întâlnit, că m-aţi mai văzut eu aş fi pierdută, la rândul meu, gândiţi-vă!

— Doamnă, spuse Canolles cu o melancolie jucată perfect, după aerul dumneavoastră atât de rece, după seriozitatea dumneavoastră pe care v-o păstraţi chiar şi în prezenţa mea, nu cred că o să lăsaţi să vă scape un secret care de altfel, în inima dumneavoastră, nici nu există.

Claire tăcu, însă o privire grăbită, un surâs imperceptibil îi scăpară frumoasei prizoniere, îi răspunseră lui Canolles în aşa fel ca să-l facă tel mai fericit dintre murilori.

— Să rămân? Spuse el cu un surâs cald.
— Dacă trebuie! Răspunse vicontesa.
— Atunci trebuie să-i scriu domnului de Mazarin.
— Da, duceţi-vă.
— Cum adică?
— V-am spus să vă duceţi să i scrieţi.
— Nu e cazul, trebuie să-i scriu de aici, din camera dumneavoastră. Trebuie să-mi datez scrisoarea de la picioarele patului dumneavoastră Iată, doamnă, instrucţiunile pe care le-am primit, citiţi-le…

Şi Canolles prezentă viconetesei o hârtie pe care citi: „Domnul baron de Canolles nu va slăbi din ochi pe doamna prinţesă şi pe domnul duce d'Enghien, fiul său”.

— Nu va slăbi din ochi, spuse Canolles.
— Da, nu va slăbi din ochi, aşa scrie.

Claire înţelese atunci tot folosul pe care l-ar fi putut trage Canolles din asemenea instrucţiuni, dar înţelese şi ce serviciu îi făcea prinţesei, prelungând, în ceea ce o privea, eroarea curţii.

— Scrieţi-i, spuse ea cu aerul unei femei resemnate.

Canolles o întrebă din ochi şi ea, tot din ochi, îi arătă o trusă cu toi ce trebuia pentru scris. Tânărul scoase de acolo o foaie de hârtie, pana şi cerneala, le puse pe o masă, trase masa cât mai aproape de pat, ceru permisiunea, să se aşeze, de paică Claire ar fi fost doamna prinţesă, şi-i scrise lui Mazarin următoarea scrisoare: „Monseniore”, „Am ajuns la castelul Chantilly la orele nouă seara şi vedeţi că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, pentru că am avut onoarea să-mi iau rămas bun de la eminenţa voastră, la orele şase şi jumătate.

Pe cele două prinţese le-am găsit în pat: doamna prinţesă-mamă, destul de grav bolnavă, doamna prinţesă obosită din cauza unei mari vânători pe care a făcut-o în cursul zilei.

Potrivit instrucţiunilor eminenţei voastre, m-am prezentat la cele două prinţese, care au invitat imediat oaspeţii să

plece. În acest moment eu nu slăbesc din ochi pe doamna prinţesă şi pe fiul său „.

— Şi pe fiul său, repetă Canolles întorcându-se către vicontesă. La dracu! Mi se pare că mint deşi n-aş vrea s-o fac.

— Fiţi liniştită, răspunse Claire râzând, dacă nu l-aţi văzut încă pe fiul meu. Îl veţi vedea în curând.

— Şi pe fiul său, cotinuă Canolles, râzând.

„Am onoarea să vă scriu această scrisoare chiar din camera doamnei prinţese şi stând la capul patului său”.

Semnă. După aceea ceru respectuos permisiunea lui Claire, apoi trase de cordonul soneriei: un servitor intră.

— Cheamă-mi valetul, spuse Canolles, şi anunţă-mă când va fi în anticameră.

Cinci minute mai târziu, domnul baron de Canolles era anunţat că valetul său aştepta la datorie.

— Uite, spuse Canolles, dă biletul acesta ofiţerului care comandă cei două sute de oameni ai mei, spune-i să-l expedieze la Paris printr-un curier urgent.

— Dar domnule baron, răspunse Castorin căruia un asemenea comision dat în miez de noapte i se părea un lucru dintre cele mai neplăcute de executat, cred că v-ura spus că domnul Pompée m-a angajat în serviciul doamnei prinţese.

— Chiar în numele doamnei prinţese îţi dau acest ordin. Alteţa voastră binevoieşte să-mi confirme cuvintele? Spuse Canolles întorcându-se. Ea ştie cât este de important ca această scrisoare să fie predată chiar acum.

— Du-te, spuse falsa prinţesă pe un ton şi cu un gest plin de demnitate.

Castorin se înclină până la pământ şi plecă.

— Acum, spuse Claire întinzând spre Canolles mâinile ei micuţe, împreunate ca pentru rugăciune, acum o să vă retrageţi, nu-i aşa?

— Iertaţi-mă, răspunse Canolles, dar fiul dumneavoastră, doamnă?

— Adevărat, răspunse, Claire surâzând o să-l vedeţi îndată.

În adevăr, abia termină doamna de Cambes aceste cuvinte, că se auzi o zgârietură la uşă, după obiceiul vremii. Modă pe care o introdusese cardinalul de Richelieu, din dragostea lui pentru pisici. Cât durase lunga lui perioadă de putere, se zgâriase, deci, la uşa domnului de Richelieu, apoi la uşa domnului de Chavigny, care avusese dreptul la această succesiune, chiar dacă îi revenise numai cu titlu de moştenitor natural; şi apoi, în cele din urmă la uşa domnului de Mazarin. Se putea, deci, zgâria tot aşa de bine şi la uşa doamnei prinţese.

— Vin, spuse doamna de Cambes.

— Bine… Atunci îmi reiau înfăţişarea oficială.

Şi Canolles îndepărtă masa, trase scaunul, îşi puse pălăria şi se retrase, respectuos, în picioare, la patru paşi de patul prinţesei.

— Intraţi, spuse vicontesă.

Îndată intră în cameră, cel mai ceremonios cortegiu care s-a putut vedea vreodată. Erau femei, ofiţeri, şambelani, tot serviciul obişnuit al prinţesei.

— Doamnă, spuse primul valet, monseniorul duce d'Enghien a fost trezit şi poate primi pe mesagerul majestăţii sale.

O privire a lui Canolles spre doamna de Cambes vorbi mai clar decât ar fi putut-o face prin glas:

— Aşa ne-a fost vorba?

Privirea aceasta, care purta în ea toate rugăminţile unei inimi disperate, fu înţeleasă de minune şi desigur că din recunoştinţă pentru tot ce făcuse Canolles şi poate şi puţin pentru a folosi acea maliţiozitate ni unsă permanent chiar şi în străfundul celor mai bune inimi feminine:

— Aduceţi aici pe domnul duce d'Enghien, spuse ea. Domnul va vedea pe fiul meu în prezenţa mea.

Ordinul se execută în grabă şi un moment mai târziu, tânărul fu adus în camera prinţesei.

Am spus că pe când urmărea ultimele pregătiri ale plecării doamnei prinţese, baronul văzuse pe tânărul prinţ jucându-se şi alergând, însă nu-i putuse vedea figura, Canolles observase numai că era îmbrăcat într-un simplu costum de vânătoare. Se gândi, deci, că nu fusese îmbrăcat pentru el cu acest splendid costum cu care se prezenta acum în faţa sa. Impresia pe care şi-o făcuse că prinţul plecase împreună cu mama sa, se transforma în certitudine. Îl examină câtva timp, în tăcere, pe moştenitorul ilustrei familii de Condé, şi fără să lipsească nimic din respectul întipărit în întreaga lui fiinţă, lăsă să-i apară pe buze un imperceptibil surâs ironic.
'

— Sunt prea fericit să mi se acorde onoarea de a prezenta omagiile mele monseniorului duce d'Enghien, spuse Canolles, înclinându-se.

Doamna de Cambes, asupra căreia copilul îşi ţinea aţintită privirea, îi lăcu semn să salute din cap şi cum i se părea că baronul urmărea toate amănuntele acestei scene cu un aer maliţios:

— Fiul meu. Spuse ea cu un aer răutăcios care îl făcu pe mesagerul regal să se cutremure, căci ghicea după mişcarea buzelor vicontesei că avea să fie victima unei trădări femeieşti, fiul meu, ofiţerul care stă în faţa dumitale este domnul de Canolles, trimisul majestăţii sale. Întindeţi-vă mâna ca să v-o sărute domnul de Canolles.

La cest ordin, Pierrot, dresat cum se cuvine de Lenet, care se însărcinase cu educaţia copilului, aşa cum îi promisese doamnei prinţese, întinse mâna, care n-avusese nici timpul, nici posibilitatea să se transforme într-o mână de gentilom, iar lui Canolles îi fu foarte greu să pună un sărut pe această mână, în mijlocul râsetelor înfundate ale celor de faţă; mai ales că-şi dăduse seama că nu avea de-a face cu o mână de nobil.

„Ah! Doamnă de Cambes, murmură Canolles, ai să-mi plăteşti scump sărutul acesta!”

Şi se înclină adânc în faţa lui Pierrot pentru a-i mulţumi de onoarea pe care i-o făcuse.

Apoi, dându-şi seama că după această încercare, ultima din program, i-ar fi fost cu neputinţă să mai rămână în camera unei temei spuse:

— Doamnă, mi-am îndeplinit misiunea mea pentru astă seară, îmi mai rămâne doar să vă cer permisiunea de a mă retrage.

— Duceţi-vă, domnule, spuse Claire, după cum vedeţi suntem foarte liniştiţi. Şi dumneavoastră puteţi dormi liniştit.

— Mai înainte, doamnă, îmi mai rămâne să vă solicit o favoare.

— Care anume? Întrebă doamna de Cambes destul de neliniştită, căci înţelesese, după intonaţia din vocea baronului, că se pregătea să-şi ia revanşa.

— Să-mi acordaţi aceeaşi favoare pe care am primit-o din partea prinţului, fiul dumneavoastră.

De data asta vicontesă căzuse în cursă… Nu exista nici o posibilitate să-i refuze unui ofiţer al regelui favoarea ceremonioasă pe care o cerea astfel, în faţa tuturor. Aşa că doamna de Cambes întinse spre Canolles o mână tremurândă.

Baronul se îndreptă spre pat de parcă s-ar fi apropiat de tronul unei regine, prinse cu vârful degetelor mâna care i se întindea, puse un genunchi în pământ şi depuse, pe această piele fină, albă şi tremurândă, un sărut lung, pe care cei de faţă il atribuiră respectului.

— Mi-aţi promis, ba chiar mi-aţi jurat că nu veţi părăsi castelul fâiă să mă fi prevenit. Contez pe promisiunea dumneavoastră şi pe jurământul pe care mi l-aţi făcut, spuse încet Canolles, ridicându-se.

— Fiţi convins, domnule, spuse doamna de Cambes, căzând pe perne, aproape leşinată.

Canolles, căruia inflexiunea îi dădu fiori, încercă zadarnic să găsească în ochii frumoasei prizoniere, confirmarea

speranţei pe care i-o dăduse această inflexiune.

Dar ochii vicontesei erau închişi.

Canolles îşi aminti că în cuferele închise sunt păstrate cele mai preţioase comori şi se retrase cu inima plutind în paradis.

Să amintim cum şi-a petrecut gentilomul toată noaptea; să spunem că veghea şi somnul n-au fost pentru el decât un lung vis în timpul căruia trăia şi retrăia în gând toate amănuntele acestei aventuri fantastice care îl făcea posesorul celei mai preţioase comori pe care un avar a putut-o găzdui vreodată sub aripile inimii lui; să vorbim despre proiectele pe care şi le făcuse pentru a supune viitorul calculelor dragostei sale şi capriciilor fanteziei lui; să vorbim despre justificările pe care şi le dădea lui însuşi pentru a se convinge că făcuse bine ceea ce făcuse, ar fi imposibil, nebunia fiind obositoare pentru orice minte în afară de mintea unui nebun.

Canolles adormise târziu, dacă somn se poate numi delirul agitat care urmă zilei din ajun; şi totuşi abia începuse lumina zilei să poleiască vârfurile înalte ale plopilor, fără să fi avut timpul să coboare până la suprafaţa locurilor liniştite unde dorm nuferii cu frunze largi, ale căror flori nu se deschid decât la căldura soarelui, că baronul de Canolles sări din pat, se îmbrăcă în grabă şi ieşi în grădină. Primul său drum îl făcu spre aripa castelului unde locuia prinţesa şi prima privire fu spre fereastra camerei sale. Fie că prizoniera nu adormise încă, fie că se şi trezise, o lumină mai puternică decât a lămpii de noapte, roşea perdele de damasc trase la ferastră. Canolles se opri când văzu aceasta şi într-o clipă mintea lui se umplu de o mulţime de presupuneri nesăbuite şi fără să-şi mai prelungească plimbarea, se aşează în spatele soclului unei statui unde se putea ascunde destul de bine şi începu, singur şi cu himera lui, acel etern dialog al inimilor îndrăgostite care găsesc obiectul iubit în toate emanaţiile poetice ale naturii.

Abia trecuse o jumătate de oră de când se găsea la postul său de observaţie, ţinându-şi privirea aţintită asupra ferestrei prin faţa căreia luată lumea ar fi trecut indiferentă, când observă că se deschide o fereastră de la galerie şi că în spaţiul lăsat liber se încadrează aproape în acelaşi timp figura cinstită a jupânului Pompée. Tot ce avea legătură cu vicontesa îi inspira lui Canolles un mare interes, aşa că îşi trecu privirea de la fereastra aceea atât de atrăgătoare pentru el, la fereastra tare se deschisese şi i se păru că Pompée încearcă să lege cu el o corespondenţă prin semne. La început Canolles se îndoi că semnele acelea îi erau adresate lui şi se uită împrejur ca să se convingă, dar Pompée care observă nesiguranţa baronului, însoţi semnele pe care le făcea de un fluierat apelativ care ar fi putut părea destul de puţin convenabil din partea unui scutier faţă de un ambasador al majestăţii sale regelui Franţei, însă acest fluierat avea ca scuză un soi de punct alb aproape imperceptibil pentru orice privire, afară de a unui îndrăgostit, care recunoscu îndată că punctul acela alb era un bileţel.

„Un bilet! Îşi spuse, Canolles: îmi scrie, ce-o fi asta?”.

Şi se apropie tremurând, deşi prima mişcare fusese o mişcare de bucurie, însă în bucuriile îndrăgostiţilor există o oarecare parte de teamă care face din aceasta cel mai mare farmec: când eşti convins de fericirea ta, nu mai eşti fericit.

Pe măsură ce Canolles se apropia, Pompée îndrăznea să arate mai mult biletul; în sfârşit Pompée întinse braţul, iar Canolles îşi întinse pălăria. După cum se vede cei doi oameni se înţelegeau de minune; primul lăsă biletul să cadă iar al doilea îl prinse cu îndemânare; apoi se înfundă într-o alee umbrită ca să poată citi liniştit, iar Pompée, care se temea să nu răcească, se grăbi să închidă fereastra.

Însă nu se citeşte oricum primul bilet din partea femeii pe care o iubeşti, mai ales când biletul acesta neaşteptat n-are nici un motiv să te tulbure cu prezenţa lui, în afară de cazul când dă o lovitură fericirii tale.

În adevăr, ce-ar fi avut să-i spună vicontesa, dacă nu se schimbase nimic în genul de program pe care îl stabiliseră amândoi în ajun? Biletul acesta nu putea conţine, deci, decât vreo veste nefericită.

Canolles era atât de convins de aceasta încât nici măcar n-apropie hârtia de buze, aşa cum fac de obicei îndrăgostiţii, în asemenea ocazii. Din contră, îl suci, şi-l răsuci, cu o teamă din ce în ce mai mare. Şi, pentru că trebuia totuşi să-l deschidă, odată şi odată, îşi luă inima în dinţi, rupse sigiliu! Şi citi: „Domnule, a rămâne mai departe în situaţia în care ne găsim, şi cred că şi dumneavoastră gândiţi ca şi mine, este un lucru cu totul imposibil; desigur că suferiţi că apăreţi în ochii personalului casei drept un supraveghetor neplăcut: pe de altă parte, aş putea să mă tem, dacă v-aş primi mai bine decât ar fi făcut-o doamna prinţesă în locul meu, să nu se afle că amândoi jucăm o dublă comedie, al cărui sprşit ar fi pentru mine pierderea definitivă a reputaţiei”

Canolles îşi şterse fruntea; presentimentele sale nu-l înşelaseră. Cu venirea zilei, această mare vânătoare de fantome, toate visurile aurite dispar Clătina din cap, suspină şi continuă să citească: „Prefaceţi-vă că descoperiţi viclenia de care ne-am folosit; pentru a ajunge la această descoperire, există un mijloc foarte simplu pe care am să vi-l procur chiar eu, dacă îmi promiteţi că o să ascultaţi de rugămintea pe care v-o fac: Vedeţi că nu vă ascund cât de mult depind de dumneavoastră. Daco daţi curs rugăminţii mele, am să fac să vă parvină un portret al meu care poartă numele meu şi are armele mele gravate sub desenul figurii. Veţi spune că aţi găsit acest portret în unu! Din controalele de noapte pe care le faceţi şi că, datorită acestui portret, aţi recunscut că eu nu eram doamna prinţesă.

Mai e nevoie să vă mai spun că în semn de amintire pentru recunoştinţa ce vă voi păstra în adâncul inimii, dacă plecaţi chiar în dimineaţa aceasta, vă autorizez să păstraţi această miniatură, dacă mai puneţi vreun preţ pe ea?

Părăsiţi-ne, deci, dacă este posibil, fără să mă revedeţi şi veţi duce cu dumneavoastră întreaga mea recunoştinţă, în timp ce, în ceea ce mă priveşte, voi duce cu mine amintirea dumneavoastră ca pe a celui mai nobil şi mai loial dintre gentilomii pe care i-am cunoscut în viaţa mea”.

Canolles reciti biletul şi rămase împietrit. Oricâtă bună voinţă ar conţine o scrisoare de concediere, cu oricâtă miere s-ar învălui un refuz sau un rămas bun, rămasul bun, refuzul sau concedierea rămân totuşi o crudă dezamăgire pentru inimă. Portretul era, desigur, un lucru foarte plăcut, dar motivul care îl făcea să fie oferit îi lua o mare parte din valoare.

De altfel, la ce era bun portretul când originalul este aici, alături, îi avem în mână şi putem să nu-i dăm drumul?

Da, însă Canolles, care nu se înfricoşase de mânia reginei şi a lui Mazarin, tremura când o vedea pe doamna de Cambes încruntându-se.

Şi totuşi, cât de mult îl jucase această femeie, mai întâi pe drum, apoi la Chantilly luându-i locul doamnei prinţese, apoi ieri, când i-a dat o speranţă, pe care i-a luat-o a doua zi! Însă din toate aceste decepţii, aceasta din urmă era cea mai dureroasă. Pe drum, nu-l cunoştea şi căuta să se debaraseze de un tovarăş incomod, asta era totul. Luând locul doamnei de Condé ea se supunea unui ordin, se achita de un rol impus de suzerana sa şi n-ar fi putut face altfel; însă de data aceasta când îl cunoştea, după ce păruse că-i apreciază devotamentul, după ce se referise de două ori la „noi” ceea ce făcuse să vibreze cele mai adânci cute ale sufletului tânărului, să se schimbe dintr-o dată; să-şi retragă bunătatea, să-şi renege recunoştinţa, în sfârşit, să-i scrie o astfel de scrisoare, asta era, pentru Canolles, mai mult decât o cruzime, era aproape o batjocură.

Aşa că se umplu de mânie, de o mânie dureroasă, fără să observe că în spatele perdelelor, unde lampa fusese stinsă de parcă lumina zilei ar fi făcut-o inutilă, o spectatoare, bine

ascunsă în dosul draperiilor de damasc, urmărea pantomima disperării sale şi poate că o gusta chiar.

„Da, da, îşi spunea el, însoţindu-şi gândul de gesturi corespunzătoare cu sentimentul care îl preocupa, da da, este o concediere în toată regula, în toată forma, un mare eveniment încoronat de un deznodământ vulgar, o speranţă poetică transformată într-o decepţie brutală. Dar, eu n-am de gând să suport ridicolul care mi s-a pregătit. Prefer ura ei decât această pretinsă recunoştinţă pe care mi-o promite. Cum să mă mai încred acum în promisiunea ei?… Ca şi cum le-ai încrede în constanţa vântului şi în marea liniştită. Ah! Doamnă, doamnă, continuă Canolles privind spre fereastra camerei vicontesei, lată a doua oară că-mi scapi; dar jur că voi mai găsi o situaţie asemănătoare şi a treia oară nu-mi vei mai scăpa.

Şi Canolles se întoarse în camera lui cu gândul de a se îmbrăca şi a pătrunde, chiar cu forţa, la vicontesă. Dar intrând în cameră observă că pendula arăta abia ora şapte.

La ora aceea nimeni din castel nu se trezise încă. Canolles se trânti Într-un fotoliu şi închise ochii, ca să-şi limpezească ideile şi să alunge, dacă era cu putinţă, vedeniile care se agitau în jurul lui, dar îi redeschidea din cinci în cinci minute ca să se uite la ceas.

Când pendula bătu orele opt castelul începu să se trezească, umplându-se încetul cu încetul de mişcare şi zgomot.

Canolles mai aşteptă cu mare greutate o jumătate de oră, apoi nemaiavând răbdare, coborî. În curtea mare a castelului îl întâlni pe Pompée care lua aer şi le povestea lacheilor, care îl înconjurau, despre campaniile din Picardia, sub fostul rege:

— Dumneata eşti intendentul alteţei sale? Îi spuse el, ca şi cum îl vedea pe Pompée, acum, pentru întâi dată.

— Da, domnule, replică Pompée uimit.

— Te rog s-o previi pe alteţa sa că vreau să am onoarea să-i prezint respectele mele.

— Dar, domnule, alteţa sa…
— S-a sculat.
— Totuşi…
— Du-te.
— Credeam că plecarea domnului…
— Plecarea mea va depinde de întrevederea pe care o voi avea cu alteţa sa.
— Spun asta pentru că n-am ordin din partea stăpânei mele.
— Şi eu spun aceasta pentru că am ordin din partea regelui.

Şi spunând aceasta, Canolles lovi cu măreţie în buzunarul de la piept, gest pe care îl adoptă ca cel mai satisfăcător dintre toate cele pe care le făcuse din ajun.

Însă încercând această lovitură de stat, negociatorul nostru simţea că-l părăseşte curajul. În adevăr, din ajun, importanţa lui scăzuse mult: doamna prinţesă plecase de mai de douăsprezece ore; călătorind toată noaptea trebuie să fi fost acum la douăzeci, douăzeci şi cinci de leghe departe de Chantilly. Orice eforturi le-ar fi cerut Canolles oamenilor săi, nu mai era posibil s-o ajungă şi chiar dacă ar fi ajuns-o, cine ar fi putut spune că, plecată cu o escortă de vreo sută de gentilomi, la ora aceea escorta ei nu era de trei sau patru sute de partizani? Îi mai rămâne, totuşi, lui Canolles, aşa cum o spusese în ajun, posibilitatea de a se lăsa ucis împreună cu oamenii care îl însoţeau, pedepsindu-i prea sângeneros pentru capriciile sale amoroase. Dacă în ajun se înşelase asupra sentimentelor doamnei de Cambes faţă de el, dacă emoţia ei nu fusese decât comedie, doamna de Cambes ar fi putut să râdă de el. Ar fi urmat atunci huiduiala lacheilor, huiduiala soldaţilor ascunşi în pădure, dizgraţie din partea lui Mazarin, mânia reginei şi, peste toate acestea, ruina dragostei sale născânde, pentru că niciodată o femeie nu iubeşte pe cel pe care are intenţia să-l facă de râs, chiar şi numai pentru o singură clipă.

În timp ce frământa în minte asemenea gânduri, Pompée se apropie, umilit, şi-l anunţă că doamna prinţesă îl aştepta.

De data aceasta, nu mai era vorba de nici un ceremonial; vicontesă îl aştepta, într-un salonaş, îmbrăcată şi în picioare. Urmele insomniei pe care încercase iără efect să le îndepărteze se întipăriseră pe încântătoarea ei figură; o uşoară umbră cafenie îi înconjura ochii, arătând că ochii aceştia nu se închiseseră deloc sau foarte puţin.

— După cum vedeţi, spuse ea fără să-i lase răgaz să vorbească el cel dintâi, am răspuns dorinţei dumneavoastră în speranţa, trebuie să v-o spun, că această întrevedere va fi ultima şi că, la rândul dumneavoastră, veţi răspunde dorinţei mele.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse Canolles, însă după întâlnirea noastră de aseară, aş fi sperat mai puţină severitate în

pretenţiile dumneavoastră şi credeam că, în schimbul a ceea ce am făcut pentru dumneavoastră şi numai pentru dumneavoastră, pentru că eu pe doamna de Condé, nu o cunosc mă înţelegeţi bine, aţi fi binevoit să mă suportaţi mai mult timp la Chantilly.

— Da, domnule, recunosc, spuse vicontesă, în primul moment… Tulburarea legată de poziţia în care mă aflam… Măreţia sacrificiului pe care îl făceaţi pentru mine… Interesul doamnei prinţese care dorea să câştige cât mai mult timp, mi-au putut smulge din gură câteva cuvinte care nu răspundeau gândului meu; însă în cursul nopţii acesteia am avut timp să mă gândesc mai bine: o şedere mai îndelungată, a dumneavoastră sau a mea, în acest castel a devenit un lucru imposibil.

— Imposibil, doamnă? Spuse Canolles. Uitaţi că totul este posibil celui care vorbeşte în numele regelui?

— Domnule de Canolles, sper că, mai înainte de toate, sunteţi gentilom şi că nu veţi abuza de poziţia în care m-a aşezat devotamentul meu faţă de alteţa sa.

— Doamnă, răspunse Canolles, mai înainte de toate sunt nebun; aţi văzut bine, ce Dumnezeu! Că numai un nebun ar fi putut să facă ce am făcut eu. Ei bine, fie-vă milă de nebunia mea, doamnă; vă rog, nu mă goniţi.

— Atunci voi pleca eu din acest loc, domnule. Eu voi fi aceea care vă va reda datoriei, împotriva dumneavoastră. Vom vedea dacă mă veţi putea reţine cu forţa, dacă ne veţi expune unui scandal pe amândoi. Nu, nu, domnule, continuă vicontesă cu un accent pe care Canolles îl auzi vibrând pentru prima dată, nu, vă daţi seama că nu puteţi rămân veşnic la Chantilly, pentru că, vă amintiţi, sunteţi aşteptat în altă parte.

Cuvântul acesta care străluci ca un fulger în ochii lui Canolles, îi aminti de scena din hanul lui Biscarros, descoperirea făcută de doamna de Cambes cu Nanon şi atunci totul i se explică.

Insomnia nu fusese provocată de îngrijorarea prezentului, ci de amintirile trecutului. Hotărârea luată în dimineaţa aceea de a-l evita pe Canolles, nu era rezultatul unei gândiri, ci expresia geloziei.

Atunci, pentru un moment, între cele două personaje, în picioare, faţă în faţă, se strecură un moment de tăcere, dar în timpul acestei tăceri, fiecare dintre ei asculta cuvântul propriei sale gândiri care îi vorbea în piept prin bătăile inimii.

„Geloasă! Îşi spuse Canolles, e geloasă! Oh, din acest moment înţeleg totul. Da, da, vrea să se asigure că o iubesc destul ca să-i sacrific orice altă dragoste! E o încercare!”

La rândul său doamna de Cambes îşi spunea: „Pentru domnul de Canolles eu sunt un amuzament al spiritului, m-a întâlnit desigur, pe drum tocmai în momentul în care era forţat să plece din Guyana şi m-a urmărit aşa cum urmăreşte călătorul un spiriduş; însă inima i-a rămas în căsuţa aceea înconjurată de copaci, unde se ducea în seara în care l-am întâlnit. Prin urmare e imposibil să ţin lângă mine un orn care iubeşte pe alta şi pe care, dacă l-aş vedea mai des, aş avea poate slăbiciunea de a-l iubi. Oh! Ar fi nu numai să-mi trădez onoarea, dar să trădez şi interesele doamnei prinţese şi să fiu atât de laşă ca să-l iubesc pe agentul persecutorilor ei”.

De aceea strigă deodată, răspunzând parcă propriilor sale gânduri:

— Nu! Nu! Trebuie să plecaţi imediat domnule, căci altfel plec eu.

— Uitaţi doamnă, spuse Canolles, că am cuvântul dumneavoastră că nu veţi pleca până nu mă veţi fi anunţat în prealabil despre aceasta.

— Ei bine, vă anunţ, domnule că părăsesc castelul chiar în clipa aceasta.

— Şi credeţi că o voi permite? Strigă Canolles.

— Cum? Strigă vicontesa, mă veţi reţine cu forţa?

— Nu ştiu ce am să fac doamnă, însă ceea ce ştiu este că-mi va fi cu neputinţă să vă părăsesc.

— Atunci, eu sunt prizoniera dumneavoastră?

— Sunteţi o femeie pe care am pierdul-o de două ori şi nu vreau s-o mai pierd şi a treia oară.

— Atunci, violenţa!

— Da, doamnă, violenţa, răspunse Canolles, dacă acesta este singurul mijloc de a vă păstra.

— Oh! Strigă doamna de Cambes, ce mulţumire poate fi aceea să păstrezi o femeie care geme, care strigă după libertate, care nu te iubeşte, care nu te poate suferi!

Canolles tresări şi încercă repede să deosebească ce era în vorbă de ceera în gând.

Înţelese că venise momentul să joace totul pentru totul.

— Doamnă, spuse el, cuvintele pe care le-aţi rostit cu nu accent atât de adevărat încât nu e posibil să te înşeli asupra sensului lor, mi au lămurit toate incertitudinile. Dumneavoastră gemând, dumneavoastră sclavă? Eu să reţin o femeie care nu mă iubeşte, care mă detestă! Nu, doamnă, nu, fiţi liniştită, nu se va întâmpla aşa! Crezusem după fericirea pe care o încercam când vă vedeam, crezusem că aţi fi putut suporta prezenţa mea; crezusem, după ce îmi pierdusem stima, liniştea conştiinţei, viitorul, onoarea, că poate, m-aţi despăgubi pentru acest imens sacrificiu dăruindu-mi câteva ore pe care, desigur, că nu le voi mai întâlni niciodată. Totul era posibil dacă m-aţi fi iubii… Dacă nu v-aş fi fost indiferent; căci sunteţi bună şi aţi fi făcut din milă, ceea ce alta ar fi făcut din dragoste. Dar nu mai am de-a face cu indiferenţa, ci cu ura; în cazul acesta, este altceva; aveţi dreptate. Iertaţi-mă, doamnă, doar pentru faptul că n-am înţeles că poţi fi urât când iubeşti la disperare. Rămâneţi regină, stăpână şi liberă în castel şi pretutindeni: eu trebuie să mă retrag şi mă retrag. În zece minute vă veţi recâştiga toată libertatea. Adio, doamnă, adio pentru totdeauna.

Şi cu o tulburare care la început fusese afectată, dar care până la urmă devenise reală şi dureroasă, Canolles salută pe doamna de Cambes, făcu stânga-mprejur, căutând uşa fără să o găsească şi repetând cuvântul adio! – Adio! Cu un accent atât de adânc simţii, încât pornit din inimă mergea la inimă. Adevăratele supărări glăsuiesc asemeni furtunilor.

Doamna de Cambes nu se aştepta la această supunere din partea lui Canolles; ea acumulase puteri pentru luptă, nu pentru victorie de aceea fu impresionată de atâta resemnare amestecată cu dragoste. Şi cum tânărul cu un fel de suspin făcuse câţiva paşi spre uşă întinzând mâna la întâmplare simţi deodată o mână aşezându-i-se pe umăr cu o semnificativă apăsare; nu numai că-l atingea, îl oprea.

Se întoarse.

„Ea era tot în picioare în faţa lui. Braţul său, întins cu graţie, îi mai atingea încă umărul, iar expresia de demnitate, imprimată un moment pe faţa sa, se topise într-un dulce surâs.

— Ei bine, domnule, spuse ea, iată cum vă supuneţi reginei dumneavoastră! Plecaţi tocmai când aveţi ordin să rămâneţi, trădător ce sunteţi!

Canolles scoase un ţipăt, căzu în genunchi şi-şi înfundă fruntea înfierbântată în mâinile pe care i le întindea vicontesă.

— Oh! Să mori de atâta fericire! Strigă el.

— Vai! Nu vă bucuraţi încă, spuse vicontesă căci, dacă vă opresc, o fac numai pentru a nu ne despărţi aşa oricum, ca să nu plecaţi cu ideea că sunt o ingrată, ca să îmi restituiţi de bună voie cuvântul pe care vi l-am dat, pentru că vedeţi în mine din ce în ce mai puţin o prietenă, pentru că partidele opuse pe care le urmăm mă împiedică să fiu altceva pentru dumneavoastră.

— Oh! Dumnezeule! Aşadar m-am mai înşelat odată: nu mă iubiţi!

— Să nu vorbim de sentimentele noastre, baroane, ci de pericolul care ne ameninţă pe amândoi dacă rămânem aici.

Haideţi plecaţi! Plecaţi sau lăsaţi-mă pe mine să plec, trebuie!

— Ce spuneţi, doamnă!

— Numai adevărul. Lăsaţi-mă aici, întorceţi-vă la Paris, spuneţi-i lui Mazarin, spuneţi-i reginei ce vi s-a întâmplat. Vă voi ajuta cât îmi va fi cu putinţă, numai plecaţi, plecaţi!

— Dar, oare, trebuie să mai repet? Că dacă v-aş părăsi, aş muri?

— Nu, nu, nu veţi muri, căci veţi păstra speranţa că ne vom reîntâlni în vremuri mai bune.

— Întâmplarea m-a aruncat pe drumul dumneavoastră, doamnă, sau mai bine-zis v-a plasat pe dumneavoastră de două ori în drumul meu; norocul seva plictisi şi dacă vă părăsesc, n-am să vă mai întâlnesc niciodată.

— Ei bine! Am să vă caut eu.

— Oh! Doamnă, cereţi-mi să mor pentru dumneavoastră, moartea e un moment de durere şi atât. Dar nu-mi cereţi să vă părăsesc. Numai la ideea aceasta şi mi se rupe inima. Gândiţi-vă, abia v-am văzut, abia dacă v-am vorbit.

— Ei bine! Dacă vă permit să rămâneţi şi astăzi, toată ziua, dacă mă puteţi vedea şi-mi puteţi vorbi, sunteţi mulţumit, spuneţi?

— Nu promit nimic.

— Atunci, nici eu. Numai că mi-am luat un angajament faţă de dumneavoastră, de a vă preveni despre momentul în care aş intenţiona să plec. Ei bine, plec peste o oră.

— Trebuie să se facă tot ce vreţi? Trebuie să fiţi ascultată în toate privinţele? Trebuie să uit de mine ca să vă urmez orbeşte voinţa? Ei bine! Dacă e nevoie de toate acestea, fiţi mulţumită n-aveţi în faţa dumneavoastră decât un sclav gata să vă asculte. Porunciţi, doamnă, porunciţi.

Claire întinse mâna către baron şi cu vocea ei cea mai dulce şi cea mai mângâetoare:

— O nouă înţelegere în schimbul cuvântului meu, spuse ea: dacă nu vă părăsesc din clipa aceasta până diseară, la ora nouă veţi pleca?

— V-o jur.

— Atunci veniţi: cerul este albastru, şi ne promite o zi încântătoare; pe iarbă e rouă, în aer plutesc miresme parfumate, în pădure e miros de răşină. Hei, Pompée!

Respectabilul intendent, care desigur că primise ordin să stea lângă uşă, intră imediat.

— Caii pentru plimbare! Spuse doamna de Cambes, cu aerul său de prinţesă, în dimineaţa asta mă duc spre eleşteu şi mă întorc pe la fermă, unde voi prinzi… Mă însoţiţi domnule baron? Continuă ea, aceasta intră în atribuţiile dumneavoastră de serviciu, pentru că aţi primit ordin din partea majestăţii sale regina să mă urmăriţi îndeaproape.

Un nor de bucurie nemărginită îl orbi pe tânărul baron şi-l învălui asemeni norilor care, altădată, îi fermecau pe zei în cer: aşa că se lăsă condus, fără să se împotrivească, aproape fără voinţă, gâfiia, era ameţit, era nebun. În curând, în mijlocul pădurii încântătoare, sub aleile misterioase umbrite de crengile copacilor care îi atingeau fruntea descoperită, deschise ochii asupra realităţii: era în picioare, mut, cu inima înfăşurată de o bucurie aproape tot atât de sfâşietoare ca o durere, păşind mână în mână cu doamna de Cambes, tot atât de palidă, tot atât de tăcută şi desigur tot atât de fericită ca şi el.

În urma lor venea Pompée, destul de aproape ca să vadă tot, destul de departe ca să nu audă nimic.

III.

Sfârşitul acestei zile încântătoare sosi repede, aşa cum soseşte întotdeauna sfârşitul unui vis frumos; pentru fericitul gentilom orele trecuseră ca secundele şi totuşi i se păru că numai în această singură zi adunase amintiri cât pentru trei existenţe obişnuite. Fiecare din aleile parcului fuseseră îmbogăţite cu un cuvânt, o amintire a vicontesei; o privire, un gest, un deget pus pe buze, totul avea un sens propriu… Când au intrat în barcă ea îi apucase mâna; în timpul călătoriei pe râu, ea i se sprijinise de braţ; când au

mers pe lângă zidul parcului ea se simţise obosită şi se aşezase un moment să se odihnească şi fiecare din aceste momente ameţitoare care trecuseră ca un fulger prin faţa ochilor tânărului, ca şi peisajul luminat de o lucire fantastică, îi rămăsese întipărit în amintire, nu numai în ansamblu, dar chiar în cele mai mici amănunte.

Canolles nu avea s-o părăsească pe vicontesă toată ziua: în timpul mesei de prânz, îl invită la cină şi la supeu.

În mijlocul strălucirii pe care falsa prinţesă a trebuit să o desfăşoare pentru a-l primi pe trimisul regelui, Canolless remarcă dulcile atenţii ale femeii îndrăgostite. El uită şi de valeţi şi de etichetă şi de lume; uită până şi de promisiunea făcută de a se retrage şi se crezu instalat pentru o fericită eternitate în acest paradis terestru în care el ar fi fost Adam şi doamna de Cambes ar fi fost Eva.

Dar când veni seara, când şi supeul se sfârşise aşa cum se scurseseră toate celelalte întâmplări în timpul zilei, adică într-o veselie de nespus, când la desert o doamnă de onoare îl adusese pe domnul Pierrot care, îmbrăcat tot în costumul ducelui d'Enghien, profitase de împrejurări pentru a mânca cu pofta cu care ar fi mâncat patru prinţi de sânge la un loc, când se auzi pendula bătând, iar doamna de Cambes, ridicând ochii, fu convinsă că avea să bată de zece ori.

— Acum, spuse ea cu un suspin, este ceasul.

— Care ceas? Întrebă Canolles, încercând să surâdă, căutând să pareze o mare nenorocire printr-o glumă.

— Ceasul de a vă respecta cuvântul pe care mi l-aţi dat.

— Eh, doamnă, răspunse Canolles cu tristeţe, nu uitaţi nimic, niciodată?

— Poate aş fi uitat şi eu ca şi dumneavoastră, spuse doamna de Cambes, dar iată ce-mi aduce aminte.

Şi spunând acestea, îi arătă o scrisoare pe care o primise înainte de a se fi aşezat la masă.

— De la cine este această scrisoare? Întrebă Canolles.

— De la doamna prinţesă care mă cheamă la ea.

— Cel puţin, iată un motiv! Vă mulţumesc că aţi avut pentru mine acest menajament.

— Nu vă faceţi iluzii, domnule de Canolles, spuse vicontesă cu o tristeţe pe care nu mai căuta să o ascundă. Chiar dacă n-aş fi primii această scrisoare, tot v-aş fi amintit de plecare, aşa cum am făcut-o. Credeţi că cei care ne înconjoară nu vor observa curând complicitatea dintre noi? Trebuie să recunoaşteţi că purtarea noastră nu este aceea dintre o prinţesă persecutată şi persecutorul său.

Însă, dacă acum, această despărţire vă este atât de dureroasă pe cil pretindeţi, lăsaţi-mă să vă spun, domnule baron, că depinde numai de dumneavoastră dacă trebuie să ne separăm, sau nu.

— Vorbiţi! Oh! Vorbiţi! Spuse Canolles.

— Nu ghiciţi…?

— Oh! Ba da, doamnă! Dimpotrivă, ghicesc şi încă foarte bine! Vreţi să-mi spuneţi să urmez pe doamna prinţesă, alături de dumneavoastră?…

— Chiar aşa îmi scrie, răspunse repede doamna de Cambes.

— Vă mulţumesc că ideea nu vine de la dumneavoastră, vă mulţumesc pentru tulburarea cu care aţi abordat propunerea; nu că conştiinţa mea s-ar revolta la ideea de a servi un partid sau altul; nu, pentru că n-am nici o covingere, căci cine are oare în acest război, în afară de cei interesaţi? Ce-mi pasă dacă după ce scot sabia din teacă, lovitura îmi vine de aici sau de dincolo? Nu cunosc curtea, nu-i cunosc pe prinţi: independent prin averea pe care o posed, fără ambiţie, n-aştept nimic nici de la unii, nici de la alţii. Sunt ofiţer, iată totul.

— Atunci, consimţiţi să mă urmaţi?

— Nu.

— De ce, dacă lucrurile sunt aşa cum spuneţi?

— Pentru că m-aţi aprecia mai puţin.

— Aceasta este singurul obstacol care vă reţine?

— V-o jur.

— Oh! Atunci nu aveţi de ce să vă temeţi.

— Nici dumneavoastră nu credeţi nimic din ceea ce spuneţi în acest moment, spuşe Canolles surâzător ridicând un deget: un transfug este întotdeauna un trădător; primul cuvânt este mai blând, însă amândouă cuvintele sunt echivalente.

— Ei bine! Aveţi dreptate, spuse doamna de Cambes şi n-am să insist mai mult. Dacă aţi fi fost într-o situaţie obişnuită, n-aş fi insistat să vă câştig de partea prinţilor, însă trimis al reginei însărcinat cu o misiune de încredere de către majestatea sa regina regentă şi de primul ministru onorat cu bunăvoinţa domnului duce d'Epernon care, în ciuda bănuielilor pe care mi le făcusem la început, vă protejează, am fost asigurată în mod cu totul special…

Canolles roşi.

— Am să fiu foarte discretă, însă ascultaţi-mă, baroane: noi nu ne despărţim pentru totdeauna, fiţi sigur, presimt că ne vom revedea.

— Unde? Întrebă Canolles.

— Nu ştiu, dar e sigur că ne vom revedea.

Canolles clătină trist din cap.

— Nu cred, doamnă, ne desparte războiul şi asta e mult când în acelaşi timp nu mai există dragoste.

— Dar ziua de astăzi, nu preţuieşte nimic pentru dumneavoastră? Întrebă vicontesa cu o intonaţie încântătoare.

— Este singura zi în care am fost sigur că am trăit cu adevărat de când sunt pe lume.

— Atunci vedeţi că sunteţi un ingrat?

— Mai acordaţi-mi o zi ca aceasta.

— Nu pot, trebuie să plec chiar în seara asta.

— Nu v-o cer nici pentru mâine, nici pentru poimâine, v-o cer pentru o zi, în viitor. Alegeţi-vă timpul care vă place, locul care vă place, dar lăsaţi-mă să trăiesc cu o certitudine, aş suferi prea mult să ştiu că n-am decât o speranţă.

— Unde o să plecaţi, după ce mă veţi părăsi?

— La Paris ca să dau socoteală de misiunea pe care am primit-o.

— Şi apoi?

— Ştiu eu? Poate la Bastilia.

— Dar presupunând că n-o să ajungeţi acolo?

— Mă întorc la Libourne unde trebuie să fie regimentul meu.

— Şi eu la Bordeaux unde va fi doamna prinţesă. Cunoaşteţi vreun sat mai izolat pe drumul dintre Bordeaux şi Libourne?

— Cunosc unul a cărui amintire mi-e tot atât de scumpă, cum mi-e Chantilly.

— Jualnay? Întrebă vicontesă surâzând.

— Jualnay, repetă Canolles.

— Ei bine, ca să ajungi la Jaulnay e nevoie de patru zile. Azi e marţi: duminică am să mă opresc acolo toată ziua.

— Oh! Mulţumesc! Mulţumesc! Strigă Canolles apăsându-şi buzele pe mâna pe care doamna de Cambes n-avu curajul să şi-o retragă.

Apoi, după un minut de tăcere:

— Şi acum, spuse ea, ne mai rămâne să jucăm mica noastră comedie.

— Ah! Da! E adevărat, doamnă, comedia care trebuie să mă acopere de ridicol în ochii întregii Frânte. Dar nu pot să spun nimic: eu am vrut aşa, şi dacă rolul pe care îl joc, nu l-am ales eu, în schimb eu am contribuit la deznodământul care îl încoronează.

Doamna de Cambes plecă ochii.

— Acum spuneţi-mi ce mai am de făcut, spuse Canolles, nepăsător; vă aştept ordinul şi sunt gata la toate.

Claire era atât de emoţionată, încât Canolles putea să vadă cum se ridica şi se cobora catifeaua rochiei sub bătăile inegale şi precipitate ale inimii.

— Ştiu că faceţi pentru mine un sacrificiu, dar credeţi-mă, pentru numele lui dumnezeu, că vă păstrez o eternă recunoştinţă. Da! Vă expuneţi pentru mine dizgraţiei curţii;

da, o să fiţi judecat cu severitate. Vă rog, domnule, uitaţi toate astea, dacă vă place cât de cât să vă gândiţi că m-aţi făcut fericită.

— Voi încerca, doamnă.

— Credeţi-mă, baroane, continuă doamna de Cambes, că durerea aceasta rece, căreia i-aţi căzut pradă, este o remuşcarc cumplită pentru mine. Alţii v-ar fi recompensat, poate, mai complet decât o fac eu, însă, domnule, o recompensă care s-ar acorda cu prea mare uşurinţă n-ar plăti în mod demn sacrificiul dumneavoastră.

Şi spunând acestea, Claire plecă ochii cu un suspin de pudică suferinţă.

— Asta este tot ce aveţi să-mi spuneţi? Întrebă Canolles.

— Iată, spune vicotensa scoţând din sân un portret pe care i-l întinse lui Canolles, iată, luaţi acest portret şi la fiecare supărare pe care v-ar aduce-o această neplăcută afacere, priviţi-l, spuneţi că suferiţi pentru cea din imagine şi că fiecare din suferinţele dumneavoastră este plătită cu regrete.

— Asta e tot?

— Cu stimă.

— Asta e tot?

— Cu simpatie.

— Oh! Doamnă, încă un cuvânt! Strigă Canolles, ce vă costă să mă faceţi pe deplin fericit?

Claire făcu o mişcare grăbită spre tânărul din faţa ei, îi întinse mâna şi era gata să adauge:

— Cu dragoste.

Însă în aceeşi clipă se deschise uşa şi în pragul ei apăru pretinsul căpitan comandant al gărzii, însoţit de Pompée.

— Am să termin la Jaulnay, spuse vicontesa.

— Fraza sau gândul?

— Pe amândouă, unul îl exprimă pe celălalt.

— Doamnă, spuse comandantul gărzii, caii alteţei voastre sunt la trăsură.

— Prefaceţi-vă uimit, îi şopti Claire lui Canolles.

Gentilomul schiţă un zâmbet de milă care i se adresa lui însuşi.

— Unde se duce alteţa voastră? Întrebă el.

— Plec.

— Dar alteţa voastră uită că am misiunea din partea majestăţii sale să n-o părăsesc nici un moment.

— Domnule, misiunea dumneavostră s-a sfârşit.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că eu nu sunt alteţa sa prinţesa de Condé, ci numai doamna vicontesa de Cambes, prima sa doamnă de onoare. Doamna prinţesă a plecat ieri seară şi eu mă duc după dânsa.

Canolles rămase nemişcat: era vădit că-i displăcea să joace în continuare comedia aceasta în faţa unui partener-lacheu.

Pentru a-l încuraja pe Canolles, doamna de Cambes îl învălui cu privirea ei caldă. Privirea aceasta îi dădu puţin curaj.

— Atunci înseamnă că regele a fost înşelat, spuse el, dar domnul duce d'Enghien unde e?

— I-am poruncit lui Pierrot să se reîntoarcă la răzoarele lui, spuse o voce gravă aproape de uşa de intrare.

Vocea aceasta era a doamnei prinţese-mame care sta în picioare în uşă, susţinută de două doamne de companie.

— Întoarceţi-vă la Paris, la Mantes, la Saint-Germain, în sfârşit, întoarceţi-vă la curte, misiunea dumneavoastră aici s-a terminat. Să-i spuneţi regelui că cei persecutaţi recurg la viclenie, ceea ce înlătură lolosirea forţei. Totuşi puteţi rămâne la Chantilly ca să mă păziţi pe mine care n-am părăsit şi nici nu voi părăsi castelul, pentru că nu vreau s-o fac. Cu acestea, domnule baron, adio!

Canolles roşi de ciudă şi abia mai găsi putere să se încline privind spre vicontesă şi să murmure cu reproş:

— Oh! Doamnă! Doamnă!

Vicontesa înţelese privirea şi auzi cuvintele.

— Rog pe alteţa voastră să-mi permită, spuse ea adresându-se prinţesei-mame, să mai joc rolul doamnei

prinţese, încă puţine minute. Vreau să-i mulţumesc domnului baron de Canolles, în numele ilustrelor gazde care au părăsit această casă, pentru respectul pe care l-a arătat şi pentru delicateţea pe care a pus-o în îndeplinirea unei misiuni atât de dificile: îndrăznesc să cred, doamnă, că şi alteţa voastră este de aceeaşi părere şi că îşi va uni şi ea mulţumirile sale cu mulţumirile mele.

Impresionată de aceste cuvinte atâf de hotărâte, prinţesa mamă căreia perspicacitatea ei ascuţită îi dezvălui unul din aspectele noului secret altoit pe cel cunoscut, spuse, cu o vizibilă emoţie:

— Pentru tot ce aţi făcut împotriva noastră, uitarea; pentru tot u aţi făcut pentru casa mea, recunoştinţă.

Canolles puse un genunchi în pământ, în faţa prinţesei, iar aceasta îi dădu mâna să i-o sărute, mâna pe care de atâtea ori o sărutase Henric al IV-lea.

Era o completare a scenei, era un rămas bun asupra căruia nu se mai putea reveni; nu-i mai rămânea lui Canolles decât să plece, aşa cum avea s-o facă şi doamna de Cambes. Se retrase, deci, în apartamentul lui şi se grăbi să-i trimită lui Mazarin cea mai disperată informaţie pe care a putut s-o scrie vreodată şi care avea să-l scutească de bruftuiala primului moment de surpriză. Apoi trecu printre servitorimea castelului, nu fără o oarecare teamă că va fi insultat şi ajunse în curte unde îl aştepta calul gata înşeuat.

În momentul când se pregătea să pună piciorul în scară, o voce autoritară spuse:

— Daţi onorul trimisului majestăţii sale regelui, stăpânul nostru.

Aceste cuvinte făcură să se plece toate frunţile în faţa lui Canolles care, după ce se plecă în faţa ferestrei la care sta doamna prinţesă, dădu pinteni calului şi dispăru cu capul sus.

Castorin, dezamăgit de visul frumos pe care şi-l făcuse, după spusele lui Pompée, în calitatea lui de fals intendent, îşi urma stăpânul cu capul plecat.

IV.

Este momentul să ne întoarcem la unul din personajele cele mai importante ale acestei povestiri şi care, călărind un cal bun, urmează drumul mare care leagă Parisul de Bordeaux, însoţit de cinci călăreţi care cască ochii mari la cel mai mic zăngănit al unui sac plin cu scuzi de aur pe care locotenentul Ferguzon îl poartă agăţat de şa.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse unul din oameni, e un ban frumos.

— Adică ar fi un ban minunat dacă acest ban n-ar datora nimănui nimic, însă acest ban datorează o companie doamnei prinţese; nimium satis est, cum spuneau cei vechi, ceea ce se poate traduce prin: numai ce-i mult e destul. Or, dragă Barrabas, noi n-avem încă mult ca să fie destul.

— Ce mult costă ca să pari om onorabil, spuse Cauvignac toate încasările preceptorului regal s-au transformat în hanuri, broderii şi haine. Strălucim ca nişte seniori şi înpingem luxul până acolo încât să avem şi pungi, deşi n-avem nimic în ele. Dar aparenţele sunt salvate.

— Vorbeşte de noi căpitane, nu de dumneata, continuă Barrabas, dumneata ai în pungă zece mii de livre.

— Prietene, spuse Cauvignac, n-ai auzit ce-a spus Ferguzon despre obligaţiile noastre faţă de doamna prinţesă, sau l-ai înţeles greşit? Eu nu sunt dintre oamenii care se angajează la un lucru, ca să facă altul. Domnul Lenet mi-a numărat zece mii de livre ca să ridic o companie şi o voi ridica sau mă ia dracul. Şi-mi va mai da alte patruzeci de mii în ziua când compania va fi ridicată.

— Atunci, dacă nu plăteşte cele patruzeci de mii de livre, o să vedem…

— Cu zece mii de livre! Exclamară deodată patru glasuri ironice. Căci, din toată trupa, numai Ferguzon, plin de încredere în posibilităţile ţelului, părea convins că Cauvignac va ajunge la rezultatul dorit. Să ridici o companie cu zece mii de livre?

— Da, spuse Cauvignac, dacă s-ar mai adăuga ceva.

— Şi cine o să mai adauge acest ceva? Întrebă cineva.
— Eu în orice caz, nu, spuse Ferguzon.
— Atunci, cine? Întrebă Barrabas.
— La dracu! Primul venit. Iată, văd un om, acolo, pe drum. O să vedeţi…
— Înţeleg, spuse Ferguzon.
— Asta-i tot? Întrebă Cauvignac.
— Şi admir.
— Da, căpitane, înţeleg că vrei să-ţi ţii angajamentele, spuse unul din călăreţi, totuşi să ştii că putem pierde mult dacă suntem oameni cinstiţi. Astăzi au nevoie de noi; dar mâine, după ce s-o ridica această companie, o s-o încadreze cu ofiţeri de încredere, şi pe noi o să ne concedieze, după ce ne-am chinuit să o înfiinţăm.
— Eşti un prost, pur şi simplu, dragă Carrotel, şi nu-ţi spun asta pentru prima oară, spuse Cauvignac. Raţionamentul acesta atât de jalnic, te lipseşte de gradul pe care ţi-l destinasem în cadrul companiei, căci este evident că noi vom fi cei şase ofiţeri care vor constitui nucleul acestei unităţi. Te-aş fi numit imediat sublocotenent, Carrotel, dar n-ai să fii decât sergent. Din cauza sărăciei judecăţii pe care ai auzit-o, dumneata, Barrabas, şi n-ai spus nimic, ai să ocupi postul acesta, până când o să-l spânzure pe Ferguzon şi atuci ai să-i iei locul ca fiind cel mai vechi. Dar să nu-l pierdem din ochi pe primul meu soldat, pe care îl văd acolo.
— Ştiţi ceva despre omul acesta, căpitane? Întrebă Ferguzon.
— Nimic.
— Trebuie să fie un burghez, după haina neagră cu care e îmbrăcat.
— Eşti sigur?
— Da. Iată vântul îi ridică haina, vedeţi?
— Dacă poartă o haină neagră, trebuie să fie urt burghez bogat şi atunci cu atât mai bine: recrutăm pentru serviciul domnilor prinţi şi este important ca compania să fie alcătuită cum trebuie. Dacă ar fi fost vorba de secătura aia

de Mazarin oricine ar fi bun; dar pentru prinţi, doamne fereşte! Ferguzon, cred că compania o să-mi facă cinste, cum spune Falstaff.

Toată trupa dădu pinteni cailor ca să-l ajungă pe burghezul care mergea liniştit prin mijlocul drumului.

Când omul acesta cumsecade, călare pe un măgar, văzu venind spre el grupul de călăreţi în galop, se trase la marginea drumului şi-l salută pe Cauvignac.

— E politicos, spuse acesta, şi asta e foarte bine, dar nu ştie să salute milităreşte, o să înveţe el.

Cauvignac îi răspunse la salul apoi se apropie de el:

— Domnule, îl întrebă el, binevoiţi să ne spuneţi dacă îl iubiţi pe rege.

— Cum să nu! Răspunse burghezul.

— Admirabil! Spuse Cauvignac cu o privire încâniătoare. Dar pe regină?

— Pentru regină, am cea mai profundă veneraţie.

— Excelent! Şi pe domnul de Mazarin'

— Domnul de Mazarin este un om mare, domnule şi-l admir.

— Perfect. În cazul acesta, spuse Cauvignac, avem fericirea să fi întâlnit un servitor credincios al majestăţii sale, nu?

— Domnule, sunt mândru de asta.

— Şi gata să-i dovediţi acest zel.

— Ce bine se potriveşte! Numai drumurile mari pol oferi întâlniri ca aceasta.

— Ce vreţi să spuneţi' întrebă burghezul, începând să-l privească pe Cauvignac cu o oarecare îngrijorare.

— Vreu să spun, domnule, că trebuie să ne urmaţi.

Burghezul făcu în şa o săritură de surprindere şi de teamă.

— Să vă urmez? Şi unde anume?

— Prea bine nu ştiu nici eu, acolo unde mergem şi noi.

— Domnule, nu călătoresc niciodată împreună cu oameni pe care nu-i cunosc.

— Foarte adevărat şi procedaţi ca un om prudent: am să vă spun cine suntem.

Burghezul făcu o mişcare voind parcă să spună că a şi ghicit.

Cauvignac continuă, fără să pară că a observat mişcarea:

— Eu sunt Roland de Cauvignac, căpitanul unei companii absente, este adevărat, dar reprezentată cu cinste de Louis-Gabriel Ferguzon, locotenentul meu; de Georges-Guillaume Barrabas, sublocotenentul meu; de Zephirin Carrotel, sergentul meu şi de aceşti doi domni, din care unul este furierul meu iar celălalt şeful meu de stat major. Acum ne cunoaşteţi domnule continuă Cauvignac cu faţa surâzătoare, şi îndrăznesc să sper că nu vă suntem antipatici.

— Dar, domnule, l-am servit pe majestatea sa în garda orăşenească şi plătesc cu regularitate impozitele, taxele, obligaţiile, şi toate celelalte, răspunse burghezul.

— Tocmai de aceea, domnule, nu vă angajez în serviciul majestăţii sale, ci în serviciul domnilor prinţi, pe al cărui modesţ reprezentant îl vedeţi în faţa dumneavoastră, continuă Cauvignac.

— În serviciul prinţilor, duşmanii regelui! Strigă burghezul din ce în ce mai uimit; atunci cum se face că adineauri mă întrebaţi dacă îl iubesc pe majestatea sa?

— Pentru că, domnule, dacă nu l-aţi fi iubit pe rege, dacă aţi fi acuzat-o pe regină, dacă l-aţi fi blestemat pe domnul de Mazarin, m-aş fi ferit să vă deranjez din ocupaţiile dumneavoastră, mi-aţi fi fost scump ca un frate.

— Dar, în sfârşit, domnule, eu nu sunt nici sclav, nici şerb.

— Nu, domnule, sunteţi soldat, adică cu totul liber să ajungeţi căpitan ca mine sau mareşal al Franţei, ca domnul de Turenne.

— Domnule, în viaţa mea am pledat foarte mult.

— Ah! Cu atât mai rău, domnule, cu atât mai rău, înclinarea spre procese este un obicei foarte urât. Eu n-am

avut niciodată un asemenea gust şi asta, poate, pentru că am studiat ca să ajung avocat.

— Însă pledând, am învăţat legile regatului.

— E foarte mult. De altfel, ştiţi desigur, domnule, că de la Pandectele lui Justinian şi până la hotărârea parlamentului care statutează, cu privire la moartea mareşalului d'Ancre că niciodată în Franţa un străin nu va putea fi ministru, au apărut 18772 de legi, în afară de ordonanţe; că, în sfârşit, sunt persoane privilegiate care au o memorie uimitoare: Pic de la Mirandola vorbea douăsprezece limbi, la optsprezece ani. Şi ce foloase aţi tras din cunoaşterea acestor legi, domnule!

— Folosul de a şti că nu se înrolează cu forţa la drumul mare, fără autorizaţie.

— Am una, iat-o, domnule!

— Din partea doamnei prinţese?

— Chiar din partea alteţei sale.

Şi Cauvignac îşi scoase pălăria cu respect.

— Dar ce, sunt doi regi în Franţa? Izbucni burghezul.

— Da, domnule, iată pentru ce îmi face onoare să vă cer preferinţă pentru al meu şi că îmi fac o datorie de a vă angaja în serviciul meu.

— Domnule, am să mă plâng parlamentului.

— Da adevărat, acesta este al treilea rege, şi poate că veţi avea să-l serviţi şi pe acesta. Politica noastră este foarte largă. Să mergem, domnule.

— Este cu neputinţă, domnule, sunt aşteptat pentru afaceri.

— Unde?

— La Orléans.

— De cine?

— De avocatul meu.

— Pentru ce?

— Pentru afaceri băneşti.

— În primul rând trebuie avut în vedere serviciul de stat, domnule!

— Nu s-ar putea să renunţaţi la mine?
— Contam pe dumneavoastră şi dumneavoastră ne înşelaţi! Totuşi, dacă aşa cum spuneţi, vă îndreptaţi spre Orléans, pentru chestiuni băneşti…
— Da, domnule, pentru chestiuni băneşti.
— Cam ce sumă?
— Patru mii de livre.
— Pe care urmează să le primiţi?
— Pe care trebuie să le plătesc.
— Avocatului dumneavoastră?
— Exact, domnule.
— Pentru un proces câştigat?
— Pentru un proces pierdut.
— În adevăr, asta merită o atenţie deosebită… Patru mii de livre!
— Patru mii de livre.
— Este tocmai suma pe care ar fi trebuit s-o plătiţi în cazul în care domnii prinţi ar accepta să înlocuiască serviciile dumneavoastră cu ale unui mercenar.
— Da de unde! Eu pot avea un înlocuitor pentru o sută de scuzi…
— Un înlocuitor ca dumneavostră, un înlocuitor care să încalece un măgar cu picioarele în afară ca dumneavoastră, un înlocuitor care să cunoască 18772 legi! Haidade, domnule, pentru un om obişnuit, da, o sută de scuzi desigur că ar fi de ajuns; dar dacă ne-am mulţumi cu oameni obişnuiţi, n-ar mai trebui să ne obosim să facem concurenţă regelui. Noi avem nevoie de oameni de valoarea dumneavoastră, de rangul dumneavoastră, de talia dumneavoastră. Ce dracu! Nu vă subapreciaţi, îmi pare că dumneavoastră valoraţi patru mii de livre!
— Ah! Îmi dau bine seama unde vreţi să ajungeţi, strigă burghezul; un furt sub ameninţarea armei.
— Domnule, ne insultaţi, spuse Cauvignac, ar trebui să vă jupuim de viu ca să spălăm această insultă dacă n-am vrea să păstrăm o bună reputaţie armatei domnilor prinţi; nu,

domnule, daţi-mi cele patru mii de livre ale dumneavoastră, dar să nu credeţi că este vorba de a vă smulge banii cu forţa; este o necesitate.
— Atunci, cine o să mi plătească avocatul?
— Noi.
— Dumneavoastră?
— Noi.
— Dar o să-mi daţi o chitanţă?
— În toată regula.
— Semnată de el?
— Semnată de el.
— Atunci, asta este altceva.
— Vedeţi şi dumneavoastră. Aşa că primiţi.
— Trebuie, pentru că nu pot face altfel.
— Acum, daţi-ne adresa avocatului dumneavoastră şi eâteva informaţii necesare.
— V-am spus că era vorba de o condamnare într-un proces pierdut.
— Împotriva cui?
— Împotriva unui oarecare Biscarros, reclamant în calitate de moştenitor al soţiei sale, care era din Orléans.
— Atenţie! Spuse Ferguzon.
Cauvignac făcu un semn discret cu ochiul, ceea ce voia să spună: nu-ţi fie teamă, stau la pândă.
— Biscarros, repetă Cauvignac, nu e oare un hangiu din apropiere de Libourne?
— Ba da. Locuieşte între localitatea aceea şi Saint-Andre-de-Cubzac.
— La hanul „La viţelul de aur”?
— Chiar el. Îl cunoaşteţi?
— Puţin.
— Mizerabilul! Din cauza lui am fost condamnat la plata unei sume…
— Pe care nu i-o datoraţi?
— Ba da… Dar pe care speram să nu i-o mai plătesc niciodată.

— Înţeleg. E greu.
— De aceea, vă dau cuvântul meu că aş prefera de o mie de ori să văd banii aceştia în mâna dumneavoastră, decât în mâna lui.
— În cazul acesta, cred că o să fiţi mulţumit.
— Dar chitanţa mea?
— Veniţi cu noi şi o veţi căpăta în toată regula.
— Cum o să faceţi?
— Asta mă priveşte.
Drumul se continuă spre Orléans unde ajunseră după vreo două ore. Burghezul conduse pe cei care îl acostaseră la un han din apropierea avocatului său. Era o tavernă îngrozitoare care purta firma „La porumbelul din arca lui Noe”.
— Acum, spuse burghezul, cum o să facem? N-aş vrea să dau cei patru mii de livre, decât contra chitanţei de primire.
— Nu vă îngrijiţi de asta. Cunoaşteţi scrisul avocatului dumneavoastră?
— Perfect.
— Deci când o să vă aducem chitanţa, nu veţi face nici o greutate ca să ne predaţi banii, nu-i aşa?
— Niciuna! Dar fără bani, avocatul meu n-o să vă dea chitanţa, îl cunosc eu.
— Avansez cu suma, spuse Cauvignac.
Şi chiar în acelaşi moment, scoase din pungă patru mii de livre, din care două mii în ludovici iar restul în jumătăţi de pistoli şi le aşează în grămezi sub ochii uimiţi ai burghezului.
— Acum spuneţi-mi cum se numeşte avocatul dumneavoastră.
— Maestrul Rabodin.
— Bine! Luaţi o pană şi scrieţi.
Burghezul se supuse.
„Maestre Rabodin, vă trimit cele patru mii de livre reprezentând despăgubirile la care am fost condamnat faţă de jupân Biscarros, pe care îl bănuiesc că le va folosi într-un

mod condamnabil. Vă rog să aveţi bunătatea de a i preda aducătorului o chitanţă în toată regula…”

— Şi pe urmă? Întrebă burghezul.

— Pe urmă puneţi data şi semnaţi.

Burghezul puse data şi semnă.

— Acum, i se adresă Cauvignac lui Ferguzon, ia scrisoarea, banii aceştia, îmbracă-te ca un morar şi du-te la avocat.

— Şi la avocat, ce să fac?

— Îi predai banii şi el o să-şi dea chitanţa.

— Asta-i tot?

— Asta-i tot.

— Nu înţeleg numic.

— Cu atât mai bine, comisionul va fi mai bine făcut.

Ferguzon avea o mare încredere în căpitan, aşa că fără să mai spună ceva, se îndreptă spre uşă.

— Trimite-ne nişte vin, din cel mai bun, spuse Cauvignac domnului trebuie să-i fie sete.

Ferguzon salută în semn de supunere şi ieşi. O jumătate de oră mai târziu se reîntoase şi-l găsi pe Cauvignac stând la masă cu burghezul şi cinstindu-se cu acel renumit vin de Orléans care îi plăcea atât de mult gasonului Henri al IV-lea.

— Ei? Întrebă Cauvignac.

— Gata! Iată chitanţa.

— E în regulă?

Şi Cauvignac întinse burghezului bucata de hârtie timbrată.

— Asta el

— Chitanţa este în regulă?

— Pefect.

— Faţă de această chitanţă nu faceţi nici o obiecţiune ca să-mi daţi banii?

— Niciuna.

— Atunci, daţi-mi-i.

Burghezul numără cele patru mii de livre. Cauvignac le băgă în punga, în care le înlocui pe cele scoase.

— Şi cu aceasta, sunt liber? Spuse burghezul.

— Oh! Doamne, doar dacă nu ţineţi insistent să ne serviţi.
— Personal, nu, însă…
— Însă ce? Haideţi, spuse Cauvignac, simt că n-o să ne despărţim înainte de a fi făcut o a doua afacere.
— E posibil, spuse burghezul complet liniştit acum când avea chitanţa în buzunar: am un nepot…
— Ah! Ah!
— Un băiat îndărătnic şi scandalagiu.
— De care aţi vrea să vă scăpaţi?
— Nu chiar aşa, dar care cred că ar putea ajunge un soldat foarte bun.
— Trimiteţi-mi-l şi voi face din el un erou.
— Aşadar îl angajaţi?
— Cu plăcere.
— Mai am un fin, un băiat foarte bun care cred că ar putea ajunge un soldat foarte bun.
— Încât preferaţi să vă pună mâna pe muschetă nu-i aşa? Trimite-mi pe fin împreună cu nepotul; asta o să vă coste cinci sute de livre pentru amândoi, asta-i tot.
— Cinci sute de livre? Nu înţeleg.
— Ştiţi, doar că se plăteşte la intrare.
— Atunci de ce vreţi să dau bani ca să nu intru?
— Din motive speciale; nepotul şi finul dumneavoastră vor plăti fiecare câte două sute cincizeci de livre, şi n-o să mai auziţi niciodată vorbindu-se despre ei.
— Drace! Iată ceva foarte atrăgător ce-mi spuneţi şi vor fi bine?
— Odată ce vor gusta din serviciu sub ordinele mele, nu şi-ar mai schimba situaţia nici cu împăralul Chinei. Întrebaţi-i pe domnii aceştia cum îi hrănesc. Răspunde Barrabas; răspunde Carrotel.
— În adevăr, răspunse Barrabas, trăim ca nişte prinţi.
— Cum suntem îmbrăcaţi? Priviţi!
Şi Carrotel se răsuci pe călcâie ca să-şi arate din toate părţile hainele sale splendide.

— Adevărul e că n-am ce spune de îmbrăcăminte, spuse burghezul.

— Atunci, îmi trimiteţi pe cei doi tineri?

— Tare aş vrea. Vă mai opriţi mult timp aici?

— Nu, plecăm mâine dimineaţă; dar dacă e să-i aşteptăm, n-o să plecăm. Daţi-mi cele cinci sute de livre şi afacerea s-a făcut.

— N am decât două sute cincizeci.

— O să le daţi lor celelalte două sute cincizeci, acesta o să fie un motiv ca să-i trimiteţi la mine, căci altfel n-aveţi nici un motiv, şi s-ar putea teme de ceva.

— Însă, răspunse burghezul, s-ar putea să-mi spună că unul e destul ca să facă acest comision.

— Le veţi spune că drumurile nu sunt sigure şi o să le daţi câte douăzeci şi cinci de livre la fiecare, ca un avans asupra soldei.

Burghezul deschise ochii mari, încântaţi.

— Cu adevărat, spuse el, numai militarii ştiu să nu se lase împiedicaţi de, nici o greutate.

Şi după ce-i numără lui Cauvignac cele două sute cincizeci de livre, se retrase întunlat că găsise ocazia ca, pentru cinci sute de livre, să-şi plaseze un nepot şi un fin care îl costau mai mult de două sute de pistoni pe an.

V.

Acum, jupâne Barrabas, spuse Cauvignac, ai cumva în valiză un costum mai puţin elegant decât cel cu care eşti îmbrăcat şi care să-ţi dea aerul unui funcţionar de la fisc?

— Am pe acela de perceptor, ştii că avem…

— Bine, foarte bine! Şi ai, desigur şi legitimaţia?

— Domnul locotenent Ferguzon mi-a spus să n-o pierd şi am păstrat-o cu grijă.

— Locotenentul Ferguzon este omul cel mai prevăzător pe care-l cunosc. Îmbracă-te ca perceptor şi ia-ţi legitimaţia.

Barrabas ieşi şi reveni după zece minute complet transformat.

El îl găsi pe Cauvignac îmbrăcat complei în negru, încât puteai să juri că e un executor judecătoresc.

Apoi se îndreptară amândoi spre locuinţa avocatului; maestrul Rabodin locuia la etajul al treilea, în fundul unui apartament compus dintr-o anticameră, o cameră în care era biroul secretarilor săi şi un birou în care lucra el. Mai erau şi alte camere, dar pentru că uşile lor nu erau deschise, n-o să vorbim despre ele.

Cauvignac străbătu anticamera, îl lăsă pe Barrabas în camera în care erau cei doi secretari, în treacăt aruncă o privire apreciatoare asupra lor şi observă că se făceau că mâzgălesc ceva în registre, deşi în realitate jucau ţintar, şi pătrunse în „sancta sanctorum”.

Maestrul Rabodin sta la un birou atât de încărcat cu dosare, încât respectabilul avocat părea cu adevărat scufundai sub acte, copii şi hotărâri. Era un bărat înalt, uscăţiv şi galben, purtând o haină strânsă pe corp, asemeni pielii pe o anghilă. Auzind zgomotul paşilor lui Cauvignac îşi înălţă trunchiul încovoiat şi ridică privirea, depăşind zidul de care era înconjurat.

Cauvignac crezu, un moment, că dăduse peste basilic, specia aceea de animal pe care savanţii moderni o socotesc fabuloasă, atât de tare sclipeau a zgârcenie şi cupiditate ochii mici ai avocatului.

— Domnule, spuse Cauvignac, vă cer iertare că mă prezint astfel fără să fi fost anunţat, dar, adăugă el cu cel mai încântător surâs, acesta este unul din privilegiile funcţiei.

— Un privilegiu al funcţiei, dar care este, mă rog, funcţia dumneavoastră? Întrebă maestrul Rabodin.

— Sunt ofiţer de poliţie al majestăţii sale, domnule.

— Ofiţer de poliţie al majestăţii sale?

— Am onoarea aceasta.

— Domnule, nu înţeleg nimic.

— Veţi înţelege. Îl cunoaşteţi pe domnul Biscarros, nu-i aşa?

— Sigur că-l cunosc, e clientul meu.

— Ce părere aveţi despre el?
— Ce cred eu?
— Da.
— Cred că… Cred că… Cred că e un om foarte cumsecade…
— Ei bine, domnule, vă înşelaţi.
— Cum? Mă înşel?
— Omul dumneavoastră atât de cumsecade este un rebel.
— Un ce? Un rebel?
— Da, domnule, un rebel care profită de poziţia izolată a hanului său pentru a face din ei sediul unei conspiraţii.
— Da?
— Care se angajase să otrăvească pe rege, pe regină, şi pe domnul de Mazarin, dacă s-ar fi oprit vreodată la hanul său.
— Ei, nu!
Şi pe care l-am arestat şi l-am dus la închisoarea din Libourne sub învinuirea de crimă de lds-majestate.
— Domnule, mă sufocaţi, spuse maestrul Rabodin, lăsându-se pe spate în fotoliu.
— Dar mai e ceva, domnule, continuă falsul ofiţer de poliţie, e că şi dumneavoastră sunteţi compromis în această afacere.
— Eu, domnule! Strigă avocatul făcânduse verde din galben portocaliu, compromis, eu, şi în ce fel?
— Deţineţi o sumă pe care infamul acesta de Biscarros o destina plăţii unei armate de rebeli.
— Este adevărat, domnule, că am primit pentru el…
— O sumă de patru mii de livre, a fost torturat şi când i s-a aplicat şi al optulea fier, laşul a mărturisit că suma aceasta trebuie să fie la dumneavoastră.
— În adevăr, domnule, o deţin doar de un minut.
— Cu atât mai rău, domnule, cu atât mai rău.
— Cum, cu atât mai rău?
— Pentru că trebuie să mă asiguT de persoana dumneavoastră.
— De persoana mea?

— Desigur: actul de acuzare vă desemnează ca complice.
Avocatul se făcu din verde, verde închis.
— Ah! Desigur că dacă n-aţi fi primit suma aceea, ar fi fost altceva, continuă Cauvignac; dar aţi declarat că aţi primit-o: este o dovadă de culpabilitate, înţelegeţi.
— Domnule, dacă sunt de acord să v-o predau, dacă v-o încredinţez, chiar acum, dacă declar că n-am nici o legătură cu ticălosul acela de Biscarros, dacă mă lepăd de el…
— Grave bănuieli vor continua să planeze asupra dumneavoastră. Totuşi, trebuie să vă spun că predarea imediat a sumei…
— Chiar acum, domnule! Strigă maestrul Rabodin. Banii sunt şi acum acolo, în sacul în care mi-au fost aduşi. Am verificat doar suma, asta-i tot.
— Şi este exactă?
— Număraţi chiar dumneavoastră, domnule, număraţi chiar dumneavoastră.
— A, nu, vă rog, domnule, pentru că n-am împuternicirea să mă ating de banii majestăţii sale, însă am cu mine pe perceptorul din Libourne, care mi-a fost ataşat ca să ridice sumele diferite pe care nefericitul de Biscarros le răspândea pentru a le reuni, la nevoie.
— În adevăr, mi-a recomandat, că după ce voi fi încasat cele patru mii de livre, să i le trimit fără întârziere.
— Ce vă spuneam? A şi aflat, cu siguranţă că doamna prinţesă a fugit din Chantilly şi că se îndreaptă către Bordeaux. Acum îşi strânge toţi banii ca să se facă şef de partid.
— Mizerabilul!
— Nu bănuiaţi nimic?
— Nimic, domnule, nimic.
— Nu v-a avertizat nimeni?
— Nimeni.
— Ce spuneţi? Spuse Cauvignac întinzând degetul spre scrisoarea burghezului, care rămăsese deschisă printre alte

hârtii pe biroul maestrului Rabodin. Ce tot spuneţi, în timp ce singur îmi faceţi dovada continuă?

— Care probă?

— Ei, la dracu! Citiţi.

Rabodin citi cu tremur în glas: „Maestre Rabodin, vă trimit cele patru mii de livre reprezentând îh spăgubirile la care am fost condamnat faţă de jupân Biscarros, pe care îl bănuiesc că le va folosi într-un mod condamnabil”.

— Le va folosi într-un mod condamnabil! Repetă Cauvignac, vedeţi deci că reputaţia proastă a clientului dumneavoastră s-a răspândit până aici.

— Domnule, sunt consternat, spuse avocatul.

— Nu pot să vă ascund că ordinele mele sunt severe, spuse Cauvignac.

— Domnule, vă jur că sunt nevinovat.

— La dracu! Tot aşa spunea şi Biscarros până n-a fost pus la întrebări; numai că la al optulea fier care i s-a aplicat, a schimbat felul de a vorbi.

— Vă declar, domnule, că sunt gata să vă predau banii; iată-i, luaţi-i, simt că mă ard.

— Să procedăm cum se cuvine, spuse Cauvignac, v-am mai spus că nu am misiunea să mă ating de banii regelui.

Apoi, îndreptându-se spre uşă:

— Veniţi, domnule perceptor, spuse el; fiecare cu slujba lui.

Barrabas înaintă.

— Domnul mărturiseşte totul, continuă Cauvignac.

— Cum, mărturisesc totul? Strigă avocatul.

— Da, mărturisiţi că eraţi în corespondenţă cu Biscarros.

— Domnule, n-am primit decât două scrisori de la el, iar eu nu i-am scris decât una.

— Domnul mărturiseşte că era deţinătorul unor fonduri care aparţineau acuzatului.

— Iată-le, domnule, n-am primit pentru el decât aceste patru mii de livre şi sunt gata să vi le predau.

— Domnule perceptor, spuse Cauvignac, arătaţi-i împuternicirea, luaţi aceşti bani şi daţi-i o chitanţă în

numele regelui.
Barrabas întinse avocatului împuternicirea, dar acesta o respinse cu mâna, nevoind să-l insulte citind-o.
— Acum, spuse Cauvignac, în timp ce Barrabas număra banii, d; teamă să nu fie vreo lipsă, acum. Trebuie să mă urmaţi.
— Să vă urme.'.'
— Desigur nu v-am mai spus că sunteţi suspect?
— Dar, domnule, vă jur că majestatea sa nu are un servitor mai credincios decât pe mine.
— Nu este destul să o spuneţi din gură, trebuie s-o şi dovediţi…
— Dovezi? Pot să vă dau.
— Care?
— Toată viaţa mea de până acum.
— Nu-i destul, e nevoie de o garanţie pentru viitor.
— Spuneţi-mi ce să fac şi fac.
— Ar fi un mijloc de a vă dovedi în mod incontestabil devotamentul.
— Care?
— Se află în Orléans, în acest moment, un căpitan, un prieten de-al meu, care recrutează o companie pentru rege.
— Şi?
— Ei bine! Ar fi să vă înrolaţi în această companie.
— Eu domnule? Un avocat…!
— Domnule, regele are mare nevoie de avocaţi, căci afacerile lui sunt foarte încurcate.
— Aş face-o cu plăcere, domnule, dar cabinetul meu?
— Îl veţi încredinţa secretarilor dumneavoastră ca să vi-l gireze.
— Imposibil! Şi semnăturile?
— Iertaţi-mă, domnule, dacă mă amestec şi eu în vorbă, spuse Barrabas.
— Poftim, cum să nu! Spuse avocatul, vorbiţi, domnule, vorbiţi.

— Mă gândesc că dacă, în locul său, domnul, care ar face o impresie foarte proastă ca soldat…

— Da, domnule, aveţi dreptate, o impresie foarte proastă, spuse avocatul.

— Dacă domnul ar oferi prietenului dumneavoastră, sau, mai bine zis, regelui…

— Ce anume, domnule? Ce aş putea oferi regelui?

— Pe cei doi secretari.

— Cum să nu, strigă procurorul, desigurji cu toată plăcerea; să-i ia pe amândoi prietenul dumneavoastră. Îi dau: sunt doi băieţi încântători.

— Unul mi s-a părut un copil.

— N-are decât cincisprezece ani, domnule. Numai cincisprezece ani! Şi e foarte priceput ca toboşar. Vino încoace, Fricotin.

Cauvignac făcu un semn cu mâna ca şi cum ar fi spus că dorea ca domnul Fricotin să fie lăsat în pace, acolo unde era.

— Şi celălalt? Continuă el.

— Optsprezece ani, domnule, înalt de cinci picioare şi şase degete, doreşte să fie paznic la biserica Saint-Sauveur şi de aceea ştie să folosească halebarda. Vino încoace, Chalumeau.

— Dar se uită tare cruciş, după câte am putut observa, spuse Cauvignac făcând un semn ca şi prima dată.

— Cu atât mai bine, domnule, cu atât mai bine; dacă îl puneţi santinelă şi pentru că aruncă ochii în afară, o să vadă şi spre dreapta şi spre stânga, pe când alţii nu văd decât înaintea lor.

— E un avantaj, îmi dau seama, dar înţelegeţi, regele este foarte strâmtorat; când se pledează cu lovituri de tun, e mai scump decât când se pledează cu vorbe. Regele nu se poate ocupa şi de echiparea acestor doi vlăjgani, e mult că se îngrijeşte de pregătirea lor şi de soldă

— Domnule, spuse maestrul Rabodin, dacă nu trebuie decât atât ca şi dovedesc devotamentul meu pentru rege…

Ei bine! Voi face un sarificiu!
Cauvignac şi Barrabas se priviră.
— Ce părere aveţi, domnule perceptor? Întrebă Cauvignac.
— Cred că domnul are aerul că e de bună credinţă, răspunse Barrabas.
— Şi în consecinţă trebuie să aveţi menajamente faţă de dânsul. Daţi-i domnului o chftanţă de cinci sute de livre.
— Cinci sute de livre!
— O chitanţă motivată, pentru echiparea a doi soldaţi pe care maestrul Rabodin îi oferă majestăţii sale.
— Dar cel puţin, în schimbul acestor sacrificii, pot rămâne liniştit, domnule?
— Cred că da.
— N-am să mai fiu sâcâit?
— Sper.
— Şi dacă, totuşi, împotriva dreptăţii aş fi urmărit?
— Veţi face apel la mărturia mea, dar cei doi secretari ai r dumneavoastră vor fi de acord?
— Vor fi încântaţi.
— Sunteţi sigur?
— Da. Totuşi, n-ar trebui să le-o spuneţi…
— Despre onoarea care le este rezervată, nu-i aşa?
— Ar fi mai prudent.
— Atunci, cum trebuie să procedăm?
— Foarte simplu, îi trimit la prietenul dumneavoastră?
— Căpitanul Cauvignac.
— Îi trimit la prietenul dumneavoastră, căpitanul Cauvignac, sub un pretext oarecare; ar fi mai bine să fie în afară de Orléans ca să nu se producă scandal.
— Da, şi ca să nu le vină orleanezilor gustul să vă bată cu vergile cum a făcut Cămil cu învăţătorul din antichitate.
— O să-i trimit în afara oraşului.
— De pildă, pe drumul principal dintre Orléans şi Tours.
— La primul han.

— Da, îl vor găsi la masă pe căpitanul Cauvignac, el le va oferi un pahar de vin, ei primesc, el le propune să bea în sănătatea regelui, ei vor bea cu entuziasm şi în felul acesta vor deveni soldaţi.

— Foarte bine, acum puteţi să-i chemaţi.

Avocatul chemă pe cei doi tineri. Fricotin era un tânăr nostim înalt abia de patru picioare, vioi, iute şi bondoc; Chalumeau era un nătărău înali de cinci picioare şi şase degete, subţire ca un sparanghel şi roşu ca un morcov

— Domnilor, spuse Cauvignac, maestrul Rabodin, patronul dumneavoastră, vă însărcinează cu o misiune de încredere, adică să ridicaţi mâine de dimineaţă pe drumul dintre Orléans şi Tours, un pachet cu acte referitoare la un proces pe care căpitanul Cauvignac îl are cu domnul de La Rochefoucauld; maestrul Rabodin o să vă dea fiecăruia câte douăzeci şi cinci de livre drept gratificaţie pentru acest drum.

Fricotin, băiat credul, lăcu un salt de trei picioare înălţime. Chalumeau, neîncrezător, se uită şi la Cauvignac şi la avocat cu îndoială, ceea ce îl făcu să se uite de trei ori mai cruciş decât de obicei.

— Dar, spuse maestrul Rabodin, un moment, nu m-am angajat la cele cincizeci de livre.

— Pe care sumă, continuă falsul ofiţer de poliţie, maestrul Rabodin o va acoperi din onorariul pe care îl va lua pentru procesul dintre căpitanul Cauvignac şi ducele de La Rochefoucauld.

Mastrul Rabodin plecă fruntea; fusese prins, trebuia să treacă prin uşa asta sau prin uşa închisorii.

— Bine, spuse avocatul, consimt, dar sper că-mi veţi da pentru asta o chitanţă.

— Priviţi, spuse perceptorul, ia vedeţi dacă n-am prevăzut dorinţa dumneavoastră.

Şi-i dădu o hârtie pe care erau scrise următoarele rânduri: „S-a primit din partea maestrului Rabodin, prea credinciosul supus al majestăţii sale, cu titlu de ofrandă

voluntară o sumă de cinci sute de livre, pentru a-l sprijini în războiul împotriva domnilor prinţi”.

— Dacă vreţi, spuse Barrabas, voi pune pe chitanţă şi numele celor doi secretari.

— Nu, nu, spuse avocatul repede, e perfect aşa.

— Apropo, se adresă Cauvignac maestrului Rabodin, spuneţi-i lui Fricotin să-şi ia toba şi lui Chalumeau să-şi ia halebarda; asta va însemna o reducere de cheltuială.

— Şi sub ce pretext aţi vrea să le fac această recomandare?

— La dracu! Ca să se distreze pe drum.

După care, falsul ofiţer de poliţie şi falsul perceptor se retraseră, lăsându-l pe maestrul Rabodin complet năucit de pericolul prin care trecuse şi prea fericit că scăpase atât de ieftin.

VI.

A doua zi lucrurile se petrecură aşa cum prevăzuse Cauvignac: nepotul şi finul sosiră cei dintâi, amândoi călare pe acelaşi cal; apoi Fricotin şi Chalumeau, unul cu toba, celălalt cu halebarda. Se produseră, ici colo, câteva dificultăţi când li se arătă că avuseseră onoarea să fie înrolaţi în serviciul prinţilor; însă dificultăţile se potoliră repede în faţa ameninţărilor lui Cauvignac, a promisiunilor lui Ferguzon şi a logicii lui Barrabas.

Calul nepotului şi al finului fu destinat să ducă bagajele şi pentru că era vorba de o companie de infanterie de care răspundea Cauvignac, cei doi noi înrolaţi nu avură nimic de spus.

Porniră. Drumul lui Cauvignac părea un triumf. Ingeniosul partizan găsise mijlocul de a duce la război pe cei mai încăpăţânaţi adepţi ai păcii. Pe unii îi făcea să îmbrăţişeze cauza regelui, pe alţii cauza prinţilor. Unii credeau că servesc parlamentul, câţiva pe regele Angliei, care vorbea de o descălecare în Scoţia ca să-şi recucerească statele.

La început, au fost câteva nepotriviri de nuanţe, câteva discordanţe în reclamaţii, pe care locotenentul Ferguzon,

cu toată puterea lui de convingere, abia reuşise să le supună diapazonului ascultării pasive. Cu toate acestea, rămânând într-un secret permanent, necesar succesului operaţiunii, cum spunea Cauvignac, soldaţii şi ofiţerii înaintau fără să ştie ce aveau de făcut. La patru zile după ce părăsise Chantilly, Cauvignac strânsese douăzeci şi cinci de oameni: după cum se vede, era o patrulă destul de frumoasă. Multe fluvii care se aruncă în ocean cu mare zgomot, au o origină mai puţin importantă.

Cauvignac căuta un centru: ajuns într-un mic sat dintre Chatel-lerant şi Poitiers crezu că a găsit ce căuta. Era satul Jaulnay: Cauvignac îl recunoscu uşor pentru că venise odată acolo ca să-i aducă un ordin lui Canolles. Îşi instală cartierul general în hanul în care îşi aminti, de asemenea, că mâncase foarte bine în seara aceea. De altfel, nu avea de aleas: am mai spus-o odată, acesta era singurul han din localitate.

Situat astfel, călare, pe drumul principal dintre Bordeaux şi Paris, Cauvignac avea în spate trupele domnului de La Rochefoucauld, care asediau Saumur iar în faţă trupele regelui, care se concentraseră în Guyana. Întânzând astfel mâna fiecăruia, ferindu-se să treacă de partea cuiva înainte de a se fi ivit ocazia, el urmărea să alcătuiască un nucleu de vreo sută de oameni ca să obţină un avantaj: dar deocamdată, recrutarea mergea strună, iar Cauvignac ajunsese aproape la jumătatea planului pe care şi-l propusese.

Într-o zi, după ce-şi petrecuse toată dimineaţa vânând oameni, Cauvignac, care sta, ca de obicei, în pragul uşii hanului şi vorbea cu locotenentul şi cu sublocotenentul, văzu ivindu-se în capătul drumului o tânără doamnă călare, urmată de un scutier, călare ca şi ea, şi de doi asini încărcaţi cu bagaje.

Uşurinţa cu care frumoasa amazoană îşi conducea calul, ţinuta ţeapănă şi mândră a scutierului care o însoţea, îi trezi o amintire lui Cauvignac. Puse mâna pe umărul lui

Ferguzon care, prost dispus în ziua aceea, rumega în el destul de trist şi-i spuse arătându-i-o pe călătoare:

— Iată al cincilea soldat în regimentul lui Cauvignac, sau mor pe loc!

— Cine? Dama asta?

— Sigur că da.

— Ei, asta-i bună, avem un nepot care trebuia să se facă avocat, un fin care trebuia să se facă preot, doi secretari de avocat, doi droghişti, un medic, trei brutari şi doi păzitori de curcani; avem şi aşa destul de proşti soldaţi, după câte mi se pare, fără să mai fie nevoie să le mai adăugăm şi o femeie, căci într-o bună zi va trebui să ne luptăm.

— Da, dar în visteria noastră nu s-a strâns decât abia vreo douăzeci şi cinci de mii de livre (după câte se vede şi averea armatei şi trupa, creşteau asemeni unui bulgăre de zăpadă) şi dacă s-ar putea ajunge la o cifră rotundă, treizeci de mii de livre, de pildă, ar însemna că jocul a fost bun.

— Ah! Sub aspectul sub care priveşte lucrurile, n-am nimic de spus şi te aprob cu totul.

— Taci! Ai să vezi.

Cauvignac se apropie de tânăra doamnă care se oprise în faţa unei ferestre a hanului şi o întreba ceva pe hangiţa care îi răspundea dinăuntru.

— Sluga, domnule gentilom, spuse el cu un aer fin, ducând cavalereşte mâna la pălărie.

— Eu, gentilom? Eu? Spuse doamna cu un surâs.

— Chiar dumneavoastră, frumosule viconte.

Doamna roşi.

— Nu ştiu ce vreji să spuneji, domnule, zise ea.

— Eh! Cum nu! Şi dovada că este aşa e că aveji de pe acum o jumătate de picior de roşu dat pe obraji.

— Cu siguranţă că mă confundaţi, domnule.

— Ba deloc, ba deloc! Ci, dimpotrivă, ştiu de minune ce spun.

— Haideţi, domnule, încetaţi cu glumele.

— Nu glumesc deloc, domnule, şi dacă vreţi dovadă am să v-o dau. Am avut cinstea să vă întâlnesc tot aici acum vreo trei săptămâni, într-o seară pe malul Dordonei, în costumul sexului dumneavoastră, urmat de credinciosul dumneavoastră scutier, domnul Pompée. Îl mai aveţi pe domnul Pompée? Ah! Da uite-l chiar pe dânsul, dragul domn Pompée! Mai ziceţi că nu-l cunosc?

Scutierul şi tânăra doamnă se priveau înmărmuriţi.

— Da, da, iată ceva care vă uimeşte, frumosul meu viconte, continuă Cauvignac; dar îndrăzniţi să spuneţi că nu v-am întâlnit eu pe dumneavoastră, acolo, cam la un sfert de leghe de hanul jupânului Biscarros, pe drumul către Saint-André-de-Cubzac.

— Nu neg această întâlnire, domnule.

— Ah! Vedeţi?

— Numai că deghizată eram atunci.

— Nu, nu, astăzi sunteţi. De altfel, înţeleg că semnalmentele vicontelui de Cambes fiind răspândite în toată Guyana, credeaţi mai prudent, ca să derutaţi bănuielile, să adoptaţi pentru un moment costumul acesta care, de altfel, trebuie să fim drepţi, domnule gentilom, vă vine de minune.

— Domnule, spuse vicontesa cu o tulburare pe care încerca zadarnic să şi-o ascundă, dacă n-aţi amesteca în vorbirea dumneavoastră şi unele cuvinte sănătoase, v-aş crede nebun de-a binelea.

— Eu nu vă voi face acelaşi compliment, însă găsesc firesc să te deghizezi numai când conspiri.

Tânăra femeie fixă asupra lui Cauvignac o privire din ce în ce mai îngrijorată.

— În adevăr, domnule, mi se pare că v-am mai văzut undeva, dar nu-mi pot aminti unde, spuse ea.

— V-am spus că prima dată pe malul Dordonei.

— Şi a doua oară?

— A doua oară, la Chantilly.

— În ziua vânătorii?

— Exact.
— Atunci, domnule, n-am de ce să mă tem, sunteţi de-ai noştri.
— Cum aşa?
— Pentru că aţi fost la doamna prinţesă.
— Daţi-mi voie să vă spun că acesta nu este un motiv.
— Mi se pare totuşi…
— Era prea multă lume, ca să poţi fi sigur că toţi cei care se găseau acolo erau prieteni.
— Fiţi atent, domnule, căci aş putea să-mi fac o părere deosebită despre dumneavoastră…
— Oh! Reţineţi-o pe care vreţi, nu sunt câtuşi de puţin susceptibil.
— Dar, la urma, urmei, ce doriţi?
— Să vă fac, onorurile acestui han, dacă binevoiţi.
— Vă sunt îndatorată, domnule, dar nu am nevoie de dumneavoastră. Aştept pe cineva.
— Bine, descălecaţi şi în aşteptarea acelui cineva să vorbim.
— Ce trebuie făcut, doamnă? Întrebă Pompée.
— Să descaleci, să ceri o cameră şi să comanzi cina, spuse Cauvignac.
— Dar, domnule, mi se pare că eu trebuie să dau ordin.
— Depinde, viconte, ţinând seama că eu comand la Jaulnay şi că am cincizeci de oameni la dispoziţie. Pompée. Fă ce ţi-am spus.
Pompée lăsă capul în jos şi intră în han.
— Dar ce, domnule, mă arestaţi? Întrebă tânăra femeie.
— Poate.
— Cum, poate?
— Da, aceasta va depinde de convorbirea pe care o vom avea împreună, dar obosiţi-vă să descălecaţi, viconte, aşa bine, acum acceptaţi-mi braţul; oamenii de la han vă vor duce calul la grajd.
— Mă supun, domnule, căci aţi spus-o, sunteţi cel mai puternic; n-am nici o posibilitate să rezist, însă vă previn de

un lucru, că persoana pe care o aştept trebuie să sosească şi că această persoană este un ofiţer al regelui.

— Ei bine, viconte, îmi veţi face onoarea să mă prezentaţi şi voi fi fericit să-l cunosc.

Vicontesă înţelese că nu se mai putea opune nici o rezistenţă şi porni înainte făcând semn ciudatului său interlocutor că putea să o urmeze.

Cauvignac o însoţi până la uşa camerei pe care i-o pregătise Pompée şi era gata să treacă pragul în urma ei, când Ferguzon, urcând scara într-un suflet, se apropie de el şi-i şopti la ureche:

— Căpitane, o trăsură cu trei cai, un tânăr mascat în trăsură, doi lachei la portiere.

— Bine! Spuse Cauvignac. Trebuie să fie gentilomul aşteptat.

— Ah! E aşteptat un gentilom?

— Da Am să cobor să-l întâmpin. Tu rămâi pe coridor, nu pierde uşa din vedere, lasă toată lumea să intre, dar nu lăsa pe nimeni să iasă.

— E destul, căpitane.

În adevăr, în faţa hanului se oprise o trăsură de călătorie, înconjurată de patru oameni din compania Cauvigac, care o întâlniseră la un sfert de leghe de oraş şi o escortaseră până aici.

În fundul trăsurii, mai mult culcat decât aşezat, se afla un tânăr gentilom îmbrăcat în catifea albastră şi înfăşurat într-o largă manta îmblănită. Chiar din momentul în care cei patru oameni înconjuraseră trăsura, el le pusese o mulţime de întrebări, dar văzând că oricât de insistente erau, nu obţinea nici un răspuns, păru că se resemnează şi din timp în timp ridica doar capul ca să vadă dacă nu cumva se apropia vreun şef căruia să-i ceară explicaţii asupra ciudatei comportări a munciţilor lui faţă de el.

În afară de asta, era imposibil să se aprecieze cu precizie impresia pe care o făcuse asupra călătorului această întâmplare, întrucât o mască de satin negru, foarte la modă

pe vremea aceea, îi acoperea jumătate de faţă. În plus, ceea ce masca lăsa să se vadă, adică partea de sus a frunţii şi partea de jos a feţii, indica tinereţe, frumuseţe şi spirit; dinţii erau mici şi albi iar prin mască se zăreau doi ochi sclipitori.

Doi lachei înalţi, palizi şi înfioraţi, deşi purtau câte o muschetă pe genunchi, stăteau de o parte şi de alta a trăsurii şi păreau ţintuiţi pe euii lor, lângă cele două portiere. Tabloul acesta ar fi putut fi asemuit cu o scenă cu bandiţi care opresc nişte călători, dacă s-ar fi uitat că afară era lumină, că se găseau în faţa hanului, că alături era figura zâmbitoare a lui Cauvignac şi semeţia pretinşilor bandiţi.

La vederea lui Cauvignac care aşa cum am pomenit, prevenit de Ferguzon, ieşise în uşă, tânărul din trăsură scoase un strigăt de surpriză şi-şi duse repede mâna la faţă, ca să se asigure că mai avea masca pe faţă. Certitudinea aceasta păru că-l linişteşte.

Dar oricât de rapidă fusese mişcarea, gestul nu-i scăpă lui Cauvignac: el se uită bine ia călător, ca un om care este obişnuit să-şi amintească semnalmentele, chiar atunci când trăsăturile sunt bine ascunse; apoi, fără să vrea, tresări cu o uimire aproape egală cu cea manifestată de cavalerul îmbrăcat în catifea albastră; îşi reveni, însă, repede şi luându-şi pălăria în mână cu o graţie deosebită, se apropie de portiera trăsurii.

— Frumoasă doamnă, fiţi binevenită.

Ochii călătorului seânteiară de uimire şi lucrul acesta se observă prin deschizătura măştii.

— Unde mergeţi, în felul acesta? Continuă Cauvignac.

— Unde mă duc? Răspunse călătorul lăsând neobservat salutul adresat de Cauvignac şi răspunzând doar la întrebare: unde mă duc? Ar trebui s-o ştiţi mai bine decât mine, pentru că nu mai sunt liberă să-mi continui călătoria. Merg acolo unde mă veţi conduce.

— Îngăduiţi-mi să vă rog să observaţi că acesta nu este un răspuns, frumoasă doamnă! Continuă Cauvignac cu o politeţe tot mai mare. Arestarea dumneavoastră este numai temporară. După ce vom vorbi un moment împreună despre micile noastre probleme personale, cu inima şi faţa descoperite, vă veţi continua drumul fără nici un impediment.

— Iertaţi-mă, spuse tânărul călător, dar înainte de a merge mai departe, să rectificăm mai întâi o eroare. Faceţi impresia că mă „Înfundaţi cu o femeie, deşi vedeţi, dimpotrivă, după îmbrăcămintea pe care o port că sunt bărbat.

— Cunoaşteţi proverbul latin: Ne nimium crede colori – Înţeleptul nu se ia după aparenţe. Or eu am pretenţia că sunt un înţelept, de aci rezultă că sub acest costum înşelător, am recunoscut pe…

— Ce anume? Întrebă călătorul cu nerăbdare.

— Ei bine! V-am spus: o femeie!

— Atunci, dacă sunt femeie, de ce mă arestaţi?

— Drace! Pentru că în vremea aceasta în care trăim, femeile sunt mai periculoase decât bărbaţii; aşa că, pe bună dreptate, războiul nostru s-ar putea numi războiul femeilor. Regina şi doamna de Condé sunt cele două puteri beligerante. Ele şi-au luat ca locotenenţi generali pe domnişoara de Chevreuse, pe doamna de Montbazon, pe doamna de Longueville… Şi pe dumneavoastră. Domnişoara de Chevreuse este generalul domnului coajutcr; Joamna de Montbazon este generalul domnului de Beaufort; doamna de Longueville este generalul domnului de La Rochefoucauld iar dumneavoastră… Dumneavoastră îmi faceţi impresia că sunteţi generalul domnului duce d'Epernon.

— Sunteţi nebun, domnule, spuse tânărul călător ridicând din umeri.

— Nu vă cred, frumoasă doamnă, după cum n-am crezut adineauri pe tânărul frumos care îmi făcea acelaşi

compliment.
— Veţi fi susţinut, poate, că şi el era femeie.
— Aşa este. Eu îl recunoscusem pe micul meu gentilom, pentru că îl văzusem într-o seară de la începutul lunii mai, dând târcoale în jurul hanului jupânului Biscarros, nu m-am lăsat înşelat de fusta cu care era îmbrăcat, de boneta pe care o purta pe cap şi de vocea lui melodioasă de flaut, după cum nu mă las înşelat de haina dumneavoastră albastră, de pălăria gri şi de cizmele cu dantelă pe care le purtaţi; şi i-am spus: Tinere prieten, luaţi-vă numele pe care vă place, îmbrăcaţi-vă cu hainele care vreţi, tot vicontele de Cambes sunteţi!
— Vicontele de Cambes! Strigă tânărul călător.
— Ah! Numele vă uimeşte, după câte se pare, poate, întâmplător, îl cunoaşteţi?
— Un tânăr, foarte tânăr, aproape un copil.
— Şaptesprezece, optsprezece ani, cel mult.
— Foarte blond?
— Foarte blond.
— Cu ochi mari albaştri?
— Foarte mari şi foarte albaştri.
— E aici?
— E aici.
— Şi spuneţi că e…
— Deghizat în femeie, un rău, ca dumneavoastră în bărbat, o rea.
— Dar el ce caută aici? Strigă tânărul cavaler cu o vehemenţă şi o agitaţie tare se accentuase şi deveneau mai vizibile pe măsură ce Cauvignac, devenea, dimpotrivă mai sobru, în gesturi şi mai zgârcit la vorbă.
— Dar, răspunse Cauvignac, apăsând pe fiecare cuvânt, pretinde că are întâlnire cu unul din prietenii săi.
— Un prieten al său?
— Da.
— Un gentilom?
— Probabil.

— Baron?
— Se poate.
— Al cărui nume…
Fruntea lui Cauvignac se încruntă muncită de un gând, care îi veni pentru prima dată în minte şi care-i produse o vizibilă revoluţie în creier.
— Oh! Oh! Murmură el, ar fi o plasă grozavă…
— Al cărui nume?… Repetă tânărul călător.
— Aşteptaţi, aşteptaţi, spuse Cauvignac, aşteptaţi puţin… Numele i se termină în olles.
— Domnul de Canolles! Strigă călătorul pe buzele căruia se aşternu o paloare de moarte; ceea ce făcea un contrast sinistru între albeaţa pielii şi negrul măştii.
— Chiar aşa: domnul de Canolles, continuă Cauvignac urmărind schimbarea care se producea asupra părţilor vizibile ale feţii şi asupra întregului corp al tânărului. Bine aţi spus: domnul de Canolles: îl cunoaşteţi şi dumneavoastră pe domnul de Canolles? Ei bine, dar atunci cunoaşteţi toată lumea?
— Încetaţi cu ironiile! Se bâlbâi tânărul care tremura din toate încheieturile şi era gata să leşine. Unde este doamna aceea?
— În camera aceasta: observaţi, a treia fereastră de aici, aceea care are perdelele galbene.
— Vreau să o văd!
— Oh! Oh! Sau, poate, m-am înşelat şi sânteji dumneavoastră acest domn de Canolles pe care îl aşteaptă? Sau, poate, domnul de Canolles este acest frumos cavaler care vine în trap, urmat de un lacheu care-mi face impresia unui stăpân fudul?
Tânărul călător se repezi cu atâta grabă spre geamul din faţă al trăsurii, că-l sparse cu fruntea.
— El el El el strigă el fără să-şi dea seama că pe frunte începură să apară câteva picături de sânge din rana uşoară pe care şi-o făcuse. Oh! Nefericito! Vine, o s-o întâlnească iar eu sunt pierdută…!

— Ah! Vedeţi că sunteţi femeie!

— Şi-au dat întâlnire, continuă tânărul fringându-şi mâinile… Oh! Lasă că mă răzbun eu!

Cauvignac voi să încerce o nouă ironie, dar tânărul cu o mână îi făcu semn brusc iar cu cealaltă îşi smulse masca de pe faţă şi atunci chipul palid şi ameninţător al lui Nanon se ivi în faţa privirilor liniştite ale lui Cauvignac.

VII

— Bună ziua surioară, se adresă Cauvignac lui Nanon întinzând mâna spre tânăra femeie, cu cel mai imperturbabil calm.

— Bună ziua! Va să zică, m-ai recunoscut, nu-i aşa?

— De cum te-am zărit; nu era destul să-ţi ascunzi figura, mai trebuia acoperit şi acest semn încântător şi dinţii aceştia ca nişte perle. Pune-ţi cel puţin o mască pe toată faţa când vrei să te deghizezi, cochetă ce eşti; dar nu te-ai gândit la aceasta… et fugit ad salices…

— Lasă astea, spuse cu autoritate Nanon, să vorbim serios.

— Nici eu nu vreau altceva; numai vorbind serios se pot rezolva bine afacerile.

— Aşadar, spui că vicontesa de Cambes este aici?

— În persoană.

— Şi că domnul de Canolles intră în han în acest moment?

— Încă nu, descalecă, aruncă frâul lacheului. Ah! S-a uitat şi el spre noi. Dar iată că fereastra cu perdele galbene se deschide, iată că vicontesa scoate capul pe fereastră. Şi scoate un strigăt de bucurie. Domnul de Canolles se repede în casă; dar pentru Dumnezeu, ascunde-te, surioară, căci altfel totul este pierdut.

Nanon se aruncă pe pernele trăsurii, strângând nervos mâna lui Cauvignac, care o privea cu un aer de părintească milă.

— Şi eu care mă duceam la Paris ca să mă întâlnesc cu el! Spuse Nanon, eu care riscam totul ca să-l revăd!

— Ah! Ce de sacrificii, surioară, şi pentru cine? Pentru un ingrat! Cu adevărat că ai fi putut să-ţi plasezi mai cu folos

binefacerile.

— Ce-or să-şi spună acum când sunt împreună? Ce-or să facă?

— Ca să fiu sincer, dragă Nanon, mă pui în încurcătură cu o asemenea întrebare, spuse Cauvignac. La dracu, or să-şi spună cuvinte de dragoste, cel puţin aşa cred.

— Oh! Asta n-o să se întâmple! Strigă Nanon muşcându-şi unghiile lucioase ca fildeşul.

— Ba cred că aşa o să se întâmple, răspunse Cauvignac. Ferguzon a primit ordin să nu lase pe nimeni să iasă, dar n-a primit şi ordin să împiedice intrarea. După toate probabilităţile, în acest moment, vicontele şi baronul de Canolles schimbă între ei tot felul de drăgălăşenii, unele mai încântătoare decât altele. La dracu! Te-ai îndrăgostit prea târziu, draga mea Nanon.

— Crezi? Replică tânăra cu o expresie greu de definit, în care se amesteca ironia adâncă şi viclenia duşmănoasă, crezi? Ei bine! Urcă-te lângă mine, biet diplomat ce eşti.

Cauvignac se supuse.

— Ascultă, Bertrand, continuă Nanon adresându-se unuia dintre purtătorii de muschetă, spune-i vizitiului să întoarcă fără grabă şi să tragă sub copacii pe care i-am lăsat la dreapta, când am intrat în sat.

Apoi, întorcându-se spre Cauvignac:

— Nu vrei să stăm acolo, ca să vorbim?

— Ba da, însă dă-mi voie să-mi iau şi eu precauţiunile mele.

— De acord.

Cauvignac făcu semn să-l urmeze spre patru oameni de-ai lui care căscau gura prin jurul hanului, fredonând şi prăjindu-se la soare ca nişte viespi.

— Faci bine că iei oamenii aceştia, spuse Nanon şi, dacă ar fi după mine, ai lua mai bine şase decât patru, pentru că vom avea ce să dăm de lucru.

— Bine! Spuse Cauvignac, de lucru, asta îmi trebuie mie.

— Atunci ai să fii mulţumit, răspunse tânăra.

Şi trăsura, întorcând pe loc, îi duse pe Nanon roşie de focul gândului şi pe Cauvignac, calm şi indiferent în aparenţă, dar dând o mare atenţie propunerilor pe care i le făcea Nanon.

În timpul acesta, Canolles, atras de strigătul de bucurie pe care îl scoasese doamna de Cambes când îl zărise, se repezise în han şi pătrunsese în camera vicontesei, fără să-l bage în seamă pe Ferguzon pe care îl întâlni, stând în picioare, pe coridor, şi care neprimind nici un consemn cu privire la Canolles, nu-i făcu nici o greutate şi-l lăsă să intre.

— Ah! Domnule, strigă doamna de Cambes când îl văzu, veniţi repede, vă aştept cu nerăbdare.

— Iată nişte vorbe care m-ar fi făcut cel mai fericit om din lume, dacă paloarea feţii şi tulburarea de care sunteţi cuprinsă nu mi-ar spune că nu mă aşteptaţi pentru. Mine.

— Da, domnule, aveţi dreplate, spuse Claire cu un surâs încântător aş vrea să vă mai fiu obligată cu ceva.

— Cu ce anume?

— De a mă scoate din nu ştiu ce pericol care mă ameninţă.

— Un pericol?

— Da. Aşteptaţi.

Claire închise uşa şi puse zăvorul.

— Am fost recunoscută, spuse ea apropiindu-se.

— De cine?

— De un bărbat al cărui nume nu-l cunosc, dar a cărui figură şi voce nu-mi sunt necunoscute. Mi se pare că i-am auzit vocea în seara în care, tot în camera asta, aţi primit ordinul să plecaţi imediat la Mantes; mi se parc că i-am recunoscut figura la vânătoarea de la Chantilly în ziua în care în am dat drept doamna de Conde.

— Drept cine luaţi pe omul acesta?

— Drept un agent al domnului duce d'Epernon: deci drept un duşman.

— Ei, drace! Spuse Canolles şi spuneţi că aţi fost recunoscută?

— Sunt sigură, mi-a spus pe nume şi mi-a amintit că sunt bărbat. Peste tot pe aici, prin jur sunt ofiţeri din partida regală; se ştie Că eu fac parte din partida prinţilor şi poate urmăresc să mă sperie; dar dacă sânreţi aici, nu mă mai tem de nimic. Sunteţi ofiţer, sunteţi din acelaşi partid cu ei, îmi veţi servi de protector.

— Din păcate, spuse Canolles mi-e tare teamă că n-am să vă pot oferi altă apărare şi altă protecţie decât numai sabia mea.

— De ce?

— Pentru că începând din acest moment, doamnă, nu mai sunt în serviciul regelui.

— Adevărat? Spuse Claire în culmea fericirii.

— Mi-am propus să-mi trimit demisia datată din locul unde aveam să vă întâlnesc. V-am întâlnit, demisia mea va fi datată din Jaulnay.

— Oh! Liber! Sunteţi liber! Puteţi să îmbrăţişaţi partidul dreptăţii, al cinstei; puteţi servi cauza domnilor prinţi, adică a întregii nobilimi. Oh! Eram convinsă că sunteţi un gentilom prea demn, ca să nu ajungeţi aici.

Şi Claire îi întinse lui Canolles o mână pe care el o sărută cu o mare emoţie.

— Dar cum s-a petrecut asta? Cum s-a întâmplat? Povestiţi-mi cu toate amănuntele.

— Oh! Nu e mare de spus. I-am scris mai dinainte domnului de Mazarin ca să-l previn despre ceea ceea ce s-a întâmplat. Când am ajuns la Mantes am primit ordin să mă prezint la el; mi-a zis că sunt un biet creier mic, eu l-am numit, un biet creier mare; el a râs, eu m-am supărat; el a ridicat tonul la mine, eu l-am trimis dincolo de munţi. M-am întors la mine acasă, şi am aşteptat convins că o să mă arunce la Bastilia, dar el a aşteptat să se ivească o ocazie potrivită ca să mă trimită din Mantes. Şi după douăzeci şi patru de ore această ocazie s-a ivit. Şi tot dumneavoastră v-o datorez, căci m-am gândit la ceea ce mi-aţi promis şi sm crezut că s-ar putea să mă aşteptaţi, chiar numai timp de o

secundă. Şi atunci, respirând aerul liber, fără nici o răspundere, lipsit de orice obligaţie, fără partid, fără angajamente şi aproape fără nici o preferinţă, mi-am amintit de un singur lucru, că vă iubeam, doamnă, şi că acum puteam să v-o spun sus şi tare.

— Aşadar, v-aţi pierdut gradul pentru mine, aţi căzut în dizgraţie, v-aţi ruinat pentru mine! Dragă domnule de Canolles cum am să mă achit vreodată de aceste obligaţii faţă de dumneavoastră, cum aş putea să vă fac dovada recunoştinţei mele?

Şi, cu un surâs şi o lacrimă care îl despăgubeau de o sută de ori mai mult pentru ce pierduse, Canolles căzu la picioarele doamnei de Cambers.

— Oh! Doamnă, spuse el, din contră, din acest moment sunt bogat şi fericit, căci am să vă urmez şi n am să vă mai părăsesc nici un moment, pentru că sunt fericit să mă văd şi bogat de dragostea dumneavoastră.

— Atunci, nimic nu vă opreşte.

— Nu.

— Îmi aparţineţi pe de-antregul şi păstrându-vă inima, pot să ofer braţul dumneavoastră doamnei prinţese?

— Puteţi.

— Aşadar v-aţi dat demisia?

— Încă nu, mai întâi voiam să vă văd, dar, aşa cum v-am mai spus, acum, după ce v-am revăzut, am s-o scriu chiar de aici. Îmi rezervasem plăcerea de a trebui să vă ascult.

— Scrieţi-o, deci! Scrieţi-o! Dacă n-o scrieţi veţi fi considerat ca un transfug, însă ar trebui să aşteptaţi până vi se acceptă demisia, înainte de a lua vreo măsură hotărâtoare.

— Nu vă temeţi, scumpă mică diplomată, mi-o va acorda şi chiar din toată inima; neîndemânarea mea de la Chantilly n-o să-i facă să regrete prea mult. Nu mi-au spus că eram un biet creieraş? Spuse Canolles, râzând.

— Da, în schimb noi vă vom despăgubi de părerea pe care şi-au făcut-o despre dumneavoastră, fiţi singur de asta.

Afacerea de la Chantilly va avea mai mult succes la Bordeaux decât la Paris credeţi-mă. Dar, scrieţi, baroane, scrieţi odată, ca să putem pleca! Căci vă asigur, baroane, şederea în hanul acesta mă nelinişteşte foarte mult.

— Vorbiţi de trecut şi de aceea vă sperie amintirile, nu? Spuse Canolles plimbându-şi privirea îndrăgostită prin cameră şi oprind-o asupra alcovului care-i atrăsese de mai multe ori atenţia.

— Nu, vorbesc de prezent şi nu din cauza dumneavoastră mi-e teamă. Astăzi nu mă mai tem de dumneavoastră.

— Atunci de cine vă temeţi? De ce vă temeţi?

— Ei, doamne, cine ştie!

În aceeaşi clipă şi parcă pentru a confirma temerile vicontesei, se auziră trei ciocănituri în uşă, lovite cu o gravă solemnitate.

Canolles şi vicontesă tăcură şi se priviră îngrijoraţi.

— În numele regelui, deschideţi! Se auzi o voce.

Şi deodată uşa subţire, zbură în ţăndări. Canolles voi să se repeadă la sabie, dar mai înaintea lui, un om se aruncase între sabie şi el.

— Ce înseamnă asta? Întreabă baronul.

— Dumneavoastră sunteţi domnul baron de Canolles?

— Da.

— Căpitan în regimentul Navailles?

— Da.

— Trimis în misiune de domnul duce d'Eperon?

Canolles dădu afirmativ din cap.

— În cazul acesta, în numele regelui şi al majestăţii sale reginei regente, sunteţi arestat.

— Ordinul?

— Iată-l.

— Dar, domnule, spuse Canolles restituind hârtia, după ce şi aruncase în fugă privirea pe ea, mi se pare că vă cunosc.

— Pe dracu! Cum să nu mă cunoaşteţi? Nu tot în satul acesta în care vă arestez acum, v-am adus din partea domnului duce d'Epernon, misiunea să plecaţi la curte?

Norocul dumneavoastră, domnule gentilom, stătea în această misiune, l-aţi scăpat, păcat pentru dum neavoastră.

Claire se îngălbeni şi căzu pe un scaun: recunoscuse şi ea pe indiscretul călău.

— Se răzbună domnul de Mazarin, murmură Canolles.

— Haideţi, să mergem, domnule, spuse Cauvignac.

Claire stătea nemişcată. Canolles, nehotărât, părea gata să-şi piardă minţile. Supărarea lui era atât de mare, atât de grea şi de neaşteptată, că se prăbuşi sub greutatea ei: îşi coboră fruntea, resemnat.

De altfel, în vremea aceea, cuvintele „În numele regelui” mai aveau încă o vrajă căreia nimeni nu încerca să-i reziste.

— Unde mă duceţi, domnule? Întreabă el, sau vă este interzis să-mi daţi această consolare ca să ştiu unde merg.

— Nu, domnule, am să vă spun: vă conduceam la fortăreaţa din insulele Saint-Georges.

— Adio, doamnă, spuse Canolles, plecându-se cu respect în faţa doamnei de Cambes. Adio.

— Ia te uită! Îşi spuse în gând Cauvignac, lucrurile sunt mai puţin avansate aş fi crezut. Când am să-i spun lui Nanon, o să-i facă plăcere.

Apoi, oprindu-se în prag, strigă!

— Patru oameni ca să-l escorteze pe căpitan! Şi patru oameni să-l preceadă.

— Şi eu? Strigă doamna de Cambes întinzând braţele spre prizonier, pe mine unde mă vor conduce? Pentru că dacă baronul are vreo vină! Oh! Atunci cu sâni mai vinovată decât el.

— Dumneavoastră, doamnă, răspunse Cauvignac, dumneavoastră să puteţi retrage, sunteţi liberă.

Şi ieşi, ducându-l pe baron.

Doamna de Cambes se ridică. Înviorată de o rază de speranţă şi începu să se pregătească imediai de plecare, pentru a nu da prilejul ca aceste bune intenţii să facă loc unor dispoziţii contrare.

— Liberă, îşi spuse ea, în felul acesta voi putea veghea asupra lui. Să plec.

Apoi se repezi la fereastră, zări grupul de călăreţi care îl ducea pe Canolles şi schimbă cu el un ultim salul, cu mâna. După aceea, îl chemă pe Pompée, care în speranţa că aveau să se oprească acolo, două, trei zile, se cuibărise în cea mai bună cameră pe care o găsise, şi-i dădu ordin să pregătească totul pentru plecare.

VIII.

Drumul pentru Canolles fu mult mai trist decât şi-l închipuise. În adevăr, calului, care îi dă prizonierului o impresie de libertate, chiar atunci când e foarte bine păzit, îi urmă trăsura, o hodoroagă cu coviltir din piele, care în Touraine şi-a păstrat şi forma şi zruncinătura. În plus, Canolles avea genunchii prinşi între genunchii unui om cu nas de vultur, care sta în faţa lui şi care îşi odihnea mâna cu un fel de mândrie pe mânerul unui revolver din fier. Uneori, noaptea, pentru că ziua dormea, spera să surprindă vigilenţa acestui nou argus, dar, pe lângă nasul de vultur, scânteiau doi ochi mari de bufniţă, rotunzi, roşii, şi foarte potriviţi ca să vadă prin întueric, aşa că, în orice parte s-ar fi întors, Canolles vedea aceşti ochi rofunzi lucind în direcţia privirii lui.

Când dormea, numai un singur ochi dormea, era o însuşire pe care natura i-o dăduse aceslui om. Să doarmă numai cu un ochi.

Două zile şi două nopţi trecură pentru Canolles pline de cele mai întunecate gânduri; căci fortăreaţa, din insula Saint-Georges, deşi era o fortăreaţă destul de modestă, lua, totuşi, în ochii prizonierului nişte proporţii înfiorătoare, pe măsură ce teama şi regretul îi pătrundea mai adânc suflet.

Regretul, pentru că înţelegea că misiunea pe care o avusese pe lângă doamna prinţesă, fusese o misiune de încredere de care îşi bătuse joc din cauza dragostei şi că rezultatele greşelii pe care o comisese cu acest prilej erau deosebit de grave. La Chantilly doamna de Condé era o

femeie fugară, la Bordeaux, doamna de Condd era o prinţesă rebelă.

Teamă, întrucât cunoştea răzbunările îngrozitoare ale Annei de Austria când se supără.

Altă remuşcare mai surdă, dar poate mai sfâşietoare decât prima: există în lume o femeie tânără frumoasă, spirituală, o femeie care nu se folosise de influenţa pe care o avea decât pentru a-l împinge înainte, care nu se folosise de trecerea pe care o avea decât pentru a-l apăra; o femeie care, din dragoste pentru el, îşi riscase de douăzeci de ori până atunci şi situaţia şi viitorul şi averea, ei bine! Pe femeie acesta nu numai cea mai încântătoare dintre iubite, dar şi cea mai devotată dintre prietene, pe femeia acesta o părăsise deodată, fără nici o scuză, fără nici un motiv, în momentul în care ea se gândea la el şi, totuşi, în loc de a se răzbuna, ea îl înconjurase în continuare cu bunătatea ei iar numele lui, în loc de a-i suna în ureche cu un accent de reproş, îi sunase cu dulceaţa mângâietoare a unui favor aproape regesc. Este adevărat că această favoare sosise într-un moment foarte nepotrivit, într-un moment în care Canolles, cu siguranţă, că ar fi preferat o dizgraţie, dar era oare aceasta greşeala lui Nanon? Nanon nu văzuse în această misiune pe lângă majestatea sa, decât o sporire a norocului şi a consideraţiei pentru bărbatul la care se gândea necontenit.

Aşa se întâmplă cu toţi cei care au iubit două femei deodată, şi cer iertare cititoarelor pentru această afirmaţie, căci este un fenomen de neînţeles pentru ele, care nu au fost îndrăgostite decât o singură dată. În schimb el este un fenomen obişnuit nouă, bărbaţilor, aşa se întâmplă, spuneam, cu toţi cei care au iubit două femei deodată; ei vor înţelege de ce pe măsură ce Canolles se gândea, Nanon recâştiga tot mai multă influenţă asupra lui, pe care o crezuse pierdută. Asperităţile caracterului, care jignesc în fricţiunile din intimitate şi dau naştere unor necazuri trecătoare, se şterg la distanţă, în timp ce, dimpotrivă,

unele amintiri duioase îşi reiau intensitatea lor, odată cu singurătatea. În sfârşit, e greu de spus, de ce dragostea aeriană, care nu promitea decât favoruri, se volatilizează în singurătate, în timp ce, dimpotrivă, în timpul singurătăţii, de dragostea materială îţi aminteşti, din cauza bucuriilor pământeşti care-şi au importanţa lor. Frumoasă, dar pierdută, bună, dar înşelată, aşa apărea Nanon în ochii lui Canolles.

Pentru că acum Canolles se scufunda cu naivitate tot mai mult în el însuşi, dar nu cu reaua credinţă a acuzaţilor forţaţi să facă mărturisiri complete. Ce-i făcuse Nanon ca s-o abandoneze? Ce-i făcuse doamna de Cambes, ca s-o urmeze? Ce era atât de dorit, atât de minunat de îndrăgit în micul cavaler de la hanul „La viţelul de aur”? Doamna de Cambes o depăşeşte atât de mult pe Nanon? Părul blond este preferat părului negru în aşa măsură încât te face nerecunoscător faţă de iubită, trădător şi necinstit faţă de rege, numai din dorinţa de a schimba cosiţele negre cu cosiţele blonde? Şi, totuşi, oh! Mizerie a orânduirii omeneşti! Canolles îşi făcea toate aceste gânduri, după cum se vede, pline de bun simţ, dar, totuşi, fără convingere.

Inima este plină de asemenea taine care fac bucuria celor ce iubesc şi disperarea filosofilor.

Astea nu-l împiedicau pe Canolles să fie supărat pe el şi să se mustre cu cea mai mare severitate.

— Am să fiu pedepsit, îşi spunea el, gândind că pedeapsa şterge greşeala; am să fiu pedepsit, cu atât mai bine! O să se găsească acolo un căpitan foarte aspru, foarte obraznic, foarte brutal care îmi va citi de la înălţimea demnităţii sale de temnicer şef, un ordin al domnului de Mazarin; care îmi va arăta apoi cu degetul un fund de şanţ şi mă va arunca să putrezesc la cincisprezece picioare sub pământ, cu şobolanii şi cu broaştele râioase, în loc să fi trăit la lumină şi să înfloresc la soare, lângă o femeie care mă iubea, pe care am iubit-o şi pe care, pe legea mea, poate o mai iubesc şi acum.

Blestemat mic viconte, pleacă! De ce serveai tu de acoperământul unei atât de încântătoare, vicontese?

Da, dar există oare pe lume o vicontesă care să merite ceea ce o să mă coste aceasta?

Căci nu-mi ajunge guvernatorul şi celula la cincisprezece picioare sub pământ; dacă mă cred trădător, n-or să lase lucrurile lămurite numai pe jumătate; o să-mi găsească nod în papură pentru şederea de la Chantilly, pentru care n-aş fi fost destul de pedepsit, sunt de acord, dacă pentru mine ar fi fost mai folositoare, dar care, făcând socoteala, mi-a adus doar trei sărutări de mână. Triplu imbecil ce-am fost că nu m-am folosit de forţă şi n-am abuzat de forţă! Sărman creier mic! Cum spune domnul de Mazarin care a trădat şi el, dar care nu şi-a plătit trădarea! Dar mie, acum, cine mi-o va plăti?

Şi Canolles dădu din umeri, răspunzând cu dispreţ la întrebările pe care i le punea propriul său gând.

Omul cu ochii de bufniţă, oricât de perspicace ar fi fost, nu putea înţelege nimic din pantomima care se juca în faţa lui, şi de aceea îl privea cu uimire.

— Dacă o să mi se ia un interogatoriu, n-am să răspund, continuă Canolles, căci ce-aş avea de spus? Că nu-l iubeam pe domnul de Mazarin? Atunci nu trebuia să-l servesc. Că o iubeam pe doamna de Cambes? Frumoasă justificare de dat unei regine şi unui prim ministru! N-am să dau nici un răspuns. Dar judecătorii sunt nişte oameni foarte susceptibili, ei când pun întrebări pretind că li şi răspundă; în închisorile din provincie sunt aparate de tortură îngrozitoare. O să mi se sfărâme genunchii aceştia mici de caare eram atât de mândru şi o să fiu zvârlit dislocat gata la şobolanii şi broaştele mele. O să ajung cu picioarele schiloade ca domnul prinţ de Conti, ceea ce este foart urât, chiar dacă, să presupunem, bunătatea majestăţii sale m-ar lua sub scutul ei ocrotitor, ceea ce se va feri să facă.

În afară de guvernator, şobolani, broaşte şi fiarele de tortură mai sunt şi nişte eşafoade pe care se decapitează

rebelii, nişte spânzurători în care se agaţă trădătorii, nişte şanţuri în care sunt împuşcaţi dezertorii. Dar pentru un băiat frumos cum era Canolles, astea toate nu însemnau nimic, pe lângă nişte picioare schilodite.

De aceea se hotărî să se liniştească şi să-şi întrebe însoţitorul în legătură cu situaţia asta.

Ochii de bufniţă, nasul de vultur şi figura încruntată a personajului nu-l încuraja pe prizonier, decât într-o foarte mică măsură, să încerce să deschidă vorba. Şi totuşi, orcât de imposibilă ar fi figură, nu este posibil să nu se găsească un moment în care să nu se descreţească puţin. Canolles profita de secunda în care un rânjet, care semăna a surâs, fluturase pe figura s-balternului ofiţerului de poliţie, care-şi făcea datoria atât de conştiincios.

— Domnule, spuse el.

— Domnule, răspunse locţiitorul poliţistului.

— Scuzaţi-mă, dacă vă smulg un moment din gândurile dumneavoastră.

— N-aveţi de ce să vă scuzaţi domnule, eu nu gândesc niciodată.

— Ah! Drace! Înseamnă, domnule, că sunteţi înzestrat cu o structură fericită.

— De aceea nici nu mă plâng.

— Ei bine! Nu semănaţi cu mine, căci eu tare aş vrea să mă plâng.

— De ce, domnule?

— Că am fost ridicat, într-un moment când nu mă gândeam câtuşi de puţin la aşa ceva, ca să fiu dus nu ştiu unde.

— Ba nu, domnule, ştiţi, că vi s-a spus.

— E adevărat. Mergeam în insula Saint-Georges, nu-i aşa, domnule?

— Exact.

— Credeţi că o să rămân acolo multă vreme?

— Nu ştiu, domnule, dar, după felul cum mi-aţi fost recomandat cred că da.

— Ah! Ah! E foarte urât în insula Saint-Georges?
— Nu cunoaşteţi fortăreaţa?
— Înăuntru, nu, n-am intrat niciodată.
— Frumos nu e, domnule, în afară de apartamentul guvernatorului, care a fost refăcut din nou şi care după câte se pare este foarte plăcut, restul construcţiei este o locuinţă foarte tristă.
— Da? Credeţi că o să mi se ia vreun interogatoriu.
— Aşa se obişnuieşte.
— Şi dacă nu răspund?
— Dacă nu răspundeţi?
— Da.
— Ei, drace! În acest caz, ştiţi că urmează tortura.
— Obişnuită?
— Obişnuită sau extraordinară, după acuzaţie. De ce sunteţi acuzat, domnule?
— Ei, spuse Canolles, mi-e teamă că sunt acuzat de crimă de stat.
— Ah! În acest caz vă bucuraţi de tortura extraordinară… Zece oale…
— Cum? Zece oale?
— Da.
— Ce spuneţi?
— Spun că o să aveţi parte de zece ceainice.
— Va să zică în insula Saint-Georges se foloseşte apa?
— Ei drace! Înţelegeţi, domnule, pe Garona…
— Aşa e, apa e la îndemână. Şi câte găleţi reprezintă cele zece ceainice?
— Trei găleţi, trei găleţi şi jumătate.
— Atunci, o să mă umflu…
— Puţin. Însă dacă veţi avea prevederea să vă daţi bine pe lângă gardian.
— Atunci?
— Atunci veţi avea un amestec bun.
— Spuneţi-mi vă rog în ce constă serviciul pe care poate să mi-l facă paznicul?

— Poate să vă dea să beţi ulei.
— Uleiul este un medicament?
— Suveran, domnule.
— Credeţi?
— Vă spun din experienţă, eu am băut…
— Aţi băut?
— Iertaţi-mă, am vrut să spun am văzut. Obiceiul de a vorbi cu gasconii mă face să pronunţ câteodată pe B ca pe V şi vice versa.
— Aşadar, spuneaţi, spuse Canolles neputându-se împiedica să nu surâdă, cu toal gravitatea convorbirii, spuneaţi că aţi văzut…
— Da, domnule, am văzut un om bând foarte uşor cele zecc ceainice, datorită uleiului care îi pregătise în mod convenabil toate căile Este adevărat că s-a umflat aşa cum se obişnuieşte, însă cu o căldură bună a fost desumflat fără urmări prea mari. Asta este esenţial pentru partea a doua a operaţiei. Reţineţi bine aceste cuvinte: căldură, nu dogoare.
— Înţeleg, spuse Canolles, domnul a executat asemenea inalic operaţiuni, nu?
— Nu, domnule, răspunse interlocutorul cu modestie plină de politeţe.
— Atunci, ajutor, poate, nu?
— Nu, domnule, curiozitatea, doar ca amator.
— Ah! Ah! Domnul se numeşte…?
— Barrabas.
— Nume frumos şi vechi, cunoscut în mod pozitiv din Sfânta Scriptură.
— În Patimi, domnule.
— Aşa am vrut să spun şi eu, însă, din obişnuinţă m-am folosit de o altă expresie.
— Domnul preferă Scriptura. Înseamnă că domnul e hughenot, nu?
— Da, însă un hughenot foarte puţin priceput. Mă credeţi că abia de cunosc vreo trei mii de versuri din psalmi?
— În adevăr, foarte puţin.

— Reţineam mai uşor muzica… În familia mea au fost mulţi spânzuraţi şi arşi de vii.
— Sper că domnului n-o să-i fie rezentă o soartă asemănătoare.
— Nu, astăzi lumea este mai îngăduitoare, astăzi mă vor îneca, asta-i tot.
Barrabas începu să râdă.
Inima lui Canolles tresări de bucurie; îl câştigase pe paznic. În adevăr, dacă acest locţiitor de gardian ar fi rămas gardianul lui permanent, avea toate şansele să obţină ulei din partea lui. Se hotărî să continuie discuţia de unde o întrerupsese.
— Domnule Barrabas, spuse el, suntem sortiţi să ne despărţim în curând sau îmi veţi face cinstea să rămâneţi împreună cu mine?
— Domnule, când vom ajunge în insula Saint-Georges voi avea marele regret să vă părăsesc, trebuie să mă întorc la compania mea.
— Foarte bine, înseamnă că faceţi parte dintr-o companie de, arcaşi, nu?
— Nu domnule, dintr-o companie de soldaţi.
— Ridicată de ministru?
— Nu, domnule, de căpitanul Cauvignac, chiar acela care a avut onoarea să vă aresteze.
— Seriviţi pe rege?
— Cred că da, domnule.
— Cum dracu vine asta? Nu sunteţi sigur?
— Nu eşti sigur de nimic pe lume.
— Atunci dacă nu sunteţi sigur, ar trebui să faceţi ceva, ca să vă fixaţi.
— Ce anume?
— Să mă lăsaţi să plec.
— Imposibil, domnule.
— Am să vă plătesc onorabil bunăvoinţa dumneavoastră.
— Cu ce?
— Pe dracu! Cu bani!

— Domnul n-are.
— Nu?
Canolles se căută repede prin buzunare.
— Aşa e, mi-a dispărut punga, cine mi-o fi luat-o?
— Eu domnule, răspunse Barrabas salutând cu respect.
— Şi, de ce, mă rog?
— Ca domnul să nu mă poată corupe.
Uimit, Canolles, îl privi cu admiraţie pe demnul agent şi părându-i argumentul fără posibilitate de replică, nu mai spuse nimic.
Aşa că, ajunsă la acest punct, conversaţia se întrerupse, călătorii recăzură în muţenia lor dinainte, iar călătoria îşi reluă, spre sfârşitul ei, aspectul melancolic pe care îl avusese la început.

IX.

Începuse să se crape de ziuă când hodoroaga ajunse în satul cel mai apropiat de insula la care trebuia să ajungă. Simţind că trăsura s-a oprit, Canolles scoase capul prin ferestruica aceea mică, un fel de barbacană, destinată să alimenteze cu aer pe oamenii liberi şi să poată fi urmăriţi cu uşurinţă prizonierii.
Un sat mic şi frumos, compus din vreo sută de case strânse în jurul unei biserici şi aşezate pe povârnişul unui deal dominat de un castel, se desena scăldat în aerul limpede al dimineţii şi poleit de razele soarelui care goneau peste case caere de aburi, asemeni unor văluri diafane.
În momentul acela hodoroaga urca un deal iar vizitiul, se coborâse de pe capră, şi mergea pe lângă trăsură.
— Prietene, întrebă Canolles, eşti de prin partea locului?
— Da, domnule, sunt din Libourne.
— Atunci trebuie să cunoşti satul acesta. Ce este casa aceea albă şi căsuţele acelea încântătoare?
— Domnule, răspunse ţăranul, castelul acela este domeniul de Cambes iar satul este un fel de anexă a castelului.

Canolles tresări şi se schimbă la faţă trecând de la roşul cel mai închis la o paloare aproape cadaverică.

— Domnule, spuse Barrabas care cu ochii lui rotunzi nu lăsa să-l scape nimic, v-aţi rănit poate la ferestruică?

— Nu… Mulţumesc.

Apoi se întoarse din nou spre vizitiu:

— Cui aparţine acest domeniu?

— Vicontesei de Cambes.

— O tânără văduvă?

— Foarte frumoasă şi foarte bogată.

— Şi deci foarte căutată.

— Desigur că da: dotă frumoasă, femeie frumoasă, cu asta nu-i pol lipsi pretendenţii.

— Reputaţie bună?

— Da, însă, pătimaşă pentru domnii prinţi.

— Aşa e, mi se pare că am auzit şi eu.

— Un diavol, domnule, un diavol adevărat!

— Un înger, murmură Canolles, care de câte ori îşi amintea de Claire, o făcea transportat de bucurie. Un înger!

Apoi, tare:

— Locuieşte aici, uneori?

— Rar, domnule, dar înainte a locuit mult timp aici. Soţul ei a lăsat-o aici, şi de câte ori sta aici era binefacerea locurilor astea. Acum, se zice, că e pe lângă domnii prinţi.

Ajunsă în vârful dealului, trăsura se pregătea să coboare; vizitiul făcu un semn cu mâna cerând, parcă, permisiunea să se urce pe capră. Canolles, care se temea să nu trezească bănuieli dacă ar fi continuat să mai pună întrebări, îşi retrase capul iar trăsura greoaie, îşi reluă în trap uşor, mersul ei obişnuit.

După un sfert de oră, în care timp, mereu sub privirea lui Barrabas, Canolles se pierduse în cele mai negre gânduri, hodoroaga se opri.

— Ne oprim să mâncăm? Întrebă Canolles.

— Ne oprim de tot, domnule. Am ajuns. Iată insula Saint-Georges. Nu mai avem de trecut decât râul.

— Adevărat, murmură Canolles, atât de aproape şi atât de departe!

— Domnule, vin spre noi, spuse Barrabas, binevoiţi să vă pregătiţi să coborâţi.

Al doilea paznic al lui Canolles, care stătuse pe capră, lângă vizitiu, sări jos şi deschise închizătoarea uşii cu cheia pe care o avea la el.

Canolles plimbă privirea de la micul castel alb, pe care nu-l pierduse din vedere, la fortăreaţa în care urma să stea. În partea cealaltă, zări mai întâi un braţ de râu destul de rapid, un bac şi lângă bac, un post de gardă compus din opt oameni şi un sergent.

În spatele postului se ridicau fortificaţiile cetăţii.

— Bine! Îşi zise Canolles, sunt aşteptat, au fost luate toate precauţiile. Aceasta este noua mea pază? Se adresă el lui Barrabas.

— Aş vrea să-i răspund domnului cu toată precizia, spuse Barrabas, dar drept să vă spun, nu ştiu.

În acelaşi moment, după ce dădu un semnal care fu repetat de santinela de gardă la intrarea în fort, cei opt soldaţi împreună cu sergentul se urcară în bac, traversară Garona şi puseră piciorul pe pământ tocmai în momentul când Canolles cobora scara trăsurii.

Văzând că era vorba de un ofiţer, sergentul se apropie de el şi salută milităreşte.

— Am onoarea să vorbesc cu domnul baron de Canolles, căpitan în regimentul Navailles? Întrebă sergentul.

— Chiar cu el, răspunse Canolles uimit de politeţea acestuia.

Sergentul făcu stânga-mprejur, ordonă pentru onor iar cu vârful suliţei indică barca lui Canolles. Canolles se urcă în barcă între cei doi paznici cu care venise. Cei opt soldaţi şi sergentul se urcară şi ei, apoi barca se îndepărtă de ţărm,

în timp ce Canolles aruncă o ultimă privire spre Cambes, care curând dispăru în spatele unei ridicături de teren.

Insula era aproape în întregime acoperită cu escarpe, contraescarpe, taluzuri şi bastioane. Un mic fort. Într-o stare destul de bună domina toate aceste lucrări de fortificaţii. Se pătrundea printr-o uşă arcuită, în faţa căreia o santinelă se plimba în sus şi în jos.

— Cine-i? Stai! Strigă ea.

Mica trupă se opri, sergentul înainta spre santinelă şi-i spuse câteva cuvinte.

— Garda afară! Strigă santinela.

Imediat vreo douăzeci de oameni care alcătuiau postul de gardă, se aşezară în linie în faţa uşii.

— Veniţi, domnule, spuse sergentul.

Toboşarul bătu pentru onor.

„Ce-o fi însemnând asta”? Se întreba tânărul.

Şi se îndreptă spre fort, neînţelegând nimic din ceea ce se petrecea căci toate pregătirile acestea semănau mai degrabă cu onorurile militare date unui superior, decât cu nişte precauţiuni luate faţă de un prizonier.

Dar asta nu era totul: Canolles nu observase că în momentul în care cobora din trăsură, o fereastră de la apartamentul guvernatorului se deschisese şi un ofiţer examinase cu atenţie mişcarea bărcii şi primirea care i se făcu prizonierului şi celor doi agenţi.

Când ofiţerul acesta îl văzu pe Canolles că pusese piciorul pe insulă, coborî în grabă şi-I ieşi în întâmpinare.

— Ah! Ah! Îşi spuse Canolles văzându-l, iată-l pe comandantul cetăţii care vine să-şi recunoască locatarul.

— În adevăr, spuse Barrabas, se pare, domnule, că n-o să zăceţi multă vreme aşa cum se întâmplă cu unele persoane care sunt lăsate câte opt zile să aştepte într-un vestibul: dumneavoastră o să fiţi închis imediat.

— Cu atât mai bine, spuse Canolles.

Între timp ofiţerul se apropie. Canolles luă poziţia mândră şi demnă a unui om persecutat.

La câţiva paşi de Canolles, ofiţerul se descoperi.

— Am onoarea să vorbesc cu domnul baron de Canolles? Întrebă el.

— Domnule, răspunse prizonierul, sunt foarte uimit de politeţea dumneavoastră. În adevăr, sunt baronul de Canolles şi acum trataţi-mă, vă rog, cu curtenia unui ofiţer faţă de alt ofiţer şi instalaţi-mă cât puteţi mai bine.

— Domnule, răspunse ofiţerul, locuinţa este cu totul corespunzătoare, însă pentru a vă preveni dorinţele i s-au făcut toate îmbunătăţirile posibile.

— Şi cui trebuie să-i mulţumesc pentru aceste precauţiuni neobişnuite? Întrebă Canolles surâzând.

— Regelui, domnule, care face bine tot ce face.

— Desigur, domnule, desigur. Să mă ferească Dumnezeu să aduc vreo defăimare regelui, mai ales în momentele astea, totuşi nu m-aş supăra dacă aş putea obţine unele precizări.

— Dacă ordonaţi, domnule, sunt la dispoziţia dumneavoastră, însă îmi iau libertatea să vă informez că garnizoana vă aşteaptă să vă prezentaţi.

— Drace! Murmură Canolles, o garnizoană întreagă ca să recunoască un prizonier care urmează să fie închis: mi se pare că e vorba de nişte mofturi. Apoi tare: eu sunt la ordinul dumneavoastră, domnule, şi gata să vă urmez unde veţi vrea să mă conduceţi.

— Îngăduiţi-mi să merg înaintea dumneavoastră ca să vă fac onorurile casei, spuse ofiţerul.

Canolles îl urmă felicitându-se că a căzut pe mâinile unui om atât de curtenitor.

Cred că scăpaţi cu tortura obişnuită: doar patru ceainice, îi şopti la ureche Barrrabas, apropiindu-se de el.

— Cu atât mai bine, am să mă umflu numai pe jumătate, spuse Canolles.

Pătrunzând în curtea cetăţii, Canolles găsi o parte din garnizoană cu arma pentru onor. Ofiţerul care o comanda scoase sabia şi se înclină în faţa lui.

— Doamne, ce de fasoane! Murmură Canolles.

În acelaşi moment, toba răsună sub o boltă din apropiere; Canolles se întoarse şi văzu un al doilea şir de soldaţi apărând de sub boltă şi aşezându-se în ordine în spatele primului rând de soldaţi.

Ofiţerul îi prezintă lui Canolles două chei.

— Ce înseamnă asta? Întrebă baronul, ce faceţi?

— Îndeplinim ceremonialul obişnuit după cele mai riguroase legi ale etichetei.

— Dar drept cine mă luaţi? Întrebă Canolles în culmea uimirii.

— Drept cine sunteţi: domnul baron de Canolles.

— Şi?

— Guvernatorul insulei Saint-Georges.

Ameţeala care îl cuprinse era să-l prăbuşească la pământ.

— Voi avea onoarea să remit imediat domnului guvernator împuternicirile pe care le-am primit astăzi de dimineaţă, precum şi scrisoarea care le însoţea şi în care se anunţa sosirea domnului, pentru ziua de azi.

Canolles se uită la Barrabas, ai cărui ochi rotunzi erau fixaţi asupra lui cu o expresie de stupefacţie imposibil de descris.

— Aşadar, eu sunt guvernatorul insulei Saint-Georges? Se bâlbâi el.

— Da, domnule, răspunse ofiţerul, şi majestatea sa ne-a făcut foarte fericiţi printr-o asemenea alegere.

— Sunteţi sigur că nu este o eroare?

— Domnule, binevoiţi să mă urmaţi până în apartament şi veţi găsi acolo, împuternicirile dumneavoastră.

Canolles năucit de un asemenea eveniment care semăna atât de puţin cu cel la care se aşteptase şi fără să spună nici un cuvânt porni mai departe, în urma ofiţerului care îi arăta drumul, în mijlocul tobelor care băteau, a soldaţilor care prezentau arma pentru onor, a locuitorilor din fortăreaţă care umpleau aerul cu aclamaţiile lor, salutând în dreapta şi

în stânga, palid şi cu inima bătând puternic întrebându-l înmărmurit, pe Barrabas, din ochi.

În cele din urmă ajunseră într-un salon destul de elegant, de la ferestrele căruia observă imediat că se putea vedea castelul din Cambes. Îşi citi împuternicirile, scrise în formă legală, semnate de regină şi contrasemnate de ducele d'Epernon.

Când văzu toate acestea, picioarele i se înmuiară pur şi simplu şi căzu pe un fotoliu plin de uimire.

Cu toate acestea, după toate fanfarele, salvele de muschetă, zgomotoasele demonstraţii ale omagiilor militare şi mai ales după prima surpriză pe care toate aceste demonstraţii în) produseră, Canolles voi să ştie în ce consta în realitate, postul pe care i-l încredinţase regina şi ridică ochii pe care până atunci îi ţinuse fixaţi în pământ.

Îl văzu atunci în faţa lui, în picioare, pe fostul lui gardian, nu mai puţin uimit decât el, dar acum prea umilul său servitor.

— Ah! Dumneata eşti, jupâne Barrabas?

— Eu, domnule guvernator.

— Ai putea să-mi explici ce s-a întâmpiat, căci eu mă silesc cu toate puterile mele să nu cred că e un vis?

— Am să vă spun, domnule, că atunci când vă vorbeam de tortura extraordinară, adică de cele opt ceainice, credeam, pe cuvântul meu, că vă îndulcesc situaţia.

— Erai convins atunci?

— Că vă conduceam aici ca să fiţi snopit în bătaie, domnule.

— Mulţumesc! Spuse Canolles înfiorându-se fără să vrea. Spune-mi, ţi-ai făcut vreo părere despre ceea ce mi s-a întâmplat?

— Da, domnule.

— Atunci fă-mi favoarea şi explică-mi.

— Iată. Regina trebuie să fi înţeles cât de grea fusese misiunea care vi se încredinţase. După ce-i trecuse prima manie, se va fi căit şi cum, în general vorbind, nu sunteţi un

om pe care să-l poată urî cineva, majestatea sa graţioasă v-a recompensat după ce v-a pedepsit prea rău.

— Inadmisibil, răspunse Canolles.

— Inadmisibil? Credeţi?

— Cel puţin, de necrezut.

— De necrezut?

— Da.

— În cazul acesta, domnule guvernator nu-mi mai rămâne decât să vă prezint salutul meu cel mai respectuos; puteţi să fiţi o fiinţă fericită ca un rege, în insula Saint-Georges: vin excelent, vânat pe câmpie, peşte pe care la fiecare maree îl aduc bărcile pescarilor din Bordeaux şi femeile din Saint-Georges. Ah! Domnule, iată ceva miraculos!

— Foarte bine, voi încerca să vă urmez sfatul, luaţi această hârtie pe care am semnat-o şi treceţi pe la casier, vă va număra zece pistoli. Vi i-aş fi dat eu, însă din prudenţă mi-aţi luat banii…

— Şi bine am făcut, domnule, ripostă Barrabas căci dacă totuşi m-aţi fi corupt, aţi fi fugit şi dacă aţi fi fugit, v-aţi fi pierdut, fireşte, poziţia înaltă la care, iată, că aţi ajuns, şi de asta nu m-aş fi putut consola niciodată.

— Foarte strâns raţionamentul, jupâne Barrabas. Am observat de mult că sunteţi o forţă în logică. Până una, alta, luaţi hârtia aceasta ca o dovadă a elocinţei dumneavoastră. După cum ştiţi, cei vechi înfăţişau Elocinţa cu lanţuri de aur care îi ieşeau din gură.

— Domnule, adăugă Barrabas, dacă mi-aş permite să vă sugerez că socotesc inutil să trec pe la casier…

— Cum? Refuzaţi? Întrebă Canolles uimit.

— Da de unde, doamne fereşte! Mulţumită cerului n-am asemenea falsă mândrie, însă observ că din cufăraşul de pe cămin ies nişte şnururi care îmi fac impresia că sunt şnururi de pungă.

— Vă pricepeţi şi la şnururi, jupâne Biscarros, spuse Canolles surprins, căci, în adevăr, pe cămin se găsea un cufăraş din faianţă cu incrustaţii din argint şi cu emailuri în

stilul renaşterii. Ia să vedem dacă bănuielile dumneavoastră sunt îndreptăţite.

Canolles ridică încet capacul cufăraşului şi găsi, în adevăr, înăuntru o pungă şi în pungă o mie de pistoli împreună cu acest bilet: „Pentru caseta particulară a domnului guvernator al insulei Saint-Georges”.

— La dracu! Spuse Canolles, regina când face un lucru apoi îl face complet.

Şi fără să vrea, îşi reaminti de Buckingham; poate regina ascunsă după vreo tapiţerie îi văzuse figura lui victorioasă de căpitan frumos, poale îl va fi protejat din vreun motiv delicat, poate… ne amintim, doar, că baronul de Canolles era gascon.

Din nefericire, regina avea atunci cu douăzeci de ani mai mult decât în vremea domnului de Buckingham.

Oricum ar fi fost şi din orice parte ar fi venit, Canolles băgă mâna în pungă, scoase zece pistoli pe care îi dădu lui Barrabas, care ieşi făcând numeroase şi respectuoase plecăciuni.

X.

După ce plecă Barrabas, Canolles chemă ofiţerul de serviciu şi-l rugă să-l conducă pentru a face cunoştinţă cu noile sale domenii.

Ofiţerul se puse imediat la dispoziţia lui.

La uşă găsi un fel de stat major compus din alte personaje importante ale cetăţii. Condus de ei, vorbind şi cerând explicaţii asupra tuturor posibilităţilor pe care le oferea localitatea, vizită bastioanele, povârnişurile, fortificaţiile, cazematele, pivniţele şi depozitele de alimente. Pe la ora unsprezece, terminase cu vizita şi se întoarse în locuinţă. Atunci escorta, care îl însoţise, se risipi iar Canolles rămase numai cu ofiţerul pe care îl întâlnise prima dată.

— Acum, îi spuse acesta, apropiindu-se misterios, nu-i mai rămâne de văzut domnului guvernator, decât un singur apartament şi o singură persoană.

— Poftim? Întrebă Canolles.

— Apartamentul acestei persoane este alături, spuse ofiţerul indicând cu degetul spre o uşă pe care, în adevăr, Canolles n-o deschisese încă.

— Ah! Aici? Spuse Canolles.

— Da.

— Este şi persoana înăuntru?

— Da.

— Foarte bine. Dar iartă-mă: sunt foarte obosit după călătoria pe care am făcut-o o noapte şi o zi şi acum, în dimineaţa asta nu mi-e capul limpede. Vă rog să vă explicaţi mai pe larg.

— Ei bine! Domnule guvernator, continuă ofiţerul cu surâsul său fin, apartamentul…

— Persoanei… Completă Canolles,.

—. Care vă aşteaptă este acela. Înţelegeţi acum, nu-i aşa?

Canolles făcu un gest de parcă ar fi venit de pe lumea cealaltă.

— Da, da, foarte bine, spuse el, şi pot intra?

— Desigur, pentru că sunteţi aşteptat.

— Ei aş! Spuse Canolles.

Şi cu inima bătând să-i spargă pieptul, nemaivăzând nimic în jurul lui, simţind că temerile şi dorinţele i se amestecă în suflet gata să-i tulbure mintea, Canolles împinse uşa şi zări, în dreptul unei tapiţerii, pe zâmbitoarea şi vioaia Nanon, care scoase un ţipăt de parcă ar fi vrut să-l sperie, apoi i se aruncă de gât.

Canolles rămase înlemnit, cu braţele moi, cu ochii rătăciţi.

— Dumneata? Se bâlbâi el.

— Eu! Spuse Nanon înmulţindu-şi zâmbetele şi sărutările. Amintirea necazurilor prin care trecuse îi veni deodată în minte iar Canolles ghicind din nou că noua binefacere îi venea tot de la această prietenă, rămase copleşit sub greutatea remuşcării şi a recunoştinţei.

— Ah! Spuse el, va să zică dumneata m-ai salvat, în timp ce eu mă pierdusem, ca un smintit, vegheaţi asupra mea, sunteţi îngerul meu păzitor.

— Nu-mi spuneţi înger, căci în realitate sunt un diavol, spuse Nanon, numai că, reunoaşteţi, apar la momentul potrivit.

— Aveţi dreptate, dragă prietenă, căci sunt sigur că o să mă scăpaţi de eşafod.

— Cred şi eu. Dar, baroane, dumneavoastră atât de perspicace din fire, cum aţi făcut de v-aţi lăsat înşelat de fandositele acelea de prinţese?

Canolles se roşi până în albul ochilor, dar Nanon se hotărâse să nu observe nimic.

— Drept să vă spun, nici eu nu ştiu, nici eu singur nu înţeleg.

— Ah! Cât sunt de şirete. Ah! Domnilor, dumneavoastră vreţi să vă războiţi cu femeile! Ce-am aflat? Că în locul prinţesei tinere vi s-a arătat o domnişoară de onoare, o servitoare, o secătură… Cine era?

Canolles simţea că-l învăluie emoţia din vârful degetelor tremurânde până în creierul înfierbântat.

— Am crezut că e prinţesa, n-o cunoşteam.

— Dar cine era?

— Cred că o doamnă de onoare.

— Ah! Bietul băiat, a fost greşeala trădătorului acela de Mazarin. Ce dracu! Când însărcinezi pe cineva cu o misiune atât de dificilă ca aceea îi dai şi un portret al persoanei. Dacă aţi fi văzut o singură dată portretul doamnei prinţese, aţi fi recunoscut-o cu siguranţă. Dar să nu mai vorbim despre asta. Ştiţi că îngrozitorul acela de Mazarin, ar fi vroit să vă arunce în închisoare, sub pretext că vă trădaseră regele?

— Nu mă îndoiesc.

— Dar eu am spus: mai bine să-l aruncăm lui Nanon. Am făcut bine? Ce ziceţi?

Canolles, oricât de obsedat ar fi fost de amintirea vicontesei şi deşi îi purta chipul în inimă, nu putu să nu răspundă acestei bunătăţi delicate, acestui suflet radiind în

cei mai frumoşi ochi din lume: plecă fruntea şi-şi apăsă buzele pe frumoasa mână care i se întinsese.

— Aţi venit aici ca să mă aşteptaţi?

— Urma să mă duc la Paris să vă găsesc şi să vă aduc aici. Vă aducem brevetul, absenţa dumitale mi se părea foarte mare. Domnul d'Epernon îmi ocupa toată viaţa mea atât de monotonă. Am auzit atunci de eşecul dumitale. Apropo, uitasem să vă spun, ştiţi că sunteţi fratele meu.

— Am crezut că ghicesc asta, din scrisoarea pe care mi-aţi trimis-o.

— Cu siguranţă că am fost trădaţi. Scrisoarea pe care v-o scrisesem căzuse în mâini duşmănoase. Ducele sosise furios. V-am numit, v-am declarat fratele meu, sărmane Canolles şi iată-ne acum protejaţi de cea mai legitimă legătură. Iată-vă aproape căsătorit, sărmanul meu prieten.

Canolles se lăsă minat de nemaipomenitul entuziasm al acestei femei. După ce îi sărutase mâinile albe, îi sărută acum ochii negri… Umbra doamnei de Cambes trebuie să fi fugit, acoperindu-şi, îngrozită, capul.

— Din acel moment, ne-am gândit la toate, am stabilit totul, am făcut din domnul d'Epernon protectorul sau mai curând prietenul dumitale; am îmblânzit supărarea lui Mazarin. În sfârşit, am ales ca loc de retragere insula Saint-Georges, pentru că, după cum ştii, tot mai vor să mă ucidă cu pietre. Numai dumneata eşti singurul pe lume care mă iubeşte puţin, dragă Canolles. Haide, spune-mi că mă iubeşti!

Şi încântătoarea sirenă îşi aruncă braţele în jurul gâtului lui Canolles, înfundându-şi privirea arzătoare în ochii tânărului, de parcă ar fi vrut să-i afle gândurile până în adâncul inimii.

Canolles simţi în inima aceea în care Nanon căuta să-i citească gândurile, că' nu putea rămâne nesimţitor la atât devotament. O tainică presimţire îi spunea că în Nanon era mai mult decât numai dragoste, că era şi generozitate şi că ea nu numai că-l iubea, dar şi că-l ierta.

Tânărul făcu un semn din cap care răspundea cererii lui Nanon, căci din gură n-ar fi îndrăznit să-i spună că o iubeşte, cu toate că în sufletul său toate amintirile pledau în favoarea ei.

— Aşa că am ales insula Saint-Georges pentru a-mi pune la adăpost banii, bijuteriile şi persoana mea; care alt om care mă iubeşte îmi poate apăra viaţa? Mi-am spus eu; cine altul decât iubitul meu ar putea să-mi păstreze averea? Dragă prietene, tot ce am este în mâinile dumitale: şi viaţa şi averea. Ai să veghezi cu grijă asupra lor? Ai să-mi fii prieten şi paznic credincios?

În momentul acela se auzi o trompetă în curte iar sunetele ei îşi găsiră ecou în inima lui Canolles; avea în faţa lui dragostea cea mai devotată, care a existat vreodată, iar la o sută de paşi de el, războiul ameninţător, războiul care pustieşte şi ameţeşte.

— Sigur că da, Nanon, strigă el, persoana şi bunurile dumitale sunt în deplină siguranţă lângă mine şi jur că sunt gata să nu-mi precupeţesc viaţa numai să te pot scăpa din cel mai mic pericol.

— Mulţumesc, nobile cavaler, spuse ea, sunt sigură de curajul şi de generozitatea dumitale. Dar vai! Aş vrea să pot fi tot atât de sigură şi de dragostea dumitale!

— Oh! Murmură. Canolles, fiţi sigură…

— Bine, bine, spuse, Nanon, dragostea nu se dovedeşte cu jurăminte, ci cu fapte, voi aprecia dragostea dumitale domnule prin ceea ce veţi face.

Şi trecându-şi frumoasele ei braţe în jurul gâtului lui Canolles, îşi sprijini capul pe pieptul palpitând al tânărului.

— Acum trebuie să uite… Îşi zise ea. Şi el uită.

XI.

În ziua în care Canolles fusese arestat la Jaulnay, sub ochii doamnei de Cambes, aceasta plecase împreună cu Pompée să o întâlnească pe doamna prinţesă, care era în apropiere de Coutras.

Prima grijă a domnului scutier fusese să încerce să-i dovedească stăpânei lui că dacă banda lui Cauvignac nu ceruse bani pentru răscumpărare nici nu comisese vreo violenţă faţă de frumoasa călătoare, fericirea asta s-a datorat înfăţişării sale hotărâte şi experienţei sale în ale războiului. Este adevărat că doamna de Cambes, mai puţin uşor de convins decât sperase Pompée, la început, îi atrase atenţia că o lăsase singură aproape o oră întreagă, însă Pompée îi arătă că, în acest timp, el se ascunsese pe coridor unde, cu ajutorul unei scări, pregătise vicontesei o fugă sigură, numai că trebuise să ţină piept împotriva a doi soldaţi dezlănţuiţi care urmăreau să-i ia scara, însă el reuşise, datorită curajului neînfrânt pe care i-l cunoaştem.

Convorhirea aceasta duse în mod firesc la elogiul pe care îl făcu Pompée soldaţilor din timpul său, neînfricaţi în faţa duşmanului, aşa cum o dovediseră în asediul Montaubanului şi în bătălia de la Corbie, însă blânzi şi politicoşi faţă de compatrioţii lor, calităţi cu care, trebuie s-o spunem, nu se puteau lăuda soldaţii din timpul lor.

Adevărul este că, fără nici o discuţie, Pompe, scăpase dintr-un imens pericol, acolo, de a fi fost înhăţat în armată. Cum, de obicei, mergea cu ochii strălucitori, cu pieptul bombat, cu un aspect foarte milităros şi cu un pas ţanţoş de Nemrod, i-ar fi atras imediat atenţia lui Cauvignac; însă datorită evenimentelor care au urmat şi care schimbaseră cursul ideilor căpitanului şi anume o pungă cu două sute de pistoli primită de la Nanon ca să se ocupe numai de baronul de Canolles, şi reflecţia filosofică după care gelozia fiind cea mai măreaţă dintre pasiuni trebuie să o adânceşti atunci dnd te întâlneşti cu ea, scumpul frate nu i-a mai dat nici o importanţă lui Pompée iar pe doamna de Cambes a lăsat-o să-şi continue drumul spre Bordeaux, deşi în ochii lui Nanon, Bordeaux era prea aproape de Canolles. Ea ar fi voit s-o ştie pe vicontesă în Peru, în India sau în Groenlanda.

Pe de altă parte, când ştia că începând de atunci ţinea între nişte ziduri solide pe scumpul ei Canolles, iar

puternice fortificaţii, foarte puţin accesibile trupelor regale, se părea că o ţin închisă pe doamna de Cambes, prizonieră în rebeliunea ei, Nanon se simţea fericită cu fericirea aceea infinită pe care numai copiii şi amanţii o au pe pământ.

Am văzut cum s-a realizat acest vis şi cum s-au regăsit pe-insula Saint-Georges, Nanon şi baronul de Canolles.

Aşadar, doamna de Cambes călătorea tristă şi emoţionată. Cu toate laudele lui, Pompée nu reuşişi s-o liniştească, dar în plus spre seara zilei în care plecase din Jaulnay ea văzu cu groază o trupă de călăreţi venind spre ei de pe o şosea laterală.

Erau acei faimoşi gentilomi care se întorceau de la nu mai puţin faimoasa înmormântare a ducelui de La Rochefoucauld, înmormântare care, sub motiv că dorea să îi aducă un ultim omagiu tatălui său, îi folosise drept pretext domnului duce de Marsillac ca să adune din Franţa şi din Picardia toată nobilimea care îl detesta pe Mazarin, mai mult decât îi iubea pe prinţi. Un lucru ciudat îi atrase atenţia doamnei de Cambes şi mai ales lui Pompée: anume că printre călăreţi, unii purtau braţul în eşarfă, unii lăsau să le atârne pe lângă scară un picior înfăşurat în bandaje, mulţi aveau bandaje însângerate pe frunte. Trebuia să te fi uitat foarte de aproape ca să fi putut recunoaşte în aceşti gentilomi pe sprintenii şi spilcuiţii vânători care alergaseră după cerb în parcul de la Chantilly.

Însă teama are ochi pătrunzători: Pompée şi doamna de Cambes recunoscură, în cele din urmă, sub aceste bandaje însângerate, câteva figuri cunoscute.

— Drace, doamnă! Spuse Potnpte, iată o înmormântare care a avut loc pe nişte drumuri foarte proaste. Cei mai mulţi dintre gentilomii aceştia trebuie să fi căzut de pe cal, ia priviţi-i cât sunt de jumuliţi.

— Tocmai asta observam şi eu, spuse doamna de Cambes.

— Asta îmi aminteşte de înapoierea din lupta de la Corbie, spuse cu mândrie Pompée; numai că atunci nu eram în

rândul vitejilor care se înapoiau, eram printre vitejii care erau transportaţi.

— Dar gentilomii aceştia nu sunt comandaţi de nimeni? Întrebă Claire cu o oarecare îngrijorare pentru această acţiune care se prezenta sub o atât de tristă înfăţişare. N-au şef? Şeful lor o fi fost ucis, dacă nu se vede? Ia uită-te!

— Doamnă, nimic mai uşor de recunoscut decât un şef printre oamenii pe care îi comandă, spuse Pompée aşezându-se mândru în şa. De obicei, într-un escadron, ofiţerul merge în centru împreună cu subofiţerii; în timpul acţiunii el merge în spatele sau în flancul trupei. Aruncaţi-vă ochii spre punctele pe care vi le-am indicat şi o să judecaţi dumneavoastră înşivă.

— Eu nu văd nimic, Pompée, dar mi se pare că suntem urmăriţi, uită-te în spate.

— Hm! Hm! Nu, doamnă, spuse Pompée tuşind, dar fără să se întoarcă de teamă să nu vadă cu adevărat pe cineva. Nu, nu e nimeni, staţi să-l vedeţi pe şef. Nu o fi cel cu panaşul roşu?... Nu. Cel cu sabia aurită?... Nu. Cel cu calul acela bălţat, care seamănă cu al domnului de Turenne?... Nu, nu e nici acesta. Iată ceva foarte ciudat; totuşi, nefiind un pericol, şeful s-ar putea arăta; dar nu se arată nici aici, cum nu s-a arătat nici la Corbie...

— Te înşeli, jupâne Pompée, se auzi o voce stridentă şi ironică în spatele sărmanului scutier care era gata să se prăvălească din şa, te înşeli; e mai rău decât la Corbie.

Claire întoarse repede capul şi zări, la doi paşi de ea, un cavaler de talie mijlocie îmbrăcat într-un costum care afecta modestia şi care privea cu nişte ochi mici şi strălucitori, înfundaţi ca ochii de vulpe. Cu părul des şi negru, cu buza subţire şi mobilă, cu paloarea bilioasă a feţii şi cu fruntea întristată, cavalerul acesta inspira, în plină zi, tristeţea, noaptea poate că ar fi inspirat teama.

— Domnul prinţ de Marsillac! Strigă Claire. Fiţi binevenit, domnule.

— Spuneţi, doamnă, domnul duce de la Rochefoucauld căci acum, după moartea tatei, am moştenit acest nume sub care îmi voi înscrie de aici încolo acţiunile vieţii mele, bune sau rele, cum or fi.

— Vă reîntoarceţi?… Întrebă Claire cu ezitare.

— Ne întoarcem bătuţi, doamnă.

— Bătuţi? Doamne sfinte! Dumneavoastră?

— Spun doamnă, că ne întoarcem bătuţi, pentru că de felul meu nu sunt fanfaron şi spun lucruri pe faţă şi mie însumi şi altora; altfel aş putea pretinde că ne întoarcem învingători; însă în realitate suntem bătuţi pentru că planul nostru asupra cetăţii Saumur a eşuat. Eu am ajuns prea târziu şi am pierdut localitatea asta importantă pe care a predat-o Jarze. De acum înainte, dacă doamna prinţesă va rezista în Bordeaux, aşa cum i s-a promis, tot războiul se va concentra în Guyana.

— Dar, domnule, întrebă Claire, după cum cred că am înţeles, dacă Saumur a capitulat fără luptă, atunci ce înseamnă ceea ce văd şi de ce gentilomii aceştia sunt răniţi?

— Pentru că, spuse La Rochefoucauld cu un fel de mândrie pe care nu şi-o putuse ascunde cu toată puterea lui de stăpânire, ne-am întâlnit cu nişte trupe regale.

— A fost o luptă? Întrebă repede doamna de Cambes.

— Oh! Doamne! Da, doamnă.

— Aşadar, primul sânge francez a fost răspândit de francezi! Murmură vicontesă. Şi dumneavoastră, aţi dat exemplul domnule duce?

— Eu, doamnă.

— Dumneavoastră, un om atât de calm, de calculat, de înţelept?

— Când mă împotrivesc unui partid nedrept cu mine, deşi sunt în general pentru lucrurile făcute cu cap, devin foarte puţin rezonabil.

— Dar, măcar, nu sunteţi rănit?

— Nu. De data aceasta am avut mai mult noroc decât la Lignes şi la Paris. Crezusem atunci că încasasem destul de

la războiul civil ca să nu mă mai angajez în aşa ceva, dar mă înşelasem. Ce vreţi? Omul îşi face planuri fără să consulte pasiunea, singurul şi adevăratul arhitect al vieţii, care modifică edificiul construit, atunci când nu-l dărâmă de tot.

Doamna de Cambes surâse; îşi amintea că domnul de La Rochefoucauld spusese că pentru ochii frumoşi ai doamnei de Longueville se războise cu regii şi s-ar fi războit şi cu zeii.

Surâsul acesta nu scăpă observaţiei ducelui care fără să lase vicontesei timp să-şi continue gândul pe care i-l provocase surâsul spuse:

— Dar, dumneavoastră, doamnă, permiteţi-mi să vă fac complimentele mele, căci cu adevărat sunteţi un model de vitejie.

— De ce?

— Cum, de ce? Călătoriţi singură, doar cu un scutier, ca o Clorindă sau o Bradamante! Oh! Apropo, am aflat de încântătoarea comportare a dumneavoastră de la Chantilly. Mi s-a afirmat că l-aţi jucat admirabil pe bietul ofiţeraş al regelui lui… Victorie uşoară, nu-i aşa? Adăugă ducele cu surâsul şi privirea care la el îmsemna atât de mult.

— Cum adică? Întrebă Claire foarte emoţionată.

— Zic uşoară, continuă ducele, pentru că el nu lupta cu arme egale cu ale dumneavoastră. Totuşi, în povestirea care mi s-a lăcut despre această aventură, un lucru m-a surprins…

Şi cu mai multă insistenţă ca altădată, ducele îşi fixa ochii mici asupra vicoritesei.

Pentru doamna de Cambes, nu mai era posibil să bată în retragere. Se pregăti, deci, pentru o defensivă pe care se hotărî să o facă foarte viguroasă.

— Spuneţi-mi, domnule duce, care este faptul acela care v-a surprins?

— Extrema dumneavoastră abilitate, de a juca acest mic rol comic, în adevăr, din câte cred că mi s-a spus, ofiţerul vă mai văsuze şi pe dumneavoastră şi pe scutier.

Cuvintele acestea, deşi lansate cu toată abilitatea rezervată unui om cu tact, au făcut, totuşi, o impresie profundă asupra doamnei de Cambes.

— Spuneţi că mă mai văzuse?

— Un moment, doamnă, să ne înţelegem, nu am spus eu acest lucru: facem apel întotdeauna la un personaj nedefinit de a cărui putere ţin seama şi regii şi ultimul dintre supuşi – „se spune”.

— Unde am fost văzută?

— Se spune că pe drumul dintre Libourne şi Chantilly, într-un sat care se numeşte Jaulnay, numai că întrevederea n-a durat mult, gentilomul primind ordin din partea domnului d'Epernon să plece, pe loc, la Mantes.

— Atunci, dacă gentilomul acesta mă văzuse, cum se face, domnule duce, că nu m-a recunoscut?

— Ah! Faimosul „se spune” de care vă vorbeam adineauri şi care are răspuns pentru toate, susţine că faptul era cu putinţă, de îndată ce întrevederea avusese loc pe întuneric.

— De data aceasta, cu adevărat nu mai ştiu ce vreţi să spuneţi, domnule duce, răspunse vicontesa emoţionată.

— În cazul acesta, spuse ducele cu o prefăcută naivitate, înseamnă că am fost greşit informat, şi apoi la urma urmei, ce înseamnă o întâlnire de un moment?… Este adevărat, doamnă, adăugă curtenitor ducele, este adevărat că aveţi o înfăţişare şi o figură care lasă o impresie profundă, chiar şi numai după o întrevedere de un moment.

— Însă aşa ceva nu este cu putinţă pentru că aţi spus chiar dumneavoastră că întrevederea a avut loc pe întuneric, replică vicontesă.

— E adevărat, doamnă şi paraţi cu abilitate. Înseamnă că eu mă înşel, în afară doar de faptul că tânărul acesta nu vă remarcase mai dinainte. Atunci aventura de la Jaulnay n-ar fi fost numai o întâlnire…

— Dar ce anume ar fi fost? Răspunse Claire. Luaţi seama la cuvintele dumneavoastră, domnule duce.

— De aceea, după cum vedeţi mă şi opresc, scumpa noastră limbă franceză e atât de săracă încât caut zadarnic un cuvânt care să-mi exprime gândul. Ar fi… Un appuntamento, cum spun italienii; o assignation, cum spun englezii.

— Dar, dacă nu mă înşel, domnule duce, spuse Claire, cele două cuvinte se traduc în franceză prin „rendez-vous”, nu?

— Vedeţi! Iată că spun o prostie în două limbi străine şi găsesc o persoană care ştie cele două limbi! Iertaţi-mă, doamnă, hotărât lucru, se pare că şi italiana şi engleza sunt tot atât de sărace ca franceza.

Claire îşi apăsă inima cu mâna, ca să respire mai uşor: se sufoca. Un fapt de care se temuse mereu, îi revenea în minte: anume că domnul de La Rochefoucauld făcuse faţă de ea în gând şi în dorinţă cel puţin, o infidelitate faţă de doamna de Longuevillle şică, dacă vorbea aşa, însemna că era mânat de un sentiment de gelozie. În adevăr, cu vreo doi ani mai înainte, prinţul de Marsillac îi făcuse o curte asiduă în măsura în care permitea caracterul lui atât de făţarnic, veşnica incertitudine şi umiditatea care făceau din el cel mai duşmănit duşman, când nu era prietenul cel mai recunoscător. Aşa că vicontesa preferă să nu contrazică violent un om care ataca pieptiş şi problemele publice şi interesele cele mai familiare.

— Ştiţi, domnule duce, că în condiţiile în care ne găsim acum, sunteţi un om preţios, iar domnul de Mazarin care se mândreşte cu asta, nu posedă o poliţie mai bine pusă la punct decât a dumneavoastră?

— Nu ştiam, doamnă, dar dacă aş semăna pre mult cu acest scump ministru, atunci n-aş avea nici un motiv să mă mai războiesc cu el. De aceea încerc să mă ţin, cât de cât, la curent cu toate.

— Chiar şi cu secretele aliatelor dumneavoastră, dacă ele ar avea aşa ceva?

— Aţi spus un cuvânt care ar putea să se interpreteze foarte rău, dacă s-ar auzi: secret de femeie. Călătoria şi

întâlnirea erau, aşadar, nişte secrete?
— Să ne înţelegem, domnuie duce, pentru că aveţi dreptate numai pe jumătate. Întâlnirea a fost un accident. Călătoria era un secret şi chiar nu secret de femeie, pentru că, în adevăr, călătoria nu era cunoscută decât de mine şi de doamna prinţesă.
Ducele surâse. Această apărare abilă îi stimula perspicacitatea.
— Şi de Lenet, spuse el, şi de Richon şi de doamna de Tourville şi chiar de un oarecare viconte de Cambes, pe care nu-l cunosc şi de care am auzit vorbindu-se, pentru prima dată, cu această ocazie… Este adevărat că acesta din urmă fiind fratele dumneavoastră, o să-mi spuneţi că secretele nu ieşeau din familie.
Claire începu să râdă ca să nu-l indispună pe duce, ale cărui sprâncene începuseră să se încrunte.
— Ştiţi ceva, duce? Spuse ea.
— Nu, dar spuneţi-mi-l, doamnă, şi dacă e un secret, vă promit să fiu tot atât de discret ca şi dumneavoastră şi să nu-l spun decât statului meu major.
— Faceţi-o, nu cer altceva, deşi risc prin asta să ajung duşmana unei mari prinţese la a cărei ură nu e bine să te expui.
Ducele roşi imperceptibil.
— Ei, bine? Secretul? Spuse el.
— În această călătorie, pe care am fost obligată s-o fac, ştiţi cine era însoţitorul pe care mi-l destinase doamna prinţesă?
— Nu.
— Chiar dumneavoastră.
— În adevăr, îmi amintesc că doamna prinţesă mă întrebase dacă aş fi putut servi de escortă unei persoane care se întorcea de la Libourne la Paris.
— Şi aţi refuzat.
— Am fost reţinut în Poitou de nişte afaceri de la care nu puteam lipsi.

— Da, trebuia să primiţi corespondenţa de la doamna de Longueville.

La Rochefoucauld o privi cu interes pe vicontesă, ca pentru a-i citi până în fundul sufletului înainte ca urma cuvintelor să fi dispărut şi apropiindu-se de ea îi spuse:

— Îmi faceţi un reproş?

— Nu chiar, inima dumneavoastră se simte atât de puternic ancorată acolo, domnule duce, încât aveţi dreptul să aşteptaţi complimente, nu reproşuri.

— Ah! Spuse ducele suspinând fără să vrea, măcar dacă ar fi vrut cerul să fi făcut această călătorie cu dumneavoastră.

— De ce?

— Pentru că n-aş mai fi ajuns la Saumur, răspunse ducele pe un ton care însemna că avea un răspuns pregătit, dar nu îndrăznea sau nu voia, să-l dea.

— Richon trebuie să-i fi spus totul, se gândi Claire.

— Însă, până la urmă, nu mă plâng de nenorocirea mea personală, pentru că din ea a rezultat o fericire publică, continuă ducele.

— Ce vreţi să spuneţi, domnuleduce? Nu vă înţeleg.

— Vreau să spun că dacă aş fi fost eu cu dumneavoastră, nu v-aţi fi întâlnit cu ofiţerul acela care, vedeţi că cerul ne slujeşte cauza? S-a nimerit să fie acelaşi pe care Mazarin l-a trimis la Chantilly.

— Ah! Domnule duce, spuse Claire cu vocea sugrumată de o amintire recentă şi dureroasă, nu glumiţi pe seama acestui ofiţer nenorocit!

— De ce? E o persoană sacră?

— Da, pentru că marile nenorociri au pentru inimile nobile partea lor sacră aşa cum se întâmplă şi cu marile fericiri. Ofiţerul acesta poate este mort acum, domnule, plătind cu viaţa eroarea sau devotamentul.

— Mort din dragoste?

— Să vorbim serios, domnule, ştiţi bine că dacă mi-am dăruit inima cuiva, n-am făcut-o unor oameni întâlniţi pe

drum. Vă spun că nefericitul acesta a fost arestat chiar astăzi din ordinul domnului de Mazarin.

— Arestat, întrebă ducele, de unde ştiţi? Tot din întâmplare?

— Oh! Doamne! Da. Treceam prin Jaulnay… Cunoaşteţi Jaulnay?

— Foarte bine, acolo am primit o lovitură de spadă în umăr… Aşadar, treceaţi prin Jaulnay, ah! Dar, oare, nu în satul acesta se povestea că…?

— Să lăsăm ce se povestea, domnule duce, răspunse Claire, roşindu-se. Treceam, deci, prin Jaulnay, cum vă spuneam, când am văzut o trupă de oameni înarmaţi care arestaseră un bărbat pe care l-au luat cu ei: bărbatul acela era el.

— El, ziceţi? Ah! Fiţi atentă, doamnă aţi spus: el!

— Da, el, ofiţerul. Dumnezeule! Domnule duce ce greu sunteţi de înţeles. Lăsaţi la o parte subtilităţile şi dacă nu vă e milă de nefericitul acela…

— Mie, milă? Strigă ducele, dar ce credeţi, doamnă, că eu am timp să-mi fie milă de oamenii pe care nici nu-i cunosc…?

Claire privi pe furiş figura palidă a lui La Rochefoucauld, îi zări buzele înguste, strânse într-un surâs fără strălucire, şi se înfioră fără să vrea.

— Doamnă, aş fi vrut să am onoarea să vă conduc până mai departe, dar trebuie să instalez o garnizoană în Montrond: vă cer iertare că vă părăsesc. Douăzeci de gentilomi mai fericiţi decât mine vă vor servi de escortă, până ce veţi întâlni pe doamna prinţesă, căreia vă rog să binevoiţi a-i prezenta omagiile mele.

— Nu veniţi la Bordeaux? Întrebă Claire.

— Nu, cel puţin pentru un moment, mă duc la Turenne să-l iau pe domnul Bouillon. Ne întrecem în politeţi ca să nu ajungem niciunul din noi, general în acest război, am de-a face cu o partidă foarte puternică, dar vreau să învingşi să rămân locotenent.

Cu aceste cuvinte, ducele o salută ceremonios pe vicontesă şi ţi continuă încet drumul pe care îl urma trupa lui de călăreţi.

Claire îl urmări din ochi murmurând: „Mila lui! I-am solicitat mila! Şi mi-a spus că nu are timp pentru aşa ceva!”

Văzu atunci că o parte din grupul de călăreai venea spre ea în timp ce restul trupei se înfunda în pădurea vecină. În urma trupei mergea visător, cu hamul lăsat pe gâtul calului, omul acesta cu privirea şireaiA şi cu mâinile albe care scrise ca motto la memoriile sale fraza aceea aţii de ciudată pentru un filosof moralist: „Cred că este îndeajuns să arăţi milă, dar să te fereşti să o ai. Este o pasiune, care nu e bună la nimic într-o fiinţă bine făcută şi care nu serveşte decât ca să înmoaie inima. Ea trebuie lăsată pe seama oamenilor de rând, care nefăcând nimic din raţiune, au nevoie de pasiune ca să facă ceva”.

Două zile mai târziu, doamna de Cambes se întâlnea cu prinţesa.

XII.

Fără să vrea, doamna de Cambes se gândise la ceea ce s-ar fi putut întâmpla dintr-o ură ca a domnului de La Rochefoucauld. Dar ştiindu-se tânără, frumoasă, bogată, cu trecere, nu credea că o asemenea ură, presupunând totuşi că ar fi existat, ar fi putut avea asupra vieţii ei vreo influenţă nefastă.

Totuşi, când doamna de Cambes îşi dădu seama, cu certitudine, că ducele se tulburase când aflase ceea ce aflase, o luă ea înainte, faţă de prinţesă.

— Doamnă, îi spuse ea răspunzând complimentelor pe care i le făcuse aceasta, nu mă felicitaţi prea mult pentru pretinsa îndemânare de care am dat dovadă cu această ocazie, căci unii pretind că ofiţerul, cel care a fost înşelat, cunoştea adevărul şi pe falsa prinţesă de Condé.

Însă cum această propunere i-ar fi anulat doamnei prinţese meritul pe care ea pretinde că l-ar fi avut în

executarea acestei viclenii, n-a crezut nimic din tot ce-i spusese vicontesă.

— Da, da, draga mea Claire, spuse ea; da, da, înţeleg acum când gentilomul nostru a văzut că l-am păcălit, ar vrea să dea impresia că el ne-a favorizat; din nefericire i-a venit prea târziu o asemenea idee şi între timp a fost dizgraţiat tocmai pentru această întâmplare. Dar, apropo, mi-aţi spus că v-aţi întâlnit, pe drum, cu domnul duce de La Rochefoucauld.

— Da, doamnă.

— Ce v-a mai spus?

— Că se ducea la Turenne ca să se pună de acord cu domnul de Boullion.

— Da, ştiu, există o lupă între ei. Lăsând impresia că refuză această onoare, se dă o luptă între ei, care din doi să fie generalismul armatei noastre. În adevăr, când vom face pace, cu cât rebelul va fi mai de temut, cu atât va avea dreptul să i se plătească mai scump revenirea. Dar ca să-i pun de acord, am să mă folosesc de un plan al doamnei de Tourville.

— Oh! Oh! Spuse vicontesa surâzând la auzul acestui nume, alteţa voastră va reconciliat cu sfătuitoarea sa obişnuită?

— A trebuit, ne-a ajuns la Montrond aducând cu ea sulul ei de hârtii, cu o gravitate care ne-a făcut să murim de râs, şi Lenet şi eu.

— Cu toate că alteţa voastră, a spus ea, nu dă nici o importanţă acestor reflecţiuni, fruct al unor veghi laborioase, aduc tributul meu asociaţiei generale…”

— Era un adevărat discurs?

— În trei puncte.

— Căruia alteţa voastră i-a răspuns?

— Nu chiar, i-am dat cuvântul lui Lenet. „Doamnă, a spus el, nu ne-am îndoit niciodată de felul dumneavoastră şi încă mai puţin de luminile dumneavoastră: ele ne-au fost atât de preţioase încât, doamna prinţesă şi cu mine, le regretam în

fiecare zi…” Pe scurt, i-a mai spus încă o mulţime de lucruri frumoase şi a fermecat-o aşa de bine încât a sfârşit prin a ne da planul său.

— Care este?

— De a nu numi generalisim nici pe domnul de Bouillon, nici pe domnul de La Rochefoucauld, ci pe domnul de Turenne.

— Ei bine, spuse Claire, mi se pare că de data aceasta sfătuitoarea v-a sfătuit destul de bine, ce ziceţi, domnule Lenet?

— Eu zic că vicontesa are dreptate şi că aduce o idee serioasă în plus la deliberările noastre, răspunse Lenet, care tocmai intra cu un sul de hârtie pe care îl ţinea cu aceeaşi gravitate cu care ar fi putut s-o facă doamna de Tourville. Din nefericire, domnul de Turenne nu poate părăsi armata din nord iar planul nostru cere să ne îndreptăm spre Paris, când Mazarin şi regina se vor îndrepta asupra Bordeauxului.

— Observaţi, draga mea, că Lenet este omul imposibilităţilor. De aceea, nici domnul Bouillon, nici domnul de La Rochefoucauld, nici domnul de Turenne nu este generalisim. Generalismul nostru este Lenet! Ce aveţi acolo, excelenţă? O proclamaţie?

— Da, doamnă.

— A doamnei de Tourville, binenţeles.

— Da, doamnă, cu câteva modificări de redactare. Stil de cancelarie, ştiţi dumneavoastră…

— Da! Da! Spuse râzând prinţesa, să nu ne legăm de cuvinte, ideea, asta ne trebuie.

— Este, doamnă.

— Şi domnul de Bouillon, unde va semna?

— Pe aceeaşi linie cu domnul de La Rochefoucauld.

— Dar cu asta nu mi-ai spus unde va semna domnul de La Rochefoucauld.

— Domnul de La Rochefoucauld va semna sub domnul duce d'Enghien.

— Domnul duce d'Enghien nu va semna un asemenea act. Un copil! Gândeşte-te, Lenet!

— M-am gândit, doamnă. Când moare regele, îi urmează prinţul moştenitor, chiar dacă ar fi numai pentru o zi… De ce să nu fie şi pentru casa de Condé ca pentru casa regală a Franţei?

— Dar ce-o să spună domnul de La Rochefoucauld? Ce-o să spună domnul de Bouillon?

— Doamnă, primul a spus şi după ce a spus a plecat, al doilea va cunoaşte situaţia când va fi rezolvată şi în consecinţă va spune ce va voi, puţin ne pasă.

— Iată, Claire, cauza răcelii pe care v-a arătat-o ducele!

— Lăsaţi-l rece, doamnă, spuse Lenet, o să se înfierbânte la primele lovituri de tun pe care le va trage în contra noastră mareşalul de La Meilleraye. Dacă domnii aceştia vor să facă război, n-au decât să-l facă.

— Să fim atenţi să nu-i nemulţumim prea mult, Lenet, spuse prinţesa, nu-i avem decât pe ei…

— Dar ei n-au decât numele dumneavoastră, să încerce să se bată pe seama lor şi o să vedeţi cât o să-i ţină: dă-mi, ca să-ţi dau.

De câteva secunde doamna de Tourville intrase şi aerului radios, care-i înflorea faţa, îi urmă o nuanţă de îngrijorare pe care il accentuă ultimele cuvinte ale sfătuitorului său rival.

Ea înaintă repede.

— Planul pe care l-am propus alteţei voastre ar avea nefericirea să nu obţină acordul domnului Lenet?

— Dimpotrivă, doamnă, răspunse Lenet, înclinându-se, am păstrat cu grijă, în cea mai mare parte, redactarea dumneavoastră; numai că în loc ca proclamaţia să fie semnată de ducele de Bouillon sau de ducele de La Rochefoucauld, ea va fi semnată de domnul duce d'Enghien, iar numele celor doi domni vor veni după numele prinţului.

— Veţi compromite pe tânărul prinţ, doamnă.

— E drept să fie compromis, doamnă, pentru că pentru el se bat.

— Dar bordelezii ţin la domnul de Bouillon, îl adoră pe domnul duce de La Rochefoucauld şi nici măcar nu-l cunosc pe ducele d'Enghien.

— Greşiţi, răspunse Lenet scoţând, după obiceiul lui, o hârtie din buzunarul acela care o uimea întotdeauna pe doamna prinţesă prin ceea ce conţinea, iată o scrisoare din partea domnului preşedinte al Parlamentului din Bordeaux, prin care mă roagă ca proclamaţiile să fie semnate de tânărul duce.

— Eh! Nu ţineţi seama de parlamente, Lenet, strigă prinţesa, pentru că nu merită să scăpăm de sub autoritatea reginei şi a domnului de Mazarin, ai să cădem sub aceea a parlamentelor.

— Alteţa voastră vrea să intre în Bordeaux?

— Desigur.

— Ei bine! Asta este condiţia „sine qua non”; nu vor trage nici măcar un cartuş pentru altcineva decât pentru domnul duce d'Enghien.

Doamna de Tourville îşi muşcă buzele.

— Aşadar, ne-aţi făcut să fugim din Chantilly, ne-aţi făcut să facem o sută cincizeci de leghe ca să primim un afront din partea bordelezilor? Întrebă iritată prinţesa.

— Ceea ce luaţi drept un afront, doamnă, este o onoare. Ce poate fi mai măgulitor, în adevăr, pentru doamna prinţesă de Condé decât să vadă numai ea este prinţesă şi nu alţii…!

— Aşadar, bordelezii nu vor primi pe cei doi duci?

— Nu vor primi decât pe alteţa voastră.

— Ce pot să fac singură?

— Ei, doamne, intraţi, totuşi, apoi, după ce intraţi, lăsaţi porţile deschise iar ceilalţi vor intra în urma dumneavoastră.

— Nu ne putem lipsi de ei.

— Aceasta este şi părerea mea şi în cincisprezece zile va fi şi părerea parlamentului. Bordeaux respinge armata dumneavoastră, de care se teme, dar peste cincisprezece zile o va chema ca să-i apere. Veţi avea atunci dublul merit de a fi făcut de două ori ceea ce v-au cerut bordelezii. Şi atunci, fiţi liniştită, vor muri pentru dumneavoastră, de la primul până la ultimul.

— Deci, Bordeaux este ameninţat? Întrebă doamna de Tourville.

— Foarte ameninţat, răspunse Lenet: iată de ce este urgent să se ia poziţie. Cât timp n-o să fim acolo, Bordeaux poate, fără să-şi compromită onoarea, să refuze să ne deschidă porţile. Dar după ce vom intra, Bordeaux nu poate, fără să se dezonoreze, să ne gonească dincolo de zidurile oraşului.

— Şi cine anume ameninţă Bordeaux-ul, mă rog?

— Regele, regina, domnul de Mazarin… Forţele regale se strângă duşmanii noştri ocupă poziţii; insula Saint-Georges, care nu este decât la trei leghe de oraş, a primit întărituri, un transport de muniţii şi un nou guvernator. Bordelezii vor trebui să ocupe insula şi, fireşte, vor fi bătuţi pentru că vor avea de a face cu cele mai bune trupe ale regelui. Bătuţi măr, aşa cum li se cuvine unor burghezi care vor să facă pe soldaţii, ei vor chema foarte alarmaţi pe ducii de Bouillon şi de la Rochefoucauld. Atunci, doamnă, dumneavoastră care ţineţi în mâini pe cei doi duci, dumneavoastră veţi fi aceea care veţi pune condiţii parlamentului…

— Dar n-ar fi mai bine să încercăm să câştigăm de paftea noasti pe noul guvernator mai înainte ca bordelezii să fi suferit o înfrângerc care poate i-ar descuraja.

— Dacă vă veţi găsi ia Bordeaux când va avea loc această înfrângerc, n-aveţi de ce să vă temeţi… Ca să-l câştigaţi pe guvernator, e imposibil

— Imposibil? Şi de ce mă rog?

— Pentru că guvernatorul este un duşman personal al alteţei voastre.

— Un duşman personal al meu?
— Da…
— Şi de unde vine această duşmănie?
— Din aceea că nu va ierta niciodată alteţei voastre mistificarea a cărei victimă a fost la Chantilly… Oh! Domnul de Mazarin nu e un prost aşa cum îl credeţi, doamnelor, deşi mă omor repetându-vă neîncetat aceasta şi proba e că a pus în insula Saint-Georges, adică în cea mai bună poziţie strategică din regiune pe cine credeţi?
— V-am spus că nu-mi dau seama cine ar putea să fie?
— Ei bine! Pe ofiţerul de care aţi râs atât şi care printr-o neîndemânare de neconceput, a lăsat pe alteţa voastră să fugă din Chantilly…
— Domnul de Canolles! Strigă Claire.
— Da.
— Domnul de Canolles guvernatorul insulei Saint-Georges?
— În persoană.
— Imposibil! Am văzut când l-au arestai în faţa mea, în ochii mei…
— Este adevărat, însă este, fără îndoială, puternic protejat aşa încât dizgraţia s-a transformat în favoare.
— Şi dumneata, care îl credeai mort, biata mea Claire! Spuse râzând doamna prinţesă.
— Sunteţi sigur, domnule? Întrebă Claire uimită.
După cum îi era obiceiul, Lenet duse mâna la faimosul său buzunar şi scoase o hârtie.
— Iată o scrisoare de la Richon, care îmi dă toate amănuntele despre instalarea noului guvernator şi care îşi exprimă regretul său că alteţa voastră nu l-a primit pe el în insula Saint-Georges.
— Doamna prinţesă instalându-l pe domnul Richon în insula Saint-Georges! Spuse doamna de Tourville cu un râs triumfător. Dar ce noi putem dispune numirea de guvernatori în fortăreţele maiestăţii sale?

— De una dispunem, doamnă, răspunse Lenet şi este destul.

— De care?

Doamna de Tourville se înfioră când îl văzu pe Lenet ducând mâna la buzunar

— Scrisoarea semnată în alb de domnul duce d'Epernon! Strigă PRINŢESA. Adevărat, uitasem.

— Eh! Ce-i cu asta? Spuse cu dispreţ doamna de Tourville. O foaie de hârtie şi atât.

— Foaia aceasta de hârtie, doamnă, spuse Lenet, este numirea care ne trebuie ca să contrabalansăm pe cea care a fost făcută. Este compensarea la situaţia creată în insula Saint-Georges, este, în sfârşit, salvarea noastră, este un punct întărit pe Dordona, aşa cum insula Saint-Georges este pe Garona.

— Dar sunteţi sigur, domnule, că este în adevăr domnul de Canolles, arestat la Jaulnay, cel care este acum guvernatorul insulei Saint-Georges? Întrebă Claire care nu mai auzise nimic din ceea ce se mai spusese în ultimele cinci minute şi care rămăsese cu gândul tot la vestea anunţată de Lenet şi confirmată de Richon.

— Sunt sigur, doamnă.

— Domnul de Mazarin are un fel ciudat de a-şi conduce guvernatorii spre funcţiile lor, spuse ea.

— În adevăr, spuse prinţesa, cu siguranţă că e ceva la mijloc.

— Sigur că da, spuse Lenet, este domnişoara Nanon de Lartigues.

— Nanon de Lartigues! Strigă vicontesă de Cambes, pe care o amintire îngrozitoare o săgeta în inimă.

— Fata asta! Vorbi prinţesa cu dispreţ.

— Da, doamnă, răspunse Lenet, fata aceasta pe care alteţa voastră n-a vrut s-o vadă, când ea solicita favoarea de-ai fi prezentată şi pe care regina, mai puţin severă cu legile de etichetă, decât dumneavoastră, a primit-o, ceea ce a făcut-o să spună şambelanului dumneavoastră că era posibil ca

prinţesa de Condé să fi fost o doamnă mai mare decât Anna de Austria, însă, fără îndoială, Anna de Austria era mult mai precaută decât prinţesa de Condé.

— Ai uitat, Lenet, sau poate vrei să mă menajezi, spuse prinţesa. Inolenta aceea nu s-a mulţumit să spună mai precaută, a spus mult mai inteligentă.

— Se poate, spuse Lenet zâmbind. Ieşeam din cameră tocmai în acel moment şi n-am auzit bine sfârşitul frazei.

— Însă eu, care ascultam la uşă. Spuse doamna prinţesă, eu am auzit-o în întregime.

— Ei bine! Înţelegeţi, doamnă, spuse Lenet, că este o femeie care o să vă declare un război înverşunat. Dacă regina v-ar trimite soldaţi contra cărora să vă luptaţi, Nanon vă va trimite duşmani pe care va trebui să-i zdrobiţi.

— Poate că dacă aţi fi fost dumneavoastră în locul doamnei prinţese, aţi fi primit-o cu plecăciuni, se adresă doamna de Tourville lui Lenet.

— Nu, doamnă, spuse Lenet, aş fi primit-o cu zâmbetul pe buze şi aş fi câştigat-o.

— Ei bine! Dacă nu e vorba decât de câştigat, mai este destul timp.

— Sigur că mai e destul timp, numai că acum va fi, probabil, foarte scump pentru posibilităţile noastre.

— Cât valorează? Întrebă prinţesa.

— Înainte de război, cinci sute de mii de livre.

— Dar azi?

— Un milion?

— Cu preţul acesta pot să-l cumpăr pe domnul de Mazarin.

— Este posibil, spuse Lenet, lucrurile vândute şi revândute au preţurile mai scăzute.

— Dar, spuse doamna de Tourville care înclina întotdeauna spre metodele violente, dacă nu poate fi cumpărată trebuie pus mâna pe ea.

— Doamnă, i-aţi face un veritabil serviciu alteţei sale dacă aţi reuşi, dar va fi greu să realizaţi asta, ţinând seama că nu se ştie absolut nimic asupra locului unde se găseşte în acest

moment. Dar să lăsăm asta, mai întâi să intrăm în Bordeaux, după aceea vom intra noi şi în insula Saint-Geroges.

— Nu! Nu! Strigă Claire, nu, să intrăm mai întâi în insula Saint-Georges!

Exclamaţia aceasta, pornită din inima vicontesei de Cambes, făcu pe cele două femei să-şi întoarcă privirile spre ea, în timp ce Lenet se uită la Claire cu aceeaşi atenţie cu care ar fi făcut-o domnul duce de La Rochefoucauld, dar, de data aceasta, cu o bunăvoinţă în plus.

— Eţti nebună? Ripostă prinţesa, nu l-ai auzit pe Lenet că fortăreaţa este de necucerit?

— Se poate, spuse Claire, dar eu cred că putem s-o cucerim.

— Aveţi vreun plan? Spuse doamna de Tourville cu aerul unei femei care se teme să nu se înlocuiasă o părere cu o alta.

— Poate că da, spuse Claire.

— Dar dacă insula Saint-Georges este atât de greu de cumpărat, după cum spune Lenet, poate că nici nu suntem în stare s-o cumpărăm, spuse râzând doamna prinţesă.

— N-o s-o cumpărăm, spuse Claire, dar totuşi vom pune mâna pe ea.

— Atunci, cu forţa, spuse doamna de Tourville, dragă prietenă vă încadraţi în planul meu.

— Asta e. Vom trimite pe Richon să asedieze insula; el e din partea locului, cunoaşte localităţile şi dacă există un om care să poată pune mâna pe această fortăreaţă, care pretindeţi că e atât de importantă, atunci numai el este acela.

— Înainte de a folosi această soluţie, lăsaţi-mă, doamnă, pe mine să încerc. Şi dacă nu reuşesc, atunci veţi proceda cum veţi voi.

— Cum? Spuse prinţesa cu uimire, te vei duce tu în insula Saint-Georges?

— Mă voi duce.

— Singură?
— Însoţită de Pompée.
— Nu ţi-e frică?
— Mă voi duce în calitate de parlamentar, dacă alteţa voastră binevoieşte să mă însărcineze cu instrucţiunile sale.
— Ah! Iată ceva neaşteptat! Strigă doamna de Tourville, mie mi se pare că diplomaţii nu se improvizează aşa dintr-o dată şi că trebuie studială cu multă grijă această ştiinţă despre care domnul de Tourville, unul din cei mai buni diplomaţi din vremea lui, şi unul din cei mai mari căpitani, pretindea că ştiinţa aceasta este cea mai dificilă din toate.
— Sigur că doamna prinţesă vă va permite, spuse Lenet aruncând o privire spre doamna de Condd, şi sunt convins că dacă există pe lume o persoană care să poată reuşi o asemenea tentativă, dumneavoastră sunteţi aceea…
— Şi, mă rog, ce-ar putea să facă doamna, ceea ce un altul n-ar putea să facă?
— Pur şi simplu să se tocmească cu domnul de Canolles, ceea ce un alt om n-ar încerca fără să rişte să fie azvârlit pe fereastră.
— Un bărbat fireşte, adăugă doamna de Tourville, dar o femeie…
— Desigur că e mai bine să meargă o femeie în insula Saintgeorges, spuse Lenet, şi e mai bine să fie doamna decât oricare alta, pentru că doamna a avut cea dinţii această idee.
În acel moment intră un curier pentru doamna prinţesă. El aducea o scrisoare din partea parlamentului din Bordeaux.
— Ah! Spuse prinţesa, desigur că e răspunsul la cererea mea.
Cele două femei se apropiară, împinse de curiozitate şi interes. În schimb Lenet, rămase pe loc, cu calmul lui obişnuit, cunoscând, desigur, dinainte conţinutul scrisorii. Prinţesa citi cu aviditate.
— Mă cer, mă cheamă, mă aşteaptă! Strigă ea.
— Ah! Făcu doamna de Tourville, cu un accent de triumf.

— Doamnă, dar ducii, dar armata? Întrebă Lenet.

— Despre asta nu-mi spun nimic.

— Atunci, înseamnă că nu mai avem nimic, spuse doamna de Tourville.

— Nu, spuse prinţesa, căci datorită scrisorii semnată în alb de domnul duce d'Epernon, voi avea Vayres, care domină Dordona.

— Iar eu, spuse Claire, voi avea Saint-Georges, care este cheli Garonei.

— Şi eu voi avea ducii şi armata, dacă îmi veţi lăsa timpul neccsur, spuse Lenet.

VICONTESA DE CAMBES.

I.

După două zile ajunseră în apropiere de Bordeaux: trebuia să se stabilească, până la urmă, cum să se intre în oraş. Ducii, cu armata lor, se găseau la o depărtare de vreo zece leghe; se putea încerca, tot aşa de bine, să se intre paşnic sau cu forţa. Important era de ştiut cum era mai bine: să porunceşti oraşului sau să te supui parlamentului. Doamna prinţesă îşi adună consiliul care se compunea din doamna de Tourville şi Claire, doamnele sale de onoare şi din Lenet. Doamna de Tourville, care îşi cunoştea adversarul, insistase foarte mult ca el să nu ia parte la consiliu, ţinând seama că era vorba de un război al femeilor, în care bărbaţii nu erau folosiţi decât ca să lupte. Dar doamna prinţesă declară că întrucât Lenet îi fusese impus de prinţul, soţul său, nu putea să-l înlăture din consfătuirea aceasta, în care, de altfel, prezenţa lui n-ar fi avut nici o importanţă, având în vedere că, aşa cum se stabilise de la început, n-avea decât să vorbească oricât, căci tot n-avea să fie luat în seamă.

Prevederea doamnei de Tourville nu era inutilă; ea folosise ultimele două zile de drum ca s-o convingă pe doamna prinţesă să accepte ideile războinice spre care ea era, de altfel, foarte înclinată şi acum se temea ca Lenet să nu-i distrugă întregul eşafodaj pe care îl ridicase cu atâta trudă.

În sfârşit, după ce consiliul se întruni, doamna de Tourville îşi expuse planul: să-i aducă în taină pe duci şi armata lor; să se procure, cu forţa sau prin buna înţelegere un anumit număr de bărci şi să se intre în Bordeaux în avalul fluviului în strigăte de:

— Cu noi, Bordeaux! Trăiască Condé! Fără Mazarin!

În felul acesta intrarea doamnei prinţese s-ar fi transformat într-o Intrare triumfală iar doamna de Tourville, revenea astfel, pe o cale ocolită la faimosul ei proiect de a lua Bordeauxul cu asalt şi de a o speria pe regină cu o armată a cărei încercare ar fi fost dovada unei strălucite îndemânări.

Lenet aproba mereu dând din cap, întrerupând-o pe doamna de Tourville prin exclamaţii admirative, apoi, când ea sfârşi cu expunerea planului, adăugă:

— Minunat, doamnă, acum, binevoiţi să rezumaţi.

— Foarte simplu şi se poate face în două cuvinte, spuse doamna triumfătoare, animându-se de propria sa povestire. În mijlocul grindinei de gloanţe, a sunetului clopotelor, a strigătelor de furie sau de dragoste din partea populaţiei, vor fi văzute nişte femei plăpânde urmărind cu toată îndrăzneala generoasa lor misiune; se va vedea un copil în braţele mamei sale implorând protecţia parlamentului. Acest spectacol impresionant nu va întârzia să înmoaie şi inimile cele mai neîmblânzitc. În felul acesta vom învinge, jumătate prin forţă, jumătate prin dreptatea cauzei noastre: ceea ce cred că este şi scopul alteţei sale, doamna prinţesă.

Rezumatul făcu mai mult efect decât discursul însuşi: doamna prinţesă aplaudă; Claire, pe care dorinţa de a fi numită parlamentar pentru insula Saint-Georges, o anima tot mai mult, aplaudă şi ea căpitanul, comandantul gărzii, a cărui misiune era să caute lovituri de sabie, aplaudă, de asemenea, în sfârşit, Lenet făcu mai mult decât să aplaude, el se îndreptă spre doamna de Tourville şi luându-i mâna i-o strânse cu respect şi sensibilitate.

— Doamnă, dacă n-aş fi cunoscut cât de mare este prudenţa dumneavoastră, cât de adânc cunoaşteţi toate, din instinct sau din studii nu-mi dau seama, dar asta n-are nici o importanţă, în marea problemă civilă şi militară care ne preocupă, m-aş fi convins acum şi m-aş fi înclinat până la pământ în faţa celei mai utile dintre sfaturile pe care alteţa sa le-ar fi putut găsi vreodată…

— Nu-i aşa Lenet? Spuse prinţesa, nu-i aşa că este un lucru foarte reuşit? Aceasta este şi părerea mea. Haideţi repede! Vialas! Să i se pună domnului duce d'Enghien casca, armura şi sabia mică pe care i le-am comandat.

— Da. Grăbeşte-te, Vialas! Dar mai întâi un singur cuvânt, dacă vreţi, doamnă, spuse Lenet, în timp ce doamna de Tourville, care la început se umflase în pene de mândrie, începuse să se întristeze, observând subtilităţile lui Lenet împotriva ei.

— Ei, bine! Spuse prinţesa, spuneţi, ce mai e?

— Nimic, doamnă, absolut nimic, căci niciodată nu s-a prezentat un lucru mai în armonie cu caracterul unei prinţese auguste cum sunteţi dumneavoastră, iar un asemenea aviz nu putea veni decât dintr-o casă ca a dumneavoastră.

La aceste cuvinte, doamna de Tourville se umflă din nou în pene, iar pe figura prinţesei, care începuse să-şi încreţească sprâncenele, reapăru un zâmbet:

— Însă, doamnă, continuă Lenet, a că trei privire urmărea efectul teribil al acestui „Însă” pe figura rivalei lui declarate, adoptând acest plan singurul convenabil n-aş spune numai fără aversiune, dar chiar cu entuziasm, i-aş propune o uşoară modificare.

Doamna de Tourville făcu stânga-mprejur, ţeapănă, uscată şi gata de apărare. Sprâncenele doamnei prinţese începură să se încrunte.

Lenet se înclină şi făcu un semn cu mâna indicând că cerea permisiunea de a continua.

— Sunetele clopotelor, strigătele de dragoste ale populaţiei, mă copleşesc de pe acum de o bucurie pentru care nu găsesc cuvinte de exprimare. Dar nu sunt tot atât de liniştit pe cât aş voi să fiu asupra grindinei de gloanţe de care a vorbit doamna.

Doamna de Tourville îşi îndreptă corpul, provocatoare. Lenet se înclină şi mai mult şi continuă scăzând vocea cu un semiton.

— Desigur că este frumos să vezi o femeie şi un copil, calmi, în mijlocul acestui uragan care de obicei îi înfricoşează chiar pe bărbaţi. Dar m-aş teme ca vreunul din gloanţele acestea, care lovesc orbeşte după obiceiul lucrurilor brutale şi fără judecată, să nu-i dea câştig de cauză domnului de Mazarin împotriva noastră şi să nu ne strice planul care de altfel este atât de minunat. Eu sunt de părere, aşa cum a spus cu atâta elocinţă doamna de Tourville, să-l vedem pe tânărul prinţ şi pe augusta lui mamă croindu-şi drum până la parlament, folosind rugămintea, nu puterea armelor. Cred, în sfârşit, că ar fi mult mai frumos să îmblânzeşti astfel sufletele cele mai aspre, decât să se învingă în alt mod inimile cele mai dure. Cred, în sfârşit, că unul din cele două mijloace oferă infinit mai multe şanse, decât altul şi că scopul doamnei prinţese este, înainte de orice, de a intra în Bordeaux. Or, zic eu, nimic nu este mai puţin sigur decât intrarea aceasta dacă angajăm o luptă…

— Veţi vedea, spuse acru doamna de Tourville, că domnul, după obiceiul său, va dărâma planul meu, piatră cu piatră, propunând uşurel planul său în locul planului meu.

— Eu? Strigă Lenet, în timp ce prinţesa, cu un surâs, şi cu o privire, o liniştea pe doamna de Tourville, eu? Cel mai fidel dintre admiratorii dumneavoastră? Nu, de o mie de ori nu! Ştiu, însă, că a intrat în oraş venind dinspre Blaye, un ofiţer al majestăţii sale numit domnul Dalvimar, cu misiunea de a ridica împotriva alteţei sale poporul şi pe juraţi. Şi spun că dacă domnul de Mazarin poate termina războiul

dintr-o lovitură, o va face: iată de ce mă tem de grindina de gloanţe de care vorbea adineauri doamna de Tourville şi, printre ele, mai ales de gloanţele trase la întâmplare.

Această ultimă cuvântare a lui Lenet păru că-i dă de gândit prinţesei.

— Dumneata, domnule Lenet, întotdeauna le ştii pe toate, vorbi, tremurând, doamna de Tourville.

— O acţiune bună, foarte fierbinte ar fi fost totuşi bine venită, spuse căpitanul, comandantul gărzii, făcând paşi de parcă ar fi fost într-o sala de scrimă, bătrân soldat încrezător în ideile de forţă şi care spera să se evidenţieze în caz de luptă.

Lenet îi strivi piciorul, privindu-l cu cel mai binevoitor surâs.

— Desigur, căpitane, dar îţi dai seama că domnul duce d'Enghien este necesar cauzei noastre şi că dacă ar muri sau ar fi prins, adevăratul generalisim al armatei prinţilor ar fi mort sau prizonier?

Căpitanul comandant al gărzii, care ştia că titlul pompos de generalisim acordat în aparenţă unui prinţ de şapte ani făcea, în realitate, din el primul brigadier al armatei, înţelese prostia pe care o făcuse şi, renunţând la propunerea sa, sprijini călduros părerea lui Lenet.

Între timp doamna de Tourville se apropiase de prinţesă şi-i spusese ceva la ureche. Lenet înţelese că avea de susţinut o nouă luptă. În adevăr, prinţesa întorcându-se spre el spuse cu umor:

— Nu este puţin curios că se desfiinţează cu atâta patimă ce era atât de bine făcut?

— Alteţa voastră este în eroare, spuse Lenet. Niciodată n-am pus patimă în sfaturile pe care am avut onoarea să i le dau şi dacă îl desfiinţez, este ca să-l refac din nou.

Dacă, în ciuda motivelor pe care am avut onoarea să i le supun alteţei voastre, alteţa voastră persistă în ideea de a se lăsa ucisă cu domnul fiul său, este stăpână să o facă, iar noi vom cădea alături de ea: acesta este un lucru uşor de

îndeplinit, primul valet din suita dumneavoastră sau cea din urmă secătură din oraş, ar putea face la fel. Însă dacă am vrea să reuşim în ciuda lui Mazarin, în ciuda reginei, în ciuda parlamentelor, în ciuda domnişoarei Nanon de Lartigues, în sfârşit în ciuda tuturor ghinioanelor care sunt nedespărţite de slăbiciunile la care suntem aduşi, iată, ce cred, că ne mai rămâne de făcut.

— Domnule, strigă cu autoritate doamna de Tourville, prinzând din zbor ultima frază a lui Lenet, domnule, nu există slăbiciune acolo unde se găseşte numele de Condd, pe de o parte şi două mii de soldaţi dintre cei care au luptat la Rocroi, la Nordlingen şi la Lens, pe de altă parte şi dacă în ciuda acestor fapte mai este totuşi vreo slăbiciune, suntem definitiv pierduţi şi nu planul dumneavoastră, oricât de minunat ar fi, ar putea să ne salveze.

— Am citit, doamnă, răspunse cu calm Lenet, savurând dinainte efectul pe care avea să-l producă asupra prinţesei, atentă fără să vrea, am citit că văduva unuia dintre cei mai iluştri romani din timpul lui Tiberiu, generoasa Agripina, căreia persecuţia îi răpise pe Germânicus, soţul Său, prinţesă care ar fi putut ridica o întreagă atmată palpitând la amintirea generalului mort, a preferat să se întoarcă singură la Brun-disium, traversând Pulia şi Campania îmbrăcată în doliu şi ţinând câte un copil în fiecare mână. Şi a mers aşa, palidă, cu ochii roşii de lacrimi, cu capul plecat în timp ce copiii hohoteau de plâns şi implorau din priviri… Şi atunci toţi cei care au văzut-o, şi fuseseră peste două milioane între Brundisium şi Roma, izbucniră în lacrimi şi nemaicontenind cu blestemele, izbucniră în ameninţări încât cauza acestei femei fu câştigată nu numai în faţa Romei, dar chiar în faţa Italiei întregi; nu numai faţă de contemporanii săi, dar şi faţă de posteritate: căci ea nu întâlni o singură opoziţie lacrămilor şi gemetelor sale în timp ce lăncile ar fi văzut opunându-li-se suliţele şi spadele. Cred că este o mare asemănare între alteţa sa şi Agripina, între domnul le Prince şi Germanicus, în sfârşit între Pisone,

ministrul persecutor şi otrăvitor şi domnul de Mazarin. Or, asemănarea fiind identică, situţia fiind aceeaşi, cer ca şi comportarea să fie aceeaşi, căci, după părerea mea, ceea ce a reuşit într-o epocă nu se poate să nu reuşeasacă în alta…

Un surâs aprobator lumină figura prinţesei şi-i asigură lui Lenet victoria cuvântării. Doamna de Tourville se retrase într-un colţ al camerei, acoperindu-şi capul cu un voal, ca o statuie antică. Doamna de Cambes, care găsise un amic în Lenet îi întoarse sprijinul pe care şi el i-l dăduse, şi dădu aprobativ din cap; căpitanul plângea ca un tribun militar, iar ducele d'Enghien strigă:

— Mamă, ai să mă ţii de mână şi ai să mă îmbraci în doliu?

— Da, copilul meu, răspunse prinţesa. Ştii, Lenet, că am avut întotdeauna intenţia să mă prezint bordelezilor îmbrăcat în negru…

— Cu atât mai mult cu cât negrul îi vine foarte bine alteţei voastre, adăugă doamna de Cambes.

— Şt! Draga mea, spuse prinţesa, doamna de Tourville o s-o strige pretutindeni, chiar dacă aţi fi spus-o în şoaptă.

Astfel, programul intrării în Bordeaux fu stabilit conform propunerii făcute de Lenet. Doamnele din suită primiră ordin să se pregătească. Tânărul prinţ fu îmbrăcat într-un costum dintr-o stofă albă împodobită cu ceaprazuri negre şi argintii, cu o pălărie acoperită cu pene negre şi albe.

Prinţesa afectând o mare parte din simplitate, ca să semene cu Agripina, pe care voise s-o ia de model în toate privinţele, se îmbrăcă în negru fără nici o bijuterie.

Lenet, organizatorul serbării, se depăşea pentru ca serbarea să fie splendidă. Casa în care locuia într-un orăşel situat la vreo două leghe de Bordeaux era în permanenţă plină de partizani ai doamnei prinţese t are, înainte de a o vedea îndreptându-se spre Bordeaux, voiau să ştie care fel de intrare i-ar fi plăcut mai mult. Ca un director de teatru modern, Lenet le indica florile, aclamaţiile şi clopotele; apoi voind să-i facă plăcere şi războinicei doamne de Tourville, îi propuse câteva salve de tun.

A doua zi, 31 mai, prinţesa porni, la invitaţia parlamentului. Un oarecare Lavie, avocat general pe lângă parlament şi partizan înfocat al domnului de Mazarin, închisese porţile cu o zi mai înainte pentru ca prinţesa să nu poată fi primită dacă s-ar fi prezentat. Însă, pe de altă parte, acţionaseră şi partizanii familiei de Condé şi chiar în dimineaţa acestei zile, populaţia, îndemnată de ei, se adunase în strigăte de „Trăiască doamna prinţesă”! „Trăiască domnul duce d'Enghien!” şi sfărâmă porţile cu topoarele, în aşa fel încât, în cele din urmă, nimic nu se mai opuse acestei faimoase intrări care lua astfel un caracter triumfal. Pe lângă acestea, observatorii ar fi putut regăsi în cele două evenimente inspiraţia şefilor celor două partide care împărţeau oraşul în două tabere, căci Lavie primea instrucţiunile direct de la ducele d'Epernon, iar instigatorii poporului erau sfătuiţi de Lenet.

Abia depăşise prinţesa poarta cetăţii, că scena pregătită de multă vreme avu loc în proporţii gigantice. Salutul militar fu dat de vasele din port iar tunurile din oraş le dădură răspunsul. Flori se aruncau de la ferestre sau traversau strada împletite în ghirlande, aşa că drumul se acoperise, iar aerul se parfumă de mirosul lor. Aclamaţiile erau scoase de treizeci de mii de zeloşi de toate vârstele şi de ambele sexe, care îşi simţeau entuziasmul accentuându-se din afecţiunea pe care le-o inspira doamna prinţesă şi din ura pe care i-o purtau lui Mazarin…

Micul duce d'Enghien fu cel mai abil actor dintre toate personajele acestei scene. Doamna prinţesă renunţase să-l mai ţină de mână, de teamă să nu l obosească sau să nu fie îngropat în mulţimea florilor, aşa că era purtat în braţe de gentilomul său; în felul acesta având mâinile libere trimitea bezele în dreapta şi în stânga şi saluta graţios cu pălăria cu pene.

Bordelezii se ameţesc uşor; femeile căzuseră într-o adoraţie frenetică faţă de acest frumos copil care plângea atât de drăgălaş, magistraţii se emoţionaseră la cuvintele

micului orator care spunea: „Domnilor, serviţi-mi de tată, pentru că domnul cardinal mi l-a luat pe al meu”.

Zadarnic partizanii ministrului voiră să încerce o opoziţie; pumnii, pietrele şi chiar halebardele le impuseră prudenţă aşa că trebuiră să se resemneze şi să lase câmp liber triumfătorilor.

Deşi palidă şi gravă, mergea în spatele prinţesei, doamna de Cambes atrăgea partea ei de priviri. Ea nu se gândea la atâta glorie, fără să se întristeze în suflet la ideea că poate succesul de azi ar fi făcut să se uite hotărârea luată în ajun. Aşa că se afla pe drumul acesta, înghesuită de admiratori, strivită de lume, inindată de flori şi de mângâieri respectuoase, tremurând să nu fie purtată în triumf, când câteva ţipete începură să ameninţe pe doamna prinţesă, pe ducele d'Enghien şi suita acestora. Atunci îl zări pe Lenet, care, văzând-o atât de încurcată îi întinse mâna ca să o ajute să intre într-o caleaşcă dar ea îi spuse, răspunzând propriului său gând: >

— Ah! Dumneavoastră, domnule Lenet, sunteţi un om fericit că puteţi să vă impuneţi părerile în toate împrejurările şi să le vedeţi puse în aplicare. E adevărat că sunt bune, adăugă ea, şi că se reuşeşte cu ele.

— Mi se pare, doamnă, răspunse Lenet, că n-aveţi de ce să vă plângeţi, singura pe care aţi emis-o a fost adoptată.

— Cum adică?

— Nu s-a convenit că veţi încerca să obţineţi pentru noi insula Saint-Georges?

— Da, dar când o să mi se permită să pornesc acţiunea?

— Şi de mâine, dacă îmi promiteţi că n-o să daţi greş.

— Fiţi liniştit, mi-e chiar tare teamă că o să vi se îndeplinească intenţiile.

— Cu atât mai bine.

— Nu vă înţeleg.

— Avem nevoie să întâmpinăm rezistenţă în insula Saint-Georges pentru a obţine de la bordelezi pe duci şi armata lor care, trebuie s-o spun, deşi părerea mea se apropie în

această privinţă de doamna de Tourville, îmi par foarte necesari în situaţia în care ne găsim în momentul de faţă.
— Desigur, spuse Claire, însă, deşi nu mă pricep la război, ca doamna de Tourville, mi se pare că nu se atacă o fortăreaţă înainte de a fi somată.
— Este perfect adevărat.
— Aşadar se va trimite un parlamentar în insula Saint-Georges?
— Fără îndoială.
— Ei bine! Cer ca eu să fiu acel parlamentar.
Lenet surprins holbă ochii.
— Dumneavoastră? Dar ce, toate doamnele noastre au devenit amazoane?
— Îngăduiţi-mi această fantezie, dragă domnule Lenet.
— Aveţi dreptate. Cel mai rău lucru care vi s-ar putea întâmpla, ar fi să luaţi Saint-Georges.
— Aşadar s-a făcut?
— Da.
— Dar promiteţi-mi un lucru.
— Care anume?
— Că nimeni nu va şti numele şi calitatea parlamentarului pe care îl veţi trimite, decât în cazul în care parlamentarul va fi reuşit.
— S-a făcut, spuse Lenet întinzând mâna doamnei de Cambes.
— Şi când va trebui să plec?
— Când veţi vrea.
— Mâine.
— Mâine. De acord.
— Bine. Acum iată că doamna prinţesă împreună cu domnul fiul gău se pregătesc să se urce pe terasa domnului preşedinte de Lalasne. Îi las doamnei de Tourville partea mea de triumf Scuzaţi-mă pe lângă alteţa sa, că mi s-a făcut rău. Conduceţi-mă la locuinţa care mi s-a rezervat: trebuie să mă pregătesc şi să mă gândesc la misiunea aceasta, care nu încetează să mă obsedeze, ţinând seama că e prima dată

când fac aşa ceva şi aşa cum se spune, în lumea asta totul depinde de început.

— Eh, drace! Nu mă mir că domnul de La Rochefoucauld a fost pe punctul de a comite, pentru dumneavoastră, un act de infidelitate faţă de doamna de Longueville: în unele privinţe o egalaţi, dar, în multe altele, o depăşiţi.

— Se poate, spuse Claire, căci nu resping complimentul în totalitatea lui, însă, domnul Lenet, dacă aveţi o oarecare autoritate asupra domnului de La Rochefoucauld, întăriţi-l în prima lui dragoste, căci cea de-a doua mă sperie!

— Ei bine, vom încerca, spuse Lenet surâzând: astă seară – am să vă predau instrucţiunile.

— Aşadar, consimţiţi să iau Saint-Georges?

— Trebuie, dacă ţineţi atât de mult.

— Şi cei doi duci şi armata?

— Am aici în buzunar un alt mijloc de a-i face să vină.

Şi după ce dădu vizitiului adresa locuinţei doamnei de Cambes, Lenet îşi luă rămas bun de la ea, cu surâsul pe buze, apoi se duse la prinţesă.

II.

A doua zi după intrarea doamnei prinţese în Bordeaux, s-a dat un mare banchet în insula Saint-Georges, la care Canolles a invitat pe funcţionarii principali din garnizoană şi pe alţi guvernatori de garnizoane din provincie.

Pe la două după amiază, ora fixată pentru masă, Canolles se găsea înconjurat de o duzină de gentilomi, pe care îi vedea acum pentru prima dată şi care, vorbind despre evenimentele zilei, glumeau pe seama doamnelor care o însoţiseră pe doamna prinţesă; nu păreau oameni ce se pregătesc să intre în război sau care poartă pe umerii lor răspunderea celor mai serioase interese ale regatului.

Canolles radios, strălucitor în costumul lui brodat cu aur, înveselea şi mai mult această atmosferă prin exemplul său. Masa era gata de servit.

— Domnilor, spuse el, vă cer scuze, dar mai lipseşte un invitat.

— Cine? Întrebară câţiva tineri, privindu-se între ei.

— Guvernatorul din Vayres căruia i-am scris, deşi nu-l cunosc şi care, tocmai pentru faptul că nu-l cunosc, are drept la unele menajamente. De aceea, vă rog, să-mi mai acordaţi un răgaz de o jumătate de oră.

— Guvernatorul din Vayres! Spuse, oftând, un bătrân ofiţer obişnuit, desigur, cu regulile disciplinii militare, guvernatorul din Vayres! Ia staţi: dacă nu mă înşel este marchizul de Bernay; dar el nu administrează personal, are un locotenent.

— Atunci, spuse Canolles, n-o să vină sau o să vină locotenentul în locul său. El trebuie să fie, cu siguranţă, la curte, izvorul tuturor favorurilor.

— Dar, bine baroane, mi se pare că nu e nevoie să fii la curte, ca să avansezi, spuse unul din cei de faţă, căci eu cunosc un comandant care n-are de ce să se plângă. La dracu! În trei luni, căpitan, locotenent-colonel, guvernator al insulei Saint-Georges! E un drum frumos, recunoaşteţi!

— Mărturisesc că aşa e, spuse Canolles roşindu-se, şi pentru că nu ştiu cui datorez aceste favoruri, trebuie, în adevăr, să recunosc că există aici în casă un geniu bun, care aduce această prosperitate.

— Cunoaştem noi geniul acesta bun al domnului guvernator, spuse înclinându-se până la pământ locotenentul care îl primise pe Canolles în fortăreaţă, este meritul său personal.

— Nu contest meritul, ci dimpotrivă, sunt cel dintâi care îl recunoaşte, spuse un alt ofiţer. Însă, la acest merit, aş mai adăuga recomandarea unei doamne, cea mai spirituală, cea mai bună, cea mai binevoitoare din Franţa, după regină, bineînţeles.

— Fără cuvinte echivoce, domnule conte, spuse Canolles, surâzând oaspetelui său, dacă aveţi secrete personale, păstraţi-le pentru dumneavoastră, păstraţi-le pentru ei.

— Mărturisesc, spuse un ofiţer, că atunci când am auzit vorbindu-se de întârziere, am crezut că avea să ni se ceară

scuze pentru vreo rochie strălucitoare. Îmi dau seama acum că m-am înşelat.

— Aşadar, vom lua masa fără femei? Întrebă un altul.

— Ei, drace! În afară de faptul că nu invit pe doamna prinţesă împreună cu suita, spuse Canolles, altfel nu văd pe cine am putea avea; de altfel să nu uităm, domnilor, că dineul nostru este un dineu serios; dacă voim să discutăm probleme serioase, cel puţin, ne vom plictisi numai între noi.

— Bine spus, domnule comandant, deşi în realitate, chiar dacă n-am da importanţă, femeile duc în acest moment o adevărată cruciadă împotriva autorităţii noastre: dovadă ce-i spunea, chiar în faţa mea, domnul cardinal lui don Luis de Hâro.

— Ce-i spunea? Întrebă Canolles.

— Ferice de dumneata! Femeile spaniole nu se ocupă decât de bani, de cochetărie şi de amanţi, pe când franţuzoaicele nu-şi mai iau acum un amant până nu l-au pus la încercare în probleme politice, încât s-a ajuns până acolo, încât întâlnirile de dragoste se trec acum discutând serioase probleme de guvernământ…”

— De aceea, spuse Canolles, războiul pe care-l purtăm se numeşte războiul femeilor-ceea ce pentru noi nu poate fi decât măgulitor.

În momentul acela, pentru că trecuse jumătate de oră de aşteptare cerută de Canolles, uşile se deschiseră şi un lacheu anunţă că domnul guvernator era servit.

Canolles îşi invită oaspeţii să-l urmeze; însă tocmai când se pregăteau să se îndrepte spre sala banchetului, o altă voce răsună în anticameră:

— Domnul guvernator din Vayres!

— Ah! Ah! Spuse Canolles, foarte amabil din partea lui.

Şi făcu un pas în întâmpinarea colegului pe care nu-l cunoştea. Dar, deodată, se opri în loc, surprins:

— Richon! Strigă el. Richon, guvernator în Vayres?!

— Chiar eu, dragă baroane, răspunse Richon, păstrând, cu toată curtoazia, aerul său solemn.

— Ah! Cu atât mai bine, de o mie de ori mai bine, spuse Canolles, strângându-i mâna cu cordialitate. Domnilor, nu-l cunoaşteţi pe domnul însă eu îl cunoasc şi afirm cu putere că nu s-ar fi putut încredinţa o funcţie importantă unui om mai cinstit.

Richon îşi plimbă privirea mândră ca un vultur, care ascultă, peste cei din jur şi nu văzu în ochii tuturor decât o uşoară surpriză temperată şi aceasta de multă bunăvoinţă.

— Dragă baroane, spuse el, acum, după ce aţi vorbit atât de frumos despre mine, vă rog să-mi prezentaţi pe domnii pe care nu am avut onoarea să-i cunosc.

Şi Richon indică din privire trei sau patru gentilomi pentru care era complet străin.

Atunci se făcu acel schimb de alese politeţi care dădeau un caracter atât de nobil şi amical, totodată, relaţiilor din acea vreme. În mai puţin de un sfert de oră, Richon se împrietenise cu toţi ofiţerii tineri de acolo încât ar fi putut să ceară fiecăruia din ei fie spada, fie punga. Garanţia lui era curajul lui bine cunoscut, reputaţia fără pată şi nobleţea care i se citea în priviri.

— Pe dracu, domnilor! Spuse comandantul garnizoanei din Brannes, trebuie să recunoaştem că, deşi faţă bisericească, domnul de Mazarin se pricepe la soldaţi şi de câtva timp face lucrurile foarte bine. Simte că o să fie război şi-şi alege guvernatorii: Canolles, aici, Richon la Vayres.

— O să ne batem? Întrebă nepăsător Richon.

— Dacă o să ne batem? Dumneavoastră întrebaţi asta, domnule Richon? Răspunse un tânăr ofiţer care tocmai sosise de la curte.

— Da.

— Ei bine, eu v-aş întreba în ce stare se găsesc bastioanele dumneavoastră?

— Aproape noi, domnule, căci de trei zile de când am preluat garnizoana, s-au făcut mai multe reparaţii decât s-

au făcut în trei ani.
— Ei bine, n-o să întârzie să ne arate ce pot, răspunse tânărul.
— Cu atât mai bine, spuse Richon, ce-şi poate dori mai mult un soldat? Războiul.
— Bine! Spuse Canolles, acum regele se poate culca pe amândouă urechile, căci îi ţine pe bordelezi în frâu, de pe cele două fluvii.
— Adevărul este că cel care m-a pus acolo, poate conta pe mine.
— De când spuneţi, domnule, că sunteţi la Vayres?
— De trei zile: dar dumneata, Canolles, de când eşti la Saint-Georges?
— De opt. Şi dumitale ţi s-a făcut o primire ca mie, Richon? Intrarea mea a fost splendidă şi încă nu le-am mulţumit îndeajuns acestor domni; au fost trase clopotele, s-au bătut tobele, s-a strigat ura, au lipsit doar loviturile de tun, dar ni se promit altele peste puţin timp, ceea ce mă consolează.
— Ei bine! Spuse Richon, iată diferenţa dintre noi: intrarea mea, dragă Canolles, a fost modestă, pe cât de strălucită a fost a dumitale; am avut ordin să introduc în garnizoană o sută de oameni, o sută de oameni din regimentul Turenne şi încă nu ştiam cum să-i introduc, când mi-a sosit la Saint Pierre, unde mă găseam, brevetul semnat de domnul d'Epernon. Am plecat imediat, am prezentat scrisoarea locotenentului şi, fără surle şi trâmbiţe, am luat în primire garnizoana. Şi acum sunt acolo.
Canolles, care la începui râsese, simţi, după tonul cu care fuseseră pronunţate ultimele cuvinte, o strângere de inimă pornită dintr-un presentiment sinistru.
— Te simţi bine? Îl întrebă el pe Richon.
— Iau toate măsurile în acest scop, spuse liniştit Richon.
— Câţi oameni ai? Întrebă Canolles.
— Mai întâi pe cei o sută din regimentul Turenne, soldaţi încercaţi la Rocroi pe care se poate conta; în plus o companie pe care o formez în oraş şi pe care o instruiesc pe

măsură ce îi primesc pe recruţi; apoi burghezi, tineri, muncitori, cam vreo două sute de oameni; în sfârşit, aştept o ultimă întărire de vreo sută sau o sută cincizeci de oameni ridicaţi de un căpitan din partea locului.

— Căpitanul Rambay? Întrebă unul din oaspeţi.

— Nu, căpitanul Cauvignac, răspunse Richon.

— Nu-l cunosc, spuse Canolles.

— E un regalist încercat?

— N-aş îndrăzni să spun asta. Totuşi, am toate motivele să cred că acest căpitan Cauvignac este un protejat al domnului d'Epernon şi că îi este foarte devotat ducelui.

— Atunci totul se explică, cine este devotat ducelui, este devotat majestăţii sale.

— Este o ştafetă a avangardei regelui, spuse bătrânul ofiţer care urmărea să câştige, la masă, timpul pierdut cu aşteptarea. În sensul acesta, am auzit vorbindu-se despre el.

— Majestatea sa e pe drum? Întrebă Richon cu calmul lui obişnuit.

— La ora asta, răspunse tânărul ofiţer întors de curând de la curte, regele trebuie să fie cel puţin la Blois.

— Sunteţi sigur?

— Foarte sigur. Armata va fi condusă de mareşalul de La Meilleraye, care trebuie să întâlnească armata condusă de domnul duce d'Epernon, prin părţile noastre.

— Poate la Saint-Georges? Întrebă Canolles.

— Sau mai curând la Vayres, spuse Richon. Domnul de La Meilleraye vine dinspre Bretagne şi Vayres îi este în drum.

— Cel care va susţine şocul celor două armate îşi riscă bastioanele, spuse guvernatorul din Brannes. Domnul de La Meilleraye are treizeci de guri de tun, iar domnul d'Epernon, douăzeci şi cinci.

— Frumos foc! Spuse Canolles, din păcate noi n-o să-l putem vedea.

— Ah! Spuse Richon, afară de cazul în care unul din noi trece de parte prinţilor.

— Da, însă Canolles este oricum sigur că o să vadă un foc. Dacă se declară de partea prinţilor, va vedea focul domnului de La Meilleraye şi al domnului d'Epernon; dacă rămâne credincios regelui, va vedea focul bordelezilor.

— Oh! Cât îi priveşte pe aceştia din urmă, spuse Canolles, nu-i cred prea teribili şi mărturisesc că mi-e oarecum ruşine că n-am a face decât cu ei. Din păcate sunt cu trup şi suflet al majestăţii sale aşa că va trebui să mă mulţumesc cu un război contra unor burghezi şi atât.

— Pe care o să ţi-l facă, fii liniştit, spuse Richon.

— Ai vreo bănuială în această privinţă? Întrebă Canolles.

— Am mai mult decât atât, spuse Richon, am certitudini. Sfatul burghezilor a hotărât ca înainte de toate să cucerească Saint-Georges.

— Bine. N-au decât să vină. Îi aştept.

Aici ajunsese conversaţia şi se trecuse la desert, când, deodată, se auzi un răpăit de tobe la poarta cetăţii.

— Ce-o fi asta? Întrebă Canolles.

— La dracu! Strigă ofiţerul care adusese veşti de la curte, ar fi curios să fim atacaţi tocmai acum, dragă Canolles, un asalt şi o escaladă ar fi un încântător fel de servit după masă!

— Să mă ia dracu! Chiar aşa mi se pare că e, spuse bătrânul comandant; mizerabilii aceştia de burghezi nu fac niciodată altceva decât să te deranjeze în timpul mesei. În timpul războiului din Paris, eram în avanposturile de la Charenton: niciodată n-am putut să prânzim sau să cinăm liniştiţi.

Canolles sună: soldatul de planton din anticameră, intră.

— Ce s-a întâmplat întrebă Canolles.

— Încă n-am aflat, domnule guvernator. Trebuie să fie vreun mesager din partea regelui sau din oraş.

— Informează-te şi raportează-mi.

Soldatul ieşi în fugă.

— Domnilor, să ne reluăm locurile la masă, spuse Canolles, adresându-se invitaţilor, care în cea mai mare parte se

ridicaseră de la locurile lor. O să fie timp să ne ridicăm când vom auzi tunul.

Comesenii îşi reluară locurile râzând. Numai Richon, pe figura căruia trecu un nor, rămase îngrijorat, cu ochii aţintiţi spre uşă, aşteptând înapoierea soldatului. Dar în locul soldatului intră un ofiţer, care spuse:

— Domnule guvernator, a sosit un parlamentar.

— Un parlamentar? Din partea cui?

— Din partea prinţilor…

— Venind de unde?

— De la Bordeaux.

— De la Bordeaux? Întrebară toţi, în afară de Richon.

— Ei, asta-i bună! Va să zică războiul s-a declarat cu adevărat, dacă se trimit parlamentari, spuse bătrânul ofiţer.

Canolles reflectă un moment iar figura lui, până atunci zâmbiloare, îşi recapătă toată gravitatea pe care o impuneau împrejurările.

— Domnilor, spuse el, datoria înainte de toate… Desigur, că voi avea de rezolvat, cu trimisul domnilor bordelezi, o problemă dificilă. Nu ştiu când am că vă mai pot revedea…

— Nu! Nu! Strigară toţi în cor. Mai bine să plecăm, domnule comandant; ceea ce se petrece aici este un avertisment pentru noi că trebuie să ne întoarcem la posturile noastre. Este bine să ne despărţim chiar acum.

— Domnilor, n-am vrut să vă propun eu aceasta, spuse Canolles, dar dacă propunerea o faceţi dumneavoastră, sunt forţat să mărturisesc că e mai prudent aşa şi primesc… Caii sau echipajele domnilor, strigă Canolles.

Aproape imediat şi cu mişcări repezi, de parcă se găseau pe câmpul de luptă, invitaţii săriră în şa sau se urcară în caleşti şi, urmaţi de detaşamentele de escortă, se îndreptară spre rezidenţele respective.

Richon rămase ultimul.

— Baroane, îi spuse el lui Canolles, n-am vrut să vă părăsesc odată cu ceilalţi, ţinând seama de faptul că noi ne

cunoaştem de mai mult timp decât îi cunoaşteţi pe ceilalţi. Acum, adio… Dă-mi mâna şi noroc!

Canolles îi întinse mâna lui Richon.

— Richon, îi spuse el privindu-l fix în ochi, eu te cunosc: în dumneata se petrece ceva; nu-mi spune ce; probabil nu e secretul dumitale… Totuşi se vede că eşti emoţionat… Şi când un om de calitatea dumitale este emoţionat, nu e pentru un fleac…

— Ne despărţim, doar, spuse Richon.

— Era gata să ne despărţim şi când ne-am luat rămas bun unul de la altul la hanul lui Biscarros şi totuşi erai liniştit.

Richon surâse trist.

— Baroane, spuse el, am presentimentul că n-o să ne mai revedem.

Canolles tresări, atât de adâncă era melancolia din vocea de obicei atât de hotărâtă a aventurosului parizian.

— Ei bine! Dacă n-o să ne mai revedem, asta înseamnă, Richon, că unul din noi va fi mort… Mort ca un viteaz şi, în acest caz; cel căzut va fi sigur, murind, că va trăi mai departe în inima unui prieten! Să ne îmbrăţişăm, Richon! Mi-ai urat noroc; eu îţi doresc curaj…!

Cei doi bărbaţi se îmbrăţişară şi rămaseră îmbrăţişaţi un timp cu inimile lor nobile lipite una de cealaltă.

Când se despărţiră, Richon îşi şterse o lacrimă, singura care, poate, îi umbrise vreodată privirea lui mândră, apoi, ca şi când s-ar fi temut să n-o vadă Canolles, ieşi repede din cameră, ruşinat, desigur, că dăduse o asemenea dovadă de slăbiciune unui om pe care îl cunoştea cât era de curajos.

III.

Sala în care se dăduse banchetul se golise, nu mai rămăseseră acolo decât Canolles şi ofiţerul care anunţase pe parlamentar şi care rămăsese lângă uşă.

— Ce ordonă domnul guvernator? Întrebă el după un moment de linişte.

Canolles, care rămăsese absorbit de gânduri, tresări la auzul vocii, ridică deodată capul şi smulgându-se din

preocupările sale, întrebă liniştit:
— Unde e parlamentarul?
— În sala de arme, domnule.
— Cine îl însoţeşte?
— Doi membri din miliţia burgheză a oraşului Bordeaux.
— Cine e?
— Un bărbat tânăr. După cât se pare; pentru că poartă o pălărie cu boruri mari şi e înfăşurat într-o pelerină.
— Cum s-a anunţat?
— Purtătorul unor scrisori a doamnei prinţese şi a parlamentarului din Bordeaux.
— Roagă-l să aştepte un moment, vin imediat.
Ofiţerul ieşi să-şi îndeplinească misiunea, iar Canolles se pregătea să-l urmeze, când uşa se deschise şi apăru Nanon, palidă, neliniştită şi cu un surâs îngrozitor întipărit pe buze. Se apropie de ofiţer şi-i luă mâna.
— Un parlamentar, prietene, spuse ea. Ce o fi însemnând asta?
— Asta înseamnă, dragă Nanon, că domnii bordelezi vor să mă înfricoşeze sau să mă seducă.
— Şi ce ai hotărât?
— Să-i primesc.
— N-ai putea să renunţi?
— Imposibil. Sunt obiceiuri de la care nu te poţi sustrage.

— Oh! Doamne, dumnezeule!
— Ce ai, Nanon?
— Mi-e frică…
— De ce?
— Nu mi-ai spus că parlamentarul acesta, vine ca să te sperie sau să te seducă?
— Ba da, un parlamentar nu e bun decât pentru una sau alta… Ţi-e teamă să nu mă sperie?
— Oh! Asta nu, dar poate că are să te seducă…
— Mă insulţi, Nanon…
— Vai, nu, prietene! Spun numai ce cred…
— În aşa grad te îndoieşti de mine… Drept cine mă iei?
— Drept cine eşti, Canolles, drept o inimă generoasă, dar delicată!
— Ei, asta el spuse Canolles râzând, dar ce parlamentar crezi că-mi trimite? Doar n-o fi Cupidon în persoană!
— E posibil.
— Aşadar l-ai văzut?
— Nu l-am văzut, dar i-am auzit vocea. E prea dulce pentru o voce de parlamentar…
— Exagerezi, Nanon! Lasă-mă să-mi îndeplinesc obligaţia. M-ai făcut guvernator…
— Ca să mă aperi, prietene…
— Mă crezi atât de laş ca să te trădez?… Cu adevărat, mă insulţi, dacă te îndoieşti de mine, Nanon!
— Eşti hotărât să-l vezi pe tânărul acela?
— Trebuie şi am să mă supăr cu adevărat pe dumneata, dacă te mai opui ca să-mi îndeplinesc misiunea.
— Eşti liber, prietene, spuse Nanon cu tristeţe. Încă un cuvânt.
— Spune.
— Unde ai să-l primeşti?
— În biroul meu.
— Canolles, o favoare…
— Care?
— În loc să-l primeşti în birou, primeşte-l în dormitor.

— Ce idee ţi-a venit?
— Nu înţelegi?
— Nu.
— Camera mea dă în camera dumitale.
— Ca să asculţi?
— În spatele draperiilor, dacă îmi dai voie.
— Nanon!
— Lasă-mă să fiu aproape de dumneata. Am încredere în steaua mea, am să-ţi port noroc.
— Dar, dacă, Nanon, acest parlamentar…
— Ei?
—. Ar veni să-mi încredinţeze vreun secret de stat…?
— N-ai putea să-i încredinţezi un secret de stat celei care ţi-a încredinţat viaţa şi averea?
— Ei bine, Nanon, pentru că ţii atât de mult, dar nu mă mai reţine, mă aşteaptă parlamentarul acela.
— Du-te, Canolles, du-te, dar mai întâi fii binecuvântat pentru binele pe care mi-l faci!
Şi femeia voi să-i sărute mâna.
— Nebună! Spuse Canollec apropiind-o de pieptul lui şi sărutând-o pe frunte; aşadar vei fi…
— În spatele draperiilor patului… De acolo voi putea vedea şi auzi…
— Măcar nu râde, Nanon, sunt lucruri foarte grave.
— Fii liniştit, spuse tânăra, n-am să rid.
Canolles dădu ordin să fie introdus mesagerul şi trecu în camera sa, o sală imensă, mobilată în timpul domniei lui Carol al IX-lea, foarte solemn. Două candelabre erau aprinse pe cămin, dar nu aruncau decât o lumină foarte slabă în încăperea aceea imensă; nişa, în care era aşezat patul, era complet în întuneric.
— Eşti aici, Nanon? Întrebă Canolles.
Un da înfundat, gâfiit, ajunse greu până la el.
În acel moment se auziră paşi; santinela prezentă arma. Mesagerul intră, urmări din ochi pe cel care îl introdusese până fu sau crezu că este singur cu Canolles, apoi îşi scoase

pălăria şi îşi aruncă pelerina: un păr bogat, blond, se revărsă pe umerii încântători, talia fină şi cambrată a unei femei apăru strânsă într-o cingătoare de aur iar Canolles recunoscu pe vicontesa de Cambes, după privirea ei dulce şi tristă.

— V-am spus că am să vă regăsesc şi m-am ţinut de cuvânt, spuse ea. Iată-mă.

Într-o mişcare de uimire şi de nelinişte, Cannoles îşi lovi palmele una de alta şi căzu într-un fotoliu.

— Dumneata! Dumneata! Murmură el. Doamne, dumnezeule! Ce vreţi, ce aţi venit să-mi cereţi?

— Am venit să vă întreb, domnule, dacă vă mai aduceţi aminte de mine?

Canolles oftă adânc şi-şi acoperi ochii cu mâinile. Pentru a îndepărta din faţa lor apariţia aceasta încântătoare şi fatala în acelaşi timp.

Atunci totul avu o explicaţie: teama, paloarea, trcmurul lui Nanon şi mai ales dorinţa ei de a asista la întrevedere. Nanon, cu ochii ei de femeie geloasă, o recunoscuse pe femeia aceasta sub costumul parlamentarului.

— Am venit să vă întreb dacă sunteţi gata să vă respectaţi angajamentul pe care vi l-aţi luat faţă de mine în camcra aceca mică din Jaulnay, de a vă înainta demisia reginei şi de a intra în serviciul prinţilor.

— Oh! Tăceţi! Tăceţi! Strigă Canolles…

Claire tresări la accesul acesta de teroare înspăimântată din vocea lui Canolles şi privi în jurul ei, întrebă:

— Nu suntem singuri?

— Ba da, doamnă, spuse Canolles, dar dacă ne-ar auzi cineva prin zidurile acestea?

— Credeam că zidurile fortului Saint-Georges sunt mai solide, spuse Claire, zâmbind.

Canolles nu răspunse.

— Aşadar, venisem să vă întreb, reluă Claire, cum se face că de opt sau zece zile de când sunteţi aici n-am auzit vorbindu-se de dumneavoastră. Aşa că n-aş fi ştiut cine era

comandantul din insula Saint-Georges, dacă din întâmplare, sau mai bine zis din zvon public, n-aş fi aflat că era omul, care abia acum douăsprezece zile, îmi jurase că dizgraţia sa era o fericire, pentru că i-ar fi permis să-şi închine braţul, curajul şi viaţa partidului căruia îi aparţin…

Nanon nu-şi putu reţine o mişcare. Canolles tresări. Doamna de Cambes se întoarse.

— Ce este? Întrebă ea.

— Nimic, unul din zgomotele obişnuite în această cameră, plină de zgomote lugubre.

— Dacă este altceva, nu-mi ascundeţi, baroane, pentru că. Din moment ce m-am hotărât să vin eu însumi la dumneavoastră, înţelegeţi ce importanţă are întrevederea pe care o vom avea.

Canolles îşi şterse fruntea lac de apă şi încercă să surâdă:

— Vorbiţi, spuse el.

— Venisem să vă reamintesc această promisiune şi să vă întreb dacă sunteţi gala să v-o respectaţi.

— Din păcate, doamnă, acum acest lucru nu mai e cu putinţă, răspunse Canolles.

— Şi de ce anume?

— Pentru că de atunci au intervenit o mulţime de evenimente; multe legături pe care le credeam rupte s-au reînnoit. Pedeapsa la care mă aşteptam a fost înlocuită de regină cu o recompensă pe care o meritam: azi sunt legat de partidul majestăţii sale prin… Recunoştinţă.

Un suspin îşi făcu drum prin spaţiu, sărmana Nanon aştepta, desigur, un alt cuvânt decât cel care fusese pronunţat.

— Spuneţi, din ambiţie, domnule de Canolles, şi atunci voi înţelege; sunteţi nobil, de viţă foarte înaltă; la douăzeci şi opt de ani aţi fost făcut locotenent-colonel, guvernatorul unei cetăţi: e frumos, o ştiu, dar nu este recompensa naturală a meritului dumneavoastră şi meritul acesta nu l-a apreciat numai domnul de Mazarin…

— Doamnă, vă rog, nici un cuvânt mai mult, spuse Canolles.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse Claire, de data asta nu mai vorbeşte vicontesă de Cambes, ci trimisa doamnei prinţese care este însărcinată cu o misiune pe lângă dumneavoastră şi trebuie să-şi ducă la îndeplinire această misiune.

— Vorbiţi, doamnă, răspunse Canolles cu un oftat care semăna mai mult cu un geamăt.

— Ei bine! Doamna prinţesă, cunoscând sentimentele pe care mi le-aţi manifestat mai întâi la Chantilly şi apoi la Jaulnay, îngrijorată că nu ştie cărui partid îi aparţineţi cu adevărat, a hotărât să trimită un parlamentar ca să facă o încercare chiar aici. Cu încercarea aceasta, pe care un alt parlamentar ar fi făcut-o mai bine, poate, m-am însărcinat eu, considerând că, fiind confidenta gândurilor dumneavoastră cele mai intime în această privinţă, aş putea s-o duc la îndeplinire în mai bune condiţiuni decât oricare altă persoană.

— Mulţumesc, doamnă, spuse Canolles sfâşiindu-şi cu mâna jaboul de la gât; căci în timpul scurtelor pauze ale dialogului, auzea respiraţia inlretăială a lui Nanon.

— Iată, deci, ceea ce vă propun, domnule… În numele doamnei prinţese, precizez: căci dacă ar fi fost în numele meu, continuă Claire cu surâsul său încântător, aş fi inversat ordinea propunerilor.

— Ascult, spuse Canolles cu o voce surdă.

— Veţi preda insula Saint-Georges într-una din condiţiile pe care am să vi le propun, la alegerea dumneavoastră. Prima, şi amintiţi-vă bine că nu sunt eu cea care vorbesc, o sumă de două sute de mii de livre…

— Oh, doamnă, nu mergeţi mai departe, spuse Canolles încercând să rupă aci conversaţia. Am fost însărcinat de regină cu un ordin; ordinul acesta este insula Saint-Georges şi-l voi apăra până la moarte.

— Amintiţi-vă trecutul, domnule, strigă Claire cu tristeţe: nu-mi vorbeaţi aşa la ultima noastră întrevedere, când îmi

propuneaţi să abandonaţi totul, ca să mă urmaţi, când puseserăţi chiar mâna pe pană ca să vă oferiţi demisia celor cărora, astăzi, voiţi să le sacrificaţi viaţa.

— Am putut s-o ofer, doamnă, atunci când eram liber să-mi aleg drumul; astăzi nu mai sunt…

— Nu mai sunteţi liber? Strigă Claire, pălind; ce înţelegeţi prin asta? Ce vreţi să spuneţi, domnule?

— Vreau să spun că sunt legat prin onoare.

— Ei bine, ascultaţi atunci a doua propunere pe care v-o fac.

— La ce bun? Spuse Canolles, nu v-am repetat destul că rămân neclintit în hotărârea mea? Nu mă mai tentaţi, ar fi inutil.

— Iertaţi-mă, domnule, dar şi eu sunt însărcinată cu o misiune pe care trebuie s-o duc până Ta capăl, răspunse Claire.

— Faceţi-o, murmură Canolles, dar să şliţi că sunteţi foarte crudă.

— Demisionaţi şi noi vom acţiona asupra succesorului dumneavoastră mai eficace decât asupra dumneavoastră. Într-un an sau doi, vă veţi relua serviciul sub domnul le Prince, cu gradul de brigadier.

Canolles clătină trist din cap.

— Vai, doamnă, de ce îmi cereţi numai lucruri imposibile?

— Mie îmi spuneţi asta? Întrebă Claire, dar, cu adevărat, domnule, nu vă înţeleg. Nu eraţi, oare, pe punctul de a vă da demisia? Nu-i spuneaţi aceleia care era atunci lângă dumneavoastră şi care vă asculta încântată. Că sunteţi liber şi că demisionaţi din toată inima? De ce nu faceţi acum aici, când v-o cer, când vă rog, ceea ce vă propuneaţi să faceţi când eraţi la Jaulnay…?

Cuvintele acestea se înfigeau în inima lui Nanon ca nişte lovituri de pumnal şi Canolles le simţea cum se înfigeau.

— Ceea ce, în timpul acela, era un act fără importanţă, ar fi astăzi o trădare, o trădare ticăloasă! Spuse Canolles cu o

voce surdă. Nu voi preda niciodată Saint-Georges! Nu voi demisiona niciodată!

— Aşteptaţi, aşteptaţi, spuse Claire cu vocea ei cea mai dulce, privind, totuşi, în jurul ei cu îngrijorare, căci rezistenţa lui Canolles şi mai ales constrângerea pe care se părea că o încearcă, i se păreau foarte ciudate. Ascultaţi acum această ultimă propunere cu care aş vrea să încep, căci ştiam şi am spus-o de la început că le veţi refuza pe primele două, pentru că avantajele materiale, şi sunt fericită că am ghicit-o, nu sunt lucruri care să tenteze o inimă ca a dumneavoastră. Dumneavoastră vă trebuie alte speranţe decât acelea pornite din ambiţie sau din bogăţie. Instinctele nobile au nevoie de recompense nobile. Ascultaţi, dar…

— În numele cerului, doamnă! Spuse Canolles, fie-vă milă de mine!

Şi făcu o mişcare de parcă ar fi vrut să se retragă.

Claire crezu că-l tulburase şi, convinsă că ceea ce avea să-i spună trebuia să-i desăvârşească victoria, îl reţinu şi continuă:

— Dacă în locul unui avantaj josnic vi s-ar oferi un interes curat şi onorabil; dacă s-ar plăti demisia dumneavoastră, pe care o puteţi da fără nici un blam, pentru că ostilităţile nefiind începute, demisia nu este un act de dezertare, nici o perfidie, ci pur şi simplu o alegere, dacă, spun, s-ar plăti această demisie cu o căsătorie; dacă o femeie, căreia i-aţi spus că o iubiţi, căreia i-aţi jurat că o veţi iubi mereu şi care, în ciuda acestor jurăminte, n-a răspuns niciodată direct pasiunii dumneavoastră, dacă această femeie v-ar spune: domnule de Canolles sunt liberă, sunt bogată, vă iubesc, fiţi soţul meu, să plecăm împreună… Oriunde veţi vrea, departe de toate neînţelegerile interne, departe de Franţa… Ei bine! Spuneţi, domnule, nici de data aceasta n-aţi accepta?

Cu toată faţa împurpurată, cu toată ineântătoarea ezitare a lui Claire, cu toată amintirea micului castel din Cambes pe

care ar fi putut să-l zărească şi acum de la fereastra camerei, dacă în timpul scenei pe care am descris-o, noaptea nu s-ar fi lăsat adâncă, de nepătruns, Canolles rămase nemişcat şi categoric în hotărârea pe care o luase, căci vedea de departe apărând din spatele draperiei gotice, capul palid cu părul despletit al lui Nanon, îngrozită de teamă.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, răspundeţi-mi! Continuă vicontesa, căci nu-mi explic deloc tăcerea dumneavoastră. Oare m-am înşelat eu? Nu sunteţi dumneavoastră domnul baron de Canolles? Nu sunteţi acelaşi om care mi-aţi spus la Chantilly că mă iubiţi şi care mi-aţi repetat acelaşi lucru la Jaulnay? Care mi-aţi jurat că numai pe mine mă iubiţi pe lume? Şi că sunteţi gata să vă sacrificaţi orice altă dragoste? Vorbiţi! Vorbiţi! Pentru numele lui Dumnezeu, răspundeţi-mi, odată!

Atunci se auzi un geamăt, dar de data aceasta atât de clar şi de distinct încât doamna de Cambes nu se mai putu îndoi că la convorbirea aceasta mai asistase şi o a treia persoană. Ochii ei uluiţi urmară direcţia privirii lui Canolles, dar acesta nu şi-o putu abate atât de repede încât, călăuzită de ea, vicontesa să nu zărească, de data asta, capul acela palid şi nemişcat, forma aceea asemeni unei năluci, care urmărise cu respiraţia întretăiată, toată conversaţia care avusese loc.

Cu tot întunericul cele două femei, schimbară o privire plină de foc şi pulbere şi scoaseră amândouă, deodată câte un strigăt.

Nanon dispăru.

Doamna de Cambes apucă în grabă pălăria şi pelerina şi se întoarse spre Canolles:

Domnule, înţeleg acum ce numiţi dumneavoastră datorie şi recunoştinţă; înţeleg care este datoria pe care refuzaţi să o abandonaţi sau să o trădaţi, înţeleg, în sfârşit, că sunt sentimente inaccesibile oricăror seducţiuni şi de aceea vă

las cu totul în seama acestora, a puterii acestora, a acestei recunoştinţe. Adio, domnule, adio!

Făcu o mişcare ca pentru a se retrage fără ca ofiţerul să o fi reţinut; însă o amintire dureroasă o opri.

— Încă o dată, domnule, spuse ea, în numele unei prietenii pe care v-o datorez pentru serviciul pe care aţi binevoit să mi-l faceţi, în numele prieteniei pe care mi-o datoraţi pentru serviciul pe care şi eu vi l-am făcut, în numele tuturor acelora pe care îi iubiţi sau vă iubesc, şi nu fac excepţie, pentru nimeni nu primiţi lupta: mâine sau, poate, poimâine Saint-Georges va fi atacat, nu-mi provocaţi durerea să vă ştiu învins sau mort.

La aceste cuvinte Canolles tresări şi se trezi.

— Doamnă, vă mulţumesc în genunchi pentru asigurarea pe care mi-aţi dat-o despre această prietenie care mi-e mai scumpă decât pot să vă spun. Oh! De-am fi atacaţi! Să vină, pentru Dumnezeu! Eu chem duşmanul cu mai multă înflăcărare, decât va spune el vreodată ca să vină împotriva mea. Am nevoie de luptă, am nevoie de pericol ca să mă redresez în proprii mei ochi; să vină lupta, ba chiar moartea, moartea va fi binevenită, pentru că ştiu că voi muri bogat prin prietenia dumneavoastră, puternic prin compasiunea dumneavoastră şi onorat prin stima dumneavoastră.

— Adio, domnule, spuse Claire, îndreptându-se spre uşă.

Canolles o urmă. Ajuns în mijlocul coridorului întunecat, îi luă mâna şi cu o voce abia şoptită, pe care şi el de-abia o auzi îi spuse:

— Claire, vă iubesc mai mult decât v-am iubit vreodată, dar nenorocirea vrea să nu vă pot dovedi aceasta decât murind departe de dumneata.

Un râs scurt, ironic, fu pentru un moment singurul răspuns al doamnei de Cambes; dar abia ieşi din castel, că un hohot dureros îi sflşie pieptul. Şi frângându-şi mâinile se pomeni strigând:

— Doamne, dumnezeule! Nu mă mai iubeşte! Şi eu, eu, nefericita de mine, eu îl iubesc…!

IV.

După ce o părăsi pe doamna de Cambes, Canolles se întoarse în cameră. Nemişcată, palidă, Nanon stătea în mijlocul camerei. Canolles se îndreptă spre ea cu un surâs trist. Pe măsură ce înainta, lui Nanon i se înmuiau genunchii. El îi întinsese mâna iar ea i se prăbuşi la picioare.

— Iartă-mă, iartă-mă, Canolles! Eu te-am adus aici, eu am intervenit să ţi se dea postul acesta atât de greu şi de periculos, dacă ai să fii ucis, eu voi fi cauza morţii dumitale. Sunt o egoistă care nu s-a gândit decât la fericirea ei. Părăseşte-mă! Pleacă!

Canolles o ridică cu blândeţe.

— Să te abandonez? Niciodată, Nanon, niciodată, mi-eşti prea dragă: am jurat să te protejez, să te salvez şi te voi salva sau voi muri!

— Spui asta cu toată inima, Canolles, fără ezitare şi fără regret?

— Da, spuse Canolles surâzând.

— Mulţumesc, demn şi nobil prieten. Vezi tu, viaţa asta la care ţineam atât, ţi-aş sacrifica-o astăzi fără să mă plâng, căci de abia de astăzi, înţeleg ce sacrificiu ai făcut pentru mine. Ţi s-au oferit bani, dar averea mea nu-ţi aparţine? Ţi s-a oferit dragostea, dar a existat vreodată, în lume, o femeie care să te iubească aşa cum te iubesc eu? Ţi s-a oferit un grad? Ascultă-mă, vei fi atacat: ei bine! Să cumpărăm soldaţi, să strângem arme şi muniţii, să ne dublăm forţele şi să ne apărăm. Eu voi lupta pentru dragostea mea, tu pentru onoarea ta. Te vei bate, viteazule Canolles; şi se va duce veste reginei că n-are un căpitan mai viteaz decât tine; de gradul tău, mă ocup eu; şi când vei fi bogat, încărcat de glorie şi de onoruri, n-ai decât să mă abandonezi, dacă vrei; mă voi consola cu amintirile.

Şi spunând acestea Nanon îl privi pe Canolles aşteptând răspunsul pe care femeile îl aşteaptă întotdeauna de la cuvintele exagerate, adică nebuneşti şi pline de exaltare aşa cum sunt cuvintele întotdeauna. Dar Canolles aplecă fruntea cu tristeţe.

— Nanon, cât timp voi fi în viaţă pe insula Saint-Georges nu vei avea nici o pagubă, nu vei înfrunta nici un afront. Fii convinsă, n-ai de ce să te temi.

— Mulţumesc, spuse ea, nu asta este tot ce cer.

Apoi şopti, abia să se audă: „Vai! Sunt pierdută… Nu mă mai iubeşte…”

Canolles surprinse privirea aceea care străluci ca un fulger şi paloarea îngrozitoare care timp de o secundă mărturisi atâta durere.

„Să fim generoşi până la capăt, îşi zise el, altfel am fi nişte ticăloşi.”

— Vino, Nanon, spuse el, vino prietenă; aruncă-ţi pelerina pe umeri, pune-ţi pălăria bărbătească, aerul nopţii îţi va face bine. Trebuie să fiu atacat dintr-un moment în altul şi vreau să-mi fac rondul de noapte.

Palpitând de bucurie, Nanon se îmbrăcă aşa cum i se spusese şi-şi urmă iubitul.

Canolles era un adevărat căpitan. Intrat în serviciu de copil, studiase meseria aceasta cu toată seriozitatea. Aşa că vizita o făcu nu numai ca guvernator, dar şi ca inginer. Ofiţerii care îl văzuseră venind ca un favorit şi care credeau că au de-a face cu un guvernator de paradă, fură chestionaţi pe rând de şeful lor asupra tuturor mijloacelor de atac şi de apărare pe care le oferea cetatea. Atunci nu le fu prea greu să recunoască în tânărul uşuratic un căpitan cu o mare experienţă; chiar cei mai în vârstă începură să i se adreseze plini de respect. Singurul lucru pe care puteau să i-l reproşeze era blândeţea cu care da ordinele şi extrema politeţe când punea întrebări: lumea se temea ca această curtenie să nu fi ascuns în spatele ei dovada unei slăbiciuni. Totuşi, toţi simţeau pericolul apropiindu-se,

ordinele comandantului fură executate cu o grabnică punctualitate ceea ce îi făcu şefului aceeaşi bună părere pe care şi ei şi-o făcuseră despre el. În cursul zilei sosise o companie de pionieri. Canolles ordonă lucrări care fură începute imediat. Nanon voi să-l aducă la fort ca să-l scutească de oboseala unei nopţi petrecute afară, dar Canolles îşi continuă rondul şi el fu acela care o îndepărtă cu delicateţe, cerându-i să intre în casă. Apoi, după ce trimise vreo trei-patru soldaţi recomandaţi de locotenentul lor, dintre oamenii cei mai destoinici, ca să cerceteze terenul, reveni să se culce pe piatra pe care stătuse până atunci ca să urmărească lucrările de fortificaţie.

Însă în timp ce cu ochii urmărea mecanic sapele şi cazmalele, gândul lui Canolles zbura de la lucrurile materiale care se executau în faţa lui, la evenimentele de peste zi, ia toate întâmplările ciudate al căror erou fusese din ziua de când o cunoscuse pe doamna de Cambes. Însă, lucru ciudat, gândul lui nu mergea mai departe, i se părea că de-abia din ceasul acela începuse să trăiască şi că până atunci, trăise într-o lume cu instincte inferioare, cu senzaţii incomplete. Începând de la ora aceea, pătrunsese în viaţa lui o lumină ca r dădea o altă înfăţişare lucrurilor şi, în această lumină, Nanon, sărmana Nanon, era sacrificată, fără milă, unei alte iubiri, violentă de când se născuse, asemeni acelor iubiri care pun stăpânire pe întreaga viaţă în care au intrat.

Aşa că, după meditaţii dureroase, amestecate cu încântări cereşti pe care i le dădea convingerea că era iubit de doamna de Cambes, Canolles îşi mărturisi că datoria îi cerea un singur lucru şi anume să fie om de onoare şi că prietenia lui pentru Nanon nu avea nici un amestec cu această horărâre.

Sărmana Nanon! Canolles numea prietenie sentimentul lui faţă de ea. Or, în dragoste, prietenia este cam acelaşi lucru cu indiferenţa.

Pe de altă parte şi Nanon veghea, căci nu putuse să se culce: în picioare, la fereastră, înfăşurată într-o pelerină neagră ca să nu fie văzută, nu urmărea nici luna tristă strecurându-se printre nori, nici vârfurile plopilor legănate cu graţie de vântul nopţii, nici măreaţa Garona', care părea mai curând un vasal rebel care porneşte război împotriva stăpânului său, decât o sclavă supusă care îşi aduce tributul său oceanului, ci urmărea înceata, dar chinuitoarea schimbare care se făcea împotriva ei în inima iubitului său: ea vedea în forma aceea cenuşie care se contura pe piatră, în umbra aceea nemişcată, ghemuită în faţa unui felinar, fantoma vie a fericirii sale trecute: ea, atât de energică, atât de mândră, altădată atât de dibace, îşi pierduse acum toată abilitatea, toată mândria, toată energia; s-ar fi zis că simţurile sale lovite de nenorocire deveneau mai inteligente, mai subtile; simţise încolţind dragostea în adâncul inimii iubitului său, asemeni lui Dumnezeu, care, aplecându-se peste bolta cerului, simte încolţind firul ierbii în măruntaiele pământului.

Canolles se întoarse în cameră abia când se făcu ziuă; Nanon intrase şi ea în camera ei, aşa că el nu avu de unde să ştie că şi ea veghease toată noaptea. Canolles se îmbrăcă, cu multă grijă, adună garnizoana, vizită pe lumină bateriile, întârziind mai ales la acelea care dominau malul slâng al Garonei, puse să se închidă cu lanţuri portul mic al insulei, rostui un fel de şalupe încărcate cu piese de artilerie uşoară şi puşti, îşi trecu oamenii în revistă, îi însufleţi din nou prin cuvântul său atât de colorat şi de generos şi se întoarse aproape de ora zece.

Nanon îl aştepta cu surâsul pe buze, dar nu mai era aceeaşi Nanon mândră şi autoritară ale cărei capricii îl făceau să tremure chiar pe domnul d'Epernon; era acum o femeie timidă, o sclavă speriată care nu mai cerea dragoste, ci doar să i se permită să iubească.

Ziua se petrecu fără alte evenimente în afară de diferitele peripeţii ale acestei drame interioare care se juca în

sufletele fiecăruia din cei doi tineri. Soldaţii trimişi în cercetare se întorseseră pe rând. Niciunul nu aduse vreo veste precisă; doar că în Bordeaux era o mare agitaţie şi că era evident că se pregăteşte ceva.

În adevăr, doamna de Cambes, după ce se întorsese în oraş, îi transmisese rezultatele lui Lenet ascunzând amănuntele aventurii în cutele tainice ale inimii. Bordelezii cereau cu violenţă ocuparea insulei Saint-Georges. Poporul se oferea în grupuri mari să facă parte din expediţie. Şefii nu-i reţineau decât sub pretextul lipsei unui comandament iscusit care să poată conduce expediţia şi a soldaţilor din armata regulată care să-i poată susţine. Lenet profită de acest moment pentru a strecura numele celor doi duci şi pentru a oferi armata de care dispuneau aceştia: propunerea sa fu primită cu entuziasm şi chiar acei tare, în ajun, votaseră închiderea porţilor, îi chemau acum cu braţele deschise.

Lenet alergă la prinţesă ca să-i ducă această veste bună.

Claire pretextă oboseala pentru a nu lua parte la hotărârile care se luau împotriva lui Canolles şi se retrase la ea ca să plângă în toată voia.

Din camera ei, auzea strigătele şi ameninţările poporului ieşit în stradă. Toate strigătele şi ameninţările erau îndreptate împotriva lui Canolles.

În curând se auzi un răpăit de tobe: companiile se adunară, magistraţii municipali înarmară poporul care cerea suliţe şi archebuze; fu scos tunul din arsenal, se împărţi praf de puşcă iar două sule de bărci fără pregătite să urce cursul fluviului Garona, profitând de mareea de noapte, în timp ce trei mii de oameni, mergând pe malul sting, aveau să atace dinspre uscat.

Armata pe apă trebuia să fie comandată de d'Espagnet, consilier parlamentar, iar armata de uscat de domnul de La Rochefoucauld care tocmai intrase în oraş cu vreo două mii de gentilomi. Domnul duce de Bouillon urma să ajungă abia după două zile, cu încă o mie de oameni. De aceea domnul

de La Rochefoucauld grăbi atacul cât putu mai mult, pentru ca la luptă să nu ia parte şi rivalul său.

V.

A treia zi, după ziua în care doamna de Cambes fusese în insula Saint-Georges în haine de parlamentar, în timp ce Canolles îşi făcea rondul său pe metereze, fu anunţat că un mesager, având o scrisoare pentru el, cerea să-i vorbească.

Mesagerul introdus imediat îi predă depeşa lui Canolles.

Se vedea de departe că scrisoarea nu avea nimic oficial; era o scrisoare mică mai mult lungă decât lată, scrisă cu un scris fin şi uşor tremurat, pe o hârtie lucioasă, uşor albăstrie şi parfumată.

Numai la vederea hârtiei Canolles simţi cum inima îşi accelerase bătăile, fără voia lui.

— Cine ţi-a dat această scrisoare? Întrebă el.

— Un om de vreo cincizeci şi cinci, şaizeci de ani.

— Cu barba şi mustăţile sure?

— Da.

— Cu talia cambrată?

— Da.

— Cu ţinută militară?

— Da.

Canolles dădu omului un ludovic şi-i făcu semn să plece imediat.

Apoi, se îndepărtă cu inimj” zvâcnind şi se ascunse într-un unghi al bastionului ca să poată citi nestingherit scrisoarea pe care o primise.

Aceasta nu conţinea decât două rânduri: „Veţi fi atacaţi. Dacă nu mai sunteţi demn de mine, măcar arătaţi-vă demn de dumneavoastră”.

Scrisoarea nu era semnată, însă Canolles recunoscu pe doamna de Cambes, aşa cum îl recunoscuse pe Pompée. Se uită în jur să vadă dacă nu este observat de cineva şi, roşindu-se ca un copil la prima sa dragoste, duse cu patimă scrisoarea la buze după care o apăsă pe inimă.

Apoi se urcă pe bastion de unde putea urmări cursul Garonei pe o distanţă de aproape o leghe în câmpia înconjurătoare pe toată întinderea ei.

Dar, nici pe fluviu, nici pe câmpie nu zări nimic.

„Aşa o să treacă dimineaţa, îşi spunea el, nu vor veni ei în cursul zilei, se vor odihni pe drum şi vor ataca la noapte”.

Canolles auzi un zgomot uşor în spatele lui şi se întoarse, era locotenentul lui:

— Ei, domnule de Vibrac, ce se aude?

— Se spune că drapelul prinţilor va flutura mâine pe insula Saint-Georges.

— Cine spune asta?

— Doi din soldaţii pe care i-am trimis în recunoaştere şi care s-au întorcs. Au văzut pregătirile pe care le fac burghezii din oraş împotriva noastră.

— Şi ce le-aţi răspuns celor care au spus că drapelul prinţilor va flutura mâine pe fortul Saint-Georges?

— Le-am răspuns, domnule comandant, că mi-e indiferent pentru că n-am să-l văd.

— În cazul acesta mi-aţi furat răspunsul, domnule! Spuse Canolles.

— Bravo, domnule comandant! Noi nu cerem altceva, iar soldaţii se vor bate ca nişte lei când vă vor cunoaşte răspunsul.

— Să se bată ca nişte oameni, asta e tot ce le cer… Şi ce se spune despre felul atacului?

— Domnule guvernator, ni se prepară o surpriză, spuse Vibrac, rizând.

— Drace! O surpriză! Spuse Canolles, iată al doilea avertisment pe care îl primesc. Şi cine conduce pe asediatori?

— Domnul de La Rouchefoueauld, trupele de uscat; d'Espagnet, consilierul parlamentar, trupele pe apă.

— Ei bine! Eu am să-i dau un sfat.

— Cui?

— Domnului consilier parlamentar.

— Care?
— Să-şi întărească miliţia orăşenească cu câteva regimente zdravene, bine disciplinate, care să-i înveţe pe burghezii aceştia cum trebuie să ţină piept unui foc bine susţinut.
— N-a aşteptat sfatul dumneavoastră, domnule comandant, căci înainte de a fi fost jurist, mi se pare că a fost puţin soldat iar pentru această expediţie s-a încadrat în regimentul Navailles.
— Cum? În regimentul Navailles?
— Da.
— Fostul meu regiment.
— Exact. Se pare că a trecut cu căţel şi purcel de partea domnilor prinţi.
— Cine-i comandă?
— Baronul de Ravailly.
— Precis?
— Îl cunoaşteţi?
— Da… Un băiat simpatic, viteaz ca sabia care o poartă!… Atunci, în cazul acesta va fi mai aprig decât mă aşteptam; o să avem o adevărată distracţie.
— Ce ordonaţi, domnule comandant?
— Începând de astă-seară să se dubleze posturile; soldaţii să se culce complet echipaţi cu armele încărcate la îndemână. O jumătate va sta de veghe, în timp ce se va odihni cealaltă jumătate… Jumătatea care va sta trează să fie ascunsă în spatele taluzului… Mai aşteptaţi.
— Aştept.
— Aţi pomenit cuiva despre raportul mesagerului?
— Nimănui.
— Bine. Mai ţineţi faptul acesta secret încă un timp. Alegeţi vreo zece dintre oamenii cei mai bine pregătiţi pe care îi aveţi; trebuie să fie printre ei braconieri şi pescari.
— Avem chiar prea mulţi.
— Bine. Aşa cum v-am spus, alegeţi vreo zece şi daţi-le permisie până mâine dimineaţă, i or să-şi arunce undiţele în

Garona sau or să pună capcane în câmpie. În noptea asta, d'Espagnet şi domnul de La Rochefoucauld o să-i prindă şi o să-i întrebe.

— Nu înţeleg…

— Nu înţelegeţi că asediatorii trebuie să ne creadă în cea mai perfectă securitate? Ei bine! Oamenii aceştia care nu ştiu nimic, vor jura cu aerul cel mai sincer şi care nu va fi jucat că noi ne-am culcat pe amândouă urechile, iar ei se vor lăsa traşi pe sfoară.

— Ah! Foarte bine.

— Lăsaţi duşmanul să se apropie, iăsaţi-l să debarce, lăsaţi-l să-şi pună scările.

— Dar de tras, când tragem?

— Când o să vă dau eu ordin. Dacă o singură lovitură va fi trasă din rândurile noastre fără de a ordona eu, pe cuvântul meu de guvernator, că voi da ordin ca acela să fie împuşcat.

— Oh! Drace.

— Un război civil, e de două ori război. Este necesar ca războiul civil să nu se facă asemeni unei partide de vânătoare… Lăsaţi-i să râdă pe domnii bordelezi şi râdeţi şi dumneavoastră, dacă asta vă amuză; dar să râdeţi numai atunci când am să vă spun eu.

Locotenetul plecă să ducă ordinul lui Canolles şi celorlalţi ofiţeri. Aceştia se priviră între ei uimiţi. Hotărât lucru, în guvernator erau doi oameni: un gentilom curtenitor şi un comandant neînduplecat.

Canolles luă masa cu Nanon, numai că cina fusese grăbită cu două ore. Canolles hotărâse să nu părăsească fortificaţiile de la apusul până la răsăritul soarelui. O găsi pe Nanon răsfoind o corespondenţă voluminoasă.

— Poţi să te aperi cu îndrăzneală, dragă Canolles, căci n-o să treacă mult până să fii ajutat: soseşte regele; domnul de la Meilleraye aduce o armată iar domnul d'Epernon soseşte cu cincisprezece mii de oameni.

— Dar, ca să ajungă până aici au nevoie de opt sau, poate, de zece zile, Nanon, adăugă Canolles surâzând, insula

Saint-Georges nu este inexpugnabilă.

— Oh! Atât timp cât comanzi aici, răspund eu de lot.

— Da, dar numai cât timp comand, dar pot fi ucis… Şi atunci, ce ai să faci, Nanon? Te-ai gândit măcar?

— Da, răspunse Nanon, surâzând la rândul ei.

— Ei bine, pregăteşte-ţi cuferele. Un barcagiu se va găsi într-un loc dinainte stabilit; dacă e nevoie să sari în apă, vei avea cu dumneata patru din cei mai buni înotători dintre oamenii mei, care au ordin să nu te părăsească şi să te transporte pe celălalt mal.

— Toate aceste precauţiuni sunt inutile, Canolles, dacă ai să fii ucis, nu voi mai avea nevoie de njmic.

Se anunţă că masa era gata. În timpul mesei, Canolles se ridică de zece ori şi se duse la fereastra care da spre râu; apoi părăsi camera înainte de a se fi sfârşit masa… Începuse să se înopteze.

Nanon voi să-l urmeze.

— Nanon, spuse Canolles, întoarce-te în camera dumitale şi jură-mi că n-ai să ieşi. Dacă te-aş şti afară, expusă, în pericol n-aş mai răspunde de mine. Nanon, e în joc onoarea mea, nu te juca cu ea.

Nanon îl sărută, iar buzele ei păreau şi mai roşii din cauza obrajilor ca de ceară.

— Mă supun, Canolles, spuse ea, vreau ca prietenii şi duşmanii să cunoască omul pe care-l iubesc: du-te!

Canolles se despartă; nu putea să nu admire fiinţa acesta supusă dorinţelor şi voinţei lui. Abia ajunse la post că se lăsă noaptea, o noapte teribilă şi ameninţătoare, aşa cum este întotdeauna atunci când se ascunde în cutele ei întunecoase un secret sângeros.

Canolles se aşează în capătul esplanadei, de unde domina cursul lluviului şi ambele maluri. Nu era lună; nişte nori negri asemeni unor voaluri alunecau greoi pe cer. Imposibil să fii văzut, dar şi imposibil să poţi vedea ceva.

Totuşi, către miezul nopţii, i se păru că distinge nişte mase întunecoase mişeându-se pe malul sting şi nişte forme

uriaşe alunecând liniştit pe apă. Încolo, nici un alt zgomot în afară de vântul nopţii care tânguia printre copaci.

Masele acelea negre se opriră şi se fixară la distanţă; lui Canolles i se păru că s-a înşelat, totuşi îşi încordă aten; cu ochii înfierbântaţi scruta întunericul iar urechea căuta să prindă orice zgomot, oricât de slab ar fi fost.

Orologiul din turnul fortăreţii bătu ora trei iar rezonanţa lui se pierdu încet şi lugubru în bezna nopţii. Canolles începu să creadă că fusese informat greşit şi se pregătea să se retragă, când deodată, locotenentul de Vibrac, care era lângă el, îi puse repede o mână pe umăr, iar cealaltă o întinse spre fluviu.

— Da, da, zise Canolles, ei sunt, n-am pierdut nimic aşteptând. Treziţi oamenii care dorm şi trimiteţi-i să-şi ia postul în primire, în spatele zidului. Le-aţi spus că-l ucid pe cel care va trage primul?

— Da.

— Bine! Mai spuneţi-le o dată.

În adevăr, în primele raze ale zilei se vedeau apropiindu-se bărci lungi încărcate cu oameni care râdeau şi vorbeau pe şoptite, în timp ce în mijlocul câmpiei se zărea o ridicătură care nu existase în ajun. Era o baterie cu şase guri de tun pe care domnul de La Rochefoucauld o instalase în cursul nopţii: oamenii din barcă nu întârziaseră până acum decât pentru că bateria nu fusese încă instalată în poziţia de tragere.

Canolles întrebă dacă armele erau încărcate şi la răspunsul afirmativ, făcu semn să se aştepte.

Bărcile se apropiară din ce în ce şi la lumina slabă a dimineţii, Canolles observă, curând centurioanele şi pălăriile carecteristice ale companiei Navailles, pe care după, cum ştim, o comandase el: la prova uneia din bărci sta baronul de Ravailly, care îl înlocuise la comanda companiei, iar la pupă locotenentul care îi era frate de lapte, şi pe care camarazii îl iubeau foarte mult pentru umorul şi inepuizabilele lui glume.

— O să vedeţi, spunea el, că nici nu mişcă şi că va trebui să-i trezească domnul de La Rochefoucauld, cu lovituri de tun. Drace! Dar cum se doarme la Saint-Georges! Când voi fi bolnav aici am să viu.

— Bunul Canolles, răspunse Ravailly, îşi joacă rolul de guvernator ca un tată de familie: se teme să nu-i răcească soldaţii dacă ar face gardă de noapte.

— Adevărat, spuse un altul, nu se vede nici o santinelă măcar.

— Ohe! Strigă locotenentul punând piciorul pe pământ, voi de-acolo de sus, treziţi-vă şi daţi-ne o mână de ajutor ca să urcăm!

La această glumă, un hohot de râs se întinse peste toată linia asediatorilor şi în timp ce trei sau patru bărci înaintau spre port, restul armatei debarcă pe uscat.

— Haide! Haide! Spuse Ravailly, înţeleg; Canolles vrea să dea impresia că se lasă luat prin surprindere ca să nu se strice cu curtea. Atenţie, domnilor, să-i întoarcem politeţea şi să nu ucidem pe nimeni. Odată ajunşi în cetate, îndurare pentru toţi în afară de femei, care poate că nici nu o vor cere, la dracu! Copii, să nu uităm că este un război de prieteni, aşa că pe primul care va trage sabia, îl străpung.

La aceste recomandaţii făcute cu o veselie specific francezilor, izbucniră râsete; iar soldaţii împărţiră veselia cu ofiţerii lor.

— Atenţiune, prieteni, spuse locotenetul, e bine să râdem, dar asta nu trebuie să ne împiedice de la treabă. La scări şi să ne căţărăm.

Soldaţii aduseră din bărci lungi şi se apropiară de ziduri.

Atunci Canolles se ridică şi, cu bastonul în mână, cu pălăria pe cap, părând un om care îşi face plimbarea obişnuită în aerul rece al dimineţii, se apropie de zidul pe care îl depăşi cu jumătate de corp.

Era destulă lumină ca să poată fi recunoscut.

— Eh! Bună ziua Navailles, spuse el adresându-se întregului regiment, bună ziua, Ravailly, bună ziua

Remonenq.

— Ia uite, e Canolles! Strigară tinerii. În sfârşit, te-ai trezit baroane?

— Ei, da! Ce vreţi, aici se duce o viaţă fără griji, ca un rege din Yvetot; lumea se culcă devreme şi se scoală târziu, dar voi, ce dracu faceţi aşa devreme?

— Pe dracu! Spuse Ravailly, vezi prea bine, mi se pare că am venit să te asediem, asta e.

— Şi de ce să mă asediaţi?

— Ca să-ţi luăm fortul.

Canolles începu să râdă.

— Haide, spuse Ravailly, capitulezi nu-i aşa?

— Dar mai întâi, trebuie să ştiu cui mă predau. Cum se face că Navailles serveşte contra regelui?

— Pe legea mea, dragă, pentru că ne-am făcut rebeli. Gândindu-ne bine, ne-am dat seama că Mazarin e o secătură, care nu merită să fie servit de nişte gentilomi viteji, aşa că am trecut de partea prinţilor.

— Dar tu?

— Eu, dragul meu, sunt un epernonist înfocat.

— Nu se poate. Hei, voi de acolo, lăsaţi lanţurile portului în pace. Ştii bine că lucrurile astea se privesc numai de departe şi dacă se pune mâna, asta aduce nenorocire. Ravailly, spune-le să nu mai pună mâna pe lanţuri, continuă Canolles, încruntându-se, sau trag în ei… Te previn, că am nişte trăgători excelenţi.

— Aş! Glumeşti! Răspunse ofiţerul. Lasă-i să te ia, nu eşi în forţă.

— Eu nu glumesc… Jos scările, Ravailly, te rog, iei cu asalt casa regelui, bagă de seamă!

— Saint-Georges, casa regelui?

— Pe dracu! Mai bine priveşte şi ai să vezi drapelul pe colţul bastionului… Ascultă, dă ordin să se pună iar bărcile pe apă şi scările în barcă, sau trag. Dacă vrei să stăm de vorbă, vino singur sau cu Remonenq şi vom vorbi luând masa împreună. Am un bucătar excelent, aici pe insulă.

Ravailly începu să râdă şi-şi încurajă oamenii din privire. În timpul acesta o altă companie se pregătea să debarce.

Canolles îşi dădu seama că sosise momentul decisiv şi reluându-şi atitudinea hotărâtă şi aerul grav care conveneau unui om însărcinat cu o responsabilitate atât de grea ca a lui, strigă:

— Opreşte-te, Ravailly… Încetează cu glumele, Ramonenq; nici un cuvânt, nici un pas, nici un gest mai mult, sau dau ordin să se tragă şi-i adevărat ce vă spun, pe cât de adevărat e faptul că acesta e drapelul regelui şi că voi atacaţi florile de crin ale Franţei.

Unind fapta cu ameninţarea, răsturnă cu braţul lui puternic prima scară care se ridicase deasupra zidului cetăţii.

Cinci sau şase oameni, mai grăbiţi decât ceilalţi, începuseră să urce: şocul îi răsturnă, iar căderea lor produse un imens hohot de râs şi printre asediatori şi printre asediaţi: s-ar fi zis că se joacă nişte şcolari.

În acel moment un semnal arăta că asediatorii trecuseră lanţurile care închideau portul.

Imediat Ravailly şi Remonenq apucară o scară şi se pregătiră, la rândul lor, să coboare în şanţ, strigând:

— După noi, Navailles! La escaladă! Sus! Sus!

— Sărmane Ravailly, strigă Canolles, te rog, opreşte-te…

Dar în clipa aceea bateria de pe uscat, care tăcuse până atunci, izbucni cu zgomot şi lumină şi o ghiulea svârli în aer pământul din jurul lui Canolles.

— Haideţi! Spuse Canolles întinzând bastonul, dacă vor cu tot dinadinsul: Foc! Foc, pe toată linia, prieteni!

Atunci, fără să se fi văzut nici un om, se văzu un rând de muschete aplecându-se spre parapet şi o coroană de foc porni din jurul coronamentului cetăţii, în timp ce o detunătură pornită în acelaşi moment din ambele tunuri ale fortăreţii răspunse bateriei ducelui de La Rochefoucauld.

Vreo zece oameni căzură, dar căderea lor în loc să descurajeze, dădu mai multă înflăcărare restului companiei.

La rândul ei bateria de pe uscat răspundea bateriei de pe fortăreaţă; o ghiulea trânti la pământ drepelul regal, o alta strivi un locotenent al lui Canolles, pe d'Elboin.

Canolles îşi aruncă privirea în jur şi văzu că oamenii îşi reîncărcaseră armele.

— Foc, general! Comadă el.

Ordinul fu executat cu aceaşi precizie ca şi prima dată.

Zece minute mai târziu nu mai rămăsese nimic întreg pe insula Saint-Geroges. Pietrele tremurau şi zburau în ţăndări, tunul găurea zidurile, gloanţele se striveau de dalele mari şi un fum des întuneca aerul de strigăte, de ameninţări şi de gemete.

Canolles observă că ceea ce făcea cel mai rău fortului său era bateria domnului de La Rochefoucauld.

— Vibrac, spuse el, ocupă-te de Ravăilly, să nu câştige un deget de pământ în lipsa mea. Eu dau o fugă până la baterii.

În adevăr, Canolles alergă la cele două guri de tun care răspundeau focului domnului, de La Rochefoucauld, conduse tirul, se făcu încărcător, ochitor, comandant, distruse într-o clipă trei din cele şase guri de foc şi culcă la pământ, în câmpie, vreo cincizeci de oameni. Ceilalţi care nu se aşteptau la o rezistenţă atât de înverşunată, intrară în debandadă şi începură să fugă.

Domnul de La Rochefoucauld, în timp ce-i strângea, fu atins de o schijă care îi smulse sabia din mână.

Văzând acest rezultat, Canolles lăsă restul operaţiei pe seama comandantului bateriei şi alergă la locul unde compania Navailles, sprijinită de burghezii lui Espagnet, continua să forţeze asaltul.

Vibrac continua să reziste, însă primise un glonţ în umăr.

Prezenţa lui Canolles dublă curajul trupelor, iar sosirea lui fu salutată cu strigăte de bucurie.

— Iartă-mă! Îi strigă el lui Ravailly, am fost obligat să te părăsesc un moment, dragul meu, după cum ţi-ai dat

seama, am demontat tunurile domnului duce de La Rochefoucauld, dar fii liniştit, iată-mă.

Şi pentru că în acel moment căpitanul companiei Navailles, prea însufleţit ca să poată răspunde glumei pe care poate nici n-o auzise, în mijlocul tumultului înfricoşător pe care o făceau bateriile şi muschetele, îşi conducea oamenii la asalt pentru a treia oară, Canolles scoase pistolul de la brâu şi întinzând mâna spre fostul său camarad, acum inamicul său, trase.

Glontele, îndrumat de o mână sigură, şi de un ochi precis, îi sfărâmă braţul lui Ravailly.

— Mulţumesc, Canolles, strigă acesta care văzuse de unde pornise glonţul, mulţumesc, am să ţi-o plătesc!

Cu toată stăpânirea de sine, tânăru! Căpitan fu silit să se oprească iar sabia îi căzu din mână. Remonenq veni în goană şi-i prinse în braţe.

— Vrei să te pansezi la mine, Ravailly? Strigă Canolles, am un chirurg care e tot atât de priceput pe cât bucătarul în meseria lui.

— Nu, mă întorc la Bordeaux. Însă, aşteaptă-mă dintr-un moment în altul, căci mă reîntorc, ţi-o promit. Numai că de data aceea am să-mi aleg momentul.

— Înapoi! Înapoi! Strigă Remonenq. Ne retragem… La revedere, Canolles, ai câştigat prima manşă…

Remonenq avea dreptate: artileria făcuse ravagii în armata de, pe uscat, care pierduse cel puţin o sută de oameni. Armata de apă, pierduse tot pe atât. Însă pierderea cea mai mare o suferise compania Navailles, care, pentru a-şi păstra onoarea uniformei, voise să meargă mereu în Iruntea burghezilor lui Espagnet.

Canolles îşi ridică pistolul descărcat.

— Încetaţi focul! Spuse el, lăsaţi-i să bată liniştiţi în retragere: n-avem muniţi de pierdut…

În adevăr, loviturile care s-ar fi tras ar fi fost în mare parte pierdute. Asediatorii se retrăgeau în grabă părăsind morţii şi luând cu ei pe răniţi. Canolles îşi numără oamenii: avea

şaisprezece răniţi şi patru morţi. El, personal, nu suferise nici măcar o zgârietură.

— Drace! Spuse el, zece minute mai târziu după ce Nanon terminase cu mângâierile de bucurie, n-am aşteptat prea muât ca să-mi câştig brevetul de guvernator… Ce măcelărie prostească! Le-am ucis cel puţin o sută cincizeci de oameni şi i-am zdrobit braţul unuia din cei mai buni prieteni ai mei ca să-l împiedic să moară.

— Da, spuse Nanon, dar dumneata eşti sănătos?

— Mulţumesc lui Dumnezeu! Şi cu -siguranţă că mi-ai purtat noroc, Nanon… Dar atenţie la al doilea atac! Bordelezii sunt încăpăţânaţi! Şi de altfel, Ravailly şi Remonenq mi-au promis că vor reveni.

— Ei bine! Spuse Nanon, fortul Saint-Georges e comandat de acelaşi om şi e apărat de aceiaşi soldaţi… N-au decât să vină şi a doua oară, vor fi primiţi şi mai bine decât prima dată. Căci până atunci ai să-ţi îmbunătăţeşti posiblităţile de apărare?

— Draga mea, îi spuse confidenţial Canolles lui Nanon, nu cunoşti bine o cetate decât când te foloseşte de fortificaţiile ei… A mea nu este inexpugnabilă, am descoperit asta de curând… Şi dacă aş fi în locul ducelui de La Rochefoucauld aş lua insula Saint-Georges mâine dimineaţă!… Apropo, d'Elboin nu va mai lua masa cu noi.

— De ce?

— A fost tăiat în două de un obuz.

VI.

Înapoierea asediatorilor la Bordeaux a fost în spectacol trist.

Burghezii plecaseră triumfători, contând pe numărul lor, pe priceperea generalilor, care se arătau foarte liniştiţi, pe desfăşurare evenimentelor, şi pe îndemânarea omului de a acţiona în faţa primejdiei.

În adevăr, care dintre asediatori n-a cutreierat, în tinereţe, prin pădurea şi câmpia din insula Saint-Georges, singur, sau într-o dulce companie? Care bordelez n-a pus mâna pe

vâsle, pe muscheata de vânătoare sau pe plasa pescarului în porţiunea aceasta pe care urma să o revadă acum în calitate de soldat?

Din această cauză înfrângerea a fost de două ori mai grea pentru burghezii noştri pentru că se făcuseră de ruşine şi în faţa oraşului şi în faţa duşmanului. Aşa că se înapoiară cu capetele plecate, ascultând cu resemnare vaietele şi gemetele femeilor care, numărând războinicii lipsă, după obiceiul sălbaticilor din America, îşi dădeau seama treptat de pierderile suferite de învinşi.

Atunci un murmur general de doliu şi de dezorientare se aşternu peste marele oraş. Soldaţii povestiră acasă, fiecare în felul său, dezastrul suferit. Comandanţii se prezentară la prinţesă, care locuia, am mai spus, la preşedintele parlamentului.

Doamna de CondC aştepta la fereastră înapoierea expediţiei. Născută într-o familie de soldaţi, soţia unuia din cei mai mari învingători din lume, crescută în dispreţul armurii ruginite şi al panaşului ridicol al burghezilor, ea nu putea lupta însă împotriva unui val de îngrijorare gândindu-se că burghezii, partizanii săi, aveau să lupte împotriva unei armate de bătrâni soldaţi. Totuşi trei lucruri o linişteau: prima, că expediţia era condusă de domnul de La Rochefoucauld; a doua că în frunte mergea regimentul Navailles; al treilea că pe drapele era scris numele de Condd.

Însă print-un contrast uşor de înţeles, tot ce reprezenta speranţă pentru prinţesă constituia durere pentru doamna de Cambes; după cum ce era durere pentru ilustra doamnă; urma să fie un motiv de triumf pentru vicontesă.

Ducele de La Rochefoucauld se prezentă cel dintâi în faţa prinţesei; mâneca hainei era sfâşiată iar cămaşa plină de sânge.

— Este adevărat, ce mi s-a spus? Întrebă prinţesa, venindu-i în întâmpinare.

— Ce vi s-a spus, doamnă? Întrebă rece, ducele.

— Se spune că aţi fost respins.
— Nu se spune destul, doamnă, ca să fim drepţi, am fost bătuţi!
— Bătuţi! Strigă prinţesa îngălbenindu-se, bătuţi! Nu e cu putinţă!
— Bătuţi, murmură vicontesă, bătuţi de domnul de Canolles…!
— Dar cum a fost posibil? Întrebă doamna de Condé, pe un ton sfidător care îi trăda profunda indignare.
— A fost, doamnă, aşa cum se întâmplă în toate decepţiile, în joc, în dragoste, în război. Ne-am lovit de cineva mai fin sau mai puternic decât noi.
— Dar e atât de viteaz, acest domn de Canolles? Întrebă prinţesa.
Inima doamnei e Cambes, tresări de fericire.
— Ei, doamne! Răspunse La Rochefoucauld ridicând din umeri, viteaz ca orice om!… Numai că dispunând de soldaţi odihniţi, de ziduri solide şi pentru că era gata pregătit, fiind probabil prevenit, ne-a risipit bordelezii noştri. Ah! Doamnă, în paranteză fie spus, ce soldaţi proşti! Au dat bir cu fugiţii de la primul foc.
— Dar Navailles? Întrebă repede Claire fără să-şi dea seama de imprudenţa acestei întrebări.
— Doamnă, spuse La Rochefoucauld, singura deosebire între Navailles şi burghezi, este că burghezii au fugit iar Navailles s-a repliat.
— Atât ne-ar lipsi să pierdem acum şi Vayres!
— Nu zic nu, răspunse rece la Rochefoucauld.
— Bătuţi! Repetă prinţesa bătând cu piciorul în pământ, bătuţi de nişte oameni de nimic, comandaţi de un aomn de Canolles! Ce nume ridicol!
Claire se roşi până în albul ochilor.
— Găsiţi numele acesta ridicol, doamnă, replică ducele; însă domnul de Mazarin îl găseşte sublim. Şi aş îndrăzni chiar să spun, adăugă el aruncând repede o privire ascuţită spre Claire, că aceasta nu e numai părerea sa. Numele sunt

ca şi culorile, doamnă, spuse el surâzând cu surâsul lui morocănos, asupra lor nu-ţi poţi impune părerea.

— Credeţi că Richon este omul care s-ar lăsa bătut?

— De ce nu? Eu nu m-am lăsat bătut? Trebuie să aşteptăm să treacă neşansa; războiul este un joc; într-o zi sau în alta, o să ne luăm revanşa.

— Asta nu s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi urmat planul meu, interveni doamna de Tourville.

— Este adevărat, spuse prinţesa, râu se poate face niciodată ce propunem, sub pretext că suntem femei şi că nu ne pricepem deloc la război… Bărbaţii fac după capul lor şi se lasă bătuţi.

— Ei, doamne, aşa e, doamnă, dar asta s-a întâmplat şi celor mai buni generali. Paulus-Emilius s-a lăsat bătut la Cannae, Pompei la Pharsala şi Atilla la Chatillcn. Numai Alexandru şi dumneavoastră, doamnă de Tourville, n-aji fost bătuţi niciodată. Ia să vă vedem planul.

— Planul meu, domnule duce, spuse doamna de Tourville, cu vocea ei uscată, era să se fi făcut un asediu în toată regula. N-am fost ascultată şi s-a preferat o lovitură, rezultatele le vedeţi.

— Răspundeţi-i, doamnei, domnule Lenet, spuse ducele, eu nu mă simt destul de tare în strategie ca să susţin lupta.

— Doamnă, spuse Lenet, ale cărui buze nu se deschiseseră până atunci decât ca să schiţeze un surâs, asediului pe care îl propuneaţi se opunea faptul că bordelezii nu sirjt soldaţi, ci burghezi. Lor le trebuie să mănânce acasă şi să doarmă în patul conjuga). Or, un asediu în toată regula exclude o mulţime de comodităţi cu care nu sunt obişnuiţi bravii noştri cetăţeni. De aceea au asediat insula Saint-Georges ca nişte amatori; nu-i condamnaţi că au eşuat astăzi; vor face iar cele patru leghe şi vor reîncepe acelaşi război ori de câte ori va fi nevoie.

— Credeţi că vor reîncepe? Întrebă prinţesa.

— Oh! Cât despre asta, sunt sigur, doamnă, spuse Lenet, iubesc prea mult insula ca s-o lase regelui.

— Şi o vor cuceri?

— Cu siguranţă, într-o zi sau alta…

— Ei bine! În ziua în care o vor cucei i, strigă doamna prinţesă, vreau să fie împuşcat acest insolent domn de Canolles, dacă nu se predă fără condiţii.

Claire simţi un fior de moarte că-i străbate prin vine.

— Să-l împuşcăm? Spuse ducele de La Rochefoucauld, drace! Dacă în felul acesta înţelege alteţa voastră să facă război, mă felicit cu toată sinceritatea că nu mă număr printre prietenii săi.

— Atunci să se predea.

— Aş vrea să ştiu ce-ar zice alteţa voastră dacă s-ar preda Richon.

— Richon nu e în joc, domnule duce, nu e vorba de Richon. Să mi se aducă un burghez, un magistrat, un consilier sau cam aşa ceva căruia să-i pot votbi şi care să mă asigure că ruşine, a asta n-o să rămână fără consecinţe dureroase pentru cei care m-au făcut să beau acest pahar.

— Asta se potriveşte, de minune, spuse Lenet. Iată pe domnul d'Espagnet care solicita onoarea să fie primit de alteţa voastră.

— Să intre, spuse prinţesa.

În tot timpul acestei discuţii, inima lui Claire când bătea să-i spargă pieptul, când se strângea ca într-o menghină; în adevăr, şi ca se gândea că burghezii îl vor face pe Canolles să plătească greu primul lui triumf.

Dar a fost şi mai greu când a venit Espagnet, care, prin protestele sale, exageră asigurările date de Lenet.

— Doamnă, se adresă el prinţesei, alteţa voastră să fie liniştită, în loc de patru mii de oameni vom trimite opt mii; în loc de şase tunuri vom trimite douăsprezece; în loc de o sută de oameni vom pierde două sute, trei sute, cniar patru sute dacă e cazul, dar vom cuceri Saint-Georges;

— Bravo, domnule, spuse ducele, iată un fel frumos de a vorbi; ştiţi că eu sunt omul dumneavoastră, fie ca şef, fie ca voluntar, oricând veţi încerca aeestă nouă expediţie. Numai

că, vedoţi dumneavoastrtă, o pierdere de cinci sute de oameni, comiderând încă patru expediţii ca aceasta, ar reduce armata noastră la o cincime.

— Domnunle duce, continuă Espagnet, în Bordeaux sunt treizeci de mii de oameni în stare să poarte arma; vom trage după noi toate tunurile din arsenal, dat a va fi nevoie; vom trage cu o asemenea putere încât un munte de granit s-ar preface în pulbere; voi trece personal râul la fruntea geniştilor şi vom relua Saint-Georges. Adineaori am făcut acest jurământ solemn.

— Mă îndoiesc că veţi putea lua Saint-Georges cât timp va fi în viaţă domnul de Canolles, spuse Claire cu o voce abia şoptită.

— Ei bine! Îl vom ucide sau vom pune să fie ucis şi apoi vom lua Saint-Georges.

Doamna de Cambes abia putu să-şi reţină un strigăt de spaimă.

— Vreţi să luăm Saint-Georges?

— Cum? Cum dacă vrem? Strigă prinţesa. Cred şi eu, asta e tot ce vrem.

— Ei bine! Spuse doamna de Cambes, lăsaţi-mă pe mine şi vă voi preda cetatea.

— Ei aş! Răspunse prinţesa, mi-ai mai promis asta şi ai dat greş.

— I-am promis alteţei voastre să fac o tentativă pe lângă domnul de Canolles. Tentativa aceasta a eşuat, l-am găsit inflexibil pe domnul de Canolles.

— Şi crezi că după triumf ai să-l găieşti mai binevoitor?

— Nu. Dar de data asta nu vă spun că vă voi preda pe guvernator, vă spun că vă voi preda fortăreaţa.

— Cum?

— Introducând soldaţii dumneavoastră până în curtea interioară a fortăreţei.

— Doamnă, sunteţi vreo zână de vă angajaţi la o asemenea treabă? Întrebă La Rochefoucauld.

— Na, domnule, eu sunt proprietara, spuse vicontesă.

— Doamna glumeşte, reluă dacele.

— Nu, nu, spuse l enet, întrwăd multe lucruri în cele trei cuvinte pe care le-a pronunţat doamna de Cambes.

— Atunci mi-e destul, spuse vicontesa, şi avizul dat de domnul Lenet înseamnă totul pentru mine. Vă repet că Saint-Georges este ca şi luat dacă pot să-i spun patru vorbe domnului Lenet, în particular.

— Doamnă, spuse doamna de Tourville, şi eu iau Saint-Georges, dacă mi se lasă mână liberă.

— S-o luăm mai întâi pe doamna de Tourville să-şi expună tare, planul său, spuse Lenet reţinând-o pe doamna de Cambes care voia să-l tragă într-un colţ al camerei, apoi îmi veji spune încet planul dumneavoastră.

— Vorbiţi, spuse prinţesa.

— Plec noaptea cu douăzeci de bărci încărcate cu două sute de muşchetari; o altă trupă tot atât de numeroasă se strecoară de-a lungul malului drept; alţi patru, cinci sute urcă pe malul stâng, între timp o mie sau o mie două sute de bordelezi...

— Atenţie, doamnă! Spuse La Rochefoucauld, aţi şi angajat până acum o mie, o mie două sute de oameni.

— Eu, spuse Claire, cu o singură companie, iau Saint-Georges; daţi-mi Navailles şi răspund de totul.

— E de analizat, răspunse prinţesa, în timp ce domnul de La Rochefoucauld, surâzând cu cel mai dispreţuitor surâs al Său, privea cu milă la femeile astea discutând probleme de război care ar fi pus în încurcătură pe oamenii cei mai îndrăzneţi şi întreprinzători.

— Vă ascult, spuse Lenet. Veniţi, doamnă.

Şi Lenet o conduse pe vicontesă în dreptul unei ferestre.

Claire îi spuse taina la ureche, iar Lenet scăpă un strigăt de bucurie.

— În adevăr, spuse el întorcându-se spre prinţesă, dacă i-aţi da mână liberă doamnei de Cambes, Saint-Georges va fi luat.

— Când?

— Când veţi vrea.

— Doamna este un mare căpitan, spuse cu ironie La Rochefoucauld.

— O să constataţi, domnule duce, când veţi intra triumfător în fortul de la Saint-Georges, fără să fi tras un singur foc, răspunse Lenet.

— Voi aproba atunci.

— Atunci, spuse prinţesa, dacă situaţia este atât de sigură pe cât spuneţi, să se facă pregătirile pentru mâine.

— În ziua şi la ora care o să-i placă alteţei voastre, răspunse doamna de Cambes, voi aştepta ordinele sale în apartamentul meu.

Şi spunând acestea salută şi plecă; prinţesa, care trecuse, într-un moment, de la mânie la speranţă, făcu la fel. Doamna de Tourville o urmă. Espagnet, după ce-şi reînnoise promisiunile, plecă şi el iar ducele rămase singur cu Lenet.

VII

— Dragă Lenet, spuse ducele, de vreme ce femeile se ocupă de război, cred că ar fi bine ca bărbaţii să facă puţină intrigă. Am auzit vorbindu-se de un oarecare Cauvignac, pe care l-aţi însărcinat să recruteze o companie şi care mi-a fost prezentat ca un om îndemânatic. Am cerut să-l văd, e posibil să-l văd?

— Monseniore, vă aşteaptă, spuse Lenet.

— Atunci să intre.

Lenet trase de cordonul soneriei şi un servitor apăru.

— Pofteşte-l pe căpitanul Cauvignac, spuse Lenet.

Un moment mai târziu, vechea noastră cunoştinţă se arăta în pragul uşii. Dar prudent, ca de obicei, rămase pe loc.

— Apropiaţi-vă, căpitane, spuse ducele, sunt domnul duce de La Rochefoucauld.

— Monseniore, vă cunosc foarte bine, răspunse Cauvignac.

— Aşa! Cu atât mai bine. Aţi primit ordin să recrutaţi o companie?

— Este recrutată.

— De câţi oameni dispuneţi?

— O sută cincizeci.
— Bine echipaţi, bine înarmaţi?
— Bine înarmaţi, prost echipaţi. Înainte de toate ne-am îngrijit de arme, ca de un lucru esenţial. Pentru echipament n-am mai avut bani, pentru că sunt un om dezinteresat şi pentru că am fost amânat mai ales de dragostea mea pentru domnii prinţi şi pentru că n-am primit, de la domnul Lenet, decât zece mii de livre.
— Şi cu aceste zece mii de livre aţi înrolat o sută de soldaţi?
— Da, monseniore.
— Admirabil.
— Monseniore, procedez după mijloace cunoscute numai mie.
— Dar oamenii unde sunt?
— Aici, o să vedeţi faimoasa companie. Mai ales sub raport moral, monseniore; toţi oameni de condiţie, nici o singură secătură.
Ducele de La Rochefoucauld se apropie de fereastră şi văzu, în adevăr, în stradă, o sută cincizeci de indivizi de toate vârstele, de toate staturile şi de toate condiţiile, menţinuţi pe două rânduri de Ferguzon, Barrabas, Carrotel şi ceilalţi doi camarazi ai lor, îmbrăcaţi în costume strălucitoare. Indivizii aceştia păreau mai mult o trupă de bandiţi, decât o companie de soldaţi.
Aşa cum spusese Cauvingac, erau îmbrăcaţi în zdrenţe, dar foarte bine înarmaţi.
— Aţi primit vreun ordin, cu privire la oamenii dumneavoastră? Întrebă ducele.
— Am primii ordin să-i duc la Vayres şi nu aştepl decât coufir-marea acestui ordin din partea domnului duce ca să încredinţez compania mea domnului Richon care o aşteaptă.
— Dar dumneavostră nu veţi rămâne la Vayres, cu ei?
— Eu, monseniore, am principiul de a nu face prostia să mă închid între patru ziduri când pot ră bat câmpii Am fost

născut să duc o viaţă patriarhală.
— Bine! Rămâneţi unde vreţi, însă trimiteţi oamenii la Vayres.
— Deci, ei vor face parte dir. Garnizoana acelei fortăreţe?
— Da.
— Sub comanda domnului Richon?
— Da.
— Dar, monseniore, spuse Cauvignac, ce vor mai face şi oamenii mei acolo, pentru că în fortăreaţă sunt de pe acum aproape trei sute de oameni.
— Sunteţi atât de curios?
— Oh! Nu din curiozitate monseniore, din teamă.
— De ce vă temeţi?
— Mi-e teamă să nu fie condamnaţi la inacţiune şi asta ar fi supărător; cine lasă o armată bună să rugineascâ, greşeşte.
— Fiţi liniştit, căpitane, nu vor rugini, în opt zile se vor bate
— Şi atunci o să mi-i omoare.
— E posibil, afară de cazul că dispunând de un mijloc de recrutare al soldaţilor, nu aveţi şi un secret pentru a-i face invulnerabili.
— Ah! Nu e vorba de asta, ci de faptul că înainte de a mi-i omorî, aş vrea să fie plătiţi.
— Nu mi-aţi spus că aţi primii zece mii de livre?
— Da, ca aconto. Întrebaţi-l pe domnul Lenet, care este un om corect şi care, sunt sigur, că îţi aduce aminte de înţelegerea dintre noi.
Ducele se întoarse spre Lenet.
— Este adevărat, domnule duce, spuse corectul consilier, i-am dat domului Cauvignac zece mii de livre în bani peşin pentru primele cheltuieli, însă i-am promis o sută de scuzi de om, în afara celor zece mii de livre.
— În cazul acesta, spuse ducele, îi datorăm căpitanului treizeci şi cinci de mii de livre?
— Exact, monseniore? '
— Vi se vor da.

— Nu s-ar putea vorbi la prezent, monseniore?
— Nu. Imposibil.
— De ce?
— Pentru că faceţi parte dintre prietenii noştri şi străinii trec înainte de toate. Înţelegeţi însă că numai când ţi-e teamă de oameni cauţi să-i îmbunezi.
— Excelentă maximă! Spuse Cauvignac, totuşi în toate înţelegerile se obişnuieşte să se fixeze un termen.
— Bine! Să zicem opt zile, adăugă Cauvignac.
— De acord, opt zile, adăugă Cauvignac.
— Dar dacă nu plătim în opt zile? Întrebă Lenet.
— În cazul acesta, spuse Cauvignac, redevin stăpân pe companie.
— Este foarte corect, spuse ducele.
— Şi pot să fee cu ea ce vreau?
— Dacă vă aparţine.
— Totuşi… Spuse Lenet.
— Aş! Spuse ducele, pentru că o ţinem închisă în Vayres.
— Nu-mi plac înţelegerile de genul acesta, spuse Lenet, clătinând din cap.
— Şi totuşi sunt recunoscute în cutumele Normandiei, spuse Cauvignac: asta se numeşte „vânzare cu clauză de răscumpărare”.
— Aşadar ne-am înţeles? Întrebă ducele.
— Perfect, răspunse Cauvignac.
— Când vor pleca oamenii?
— Imediat, dacă ordonaţi.
— Atunci, ordon.
— În cazul acesta, monseniore, au plecat.
Căpitanul coborî, spuse ceva la urechea lui Ferguzon iar compania Cauvignac, însoţită de toţi curioşii care se strânseseră în jur, atraşi de aspectul ei ciudat, se îndreptară spre port unde o aşteptau trei corăbii cu care trebuiau să urce fluviul Dordona până la Vayres, în timp ce şeful ei, credincios principiilor de libertate exprimate cu un

moment mai devreme ducelui de la Rochefoucauld, o privea, cu dragoste, cum se îndepărta.

În timpul acesta, retrasă în apartamentul său, vicontesă suspina şi se ruga.

„Oh! Doamne, n-am putut să-i salvez onoarea în întregime, dar cel puţin am salvat aparenţele. Nu trebuie să fie învins prin forţă, căci, îl cunosc, dacă ar fi învins prin forţă, ar muri apărându-se; trebuie învins prin trădare. Atunci când va afla ce am făcut pentru el şi mai ales în ce scop am făcut-o, aşa învins cum va fi mă va binecuvânta”.

Şi liniştită de această speranţă, se ridică, scrise câteva cuvinte pe care le ascunse în sân şi trecu la doamna prinţesă care, tocmai o chemase ca să o ajute să îngrijească de răniţi şi să împartă consolări şi bani văduvelor şi orfanilor.

Doamna prinţesă strânsese pe toţi cei care participaseră la expediţie, îi lăuda, în numele său personal şi al domnului duce d'Enghien, pentru faptele de arme ale celor care se distinseseră, vorbi mult cu Ravailly care, cu braţul în eşarfă, jură că era gata să reînceapă de a doua zi chiar; puse mâna pe umărul lui d'Espagnet, spunându-i că-l consideră pe el şi pe bravii lui bordelezi ca susţinătorii cei mai vajnici ai partidului său; în sfârşit, înfierbântă atât de bine toate imaginaţiile, încât chiar şi cei mai descurajaţi jurară să-şi ia revanşa, declarând că sunt gata să se întoarcă, chiar acum, pe insula Saint-Georges.

— Nu, nu chiar acum, spuse prinţesa, odihniţi vă, o zi şi o noapte şi poimâine vă veţi instala acolo pentru totdeauna.

Asigurarea aceasta, spusă cu o voce hotărâtă, fu primită cu ovaţii şi strigăte războinice. Fiecare strigăt se înfigea în inima vicontesei, căci păreau tot atâtea pumnale care ameninţau viaţa iubitului ei.

— Ai văzut, Claire, la ce m-am angajat, spuse prinţesa, acum e rândul tău, ca să mă achit faţă de aceşti oameni viteji.

— Fiţi liniştită, doamnă, răspunse vicontesa, am să-mi ţin promisiunea pe care am făcut-o.

Chiar în aceeaşi seară, un mesager porni în grabă spre insula Saint-Georges.

VII.

A doua zi, în timp ce Canolles făcea inspecţia de dimineaţă, Vibrac se apropie de el şi-i dădu un bilet şi o cheie pe care le adusese, în timpul nopţii, un necunoscut şi pe care le predase locotenentului de serviciu spunându-i că nu era nevoie de răspuns.

Canolles tresări recunoscând scrisul doamnei de Cambes şi deschise plicul, tremurând.

„În ultimul meu bilet, v-am prevenit că, în cursul nopţii, fortul Saint-Georges avea să fie atacat. Prin aceasta vă previn că mâine fortul Saint-Georges va fi cucerit; ca om, ca soldat al regelui, nu riscaţi decât să cădeţi prizonier, însă domnişoara de Lartigues este într-o cu totul altă situaţie, iar ura care i se poartă este atât de mare încât n-aş putea răspunde de viaţa sa dacă ar cădea în mâinile bordelezilor. Determinaţi-o să fugă şi am să vă spun cum.

La capul patului dumneavoastră, în spatele unei tapiţerii. Purtând blazonul familiei de Cambes, cărora le-a aparţinut odinioară insula Saint-Georges, care făcea parte din domeniul lor şi pe care defunctul meu soţ, domnul viconte de Cambes, a dăruit-o regelui, veţi găsi o uşă a cărei cheie v-o trimit. Este una din deschiderile spre un tunel care trece pe sub fluviu şi ajunge la castelul de Cambes. Îndemnaţi-o pe domnişoara de Lartigues să fugă prin acest tunel… Şi, dacă o iubiţi… Fugiţi împreună cu ea.

Răspund de viaţa ei, aveţi cuvântul meu.

Adio, suntem chit”.

Vicontesa de Cambes.

Canolles citi şi reciti scrisoarea, tremurând de groază la fiecare rând, îngălbenindu-se la fiecare citire: simţea, fără să-şi poată explica acest mister, că o putere stranie îi cuprinde şi pune stăpânire pe el. Subterana aceasta care

răspundea la capul patului său, care făcea legătura cu castelul de Cambes şi care trebuia să servească pentru fuga lui Nanon, n-ar fi putut servi oare, dacă s-ar fi cunoscut secretul acestei treceri, ca să se predea Saint-Georges duşmanului?

Vibrac urmărea, curios ultimele emoţii care se reflectau pe faţa guvernatorului.

— Veşti proaste, domnule comandant?

— Da, s-ar părea că noaptea viitoare vom fi atacaţi din nou.

— Încăpăţânaţii! Spuse Vibrac, aş fi crezut că le-a fost destul cât au fost de ţesălaţi ca să nu mai auzim de ei cel puţin vreo opt zile.

— Nu mai e nevoie să vă recomand cea mai strictă supraveghere.

— Fiţi liniştit, domnule comandant. Desigur că o să ne surprindă ca şi data trecută?

— Nu ştiu, dar trebuie să fim pregătiţi pentru orice eventualitate şi să luăm aceleaşi măsuri pe care le-am luat şi atunci. Terminaţi inspecţia în locul meu, eu mă întorc la mine ca să scriu nişte ordine.

De Vibrac făcu un semn de acceptare şi se îndepărtă cu acea nepăsare militară pe care o au faţă de primejdie oamenii expuşi să întâlnească primejdia la fiecare pas.

Canolles intră la el cu toată grija ca să nu fie observat de Nanon ţi după ce se convinse că era singur în cameră, închise uşa cu cheia.

La capul patului se găsea în adevăr o tapiţerie cu blazonul seniorilor de Cambes înconjurată de un fel de ramă din aur.

Canolles îndepărtă rama care, desprinzându-se de tapiţerie, lăsă să se vadă conturul unei uşi.

Uşa aceasta se deschise cu cheia pe care o primise de la vicontesă, împreună cu scrisoarea, şi în faţa lui Canolles se ivi deschiderea către o subterană, care se îndrepta în mod vizibil în direcţia castelului de Cambes.

Un moment, Canolles rămase mut, cu fruntea înecată de sudoare. Tunelul acesta, care putea să nu fie singurul, îl speria, fără să vrea.

Aprinse o lumânare şi se pregăti să o cerceteze.

Coborî mai întâi douăzeci de trepte repezi, apoi, urmând o pantă mai blândă, continuă să se înfunde în adâncul pământului.

În curând auzi deasupra capului un zgomot surd care la început îl sperie căci nu ştia de unde venea, dar mergând mai departe recunoscu imensul murmur al fluviului care îşi rostogolea apele spre ocean.

Pe tavan se făcuseră multe crăpături prin care trebuie să fi trecut apa, în mai multe rânduri; însă crăpăturile, observate la timp, fuseseră înfundate cu un fel de ciment care devenise mai tare decât piatra pe care o consolida.

Timp de zece minute, Canolles auzi rostogolindu-se apele deasupra capului său, apoi zgomotul scăzu din ce în ce şi în curând nu se mai auzi decât un murmur slab. Apoi şi acest murmur se stinse şi tăcerea îi luă locul. După încă vreo cincizeci de paşi făcuţi în mijlocul acestei tăceri, Canolles ajunse la o scară asemănătoare cu aceea pe care coborâse şi care se sfârşea în dreptul unei uşi masive pe care zece oameni. Împreună, n-ar fi putut-o clinti şi care era acoperită cu o placă groasă din fier ca să o ferească de foc.

— Acum, înţeleg îşi zise Canolles, o vor aştepta pe Nanon la această uşă şi o vor salva.

Canolles se întoarse, traversă râul, găsi scara, ajunse în camera lui, aşează rama la loc şi intră la Nanon, foarte îngândurat.

IX.

Ca de obicei, Nanon era înconjurată de hărţi, de scrisori şi de cărţi. Biata femeie făcea în felul său războiul civil pentru rege De îndată ce-l zări pe Canolles îi întinse mâna cu bucurie.

— Regele soseşte, în opt zile vom fi în afară de orice pericol, spuse ea.

— Soseşte mereu, dar, din păcate, nu mai ajunge, răspunse Canolles cu un surâs trist.

— Oh! De data asta sunt bine informată, dragă baroane, o să fie aici în mai puţin de opt zile.

— Oricât s-ar giăbi, Nanon, pentru noi tot va ajunge prea târziu.

— Ce spui?

— Spun că în loc să-ţi consumi nervii cu hărţile şi cu hârtiile astea, ai face mai bine să te gândeşti la posibilitatea de a fugi.

— Să fug? De ce?

— Fentru că am primit veşti proaste, Nanon. Se prepară o nouă expediţie: de data asta pot să fiu ucis.

— Ei bine, prietene, n-am hotărât că soarta dumitale este soarta mea şi norocul dumitale e norocul meu?

— Nu, nu se mai poate aşa; voi fi foarte slab dacă voi şti că trebuie să mă gândesc la salvarea dumitale. La Agen, n-au vrut să te ucidă prin foc? N-au vrui să te arunce în râu? Uite, Nanon, din milă pentru mine, nu insista să mai rămti, prezenţa dumitale mă va împinge să comit vreo laşitate.

— Doamne, dumnezeule, Canolles, mă sperii.

— Nanon, te implor, jură-mi că dacă voi fi atacat ai să faci ce-ţi voi porunci.

— Oh! Doamne, la ce bun un asemenea jurământ?

— Ca să-mi dai puterea să trăiesc, Nanon, dacă nu-mi promiţi că mfl asculţi orbeşte, îţi jur că la prima ocazie mă las ucis.

— Oh! Fac tot ce vrei, Canolles, totul, îţi jur, pe dragostea noastră.

— Mulţumesc lui Dumnezeu! Dragă Nanon, acum sunt mai liniştit. Strângeţi bijuteriile cele mai preţioase. Unde ai aurul?

— Într-un butoiaş cu doage de fier.

— Pregăteşte toate astea, ca să le poţi lua cu dumneata.

— Oh! Canolles ştii că adevărata comoară a inimii mele nu este nici aurul, nici bijuteriile. Canolles! Toate astea nu sunt

ca să mă îndepărtezi de dumneata?

— Nanon, cred că mă crezi om de onoare, nu-i aşa? Ei bine, pe onoarea mea, tot ceea ce fac acum îmi este inspirat numai din teama pentru primejdia care te ameninţă.

— Crezi cu adevărat că există această primejdie?

— Cred că mâine insula Saint-Georges va fi cucerită.

— Cum se poate?

— Nu ştiu, dar cred.

— Şi dacă accept să fug?

— Voi face totul ca să trăiesc, Nanon, îţi jur.

— Porunceşte, prietene, şi voi asculta, spuse Nanon întinzând mâna spre Canolles şi, uitând de prezenţa acestuia, lasă să-i alunece două lacrimi de-a lungul obrajilor.

Canolles strânse mâna lui Nanon şi ieşi. Dacă ar fi rămas un moment mai mult ar fi cules aceste două perle cu buzele, dar simţind la el scrisoarea vicontesei, puse mâna pe ea ca pe un talisman, şi scrisoarea îi dădu puterea să se îndepărteze.

Ziua fu crudă. Ameninţarea aceasta atât de precisă: mâine insula Saint-Georges va fi cucerită, suna neîncetat în urechile lui Canolles. Cum? În ce fel? Ce siguranţă avea vicontesă ca să-i vorbească astfel? Va fi atacat pe apă? Pe uscat? Din ce parte se va năpusti nenorocirea invizibilă şi totuşi atât de sigură? Să înnebuneşti, pur şi simplu!

Cât timp fu lumină, Canolles îşi arse ochii în soare căutând duşmanii peste tot. Seara, îşi forţă ochii ca să distingă prin adâncurile pădurii, prin întinderea nesfârşită a câmpiei, prin sinuozităţile râului: totul fu zadarnic, nu zări nimic.

Şi când noaptea se lăsă adâncă şi întunecoasă, o aripă a castelului de Cambes se ilumină; Canolles vedea pentru prima dată, de la sosirea lui pe insulă, lumină la castel.

„Ah! Îşi spuse ci, salvatorii lui Nanon sunt la post.

Şi răsuflă adânc.

Ce stranie şi misterioasă taină ascunde inima omenească! Canolles n-o mai iubea pe Nanon, Canolles o adora pe

doamna de Cambes şi totuşi în momentul când trebuia să se separe de aceea pe care n-o mai iubea, Canolles simţea că inima i se zdrobeşte; numai departe de ea sau când trebuia s-o părăsească, numai atunci simţea Canolles adevărata putere a sentimentului deosebit pe care i-l purta acestei fiinţe încântătoare.

Toată garnizoana era trează şi veghea pe metereze. Obosit să mai privească în întuneric, Canolles se mulţumi să întrebe tăcerea nopţii. Niciodată întunericul nu fusese mai adânc şi nu păruse mai pustiu. Nici un zgomot nu tulbura acest calm care părea un adevărat deşert.

Deodată se gândi că poate duşmanul avea să pătrundă în fort prin subterana pe care o cunoştea, acum, şi el. Era însă puţin probabil, căci în acest caz nu l-ar fi prevenit; se hotărî, totuşi, să pună acolo o pază Porunci să se umple un butoiaş cu praf de puşcă, să i se pună un fitil, alese pe cel mai destoinic dintre sergenţi, dispuse să se ducă butoiaşul până la ultima treaptă a scării, să se aprindă o torţă şi i-o încredinţă sergentului. Doi soldaţi îl încadrau.

— Dacă prin această subterană se vor prezenta mai mult de şase oameni, îi spuse el sergentului, somează-i să se retragă, dacă refuză, dă foc fitilului şi împinge butoiaşul, întrucât tunelul merge în pantă, va exploda în mijlocul lor.

Sergentul luă torţa, cei doi soldaţi rămaseră în picioare, nemişcaţi, în spatele lui, luminaţi de reflexul roşcat al flăcării, la picioarele lor se afla butoiaşul cu praful de puşcă.

Canolles urcă treptele liniştit, cel puţin din partea asta, dar inirând în cameră o găsi pe Nanon care, văzându-l coborând de pe metereze şi intrând în camera lui, îl urmase ca să-i ceară informaţii. Acum privea îngrozită uşa aceasta pe care nu o mai văzuse până atunci.

— Oh! Doamne, sfinte! Ce e cu uşa asta? Întrebă ea.

— Este uşa spre trecerea pe unde vei fugi, dragă Nanon.

— Mi-ai promis că n-ai să-mi ceri să te părăsesc decât în cazul unui atac.

— Îţi promit şi acum.

— Totul pare calm în jurul insulei, prietene.

— Şi în interiorul ei pare totul calm, nu-i aşa? Şi totuşi, la douăzeci de paşi de noi, se găseşte un butoiaş cu praf de puşcă, un om şi o torţă. Dacă omul apropie torţa de butoiaş, într-o secundă nu mai rămâne piatră pe piatră din tot castelul. Iată cât de liniştit este totul, Nanon!

Tânăra păli.

— Oh! Mă înfricoşezi! Strigă ea.

— Nanon, spuse Canolles, cheamă-ţi femeile, să vină aici cu sipetele; valetul să-ţi aducă banii. Poate m-am înşelat, dar mai bine să fim pregătiţi.

— Stai! Cine-i? Se auzi vocea sergentului din coridorul subteran.

Îi răspunse o altă voce, dar nu cu accent duşmănos.

— Vezi, spuse Canolles, au venit să te caute.

— Încă nu a început atacul, prietene, totul este calm, mai lasă-mă lângă dumneata, nu vine nimeni.

Abia terminase Nanon aceste cuvinte că strigătul „Stai! Cine-i?” răsună de trei ori în curtea interioară, iar după a treia oară se auzi un foc de muschetă.

Canolles se repezi la fereastră şi o deschise.

— La arme! Strigă santinela. La arme!

Canolles zări într-un colţ o masă de oameni, neagră şi mişcătoare: era inamicul care ieşea în valuri pe o uşă joasă şi arcuită care se deschidea spre pivniţa folosită drept măcelărie. Desigur că în pivniţa aceasta, ca şi la capul patului lui Canolles, trebuia să fi fost o ieşire secretă, necunoscută.

— Au venit! Strigă Canolles, grăbiţi-vă, au venit!

În acelaşi moment, douăzeci de muschete se descărcară, deodată, răspunzând focului tras de santinelă. Două sau trei gloanţe sfărâmară geamul ferestrei la care stătuse Canolles, cu un moment mai înainte.

Se întoarse, Nanon era în genunchi.

— Nu mai e nici un minut de pierdut, Nanon! Strigă Canolles, vino! Vino!

O luă în braţe cum ai lua un fulg şi coborî în subterană strigând oamenilor lui Nanon să-l urmeze.

Sergentul era la post, cu torţa în mână. Cei doi soldaţi erau gata sil tragă într-un grup în mijlocul cărora apărea palid făcând numeroase semne de prietenie, vechea noastră cunoştinţă, jupân Pompée.

— Ah! Domnul de Canolles, strigă el. Spuneţi-le că noi suntem oamenii pe care îi aşteptaţi. Ce dracu! Nu se fac astfel de glume cu nişte prieteni.

— Pompée, spuse Canolles, îţi încredinţez pe doamna, cineva pe care îl cunoşti mi-a garantat pentru dânsa pe cuvânt de onoare, faţă de mine răspunzi cu capul.

— Da, da, răspund de toate, spuse Pompée.

— Canolles, Canolles, nu te părăsesc! Strigă Nanon agăţându-se de gâtul tânărului. Canolles, mi-ai promis că mă vei urma.

— Am promis că voi apăra fortul Saint-Georges până n-o mai rămâne piatră pe piatră, şi-mi voi ţine promisiunea.

Şi cu tot plânsul, cu toate strigătele şi rugăminţile lui Nanon, Canolles o încredinţă lui Pompée, care, însoţit de doi sau trei lachei ai doamnei de Cambes şi de servitorii fugarei, o luă cu el în adâncurile subteranei.

Canolles urmări un moment această dulce şi blândă fantomă care se îndepărta făcându-i încă semne cu mâna. Dar îndată îşi aduse aminte că era aşteptat în altă parte şi se repezi spre scară poruncind sergentului şi celor doi soldaţi să-l urineze.

De Vibrac era în camera lui, fără pălărie, palid, cu sabia în mână.

— Domnule comandant, strigă el zărindu-l pe Canolles, duşmanul!… Duşmanul!…

— Ştiu.

— Ce e de făcut?

— La dracu! Frumoasă întrebare, să ne lăsăm ucişi.

Canolles se repezi spre curte. În drum zări o secure de mâner şi o luă.

Curtea era plină de duşmani; şaizeci de soldaţi ai garnizoanei, strânşi în grup, încercau să apere uşa care ducea spre apartamentul lui Canolles. Dinspre metereze se auzeau strigăte şi focuri de armă ceea ce însemna că peste tot se dădeau lupte.

— Comandantul! Comandantul! Strigă soldaţii văzându-l pe Canolles.

— Da! Da! Comandantul care vine să cadă alături de voi. Curaj, prieteni, curaj! Aţi fost prinşi prin trădare, neputând să vă învingă.

— În război totul e posibil, se auzi vocea batjocoritoare a lui Ravailly care, cu braţul în eşarfă, îşi îndemna oamenii să-l prindă pe Canolles. Predă-te, Canolles, predă-te şi ţi se va asigura un aranjament convenabil.

— Ah! Tu eşti Ravailly? Strigă Canolles. Credeam că mi-am plătit datoria de prietenie. Nu eşti mulţumit, aşteaptă…

Şi repezindu-se vreo cinci-şase paşi înainte, azvârli cu atâta putere în Ravailly cu securea pe care o ţinea în mână, încât crăpă capul, până la umăr, unui ofiţer burghez de lângă comandantul companiei Navailles. Ofiţerul se prăbuşi mort.

— Drace! Spuse Ravailly, ce curios fel de a răspunde poliţelor care ţi se fac! Ar fi trebuit să fiu, totuşi, obişnuit cu felul tău de a fi. Prieteni, e turbat, foc asupra lui! Foc!

La acest ordin, o puternică salvă de focuri porni din rândul duşmanilor şi cinci sau şase oameni căzură în jurul lui Canolles.

— Foc! Strigă şi el la rândul lui, foc!

Dar abia trei sau patru lovituri de muschetă răspunseră ordinului. Surprinşi în momentul când se aşteptau mai puţin, tulburaţi din cauza nopţii, soldaţii lui Canolles îşi pierduseră curajul.

Canolles îşi dădu seama că nu mai era nimic de făcut.

— Intră înăuntru, spuse el lui Vibrac, intră înăuntru împreună cu oamenii; ne vom baricada şi nu ne vom preda decât atunci când vom fi luaţi cu asalt.

— Foc! Repetară alte două voci care erau a lui Espagnet şi La Rochefoucauld. Amintiţi-vă de camarazii voştri ucişi, care cer răzbunare. Foc!

Un uragan de foc fluieră pe la urcchile lui Canolles, fără să-l stingă, dar decimând încă o dată mica trupă a garnizoanei.

— Retragere, Vibrac! Retragere!

— Haideţi! Haideţi! Strigă Ravailly, înainte, prieteni! Înainte!

Duşmanii se repeziră, Canolles cu cel mult încă zece oameni susţinură şocul; el ridică muscheta unui soldat ucis şi se servea de ea ca de o măciucă.

Tovarăşii lui intrară în casă, iar el intră ultimul, după Vibrac.

Apoi amândoi se proptiră în uşă, pe care reuşiră să o împingă, cu toate eforturile asediatorilor, şi să o fixeze cu o rangă groasă de fier.

Ferestrele aveau bare de fier.

— Topoare, pârghii şi dacă e nevoie chiar tunul! Se auzi vocea ducelui de La Rochefoucauld, trebuie să punem mâna pe ei, vii sau morţi.

O salvă înfiorătoare urmă acestor cuvinte, două sau trei gloanţe străbătură uşa, unul din ele zdrobi coapsa lui Vibrac.

— Pe legea mea, domnule comandant, spuse el, eu mi am primit porţia, îngrijiţi-vă acum de dumneavoastră; asta nu mă mai priveşte.

Apoi se întinse de-a lungul zidului, nemaiputându-se ţine pe picioare.

Canolles se uită în jurul său, vreo doisprezece oameni mai erau în stare să lupte, printre ei se găsea şi sergentul care fusese pus planton în subterană.

— Torţa, îi spuse el, ce-ai făcut cu torţa?

— Pe legea mea, domnule comandant, am aruncat-o lângă butoiaş.

— Mai arde?

— Cred că da.
— Bine. Pune-i pe oameni să iasă pe ferestrele sau uşile din fund. Caută să le asiguri şi lor şi ţie cele mai bune „condiţii de adăpostire; restul mă priveşte.
— Dar, domnule comandant…
— Executarea!
Sergentul plecă fruntea şi făcu semn soldaţilor să-l urmeze. Curând dispărură cu toţii în apartamentele din interior; înţeleseseră gândul lui Canolles, dar nu voiau să sară în aer împreună cu el.
Canolles ascultă un moment: se sfărâma uşa cu topoarele, fără ca salvele de muschetă să înceteze un moment. Se trăgea la întâmplare prin ferestrele în spatele cărora se bănuia că sunt îngrămădiţi asediaţii.
Deodată un zgomot infernal anunţă că uşa cedase şi Canolles auzi mulţimea revărsându-se în interiorul castelului, cu strigăte de bucurie.
„Bine, bine! Murmură el, peste cinci minute strigătele acestea de bucurie se vor transforma în urlete de disperare”.
Şi se repezi în galeria subterană.
Dar, acolo, pe butoiaş sta un tinăr cu capul prins în mâini şi cu torţa aprinsă la picioare.
La zgomotul făcut de el, tânărul ridică fruntea iar Canolles o recunoscu pe doamna de Cambes.
— Ah! Iată-l, în sfârşit! Spuse ea ridicându-se.
— Claire! Murmură Canolles, ce faci aici?
— Să mor împreună cu dumneata, dacă vrei să mori.
— Sunt dezonorat, pierdut, trebuie să mor.
— Eşti salvat şi glorios, eu te-am salvat.
— Dumneata m-ai pierdut! Îi auzi? Vin, uite-i, fugi Claire, fugi prin subterana asta. Ai cinci minute, mai mult decât îţi trebuie.
— Eu nu fug, rămân.
— Dar ştii de ce am coborât aici? Ştii ce vreau să fac?
Doamna de Cambes ridică torţa şi o apropie de butoiaş.

— Nu mă îndoiesc, spuse ea.

— Claire, strigă înspăimântat Canolles, Claire!

— Mai spune o dată că vrei să mori şi vom muri împreună.

Figura palidă a vicontesci indica atâta hotărâre, încât Canolles înţelese că era în stare să facă ce spune; se opri.

— Dar, la urma urmei, ce vrei să faci? Întrebă el.

— Vreau să te predai.

— Niciodată.

— Timpul este preţios, spuse vicontesă, predă-te. Îţi ofer viaţa, îţi ofer onoarea, pentru că îţi acord scuza trădării.

— Atunci lasă-mă să fug, mă voi duce să depun spada la picioarele regelui, şi-i voi cere să-mi dea prilejul să-mi iau revanşa.

— N ai să fugi.

— De ce?

— Pentru că nu mai pot trăi aşa, pentru că nu mai pot trăi departe de dumneata, pentru că te iubesc.

— Mă predau, mă predau! Strigă Canolles, aruncându-se în genunchi la picioarele doamnei de Cambes în timp ce aceasta arunca departe torţa pe care o ţinuse în mână.

„Oh! Murmură vicontesă, acum e al meu, n-o să mi-l mai ia nimeni”.

Există, totuşi, un lucru ciudat şi care totuşi se poate explica; anume că iubirea acţionase în mod deosebit asupra celor două femei.

Doamna de Cambes, reţinută, dulce, timidă, devenise hotărâtă, îndrăzneaţă şi puternică.

Nanon, capricioasă, voluntară, devenise timidă, dulce şi reţinută.

Doamna de Cambes se simţea din ce în ce mai iubită de Canolles.

Nanon simţea că în fiecare zi dragostea lui Canolles pentru ea se micşora.

X.

Cea de-a doua intrare în Bordeaux a armatei prinţilor fu cu totul altfel decât prima. De data aceasta erau lauri

pentru toată lumea, chiar şi pentru învinşi.

Gingăşia doamnei de Cambes rezervase o mare parte din lauri lui Canolles care. – De îndată ce trecu bariera alături de prietenul său Ravailly, pe care era să-l ucidă de două ori, fu înconjurat ca un mare căpitan şi felicitat ca un soldat viteaz.

Cei învinşi cu două zile mai înainte şi mai ales aceia care înghiţiseră câţiva ghionţi în luptă, îi păstraseră învingătorului lor o oarecare pizmă. Dar Canolles era atât de bun, atât de frumos şi atât de modest, şi suporta cu seninătate şi cu demnitate noua lui poziţie; el fusese înconjurat de o mulţime de prieteni binevoitori; soldaţii şi ofiţerii din regimentul Navailles îl lăudau atât de mult, ca guvernator al insulei Saint-Georges şi căpitan al lor, încât bordelezii uitară repede. De altfel aveau altceva la ce să se gândească.

Domnul de Bouillon sosea a doua zi, sau a treia zi iar veşti foarte precise informau că, în cel mult opt zile, regele însuşi avea să sosească a Libourne.

Doamna de Condd murea de curiozitate să-l vadă pe Canolles şi reuşi s-o facă stând ascunsă după perdeaua ferestrei. Îi găsi o înfăţişare foarte cuceritoare care răspundea de minune reputaţiei pe care i-o făcuseră şi prietenii şi duşmanii.

Spre deosebire de părerea doamnei prinţese, doamna de Tourville pretinse că n-are distincţie. Lenet afirma că îl consideră un om galant, iar domnul de la Rochefoucauld se mulţumi să declare:

— Ah! Ah! Iată-l pe erou!

Lui Canolles i se fixă domiciliul în fortăreaţa cea mare a oraşului, sau cum i se spunea castelul „Trompette”. Ziua avea deplină libertate să umble prin oraş, &a-şi rezolve problemele, sau să facă ce-i plăcea. Când era ora de înapoiere se înapoia, pentru că-şi dăduse cuvântul de ondare că nu va încerca să fugă sau să întreţină coresponedenţă cu cei din afară.

Înainte de a face acest ultim jurământ, Canolles ceruse permisiunea să scrie câteva rânduri şi pentru că permisiunea îi fusese acordată, îi trimisese lui Nanon scrisoarea următoare: „Prizonier, însă liber, în Bordeaux, angajat pe cuvânt de onoare de a nu întreţine corespondenţă în afară, îţi scriu aceste cuvinte, dragă Nanon, pentru a te asigura de prietenia mea, de care tăcerea mea ar fi putut să te facă să te îndoieşti. Mă bizui pe dumneata pentru a-mi apăra onoarea faţă de rege şi de regină”.

Baron de Canolles.

În condiţiile acestea, foarte blânde, după cum se poate vedea, se putea recunoaşte influenţa, doamnei de Cambes.

Lui Canolles i-au trebuit vreo cinci, şase zile ca să termine cu toate mesele şi sărbătoririle pe care i le pregătiseră prietenii; era văzut mereu împreună cu Ravailly, care se plimba cu braţul stâng trecut sub braţul lui Canclles şi cu braţul drept în eşarfă. Când se auzeau tobele bătând, iar bordelezii plecau în vreo expediţie, nu se putea să nu vezi pe marginea drumului pe Canolles, la braţ cu Ravailly, sau singur, cu mâinile la spate, curios, 'surâzător şi inofensiv.

De la sosirea lui în oraş n-o văzuse pe doamna de Cambes decât de câteva ori şi de abia putuse să-i vorbească; se părea că doamnei de Cambes îi era destul să-l ştie pe Canolles departe de Nanon, fericită, aşa cum spusese, că era aproape de ea. Canolles îi scrisese ca să se plângă cu delicateţe de această situaţie şi atunci ea îl primise într-una sau două case din oraş, prin acea protecţie nevăzută ochilor, dar simţită de inima femeii care iubeşte, dar nu vrea să fie descoperită.

Mai era încă ceva. Prin intermediul lui Lenet, Canolles, obţinuse permisiunea să fie primit în anturajul. Doamnei de Condé, aşa că frumosul prizonier apărea uneori, fremătător şi cochet, printre femeile doamnei prinţese.

Nu există un singur om care să fi fost mai dezinteresat de problemele politice, decât Canolles; voia doar s-o vadă pe

doamna de Cambes, să schimbe câteva cuvinte cu ea; dacă nu reuşea să-i vorbească, să-i reţină gestul afectuos; să-i strângă mâna când o ajuta să se urce în trăsură; cât era de hughenot, să-i ofere apa sfinţită în biserică, iată problemele importante care umpleau ziua prizonierului.

Şi noaptea se gândea tot la problemele importante din timpul zilei.

Dar după un timp, aceste distracţii nu-i mai ajungeau. Însă pentru că înţelegea aleasa delicateţă a doamnei de Cambes, care se îngrijea de onoarea lui Canolles mai mult decât de onoarea ei, el încercă să-şi lărgească sfera distracţiilor. Mai întâi se bătu în duel cu un ofiţer din garnizoană şi cu doi burghezi ceea ce i-a ocupat câteva ore. Însă pentru că îl dezarmase pe unul din adversari şi-i rănise pe ceilalţi doi, fu lipsit şi de distracţia asta, din lipsă de oameni dispuşi să-l distreze.

Apoi, mai avu vreo două întâmplări fericite, ceea ce nu era de mirare: în afară de faptul că aşa cum am mai spus-o, Canolles era un băiat foarte frumos, de când căzuse prizonier devenise cât nu se poate de interesant. Timp de trei zile şi în timpul dimineţii celei de a patra, se vorbise numai de captivitatea sa; adică aproape ca de captivitatea domnului le Prince.

Într-o zi, Canolles sperase s-o vadă pe doamna de Cambes la biserică, dar doamna de Cambes de teamă să nu-l întâlnească, nu venise. Canolles, la post, lângă o coloană, oferi apa sfinţită unei doamne încântătoare pe care nu o mai văzuse până atunci; nu era vina lui Canolles, ci a doamnei de Cambes; dacă vicontesa ar fi venit, el nu s-ar fi gândit decât la ea, n-ar fi văzut-o decât pe ea, nu i-ar fi oferit decât ei apă sfinţită.

În aceeaşi zi, pe când Canolles începuse să se întrebe cine putuse fi această brunetă încântătoare, primi invitaţia să petreacă seara la avocatul general Lavie, acela care încercase să se opună intrării în Bordeaux a doamnei prinţese şi care în calitatea lui de susţinător al autorităţii

regale, era aproape tot atât de detestat ca şi domnul d'Epernon. Canolles, care simţea tot mai mult nevoia de a se distra, primi invitaţia cu recunoştinţă şi, la ora şase, se prezentă la avocatul general.

Ora poate părea ciudată vitejilor noştri de astăzi, dar două motive Îl făceau pe Canolles să răspundă aşa de devreme la invitaţia domnului avocat general: întâi pentru că pe vremea aceea prânzul se lua la amiază iar seratele începeau mult mai de timpuriu; în al doilea rând pentru că, fiind obligat să se înapoieze, cel mai târziu, la ora nouă şi jumătate la castelul „Trompette”, Canolles trebuia să sosească printre primii dacă voia să facă mai mult decât o simplă apariţie.

Intrând în salon, Canolles scoase un strigăt de bucurie; doamna Lavie nu era alta decât ineântătoarea brunetă căreia îi oferise, cu atâta eleganţă, apă sfinţită, chiar în dimineaţa aceea.

Canolles fu primit în salonul avocatului general, ca un regalist încercat. Abia fu prezentat că fu înconjurat de omagii care ar fi ameţit şi pe unul din cei şapte înţelepţi ai Greciei antice. Apărarea sa, din primul atac, fu comparată cu apărarea lui Horatius Cocles, iar infriiigerea cu căderea Troiei, prăbuşită prin viclenia lui Ulise.

— Dragă domnule de Canolles, îi spuse avocatul general, ştiu din sursă bine informată că s-a vorbit mult la curte de dumneavoastră şi că frumoasa dumneavoastră apărare v a acoperit de glorie. Regina a jurat că vă va schimba de îndată ce va putea s-o facă şi că în ziua în care veţi reintra în serviciul său, o veţi face cu gradul de comandant de regiment sau brigadier; acum, vreţi să fiţi schimbat?

— Pe legea mea, spuse el aruncând o privire ucigătoare spre doamna Lavie, vă jur că cea mai mare dorinţă a mea este ca regina să nu se grăbească: ar putea să mă schimbe pe o sumă de bani sau cu un bun militar. Nu vreau această cheltuială şi nu merit această onoare. Voi aştepta până ce

majestatea sa va lua Bordeaux, unde mă simt minunat; atunci mă va avea pe gratis.

Doamna Lavie surâse cu graţie.

— Drace! Vorbiţi fără căldură de eliberarea dumneavoastră.

— De ce m-aş înflăcăra? Spuse Canolles, credeţi că mi-ar fi plăcut să-mi reiau serviciul activ, ca să mă văd expus zilnic să fiu ucis de vreunul din prietenii mei?

— Dar aici, ce fel de viaţă duceţi? Continuă avocatul general, o viaţă nepotrivită cu un om de calitatea dumneavoastră, străin oricărui sfat, oricărei activităţi, obligat să-i vedeţi pe alţii servind cauza căreia îi aparţin, în timp ce dumneavoastră staţi cu braţele încrucişate, fără folos, ofensat, iată ce sunteţi; situaţia asta trebuie să vă stea pe suflet.

Privirea lui Canolles întâlni privirea doamnei Lavie.

— Oh, nu! Vă înşelaţi, nu mă plictisesc câtuşi de puţin. Dumneavoastră vă ocupaţi de politică, ceea ce este foarte plicticos; eu fac dragoste, ceea ce este foarte plăcut. Dumneavoastră sunteţi unul din servitorii reginei, ceilalţi servitorii prinţesei. Eu nu sunt legat exclusiv de o suverană, eu sunt sclavul tuturor femeilor.

Răspunsul acesta fu bine primit, iar stăpâna casei îşi exprimă părerea sa printr-un surâs.

În curând se organizară partide de joc, iar Canolles se angajă la o masă. Doamna Lavie intră pe jumătate în jocul lui în contra soţului său, care pierdu cinci sute de pistoli.

A doua zi, nu ştiu pentru ce, poporul se hotărî să se revolte. Un partizan al prinţilor, mai fanatic decât alţii, propuse să se spargă geamurile casei domnului Lavie. După ce geamurile fură sparte un altul propuse să i se dea foc casei. Se şi trimisese după tăciuni aprinşi, când sosi Canolles cu un detaşament din Navailles. Pe doamna Lavie o conduse într-un loc sigur, iar pe domnul Lavie îl smulse din mâinile unei duzini de furioşi care nemaiputând să-l ardă voiau, cel puţin, să-l spânzurc.

— Ei bine, domnule-om de acţiune, se adresă Canolles avocatului general îngălbenit de spaimă, ce părere aveţi, acum, despre lenevia mea? Nu fac eu mai bine că nu fac nimic?

Apoi se retrase în castelul „Trompette”, pentru că sosise ora de înapoiere. În cameră, găsi pe masă o scrisoare a cărei formă îi făcu să-i bată inima cu mai multă putere iar scrisul îl ameţi.

Era scrisul doamnei de Cambes.

Canolles deschise repede plicul şi citi: „Mâine pe la ora şase după amiază, veniţi singur, la biserica.

Carmelitelor şi intraţi în primul confesional, din stânga intrării. Veţi găsi uşa deschisă”.

— Ia te uită! Se gândi Canolles, iată o idee originală. Mai era şi un post-scriptum.

„Nu vă lăudaţi că mergeţi unde aţi fost ieri şi astăzi, nu uitaţi că Bordeaux nu este un oraş regalist, iar soarta pe care era să o aibă domnul avocat general, dacă n-aţi fi fost dumneavoastră, să vă dea de gândit”.

„Bun! Îşi spuse Canolles, e geloasă. Orice ar spune, bine am lacul că am fost şi ieri şi astăzi la domnul Lavie”.

XI.

Trebuie să spunem că de când sosise la Bordeaux, Canolles trecuse prin toate chinurile unei dragoste nefericite. O văzuse pe vicontesă răsfăţată, înconjurată, adulată fără să se fi putut arăta prea insistent faţă de ea şi a avut parte, drept singură consolare, de a prinde din mers câteva priviri sustrase de Claire atenţiei cu care o urmăreau bârfitorii. După scena din subterană, după cuvintele înflăcărate schimbate între vicontesă şi el în acea clipă supremă, actuala stare de fapt părea nu călduţă, ci de-a dreptul îngheţată. Totuşi, cum în adâncul acestei răceli Canolles simţea că era iubit cu adevărat şi cu intensitate, se hotărî să se poarte ca cel mai nefericit dintre amanţii fericiţi. În orice caz, lucrul era uşor. Datorită faptului că îşi dăduse cuvântul să nu întreţină corespondenţă în afară, o

alungase pe Nanon în colţişorul conştiinţei destinat remuşcărilor amoroase. Cum nu avea nici o veste din partea tinerei femei şi prin urmare, îşi cruţa neplăcerea pe care o provoacă întotdeauna frământarea, adică amintirea palpabilă a femeii înşelate, remuşcările lui nu erau prea greu de suportat.

Cu toate acestea, uneori, în clipa în care cel mai vesel surâs i se răsfăţa pe faţă, în momentul în care vocea lui izbucnea în cuvinte spirituale şi vesele, un nor îi trecea, deodată, peste frunte şi un oftat îi scăpa, dacă nu chiar din inimă, puţin de pe buze. Oftatul acesta era pentru Nanon: norul era pentru amintirea unui timp trecut care îşi arunca umbra asupra prezentului.

Doamna de Cambes observase aceste secunde de tristeţe; ochiul său sondase adâncurile inimii lui Canolles şi se gândi că nu-l putea lăsa pe Canolles abandonat lui însuşi. Între o dragoste veche, care nu se stinsese cu totul şi între o pasiune nouă care ar fi putut să se nască, surplusul acestei energii arzătoare, consumată altă dată de ocupaţiile militare şi de ocuparea unei înalte funcţii, s-ar fi putut întoarce acum împotriva dragostei curate pe care ea căuta să i-o inspire. De altfel ea nu căuta decât să câştige timp pentru ca amintirea atâtor aventuri trăite să se mai şteargă puţin, după ce ţinuse trează curiozitatea curtezanilor prinţesei. Poate că doamna de Cambes se înşela; poate că mărturisindu-şi tare dragostea ar fi reuşit ca lumea să se ocupe mai puţin de situaţia aceasta sau să se ocupe de ea mai puţin.

Dar ce! Care urmărea cu cea mai mâie atenţie şi reuşită evoluţia acestei pasiuni misterioase era Lenet. Un timp ochiul lui ager observase existenţa unei iubiri, dar fără să cunoască obiectul; este adevărat că nu ghicise situaţia precisă a acestui sentiment, ftacă era o dragoste solitară sau împărtăşită: numai doamnei de Cambes, uneori înfiorată şi nedecisă, câtcodată autoritară şi hotărâtă, dar aproape întotdeauna indiferentă la plăcerile din jurul ei, i să

părut cu adevărat atinsă inima; dintr-o dată interesul pe care îl manifestase pentru război se stinse, acum era gânditoare, surâzătoare fără motiv, plângând fără cauză, ca şi cum buzele şi ochii i-ar fi oglindit variaţiile gândului ei ascuns, elanurile contradictorii ale spiritului. Schimbarea aceasta se petrecuse de vreo şase sau şapte zile, de când Canolles fusese făcut prizonier. Aşadar, fără îndoială, Canolles era obiectul acestei dragoste.

De altfel, Lenet era oricând gata să favorizeze o dragoste care, într-o zi, ar fi putut da un viteaz apărător doamnei prinţese.

Domnul de La Rochefoucauld cunoştea, poate şi mai bine, inima doamnei de Cambes. Însă gesturile, ochii sau gura lui spuneau doar ceea ce li se permitea să spună, încât nimeni n-ar fi putut afirma că ar fi nutrit dragoste sau ură pentru doamna de Cambes. Canolles nici nu vorbea, nici nu se uita la el, nici nu-l băga în seamă de parcă nici n-ar fi existat. De altfel, fiind în război mai mult ca niciodată, poza în erou, pretenţie în care era secundat de un curaj fără pereche şi de o adevărată îndemânare militară, dând în fiecare zi tot mai multă importanţă poziţiei sale de locotenent al generalisimului. Dimpotrivă, domnul de Bouillon rece, misterios, calculat, servit admirabil, în politica pe care o ducea, de accesele sale de gută care picau câteodată atât de la moment încât erai îndemnat să le negi existenţa, negocia mereu, se ascundea cât mai mult cu putinţă, neputându-se obişnui să măsoare prăpastia care îl separa pe Mazarin de Richelieu şi temându-se mereu pentru capul său pe care era să-l piardă pe acelaşi eşafod cu Cinq-Mars, dar pe care nu-l răscumpărase decât cedând Sedanul, oraşul său, renunţând astfel, dacă nu în drept, cel puţin în fapt, la calitatea sa de prinţ suveran.

Cât priveşte oraşul Bordeaux, el era luat de torentul obiceiurilor galante care se revărsau din toate părţile asupra lui. Între două lupte, între doi morţi, între două ruine, bordelezii erau atât de puţin siguri că mai apucă a

doua zi, încât simţeau nevoia să îndulcească această existenţă nesigură care putea să nu dureze decât câteva secunde.

Lumea îşi aducea aminte de la Rochelle, devastată încă de Ludovic al XIII-lea şi de profunda admiraţie a Annei de Austria pentru această faptă de arme. De ce Bordeaux n-ar fi oferit şi el urei şi ambiţiei acestei prinţese o reeditare a situaţiei de la La Rochelle?

Lumea uita că cel care şi-ar fi depăşit măsura faţă de oameni şi lucruri şi-ar fi pierdut viaţa şi că Mazarin era doar umbra cardinalului Richelieu.

Aşa că toţi se lăsau în voia soartei şi ameţeala aceasta îl antrenase şi pe Canolles. Este adevărată că uneori se îndoia de toate şi în aceste momente de scepticism se îndoia de dragostea doamnei de Cambes cum se îndoia de toate pe lumea asta. În momentele acelea Nanon creştea în inima lui, mai delicată şi mai devotată, deşi nu era lângă el. În momentele acelea dacă Nanon i-ar fi apărut în faţă, inconstant cum era, ar fi căzut la picioarele ei.

În mijlocul acestor incoerenţe de judecată, pe care o pot înţelege numai inimile care s-au găsit vreodată între două iubiri, Canolles primi scrisoarea vicontesei. Este de la sine înţeles că orice altă idee îi dispăru pe loc. După ce citi scrisoarea, nu înţelegea că ar fi putut iubi pe altcineva decât pe doamna de Cambes şi după ce o feciti, crezu că nu iubise niciodată pe altcineva.

Canolles petrecu una din acele nopţi înfrigurate care ard şi odihnesc totodată, fericirea făcând contrapondere insomniei. Cu toate că toată noaptea abia închisese ochii, se sculă, de cum se făcuse ziuă.

Se ştie cum îşi petrec îndrăgostiţii orele dinainte de întâlnire: se uită la ceas, umblă fără rost încoace şi încolo, se lovesc piept în piept cu prietenii, fără să-i recunoască. Canolles făcu toate nebuniile care le impunea starea în care se găsea.

La ora fixată (intra pentru a douăzecea oară în biserică) se duse spre confesionalul indicat. Uşa era deschisă. Prin vitraliile întunecate, treceau razele soarelui de asfinţit; tot interiorul bisericii strălucea de această misterioasă lumină atât de dragă celor care se roagă şi celor care iubesc. Canolles şi-ar fi dat un an din viaţă ca să nu-şi piardă speranţa în momentul acela.

Se uită împrejur pentru a se convinge că biserica era pustie, scrută din ochi fiecare capelă, apoi când se convinse că nu-l văzuse nimeni, intră în confesional şi închise uşa.

XII.

Un moment mai târziu, îşi făcu apariţia Claire, înfăşurată într-o pelerină groasă; lăsă în pragul uşii pe Pompée, ca santinelă, apoi după ce se asigură, la rândul său, că nu era nici un pericol de a fi văzută, îngenunche pe unul din scaunele de rugăciune din confesional.

— În sfârşit, iată-vă, doamnă, în sfârşit vi s-a făcut milă de mine!

— Trebuia, pentru că altfel v-aţi fi pierdut, spuse Claire foarte tulburată, pentru că acolo, în tribunalul adevărului fusese obligată să spună o minciună nevinovată, dar, totuşi, o minciună.

— Aşadar, doamnă, spuse Canolles, numai datorită unui sentiment de milă datoresc binefacerea prezenţei dumneavoastră. Oh! Trebuie să recunoaşteţi că aş fi avut dreptul să mă aştept la mai mult decât atât din partea dumneavoastră.

Să vorbim serios, spuse Claire încercând fără folos să-şi întărească vocea emoţionată aşa cum se cuvine să se întâmple într-un loc sfânt: vă pierdeţi, o repet, dacă vă mai duceţi la domnul Lavie, duşmanul mărturisit al prinţesei. Ieri, doamna de Condé a aflat aceasta de la domnul de La Rochefoucauld care le ştie pe toate şi a spus cuvintele astea care m-au înfricoşat.

„Dacă trebuie să ne temem şi de complotul prizonierilor noştri, va trebui să aplicăm severitatea, acolo unde am

folosit indulgenţa; în situaţii grele, trebuie luate hotărâri viguroase; nu numai că suntem gata să le luăm, dar suntem şi decişi să le aplicăm”.

Vicontesă pronunţase aceste cuvinte cu o voce mai hotărâtă; i se păru că Dumnezeu ar fi scuzat acţiunea în favoarea pretextului. Era un fel de surdină pe care ea şi-o punea conştiinţei.

— Eu nu sunt cavalerul alteţei sale, doamnă, eu sunt al vostru, asta e tot: eu m-am predat dumneavoastră şi numai dumneavoastră, ştiţi în ce împrejurări şi cu ce condiţie.

— Nu credeam, spuse Claire, că erau condiţii stabilite.

— Poate nu din gură, dar din inimă. Ah! Doamnă, după ce mi-aţi spus, după fericirea pe care m-aţi lăsat să o întrezăresc, după speranţele pe care mi le-aţi dat!… Ah! Doamnă, fiţi sincer de acord că aţi fost foarte crudă.

— Prietene, spuse Claire, dumneata îmi reproşezi că m-am îngrijit de onoarea dumitale la fel ca de onoarea mea? Dacă nu înţelegi, trebuie s-o mărturisesc, căci ai fi ghicit-o cu siguranţă, nu bănuieşti că am suferit ca şi dumneata, mai mult chiar, că n-am avut puterea să suport această suferinţă? Ascultă-mă şi cuvintele mele care ies din adâncul inimii mele să pătrundă adânc în inima dumitale. Prietene, ţi-am mai spus, am suferit mai mult decât dumneata, căci mă obseda o teamă, o teamă pe care dumneata nu puteai să o ai, căci ştiai bine că nu te iubesc decât pe dumneata. Stând aici, regreţi oare după cea care nu este şi în visurile dumitale de viitor, îţi faci planuri care nu mă privesc pe mine?

— Doamnă, faceţi apel la sinceritatea mea şi am să vă vorbesc cu toată sinceritatea; da, când mă lăsaţi pradă gândurilor mele dureroase, când mă lăsaţi singur cu trecutul, când prin absenţa dumneavoastră mă condamnaţi să rătăcesc prin localuri împreună cu acei nerozi cu pene la pălărie care fac curte micilor burgheze; când evitaţi să mă priviţi în ochi sau mă faceţi să plătesc atât de scump un cuvânt, un gest, o privire pe care, poate, nu le merit, îmi

pare rău că n-am murit, luptându-mă; îmi reproşez că m-am predat, regret, am remuşcări.

— Remuşcări?

— Da, doamnă, remuşcări, căci tot atât de adevărat pe cât e faptul că Dumnezeu e acolo, sus, pe altar, vă spun, totuşi că vă iubesc. Există o femeie care plânge, care geme, care şi-ar da viaţa pentru mine, dar care trebuie să-şi spună, totuşi că sunt un laş sau un trădător.

— Oh! Domnule.

— Desigur, doamnă, nu m-a făcut ea tot ce sunt? Nu-i jurasem să o salvez?

— Dar, mi se pare că aţi salvat-o, nu?

— Da, de duşmanii care ar fi putut s-o chinuiască, dar nu din disperarea care i-ar sfâşia inima, dacă ar afla că m-am predat dumneavoastră.

Claire îşi plecă fruntea şi oftă.

— Ah! Nu mă iubeşti! Spuse ea.

Canolles oftă şi el.

— Nu vreau să vă tentez, domnule, nu vreau să vă fac să pierdeţi îi prietenă pe care eu n-aş putea s-o înlocuiesc. Cu toate acestea, ştiţi că şi eu vă iubesc şi că venisem să vă cer numai pentru mine dragostea dumneavoastră devotată. V-am spus: sunt liberă, iată mâna mea. V-o dau, căci nu am pe nimeni care să vă fie superior.

— Ah! Doamnă, strigă Canolles, mă ameţiţi, mă faceţi omul cel mai fericit din lume!

— Vai! Spuse ea, cu tristeţe, nu mă iubiţi, domnule.

— Vă iubesc, vă ador, numai că ce am suferit prin tăcerea şi rezerva dumneavoastră, nu se poate exprima prin cuvinte.

— Doamne, Dumnezeule! Dumneavoastră, bărbaţii, nu ghiciţi nimic? Răspunse Claire înălţându-şi ochii albaştri spre cer. N-aţi înţeles că nu voiam să vă fac să jucaţi un rol ridicol, că nu voiam să se poată crede că predarea cetăţii de pe insula Saint-Georges fusese un lucru aranjat între noi? Nu, nu voiam ca, schimbat de regină sau răscumpărat

pentru mine, să nu-mi aparţineţi decât mie. Dar, vai, n-aţi voit să mă aşteptaţi!

— Oh! Doamnă, acum voi aştepta. O oră ca aceasta, o promisiune a vocii dumneavoastră dulce care să-mi spună că mă iubiţi şi am să aştept ore, zile, ani…

— O mai iubiţi încă pe domnişoara de Lartigues! Spuse doamna de Cambes clătinând din cap.

— Dacă v-aş spune, doamnă, că n-am pentru ea o prietenie recunoscătoare, aş minţi; credeţi-mă, luaţi-mă cu acest sentiment. Vă dau toată dragostea pe care v-o pot da şi asta e mult.

— Vai! Spuse Claire, nu ştiu dacă ar trebui să primesc, pentru că daţi dovadă de o inimă generoasă, dar şi foarte iubitoare.

— Ascultaţi-mă, adăugă Canolles, aş muri ca să vă cruţ o lacrimă şi aş putea-o face să plângă, pe cea de care vorbiţi, fără pic de remuşcare. Sărmana femeie are mulţi duşmani iar cei care nu o cunosc o blestemă. Dumneavoastră n-aveţi decât prieteni; cei care nu vă cunosc, vă respectă, cei care vă cunosc, vă iubesc, judecaţi şi dumneavoastră diferenţa dintre cele două sentimente din care unul este comandat de conştiinţa mea iar celălalt de inima mea.

— Mulţumesc prietene. Însă e posibil să cedaţi unui imbold provocat de prezenţa mea de care aţi putea să regretaţi mai târziu. Reflectaţi la cuvintele mele. Vă dau timp să-mi răspundeţi, până mâine. Dacă vreţi să-i trasmiteţi ceva domnişoarei de Lartigues, dacă vreţi să vă duceţi la ea, sunteţi liber. Canollles, vă iau de mână şi vă conduc chiar eu dincolo de zidurile Bordeauxului.

— Doamnă, nu este nevoie să aştept până mâine, v-o spun cu inima înflăcărată, dar cu un cap foarte limpede. Vă iubesc! Nu vă iubesc decât pe dumneavoastră, nu vă voi iubi decât pe dumneavoastră!

— Ah! Mulţumesc, prietene, mulţumesc! Claire, deschizând grilajul şi trecându-şi mâna prin deschidere. Vă dau şi mâna şi inima.

Canolles prinse mâna şi o acoperi cu sărutări.

— Pompée îmi face semn că e timpul iă plec, spuse Claire. Desigur că o să se închidă biserica. Adio, prietene, s-au mai bine zis, la revedere. Mâine vei afla ce vreau să fac pentru dumneata, adică pentru noi doi. Mâine vei fi fericit, căci şi eu voi tî fericită.

Şi nemaiputându-şi stăpâni sentimentul care o atrăgea spre el, îi trase mâna lui spre ea şi-i sărută vârful degetelor apoi fugi, uşoară, lăsâadu-l pe Canolles fericit ca îngerii, a căror melodie cerească parcă îşi făcuse ecou în inima lui.

XIII.

Şi totuşi, aşa cum spusese Nanon, regele, regina, cardinalul şi domnul de La Meilleraye care porniseră spre oraşul rebel ca să-l pedepsească pentru că trecuse pe faţă de partea prinţilor: se apropiau încet, dar se apropiau.

Sosind la Libourne, regele primi o delegaţie din partea bor-delezilor care venea să-l asigure de respectul şi devotamentul lor; aşa cum se prezentau lucrurile, asigurarea aceasta era ciudată.

De aceea regina primi pe ambasadori de la înălţimea înălţimii ei austriace.

— Domnilor, o să ne continuăm drumul nostru prin Vayres; în curând vom putea să ne dăm seama noi înşine dacă respectul şi devotamentul dumneavoastiă sunt atât de sincere pe cum spuneţi.

La cuvântul Vayres, deputaţii, informaţi desigur, de nişte întâmplări necunoscute de regină, se priviră între ei cu un fel de nelinişte. Anna de Austria, căreia nimic nu-i scăpa, nu lăsă să se observe că a văzut această privire.

— Să mergem chiar acum la Vayres, spuse ea, fortăreaţa e bună, după câte ne-a asigurat domnul duce d'Epernon; vom instala colo pe rege.

Apoi întorcându-se spre căpitanul său şi spre persoanele din suită:

— Cine comandă la Vayres?

— Doamnă, se spune că este un guvernator nou, răspunse Guitaut.

— Un om sigur, cred? Spuse regina încruntându-se.

— Un om de-al domnului d'Epernon.

Fruntea reginei se lumină.

— Dacă este aşa să plecăm repede, spuse ea.

— Doamnă, interveni ducele de La Meilleraye, majestatea voastră va face cum va voi, dar eu cred că n-ar trebui să se meargă mai repede declt armata. O intrare războinică în Vayres ar face minuni; e bine ca Nupuşii regelui să cunoască forţele de care dispune majestatea sa: asta încurajează pe cei fideli şi-i disperează pe făţarnici.

— Cred că domnule de La Mailleraye are dreptate, spuse cardinalul de Mazarin.

— Şi eu zic că nu are, răspunse regina. Nu aveam de ce să ne temem înainte de Bordeaux, regele este puternic prin el însuşi şi prin irupele sale: casa militară care este cu el, va fi suficientă.

Domnul de La Meilleraye plecă fruntea în semn de supunere.

Regina chemă pe Guitaut, îi porunci să strângă gărzile, muşchetarii şi cavaleria. Regele încălecă şi trecu în fruntea lor. Nepoata lui Mazarin şi doamnele de onoare se urcară în caleaşcă.

Se plecă imediat spre Vayres. Armata venea în urmă şi pentru că avea de făcut doar zece leghe, ea trebuia să sosească la vreo trei, patru ore după rege şi să-şi aşeze tabăra pe malul sting al Dordonei.

Regele abia avea doisprezece ani, dar de pe acum un călăreţ incintă tor, care îşi mânuia calul cu graţie, având în toată persoana lui orgoliul acela al rasei care avea să-l facă mai târziu pe regele Spaniei atât de exigent în materie de etichetă. Crescut sub ochii reginei, dar persecutat de veşnicele gesturi de zgârcenie ale cardinalului, care îl lipsea de lucrurile cele mai necesare, aştepta cu mare nerăbdare ora majoratului, care trebuia să bată la 5

septembrie următor şi, prin anticipaţie, lăsa uneori să-i scape, printre capriciile sale de copil, vorbe de duh regale, care prevesteau ce avea să fie într-o zi. De aceea campania aceasta îi surâse. Era, într-un fel, o ieşire din viaţa obişnuită, o şcoală a conducerii, o încercare a regalităţii. Aşadar, el mergea mândru, când la uşa caleştii, salutând-o pe regină şi făcându-i ochi dulci domnişoarei de Frontenac de care se spunea că e îndrăgostit, când în fruntea casei sale militare, vorbind cu domnul de La Mailleraye şi bătrânul Guitaut, despre războaiele lui Ludovic al XIII-lea şi despre succesele domnului cardinal.

Tot vorbind, se înaintă în teren şi începuse să se zărească tunurile şi galeriile fortului din Vayres. Timpul era minunat, peisajul pitoresc, soarele îşi arunca razele sale oblice în apa fluviului; s-ar fi crezut că e o simplă plimbare încât şi zăpada părea că zâmbeşte binevoitoare. Regele călărea între domnul de La Meilleraye şi Guitaut privind spre fortăreaţa în care nu se observa nici o mişcare, deşi era mai mult ca sigur că santinelele care se zăreau, văzuseră şi semnalaseră această strălucită avangardă a armatei regale.

Caleaşca reginei se grăbi şi se aşeză în primul rând.

— Însă, spuse Mazarin, mă intrigă ceva, domnule mareşal.

— Ce anume, monseniore?

— Mi se pare că, de obicei, adevăraţii guvernatori ştiu ce se petrece în jurul fortăreţii lor şi când regele binevoieşte să se îndrepte spre fortăreaţa lor, sunt obligaţi să-i trimită o solie în întâmpinare.

— Ei, aş! Spuse regina izbucnind în râs puternic şi forţat, ceremonii! Haida de, e inutil, prefer fidelitatea.

Domnul de La Meilleraye îşi acoperi faţa cu batista ca să-şi ascundă, dacă nu o strâmbătură cel puţin intenţia de a o face.

— Adevărul este, însă, că nimeni nu se mişcă, spuse regele destul de nemulţumit de o asemenea ignorare a regulilor de etichetă din care avea să facă mai târziu baza grandorii sale.

— Sire, răspunse Anna de Austria, iată domnul de La Meilleraye şi Guitaut vă vor spune că prima datorie a unui guvernator, mai ales în teritoriu duşman, este teama de a fi luat prin surprindere şi de a sta tăcut şi ascuns în spatele zidurilor. Vedeţi drapelul vostru, drapelul lui Henric al IV-lea şi al lui Francis I-ul, că flutură pe citadelă.

Şi arătă cu mândrie această emblemă semnificativă care dovedea câtă dreptate avea raţionamentul speranţei sale.

Cortegiul îşi continuă drumul şi, deodată, întâlni o lucrare înaintată care părea ridicată doar de câteva zile.

— Ah! Ah! Spuse mareşalul, se pare că guvernatorul este cu adevărat un om de meserie. Avangarda aceasta este bine aleasă iar retranşamentul bine desenat.

Regina scoase capul pe fereastră iar regele se înălţă în scări.

Doar o santinelă se plimba sus pe meterez, încolo retranşamentul părea, tot atât de pustiu şi de mut ca şi citadela însăşi.

— Oricum, interveni Mazarin, deşi nu sunt soldat, deşi nu cunosc îndatoririle militare ale unui guvernator, mi se pare, totuşi ciudat modul acesta de comportare faţă de un rege.

— Să înaintăm, totuşi, spuse mareşalul. O să vedem mai bine.

Când mica trupă ajunse numai la o sută de paşi de retranşament, santinela, care până atunci umblase în sus şi în jos, se opri. Apoi, după un moment de cercetare, strigă:

— Stai! Cine-i?

— Regele! Răspunse domnul de La Meilleraye.

La acest cuvânt, Anna de Austria se aşteptase să vadă soldaţii alergând, ofiţerii apropiindu-se curtenitori, podurile mobile coborându-se, porţile deschizându-se şi săbiile scoase din teacă, strălucind în soare.

Dar nu se petrecu nimic din toate acestea.

Santinela îţi apropie piciorul drept de piciorul stâng, îndreptă muscheta spre cei sosiţi şi se mulţumi să spună cu voce puternică.

— Stai!

Regele păli de mânie, Anna de Austria îşi muşcă buzele până la sânge, Mazarin murmură o înjurătură italienească, puţin obişnuită în Franţa, dar de care el încă nu se dezobişnuise; domnul mareşal de La Meilleraye se uită la majestăţile lor, cu o privire care spunea multe.

— Îmi plac măsurile de prevedere luate în serviciul meu, spuse regina încercând să fie ea însăşi, căci cu toată stăpânirea de sine de pe faţa sa, începuse să fie îngrijorată până în adâncul sufletului.

— Îmi place respectul faţă de persoana mea, murmură tânărul rege, fixându-şi privirea întunecată asupra santinelii nepăsătoare.

XIV.

Totuşi strigătul: Regele! Regele! Pronunţat de santinelă mai mult ca o înştiinţare decât o dovadă de respect, fu repetat de încă două, trei voci şi ajunse până la corpul de gardă. Atunci, sus pe meterez, Iu văzut un bărbat şi toată garnizoana rânduită în spate.

Omul acela ridică în aer bastonul de comandant; îndată tobele bătură pentru onor, soldaţii din fort prezentară arma şi o lovitură de tun răsună gravă şi solemnă.

— Aţi văzut? Spuse regina, vedeţi cum se pregătesc să ne aducă omagii: mai bine mai târziu decât niciodată. Să trecem.

— Iertaţi-mă, doamnă, replică mareşalul de La Meilleraye, mie nu mi se pare nici pe departe că vor deschide porţile şi dacă nu sunt deschise, nu putem trece.

— Au uitat să o facă din cauza uimirii sau din cauza entuziasmului care i-a cuprins când au auzit de această augustă vizită pe care nu se aşteptau să o primească, încercă să spună un curtezan.

— Nu uitaţi, asta, domnule, răspunse mareşalul.

Apoi se întoarse spre rege şi regină.

— Majestăţile lor îmi permit să le dau un sfat? Întrebă el.

— Ce sfat, maeşale?

— Majestăţile lor ar trebui să se retragă la cinci sute de paşi de aici, împreună cu Guitaut şi cu garda personală, în timp ce eu cu muşchetarii şi cu cavaleria voi merge să fac o recunoaştere asupra fortăreţei.

Regina nu răspunse decât printr-un cuvânt:

— Înainte! O să vedem noi dacă vor îndrăzni să ne refuze trecerea.

Tânărul rege dădu pinteni calului şi se trezi cu douăzeci de paşi mai înainte.

Mareşalul şi Guitaut se aruncară după el şi-l ajunseră.

— Nu se trece! Spuse santinela care nu-şi părăsea poziţia ei duşmănoasă.

— E regele! Strigară pajii.

— Înapoi! Strigă din nou santinela cu un gest ameninţător.

În acelaşi timp se zăriră sus, pe parapet, pălăriile şi muschetele soldaţilor care ocupau primul retranşament.

Un murmur lung întâmpină aceste cuvinte şi această apariţie. Domnul de La Meilleraye prinse calul regelui de zăbală şi-l întoarse, poruncind în acelaşi timp vizitiului reginei să se îndepărteze. Cele două majestăţi insultate se retraseră la o distanţă cam de o mie de paşi de la primele retranşamente, în timp ce suita lor se împrăştia asemeni unui stol de păsări ia tocul de puşcă al vânătorului.

Atunci mareşalul de La Meilleraye, stăpân pe poziţie, lăsă cincizeci de oameni pentru paza regelui şi a reginei, strânse restul trupei şi reveni cu ea spre retranşament.

Când se găseau cam la o sută de paşi de şanţ, santinela care îşi reluase mersul ei lent şi măsurat se opri din nou.

— Guitaut chemaţi un trompet, puneţi-vă o batistă în vârful săbiei şi duceţi-vă să-l somaţi pe impertinentul acesta de guvernator să se predea.

Guitaut se supuse, arboră semnele paşnice care, în toate ţările din lume, ocrotesc pe crainici şi înaintă spre retranşament.

— Stai! Cine-i strigă santinela.

— Parlamentari, răspunse Guitaut, agitându-şi sabia şi cârpa care o împodobea.

— Lasă-i să vină, spuse acelaşi om care mai fusese văzut apărând pe parapetul retranşamentului şi care, cu siguranţă, că ajunsese acolo pe un drum acoperit.

Poarta se deschise, un pod se coborî.

— Ce doriţi? Întrebă un ofiţer care îi aştepta în uşă.

— Să vorbim cu guvernatorul, răspunse Guitaut.

— Iată-mă! Spuse omul care mai apăruse de două ori, o dată pe nu-lerezill fortificaţiei şi o dată pe parapetul retranşamentului.

Guitaut observă că omul era foarte palid, dar calm şi politicos.

— Dumneavoastră sunteţi guvernatorul din vayres? Întrebă Guitaut.

— Da, domnule.

— Şi refuzaţi să deschideţi poarta fortăreţei dumneavoastră majestăţii sale regelui şi reginei regente?

— Am această durere.

— Ce pretindeţi?

— Eliberarea domnilor prinţi, a căror captivitate ruinează şi întristează ţara.

— Majestatea sa nu discută cu supuşii săi.

— Din păcate! Ştim asta, domnule, de aceea suntem gata să murim, ştiind că murim pentru serviciul majestăţii sale, cu toate că în aparenţă dăm impresia că ne războim cu că.

— Bine, asta am vrut să ştim, spuse Guitaut.

Şi după ce salută destul de arogant pe guvernator care îi răspunse cu un salut plin de curtenie, se retrase.

Nimic nu se mişcă pe bastion.

Guitaut se prezentă la mareşal şi-i dădu raportul asupra misiunii pe care o primise.

— Cincizeci de oameni să se ducă în galop în satul de colo şi să aducă imediat toate scările pe care le pot găsi, spuse mareşalul arătând cu mâna spre satul Isson.

Cincizeci de oameni porniră în galop şi cum satul nu era prea departe, ajunseră foarte repede.

— Acum, domnilor, spuse mareşalul, descălecaţi, jumătate din dumneavoastră, înarmaţi cu muschete, va susţine asaltul, iar restul va urca pentru escaladare.

Comunicarea fu primită cu strigăte de bucurie. Garda, muşchetarii şi cavaleria descălecară în grabă şi-şi încărcară armele.

În timpul acesta, cei cincizeci de soldaţi, care cotrobăiseră prin sat, se întorceau aducând cu ei vreo douăzeci de scări.

În bastion totul continua să fie calm, santinela se plimba în lung şi în lat, iar vârfurile muschetelor şi ale pălăriilor continua să se vadă depăşind marginea parapetului.

Casa militară a regelui se puse în mişcare, comandată de mareşal în persoană; ea se compunea din vreo patru sute de oameni, din care, lumătate, aşa cum ordonase mareşalul, se pregătea să pornească la asalt, iar cealaltă jumătate să susţină escaladarea.

Regele, regina şi curtea urmăreau din depărtare, cu îngrijorare, mişcările micii trupe. Regina însăşi părea că-şi pierduse siguranţa ei de până atunci; pentru a putea vedea mai bine, întorsese trăsura aşa că aceasta îndrepta spre fortificaţii, una din laturi.

Asaltatorii abia făcură douăzeci de paşi, că santinela se apropie de marginea parapetului şi strigă cu o voce puternică:

— Stai! Cine-i?

— Nu-i răspundeţi, spuse domnul de La Meilleraye, şi mergeţi înainte.

— Stai! Cine-i? A doua oară santinela încărcându-şi arma.

— Stai! Cine-i? Repetă a treia oară.

Şi puse arma la ochi.

— Foc asupra caraghiosului acesta! Spuse domnul de La Meilleraye.

În acelaşi moment o ploaie de lovituri de muschetă porni din rândurile regaliştilor: santinela lovită, se clătină, scăpă

muscheta din mână şi se prăbuşi în şanţ, strigând:

— La arme!

O singură lovitură de tun răspunse începutului ostilităţilor. Ghiuleaua porni şuierând peste primul rând, căzu între al doilea şi al treilea, răsturnă patru soldaţi şi ricoşând, sfârtecă unul din caii de la trăsura reginei.

Un strigăt de groază porni din grupul care păzea pe majestăţile lor. Regele târât cu forţa, se trase înapoi; Anna de Austria fu gata să leşine de furie, iar Mazarin de frică. Fură tăiate hamurile calului ucis şi ale cailor vii care cuprinşi de spaimă, ameninţau să sfărâme trăsura. Opt sau zece soldaţi din gardă se înhămară la trăsură şi o traseră până dincolo de bătaia tunului.

În acest timp, guvernatorul dezvăluie o baterie cu şase tunuri.

Când domnul de La Meilleraye văzu această baterie care în câteva secunde ameninţa să decimeze cele trei companii ale sale, consideră că era inutil să împingă atacul mai departe şi ordonă retragerea.

În momentul în care trupa regelui făcu primul pas în retragere, dispoziţiile ostile ale cetăţii dispărură.

Mareşalul se apropie de regină, invitând-o să-şi aleagă un punct prin împrejurimi pentru a-şi fixa cartierul general. Regina observă atunci pe malul celălalt al Dordonei, o căsuţă izolată pierdută printre copaci, care semăna cu un mic castel.

— Vedeţi cui aparţine această casă şi cereţi-i ospitalitatea pentru mine, se adresă ea lui Guitaut.

Guitaut porni imediat, traversă fluviul în bacul podarului din Isson şi se întoarse spunând că clădirea era nelocuită, cu excepţia unui soi de intendent care-l informase că aceea era proprietatea domnului d'Epernon şi că era, bineînţeles, la dispoziţia majestăţii sale.

— Atunci să mergem, spuse regina; dar unde este regele?

Fu chemat micul Ludovic al XIV-lea, care se retrăsese mai la o pârte; se întoarse şi deşi încercase să-şi ascundă

lacrimile, se văzu că plânsese.

— Ce aveţi, sire? Întrebă regina.

— Oh! Nimic, doamnă, răspunse copilul, sper să ajung rege într-o zi şi atunci… Nenorocire acelor care mă vor fi ofensat!

— Cum se numeşte guvernatorul? Întrebă regina.

Nimeni nu putu să-i răspundă, pentru că nimeni nu ştia.

Fu întrebat atunci podarul, care răspunse că se numea Richon.

— Bine, spuse regina, am să-mi amintesc numele acesta.

— Şi eu, spuse tânărul rege.

XV.

Vreo sută de oameni din casa militară a regelui trecură Dordona împreună cu majestăţile lor, restul rămase pe lângă domnul de La Meilleraye care, hotărât să asedieze Vayres, aştepta grosul armatei.

Abia fusese instalată regina în casa aceea mică pe care, datorită luxului lui Nanon, majestatea sa o găsise mult mai de locuit decât sperase, că Guitaut se prezentă la ea pentru a-i spune că un căpitan, care pretindea că are o problemă importantă de discutat, îi solicită onoarea unei audienţe.

— Cine este căpitanul acesta? Întreabă regina.

— Căpitanul Cauvignac, doamnă.

— Face parte din armata mea?

— Nu cred.

— Informaţi-vă şi dacă nu face parte din armata mea spuneţi-i că nu-l pot primi.

— Cer iertare majestăţii voastre că nu sunt de aceeaşi părere cu ea, asupra acestui punct, spuse Mazarin, dar mi se pare că ar trebui primit tocmai pentru că nu face parte din armata sa.

Pentru că dacă ar fi din armata majestăţii voastre şi cere o audienţă reginei, nu poate fi decât un supus credincios, în timp ce, dimpotrivă, dacă aparţine armatei duşmane, poate fi un trădător. Or în momentele acestea, doamnă, trădătorii nu sunt de dispreţuit, întrucât ar putea fi toarte folositori.

— Atunci, introduceţi-l, spuse regina, dacă aceasta este părerea domnului cardinal.

Căpitanul fu introdus imediat şi se prezentă cu o dezinvoltură şi o amabilitate care o uimiră pe regină, obişnuită să producă asupra celor are o înconjurau o impresie contrară.

Ea îl măsură pe Cauvignac din cap până în picioare, dar acesta suportă de minune privirea regală.

— Cine sunteţi dumneavoastră, domnule? Întrebă regina.

— Căpitanul Cauvignac, răspunse noul venit.

— În serviciul cui sunteţi?

— În serviciul majestăţii voastre, dacă binevoieşte.

— Dacă vreau? Fără îndoială. De altfel mai există şi un alt serviciu în regat? Suntem două regine în Franţa?

— Desigur că nu, doamnă, nu există în Franţa decât o regină, aceea la picioarele căreia am fericirea să depun, în acest moment, omagiul meu prea supus, însă sunt două păreri, cel puţin după câte mi s-a părut adineaori.

— Ce vreţi să spuneţi? Întrebă regina încruntându-se.

— Vreau să spun, doamnă, că mă plimbam prin împrejurimi şi că mă găseam pe un mic deal care domină întreaga regiune, de unde admiram peisajul care, aşa cum a putut observa şi majestatea voastră, este încântător, când mi s-a părut că domnul Richon nu o primise cu tot respectul care i se datora; aceasta mi-a confirmat un lucru de care de altfel mă îndoiam, anume că în Franţa există două opinii: opinia regală şi o altă opinie şi că domnul Richon aparţinea acestei alte opinii.

Figura Annei de Austria se întunecă.

— Aţi crezut că aţi văzut aşa ceva? Întrebă ea.

— Da, doamnă, răspunse Cauvignac cu un ton de perfectă naivitate. Mi s-a părut chiar că am văzut un tun încărcat descărcându-se din cetate şi că ghiuleaua a tulburat caleaşca majestăţii voastre.

— Destul… Nu mi-aţi cerut audienţă, domnule, ca să-mi împărtăşiţi observaţiile dumneavoastră idioate.

„Ah! Eşti nepoliticoasă, îşi spuse în sine Cauvignac, şi ai să mi-o plăteşti scump”.

— Nu, doamnă, v-am solicitat audienţa pentru a vă spune că sunteţi o mare regină şi că admiraţia mea pentru dumneavoastră este fără pereche.

— Ah! Chiar aşa? Spuse regina rece.

— Ca urmare a acestei mărimi şi a acestei admiraţii, care este o consecinţă firească, m-am hotărât să-mi închin serviciile majestăţii voastre.

— Mulţumesc, spuse regina cu ironie; apoi întorcându-se spre căpitanul comandantul gărzii sale:

— Guitaut, să fie izgonit vorbăreţul acesta.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse Cauvignac, plec eu, fără să fiu izgonit, dar dacă plec, nu veţi avea Vayres.

Şi Cauvignac, salutând pe majestatea sa cu o graţie fermecătoare, făcu stânga-mprejur.

— Doamnă, spuse încet Mazarin, cred că greşiţi dacă-l concediaţi pe omul acesta.

— Ia staţi, reveniţi, spuse regina, şi vorbiţi; la urma urmei, sunteţi ciudat şi-mi păreţi amuzant.

— Majestatea voastră este prea bună, răspunse Cauvignac, înclinându-se.

— Ce spuneţi de intrarea în Vayres?

— Spuneam, doamnă, că dacă majestatea voastră îşi păstrează intenţia de a intra în Vayres, aşa cum mi s-a părut că se manifestase astăzi de dimineaţă, îmi voi face datoria de a o introduce.

— Cum asta?

— Am o sută cincizeci de oameni ai mei în Vayres.

— Ai dumneavoastră?

— Da, ai mei.

— Ei, şi?

— Cedez majestăţii voastre aceşti oameni.

— Şi apoi?

— Apoi?

— Da.

— Apoi, mi se pare, ce dracu, că cu o sută de portari majestăţii voastre poate să i se deschidă o poartă.

Regina surâse.

— Are haz, caraghiosul acesta! Şopti ea.

Cauvignac ghici, fără îndoială, complimentul, căci se înclină a doua oară.

— Cât cereţi, domnule? Întrebă ea.

— Oh! Doamne, doamnă, cinci sute de livre de portar; atât le dam şi eu.

— Le veţi avea.

— Dar mie?

— Ah! Cereţi şi dumneavoastră ceva?

— Aş fi fericit dacă aş obţine un grad de la generozitatea majestăţii voastre.

— Şi ce grad cereţi?

— Aş vrea să fiu guvernator al fortăreţii Branne. Mi-am dorit întotdeauna să fiu guvernator.

— Se acordă.

— În cazul acesta, în afară de o mică formalitate, afacerea este încheiată.

— Ce formalitate?

— Ar vrea majestatea voastră să semneze hârtia aceasta pe care am pregătit-o dinainte, în speranţa că serviciile mele ar fi fost acceptate de generoasa mea suverană.

— Ce hârtie este asta?

— Citiţi, doamnă.

Apoi, rotunjindu-şi graţios braţul şi plecându-şi genunchiul cu aerul cel mai respectuos, Cauvignac întinse hârtia reginei.

Regina citi: „În ziua în care voi intra în Vayres, fără luptă, voi plăti domnului căpitan Cauvignac suma de şaptezeci şi cinci de mii de livre şi-l voi face guvernator în Branne”.

— Aşadar, spuse regina stăpânindu-şi furia, căpitanul Cauvignac n-are destulă încredere în cuvântul regal şi mai vrea şi un act?

— Un act mi se pare tot ce e mai potrivit, doamnă, în afacerile importante, răspunse Cauvignac, înclinându-se: un vechi proverb spune: verba volant, cuvintele zboară şi eu, să mă ierte majestatea voastră, am fost furat.

— Insolent! Strigă regina, de data asta, ieşi!

— Ies, majestate, răspunse Cauvignac, dar nu veţi avea Vayres.

Şi de data aceasta căpitanul, repetă vechea manevră care îi reuşise, făcu stânga-mprejur, şi se îndreptă spre uşă. Însă Anna de Austria, mai iritată acum decât prima dată, nu-l mai rechemă.

Cauvignac ieşi.

— Arestaţi-l pe omul acesta, spuse regina.

Guitaut făcu o mişcare ca să se supună.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse Mazarin, dar cred că majestatea voastră ar putea să greşească lăsându-se antrenată de o primă mişcare de mânie.

— De ce? Întrebă regina.

— Pentru că mă tem să nu aveţi nevoie de acest om mai târziu şi atunci, dacă majestatea voastră îl indispune într-un fel oarecare, să nu fie nevoită să-i plătească dublu.

— Bine, spuse regina, să fie plătit cât trebuie, dar până atunci să nu fie pierdut din vedere.

— Ah! E foarte bine şi eu sunt primul care aplaud această măsură de prevedere.

— Guitaut, vezi ce e cu el, spuse regina.

Guitaut ieşi şi se înapoie după o jumătate de oră.

— Ei, ce face? Întrebă Anna de Austria.

— Oh! Majestatea voastră poate să fie complet liniştită, răspunse Guitaut, omul dumneavoastră nici nu se gândeşte să se depărteze. M-am informat, locuieşte la vreo trei sute de paşi de aici, la un hangiu pe nume Biscarros.

— Şi, acolo s-a dus?

— Nu, doamnă, s-a urcat pe un deal şi priveşte, de acolo, la pregătirile pe care le face domnul de La Meilleraye ca să

forţeze M retranşamentul. Pare că spectacolul acesta îl interesează foarte mult.

— Dar restul armatei?

— Soseşte, doamnă, şi pe măsură ce soseşte se aşează în formaţie de luptă.

— Aşadar, mareşalul va ataca imediat?

— Eu cred, doamnă, că ar fi mai bine ca, înainte de a risca un atac, să se lase trupelor o noapte de odihnă.

— O noapte de odihnă! Strigă Anna de Austria, armata regală să stea o noapte şi o zi în faţa unei astfel de cocioabe? Imposibil, Guitaut, spuneţi-i mareşalului să atace imediat. Regele vrea să doarmă în noaptea asta în Vayres.

— Dar, doamnă, mi se pare că precauţiunea aceasta luată de mareşal…, murmură Mazarin.

— Mie mi se pare, spuse Anna de Austria, că atunci când autoritatea regală a fost insultată, nu poate fi răzbunată atât de repede pe cât se cuvine. Du-te Guitaut şi spune-i domnului de La Meilleraye că regina îl urmăreşte.

Şi concediindu-l pe Guitaut cu un gest majestuos, regina îl luă pe rege de mână, ieşi, la rândul său, fără să se îngrijească dacă era urmată sau nu şi urcă scara care ducea la terasa de sus.

Terasa aceasta, executată cu mult gust, domina împrejurimile.

Regina aruncă o privire grăbită asupra peisajului. În spatele ei, la vreo două sute de paşi trecea drumul spre Libourne, pe care strălucea, albă, casa prietenului nostru Biscarros. La picioarele sale curgea Gironda, calmă, rapidă şi măreaţă, în dreapta se înălţa fortul Vayres, tăcut ca o ruină; în jurul fortului se întindeau retranşamentele circulare, de curând ridicate. Câteva santinele se plimbau pe galerie, cinci guri de tun îşi treceau gâturile de bronz şi gurile căscate prin ambrazurile zidului: în stingă domnul de La Meilleraye făcea pregătirile pentru a-şi aşeza tabăra. Aşa cum spusese Guitaut, toată armata sosise şi era acum strânsă în jurul lui.

De pe un dâmb, un om, în picioare, urmărea atent toate mişcările asediatorilor şi ale asediaţilor; omul acesta era Cauvignac.

Guitaut traversă fluviul pe lacul podarului din Isson.

Regina sta pe terasă, dreaptă, nemişcată, încruntată, ţinându-l de mână pe Ludovic al XlV-lea, care privea spectacolul din faţa lui cu o oarecare curiozitate şi care din când în când îi spunea mamei sale:

— Doamnă, daţi-mi, totuşi, voie să încalec calul meu de luptă şi lăsaţi-mă, vă rog, ca împreună cu domnul de La Meilleraye, să-i pedepsească pe aceşti obraznici.

Lângă regină era Mazarin a cărui faţă fină şi ironică luase, pentru un moment, înfăţişarea serioasă pe care nu o avea decât în ocazii importante, iar în spatele reginei şi a ministrului se aflau doamnele de onoare care, imitând tăcerea Annei de Austria, abţa îndrăzneau să schimbe între ele cuvinte grăbite şi abia şoptite.

La o primă vedere, totul părea calm şi liniştit, dar se vedea repede că, în realitate, era liniştea unei bombe, pe care o seânteie o transformă în furtună şi în obiect de distrugere.

Mai ales pe Guitaut îl urmăreau toate privirile pentru că de el depindea explozia aşteptată cu sentimente diferite.

Şi de partea armatei aşteptarea era grea căci abia atinsese mesagerul malul sting al Dordonei şi fu recunoscut, că toate privirile se îndreptară spre el. Când îl zări domnul de La Meilleraye părăsi grupul de ofiţeri, în mijlocul cărora se afla, şi veni înaintea lui.

Guitaut şi mareşalul vorbiră câteva clipe împreună. Cu toate că fluviul era destul de lat în locul acela, şi deşi distanţa care separa grupul regal de cei doi ofiţeri era mare, ea nu era totuşi atât de mare ca să nu se fi putut observa uimirea care se zugrăvise pe faţa mareşalului. Era evident că ordinul pe care îl primise i se părea inoportun. De aceea ridică o privire plină de îndoială spre grupul în mijlocul căruia se distingea regina. Dar Anna de Austria care înţelese gândul mareşalului, făcu în acelaşi timp cu

mâna şi cu capul un gest atât de hotărât, încât mareşalul care cunoştea de multă vreme autoritara lui suverană, coborî capul în semn, dacă nu de învoire, cel puţin de supunere.

În acelaşi moment, la un ordin al mareşalului, vreo trei, patru căpitani, care făceau pe lângă el serviciul pe care astăzi îl fac aghiotanţii, se aruncară în şa îndreptându-se în galop în direcţii diferite.

Pretutindeni, pe unde treceau, activitatea din campament se întrerupea imediat şi în răpăit de tobe şi sunet de trompete, soldaţii aruncau fiecare ce aveau în mână, unul paiele, altul ciocanul cu care înfigea stâlpii corturilor şi alergau la armele aşezate în piramidă, grenadierii la puşti, infanteriştii la suliţe, artileriştii la armamentul lor. Se produse astfel o mişcare confuză, cauzată de încrucişarea între toţi aceşti oameni alergând în toate părţile, apoi încetul cu încetul, căsuţele acestei imense table de şah se lămuriră, ordinea urmă agitaţiei, fiecare se regăsi sub drapelul său: grenadierii în centru, casa militară a regelui în aripa dreaptă, artileria în aripa stingă. Trompetele şi tobele încetară.

O singură tobă răspunse din spatele retranşamentelor, apoi încetă şi ea. O tăcere sinistră se aşternu peste câmpie.

Atunci se auzi un ordin clar, precis, hotărât. De la distanţa la care se găsea, regina nu putea desluşi cuvintele, dar văzu chiar în aceeaşi clipă trupele încolonându-se. Ea îşi scoase batista şi o agită în aer în timp ce tânărul rege striga cu înflăcărare şi bătea cu piciorul în pământ: Înainte! Înainte!

Armata răspunse într-un singur strigăt: Trăiască regele! Apoi irtileria porni în galop, se instală pe un mic dâmb, iar în urma ei coloanele armatei se puseră în mişcare în răpăitul tobelor pentru atac.

Nu era un asediu în toată regula, era o simplă escaladă. Retranşamentele pe care Richon le ridicase în grabă erau nişte parapete din pământ, aşa că nu era vorba să se deschidă o tranşee ci să se dea un asalt. Totuşi, abilul

comandant din Vayres luase toate măsurile de prevedere şi se văzu că profitase, cu o pricepere puţin obişnuită, de toate resursele pe care i le oferea terenul.

Fără îndoială Richon îşi impusese legea de a nu trage el cel dinţii, aşa că şi de data asta aşteptă provocarea trupelor regale; însă se văzu şi acum, ca şi la primul atac, coborându-se acel teribil rând de muschete al cărui foc făcuse atâtea ravagii în rândul casei militare a regelui.

În acelaşi timp, cele şase tunuri ale armatei regale aşezate în baferie trăsniră şi parapete şi palisade fură aruncate în aer.

Răspunsul nu se lăsă aşteptat, artileria din retranşament tună la rândul ei, săpând goluri mari în rândurile armatei regale, însă la ordinul şefilor aceste goluri însângerate dispărură; buzele rănii, un moment deschise, se închiseră iar, coloana principală, un moment zguduită, îşi reluă marşul.

Atunci, în timp ce tunurile se încărcau, fu rândul muschetelor să trăsnească.

Cinci minute mai târziu, cele două armate potrivnice îşi răspândeau în acelaşi moment, ca două furtuni ce luptau împreună, ca două trăsnete ce bubuiau în acelaşi timp.

Apoi, după ce se instaură calmul, după ce nici o adiere nu mai agită aerul, după ce fumul se strânse deasupra câmpului de luptă, repede de tot asediatorii şi asediaţii dispărură într-un nor pe care, din când în când, îl sfâşia un zgomotos fulger de foc pornit din tunurile artileriei.

Din când în când, din acest nor se vedeau, ieşind în urma armatei regale, oameni care se târau cu greutate şi căzeau apoi la diferite distanţe lăsând în urma lor o dâră de sânge.

Curând numărul răniţilor crescu, iar zgomotul tunurilor şi muschetelor continuă. Artileria regală nu mai trăgea însă decât la întâmplare şi cu ezitări, pentru că în mijlocul acestui fum des nu mai putea deosebi pe prieteni de duşmani.

În schimb loviturile artileriei cetăţii, neavând în faţa ei decât duşmgni, erau mai teribile şi mai grăbite ca niciodată.

În sfârşit artileria regală încetă complet tirul: era evident că se lua cetatea cu asalt şi că se dădeau lupte corp la corp.

Spectatorii avură un moment de îngrijorare, când fumul, încetând să mai fie alimentat de focul tunurilor şi al muschetelor începuse să se înalţe încet. Armata regală fu văzută atunci respinsă în dezordine, lăsând la picioarele zidurilor mormane de răniţi. Un fel de breşe fusese practicată; câteva palisade fuseseră smulse lăsând să se vadă o deschidere, dar deschiderea aceasta era înţesată cu oameni, suliţe şi muschete iar în mijlocul lor, plin de sânge, dar calm şi rece de parcă ar fi asistat ca spectator la tragedia în care jucase un rol atât de îngrozitor, se afla Richon, ţinând în mână un topor năclăit de sânge.

Parcă o vrajă îl protejase pe acest om, mereu în mijlocul focului, mereu în primele rânduri. Nici un glonţ nu-l atinsese, nici o suliţă nu-l ajunsese; era tot atât de invulnerabil pe cât era de impasibil.

De trei ori la rând, mareşalul de La Mailleraye conduse personal trupele regale la asalt: de trei ori trupele regale fură respinse sub ochii regelui şi ai reginei.

Lacrimi curgeau în tăcere pe obrajii palizi ai regelui. Anna de Austria îşi frângea pumnii şi murmura: „Oh! Omul acesta, omul acesta! Daca o să-mi cadă odată în mână, am să dau cu el un exemplu îngrozitor”.

Din fericire noaptea căzu repede şi întunecoasă; era un fel de văl care se întinse peste roşeaţa regală. Mareşalul de La Meilleraye ordonă să se sune retragerea.

Cauvignac îşi părăsi postul, coborî de pe dâmbul unde stătuse până atunci şi, cu mâinile băgate în buzunarele pantalonilor, se îndreptă spre casa jupânului Biscarros.

— Doamnă, spuse Mazarin arătându-l pe Cauvignac, iată un om care pentru puţin aer, ar fi scutit tot sângele care s-a vărsat.

— Aş! Spuse regina, domnule cardinal acesta este un sfat pe care mi-l dă un om econom ca dumneavoastră?

— Este adevărat, doamnă, spuse cardinalul, cunosc preţul aurului, dar cunosc şi preţul sângelui şi din acest moment sângele este pentru noi mai scump decât aurul.

— Fiţi liniştit, răspunse regina, sângele vărsat va fi răzbunat. Comminges, adăugă ea adresându-se locotenentului de gardă, căutaţi-l pe domnul de La Meilleraye şi aduceţi-mi-l.

— Iar dumneata, Bernouin, se adresă cardinalul valetului său, arătându-l pe Cauvignac care era la câţiva paşi de hanul „Viţelul de aur”, îl vezi pe omul acela?

— Da, monseniore.

— Ei bine! Caută-l din partea mea şi adu-l la noapte, pe ascuns, în camera mea.

A doua zi după întâlnirea cu Canolles în biserica Carmelitelor, doamna de Cambes se duse la prinţesă cu intenţia de a aduce la îndeplinire promisiunea pe care i-o făcuse baronului.

Tot oraşul fremăta: se anunţase sosirea regelui în faţa fortăreţei Vayres şi odată cu aceasta, admirabila apărare a lui Richon care cu cinci sute de oameni, respinsese de două ori armata regală, alcătuită din douăsprezece mii de oameni. Doamna prinţesă a fost printre cei dinţii care au aflat această veste şi în elanul bucuriei, strigase bătând din palme:

— De ce n-am o sută de căpitani ca viteazul meu Richon?

Doamna de Cambes se asocie admiraţiei generale, de două ori fericită, întâi pentru că putea aplauda cu putere, purtarea unui om pe care îl preţuia şi în al doilea rând, pentru că găsise astfel ocazia să-şi plaseze într-un moment potrivit o cerere pe care ar fi compromis-o anunţarea unei înfrângeri, pe când, acum, succesul cererii era aproape asigurat după anunţarea victoriei.

Însă cu toată bucuria care o stăpânea pe prinţesă, aceasta avea, totuşi, alte preocupări mult mai importante pentru ca

Claire să îndrăznească să-i facă cererea. Era vorba să i se trimită lui Richon un ajutor în oameni, de care era de la sine înţeles că avea nevoie, mai ales ţinând seama de faptul că în curând armata regală urma să facă joncţiune cu armata domnului d'Epernon. Ajutorul se organiză în consiliu. Claire văzând că problemele politice aveau întâietate faţă de problemele de inimă, intră în personajul de consilier de stat, iar de Canolles nu aduse vorba în ziua aceea.

Un cuvânt bine gândit, scurt, dar tandru, îl anunţă pe dragul prizonier despre cauza acestei întârzieri. Această nouă amânare îi fu mai puţin dureroasă decât s-ar fi putut crede: există în aşteptarea unui eveniment fericit, aproape tot atâtea senzaţii plăcute ca în evenimentul însuşi. Canolles avea în inima lui prea multe gingăşii de îndrăgostit pentru a nu se complace în ceea ce numea el anticamera fericirii. Claire îi cerea să aştepte cu răbdare şi el aşteptă aproape cu bucurie.

A doua zi ajutorul fusese organizat: la ora unsprezece de dimineaţă el porni în amontele fluviului. Însă vântul şi curentul apei le erau potrivnice, se calculă că, întrucât se înainta cu vâsle oricât efort s-ar fi făcut, ajutorul nu putea să ajungă decât a doua zi. În acelaşi timp, căpitanul Ravailly, care comanda expediţia, primise ordinul să facă şi o cercetare asupra citadelei Branne, care aparţinea reginei şi despre care se ştia că n-are guvernator.

Doamna prinţesă îşi petrecu dimineaţa cu supravegherea pregătirilor şi cu amănuntele îmbarcării. După amiaza trebuia consacrată unui mare consiliu, care avea ca scop, dacă s-ar fi putut, să se opună joncţiunii armatei ducelui d'Epernon cu armata mareşalului de La Meilleraye sau cel puţin să se întârzie această joncţiune până când ajutoarele trimise lui Richon ar fi intrat în citadelă.

Lui Claire îi fu greu să mai aştepte până a doua zi, însă pe la ora patru, avu prilejul să-i facă lui Canolles, care trecea pe sub fereastra ei, un semn atât de încântător, atât de plin

de regret şi de dragoste, încât Canolles se simţi aproape fericit că trebuia să aştepte.

Totuşi către seară şi ca să fie siguid că întârzierea nu avea să se mai prelungească şi pentru a forţa pe sine însuşi să-i facă prinţesei o destăinuire care totuşi o tulbura, Claire ceru doamnei de Condé o audienţă particulară pentru a doua zi, audienţă care, ne dăm bine seama, îi fu acordată fără dificultate.

La ora fixată, Claire intră la prinţesă, care o întâmpină cu surâsul ei cel mai încântător. Era singură, aşa cum îi ceruse Claire.

— Ei bine, micuţo, ce s-a întâmplat atât de grav, că-mi ceri o audienţă personală, în secret, când ştii că toată ziua sunt la dispoziţia prietenilor mei?

— S-a întâmplat, doamnă, răspunse vicontesa că în mijlocul mulţumirii datorată alteţei voastre, vin să o rog să-şi arunce ochii în mod cu totul special asupra fidelei sale servitoare, care are nevoie şi ea de puţină fericire.

— Cu mare plăcere, buna mea Claire, şi niciodată fericirea pe care ţi-o va trimite Dumnezeu nu o va egala pe aceea pe care ţi-o doresc. Hai, spune. Ce favoare ceri? Iar dacă este în puterea mea, socoteşte că ţi-am acordat-o de pe acum.

— Văduva liberă şi prea liberă, căci această libertate îmi e mai apăsătoare decât sclavajul, aş vrea să-mi schimb izolarea mea cu o situaţie mai bună, răspunse Claire.

— Adică ai vrea să te căsătoreşti, nu-i aşa micuţo? Întrebă râzând doamna de Condé.

— Cred că da, răspunse Claire, roşindu-se.

— Ei bine! Fie… O să ne îngrijim noi de asta.

Claire făcu o mişcare.

— Fii liniştită, vom avea grijă de orgoliul tău, îşi trebuie un duce şi „pair” vicontesă. Am să caut aşa ceva printre fidelii noştri.

— Alteţa voastră se oboseşte prea mult. Nu mă gândeam să-i dau asemenea griji, spuse doamna de Cambes.

— Bine, dar vreau eu să-mi iau o astfel de grijă, căci vreau să-ţi dau în fericire ceea ce tu mi-ai dat în devotament; totuşi, ai să aştepţi sfârşitul războiului acesta, nu-i aşa?

— Voi aştepta doamnă, cât mai puţin cu putinţă, răspunse vicontesa surâzând.

— Îmi vorbeşti ca şi cum alegerea ta ar fi fost făcută, ca şi cum ai avea gata pregătit soţul pe care mi-l ceri.

— Este chiar aşa cum spune alteţa voastră.

— Adevărat? Şi cine este acel fericit muritor? Spune-mi, nu te teme de nimic.

— Oh! Doamnă, spuse Claire, nu ştiu de ce, dar sunt foarte emoţionatăprinţesa zâmbi, luă mâna lui Claire şi o trase spre ea.

— Copilă! Îi spuse ea. Apoi privind-o cu o expresie care o tulbură şi mai mult pe vicontesă: Eu îl cunosc?

— Cred că alteţa voastră l-a văzut de mai multe ori.

— Mai e nevoie să întreb dacă e tânăr?

— Douăzeci şi opt de ani.

— Dacă e nobil?

— Un bun gentilom.

— Dacă e viteaz?

— Reputaţia lui e făcută.

— Dacă e bogat?

— Sunt eu.

— Da, micuţo, da şi n-am uitat. Tu eşti unul din seniorii cei mai bogaţi din parohia noastră şi ne amintim cu satisfacţie că în războiul pe care îl ducem, ludovicii de aur ai domnului de Cambes şi scuzii ţăranilor tăi ne-au scos de multe ori din încurcătură.

— Alteţa voastră mă onorează amintindu-mi cât îi sunt de devotată.

— Bine. Vom face din el un colonel în armata noastră dacă nu este decât căpitan şi un comandant de regiment, dacă nu este decât colonel, căci bănuiesc că este credincios, nu?

— A fost la Lens, doamnă, răspunse Claire cu toată abilitatea pe care o luase de câtva timp din studiile

diplomatice.
— De minune! Acum, nu-mi mai rămâne să ştiu decât un lucru, adăugă prinţesa.
— Care, doamnă.
— Numele prea fericitului gentilom care stăpâneşte de pe acum inima şi care va avea în curând şi persoana cea mai războinică din armata mea.
Claire, împinsă până în cele din urmă linii de apărare, îşi strângea tot curajul ca să pronunţe numele baronului de Canolles, când, deodată, răsună în curte galopul unui cal, urmat de acele zvonuri surde care însoţesc de obicei veştile mari.
Prinţesa auzi acest zgomot dublu şi alergă la fereastră. Curierul, acoperit de sudoare şi de praf, descălecă şi, înconjurat îndată de vreo patru, cinci persoane pe care le atrăsese sosirea lui, părea că dă unele amănunte care, pe măsură ce-i ieşeau din gură, scufundau în consternare pe cei care le aflau. Prinţesa nu-şi mai putu stăpâni mult timp curiozitatea şi deschizând fereastra, strigă:
— Lăsaţi-l să urce!
Mesagerul ridică privirea, recunoscu pe prinţesă şi se repezi pe scări. Cinci minute mai târziu, intra în cameră, aşa murdar de noroi cum era, cu părul în dezordine şi vocea sugrumată.
— Cer iertare, alteţă, că mă prezint în faţa voastră în starea în care mă aflu. Dar aduc una din acele ştiri care sparg uşile numai când sunt pronunţate: Vayres a capitulat!
Prinţesa făcu un pas înapoi; Claire lăsă braţele să-i cadă, cu descurajare; Lenet, care intrase în spatele curierului, păli.
Vreo cinci, şase persoane care uitând, un moment, respectul datorat prinţesei, năvăliseră în cameră, rămaseră muţi de stupefacţie.
— Domnule Ravailly, spuse Lenet, căci mesagerul nu era altul decât căpitanul din regimentul Navailles, repetaţi ce-aţi spus, căci nu-mi vine să cred.

— Vă repet domnule: Vayres a capitulat!

— A capitulat! Reluă prinţesa şi ajutorul pe care îl conduceaţi?

— A ajuns prea târziu, doamnă! Richon se preda tocmai în momentul în care noi ajungeam.

— Richon se preda! Strigă prinţesa, laşul!

Exclamaţia prinţesei făcu să treacă un fior rece prin oasele celor de faţă, dar toţi tăcură, în afară de Lenet.

— Doamnă, i se adresă el sever şi fără nici un menajament pentru mândria doamnei de Condé, nu uitaţi că onoarea oamenilor stă în cuvântul prinţilor, după cum viaţa lor stă în mâna lui Dumnezeu. Nu numiţi laş pe cel mai viteaz dintre cei care vă slujesc, căci astfel, de mâine, chiar şi cei mai fideli vă vor abandona văzând cum îi trataţi pe semenii lor şi veţi rămâne singură, blestemată şi pierdută.

— Domnule! Spuse prinţesa.

— Doamnă, continuă Lenet, repet alteţei voastre că Richon nu este un laş; că eu răspund de el, cu capul şi că dacă a capitulat, este sigur că nu a putut face altfel.

Prinţesa, palidă de furie, se pregătea să-i arunce în faţă lui Lenet una din acele extravaganţe aristocratice cu care credea că poate înlocui suficient de bine bunul simţ cu trufia, însă văzând că cei din jurul ei îşi întorceau privirile de la ea, că ochii lor o ocoleau, că Lenet privea cu fruntea sus, că Ravailly, sta cu capul plecat, înţelese că ar fi pierdută cu adevărat dacă ar persevera în acest sistem nefericit. Aşa că invocă în sprijinul său un argument obişnuit.

— Ce prinţesă nefericită sunt, spuse ea, totul mă părăseşte: şi norocul şi oamenii! Ah! Copilul meu, sărmanul meu copil, ai să te pierzi ca şi tatăl tău.

Un asemenea strigăt de slăbiciune al femeii, elanul durerii materne, a găsit totdeauna ecou în inimi. Comedia aceasta, care de multe ori îi reuşise prinţesei, produse şi de data aceasta efectul dorit.

În timpul acesta, Lenet îi cerea lui Ravailly să-i repete tot ce ştia în legătură cu capitularea fortăreţei din Vayres.

— Ah! Ştiam eu asta, izbucni el după un moment.

— Ce ştiaţi? Întrebă prinţesa.

— Că Richon nu e un laş, doamnă.

— De unde ştiţi asta.

— Pentru că a rezistat două zile şi două nopţi, pentru că s-ar fi îngropat sub ruinele fortului dacă – după câte se pare – o companie de recruţi nu s-ar fi revoltat şi nu l-ar fi forţat să capituleze.

— Mai bine murea, domnule, decât să se predea, spuse prinţesa.

— Oh! Doamnă, credeţi că se moare când vrem? Spuse Lenet, dar cel puţin e prizonier cu garanţie, sper, se adresă el lui Ravailly.

— Mi-e teamă, că e fără garanţie, răspunse Ravailly. Mi s-a spus că tratativele au fost duse de un locotenet al garnizoanei, aşa că s-ar putea foarte bine să fi fost o trădare la mijloc şi în loc să fi pus Richon condiţiile, el să fi fost predat.

— Da, da! Strigă Lenet, trădat, predat, asta e. Eu îl cunosc pe Richon şi-l ştiu incapabil, n-aş spune de o laşitate, dar chiar de o slăbiciune. Oh! Doamnă, continuă Lenet adresându-se prinţesei, auziţi? Trădat, predat! Repede, să ne ocupăm repede de el. O înţelegere încheiată de un locotenent spuneţi domnule Ravailly? Trebuie să fi căzut un mare necaz pe capul sărmanului Richon. Scrieţi, repede doamnă, scrieţi repede, vă rog.

— Eu? Spuse iritată prinţesa, eu, să scriu şi pentru ce?

— Ca să-l salvaţi, doamnă!

— Aş! Spune prinţesa, când predai o fortăreaţă, îţi iei toate măsurile.

— Dar, n-aţi auzit doamnă că n-a predat-o el? N-aţi auzit ce-a spus căpitanul, că a fost trădat, vândut, poate? Că tratativele au fost purtate de un locotenet, nu de el?

— Şi ce-aţi vrea să-i facă lui Richon, acesta al dumneavoastră? Întrebă prinţesa

— Ce să-i facă? Uitaţi, doamnă, cu ajutorul cărui subterfugiu s-a introdus el în Vayres? Că pentru el ne-am folosit de o scrisoare semnată în alb de domnul d'Epernon? Că a ţinut piept contra unei armate regale comandată de regină şi de rege în persoană? Că Richon este cel dintâi care a ridicat steagul rebeliunii? Că se vrea să se facă din el un exemplu? Ah! Doamnă pentru numele lui Dumnezeu, scrieţi-i domnului de La Meilleraye; trimiteţi un mesager, un parlamentar.

— Şi ce misiune să-i dăm acestui mesager, acestui parlamentar?

— De a împiedica cu orice preţ uciderea unui brav căpitan, căci dacă nu vă grăbiţi… Oh! O cunosc eu pe regină, doamnă, şi poate că mesagerul dumneavoastră va ajunge la timp!

— Prea târziu, spuse prinţesa: dar noi nu avem ostateci? N-avem la Chantilly, la Montrond şi chiar aici prizonieri, ofiţeri din armata regelui?

Claire se ridică înspăimântată.

— Ah! Doamnă, doamnă! Strigă ea, faceţi ce vă spune domnul Lenet: represaliile nu-i vor reda libertatea domnului Richon.

— Nu e vorba de libertate, e vorba de viaţă, spuse Lenet cu întunecata lui perseverenţă.

— Ei bine, spuse prinţesa, le vom răspunde cu aceeaşi monedă: închisoare pentru închisoare, eşafod pentru eşafod.

Claire scoase un strigăt şi căzu în genunchi.

— Ah! Doamnă, spuse ea, domnul Richon este un prieten al meu. Vă cerusem o graţie şi dumneavoastră aţi promis că mi-o acordaţi! Ei bine! Vă solicit să vă folosiţi de toată trecerea dumneavoastră pentru a-l salva pe domnifl Richon.

Claire era în genunchi. Prinţesa profită de această ocazie pentru a acorda rugăminţilor lui Claire ceea ce refuzase

sfaturilor puţin cam dure ale lui Lenet. Se îndreptă spre o masă, luă o pană şi-i scrise domnului de La Meilleraye pentru a-i cere schimbarea lui Richon cu unul din ofiţerii pe care îi ţinea prizonieri, la alegerea reginei. După ce o scrise, căută din ochi mesagerul care să o ducă. Atunci, deşi tot mai suferea de rana veche şi mai era încă frânt de oboseala încercată de curând, Ravailly se oferi, cerând, ca o singură condiţie, să i se dea un cal odihnit. Prinţesa îi permise să ia din grajdurile sale pe cel care i-ar conveni mai mult iar căpitanul porni îndemnat de strigătele mulţimii, de încurajarea lui Lenet şi de rugăminţile Clairei.

Un moment mai târziu se auzi freamătul mulţimii adunate, căreia Ravailly îi explicase misiunea în care fusese trimis şi care în entuziasmul ei, striga din toate puterile:

— Doamna prinţesă! Domnul duce d'Enghien!

Obosită de aceste apariţii zilnice care semănau mai curând a ordin decât ovaţii, prinţesa voi, un moment, să nu răspundă dorinţelor mulţimii, însă cum se întâmpla de obicei în asemenea ocazii ea se încăpăţână şi strigătele se transformară în urlete.

— Haidem! Spuse doamna prinţesă luându-şi băiatul de mână, haidem, sclavi ce suntem, să le dăm ascultare!

Şi înarmându-şi figura cu un surâs graţios, apăru în balcon ca să salute poporul acesta căruia îi era şi sclavă şi regină.

XVI.

În momentul în care prinţesa şi fiul ei apăruseră pe balcon, în mijlocul aclamaţiilor entuziaste ale mulţimii, se auzi, deodată, răsunând în depărtare un zgomot de fluiere şi de tobe însoţit de o zarvă veselă.

În acelaşi moment, mulţimea zgomotoasă, care asediase casa preşedintelui Lalasne ca să o vadă pe doamna de Condé îşi întoarse privirea în direcţia de unde se auzea acel zgomot şi puţin grijulie de legile etichetei, începu să se scurgă spre zgomotul care se apropia din ce în ce. Era simplu. Ei o văzuseră pe doamna prinţesă de vreo zece ori,

douăzeci de ori, de o sută de ori, în timp ce zgomotele care se auzeau le sugera ceva necunoscut.

— Cel puţin aceştia sunt sinceri, murmură surâzând Lenet în spatele prinţesei. Dar ce o fi însemnând muzica şi strigătele acestea? Mărturisesc alteţei voastre că aproape sunt şi eu tot atât de dornic s-o ştiu, pe cât au fost aceşti necioplţi.

— Ei bine! Spuse prinţesa, părăsiţi-mă şi dumneavoastră şi alergaţi pe stradă, ca ei.

— Aş face-o chiar acum, doamnă, dacă aş şti că vă pot aduce o veste bună.

— Oh! Veşti bune! Spuse prinţesa cu o privire ironică adresată eerului care-i strălucea deasupra capului, nu mă mai aştept la aşa ceva. Nu suntem noi atât de norocoşi!

— Doamnă, spuse Lenet, ştiţi că eu nu mă înşel uşor, totuşi acum nu mă înşel dacă cred că tot zgomotul acesta aduce o veste fericită.

În adevăr, murmurul străzii se apropia din ce în ce mai mult, o mare de oameni grăbiţi apărură în căpătui străzii, braţe ridicate în aer, batiste agitate, o convinseră şi pe prinţesă că vestea era bună. Ascultă, deci, cu atâta atenţie încât nu observă că toată curtea o părăsise; auzi pe eineva strigând:

— Branne! Guvernatorul din Branne! Guvernatorul e prizonier!

— Ah! Ah! Spuse Lenet, a fost luat prizonier guvernatorul din Branne! Răul e numai pe jumătate rău. Asta ne asigură un ostatec cu care să-l schimbăm pe Richon.

— Dar nu-l avem pe guvernatorul insulei Saint-Georges? Întrebă prinţesa.

— Sunt fericită, spuse doamna de Tourville, că planul pe care l-am propus eu pentru cucerirea cetăţii Branne, a reuşit atât de bine.

— Doamnă, spuse Lenet, să nu ne mândrim de pe acum cu o victorie atât de completă; întâmplarea nesocoteşte uneori planurile bărbaţilor şi chiar planurile femeilor.

— Cu toate acestea, domnule, spuse doamna de Tourville, cu aroganţa ei obişnuită, dacă guvernatorul este prins, cetatea trebuie luată!

— Doamnă, ceea ce spuneţi nu este de o logică absolută, dar fiţi liniştită, dacă vă datorăm acest succes, eu voi fi primul, ca de obicei, să vă felicit.

— Ceea ce mă uimeşte în toate astea, spuse prinţesa, căutând de pe acum în fericitul eveniment pe care îl aştepta, latura jignitoare pentru orgoliul aristocratic care constituia fondul caracterului său, ceea ce mă uimeşte este că n-am fost prevenită eu cea dinţii de ceea ce se petrece: este o necuviinţă de neiertat şi domnul duce de La Rochefoucauld n-o să mai facă altele.

— Eh, doamnă, spuse Lenet, nouă ne lipsesc soldaţi, ca să lupte şi dumneavoastră aţi vrea să mai luăm şi din aceştia ca să-i facem curieri; Vai! Să nu cerem prea mult iar când primim o veste bună s-o luăm aşa cum ne-o trimite Dumnezeu şi să ne întrebăm cum a ajuns până la noi.

În timpul acesta mulţimea creştea din ce în ce, pentru că grupuri laterale se uneau cu grupul principal, aşa cum nişte râuri se revarsă într-un fluviu. În mijlocul grupului principal, care se compunea cam din vreo mie de indivizi, se distingea un mic nucleu de soldaţi, cel mult vreo treizeci de oameni iar în mijlocul acestora se afla un prizonier pe care se părea că soldaţii îl ocrotesc de furia poporului.

— La moarte! La moarte! Striga mulţimea; la moarte cu guvernatorul din Branne!

— Ah! Ah! Spuse prinţesa cu un surâs de triumf, în adevăr se pare că e vorba de un prizonier şi că prizonierul acesta este guvernatorul din Branne.

— Da, spuse Lenet, dar observaţi, doamnă; se pare chiar că prizonierul acesta este în pericol de moarte. Auziţi ameninţările? Vedeţi ce gesturi furioase fac? Ei! Doamnă, o să rupă cordonul de soldaţi şi o să-l facă bucăţi. Oh! Tigrii, simt carnea şi ar vrea să bea sânge.

— Să bea! Spuse prinţesa cu ferocitatea caracteristică femeilor când li se înflăcărează pasiunile, să bea! E sângele unui duşman.

— Gândiţi-vă doamnă, spuse Lenet, inamicul acesta este sub paza onoarei familiei de Condd, şi, în afară de aceasta, cine spune că în acest moment Richon, viteazul nostru Richon, nu este în acelaşi pericol ca acest nefericit? Ah! Or să forţeze cordonul de soldaţi; au pus mâna pe el; e pierdut. Hei, douăzeci de oameni, strigă Lenet, întorcându-se, douăzeci de voluntari ca să ajute la respingerea acestor secături. Dacă se va atinge cineva de un fir de păr din capul prizonierului, îmi veţi răspunde cu capul, plecaţi…

La aceste cuvinte douăzeci de muşchetari din garda burgheză, aparţinând celor mai bune familii din oraş se năpustiră ca un torent pe scări, străbătură mulţimea cu lovituri de bâtă şi de muschetă, mărind astfel numărul membrilor escortei: era timpul, câteva mâini mai lungi smulseseră deja câteva bucăţi de stofă din haina albastră a prizonierului.

— Pe legea mea! Vă mulţumesc domnilor, spuse prizonierul, căci aţi reuşit să împiedicaţi canibalii aceştia să mă devoreze, bine aţi făcut. Drace! Dacă îi mănâncă pe oameni în felul acesta, în ziua în care armata regală va da asalt asupra oraşului dumneavoastră o vor devora crudă.

Şi începu să râdă ridicând din umeri.

— Ah! E viteaz! Strigă mulţimea văzând calmul poate cam afectat al prizonierului, repetând această apreciere care îi măgulea amorul propriu, e un adevărat viteaz! Nu-i e frică. Trăiască guvernatorul din Branne!

— Pe legea mea, da! Strigă prizonierul, trăiască guvernatorul din Branne! Îmi convine că trăieşte.

Furia mulţimii se schimbă de atunci în admiraţie şi admiraţia se exprimă repede în termeni energici. Aşa că o adevărată ovaţie urmă chinurilor la care era gata să fie supus guvernatorul din Branne, adică prietenul nostru Cauvignac.

Căci aşa cum, desigur, că au ghicit cititorii noştri, sub numele pompos al guvernatorului de Branne, Cauvignac îşi făcea această tristă intrare în capitala Guyanei.

Totuşi, protejat de gardă şi apoi de prezenţa sa de spirit, prizonierul de război fu introdus în casa preşedintelui Lalane şi în timp ce o jumătate din escortă păzea poarta, cealaltă jumătate îl conduse în faţa prinţesei.

Cauvignac intră mândru şi liniştit în locuinţa doamnei de Condé, dar trebuie să spunem că sub înfăţişarea aceasta eroică, inima îi bătea cu putere.

Însă cu toată starea în care amabilitatea mulţimii îi adusese frumosul său costum albastru, galoanele de aur şi pana de la pălărie, fu recunoscut din primul moment.

— Domnul Cauvignac! Strigă Lenet.

— Domnul Cauvignac, guvernator la Branne? Adăugă prinţesa, oh! Domnule, asta miroase de departe a trădare.

— Ce spune alteţa voastră? Întrebă Cauvignac înţelegând că acum sau niciodată era momentul de a-şi chema în ajutor tot sângele rece şi mai ales toată agerimea minţii. Mi se pare că a pronunţat cuvântul trădare, nu?

— Da, domnule, trădare, căci sub ce alt titlu v-aţi fi prezentat în faţa noastră?

— Sub titlul de guvernator al cetăţii Branne, doamnă.

— Trădare, vedeţi bine. De cine a fost semnată numirea dumneavoastră?

— De domnul de Mazarin.

— Trădare, dublă trădare! Nu vă spuneam eu? Sunteţi guvernator al cetăţii Branne, dar subalternul dumneavoastră a predat Vayres: titlul a răsplătit acţiunea.

La aceste cuvinte, pe figura lui Cauvignac se aşternu o profundă uimire. Se uită în jurul lui ca pentru a căuta persoana căreia i se adresaseră aceste ciudate cuvinte şi convins de faptul că numai el putea fi obiectul acuzaţiei prinţesei, lăsă mâinile să-i cadă de-a lungul corpului cu un gest plin de descurajare.

— Compania mea a predat Vayres? Spuse el, alteţa voastră îmi face un asemenea reproş?

— Da, domnule, eu, faceţi-vă că nu ştiţi aşa ceva; presceţi-vă uimit; da, se pare că sunteţi un bun comediant, dar eu nu mă voi lăsa înşelată nici de chipul dumneavoastră, nici de cuvintele dumneavoastră, chiar dacă între ele va fi o perfectă armonie.

— Nu simulez nimic, doamnă, răspunse Cauvignac: cum vrea alteţa voastră să ştiu ce s-a petrecut la Vayres, când eu n-am fost acolo niciodată?

— Subterfugii, domnule, subterfugii!

— Nu am ce să răspund la asemenea cuvinte, doamnă, decât că alteţa voastră pare nemulţumită de mine… Să uite alteţa voastră sinceritatea caracterului meu, libertatea apărării mele, credeam că eu aş fi avut să mă plâng de ea.

— Să vă plângeţi de. Mine, dumneavoastră, domnule? Strigă prinţesa uimită de o asemenea îndrăzneală.

— Desigur că eu, doamnă, răspunse Cauvignac fără să se tulbure, pe cuvântul dumneavoastră şi al domnului Lenet, aci de faţă, am recrutat o companie de viteji, am contractat faţă de ei nişte angajamente cu atât mai sfinte cu cât aproape toate erau angajamente pe cuvânt de onoare. Şi iată că atunci când vin să cer alteţei voastre suma promisă… O mizerie… Treizeci sau patruzeci de mii de livre, destinate, nu mie, observaţi bine, ci noilor apărători pe care i-am angajat pentru domnii prinţi, iată că alteţa voastră mă refuză. Da, mă refuză! Este aşa domnule Lenet?

— Este adevărat, spuse Lenet, când s-a prezentat domnul, noi nu dispuneam de fonduri.

— Şi nu puteaţi să mai aşteptaţi câteva zile, domnule? Fidelitatea dumneavoastră şi a oamenilor dumneavoastră era angajată cu ora?

— Doamnă, am aşteptat, timpul pe care chiar domnul de La Rochefoucauld mi l-a cerut, adică opt zile. La capătul acestor opt zile, m-am prezentat din nou, de data aceasta, refuz categoric. Martor este tot domnul Lenet.

Cu buzele strânse, cu ochii lansând fulgere, încruntată, prinţesa se întoarse spre consilier.

— Din nefericire, sunt silit să mărturisesc că ceea ce spune domnul este exact, spuse Lenet.

Couvignac privi biruitor.

— Ei bine, doamnă, în asemenea împrejurări ce-ar fi făcut un intrigant? Un intrigant s-ar fi vândut reginei şi el şi oamenii lui. Eu, care nu pot să sufăr intriga, mi-am concediat compania, redând libertatea de acţiune a fiecărui om. Singur, izolat într-o neutralitate absolută, am făcut ceea ce recomandă înţeleptul să se facă în momentele de îndoială: m-am abţinut.

— Dar soldaţii dumneavoastră, domnule, soldaţii dumneavoastră? Şi rigă prinţesa, furioasă.

— Doamnă, răspunse Cauvignac, cum nu sunt nici rege, nici prinţ, ci numai căpitan; cum n-am nici supuşi nici vasali, eu nu numesc soldaţi decât pe cei pe care îi plătesc, or cum ai mei, după cum a afirmat şi domnul Lenet, nu fuseseră plătiţi, s-au aflat liberi. Atunci trebuie să se li întors Jmpotriva noului lor şef. Ce au făcut? Mărturisesc că nu ştiu.

— Însă dumneavoastră, domnule, care aţi trecut de partea regelui, ce aveţi de spus? Că neutralitatea dumneavoastră vă stânjenea?

— Nu, doamnă, neutralitatea mea, oricât de nevinovată ar fi fost, a devenit suspectă partizanilor majestăţii sale. Într-o bună dimineaţă am fost arestat la hanul „Viţelul de aur”, de pe drumul care duce la Libourne şi dus în faţa reginei.

— Şi acolo, aţi tratat cu ea?

— Doamnă, un om curajos are părţi foarte sensibile prin care delicateţea unui suveran ştie să atace. Aveam sufletul rănit; fusesem respins dintr-un partid în care mă aruncasem orbeşte, cu toată patima, cu toată buna credinţă a tinereţii. Am fost adus în faţa reginei între doi soldaţi gata să mă ucidă; mă aşteptam la imputări, la insulte, la moarte. Căci, cel puţin, din intenţie servisem cauza prinţilor, dar

spre deosebire de ce mă aşteptam, în loc de a fi fost pedepsit pierzându-mi libertatea, aruncându-mă într-o închisoare, sau trimis pe eşafod, marea prinţesă îmi spuse: „Viteaz gentilom rătăcit, aş putea, cu un cuvânt să dau ordin să ţi se taie capul; dar, vezi, acolo s-au purtat ingrat cu tine, aci vom fi recunoscători: în numele sfintei Ana, patroana mea, te vei număra de mâine printre oamenii mei. Domnilor, spuse ea întorcându-se spre garda care mă păzea, respectaţi pe ofiţerul acesta, căci i-am apreciat meritele şi-l numesc şeful dumneavoastră. Iar pe dumneata, adăugă ea, întorcându-se spre mine, am să te fac guvernator al cetăţii Branne: iată cum se răzbună o regină a Franţei”.

— Ce puteam să mai răspund? Spuse Cauvignac, reluându-şi vocea şi gestul său natural, după ce imitase pe jumătate comic, pe jumătate sentimental, vocea şi gestul Annei de Austria… Nimic. Eram rănit în cele mai scumpe speranţe; eram rănit în devotamentul complet dezinteresat pe care îl aşternusem la picioarele alteţei voastre, căreia, îmi amintesc cu plăcere, avusesem fericirea să-i fac, la Chantilly, un mic serviciu. Am făcut ca Coriolan, am intrat în cortul Volsgilor.

Cuvintele acestea pronunţate cu o voce dramatică şi cu un gest majestuos, avură mult efect asupra celor prezenţi. Cauvignac îşi dădu seama de victoria pe care o obţinuse văzând pe prinţesă că păleşte de furie.

— În sfârşit, domnule, atunci cui sunteţi credincios? Întrebă ea.

— Celor care îmi apreciază delicateţea purtării, răspunse Cauvignac.

— Bine. Sunteţi prizonierul meu.

— Am, doamnă, această onoare, dar sper că mă veţi trata ca pe un gentilom. Este adevărat că sunt prizonierul dumneavoastră, dar fără să fi luptat împotriva alteţei voastre; mă îndreptam cu bagajele spre serviciul meu, când am fost înconjurat de un grup de soldaţi ai dumneavoastră

care m-au arestat. Nu m-am gândit nici un moment măcar să-mi ascund rangul sau gândul. Repet, cer, deci, să fiu tratat nu numai ca gentilom, dar şi ca ofiţer superior.

— Veţi fi, domnule, răspunse prinţesa. Veţi avea oraşul drept închisoare numai că va trebui să juraţi pe cuvânt de onoare că nu veţi căuta să ieşiţi din el.

— Voi jura tot ce-mi va cere alteţa voastră.

— Bine. Lenet, să i se dea domnului formula; îi vom primi jurământul.

Lenet dictă formula jurământului pe care trebuia să-l depună Cauvignac.

Cauvignac ridică mâna şi jură solemn să nu iasă din oraş cât timp prinţesa nu-l va dezlega de jurământ.

— Acum retrageţi-vă, spuse prinţesa, ne încredem în loialitatea dumneavoastră de gentilom şi în onoarea dumneavoastră de soldat.

Cauvignac nu aşteptă să i se spună de două ori, salută şi ieşi, dar ieşind avu timp să reţină un gest al consilierului care însemna:

— Doamnă, el are dreptate şi noi nu: iată ce înseamnă să te zgârceşti în politică.

Adevărul este că Lenet, care ştia să aprecieze meritele, recunoscuse toată fineţea caracterului lui Cauvignac şi tocmai pentru că nici un moment nu crezuse în argumentele false pe care le dăduse, admirase modul în care prizonierul ştiuse să iasă dintr-una din cele mai echivoce situaţii în care se putuse găsi vreodată un transfug.

La rândul său Cauvignac cobora treptele gânditor, netezindu-şi bărbia cu mâna şi zicându-şi în sine:

— Aşa! Acum va trebui să revindem cei o sută cincizeci de oameni pentru o sută de mii de livre, ceea ce este posibil, pentru că cinstitul şi inteligentul meu Ferguzon a obţinut libertatea deplină pentru el şi pentru ai săi. Cu siguranţă că voi găsi eu o ocazie într-o zi sau în alta. Haide, haide, continuă Cauvignac pe deplin consolat, îmi dau seama că,

lăsându-mă prins, n-am făcut o afacere proastă aşa cum crezusem la început.

XVII.

Să ne întoarcem, acum, în timp şi să-i aducem pe cititorii noştri în timpul evenimentelor care s-au petrecut la Vayres, evenimente pe care nu le cunosc decât prea puţin.

După mai multe asalturi, cu atât mai teribile cu cât generalul trupelor regaliste sacrifica mulţi oameni ca să piardă cât mai puţin timp, retranşamentele fuseseră cucerite, însă vitejii apărători ai acestor fortificaţii, după ce-şi disputară terenul pas cu pas, după ce lăsaseră pe câmpul de bătaie maldăre de morţi, se retraseră prin trecerea acoperită şi se instalară în Vayres. Or domnul de La Meilleraye nu ascundea că dacă pierduse cinci sau şase sute de oameni ca să cucerească o biată fortificaţie alcătuită dintr-un val de pământ cu o palisadă deasupra, avea să piardă de şase ori mai mult ca să cucerească un fort înconjurat de ziduri solide şi apărat de un om a cărei pricepere strategică şi curaj militar avusese ocazia să le încerce pe seama propriei sale armate. Atunci se luă hotărârea să se sape o tranşee şi să se înceapă un asediu în toată regula, când se zări avangarda armatei ducelui d'Epernon care făcuse joncţiune cu armata domnului de La Meilleraye, joncţiune prin care se dublau forţele regale. Situaţia aceasta schimba cu totul faţa lucrurilor. Cu douăzeci şi patru de mii de oameni întreprinzi ce nu îndrăzneşti să întreprinzi cu douăsprezece mii. Aşa că asaltul fu amânat pentru a doua zi.

Văzând că se întrerup lucrările la tranşee, văzând noile dispoziţii care se luau şi mai ales văzând întăririle survenite, Richon înţelese că intenţia asediatorilor era să-l preseze fără încetare şi bănuind că asaltul se va produce a doua zi, îşi strânse oamenii ca să-şi poată da seama de starea lor sufletească, de care de altfel n-avea nici un motiv să se îndoiască, după felul cum l-au însoţit în apărarea primelor retranşamente.

De aceea uimirea lui fu deosebit de mare când văzu noua atitudine a garnizoanei. Oamenii lui priveau spre armata regală abătuţi şi îngrijoraţi, iar din rândul lor se auzeau murmure înfundate.

Richon nu tolera gluma sub arme şi mai ales glume de felul acestora.

— Hei, cine murmură acolo? Întorcându-se spre latura unde murmurul dezaprobator era mai puternic.

— Eu, răspunse un soldat.

— Tu?

— Da, eu.

— Atunci vino încoace şi răspunde-mi.

Soldatul ieşi din rând şi se apropie de şef.

— Ce-ţi trebuie, ţie, care te plângi? Spuse Richon încrucişându-şi braţele şi privindu-l drept în ochi pe rebel.

— Ce-mi trebuie?

— Da, ce-ţi trebuie? Raţia de pâine o primeşti?

— Da, domnule comandant.

— Raţia de carne?

— Da, domnule comandant.

— Raţia de vin?

— Da, domnule comandant.

— Eşti prost cazat?

— Nu.

— Ai bani pe care nu i-ai primit?

— Nu.

— Atunci, vorbeşte: spune ce vrei? Ce doreşti? Şi ce înseamnă murmurele astea?

— Înseamnă că ne batem cu regele nostru şi asta e greu pentru soldatul Jrancez.

— Înseamnă că regreţi serviciul majestăţii sale?

— Pe dracu! Da!

— Şi vrei să te duci la regele tău?

— Da, spuse soldatul care, înşelat de calmul lui Richon, credea că lucrurile se vor termina prin simpla lui excludere din rândurile armatei prinţilor.

— Foarte bine, spuse Richon apucându-l pe om de centură; însă pentru că am închis porţile, va trebui să foloseşti singura cale care îţi mai rămâne.

— Care? Întrebă soldatul cu uimire.

— Asta! Spuse Richon ridicându-l cu braţul lui de Hercule şi azvârlindu-l peste parapet.

Soldatul scoase un răcnet şi se prăbuşi în şanţ, care, din fericire pentru el, era plin cu apă.

O tăcere de moarte însoţi această acţiune de energie. Richon crezu că domolise revolta şi asemeni unui jucător care riscă totul pentru tot, se întoarse spre oamenii lui.

— Acum, dacă mai sunt aici şi alţi partizani ai regelui s-o spună şi o să-i scoatem şi pe aceia cum vor vrea ei…!

Vreo sută de oameni strigară:

— Da! Da! Suntem partizani ai regelui şi voim să plecăm…!

— Ah! Spuse Richon înţelegând că nu era vorba numai de o părere personală, ci că se înfiripa o revoltă generală, oh! Asta e altceva! Am crezut că n-am de-a face decât cu un rebel, dar văd că am de-a face cu cinci sute de laşi.

Richon făcu o greşeală acuzând generalitatea: doar vreo sută de oameni vorbiseră, restul tăcuse, dar acum, fiind implicat într-o acuzaţie de laşitate, murmură şi restul.

— Haideţi! Spuse Richon, nu vorbiţi toţi odată; un ofiţer, dacă este vreun ofiţer care consimte să-şi trădeze jurământul, un ofiţer să vorbească pentru toţi, acesta va putea s-o facă fără nici o neplăcere, v-o jur.

Atunci Ferguzon făcu un pas în faţa frontului şi salutându-l pe comandant cu o politeţă distinsă, spuse:

— Domnule comandant, auziţi dorinţa garnizoanei; dumneavoastră luptaţi împotriva majestăţii sale regelui nostru, ori cei mai mulţi dintre noi nu cunoaştem că eram înrolaţi ca să se lupte contra unui asemenea duşman. Unul dintre vitejii de faţă, înşelat astfel în părerile lui, ar fi putut, în timpul asaltului, şase înşele asupra ţintei muschetei sale, şi să vă înfigă un glonţ în cap. Însă noi suntem soldaţi

adevăraţi, nu nişte laşi, aşa cum greşit aţi spus adineauri. Iată părerea mea şi a tovarăşilor mei, pe care v-o spunem cu tot respectul: predaţi-ne regelui, sau ne vom preda noi singuri.

Cuvintele acestea fură însoţite de un ura uriaş care dovedea că opinia exprimată de locotenent, dacă nu era a întregii garnizoane, era cel puţin a celei mai mari părţi. Richon înţelese că totul era pierdut.

— Singur nu pot să mă apăr şi nici nu vreau să mă predau. Pentru că soldaţii mei mă părăsesc, să trateze cineva în numele lor cum va vrea şi cum vor vrea, însă acela n-am să fiu eu. Vreau însă ca cei câţiva viteji care mi-au rămas credincioşi, dacă sunt aşa ceva, să fie cruţaţi, asta e tot ce vă cer! Haideţi, cine va fi negociatorul?

— Am să fiu eu, domnule comandant, numai dacă vreţi, bineînţeles, şi numai dacă oamenii mă onorează cu încrederea lor.

— Da, da, locotenentul Ferguzon! Locotenentul Ferguzon! Strigară deodată cinci sute de voci, printre care se distingeau vocile lui Barrabas şi Carrotel.

— Deci dumneata vei fi, domnule, spuse Richon. Sunteţi liber să intraţi şi să ieşiţi din Vayres, când veţi vrea.

— Dar alte instrucţiuni speciale nu aveţi să-mi daţi domnule comandant? Întrebă Ferguzon.

— Libertate pentru oamenii mei.

— Dar pentru dumneavoastră?

— Nimic.

O asemenea abnegaţie ar fi adus înapoi nişte oameni rătăciţi, dar aceştia nu erau numai rătăciţi, erau vânduţi.

— Da! Da! Să ni se dea libertatea! Strigară ei.

— Fiţi liniştit, domnule comandant, puse Ferguzon, n-am să vă uit la capitulare.

Richon surâse trist, ridică din umeri, intră în cameră şi se încuie.

Ferguzon plecă imediat la regalişti. Totuşi, domnul de La Meilleraye nu voi să facă nimic fără autorizaţia reginei; însă

regina părăsise locuinţa lui Nanon, pentru a nu mai asista, cum spunea ea, la ruşinea armatei, şi se retrăsese în localul primăriei din Libourne.

Aşa că mareşalul îl dădu pe Ferguzon în grija a doi soldaţi, încălecă şi porni în galop la Libourne. Îl găsi acolo pe domnul de Mazarin căruia crezu că îi anunţă o veste mare, dar la primele cuvinte ale mareşalului, ministrul îl opri cu surâsul său obişnuit.

— Cunoaştem toate acestea, domnule mareşal, îi spuse el, şi lucrurile s-au aranjat încă de aseară. Trataţi cu locotenentul Ferguzon, dar faţă de domnul Richon nu vă angajaţi decât pe cuvânt.

— Cum, numai pe cuvânt? Spuse mareşalul, dar când mi-am dat cuvântul asta cred că face cât un act.

— Lăsaţi, lăsaţi, domnule mareşal, am primit din partea Sanctităţii Sale Papa indulgenţe speciale care mă autorizează să dezleg oamenii de jurământul pe care l-au făcut.

— Se poate, spuse mareşalul, dar indulgenţele astea nu sunt pentru mareşalii Franţei.

Mazarin surâse şi-i făcu semn mareşalului că se putea întoarce în tabără.

Mareşalul se întoarse bombănind, îi dădu lui Ferguzon şi oamenilor lui un act de protecţie semnat de el şi-şi dădu cuvântul faţă de Richon.

Ferguzon se întoarse în fort, pe care îl abandonă cu oamenii săi cu o oră înainte de ivirea zorilor, după ce-i vorbi lui Richon de promisiunea verbală a mareşalului. Două ore mai târziu când Richon începuse să vadă că se apropia întăririle pe care i le aducea Ravailly, fu arestat, în numele reginei în camera în care se găsea.

În primul moment, o mare satisfacţie se întipări pe faţa viteazului comandant. Dacă ar fi fost liber, doamna de Condé l-ar fi putut bănui de trădare, captiv fiind, captivitatea răspundea pentru el.

De aceea, în speranţa aceasta, în loc să plece cu ceilalţi, rămăsese pe loc.

Totuşi nu se mulţumiră să-i ia numai sabia, aşa cum se aşteptase la început; după ce fu dezarmat, patru oameni, care îl aşteptau la uşă, se aruncară asupra lui şi-i legară mâinile la spate.

Richon nu opuse acestui tratament înjositor decât resemnarea unui martir. Era unul din acei oameni foarte oţeliţi, strămoşii eroilor populari din secolele al XVIII-lea şi al XlX-lea.

Richon fu dus la Libourne şi înfăţişat reginei, care îl măsură din cap până în picioare, cu toată aroganţa; regelui care îl privi sub o privire feroce; domnului de Mazarin, care îi spuse:

— Aţi jucat o carte mare, domnule Richon.

— Şi nu-i aşa că am pierdut, monseniore? Mai rămâne să mai ştim ce joc acum.

— Mi-e teamă să nu vă jucaţi capul, spuse Mazarin.

— Domnul d'Epernon să fie anunţat că regele vrea să-l vadă, spuse Anna de Austria. Iar omul acesta, să aştepte aici judecata sa.

Şi retrăgându-se cu un superb dispreţ dădu mâna regelui şi ieşi din cameră urmată de domnul de Mazarin şi de curteni.

Este adevărat că domnul d'Epernon sosise de mai bine de o oră, însă îndrăgostit cum era, prima vizită o făcu lui Nanon. În fundul Guyanei, unde se găsea, auzise de frumoasa apărare pe care o făcuse Canolles în insula Saint-Georges şi ca un om plin de încredere în iubita lui, îi făcuse complimente lui Nanon asupra comportării fratelui său drag, despre care, spunea el cu naivitate, fizionomia nu lasă să se bănuiască nici atâta nobleţe nici atâta vitejie.

Nanon n-avusese altceva de făcut decât să râdă în sinea ei de prelungirea acestei încurcături. Nu era vorba acum numai de fericirea ei, dar şi de libertatea iubitului ei. Nanon îl iubea pe Canolles cu atâta disperare încât nu putea crede

într-o viclenie din partea lui, deşi de multe ori îi venise un asemenea gând. Ea nu văzuse în grija pe care el o avusese pentru ea ca s-o îndepărteze, decât o caldă solicitudine. Pentru că îl credea prizonier cu forţa, plângea şi nu dorea altceva decât să-l poată elibera cu ajutorul domnului d'Epernon.

De aceea, prin zece scrisori trimise scumpului ei duce, făcuse tot ce-i stătuse în putinţă ca să-i grăbească înapoierea.

În sfârşit, sosise şi Nanon îi prezentase cererea ei cu privire la pretinsul ei frate, pe care ţinea să-l scoată cât mai repede din mâinile duşmanilor săi, sau mai bine zis al doamnei de Cambes căci ea credea că, pentru Canolles nu exista alt pericol decât acela de a se îndrăgosti tot mai mult de vicontesă.

Însă pentru Nanon, acesta era un pericol foarte mare, şi de aceea, cu mâinile împreunate, îi ceru domnului d'Epernon s-o ajute să-şi elibereze fratele.

— Asta vine tocmai la timp, răspunse ducele, am aflat adineaori că guvernatorul din Vayres s-a lăsat prins. Ei bine, o să-l schimbăm cu viteazul acela de Canolles.

— Oh! Strigă Nanon, iată o binefacere a cerului, dragul meu duce.

— Vă iubiţi mult fratele, Nanon?

— Oh! Mai mult decât propria mea viaţă.

— Ce ciudat că nu mi-aţi vorbit niciodată de el, până la ziua aceea nefericită când am făcut prostia…

— Aşadar, domnule duce?… Îl întrerupse Nanon.

— Aşadar, îl trimit pe guvernatorul din Vayres doamnei de Condd, care ne trimite pe Canolles, asta se face obişnuit în timp de război; e un schimb pur şi simplu…

— Da, dar doamna de Condé nu-l va considera pe domnul de Canolles mai important decât un simplu ofiţer.

— Ei bine! În cazul acesta îi voi trimite doi, îi vom trimite trei; vi un face în aşa fel ca să fii mulţumită, înţelegeţi, frumoasa mea? Şi când viteazul nostru comandant de pe

insula Saint-Georges se va întoarce la Libourne, oh! Atunci îl vom primi cu triumf.

Nanon nu mai putea de fericire. Să reintre în stăpânirea lui Canolles, era visul pe care şi-l dorea în fiecare moment. Cât priveşte ce avea să zică domnul d'Epernon, când va fi văzut cine era cu adevărat acest Canolles, de asta se preocupa mai puţin. După ce-l va fi salvat pe Canolles, ea avea să-i spună că era iubitul ei şi avea s-o spună cu glas tare, şi faţă de toată lumea!

Aici ajunseseră lucrurile când intră trimisul reginei.

— Vedeţi, asta pică de minune, dragă Nanon, mă duc la majestatea sa şi voi aduce de acolo înţelegerea de schimb.

— În aşa fel, încât fratele meu ar putea fi aici…?

— Mâine, poate, spuse ducele.

— Duceţi-vă! Strigă Nanon, nu pierdeţi o clipă, Oh! Mâine, mâine, adăugă ea ridicând amândouă braţele spre cer, ca pentru rugăciune, cu o admirabilă expresie de evlavie. Mâine, dacă o vrea Dumnezeu.

— Oh! Ce inimă! Murmură ducele d'Epernon, ieşind.

Când ducele d'Epernon intră în camera reginei, Anna de Austria, roşie de furie, îşi muşca buzele groase care răceau admiraţia curtenilor tocmai pentru că erau punctul defectuos al reginei. De aceea domnul d'Epernon, om galant şi obişnuit cu surâsul femeilor fu primit ca un bordelez revoltat.

Ducele o privi pe regină cu uimire: ea nu-i răspunsese la salut şi, cu sprâncenele încruntate, îl privea de la înălţimea regalei sale majestăţi.

— Ah! Dumneavoastră sunteţi, domnule duce, spuse ea, după un moment de tăcere, apropiaţi-vă ca să vă fac un compliment asupra modului în care numiţi oamenii în funcţiile de sub conducerea dumneavoastră.

— Ce-am făcut, doamnă? Întrebă ducele foarte surprins, ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că aţi făcut guvernator al cetăţii Vayres un om care a tras cu tunul asupra regelui: atâta tot.

— Eu, doamnă? Întrebă surprins ducele, sunt sigur că majestatea voastră săvârşeşte o eroare; nu l-am numit eu pe guvernatorul din Vayres… După câte ştiu, cel puţin.

D'Epernon tăgăduia, pentru că conştiinţa lui îi reproşa că nu era el singurul care făcea numiri.

— Ah! Iată un lucru nou, răspunse regina, poate domnul Richon n-a fost numit de dumneavoastră.

Şi apăsă cu multă răutate cuvântul „poate”.

Ducele care cunoştea talentul lui Nanon pentru a potrivi oamenii pe locuri, se linişti repede.

— Nu-mi amintesc să-l fi numit pe domnul Richon, spuse el, dar dacă am făcut-o, a fost pentru că domnul Richon trebuie să fie un bun servitor al regelui.

— Poftim! Spuse regina. După dumneavoastră, domnul Richon este un bun servitor al regelui, drace! Un servitor care, în mai puţin de trei zile, ne-a omorât cinci sute de oameni!

— Doamnă, dacă aşa stau lucrurile, spuse ducele îngrijorat, trebuie să mărturisesc că m-am înşelat. Însă înainte de a suporta condamnarea, lăsaţi-mă să mă conving că eu l-am numit. Am să caut această dovadă.

Regina făcu o mişcare ca să-l reţină pe duce, dar se răzgândi.

— Mergeţi, spuse ea şi când mi-o veţi aduce, am să vă fac şi eu dovada mea.

Domnul d'Epernon ieşi în fugă şi se opri tocmai la Nanon.

— Ei bine! Spuse ea, îmi aduceţi înţelegera de schimb, dragă duce?

— Aş! Da de unde, spuse ducele, regina e furioasă.

— De unde vine furia majestăţii sale?

— Din cauză că dumneata sau eu am numit pe domnul Richon guvernator la Vayres şi că guvernatorul acesta, care după câte se pare s-a apărat ca un leu, ne-a ucis cinci sute de oameni.

— Domnul Richon! Repetă Nanon, nu-l cunosc.

— Nici eu, să mă ia dracul!

— În acest caz, spuneţi-i hotărât reginei că se înşeală.
— Dar dacă te înşeli dumneata?
— Aşteptaţi, nu vreau să-mi reproşez nimic. Am să vă spun.
Şi Nanon trecu în biroul ei, consultă registrul de afaceri la litera R: nu era nimic acordat lui Richon.
— Puteţi să vă duceţi din nou la regină şi să-i spuneţi cu toată hotărârea că greşeşte, precizează ea.
Domnul d'Epernon nu făcu decât un salt între casa lui Nanon şi primărie.
— Doamnă, spuse el intrând mândru la regină, sunt nevinovat de crima care mi se impută. Numirea domnului Richon a fost făcută de miniştrii majestăţii voastre.
— Asta înseamnă că miniştrii mei semnează d'Epernon, răspunse usturător regina.
— Cum asta?
— Fără îndoială, de îndată ce semnătura aceasta se găseşte în partea de jos a brevetului de numire al domnului Richon.
— Imposibil, doamnă, răspunse ducele cu glasul din ce în ce mai slab ca al unui om care începe să se îndoiască de el însuşi.
Regina ridică din umeri.
— Imposibil? Ei bine, citiţi! Spuse ea.
Şi luă brevetul care era pe masă, lângă trusa de scris şi i-l întinse.
Domnul d'Epernon luă brevetul, îl citi cu lăcomie, examinând fiecare cută a hârtiei, fiecare cuvânt, fiecare literă şi rămase uluit: o amintire teribilă îi fulgeră prin minte.
— Aş putea să-l văd pe domnul Richon? Întrebă el.
— Nimic mai simplu, răspunse regina, l-am oprit în camera de alături ca să vă dau această satisfacţie.
Apoi, întorcându-se spre garda care era la uşă, gata la ordin, spuse:
— Aduceţi-l aici pe mizerabilul acela.

Garda ieşi şi un moment mai târziu Richon fu adus cu mâinile legate şi cu capul acoperit. Ducele se duse spre el şi-l fixă cu o privire pe care prizonierul o suportă cu demnitatea lui obişnuită. Cum avea pe cap pălăria, garda i-o aruncă la pământ cu un dos de palmă.

Insulta aceasta nu provocă nici cea mai mică mişcare din partea guvernatorului din Vayres.

— Puneţi-i pe spate o manta, o mască pe faţă şi daţi-mi o lumânare aprinsă.

Primele două dispoziţiuni fură executate. Regina urmărea cu uimire aceste ciudate pregătiri. Ducele se învârtea în jurul lui Richon mascat, privindu-l cu cea mai mare atenţie, încercând să-şi amintească totul, dar părea totuşi că se mai îndoieşte.

— Daţi-mi lumânarea pe care am cerut-o, spuse el, proba asta îrtii va preciza îndoielile.

Fu adusă lumânarea. Ducele apropie brevetul de flacără iar la căldura acesteia apăru pe hârtie o cruce dublă, trasată, sub semnătură, cu cerneală simpatică.

La vederea acestui semn, fruntea ducelui se lumină şi strigă:

— Doamnă, brevetul acesta este semnat de mine, o recunosc, dar el n-a fost semnat nici pentru domnul Richon nici pentru altcineva. El mi-a fost smuls de acest om într-un fel de cursă, înainte de a înmâna actul semnat în alb, am făcut pe hârtie un semn pe care majestatea voastră poate să-l vadă şi care serveşte ca probă zdrobitoare împotriva culpabilului. Priviţi.

Regina luă cu lăcomie hârtia şi o privi în timp ce ducele îi indica semnul cu degetul.

— Nu înţeleg nimic din acuzaţia pe care o aduceţi împotriva mea, spuse Richon simplu.

— Cum? Strigă ducele, nu erai dumneata omul mascat căruia i-am predat această hârtie, în mijlocul Dordonei?

— Niciodată n-am vorbit cu înălţimea voastră până acum; niciodată n-am fost mascat pe Dordona, spuse Richon calm.

— Dacă n-ai fost dumneata, atunci un om al dumitale s-a prezentat în locul dumitale.

— Nu mi-ar servi la nimic să ascund adevărul, răspunse Richon tot atât de calm: brevetul pe Care îl ţineţi în mână, domnule duce, l-am primit de la doamna prinţesă de Condé, chiar din mâinile domnului duce de La Rochefoucauld; el a fost completat cu numele şi pronumele meu de domnul Lenet, al cărui scris poate că îl recunoaşteţi. Cum a ajuns acest brevet în mâinile doamnei prinţese? Cum s-a făcut că domnul de La Rochefoucauld a ajuns posesorul lui? Unde au fost scrise de domnul Lenet numele şi pronumele meu? Nu ştiu absolut nimic, mă priveşte foarte puţin, nu mă interesează.

— Ah! Credeţi? Mormăi ducele.

Şi apropiindu-se de regină, îi povesti în şoaptă nişte lucruri pe care regina le ascultă cu foarte multă atenţie: era

denunţarea lui Cauvignac şi aventura din mijlocul Dordonei; însă cum regina era femeie, ea înţelese perfect de bine gestul de gelozie al ducelui.

Apoi când acesta termină:

— Este o infamie care se adaugă înaltei trădări, spuse ea, asta e, cel care n-a ezitat să tragă asupra regelui a putut foarte bine să vândă secretul unei femei.

„Ce dracu şi-or fi spunând?" murmură Richon încruntându-se; căci fără să audă totul ca să poată înţelege conversaţia, auzea destul ca să-şi dea seama că onoarea îi era compromisă; de altfel, privirea înfâerbântată a ducelui şi a reginei nu prevesteau a bine şi oricât de viteaz ar fi fost comandantul din Vayres această dublă ameninţare îl îngrijorase, deşi ar fi fost imposibil să ghiceşti pe faţa lui, înarmată cu un calm dispreţuitor, ceca ce i se petrecea în suflet.

— Trebuie să fie judecat, spuse regina. Să se constituie un consiliu de război. Dumneavoastră, domnule duce d'Epernon, veţi prezida, aşa că alegeţi-vă membri şi grăbiţi-vă.

— Doamnă, spuse Richon, nu poate fi vorba de întrunit un consiliu, sau de ţinut vreo judecată, Eu sunt prizonier pe cuvânt faţă de domnul mareşal de La Meilleraye, sunt prizonier voluntar, dovadă că nulei în să ies din Vayres odată cu soldaţii mei; că aş fi putut să fug înainte sau după plecarea lor şi totuşi n-am făcut-o.

— Nu mă pricep în treburile acestea, spuse regina ridicându-se ca s.1 treacă într-o cameră vecină, dacă aveţi motive valabile, le veţi înfăţişa în faţa judecătorilor… Nu e bine să ţineţi şedinţa în sala aceasta, domnule duce?

— Ba da, doamnă, răspunse acesta. Şi alegând doisprezece ofiţeri din cei care aşteptau în anticameră, constitui pe loc tribunalul.

Richon începu să înţeleagă: judecătorii improvizaţi îşi ocupară locurile, apoi raportorul îi ceru numele, pronumele şi calitatea.

Richon răspunse la cele trei întrebări.

— Sunteţi acuzat de înaltă trădare pentru că aţi tras cu tunul asupra armatei regelui: recunoaşteţi că v-aţi făcut vinovat de această crimă?

— A nega ar fi să neg evidenţa; da, domnule, am tras cu tunul în soldaţii regelui.

— În baza cărui drept?

— În baza dreptului războiului, în virtutea aceluiaşi drept pe care l-au invocat într-o circumstanţă asemănătoare domnul de Conti, domnul de Beaufort, domnul d'Elbeuf şi atâţi alţii.

— Un asemenea drept nu există domnule, căci acest drept nu e altceva decât o rebeliune.

— Şi totuşi în virtutea acestui drept a semnat capitularea locotenentul meu. Capitulare pe care o invoc.

— Capitulare! Strigă d'Epernon cu ironie, căci observase că regina îl urmăreşte şi umbra ei îi dicta aceste cuvinte insultătoare, capitulare? Dumneavoastră trataţi cu un mareşal al Franţei?

— De ce nu? Răspunse Richon, pentru că acest mareşal al Franţei trata cu mine.

— Arătaţi-ne atunci această capitulare şi vom judeca valabilitatea ei.

— Este o înţelegere verbală.

— Aduceţi martori.

— N-am decât un singur martor.

— Pe cine.

— Chiar pe mareşal.

— Să fie chemat mareşalul, spuse ducele.

— Inutil, spuse regina deschizând uşa în spatele căreia ascultase: domnul mareşal e plecat de două ore, se îndreaptă spre Bourdeaux cu avangarda noastră.

Apariţia aceasta îngheţă toate inimile, căci ea impunea judecătorilor obligaţia de a-l condamna pe Richon.

Prizonierul surâse cu amărăciune.

— Ah! Spuse el, iată onoarea cuvântului domnului de La Meilleraye! Aţi avut dreptate, domnule, spuse el întorcându-se spre ducele d'Epernon, am făcut rău când am tratat cu un mareşal al Franţei.

Din acel moment, Richon se închise în tăcere şi în dispreţ refiizând să răspundă la orice întrebare ce i se mai puse.

Aceasta simplifică mult din procedură, aşa că restul formalităţilor dură mai puţin de o oră. Se consemnă puţin şi se vorbi şi mai puţin încă. Procurorul puse concluzii pentru condamnarea la moarte şi la un semn al ducelui judecătorii votară pentru moarte în unanimitate.

Richon ascultă sentinţa ca şi cum ar fi fost un simplu spectator şi, mereu nepăsător şi mut, fu încredinţat pe loc comandantului de jandarmi.

Ducele d'Epernon trecu la regină pe care o găsi într-o bună dispoziţie şi care îl reţinu la prânz. Ducele care se credea în dizgraţie, acceptă şi trecu pe la Nanon ca să-i împărtăşească fericirea de a fi rămas în bunele graţii ale suveranei.

O găsi întinsă pe un fotoliu, lângă o fereastră care da spre piaţa centrală din Libourne.

— Ei bine! Spuse ea, aţi descoperit ceva?

— Am descoperit totul, draga mea, spuse ducele.

— Da? Spuse Nanon cu îngrijorare.

— Ah! Doamne! Vă reamintiţi de denunţul acela în care făcusem greşeala să cred, denunţul acela în legătură cu dragostea dintre dumneata şi fratele dumitale?

— Ei bine?

— Vă amintiţi actul semnat în alb care mi se ceruse?

— Da, şi?

— Denunţătorul este în mâinile voastre, draga mea, prins în iţele actului acela ca o vulpe în cursă.

— Adevărat? Spuse Nanon înspăimântată, căci ştia că denunţătorul era Cauvignac, şi cu toate că n-avea prea multă dragoste pentru fratele ci adevărat, n-ar fi vrut să i se întâmple ceva; de altfel fratele acesta, n-ar fi putut, ca să

scape, să spună despre Nanon o sumă de lucruri despre care ea n-ar fi vrut să ştie.

— Chiar el, draga mea, continuă d'Epernon, ce zici de această Întâmplare? Zăpăcitul se numise, cu ajutorul acelui act semnat în alb, din propria lui autoritate, guvernator în Vayres; însă Vayres a fost cucerit, iar vinovatul este acum în mâinile noastre.

Toate aceste amănunte se potriveau atât de bine cu combinaţiile abile ale lui Cauvignac încât Nanon simţea cum îi sporeşte frica.

— Şi… Cu omul acela… Ce-aţi făcut? Întrebă ea cu tremur în glas.

— Ah! Pe legea mea, o să vezi chiar dumneata ce-am făcut cu el. Da, pe legea mea, adăugă el ridicându-se, aceasta se potriveşte de minune: dă perdeaua la o parte, sau mai bine deschide complet fereastra; pe legea mea e un duşman al regelui şi merită să fie văzut când îl spânzură.

— Îl spânzură? Strigă Nanon. Ce spuneţi, domnule duce? Să-l spânzuraţi pe omul cu actul semnat în a] b?

— Da, frumoasa mea. Vezi, colo, sub acoperişul halei, bârna aceea de care atârnă un ştreang care se leagănă? Şi lumea aceea care aleargă? Priveşte, priveşte, vezi puşcaşii care-l aduc pe omul acela, acolo spre stingă? A! Iată şi pe rege că apare la fereastră.

Inima lui Nanon i se zbătea în piept şi părea că i se ridică până în gât: văzuse totuşi dintr-o privire că omul pe care îl conduceau nu era Cauvignac.

— Haide, haide, spuse ducele, domnul Richon o să fie spânzurat pur şi simplu, asta o să-l înveţe să mai calomnieze femeile.

— Dar nenorocitul acesta nu este vinovat, strigă Nanon strângând mâna ducelui cu ultimele puteri de care dispunea; poate e un soldat viteaz; poate e un om cinstit, poate asasinaţi un nevinovat.

— Nu, nu, te înşeli profund, draga mea, e un sperjur şi un calomniator. De altfel chiar dacă ar fi fost numai

guvernatorul cetăţii Vayres şi tot ar fi fost vinovat de înaltă trădare şi mi se pare că dacă ar fi fost vinovat numai de această crimă ar fi fost destul.

— Dar nu avea cuvântul de onoare al domnului de La Meilleraye?

— A spus el, dar eu nu cred.

— Cum se poate, mareşalul n-a lămurit tribunalul asupra acestui punct important?

— Plecase cu două ore înainte ca acuzatul să fi apărut în faţa judecătorilor.

— Oh! Doamne, dumnezeule! Domnule duce, ceva îmi spune că omul acesta e nevinovat şi că moartea lui ne va purta nenoroc la toţi, spuse Nanon. Domnule, în numele cerului, dumneavoastră care aveţi atâta putere, care spuneţi că nu-mi refuzaţi nimic, acordaţi-mi iertarea acestui om!

— Imposibil, draga mea, regina însăşi l-a condamnat şi acolo unde e ea nu există o putere mai mare.

Nanon oftă cu un oftat care semăna cu un geamăt.

În acel moment Richon ajunse sub acoperişul halei; apoi tot atât de calm şi de tăcut, fu condus până sub bârna de care atârna ştreangul. O scăriţă fusese pregătită. Richon urcă treptele cu pas hotărât, dominând cu capul său nobil toată această mulţime asupra căreia îşi aruncă privirea plină de un dispreţ de gheaţă. Atunci comandantul de jandarmi îi trecu laţul de gât iar crainicul proclamă cu voce tare că regele făcea dreptate pedepsindu-l pe sieur Etienne Richon, şarlatan, trădător şi om de rând.

— Am ajuns nişte vremuri, spuse Richon, în care e mai bine să fii om de rând decât mareşal al Franţei.

Abia a pronunţat aceste cuvinte că scăriţa îi fu trasă de sub picioare iar corpul începu să se bălăngăne agăţat în ştreangul care atârna de bârnă.

O mişcare generală de groază răspândi lumea din piaţă într-o deplină tăcere fără ca măcar un singur strigăt de „Trăiască regele!” să se fi auzit, deşi oricine putea să le

vadă pe ambele majestăţi stând în fereastră. Nanon îşi acoperise ochii cu mâinile şi se retrăsese în colţul cel mai depărtat de fereastră.

— Ei bine! Spuse ducele, ori ce ai crede, dragă Nanon, cred că execuţia asta va fi un bun exemplu şi când bordelezii vor vedea că sunt spânzuraţi chiar guvernatorii, sunt tare curios să ştiu ce-au să facă.

La ideea de ce ar putea să facă, Nanon deschise gura ca să spună ceva, dar nu reuşi să scoată decât un strigăt teribil şi să ridice mâinile spre cer ca pentru a-l ruga să nu fie răzbunată moartea lui Richon, apoi se prăbuşi pe podea, de parcă toată puterea de viaţă din ea se sfărâmase dintr-o dată.

— Ei, bine! Strigă ducele, ce s-a întâmplat Nanon, ce ai? E posibil sjt ajungi în starea aceasta numai pentru că ai văzut un netrebnic. Pinurat! Haide, dragă Nanon, ridică-te, revino-ţi în fire. O, doamne iartă-mă, e leşinată; şi guinezii care spun că nu e o persoană sensibilă! I lei! Să vină cineva. Aduceţi săruri, ajutor! Apă rece!

Şi ducele văzând că nimeni nu răspunde la strigătele sale, ieşi în lugă să caute el însuşi ceea ce ceruse zadarnic servitorilor, care desigur că nu-l puteau auzi, fiind încă ocupaţi să privească la spectacolul cu care îi desfătase, fără nici o plată, generozitatea regală.

XVIII.

În momentul în care lua sfârşit, la Libourne, teribila dramă pe care am povestit-o, doamna de Cambes, aşezată la o masă de siejar cu picioarele răsucite, având în faţă pe Pompée, care făcea un fel de inventar al averii sale, îi scria lui Canolles: „Încă o întârziere, prietene. În momentul când eram gata să pronunţ numele dumitale doamnei prinţese şi să-i cer acordul pentru căsătoria noastră, am aflat noutatea căderii cetăţii Vayres, care mi-a îngheţat cuvântul pe buze, însă ştiu cât trebuie să suferi şi de aceea nu mai am puterea să suport şi durerea dumitale şi durerea mea. Victoriile sau înfrângerile din acest război nefericit pot să ne ducă foarte

departe, dacă nu ne vom decide să forţăm împrejurările… Mâine, prietene, mâine la ora şapte seara, voi fi soţia dumitale.

Iată planul pe care te rog să-l adopţi; este necesar să te conformezi întocmai.

Vei petrece toată după amiaza la doamna de Lalasne, care, de când v-am prezentat, face şi ea şi sora ei mult caz de dumneata. Se va juca; joacă şi dumneata ca şi ceilalţi, totuşi nu te angaja spre ora cinei; odată I II venirea serii, fă mai mult, îndepărtează-ţi prietenii, dacă sunt în jurul dumitale. Apoi, după ce rămâi singur, vei vedea venind un mesager, încă nu ştiu cine, care îţi va spune pe nume, ca şi cum ai fi chemat pentru o afacere oarecare. Oricare ar fi, urmează-l cu încredere, căci va veni din partea mea şi misiunea lui va fi să te conducă acolo unde te voi işlcpta eu.

Aş vrea să fie în biserica maicilor carmelite căreia îi păstrez o dulce amintire: însă încă nu îndrăznesc să sper şi totuşi va fi aşa, dacă se va aproba să se închidă biserica pentru noi.

În aşteptarea acestei ore, fă cu scrisoarea mea ceea ce faci cu mâna mea când uit s-o mai retrag. Astăzi îţi spun, pe mâine, mâine îţi voi spune pentru totdeauna!

Când a primit scrisoarea, Canolles se găsea într-unui din momentele sale de izolare: toată ziua din ajun şi în dimineaţa zilei aceleia nici măcar n-o zărise pe doamna de Cambes, deşi în răstimp de douăzeci şi patru de ore trecuse de zece ori pe sub ferestrele sale. Atunci în sufletul îndrăgostitului se produse reacţia obişnuită în sufletul oricărui tânăr îndrăgostit. O acuzase pe vicontesă de cochetărie; se îndoia de dragostea lui, fără să vrea îşi aduce aminte de Nanon, buna, devotata, înflăcărată Nanon care îşi făcea aproape o onoare din această dragoste de care Claire părea că se ruşinează şi suspină, sărmană inimă, prinsă între dragostea împlinită care nu se putea stinge şi dragostea la care nădăjduia şi pe care nu o putea împlini: scrisoarea vicontesei decise totul în favoarea ei.

Canolles citi şi reciti scrisoarea: şi, aşa cum prevăzuse Claire, o sărută de douăzeci de ori aşa cum ar fi făcut – cu mâna ei. Gândindu-se bine, Canolles nu putea, la drept vorbind, să ascundă că dragostea lui pentru vicontesă era şi fusese cea mai serioasă problemă a vieţii sale. Cu alte femei, sentimentul acesta avusese întotdeauna un alt aspect şi mai ales luase o altă desfăşurare. Canolles jucase rolul unui om norocos, apăruse ca un învingător, aproape că îşi rezervase dreptul de a fi inconstant. Cu doamna de Cambes era altfel, se simţea supus unei puteri superioare căreia nici nu încerca măcar să se opună, pentru că simţea că sclavia aceasta de azi era mai dulce decât puterea lui de odinioară. Şi în aceste momente de descurajare în care îşi avea îndoieli asupra sentimetelor lui Claire, în orele acestea în care inima îndurerată se închidea în sine şi-şi săpa durerea cu gândul, el mărturisea, fără să roşească de această slăbiciune, pe care cu un an mai înainte ar fi considerat-o nedemnă pentru un suflet mare, că pierderea doamnei de Cambes ar fi însemnat pentru el o nenorocire insportabilă.

Dar să iubeşti, să fii iubit de ea, s-o ţii în inimă, şi în suflet, s-o cuprinzi în toată independenţa viitorului său, pentru că vicontesă nu-i cerea nici măcar sacrificiul aderării la partidul doamnei prinţese ci îi cerea doar iubirea; viitorul cel mai fericit; cel mai bogat ofiţer din armata regală; căci, la urma urmei, de ce să uite bogăţia? Bogăţia nu strică la nimic. Să rămâi în serviciul regelui dacă majestatea sa recompensează corespunzător fidelitatea; să-l părăseşti pe rege, dacă potrivit obiceiului regilor, este un ingrat; nu era aceasta o fericire mai mare, mai frumoasă, decât cea mai dulce visare la care ar fi putut îndrăzni să viseze vreodată, dacă putem să spunem aşa?

Dar Nanon?

Ah! Nanon! Nanon era acea remuşcare surdă şi sfâşietoare care rămâne ascunsă întotdeauna în sufletele nobile… Căci numai în sufletele vulgare nu-şi găseşte ecou durerea. Nanon! Biata Nanon! Ce va face, ce va zice, ce se

va întâmpla cu ea când va afla vestea teribilă că iubitul ei este soţul alteia?... Vai! Nu se va răzbuna deşi ar puta avea la îndemână toate mijloacele ca să o facă şi gândul acesta îi sfâşia inima... Măcar de ar încerca să se răzbune, să se răzbune într-un fel, în cazul acesta necredinciosul n-ar mai vedea în Nanon decât un duşman şi în felul acesta ţi-ar mai avea remuşcări.

Totuşi, Nanon nu-i răspunsese la scrisoarea în care îi spunea să nu-i scrie; cum se explică faptul că îi urma instrucţiunile cu atâta scrupulozitate? Desigur că dacă ar fi vrut, ar fi găsit ea un mijloc să-i strecoare pâriă acum măcar zece scrisori: asta însemna că Nanon nu încercase să-i scrie! Măcar de ar fi ajuns Nanon să nu-l mai iubească!

Dar figura lui Canolles se întunecă numai la gândul că ar fi putut ca Nanon să nu-l iubească; este un lucru dureros să găseşti egoismul orgoliului chiar şi în cel mai nobil suflet.

Din fericire, Canolles avea un mijloc ca să uite totul: să citească şi să recitească scrisoarea doamnei de Cambes. O citi şi o reciti şi metoda se dovedi bună. Îndrăgostitul nostru reuşi să uite tot ce nu era propria sa fericire. Şi pentru a o asculta pe stăpâna inimii lui, care îi poruncise să se ducă la doamna de Lalasne, se făcu frumos, cu graţie şi cu bun gust, ceea ce nu era greu pentru tinereţea lui, apoi se îndreptă spre casa preşedintei tocmai când bătea ora două.

Canolles era atât de absorbit de fericirea lui că, în timp ce trecea pe chei, nici nu-l observă pe prietenul său Ravailly care îi făcea semne disperate, de pe o barcă încărcată care înainta cu toată puterea vlslaşilor. În momentele lor de fericire, îndrăgostiţii merg cu un pas uşor de parcă ar pluti. Canolles era departe când Ravailly acostă la ţărm.

Abia ajuns pe uscat, acesta din urmă dădu câteva porunci scurte oamenilor din barcă şi se îndreptă spre locuinţa doamnei de Condé.

Prinţesa era acasă când auzi o agitaţie în anticameră. Întrebă care era cauza zgomotului şi i se răspunse că

tocmai sosise baroul de Ravailly, trimis la domnul de La Meilleraye.

— Doamnă, spuse Lenet, cred că ar fi bine ca alteţa voastră să-l primească fără întârziere: ori care ar fi veştile pe care le aduce, ele sunt Importante.

Prinţesa făcu un semn şi Ravailly intră, dar era atât de palid şi avea o figură atât de răvăşită, că numai văzându-l doamna de Condé înţelese că avea în faţa ochilor aducătorul unei veşti nefericite.

— Ce s-a întâmplat căpitane? Ce e nou? Întrebă ea.

— Cer iertare, doamnă, că mă prezint astfel în faţa alteţei voastre, dar am socotit că vestea pe care o aduc nu suportă întârziere.

— Vorbiţi, l-aţi văzut pe mareşal?

— Mareşalul a refuzat să mă primească.

— Mareşalul a refuzat să primească trimisul meu? Strigă prinţesa.

— Oh! Doamnă, asta nu este totul!

— Ce mai e? Vorbiţi! Vorbiţi! Vă ascult.

— Nenorocitul acela de Richon…

— Ei bine! Ştiu prizonier… De aceea v-am trimis ca să trataţi răscumpărarea lui.

— Oricâte diligenţe am depus, am ajuns prea târziu.

— Cum prea târziu? Întrebă Lenet, i s-a întâmplat ceva?

— E mort! A fost judecat ca trădător, a fost condamnat şi executat.

— Condamnat! Executat! Ah! Auziţi, doamnă, spuse Lenet consternat, nu v-am spus eu?

— Cine l-a condamnat? Cine a avut îndrăzneala asta?

— Un tribunal prezidat de domnul duce d'Epernon, sau mai bine zis chiar de regină, şi nu s-au mulţumit numai cu moartea, s-a vrut ca moartea aceasta să fie dezonoratntă.

— Ce! Richon…!

— Spânzurat, doamnă! Spânzurat ca un mizerabil, ca un hoţ, ca un asasin! I-am văzut trupul atârnat de o bârnă din hala din Libourne.

Prinţesa se ridică de pe scaun ca împinsă de un resort. Lenet scoase un strigăt de durere. Doamna de Cambes, care se ridicase, se prăbuşi pe un scaun ducându-şi mâna la inimă de parcă i s-ar fi făcut o rană adâncă şi leşină.

— Ridicaţi-o pe vicontesă, spuse ducele de la Rochefoucauld, n-avem timp acum să ne ocupăm de leşinuri de femei.

Două femei o ridicară pe vicontesă.

— Iată o aspră declaraţie de război, vorbi ducele cu nepăsare.

— Este nemernic! Spuse prinţesa.

— Este feroce! Spuse Lenet.

— Este nepolitic! Spuse ducele.

— Ah! Dar sper că o să ne răzbunăm! Strigă prinţesa, şi încă crud!

— Am un plan! Strigă doamna de Tourville care încă nu spusese nimic, represalii. Alteţă, represalii!

— Un moment, doamnă, spuse Lenet. La dracu! Cum vă grăbiţi. Lucrul este prea grav ca să ne gândim la aşa ceva.

— Nu, domnule, dimpotrivă, chiar acum, spuse doamna de Tourville, cu cât regele a lovit mai repede, cu atât trebuie să ne grăbim să-i răspundem lovind repede cu aceeaşi armă.

— Eh, doamnă, strigă Lenet, vorbiţi de vărsare de sânge de parcă dumneavostră aţi fi regina Franţei. Aşteptaţi măcar să vă spuneţi părerea când v-o cere alteţa sa.

— Doamna are dreptate, spuse comandantul gărzii, represalii, asta este legea războiului.

— Haideţi, spuse ducele de La Rochefoucauld să nu ne pierdem timpul cu vorbe. Vestea va străbate oraşul şi peste o oră nu vom mai fi stăpâni pe evenimente, nici pe pasiuni, nici pe oameni. Prima grijă a alteţei voastre trebuie să fie să luaţi o atitudine destul de hotărâtă ca să fie apreciată ca de nezdruncinat.

— Ei bine! Spuse prinţesa, las în seama dumneavoastră această grijă, domnule duce, şi mă bizui întru totul pe dumneavoasră pentru a răzbuna onoarea mea şi simpatiile

dumneavoastră căci înainte de a fi intrat în serviciul meu, Richon fusese în al dumneavoastră, eu l-am luat de la dumneavoastră iar dumneavostră mi l-aţi dat mai degrabă ca pe un prieten decât ca pe unul dintre servitorii dumneavoastră.

— Fiţi liniştită, doamnă, răspunse ducele înclinându-se, îmi voi aminti de ceea ce vă datorez dumneavoastră, mie şi acestui sărman mort.

Apdi se apropie de comandantul gărzii, îi vorbi în şoaptă mult limp, în timp ce prinţesa ieşea însoţită de doamna de Tourville şi de Lenet, care îndurerat, îşi lovea fruntea cu palma.

Vicontesă era la uşă. Revenindu-şi în fire, prima ei idee fusese să se întoarcă la doamna de Condé; o întâlni în drum, dar cu o figură atât de severă încât nu îndrăzni să o întrebe nimic.

— Doamne, Dumnezeule! Ce-o să se întâmple? Strigă vicontesă cu timiditate frângându-şi mâinile.

— O să ne răzbunăm! Răspunse doamna de Tourville cu măreţie.

— Răzbunare? În ce fel? Întrebă Claire.

— Doamnă, spuse Lenet, dacă aveţi vreo trecere pe lângă prinţesă, folosiţi-o pentru ca sub numele de represalii să nu se comită vreun asasinat îngrozitor.

Şi plecă la rândul său, lăsând-o pe Claire îngrozită.

În adevăr, printr-unul dintre acele intuiţii ciudate care te fac să te gândeşti Ia presentimente, tinăra femeie îşi aduse aminte de Canolles. Ea auzi în suflet ca o voce trinsă care îi vorbea de acest prieten absent şi înapoindu-se la ea cu o grabă furioasă, începu să se îmbrace ca să plece la întâlnire, când îşi dădu seama că întâlnirea era fixată trei, patru ore mai târziu.

Canolles venise la doamna de Lalasne după cum i se indicase de vicontesă. Era ziua de naştere a preşedintelui şi i se pregătise un fel de sărbătorire. Cum se aflau în cele mai frumoase zile ale anului, toţi invitaţii se găseau în grădina

unde se organizase pe pajişte un joc cu inele. Canolles care era foarte îndemânatic şi foarte graţios, acceptă i Iteva provocări şi, datorită îndfemânării, câştigă mereu.

Doamnele râdeau de neîndemânarea rivalilor lui Canolles şi-i admirau iscusinţa. La fiecare lovitură reuşită se auzeau strigăte prelungite de bravo; batistele se agitau în aer şi era mare lucru că buchetele de flori din mâinile doamnelor nu i se aruncau la picioare.

Triumful acesta nu-i putea smulge din gândul lui Canolles preocuparea care îl stăpânea, dar trebuia să aibă răbdare. Oricât de grăbiţi am fi să ne atingem scopul propus, acceptăm să mai întârziem când întârzierea este provocată de ovaţii.

Totuşi, pe măsură ce ora aşteptată se apropia, privirea tânărului se îndrepta tot mai des spre poarta prin care intrau sau ieşeau invitaţii şi prin care, fireşte, urma să intre şi trimisul promis.

Deodată, tocmai când Canolles se felicita că după toate probabilităţile nu mai avea mult de aşteptat, o rumoare ciudată se strecură în această mulţime veselă. Canolles observă că ici, colo, se formau grupuri care şopteau ceva şi-l priveau cu un interes ciudat şi în acelaşi timp dureros. La început atribui acest interes persoanei sale, îndemânării sale şi-şi făcu o onoare din acest sentiment, căci era departe de a bănui adevărata cauză.

Totuşi, observă la un moment dat că în atenţia cu care era privit era ceva dureros; se apropie surâzând de unul din grupuri, dar cei din grup încercară să surâdă, deşi se vedea că purtarea lor era stingherită de ceva, cei care nu vorbeau cu Canolles se îndepărtară.

Canolles se întoarse şi văzu atunci că toţi dispăreau pe furiş. S-ar fi zis că o veste fatală se răspândise deodată printre invitaţi, îngheţându-i de groază. În spatele lui, preşedintele de Lalasne cu o înfăţişare lugubră se plimba în sus şi în jos, cu o mână sub barbă şi cu alta în vestă. Soţia preşedintelui, la braţ cu sora ei, profitând de un moment

când nu era văzută de nimeni, făcu un pas spre Canolles şi fără să se adreseze cuiva vorbi pe un ton care il înspăimântă pe tânăr:

— Dacă eu aş fi prizonier de război, chiar pe cuvânt de onoare, de teamă că nu s-ar respecta faţă de mine cuvântul dat, aş sări pe un cal bun, aş ajunge la râu, aş da unui barcagiu zece, douăzeci, o sută de ludovici, dacă ar fi nevoie şi aş fugi…

Canolles le privi uimit pe cele două femei care îi făcură, amândouă odată, un semn de groază care pentru el rămase de neînţeles. Se îndreptă totuşi spre ele căutând să afle explicaţia cuvintelor pe care le auzise, însă ele fugiră ca nişte fantome, una punând degetul pe buze ca pentru a-i face semn să tacă iar cealaltă ridicând braţele în sus ca pentru a-i face semn să fugă.

În acest moment, Canolles îşi auzi numele strigat.

Tânărul tresări din tot corpul; numele lui trebuie să fi fost pronunţat de trimisul doamnei de Cambes. Şi se repezi spre poartă.

— Domnul baron de Canolles este aici? Întrebă o voce puternică.

— Da, răspunse Canolles uitând de toate şi amintindu-şi numai de promisiunea făcută de Claire, iată-mă.

— Sunteţi într-adevăr domnul de Canolles? Întrebă atunci un fel de sergent trecând pragul porţii în spatele căreia stătuse până atunci.

— Da, domnule.

— Guvernatorul insulei Saint-George?

— Da.

— Fost căpitan în regimentul Navailles?

— Da.

Sergentul se întoarse, făcu un semn şi patru soldaţi, care stătuseră ascunşi după o caleaşcă se apropiară în grabă. Caleaşca se apropiase şi ea încât scara se lipise de poartă; sergentul îl invită pe Canolles să se urce.

Tânărul aruncă o privire în jur; era singur de tot. Doar mai departe printre copaci, asemeni a două umbre, doamna Lalasne şi sora ei strânse una în alta, părea că-l privesc cu emoţie.

— La dracu! Îşi zise el, neînţelegând nimic din ceea ce se petrecea, ciudată escortă mi-a dat doamna de Cambes. Dar, îşi zise tot el, să nu fim prea pretenţioşi asupra alegerii mijloacelor.

— Vă aşteptăm, domnule comandant, spuse sergentul.

— Iertaţi-mă, domnilor, răspunse Canolles, iată-mă.

Şi se urcă în caleaşcă. Sergentul şi doi soldaţi se urcară împreună cu el, ceilalţi doi se aşezară, unul lângă vizitiu, celălalt în spate şi trăsura aceasta greoaie porni cât de repede puteau s-o tragă cei doi cai puternici care îi erau înhămaţi.

Totul era însă ciudat şi începu să-i dea de gândit lui Canolles, de aceea se întoarse spre sergent:

— Domnule, acum că suntem între noi, puteţi să-mi spuneţi unde mă duceţi?

— La închisoare, unde altundeva, răspunse cel căruia îi fusese adresată întrebarea.

Canolles se uită la el cu uimire.

— Cum la închisoare? Întrebă el. Nu veniţi din partea unei femei?

— Ba da!

— Şi femeia aceasta nu este doamna vicontesă de Cambes?

— Nu, domnule, femeia aceasta este doamna prinţesă de Condd.

— Doamna prinţesă de Condd? Strigă Canolles.

— Bietul băiat! Murmură o -femeie care trecea atunci, şi-şi l ini cruce.

Canolles simţi un fior de gheaţă străbătându-i corpul.

Ceva mai departe, un om, care fugea cu o suliţă în mână, se opri văzând caleaşca şi soldaţii. Canolles scoase capul pe

fereastră, dar desigur că omul îl. Recunoscuse, căci îl ameninţă cu pumnul.

— Ei, asta el dar ce sunt nebuni oamenii din oraşul dumneavoastră? Încerca cu greu să surâdă Canolles, parcă am devenit de o oră obiect de milă sau de ură, unii mă plâng iar alţii mă ameninţă.

— Eh! Domnule, spuse sergentul, cei care vă plâng nu greşesc, iar cel tare vă ameninţă au dreptate.

— În sfârşit, măcar dacă aş şti cel puţin, spuse Canolles.

— O să înţelegeţi curând, răspunse sergentul.

Între timp ajunseră la poarta închisorii iar Canolles fu coborât în mijlocul mulţimii care începuse să se adune.

Numai că, în loc să fie dus în camera lui obişnuită, fu coborât într-o celulă plină cu soldaţi.

„Haide! Să vedem la ce să mă mai aştept”, îşi zise Canolles.

Şi scoţând din buzunar de ludovici se apropie de un soldat şi-i puse în mână.

Soldatul nu îndrăzni să-i primească.

— Ia-i, prietene, îi spuse Canolles, căci întrebarea pe care am să ţi-o pun nu o să te compromită cu nimic.

— Atunci, vorbiţi, domnule comandant, spuse soldatul, după ce băgase cei doi ludovici în buzunar.

— Ei bine! Aş vrea să ştiu de ce am fost arestat, aşa, deodată?

— Se pare că nu ştiţi de moartea nenorocitului acela de domnul Richon, spuse soldatul.

— Richon e mort? Strigă Canolles cu adâncă durere, căci se ştie cât de buni prieteni erau amândoi. A fost ucis, Dumnezeule?

— Nu, domnule comandant, a fost spânzurat.

— Spânzurat? Murmură Canolles pălind şi împreunându-şi mâinile îşi opri privirea pe sinistra formaţie care îl înconjura, asta ar putea să-mi amine căsătoria, fără termen.

XIX.

Doamna de Cambes îşi pusese o rochie simplă, dar încântătoare. Îşi aruncă pe umeri un fel de pelerină scurtă şi-i făcu semn lui Pompée să o ia înainte. Era aproape noapte şi crezând că va fi mai puţin remarcată pe jos decât în trăsură, dăduse ordin vizitiului s-o aştepte în faţa bisericii carmelitelor, lângă capela unde primise aprobarea să fie cununată. Pompée coborî scara urmat de vicontesă. Funcţia asta de cercetaş îi amintea, bătrânului soldat, de faimoasa patrulă din care făcuse parte în ajunul bătăliei de la Corbie.

În josul scării şi în timp ce vicontesă trecea prin faţa salonului, auzi agitaţie şi o văzu pe doamna de Tourville care se îndrepta spre cabinetul prinţesei vorbind cu ducele de La Rochefoucauld.

— Oh! Doamnă, fiţi bună, un cuvânt, ce s-a hotărât?

— Planul meu a fost adoptat! Strigă doamna de Tourville triumfătoare.

— Care plan, doamnă? Nu-l cunosc.

— Represaliile, draga mea, represaliile!

— Iertaţi-mă, doamnă, dar din nefericire nu sunt familiarizată ca dumneavoastră cu termenii de război; ce înţelegeţi prin cuvântul represalii?

— Ceva foarte simplu, copila mea.

— Dar, explicaţi-vă.

— Au spânzurat un ofiţer din armata domnilor prinţi, nu-i aşa?

— Da, şi?

— Ei bine! Vom căuta în Bordeaux un ofiţer din armata regală şi-l vom spânzură.

— Doamne, Dumnezeule! Strigă Claire înspăimântată, ce spuneţi, doamnă?

— Domnule duce, continuă nobila văduvă, fără să pară că observase emoţia vicontesei, n-a fost încă arestat guvernatorul care comanda la Saint-Georges?

— Ba da, doamnă, răspunse ducele.

— Domnul de Canolles a fost arestat? Strigă Claire.

— Da, doamnă, răspunse rece ducele. Domnul de Canolles a fost sau va fi arestat; ordinul a fost dat în faţa mea şi am văzut chiar eu oamenii însărcinaţi cu îndeplinirea acestui ordin.

— Dar se ştia unde era? Întrebă Claire cu o ultimă speranţă.

— Era în casa mică a gazdei noastre, domnul de Lalasne, unde, mi s-a spus, avusese mare succes la jocul cu inele.

Claire scăpă un ţipăt, doamna de Tourville se întoarse uimită, ducele o privi pe tânăra femeie cu un surâs imperceptibil.

— Domnul de Canolles a fost arestat! Conţină vicontesă, dar ce-a făcut, pentru numele lui Dumnezeu? Şi ce legătură este între el şi înfiorătorul eveniment care ne-a întristat atât de mult?

— Ce legătură? Toate, draga mea. Nu este şi el guvernator ca Richon?

Claire ar fi voit să vorbească, dar inima i se îndurerase atât de mult încât vorba îi îngheţă pe buze. Totuşi, apucându-l pe duce de braţ şi privindu-l cu spaimă reuşi să murmure aceste cuvinte:

— Oh! Este numai o simulare, domnule duce, nu-i aşa? Doar o măsură formală şi atât cel puţin din câte ştiu. Nu i se poate face nimic unui prizonier pe cuvânt de onoare.

— Şi Richon era prizonier pe cuvânt de onoare, doamnă…

— Domnule duce, vă rog…

— Scutiţi-ne de rugăminţi, doamnă, sunt inutile. În afacerea asta eu nu pot face nimic, numai consiliul singur va decide.

Claire lăsă braţul domnului de La Rochefoucauld şi se duse ţintă spre biroul doamnei de Condd. Lenet, palid şi agitat, se plimba în lung şi în lat; doamna de Condé vorbea cu ducele de Bouillon.

Doamna de Cambes se strecură lângă prinţesă, uşoară şi palidă ca o umbră.

— Oh! Doamnă, spuse ea, în numele cerului, acordaţi-mi, vă implor, o întrevedere de un moment.

— Ah! Tu eşti micuţo, acum n-am nici un moment timp, dar după consiliu sunt a ta.

— Doamnă, doamnă, tocmai înainte de consiliu trebuie să vă vorbesc.

Prinţesa era gata să cedeze, când se deschise uşa din faţa celei prin care intrase vicontesa. Domnul de La Rochefoucauld intră.

— Doamnă, spuse el, consiliul s-a întrunit şi vă aşteaptă cu nerăbdare.

— Vezi, micuţo, spuse doamna de Condé, că mi-e cu neputinţă să te ascult în clipa asta, însă vino cu noi în consiliu şi când se va termina, vom ieşi împreună şi vom vorbi.

Nu se mai putea insista. Uluită, uimită de rapiditatea cu care se desfăşurau evenimentele, biata femeie simţea că ameţeşte; întreba din ochi, interpreta fiecare gest, fără să vadă nimic, fără să-şi dea seama ce se petrece, fără să se poată smulge din starea aceasta îngrozitoare.

Prinţesa înaintă spre salon. Claire o urma ca un automat fără să-şi dea seama că Lenet îi luase cu amândouă mâinile mâna ei îngheţată, pe care o lăsase să-i atârne fără vlagă.

Când intrară în salon, era aproape ora opt seara.

Sala era o încăpere vastă, întunecoasă, prin ea însăşi şi pe care o făceau şi mai întunecoasă imense tapiţerii agăţate pe pereţi. Un fel de estradă fusese ridicată între cele două nişe din faţa ferestrelor prin care pătrundeau ultimele licăriri ale zilei pe sfârşite. Pe această estradă erau pregătite două fotolii, unul pentru doamna prinţesă şi altul pentru domnul duce d'Enghien. De o parte şi de alta a celor două fotolii era câte un şir de scăunele destinare femeilor care alcătuiau consiliul privat al alteţei sale. Ceilalţi judecători trebuiau să ia loc pe băncile pregătite în acest scop. Ducele de Bouillon se sprijinea de fotoliul doamnei prinţese; de fotoliul micului prinţ se sprijinea domnul duce de La Rochefoucauld.

Lenet se aşezase în faţa grefierului; lângă el sta Claire, în picioare, tulburată, emoţionată.

Fură introduşi în sală şase ofiţeri ai armatei regale, şase funcţionari municipali şi şase juraţi din oraş.

Ei luară loc în bănci.

Doar două candelabre, cu câte trei luminări fiecare, luminau această adunare improvizată. Ele erau aşezate pe masa din faţa prinţesei şi puneau în lumină grupul principal, în timp ce restul asistenţei se confunda tot mai mult cu întunericul pe măsură ce se depărtau de acest slab cerc de lumină.

Soldaţi din armata doamnei prinţese, cu halebarde în mâini, făceau de pază la uşi.

De afară se auzea mulţimea urlând. Grefierul făcu apelul; fiecare se ridica şi răspundea.

Apoi raportorul expuse situaţia de fapt: el povesti cum fusese cucerit Vayres, cuvântul de onoare violat de domnul de La Meilleraye, moartea ruşinoasă a lui Richon.

În acel moment, un ofiţer, aşezat în mod intenţionat lângă fereastră şi care primise dinainte indicaţii precise, deschise geamul şi atunci pătrunse în casă ca un tunet un val de voci care strigau „Răzbunare pentru viteazul Richon! Moartea mazariniior!”

Aşa erau numiţi regaliştii.

— Auziţi, spuse domnul de La Rochefoucauld, auziţi ce pretinde marca voce a poporului. Peste două ore, ori poporul va nesocoti puterea noastră şi-şi va face singur dreptate, ori represaliile nu vor mai fi oportune. Să procedăm lă judecată, domnilor, şi asta fără întârziere.

Prinţesa se ridică.

— De ce să mai judecăm? Strigă ea. La ce foloseşte judecata? Judecata aţi auzit-o, a pronunţat-o poporul.

— În adevăr, este foarte simplu, spuse doamna de Tourville. Legea talionului şi nimic altceva. Lucrurile astea ar trebui să se facă din entuziasm, dacă pot să mă exprim aşa şi din jandarm în jandarm pur şi simplu.

Lenet nu putu asculta mai mult; de unde era se repezi în mijlocul cercului de lumină.

— Domnule! Strigă prinţesa.

— Oh! Nici un cuvânt mai mult, vă rog, doamnă, căci dacă un asemenea aviz s-ar realiza, ar fi fatal. Uitaţi că însăşi autoritatea regală, pedepsind în felul său, adică într-un fel ticălos, a păstrat cel puţin respectul formelor juridice şi n-a făcut decât să confirme hotărârea bună sau rea dată de judecători? Credeţi că aveţi dreptul să faceţi ce n-a îndrăznit regele însuşi?

— Oh! Făcu doamna de Tourville, este destul să-mi dau o părere, pentru ca domnul Lenet să fie de o părere contrară. Din păcate, de data asta cu părerea mea este de acord şi alteţa sa.

— Da, din păcate, spuse Lenet.

— Domnule! Strigă prinţesa.

— Oh! Doamnă, păstraţi măcar aparenţele, spuse Lenet, aveţi doar toată libertatea să condamnaţi.

— Domnul Lenet are dreptate, spuse ducele de La Rochefoucauld luând o poziţie studiată. Moartea unui om este un fapt prea grav, mai ales în asemenea împrejurări, pentru ca să lăsăm răspunderea să apese pe un singur cap, chiar dacă acela ar fi un cap de prinţ.

Apoi, aplecându-se la urechea prinţesei, pentru ca grupul de prieteni ai săi să-l poată auzi:

— Luaţi avizul tuturor, doamnă, dar pentru a vă pronunţa nu păstraţi decât părerea celor de care sunteţi sigură. În felul acesta nu ne vom putea teme că o să ne scape răzbunarea.

— Un moment, un moment, îl întrerupse domnul de Bouillon sprijinindu-se în baston şi ridicându-şi piciorul gutos, aţi vorbit de a îndepărta responsabilitatea de pe capul prinţesei; sunt de acord, dar vreau ca şi alţii să împartă cu mine această răspundere. Nu vreau altceva decât să fiu socotit rebel în continuare, dar având-o pe doamna prinţesă de o parte şi poporul de cealaltă parte.

Drace! Nu vreau să fiu izolat, eu am pierdut suveranitatea asupra Sedanului dintr-o glumă ca aceasta, în vremea aceea aveam pe cap un oraş. Cardinalul de Richelieu mi-a luat oraşul, azi nu mai am decât capul şi nu vreau să mi-l ia cardinalul Mazarin. De aceea cer ca juraţi notabilităţile din Bordeaux.

— Semnăturile acestora, lângă semnăturile noastre, pfui!

— Cuiul susţine grinda, doamnă, răspunse ducele de Bouillon, pe care conspiraţia lui Cinq Mars îl făcuse prudent pentru toată viaţa.

— Aceasta este părerea dumneavoastră, domnilor?

— Da, spuse ducele de La Rochefoucauld.

— Şi dumneata, Lenet?

— Doamnă, spuse el, din fericire, eu nu sunt nici prinţ, nici duce, nici ofiţer, nici jurat, aşa că am dreptul să mă abţin şi mă abţin.

Atunci prinţesa se ridică şi invită adunarea pe care o convocase să răspundă, printr-un act energic, la provocarea regală. Abia îşi termină cuvântarea, că fereastra se deschise din nou şi se auzi pentru a doua oară, pătrunzând în sala tribunalului, miile de voci ale poporului strigând într-un singur glas:

— Trăiască doamna prinţesă! Răzbunare pentru Richon! Moarte epernoniştilor şi mazarinilor!

Doamna de Cambes apucă braţul lui Lenet.

— Domnule Lenet, simt că mor!

— Doamna vicontesă de Cambes, spuse el, cere alteţei voastre permisiunea să se retragă.

— Încă nu, încă nu, spuse Claire, vreau…

— Locul dumneavoastră nu e aici, doamnă, o întrerupse Lenet. Nu puteţi face nimic pentru el, am să vă ţin la curent cu toate şi o să încercăm să-l salvăm.

— Vicontesă se poate retrage, spuse prinţesa. Doamnele care nu vor să asiste la această şedinţă sunt libere să o urmeze. Vrem să rămânem aici numai bărbaţi.

Nici o femeie nu se mişcă: una din veşnicele aspiraţii ale jumătăţii genului uman este de a râvni la exercitarea dreptului de a comanda. După spusele prinţesei, doamnele acestea găsiseră ocazia de a fi bărbaţi pentru un moment: era prea fericită ocazia pentru a nu fi profitat de ea.

Doamna de Cambes ieşi, susţinută de Lenet. Pe scară îl întâlni pe Pompée pe care îl trimisese să se informeze.

— Ei? Întrebă ea.

— E arestat, răspunse el.

— Domnule Lenet, spuse Claire, nu mai am încredere decât în dumneavoastră şi speranţă decât în Dumnezeu.

Şi se îndreptă spre camera ei, disperată.

— Ce va trebui să-l întreb pe cel care va fi adus înaintea noastră? Întrebă prinţesa în momentul în care Lenet îşi relua locul lângă grefier, şi pe cine va cădea soarta?

— Nimic mai simplu, doamnă, răspunse ducele. Avem vreo trei sule de prizonieri, din care vreo zece, doisprezece ofiţeri: să-i întrebăm doar numele şi gradul în armata regală; primul care va fi recunoscut drept guvernator de cetate, cum era bietul meu Richon, ei bine! Acela va fi desemnat de soartă.

— Este inutil să ne pierdem timpul ca să interogăm zece, doisprezece ofiţeri diferiţi, spuse prinţesa. Domnule grefier, aveţi un re gistru, căutaţi şi numiţi pe prizonierii de un grad egal cu cel avut de domnul Richon.

— Nu sunt decât doi, doamnă, răspunse grefierul: guvernatorul de pe insula Saint-Georges şi guvernatorul din Branne.

— Avem doi, aşa este, strigă prinţesa, vedeţi că soarta ne ajută. Labussiere, sunt arestaţi?

— Desigur, doamnă, răspunse căpitanul comandantul gărzii, şi amândoi aşteaptă în fortăreaţă ordinul de a fi aduşi în faţa alteţei voastre.

— Să fie aduşi, spuse doamna de Condd.

— Pe care să-l aducem? Întrebă Labussidre.

— Aduceţi-i pe amândoi, răspunse prinţesa, numai că vom începe cu cel mai vechi ca dată, cu domnul guvernator de pe insula Saint-Georges.

XX.

Ordinul fu urmat de o tăcere de moarte, pe care o tulbură doar zgomotul paşilor comandantului gărzii care se depărta şi de murmurul neîntrerupt al mulţimii, căci ordinul acesta avea să arunce rebeliunea domnilor prinţi pe un drum teribil şi mult mai periculos decât acela pe care mersese până atunci. Printr-o singură acţiune, prinţesa, consilierii săi, armata şi oraşul însuşi erau puşi, într-un fel, în afara legii; însemna să faci răspunzătoare de interesele şi, mai cu seamă, de pasiunile unora, o populaţie întreagă. Era să se reediteze în mic ceea ce Comuna din Paris făcuse la 2 septembrie. Însă, după cum se ştie, Comuna din Paris acţionase în stil mare.

În sală nu se auzea nici o respiraţie; toate privirile erau îndreptate spre uşa pe unde urma să intre prizonierul. Prinţesa, ca să-şi joace bine rolul de preşedinte, se prefăcea că răsfoieşte nişte registre; domnul de La Rochefoucauld luase o atitudine visătoare, domnul de Bouillon vorbea cu doamna de Tourville despre guta care îl făcea să sufere.

Lenet se apropie de prinţesă pentru a încerca un ultim efort; nu că ar fi sperat, dar era unul din acei oameni austeri care-şi fac datoria până la capăt, pentru că se simt obligaţi să o facă.

— Gândiţi-vă, doamnă, că jucaţi pe o carte viitorul casei dumneavoastră.

— Nu e nici un merit în asta, sunt sigură că voi câştiga, spuse tăios prinţesa.

— Domnule duce, spuse Lenet întrocându-se spre La Rochefoucauld, dumneavoastră care sunteţi superior inteligenţelor vulgare şi pasiunilor omeneşti, nu-i aşa că sfătuiţi moderaţiunea?

— Domnule, răspunse ducele cu făţărnicie, discut lucrul acesta cu raţiunea.

— Discutaţi-l cu conştiinţa, domnule duce, ar fi mai bine!

În acel moment se auzi un zgomot surd. Se închisese poarta de fier. Zgomotul acesta se răsfrânse în toate inimile, căci anunţa sosirea unuia dintre prizonieri. În curând paşii se auziseră pe scară, halebardele răsunară pe dale, uşa se deschise şi Canolles apăru în cadrul ei.

Niciodată nu arătase mai elegant, niciodată nu fusese atât de frumos; figura lui, senină, îşi păstrase culoarea împurpurată a bucuriei şi a neştiinţei. Înaintă uşor, fără afectare, cum ar fi făcut-o în casa avocatului Lavie sau a preşedintelui Lalasne şi salută cu respect pe prinţesă şi pe duci., Prinţesa însăşi fu uimită de această totală dezinvoltură, de aceea rămase un moment cu ochii asupra tânărului.

Apoi, rupse tăcerea.

— Apropiaţi-vă, domnule, spuse ea.

Canolles se supuse şi salută a doua oară.

— Cine sunteţi?

— Sunt baronul Louis de Canolles, doamnă.

— Ce grad aveaţi în armata regală?

— Eram locotenent-colonel. 1

— N-aţi fost guvernator pe insula Saint-Georges? V – Am avut această onoare.

— Aţi spus adevărul?

— În toate privinţele, doamnă.

— Grefier, aţi scris întrebările şi răspunsurile?

Grefierul făcu un semn afirmativ, înclinându-se.

— Atunci, semnaţi, domnule, spuse prinţesa.

Canolles luă pana, ca un om care nu ştie pentru ce i se dă o poruncă, dar care se supune din deferenţă pentru rangul persoanei care a dat-o şi semnă surâzând.

— Bine, domnule, spuse prinţesa, acum vă puteţi retrage.

Canolles salută din nou pe nobilii judecători şi se retrase cu aceeaşi dezinvoltură şi cu aceeaşi graţie, fără să manifeste nici curiozitate, nici uimire.

Abia se închisese uşa în urma lui că prinţesa se ridică şi întrebă:

— Ei bine, domnilor?

— Să votăm, doamnă spuse ducele de La Rachefoucauld.

— Să votăm, repetă ducele de Bouillon.

Apoi întorcându-se spre juraţi:

— Domnilor, aţi vrea să vă daţi părerea?

— După dumneavoastră, monseniore, răspunse un burghez.

— Nu, nu înaintea dumneavoastră! Strigă o voce puternică.

În vocea aceasta se simţea atâta curaj încât toată lumea rămase uimită.

— Ce înseamnă, asta? Întrebă prinţesa, încercând să recunoască figura celui care vorbise.

— Asta înseamnă, spuse apăsat un om ridicându-se ca să nu fie nici o îndoială asupra persoanei care vorbea, asta înseamnă că eu, Andre Lavie, avocat regal, consilier pe lângă parlament, cer, în numele regelui, şi mai ales în numele umanităţii, privilegiu şi siguranţă pentru prizonierii reţinuţi în Bordeaux pe cuvânt de onoare. În consecinţă, pun concluzii în acest sens.

— Oh! Oh! Domnule avocat, spuse prinţesa încruntându-se, vă rog să lăsaţi stilul de procedură cu mine, căci nu mă pricep la toate acestea. Noi urmărim aici o problemă de sentiment şi nu un proces meschin şi şicanator; cred că fiecare membru al tribunalului va înţelege această legătură.

— Da, da, strigară în cor juraţii şi ofiţerii, să votăm domnilor, să votăm!

— Am spus-o şi o repet, spuse Lavie fără să se tulbure de apostrofarea prinţesei, cer înlesnire şi siguranţă pentru prizonierii i ţinuţi pe cuvânt de onoare. Ceea ce cer nu este o formulă procedurală, este un principiu din dreptul ginţilor.

— Iar eu adaug, strigă Lenet, că, înainte de a fi fost atât de crunt lovit, Richon a fost audiat şi că este drept să-i

ascultăm şi noi pe acuzaţi.

— Iar eu declar, spuse d'Espagnet, şeful burghezilor, care atacaseră cetatea din Saint-Georges împreună cu domnul de La Rochefoucauld, iar eu declar că dacă se face apel la clementă, oraşul se va revolta.

Un murmur de afară păru că răspunde acestei afirmaţii şi că o confirmă.

— Să ne grăbim, spuse prinţesa. La ce îl condamnăm pe acuzat?

— Acuzaţii, doamnă, că sunt doi?

— Unul singur nu vă ajunge? Spuse Lenet surâzând dispreţuitor faţă de acest servilism sângeros.

— Atunci care, care? Repetară aceleaşi voci.

— Cel mai gras, canibalilor! Strigă Lavie. Ah! Vă plângeţi de o nedreptate, vă plângeţi că a fost un sacrilegiu şi vreţi să răspundeţi unui asasinat prin două crime! Frumoasă adunare de filosofi şi de soldaţi care se transformă în călăi!

Ochii înflăcăraţi ai celor mai mulţi dintre judecători păreau gata să-l trăsnească pe curajosul avocat regal. Doamna de Condd se ridicase şi, sprijinindu-se de masă, părea că întreabă din privire pe asistenţi pentru a se asigura că vorbele sale fuseseră auzite bine şi dacă ar fi putut exista pe lume un om atât de îndrăzneţ care să poată spune asemenea cuvinte în faţa ei.

Lavie înţelese că prezenţa lui învenina totul şi că felul său de a-i apăra pe acuzaţi, în loc de a-i salva, îi pierdea. Se hotărî să se retragă, nu ca un soldat care dezertează, ci ca un judecător care se recuză.

— În numele lui Dumnezeu, spune el, protestez împotriva a ceea ce vreţi să faceţi! În numele regelui, v-o interzic!

Şi, răsturnându-şi scaunul cu un gest de majestuoasă furie, ieşi din sală, cu fruntea sus, cu mersul sigur, ca un om sigur că şi-a făcut datoria şi fără să se sinchisească de necazurile care pot rezulta dintr-o datorie împlinită.

— Insolent! Murmură prinţesa.

— Bine! Bine! Lăsaţi-l, spuseră câteva voci, o să-i vină rândul şi domnului Lavie.

— Să votăm, spuse aproape unanimitatea judecătorilor.

— Dar, de ce să votaţi, fără să fi ascultat pe ambii acuzaţi? Spuse Lenet. Poate că unul vă va părea mai vinovat decât celălalt. Poate că veţi opri răzbunarea la un singur cap, în loc de a o extinde la două capete.

În acel moment se auzi deschizându-se poarta a doua oară.

— Bine! Fie! Spuse prinţesa, vom vota o dată asupra ambilor.

Tribunalul care se şi ridicase cu zgomot se aşează din nou. Se auzi un nou zgomot de paşi, răsună din nou zgomotul halebardelor, uşa se deschise şi Cauvignac apăru la rândul său.

Noul sosit făcea un contrast izbitor cu Canolles; hainele sale care se mai resimţeau încă de pe urma atacurilor populaţiei, erau încă în dezordine cu toată grija care o pusese ca să se înlăture aceste urme. Privirea lui se îndreptă repede spre juraţi, ofiţeri, duci şi prinţesă, cuprinzând tot tribunalul cu o privire circulară, apoi cu aerul unei vulpi care umblă cu şiretlicuri, înaintă, sondând, ca să spunem aşa, terenul la fiecare pas, cu urechea ciulită, palid şi vădit îngrijorat.

— Alteţa voastră mi-a făcut onoarea să mă cheme în faţa sa? Spuse el fără să fi fost întrebat.

— Da, domnule, răspunse prinţesa! Am vrut să fiu lămurită de dumneavoastră asupra unor probleme care vă privesc şi care pe noi ne deranjează.

— În cazul acesta, răspunse Cauvignac înclinându-se, sunt aici, doamnă, gata să răspund favoarei pe care mi-o face alteţa voastră.

Şi se înclină, cu aerul cel mai graţios pe care îl putu lua, deşi se vedea că aerul acesta era lipsit de dezinvoltură şi de naturaleţă.

— Foarte bine, răspunse prinţesa, mai ales dacă veţi răspunde tot atât de precis pe cât sunt întrebările noastre.

— Îmi permit să arăt alteţei voastre, spuse Cauvignac, că întrebarea fiind întotdeauna pregătită dinainte iar răspunsul nefiind niciodată, estş mult mai uşor a întreba decât a răspunde.

— Oh! Întrebările noastre vor fi atât de clare şi de precise, spuse prinţesa, încât vă vom scuti de nevoia de a reflecta. Numele dumneavoastră?

— Ei bine! Iată, doamnă, de la început o întrebare stânjenitoare.

— Cum se poate?

— Da, se întâmplă adesea că ai două nume, numele primit de la părinţi şi numele pe care şi-l iei singur. De exemplu eu, am crezut că un oarecare dreptate să-mi abandonez primul nume ca să iau un altul mai puţin cunoscut. Pe care din cele două doriţi să-l declar?

— Acela sub care v-aţi prezentat la Chantilly? Acela sub care v-aţi angajat să ridicaţi pentru mine o companie, acela sub care aţi recrutat-o, în sfârşit acela sub care v-aţi vândut domnului de Mazarin.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse Cauvignac, dar mi se pare că am mai avut onoarea să răspund cu succes întrebărilor din timpul audienţei pe care alteţa voastră mi-a făcut favoarea să mi-o acorde astăzi de dimineaţă.

— De aceea, acum, nu vă pun decât o singură întrebare, spuse prinţesa care începuse să-şi piardă răbdarea, nu vă întreb decât numele dumneavoastră.

— Ei bine, iată tocmai ce mă stânjeneşte.

— Scrieţi baron de Cauvignac, spuse prinţesa.

Acuzatul nu protestă, iar grefierul scrise.

— Acum, gradul dumneavoastră? Spuse prinţesa sper că nu veţi avea nici o greutate să răspundeţi la această întrebare.

— Dimpotrivă, doamnă, tocmai întrebarea aceasta mi se pare dintre cele mai stânjenitoare. Dacă mă întrebaţi de

gradul meu ca savant sunt bacalaureat în litere, licenţiat în drept, doctor în teologie şi răspund imediat, aşa cum vrea alteţa voastră.

— Nu, domnule, vorbim de gradul dumneavoastră ca militar.

— Ah! Ei bine, asupra acestui punct mi-e imposibil să răspund alteţei voastre.

— Cum aşa?

— Pentru că, eu însumi n-am ştiut bine niciodată, ce eram cu adevărat.

— Încercaţi să vă fixaţi asupra acestui punct, domnule, pentru că vreau să ştiu.

— Ei bine, mai întâi m-am făcut locotenent prin propria mea putere, însă cum n-aveam autoritatea să semnez brevete şi pentru că n-am avut niciodată mai mult de şase oameni în subordine în tot timpul cât am purtat acest titfti, cred că n-am dreptul să mă folosesc de el.

— Însă eu, spuse prinţesa, eu v-am făcut căpitan, aşa că sunteţi căpitan.

— Ah! Iată tocmai unde stânjeneala mea se măreşte, iar conştiinţa protestează. Am avut de atunci convingerea că orice grad militar în stat ca să aibă valoare trebuie să emane de la voinţa regală. Or, alteţa voastră, a avut, fără îndoială, intenţia de a mă face căpitan, dar cred că n-are acest drept. În cazul acesta n-am fost căpitan, după cum n-am fost nici locotenent.

— Fie, domnule, dar să presupunem că n-aţi fost locotenent prin propria dumneavoastră putere, nici căpitan prin autoritatea mea, ţinând seama că nici dumneavoastră, nici eu n-aveam autoritatea să semnăm brevete. Dar cel puţin guvernator al cetăţii Branne, sunteţi. Şi cum de data aceasta numirea v-a semnat-o regele, nu mai puteţi contesta valoarea acestui act.

— Iată, doamnă, tocmai faptul cel mai contestat din cele trei.

— Cum aşa? Strigă prinţesa.

— Este adevărat că am fost numit, dar funcţia nu mi-am luat-o în primire. Ce constituie titlul? Nu deţinerea titlului în&uşi, ci îndeplinirea funcţiei aferentă acestui titlui. Or eu n-am îndeplinit nici o obligaţie din cele care reveneau funcţiei la care fusesem avansat; nici n-am pus piciorul în unitatea care mi s-a dat s-o conduc; din partea mea n-a fost un început de executare, aşa că nu sunt nici guvernator în Branne, după cum n-am fost nici căpitan, înainte de a fi fost guvernator, sau locotenent înainte de a fi fost căpitan.

— Totuşi, domnule, aţi fost găsit pe drumul spre Branne.

— Desigur, dar la o sută de paşi de locul unde am fost arestat drumul se bifurcă: unul din drumuri merge la Branne iar celălalt la Isson. Cine poate spune că nu veneam de la Isson, sau tot aşa de bine de la Branne?

— Bine, spuse prinţesa, tribunalul va aprecia apărarea dumneavoastră. Grefier, scrieţi, guvernator la Branne.

— Nu vreau să mă opun aşa că alteţa voastră să pună să scrie ce-i convine.

— Am scris, doamnă, spuse grefierul.

— Bine. Şi acum, domnule, se adresă prinţesa lui Cauvignac, semnaţi interogatoriul.

— Aş face-o cu cea mai mare plăcere, doamnă, spuse Cauvignac, şi aş fi încântat să fac ceva care să fie agreabil alteţei voastre, însă în lupta pe care a trebuit s-o susţin astăzi de dimineaţă împotriva populaţiei din Bordeaux, luptă din care alteţa voastră m-a smuls cu atâta generozitate prin intervenţia muşchetarilor săi, am avut nenorocirea să mi se scrântească mâna dreaptă, iar cu mâna stingă mi-a fost întotdeauna imposibil să scriu.

— Luaţi act de refuzul acuzatului, domnule, spuse prinţesa grefierului.

— Imposibilitatea, domnule, scrieţi imposibilitatea, spuse Cauvignac, să mă ferească Dumnezeu să refuz ceva unei atât de mari prinţese aşa cum este alteţa voastră, dacă aceasta ar sta în puterea mea.

Şi Cauvignac, salutând cu profund respect, ieşi, însoţit de cei doi paznici.

— Cred că aţi avut dreptate, domnule Lenet, spuse ducele de La Rochefoucauld, am greşit când nu ne-am asigurat de acest om.

Lenet era prea preocupat ca să răspundă. De data aceasta, obişnuita lui perspicacitate nu l-a servit bine; el spera că Cauvignac va atrage numai asupra lui mânia tribunalului, însă Cauvignac, cu veşnicele lui subterfugii, mai mult amuzase decât îşi iritase judecătorii. Numai că, interogatoriul lui distrusese tot efectul pe care îl produsese interogatoriul lui Canolles, dacă ar fi produs vreunul, iar nobleţea, sinceritatea, loialitatea primului prizonier dispăruse, dacă am putea spune aşa, sub viclenia celui de-al doilea. Cauvignac îl umbrise pe Canolles.

De aceea, când se trecu la vot, unanimitatea voturilor a fost pentru condamnarea la moarte.

Prinţesa puse să se numere voturile şi, ridicându-se, anunţă cu solemnitate hotărârea care se pronunţase.

Apoi, fiecare, semnă pe rând, în registrul deliberărilor. Mai întâi ducele d'Enghien, biet copil care nu ştia ce semnează şi a cărui primă semnătură avea să coste viaţa unui om; apoi prinţesa, apoi ducii, apoi doamnele din consiliu, apoi ofiţerii, apoi juraţii; în felul acesta toată lumea se făcuse părtaşe la represalii. Nobilimea şi burghezia, armata şi parlamentul, toată lumea trebuia pedepsită. Or, se ştie că atunci când trebuie pedepsită toată lumea, nu se pedepseşte nimeni.

Atunci, după ce toată lumea semnă, prinţesa, care obţinuse răzbunarea şi căreia această răzbunare îi satisfăcea orgoliul, deschise ea însăşi fereastra, care se mai deschisese de două ori şi din dorinţa de popularitate care o rodea, se adresă mulţimii cu voce puternică:

— Domnilor bordelezi, Richon va fi răzbunat în mod demn, încredeţi-vă în noi.

Un ura, asemeni unui tunet, primi această declaraţie iar poporul se răspândi pe străzi, fericit, de pe acum, de spectacolul pe care i-l promitea prinţesa.

Dar abia reveni în cameră doamna de Condé, însoţită de Lenet care o urma trist, sperând încă să-i poată schimba hotărârea, că se deschise uşa şi doamna de Cambes, palidă, desnădăjduită, i se aruncă la picioarc

— Oh, Doamnă, pentru numele lui Dumnezeu, ascultaţi-mă! În numele cerului, nu mă respingeţi!

— Ce s-a întâmplat, copila mea? Întrebă prinţesa, de ce plângi în halul acesta?

— Plâng, doamnă, pentru că am aflat că s-a votat pedeapsa cu moarteea, iar dumneavoastră aţi confirmat acest vot şi cu toate acestea, nu veţi putea lăsa să fi ucis domnul de Canolles.

— De ce, draga mea? Şi ei l-au ucis pe Richon.

— Dar, doamnă, pentru că domnul de Canolles a salvat pe alteţa voastră la Cantilly.

— Trebuie să-i fiu recunoscătoare că a fost păcălit de şiretenia noastră?

— Ei bine, doamnă, aici este eroarea: pentru că domnul de Canolles n-a fost un singur moment înşelat de substituire. M-a recunoscut din primul moment.

— Pe tine, Claire?

— Da, doamnă. Am făcut o parte din drum împreună; domnul de Canolles mă cunoştea, în sfârşit, domnul de Canolles era îndrăgostit de mine şi în această situaţie… Ei bine!… Doamnă… Poate că a greşit, dar nu trebuie să-i faceţi un reproş… În această situaţie, el a sacrificat datoria, dragostei.

— Atunci, el este cel pe care îl iubeşti…?

— Da, spuse contesa.

— Cel pentru care ai venit să-mi ceri permisiunea să te căsătoreşti…?

— Da.

— Aşadar…

— Era chiar domnul de Canolles, strigă vicontesă, domnul de Canolles care mi s-a predat mie la Saint-Georges şi care, fără mine, urma să se arunce în aer împreună cu soldaţii dumneavoastră… În sfârşit, domnul de Canolles care ar fi putut să fugă şi care mi-a predat mie sabia ca să nu fie despărţit de mine. Înţelegeţi că dacă moare el, trebuie să mor şi eu, doamnă, pentru că eu l-am ucis!

— Copil scump, spuse prinţesa, cu o oarecare emoţie, gândeşte-te că ce-mi ceri tu, este un lucru imposibil. Richon e mort, Richon trebuie răzbunat. O hotărâre a fost luată, ea trebuie executată: chiar dacă soţul meu mi-ar cere ce-mi ceri tu şi tot l-aş refuza.

— Oh! Nefericită ce sunt, nefericită ce sunt! Strigă doamna de Cambes, clătinându-se şi izbucnind în hohote, eu l-am pierdut!

Atunci Lenet, care tăcuse, se apropie de prinţesă.

— Doamnă, spuse el, nu vă este de ajuns o singură victimă, aveţi nevoie de două capete ca să răzbunaţi capul domnului Richon?

— Ah! Ah! Spuse prinţesa, domnul-omul sever, cu alte cuvinte îmi cereţi viaţa unuia şi moartea celuilalt. E drept asta, spuneţi-mi?

— Doamnă, este drept ca atunci, când trebuie să moară doi oameni, dacă se poate, să moară numai unul, presupunând, că ar putea exista o gură care să aibă dreptul să stingă flacăra luminării aprinsă de mâna lui Dumnezeu. Apoi, este drept, că dacă e de ales, atunci omul cinstit trebuie să fie salvat în locul intrigantului. Ar trebui să fii cinstit ca să-l eliberezi pe Barrabas şi să-l crucifici pe Isus…

— Oh! Domnule Lenet, domnule Lenet, strigă Claire, vorbiţi pentru mine, vă conjur! Pentru că sunteţi un om şi poate veţi fi ascultat. Şi dumneavoastră, doamnă, continuă ea, întorcându-se spre prinţesă, amintiţi-vă că mi-am petrecut viaţa în serviciul casei dumneavoastră.

— Şi eu, spuse Lenet. Şi totuşi, pentru treizeci de ani de credinţă, n-am cerut nimic alteţei voastre, însă în această

ocazie, dacă alteţa voastră este fără milă, eu i-aş cere, în schimbul acestor treizeci de ani de serviciu credincios, o singură favoare.

— Care?

— De a mă lăsa să plec, doamnă, să mă duc să mă arunc la picioarele regelui, căruia îi voi închina restul zilelor mele, pe care le închinasem onoarei casei voastre.

— Ei bine! Spuse prinţesa, învinsă de aceste două rugăminţi, nu ameninţa, bătrâne prieten, nu mai plânge, draga mea Claire, fiţi liniştiţi amândoi, pentru că vreţi aşa, unul singur va muri, dar să nu mi se ceară iertarea şi pentru cel care va fi destinat să moară.

Claire luă mâna prinţesei şi o acoperi de sărutări.

— Oh! Doamnă, vă mulţumesc, vă mulţumesc! Din clipa asta şi viaţa mea şi viaţa lui vă aparţin.

— Şi făcând aşa, doamnă, spuse Lenet, veţi fi şi dreaptă şi îndurătoare, ceea ce până acum n-a fost decât numai privilegiul lui Dumnezeu.

— Oh! Acum, strigă Claire, nerăbdătoare, aş putea să-l văd? Aş putea să-l eliberez?

— În momentele acestea, o asemenea demonstraţie este imposibilă, spuse prinţesa, căci ne-ar pierde. Lasă-i pe prizonieri în închisoare; vor fi scoşi în acelaşi timp, unul pentru libertate, celălalt pentru moarte.

— Dar n-aş putea să-l văd, să-l liniştesc, să-l consolez, măcar? Întrebă Claire.

— Să-l linişteşti? Întrebă prinţesa, cred că n-ai dreptul, dragă prietenă: s-ar afla hotărârea, s-ar comenta favoarea. Nu, nu se poate: mulţumeşte-te să-l ştii salvat. Voi anunţa celor doi duci hotărârea pe care am luat-o.

— Atunci, mă resemnez. Vă mulţumesc, doamnă, vă mulţumesc! Strigă, Claire.

Şi doamna de Cambes se retrase în grabă ca să plângă în libertate şi să mulţumească lui Dumnezeu din adâncul inimii ei plină de bucurie şi de recunoştinţă.

XXI.

Cei doi prizonieri de război ocupau două camere în aceeaşi fortăreaţă. Cele două camere dădeau din una în alta şi erau situate la parter; însă parterul închisorilor este ca etajul al treilea al unei case. Închisorile nu sunt construite ca orice fel de casă, ele au, în general, săpate în pământ, două etaje de celule.

Fiecare uşă a închisorii era păzită de un pichet de oameni aleşi dintre soldaţii din garda prinţesei; însă mulţimea, văzând preparativele care satisfăceau dorinaţa ei de răzbunare, începu să se îndepărteze din jurul închisorii, unde se strânsese când aflase că cei doi prizonieri – Canolles şi Cauvignac – fuseseră duşi acolo. Atunci, pichetele care se găseau în coridorul interior, mai mult pentru a-i păzi pe prizonieri de furia mulţimii decât de teama de a nu evada, îşi părăsiră postul iar, pentru pază, se întărită doar posturile de gardă.

De aceea, poporul nemaiavând nimic de văzut acolo unde se găsea, se îndreptă fireşte spre locul unde se făceau execuţiile, adică spre Esplanadă. Cuvintele aruncate de sus, de la fereastra sălii de consiliu, către mulţimea adunată, se răspândiră ca fulgerul în tot oraşul; fiecare le comentase în felul său. Dar ceea ce ofereau în mod lămurit, era faptul că un speţtacol înfiorător avea să aibă loc chiar în noaptea aceea sau cel mai târziu a doua zi: era o voluptate în plus pentru populaţie, aceea de a nu şti în mod precis la ce să se aştepte de la acest spectacol; era atracţia neprevăzutului.

Meşteşugari, burghezi, femei, copii alergau spre metereze şi pentru că era noapte întunecoasă iar luna nu avea să se arate decât spre miezul nopţii, mulţi alergau cu câte o torţă în mână. Pe de altă parte, toate ferestrele erau deschise şi mulţi puseseră pe pervaze sfeşnice sau lampioane, cum se face în zilele de sărbătoare. Cu toate acestea, după murmurul care se auzea în mulţime, după privirea speriată a curioşilor, după patrulele pe jos sau călare care se succedau, se vedea bine că prin asemenea pregătiri lugubre, nu se anunţa o serbare obişnuită.

Din când în când, strigăte furioase porneau din grupele care se formau şi se răspândeau cu o mare repeziciune cum se întâmplă sub influenţa unor importante evenimente. Strigătele erau asemănătoare cu acelea care, o dată sau de două ori, pătrunseseră în interiorul tribunalului.

— Moarte prizonierilor! Răzbunare pentru Richon!

Strigătele acestea, luminile acestea, zgomotul acesta de cai o smulseră pe doamna de Cambes din rugăciune. Se aşeză la fereastră şi începu să urmărească plină de teamă pe bărbaţii şi femeile cu ochii injectaţi, strigând sălbatic, asemeni unor fiare lăsate libere într-un circ care îşi cheamă, prin mugetele lor, victimele omeneşti pe care trebuiau să le sfâşie şi se întreba cum de era cu putinţă ca atâtea fiinţe, cărora cei doi prizonieri nu le făcuseră nici un rău, să ceară cu o asemenea înverşunare moartea celor doi semeni ai lor, iar biata femeie care nu cunoştea din pasiunile omeneşti decât pe acelea care îmblânzesc inimile, nu ştia cum să răspundă.

De la ferestra unde se găsea, doamna de Cambes vedea, ridicându-se deasupra caselor şi grădinilor, turnurile înalte şi severe ale fortăreţei. Acolo era Canolles, acolo îşi aţinti ea în mod deosebit privirea.

Dar totuşi nu putea din când în când să nu se uite şi în stradă şi atunci vedea aceste figuri ameninţătoare, auzea strigătele lor de răzbunare şi flori de gheaţă ca nişte fiori de moarte îi străbăteau tot corpul.

— Oh! Spunea ea, deşi mi s-a interzis să-l văd, trebuie să pătrund până la el! Strigătele acestea vor fi ajuns şi până la el; poate crede că l-am uitat; poate mă acuză; poate mă blestemă. Oh! Fiecare moment care se scurge fără să caut un mijloc de a-l linişti mi se pare o trădare faţă de el; mi-e cu neputinţă să rămân în această inacţiune, în timp ce el poate mă cheamă în ajutor! Oh! Trebuie să-l văd... Da, dar cum să ajung să-l văd, doamne, Dumnezeule! Cine mă va putea conduce până la închisoarea aceasta? Cine-mi va deschide uşa? Doamna prinţesă mi-a refuzat biletul de

trecere şi a avut dreptul să o facă, ea care mi-a făcut atâta bine. Sunt gărzi, sunt duşmani în jurul fortăreţii; o mulţime de nimeni care răcnesc, care au simţit mirosul de sânge şi nu vor să li se smulgă prada din mână; s-ar putea crede că vreau să-l răpesc, să-l salvez? Da! Da! L-aş fi salvat dacă n-ar fi fost în siguranţă sub paza cuvântului alteţei sale; dacă le-aş spune că vreau să-l văd neapărat, n-ar crede şi mă vor refuza; şi, apoi, a încerca o asemenea tentativă împotriva voinţei doamnei prinţese m-ar face să-mi pierd favoarea pe care am dobândit-o în ochii ei? Nu m-aş expune să-şi retragă cuvântul dat? Şi, totuşi, să-l las aşa să-şi treacă timpul în îngrijorare şi în frământarea orelor lungi de noapte, oh! Simt că, şi pentru el şi mai ales pentru mine, ar fi cu neputinţă! Poate rugându-mă îmi va veni vreo idee bună.

Şi doamna de Cambes îngenunche din nou şi începu din nou să se roage cu atâta ardoare că ar fi mişcat-o chiar pe doamna prinţesă, dacă ar fi putut-o auzi.

— Oh! N-am să mă duc! N-am să mă duc, îşi spunea ea, căci îmi dau bine seama că mi-e cu neputinţă să mă duc la el. Poate că toată noaptea mă va acuza… Dar mâine, mâine, nu-i aşa, Doamne, că mă va ierta, când voi fi lângă el?

Totuşi zgomotul acesta, această agitaţie a mulţimii, care mergea crescând, aceste reflexe sinistre de lumină, care asemeni unor fulgere, pătrundeau până la ea şi luminau din când în când camera rămasă în întuneric, îi provocau o asemenea teamă încât îşi acoperi urechile cu mâinije şi închise ochii.

În acel moment uşa se deschise încet, fără zgomot şi un bărbat intră, se opri o clipă în prag, fixând asupra ei o privire de afectuoasă milă şi văzând cum i se zbuciumă umerii de hohotele de plâns, se apropie oftând şi-i puse mâna pe braţ.

Claire se ridică înspăimântată.

— Domnule Lenet, spuse ea, domnule Lenet, va să zică nu m-aţi părăsit?

— Nu, răspunse el, m-am gândit că încă nu eraţi destul de liniştită şi m-am încumetat să vin până la dumneavoastră ca să vă întreb dacă aş putea să vă fiu de folos cu ceva.

— Oh! Dragă domnule Lenet, strigă vicontesa, ce bun sunteţi şi cât de mult vă mulţumesc!

— Se pare că nu m-am înşelat, spuse Lenet. Rar se întâmplă să te înşeli când ştii că oamenii suferă, adăugă el cu un surâs melancolic.

— Oh! Aşa este, domnule, da da, aţi avut dreptate: sufăr! Izbucni Claire.

— N-aţi obţinut oare tot ceea ce aţi dorit, doamnă şi, mărturisesc, mai mult decât aş fi putut spera chiar eu?

— Da, desigur, însă…

— Însă, înţeleg, nu-i aşa că vă speriaţi când vedeţi veselia acestei mulţimi însetată de sânge şi vă înduioşaţi de soarta celuilalt nenorocit care va muri în locul iubitului dumneavoastră.

Claire se ridică din genunchi şi rămase un moment nemişcată, pălind, cu ochii aţintiţi asupra lui Lenet; apoi îşi duse mâna rece ca de gheaţă la fruntea îmbrobonată de sudoare.

— Ah! Iertaţi-mă, sau, mai curând, blestemaţi-mă! Spuse ea, căci egoistă cum sunt nu m-am gândit la asta. Nu, Lenet, nu, vă mărturisesc cu toată modestia inimii mele, temerile, lacrimile, rugăciunile sunt pentru cel care trebuie să trăiască, căci absorbită cum sunt de dragostea mea, am uitat de cel care va muri!

Lenet surâse cu tristeţe.

— Da, spuse el, aşa trebuie să fie, pentru că asta este în firea omenească, poate egoismul indivizilor aduce salvarea maselor. Fiecare face în jurul său şi alor săi un cerc cu o spadă. Haideţi, haideţi, doamnă, mărturisiţi totul până la capăt. Mărturisiţi că vă pare rău că se mai întârzie până când nenorocitul acela îşi va urma soarta; căci, prin moartea lui, nefericul asigură viaţa logodnicului dumneavoastră!

— Oh! La aceasta încă nu m-am gândit, Lenet, v-o jur. Dar nu-mi obligaţi gândul să se oprească asupra acestui fapt, căci îl iubesc atât de mult încât nu ştiu ce aş fi în stare să cer în nebunia dragostei mele.

— Sărman copil! Spuse Lenet adânc înduişat, de ce n-aţi spus toate accstea mai devreme?

— Oh! Dumnezeule! Mă înfricoşaţi. E oare prea târziu şi nu e cu lotul salvat?

— Este, doamnă, răspunse Lenet, pentru că doamna prinţesă şi-a dat cuvântul; însă…

— Însă, ce?

— Însă, din păcate, în lumea asta nu eşti sigur de nimic iar dumneavoastră care ca şi mine îl credeţi salvat, nu plângeţi, oare, în loc de a vă bucura?

— Plâng că nu pot să-l văd, dragă prietene, răspunse Claire. Închipuiţi-vă că trebuie să audă şi el zgomotele acestea îngrozitoare şi să creadă pericolul aproape; gândiţi-vă că poate să mă acuze de slăbiciune, de uitare, de trădate. Oh! Lenet, ce chin! Dacă prinţesa ar şti cât sufăr, i-ar fi milă de mine.

— Ei bine, vicontesă, trebuie să-l vedeţi.

— Să-l văd, imposibil. Ştiţi bine că i-am cerut permisiunea alteţei sale şi că alteţa sa m-a refuzat.

— Ştiu, în adâncul sufletului o aprob şi totuşi…

— Şi totuşi, mă sfătuiţi la nesupunere! Strigă Claire surprinsă, privindu-l fix pe Lenet care, încurcat de această privire, lăsă capul în jos.

— Sunt bătrân, vicontesă, şi încrezător tocmai pentru că sunt bătrân, nu în această împrejurare, pentru că cuvântul prinţesei este sfânt: a spus că nu va muri decât unul din prizonieri; însă fiind obişnuit în timpul vieţii acesteia atât de lungi să văd atâtea ocazii fericite întorcându-se împotriva celor care se credeau cei mai favorizaţi, sunt de părere că trebuie să foloseşti ocazia când se prezintă. Vedeţi-l pe logodnicul dumneavoastră, vicontesă, vedeţi-l, credeţi-mă.

— Oh! Strigă Claire, mă înspăimântaţi, Lenet.

— Nu intenţionez asta, de altfel v-ar place să vă sfătuiesc să nu-l vedeţi? Nu, nu-i aşa? Şi cu siguranţă că m-aţi mustra mai tare dacă aş fi venit să vă spun altceva decât ceea ce v-am spus acum.

— Da! Mărturisesc că aşa e. Dar îmi spuneţi să-l văd, era tocmai ceea ce mă rugam când aţi sosit. Dar este, oare, cu putinţă?

— Este ceva imposibil pentru femeia care a cucerit Saint Georges? Spuse Lenet surâzând.

— Vai! Ripostă Claire, de două ore mă frământ să găsesc un mijloc de a pătrunde în fortăreaţă, fără să fi reuşit.

— Şi dacă vă dau eu această posibilitate, ce-mi daţi? Întrebă Lenet.

— V-aş da!… Ah! Iată, v-aş da mâna în ziua când voi merge la altar alături de el.

— Mulţumesc, copilă, spuse Lenet, ai dreptate: în adevăr te iubesc ca un părinte, mulţumesc.

— Mijlocul! Mijlocul! Spuse Claire.

— Iată-l. Am cerut prinţesei un bilet de liberă trecere pentru a vorbi cu prizonierii. Căci dacă ar fi fost posibil să-l salvez pe Cauvignac, aş fi vrut să-l atrag în partidul nostru; însă, acum, acest bilet este inutil, pentru că l-aţi condamnat la moarte, prin rugăminţile făcute pentru domnul de Canolles.

Claire se cutremură fără să vrea.

— Aşa că, luaţi hârtia, continuă Lenet; după cum vedeţi nu scrie pe ea nici un nume.

Claire luă biletul şi citi: „Temnicerul din fortăreaţă va permite purtătorului acestui bilet să vorbească, timp de o jumătate de oră, cu care va voi din cei doi prizonieri de război.

Claire Clémence de Condé”

— Aveţi un costum bărbătesc, spuse Lenet, îmbrăcaţi-l. Aveţi autorizaţia de liberă trecere, folosiţi-o.

— Sărman ofiţer! Murmură Claire, neputând îndepărta din gând ideea că în locul lui Canolles va fi executat Cauvignac.

— I se va aplica legea comună, răspunse Lenet. Lipsit de putere, este devorat de cel puternic; fără sprijin, plăteşte pentru cel care e protejat. Am să-l regret, e un băiat de spirit.

În tot timpul acesta, Claire răsucea hârtia în mână.

— Vă daţi seama că mă tentaţi cumplit cu această autorizaţie de liberă trecere? Vă daţi seama că în momentul în care îl voi îmbrăţişa pe sărmanul meu prieten, sunt în stare să-l duc până la capătul lumii?

— V-aş sfătui şi eu s-o faceţi, doamnă, dacă ar fi cu putinţă; însă biletul acesta nu este un act semnat în alb şi nu-i puteţi da altă destinaţie decât cea pe care o are.

— E adevărat, spuse Claire recitind biletul, şi totuşi domnul de Canolles mi-a fost dat, este al meu! Nimeni nu poate să mi-l zmulgă.

— Dar nici nu se gândeşte nimeni la aşa ceva. Haideţi! Haideţi, doamnă, nu vă pierdeţi timpul, îmbrăcaţi-vă în haine bărbăteşti şi plecaţi. Permisul vă dă o jumătate de oră; eu ştiu ce puţin înseamnă o jumătate de oră, dar după această jumătate de oră, va veni viaţa în toată libertatea ei. Sunteţi tânără, viaţa va fi lungă; de-a domnul să fie feritică!

Claire luă mâna lui Lenet, îl trase spre ea şi-l sărută pe frunte cum ar fi făcut cu cel mai iubitor părinte.

— Haideţi! Haideţi! Spuse Lenet, împingând-o blând, nu vă pierdeţi timpul: cel care iubeşte cu adevărat nu se poate resemna.

Apoi, privind-o cum trece în camera de alături unde Pompée o aştepta ca s-o ajute să se schimbe, murmură îngândurat:

— Vai! Cine poate şti…!

XXII.

Strigătele, urletele, ameninţările şi agitaţia mulţimii nu-i scăpaseră lui Canolles. Printre gratiile ferestrei putuse vedea şi el tabloul viu şi animat care i se desfăşura în faţa ochilor şi care era acelaşi de la un capăt la altul al oraşului.

— La dracu! Îşi zicea el, iată o întâmplare nefericită. Moartea asta a lui Richon… Bietul Richon! Era un viteaz. Moartea lui Richon o să sporească asprimea captivităţii noastre; n-o să mă mai lase să umblu prin oraş ca înainte; adio întâlniri şi chiar căsătorie, dacă Claire nu se va mulţumi cu capela unei închisori. Dar se va mulţumi. Te căsătoreşti la fel de bine în orice capelă. Cu toate astea e un augur trist. De ce dracu s-a aflat vestea asta mâine în loc să se afle astăzi?

Apoi se apropie de fereastră şi se aplecă în afară ca să vadă mai bine.

— Ce pază! Două santinele! Şi când mă gândesc că o să fiu închis aici opt zile, sau poate cincisprezece, până s-o întâmpla vreun eveniment din cauza căruia să fie uitat acesta. Din fericire în timpul în care trăim evenimentele se succed cu repeziciune căci bordelezii sunt superficiali; iar eu aşteptând voi avea, totuşi, de trecut prin momente neplăcute. Biata Claire! Trebuie să fie disperată, dar bine că ştie că am fost arestat. Oh! Da! Ştie! Şi ştie că nu din cauza mea… Ei, asta el dar unde dracu se duce toată lumea asta? S-ar zice că spre Esplanadă! Şi totuşi, astăzi, nu e nici o paradă nici vreo execuţie. Şi toţi se duc în aceeaşi direcţie. S-ar părea că ştiu că mă aflu aici, ca un urs în dosul gratiilor…

Canolles făcu câţiva paşi prin cameră, cu braţele încrucişate: în faţa zidurilor unei închisori adevărate devenise filosof, cum de obicei, nu era.

— Ce lucru groaznic e războiul! Murmură el. Uite cum a murii bietul Richon, cu care am cinat împreună abia acum o lună. Va fi căzui viteazul de el, peste tunurile lui, cum ar fi trebuit să fac şi eu, dacă m-ar fi asediat oricine altul decât vicontesa. Războiul acesta al femeilor este, în adevăr, mult mai de temut decât oricare război obişnuit. Cel puţin, sunt mulţumit că n-am contribuit cu nimic la moartea unui prieten. Mulţumesc lui Dumnezeu că n-am tras sabia împotriva fratelui meu; asta mă consolează. Chiar şi asta o

datoresc tot micului meu geniu feminin; dacă stau să cântăresc bine, lui îi datoresc multe.

În acel moment un ofiţer intră în cameră şi-l întrerupse pe Canolles din monologul acesta interior.

— Vreţi să cinaţi, domnule? Îl întrebă el. În acest caz ordonaţi, temnicerul are ordin să vă aducă tot ce doriţi.

— Haide! Haide! Îşi zise Canolles, s-ar părea că se gândesc să mă trateze în mod onorabil cât mă vor ţine aici. Un moment m-am temut de contrariu, văzând figura încruntată a prinţesei şi înfăţişarea aspră a asesorilor…

— Aştept, spuse ofiţerul înclinându-se.

— Ah! E adevărat, iertaţi-mă. Comunicarea dumneavoastră, prin extrema ei politeţă, m-a făcut să mă gândesc la anumite lucruri… Dar să revenim: da, domnule, voi cina, pentru că mi-e foame; însă cum din firea mea sunt cumpătat, îmi va fi deajuns masa unui soldat.

— Acum, spuse ofiţerul apropiindu-se de el cu interes, n-aveţi de făcut vreo comunicare în oraş?… Nu aşteptaţi nimic? Aţi spus că sunteţi soldat, şi eu sunt; procedaţi cu mine cum aţi face-o cu un camarad.

Canolles se uită la ofiţer cu uimire.

— Nu, domnule, spuse el, nu, n-am nici o comunicare de făcut în oraş; nu, nu aştept nimic, în afară, poate, de o persoană pe care nu o pot numi. Iar în ce priveşte propunerea de a mă purta cu dumneavoastră cum m-aş purta cu un camarad, vă mulţumesc mult pentru ea. Iată mâna mea, domnule, şi, mai târziu, dacă voi avea nevoie de ceva, am să-mi amintesc.

De data asta, fu rândul ofiţerului să-l privească pe Canolles cu uimire.

— Bine, domnule, spuse el, veţi fi servit imediat, şi se retrase.

Un moment mai târziu, intrau doi soldaţi care aduceau pe tăvi, o cină completă; mult mai fină decât ceruse Canolles. Se aşeză la masă şi mâncă cu poftă.

Soldaţii se uitau la el plini de uimire. Canolles crezu că râvnesc la el şi cum vinul de Guyana era excelent, le spuse:

— Prieteni, cereţi două pahare.

Unul din soldaţi ieşi şi se înapoie cu paharele cerute.

Canolles le umplu, apoi turnă câteva picături şi în paharul lui.

— În sănătatea voastră, prieteni! Spuse el.

Soldaţii ciocniră paharele de paharul lui Canolles şi băură fără să-i întoarcă urarea.

— Nu sunt politicoşi, se gândi Canolles, dar în schimb beau bine; nu poţi avea totul.

Şi-şi continuă cina până la capăt.

Când termină, se ridică, iar soldaţii strânseră masa.

Ofiţerul se întoarse.

— Ah! Drace! Domnule, îi spuse Canolles, ar fi trebuit să luaţi masa cu mine, a fost o cină excelentă.

— N-aş fi putut avea această onoare, domnule, pentru că de abia de un moment m-am ridicat şi eu de la masă… Şi m-am înapoiat…

— Ca să-mi ţineţi companie? Întrebă Canolles. Dacă este aşa, primiţi, domnule, toate complimentele mele; căci este foarte amabil din partea dumneavoastră.

— Nu, domnule, misiunea mea este mai puţin plăcută. Am venit să vă spun că nu există preot în închisoare iar capelanul este catolic. Or după câte ştiu dumneavoastră sunteţi protestant, iar deosebirea aceasta de cult, nu vă supără cumva…?

— Pe mine, domnule? Dar pentru ce? Întrebă Canolles cu naivitate.

— Păi… Pentru a vă face rugăciunea, spuse ofiţerul stingherit.

— Rugăciunea!… Bine! Spuse Canolles râzând, am să mă gândesc la asta, mâin… Eu nu-mi fac rugăciunea decât dimineaţa.

Ofiţerul se uită la Canolles cu o uluire care se transformă încet, încet, într-o profundă compătimire. Salută şi ieşi.

— Ah! Asta-i bună, spuse Canolles, lumea a început să se smintească! De la moartea sărmanului Richon, toţi oamenii pe care îi întâlnesc par nişte idioţi sau nişte furioşi… Ce dracu! Nu mi-e dat să văd nici măcar un om mai cu judecată…

Abia termină aceste cuvinte când uşa camerei lui Canolles se deschise din nou şi înainte de a fi putut recunoaşte cine intrase, cineva i se aruncă în braţe şi înlănţuindu-i gâtul îi inundă faţa cu lacrimi.

— Haide! Strigă prizonierul, desfăcându-se din îmbrăţişare, încă un nebun. În adevăr, parcă sunt la balamuc.

Dar, prin gestul pe care-l făcu când se smulse din îmbrăţişare, aruncă la pământ pălăria necunoscutului iar frumosul păr blond al doamnei de Cambes se revărsă pe umerii vizitatorului.

— Dumneata aici? Strigă Canolles repezindu-se spre ea ca s-o cuprindă în braţe. Dumneata! Ah! Iartă-mă că nu te-am recunoscut, sau mai bine zis că nu te-am ghicit…

— Tăcere! Spuse ea, ridicându-şi pălăria şi punându-şi-o repede pe cap, tăcere! Căci dacă s-ar şti că sunt eu, poate mi s-ar lua fericirea… În sfârşit, mi-e dat să te revăd iar… Oh! Doamne! Doamne! Cât sunt de fericită!

Şi Claire, simţindu-şi pieptul că i se umflă, izbucni în hohote:

— Iar! Spuse Canolles; ai spus că ţi-a fost permis să mă vezi, iar? Şi-mi spui asta cu lacrimi în ochi… Ei asta e? Dar nu trebuia, oare, să mă revezi? Continuă el râzând.

— Vai! Nu râde, prietene! Spuse Claire, veselia dumitale îmi face rău… Te implor, nu râde! Mi-a fost atât de greu să ajung până la dumneata… Dacă ai şti… Era cât p-aci să nu vin… Fără Lenet, omul acela atât de cumsecade… Dar să revenim la dumneata, sărmane prieten. Doamne, dumnezeule! Iată-te… pe dumneata te-am regăsit? Pe dumneata pot să te mai strâng încă la piept…?

— Sigur că da, eu sunt, da, eu sunt, spuse Canolles surâzând.

— Oh! Ascultă, spuse Claire, n-are rost, nu mai afecta această atitudine veselă… Ştiu totul… Nu se ştie că te iubesc şi nu s-au ferit de mine…

— Dar ce anume ştiai? Întrebă Canolles.

— Nu-i aşa că nu mă aşteptai? Nu-i' aşa că erai nemulţumit de tăcerea mea? Nu-i aşa că începuseşi să mă acuzi…?

— Zbuciumat, eu? Nemulţumit, asta da! Dar nu te acuzam!… Nu mă îndoiam că împrejurări peste puterea dumitale te ţineau departe de mine, dar pentru mine cea mai mare supărare este că trebuie să amânăm căsătoria, vreo opt, sau poate chiar cincisprezece zile…

La rândul ei, Claire îl privi pe Canolles cu aceiaşi uimire cu care îl privise ofiţerul cu un moment mai înainte.

— Cum? Vorbeşti serios sau chiar nu eşti atât de înfricoşat? Spuse eav

— Înfricoşat, eu? Spuse Canolles, de ce să fiu înfricoşat?… Sau poate am de înfruntat vreun pericol pe care nu-l ştiu?

— Oh! Nenorocitul! Strigă ea, nu ştie nimic.

Apoi, temându-se să-i destăinuiască, pe nepregătite, tot adevărul celui pe care acest adevăr îl ameninţa cu atâta cruzime, îşi opri pe buze cuvintele care îi ţâşniră din fundul sufletului, făcând un efort supraomonesc asupra ei însăşi.

— Nu, nu ştiu nimic, spuse grav Canolles. Dar ai să-mi spui totul, nu? Sunt bărbat! Vorbeşte, Claire, vorbeşte…!

— Ştii că Richon e mort? Întrebă ea.

— Da, răspunse Canolles, ştiu.

— Dar ştii cum a murit?

— Nu, dar nu mă îndoiesc… A murit la datorie, nu-i aşa, pe baricadele de la Vayres?

Claire păstră un moment de tăcere, apoi grav, ca bronzul unui clopot care bate un dangăt de moarte:

— A fost spânzurat în hala din Libourne, spuse ea.

Canolles făcu un pas înapoi…

— Spânzurat! Strigă el, Richon, un soldat!

Apoi îngălbenindu-se dintr-o dată îşi duse la frunte mâna tremurândă:

— Ah! Acum înţeleg totul, spuse el; acum înţeleg arestarea mea, înţeleg interogatoriul care mi s-a luat, înţeleg şi cuvintele ofiţerului, tăcerea soldaţilor, înţeleg demersul dumitale, lacrimile când m-ai văzut atât de vesel, înţeleg, în fine, mulţimea aceasta, strigătele şi ameninţările ei… Richon a fost asasinat!… Cu mine va fi răzbunat Richon!

— Nu, nu iubitul meu! Nu sărman prieten al inimii mele! Strigă Claire strălucind de veselie, apucându-i amândouă mâinile lui Canolles, şi privindu-l în adâncul ochilor. Nu, nu pe tine te vor sacrifica, dragă prioniere! Da, nu te-ai înşelat; da, tu erai desemnat; da, tu erai condamnat; da, tu erai să fii pierdut, da, tu ai văzut moartea de aproape, frumosul meu logodnic!… Dar fii liniştit, poţi vorbi de fericire şi de viitor, cea care îţi va închina toată viaţa, ţi-a salvat viaţa!… Fii fericit, dar pe tăcute, căci poate ai să-l trezeşti pe nenorocitul tău tovarăş, cel asupra căruia va cădea furtuna, cel care trebuie să moară în locul tău…

— Oh! Taci, taci, dragă prietenă! Mă îngheţi de groază, spuse Canolles, care, cu toate mângâierile lui Claire, îşi revenea cu greu din teribila lovitură care i se dăduse. Eu, atât de calm, de încrezător, atât de prosteşte de vesel, era gata să mor! Şi asta când? În ce moment?… Dumnezeule! Tocmai când trebuia să fiu soţul. Dumitale!… Oh! Pe sufletul meu, ar fi fost un dublu asasinat!

— Ei numesc asta represalii, spuse Claire.

— Da, da… Este adevărat, au dreptate.

— Haide! Iată-te acum trist şi visător.

— Oh! Nu de moarte mi-e teamă, însă moartea mă desparte de dumneata…

— Dacă ai fi murit, iubitule, aş fi murit şi eu… Însă în loc de a te întrista atât, bucură-te cu mine… Chiar în noaptea asta, poate peste vreo oră… Vei ieşi din închisoare… Ei bine! Or vin să te caut chiar eu, ori am să te aştept la

poartă… Atunci, fără să pierdem un minut, o secundă, vom fugi… Da! Pe loc, nu mai vreau să aştept. Oraşul acesta blestemat mă îngrozeşte… Astăzi, am reuşit să te scap, dar mâine cine ştie ce nenorocire neaşteptată ar putea să mi te smulgă de lângă mine!

— Oh! Spuse Canolles, ştii draga mea, iubita mea, Claire, că-mi dai prea multă fericire dintr-o dată… Da! Da! Prea multă fericire! Simt că mor…

— Ei bine! Atunci reia-ţi nepăsarea… Reia-ţi veselia de mai înainte…

— Dar şi dumneata… Reaiaţi-o.

— Uite, râd.

— Şi suspinul acesta?

— Suspinul acesta este pentru nefericitul care plăteşte cu viaţa lui bucuria noastră.

— Da, da… ai dreptate… Oh! De ce nu poţi să mă iei chiar acum?… Hai, îngerul meu păzitor, întinde-ţi aripile şi ia-mă!

— Răbdare, răbdare, soţul meu iubit!… Mâine am să te iau… Unde? Nu ştiu… În paradisul dragostei noastre… Până atunci sunt aici.

Şi Canolles o strânse cu putere în braţe.

Ea se agăţă de gâtul tânărului şi-şi lăsă capul pe pieptul lui, în care, din cauza atâtor sentimente, inima abia mai bătea.

Deodată, şi pentru a doua oară, un suspin dureros pornit din adâncul sufletului i se opri pe buze şi cât de fericită era, inundă cu lacrimi faţa lui Canolles, care îşi lipise faţa de faţa lui Claire.

— Ei bine! Spuse el, asta ţi-e bucuria, biet înger?

— Asta este ce mi-a mai rămas din durere.

În această clipă uşa camerei se deschise şi ofiţerul, care mai venise şi înainte, anunţă ca trecuse jumătate de oră prevăzută de liberă trecere.

— Adio! Murmură Canolles, sau ascunde-mă în cutele pelerinei şi ia-mă cu tine!

— Sărman prieten! Răspunse, încet, Claire, taci, căci îmi sfâşii inima! Nu vezi că şi eu mor de aceeaşi dorinţă? Ai răbdare pentru tine şi mai ales ai răbdare pentru mine! Peste câteva ore ne vom reîntâlni ca să nu ne mai despărţim niciodată.

— Am răbdare, spuse Canolles vesel, deplin liniştit de această promisiune, însă trebuie să ne despărţim. Hai, curaj! Să spunem cuvântul: adio, Claire, adio!

— Adio! Spuse ea înoereând să surâdă, ad…

Dar nu putu sfârşi acest cuvânt sfâşietor. Pentru a treia oară hohote de plâns îi înnecară vocea.

— Adio! Adiol strigă Canolles îmbrăţişând-o pe vicontesă şi acoperindu-i fruntea cu sărutări fierbinţi.

— Drace! Murmură ofiţerul, bine că ştiu că bietul băiat nu prea are de ce să se teamă, căci altfel iată o scenă care mi-ar fi zdrobit inima!

Ofiţerul o conduse pe Claire până la uşă şi se înapoie.

— Acum. Dommile, îi spuse el lui Canolles, care se trântise pe un scaun, copleşit de emoţiile prin care trecuse, acum nu-i destul să fii fericit, trebuie să fii sensibil şi la durerea altora. Vecinul dumneavoastră, nenorocitul dumneavoastră tovarăş, cel care va muri, e singur, nimeni nu-l ocroteşte, nimeni nu-l consolează. Cere să vă vadă. Am luat asupra mea acordarea acestei cereri, dar mai trebuie ca şi dumneavoastră să fiţi de acord.

— Cum să nu fiu de acord! Strigă Canolles, cred şi eu… Sărman nefericit! Îl aştept cu braţele deschise! Deşi nu-l cunosc, dar asta n-are nici o importanţă!

— Totuşi, mi se pare că el vă cunoaşte.

— Ştie ce-l aşteaptă?

— Nu, nu cred. Înţelege-ţi dar, că trebuie să-l lăsaţi în continuare în această stare.

— Oh! Fiţi liniştit.

— Aşadar ascultaţi: vor suna orele unsprezece, eu am să mă întorc în post; după ora unsprezece doar temnicierii sunt stăpâni în interiorul închisorii. Al dumneavoastră este

prevenit, el ştie că vecinul dumneavoastră va veni să vă vadă aşa că va veni să-l ia de aici când va fi vremea să se întoarcă în celula lui. Dacă prizonierul nu ştie nimic, nu-i spuneţi nimic; dacă ştie ceva, spuneţi-i din partea noastră, că noi toţi soldaţii il plângem din toată inima. Căci dacă o muri nu e mare lucru, dar, la dracu, să fii spânzurat, înseamnă să mori de două ori.

— E hotărât că va muri…?

— De aceeaşi moarte ca şi Richon. Acestea sunt represalii complete. Dar noi trăncănim iar el, desigur, că aşteaptă răspunsul nostru cu îngrijorare.

— Mergeţi, domnule, să-l aduceţi şi credeţi-mă că vă sunt foarte recunoscător şi pentru el şi pentru mine.

Ofiţerul ieşi, deschise uşa celulei de alături iar Cauvignac, puţin palid, dar cu pas sigur şi cu fruntea sus, intră în celula lui Canolles care făcu vreo câţiva paşi în întâmpinarea lui.

Apoi ofiţerul îi făcu lui Canolles un ultim semn de adio, îl privi pe Cauvignac cu compătimire şi ieşi împreună cu soldaţii ai căror paşi grei se auziră, pierzându-se din ce în ce sub bolţile temniţei.

Curând temnicerul începu să-şi facă rondul. Se auziră cheile pe coridor.

Cauvignac nu era deloc abătut, pentru că era în omul acesta o neclintită încredere în ei însuşi, o nesfârşită speranţă în viitor. Totuşi, sub această aparenţă liniştită şi sub masca sa aproape veselă, se strecurase o imensă dutere, care, ca un şarpe, îi muşca inima. Omul acesta sceptic, care se îndoise întotdeauna de toate, se îndoia acum de el însuşi.

De la moartea lui Richon, Cauvignac nu mai mâhca şi nu mai dormea.

Obişnuit să râdă de nefericirea altora, pentru că şi nefericirea lui o trata în glumă, filosoful nostru nu s-ar fi gândit nici un moment să râdă de un fapt care ar fi antrenat rezultatul acesta teribil dar, fără să vrea, întrevedea, în iţele acestea misterioase care îl făceau responsabil de moartea

lui Richon, mâna nepăsătoare a providenţei şi începuse să creadă, dacă nu în răsplătirea faptelor bune, cel puţin în pedepsirea celor rele.

Aşa că se resemnase: nu mânca şi nu dormea, după cum am mai spus.

Şi, ciudat mister al acestui suflet original care totuşi nu era egoist, ceea ce il izbea încă mai mult decât propria sa moarte, prevăzută dinainte, era moartea tovarăşului acesta al lui pe care îl ştia la doi paşi de el aşteptând, fie hotărârea fatală, fie executarea fără hotărâre. Toate acestea i-l aminteau pe Richon, spectrul său răzbunător şi dubla catastrofă, consecinţă a ceea ce considerase la început o glumă încântătoare.

Prima idee a fost să evadeze; căci deşi prizonier pe cuvânt de onoare, pentru că nu se respectaseră angajamentele luate faţă de ei, credea la rândul său, şi fără nici un scrupul, că putea să nu-şi respecte nici el angajamentele luate. Însă, cu toată perspicacitatea minţii lui ascuţite şi cu toată ingeniozitatea mijloacelor, trebuise să recunoască, în cele din urmă, că un asemenea lucru nu era cu putinţă. Atunci se convinse şi mai mult că era prins în ghiarele unei fatalităţi de neînlăturat. Din momentul acela nu-şi mai dorea decât un lucru şi anume să stea de vorbă câteva momente cu tovarăşul lui, al cărui nume păru că trezise în el o tristă urpriză şi să se împace, prin el, cu toată omenirea pe care o insultase cu atâta cruzime.

Nu putem spune că toate aceste j> Înduri ar fi fost nişte remuşcări, nu… Cauvignac era prea filosof ca să aibă asemenea remuşcări, dar avea totuşi ceva care se asemăna cu ele şi anume un puternic dispreţ pentru faptul de a fi făcut un rău de pomană. Poate că după un timp şi într-o împrejurare care l-ar fi menţinut pe Cauvignac în această stare de spirit, un asemenea sentiment ar fi avut acelaşi efect ca remuşcarea, dar timpul acesta nu venise.

— Lntrând în celula lui Canolles, aşteptă mai întâi cu prudenţa lui obişnuită să-l vadă plecat pe ofiţerul care îl

introdusese, apoi după ce uşa fu bine închisă iar ferestruica de la uşă zăvorită, se îndreptă spre Canolles, care, aşa cum am mai spus, făcu şi el, la rândul lui, câţiva paşi în întâmpinarea Vizitatorului, şi-i strânse mâna cu căldură.

Cu toată gravitatea situaţiei, Cauvignac nu se putu abţihe să nu surâdă recunoscând pe tânărul elegant şi frumos, cu spirit aventurier, totdeauna vesel, pe care îl surprinsese de două ori în situaţii cu totul deosebite de cea de azi, o dată ca să-l trimită în misiune la Mantes, a doua oară ca să-l trimită la Saint-Georges. Şi, în afară de asta, îşi mai amintea că-i uzurpase numele pentru un scurt timp şi grozava mistificare pe care i-au făcut-o ducelui. Dar, oricât de lugubră ar fi fost închisoarea, întâmplarea de care îşi aminti era atât de veselă, încât, pentru o secundă, trecutul se impuse prezentului.

La rândul său, Canolles îl recunoscu de la prima vedere pentru că îl mai întâlnise în cele două împrejurări de care am vorbit şi cum, în definitiv, în ambele împrejurări, Cauvignac, fusese pentru el un aducător de veşti bune, mila pentru soarta care îl aştepta pe acest nenorocit crescu şi mai mult în sufletul lui, mai ales când ştia că salvarea lui se datora pierderii irevocabile a lui Cauvignac. Şi într-un suflet atât de delicat ca al lui, un asemenea gând producea mai multă remuşcare decât ar fi produs o crimă adevărată în sufletul tovarăşului său.

Îl primi, deci, cu toată bunăvoinţa.

— Ei bine, baroane, îi spuse el, ce ziceţi de situaţia în care ne aflăm, e destul de neplăcută după cât mi se pare.

— Da, iată-ne prizonieri şi Dumnezeu ştie când vom putea ieşi de aici, răspunse Canolles, hotărât să îndulcească agonia tovarăşului, cel puţin prin speranţă.

— Cine ştie când o să ieşim de aici! Spuse Cauvignac. Să dea Dumnezeu pe care îl invocaţi să hotărască în bunătatea lui ca asta să se întâmple cât mai târziu cu putinţă! Dar mie nu-mi vine să cred că o să ne acorde un răgaz prea mare. Am văzut, din celula mea, cum ai văzut, desigur, şi

dumneata din celula dumitale, mulţimea exaltată îndreptându-se în grabă spre un loc care pare să fie Esplanada, dacă nu mă înşel. Cunoaşteţi Esplanada, şi ştiţi la ce foloseşte, baroane?

— Ah! Ah! Cred că exageraţi situaţia. E adevărat că mulţimea alerga spre Esplanadă, dar, desigur, ca să asiste la vreo pedeapsă aplicată unui militar. Ar fi înfiorător să ne facă pe noi să plătim moartea lui Richon, căci niciunul, nici altul n-avem nici o vină în această moarte!

Cauvignac tresări şi fixă asupra lui Canolles o privire care de la o expresie întunecată, trecu încetul cu încetul la o expresie de milă.

„Haide, îşi spuse el în sinea lui, încă unul care se înşeală asupra situaţiei sale. Trebuie să-i spun, totuşi, care este realitatea, căci la ce bun să-l amăgeşti pentru ca, după aceea, lovitura să fie şi mai grea, pe când, atunci când ai avut timp să fii pregătit, sfârşitul pare întotdeauna mai uşor”.

Apoi, după un moment de tăcere şi de gândire:

— Domnule, îi spuse el lui Canolles luându-i amândouă mâinile şi continuând să fixeze asupra lui o privire de care era stingherit, dragul meu domn, să cerem, dacă vreţi, o sticlă sau două din acel bun vin de Branne pe care îl cunoaşteţi şi din care aş fi băut după pofta inimii, dacă aş fi rămas guvernator mai mult timp. Vă spun drept că aveam o deosebită preferinţă pentru acest vin, din cauza căruia, în bună măsură, am cerut funcţia aceea de guvernator. Dumnezeu m-a pedepsit pentru lăcomia mea.

— Sunt de acord cu totul, spuse Canolles.

— Bine, am să vă povestesc totul în timp ce vom bea din vinul acela, iar dacă vestea va fi proastă, vinul, măcar, va fi bun, el o va face mai uşor de suportat.

Atunci, Canolles bătu în uşă, dar nu primi nici un răspuns; bătu mai tare şi după puţin, se apropie de prizonieri un copil care se juca pe coridor.

— Ce doriţi? Întrebă copilul.

— Vin, spuse Canolles, spune-i tatălui tău să aducă două sticle.

Copilul plecă şi reveni după un moment.

— Tata vorbeşte acum cu un domn. O să vină imediat.

— Iartă-mă, spuse Cauvignac, îmi dai voie să-l întreb şi eu ceva?

— Desigur.

— Dragul meu, spuse el cu voce blândă, cu ce domn vorbeşte tatăl tău?

— Cu un domn mare.

— Copilul acesta e fermecător, spuse Cauvignac; aşteaptă şi o să vezi că mai aflăm ceva… Şi cum e îmbrăcat domnul aceia?

— În negru.

— Ei, drace! Auzi! În negru! Şi cum îl cheamă pe domnul acesta îmbrăcat în negru? Nu cumva ştii, dragul meu?

— Se numeşte domnul Lavie.

— Ah! Ah! Izbucni Cauvignac, avocatul regal; cred că din partea lui nu ne putem aştepta la ceva prea rău. Să profităm de faptul că vorbesc ca să vorbim şi noi.

Şi strecură pe uşă o monedă:

— Ia-o prietene, spuse Cauvignac, ca să cumperi bile. E tare bine să-ţi faci prieteni peste tot, spuse el, ridicându-se.

Copilul, vesel, luă moneda şi mulţumi prizonierilor.

— Ei bine! Spuse Canoiies, ce ziceţi?

— Ah, da! Răspunse Cauvignac, spuneam că mi se pare că sunteţi foarte departe de a înţelege soarta care ne aşteaptă când vom ieşi din această închisoare. Vorbiţi de Esplanada, de o pedeapsă aplicată unor militari, de biciuirea unor străini; eu sunt îndemnat să cred că e vorba şi de noi şi că e vorba de ceva mai mult.

— Haida de! Spuse Canolles.

— Mda! Răspunse Cauvignac, dumneavoastră vedeţi lucrurile într-o lumină mai puţin sumbră decât mi se pare mie şi asta, poate, pentru că nu aveţi aceleaşi motive de teamă pe care le am eu. Cu toate acestea, nu vă faceţi prea

multe iluzii despre soarta dumneavoastră; nici ea nu e prea strălucită, să fim sinceri. Însă situaţia dumneavoastră nu o influenţează, cu nimic pe a mea iar a mea, trebuie să vă spun, asta este convingerea mea, a mea e încurcată al dracului. Domnule, ştiţi cine sunt eu?

— Ei asta-i bună! Sunteţi căpitanul Cauvignac, guvernatorul fortăreţei din Branne nu-i aşa?

— Da, pentru un moment, dar n-am purtat întotdeauna numele acesta, şi n-am avut întotdeauna acest titlu. Mi-am schimbat numele adeseori, am puitat diferite grade, de pildă într-o zi, m-am numit baronul de Canolles, exact ca dumneavoastră.

Canolles îl privi pe Cauvignac.

— Da, vă înţeleg, spuse acesta, nu-i aşa că vă întrebaţi dacă nu cumva sunt sărit din minţi? Ei biue! Liaiştiţi-vă, mă bucur de toate facultăţile mele mintale, şi n-am fost niciodată mai sănătos ca acum.

Atunci explicaţi-vă, spuse Canolles.

— Nimic mai simplu. Domnul duce d'Epernon… Îl cunoaşteţi pe ducele d'Epernon, nu?

— După nume, căci nu 1 am văzut niciodată.

Norocul meu. Domnul d'Epernon, zic, găsindu-mă pe mine, odată, la o doamnă unde ştiam că nu eraţi rău primit, mi-am luat libertatea şi v-am împrumutat nume'e.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule?

— Ce-aţi auzit, nimic mai mult; doar n-o să aveţi egoismul să fiţi gelos pe o femeie în momentul în care vă căsătoriţi cu o alta şi apoi, chiar dacă aţi fi fost, ceea ce este în firea bărbatului, care este, hotărât lucru, un animal josnic, mi-o veţi ierta imediat. Sunt prea apropiat de dumneavoastră ca să ne putem certa.

— Domnule, nu înţeleg un cuvânt din tot ce-mi spuneţi.

— Spun că am dreptul să mă trataţi ca pe un frate, sau cel puţin, ca pe un cumnat.

— Vorbiţi în enigme şi de aceea nu înţeleg absolut nimic.

— Ei bine! O să înţelegeţi într-un cuvânt. Adevăratul meu nume este Roland le Lartigues şi sunt fratele lui Nanon.

Canolles trecu de la neîncredere la o expansivitate subită.

— Dumneata eşti fratele lui Nanon? Strigă el. Bietul băiat!

— În adevăr, bietul băiat! Spuse Cauvignac, acesta este cuvântul adevărat, aţi pus punctul pe „i”, căci în afară de o mulţime de alte neplăceri care vor rezulta din dezbaterile micului meu proces, o mai am şi pe aceea de a mă numi Roland de Lartigues şi de a fi fratele lui Nanon. Şi ştiţi că sora mea nu se bucură de prea mare trecere la domnii bordelezi. Cum vor afla că sunt fratele lui Nanon, sunt de trei ori pierdut. Şi aici este şi La Rochefoucauld şi Lenet care ştiu tot.

— Ah! Spuse Canolles, trezindu-i-se vechi amintiri din cele spuse de Cauvignac, ah! Acum înţeleg de ce, într-o scrisoare biata Nanon mă numea fratele ei. Ce prietenă excelentă…!

— Ah! Da, mărturisi Cauvignac, era o fiinţă foarte bună şi-mi pare tare rău că nu i-am ascultat întotdeauna sfaturile cu sfinţenie, dar, ce vreţi, dacă am putea ghici viitorul, n-am mai avea nevoie de Dumnezeu.

— Ce o mai fi făcând Nanon? Întrebă Canolles.

— Cine ştie? Biata femeie trebuie să fie disperată, nu de mine căci nu ştie de arestarea mea, ci de dumneata pentru că poate a aflat ce te aşteaptă.

— Liniştiţi-vă, spuse Canolles. Lenet nu va spune că sunteţi fratele lui Nanon. La rândul său domnul de La Rochefoucauld n-are nici un motiv să fie supărat pe dumneata. Nimeni n-o să afle nimic.

— Dacă n-o să se ştie, despre asta, credeţi-mă, se vor şti alte lucruri: o să se ştie de pildă despre mine că am dat o oarecare scrisoare semnată în alb şi că această scrisoare… Ah! Mai bine să uităm toate acestea, dacă se poate. Ce păcat că nu aduce vinul! Adăugă el uitându-se la uşă. Nimic nu e mai bun pentru uitare decâi vinul.

— Haide, haide! Curaj! Spuse Canolles.

— Pe dracu! Credeţi că n-am? O să mă vedeţi în momentul când vom merge să ne plimbăm pe Esplanadă. Un singur lucru mă preocupă: o să fim împuşcaţi, decapitaţi sau spânzuraţi?

— Spânzuraţi? Strigă Canolles. Slavă Domnului că suntem gentilomi şi n-o să te aducă nobilimii o asemenea insultă.

— Ei bine! O să vedeţi că sunt în stare să-mi facă mizerii asupra genealogiei, şi apoi…

— Ce?

— Cine o să treacă primul, dumneata, sau eu?

— Dar, pentru Dumnezeu, spuse Canolles, nu-ţi băga în cap asemenea lucrurâl… Nimic nu este mai puţin sigur decât această moarte de care te ocupi de pe acum: nu se judecă, nu se condamnă şi nu se execută, aşa, într-o noapte.

— Ascultă-mă, răspunse Cauvignac. Eram acolo când l-au judecat pe sărmanul acela de Richon, Dumnezeu să-i primească sufletul în ceruri! Ei bine, procesul, judecata şi spânzurarea n-au durat decât trei, patru ore. Aici fiind o activitate mai redusă, pentru că doamna Anna de Austria este regina Franţei, iar doamna de Condé nu e decât prinţesă de sânge, noi o să avem vreo patru sau cinci ore. Ori, ţinând seama că am stat arestaţi două ore şi că au trecut două ore de când am compărut în faţa judecătorilor, asta înseamnă, după toate socotelile, că mai avem încă o oră sau două de trăit: scurt.

— În orice caz, spuse Canolles, cred că vor aştepta dimineaţa ca să ne execute.

— Ah! Asta nu-i deloc sigur: o execuţie la lumina făcliilor este un lucru foarte atrăgător; costă mai scump, e adevărat, dar cum în momentul de faţă doamna prinţesă are mare nevoie de bordelezi, s-ar putea foarte bine să se hotărască pentru o asemenea cheltuială.

— St! Şopti Canolles, aud paşi.

— Drace! Ripostă Cauvignac pălind uşor.

— Desigur că nu aduce vinul, spuse Canolles.

— Ah! Da, spuse Cauvignac fixând asupra uşii o privire mai mult decât atentă, ce mai e şi asta: dacă temnicerul intră cu vinul e bine, dacă nu…

Uşa se deschise şi temnicerul intră fără sticle.

Cauvignac şi Canolles schimbară o privire plină de înţeles, dar temnicerul nu le dădu nici o atenţie… Părea foarte grăbit, timp era pulin, în celulă era atât de întuneric…

După ce intră, închise uşa.

Apoi, apropiindu-se de prizonieri, scoase o hârtie din buzunar.

— Care dintre dumneavoastră doi este baronul de Canolles? Întrebă el.

— Ah! Drace! Răspunseră amândoi deodată, schimbând între ei nouă o privire.

Totuşi Canolles ezită înainte de a răspunde, la fel şi Cauvignac: primul purtase prea mult timp acest nume ca să se îndoiască acum că chemarea nu i s-ar fi adresat lui, dar şi celălalt îl purtase destui ca să nu se teamă că i se putea adresa lui.

Totuşi Canolles înţelese că trebuie să răspundă.

— Eu sunt, spuse el.

Temnicierul se apropie de el.

— Aţi fost guvernator de fortăreaţă?

— Da

— Şi eu am fost guvernator de fortăreaţă şi eu m-am numit Canolles, spuse Cauvignac. Haide, să ne explicăm, fără confuzie. Mi-e destul cu ce mi s-a întâmplat faţă de bietul Richon, ca să mai cauzez încă moartea cuiva.

— Aşadar acum vă numiţi Canolles, întrebă temnicierul.

— Da, răspunse Canolles.

— Aşadar, v-aţi numit, înainte, Canolles? I se mai adresă temnicerul lui Cauvignac.

— Da, răspunse el, înainte, numai într-o singură zi şi încep să cred că am avut o idee foarte proastă în ziua aceea.

— Aţi fost amândoi guvernatori de fortăreaţă.

— Da, răspunseră deodată şi Canolles şi Cauvignac.

— Acum, o ultimă întrebare prin care se va lămuri totul. Cei doi prizonieri fură foarte atenţi.

— Care dintre dumneavoastră doi, este fratele doamnei Nanon de Lartigues, întrebă el?

Acum Cauvignac făcu o strâmbătură care ar fi fost comică într-um moment mai puţin solemn decât acesta.

— Nu vă spuneam eu, îl întrerupse el adresându-se lui Canolles, nu vă spuneam eu, dragă prietene, că pe această cale voi fi atacat!

Apoi, întorcându-se spre temnicer:

— Şi dacă aş fi eu fratele doamnei Nanon de Lartigues, ce mi-ai spune, prietene?

— V-aş spune să mă urmaţi imediat.

— Drace! Spuse Cauvignac.

— Dar şi mie mi-a spus ca silit fratele ei. Interveni Canolles, încercând să abată puţin furtuna care se aduna în mod vizibil deasupra capului nefericitului său tovarăş.

— Un moment, un moment, spuse Cauvignac, trecând prin faţa temnicerului şi trăgându-l de o parte pe Canolles; un moment, gentilomule, nu e destul să fii dumneata fratele lui Nanon într-o asemenea împrejurare. Îmi ajunge că până acum i-am pus pe alţii să plătească pentru mine, e drept să plătesc şi eu la rândul meu.

— Ce vreţi să spuneţi? Întrebă Canolles.

— Oh! Ar fi prea lung şi vedeţi bine că temnicerul nostru nu mai are răbdare şi bate din picioare… Bine, prietene, bine, fii liniştit, vei fi urmat. Aşadar, adio, drag tovarăş, continuă Cauvignac, cel puţin iată-mi îndoiala fixată asupra unui punct, trec eu primul. Să dea Dumnezeu să nu mă urmezi prea repede. Acum mai rămâne de ştiut felul morţii. Drace! Măcar de n-ar fi spânzurătoarea. Ei! Mergem! Mergem! Eşti foarte grăbit, viteazule, dragul meu prieten… Un ultim adio şi noapte bună!

Apoi Cauvignac făcu un pas spre Canolles şi-i întinse mâna. Canolles îi luă mâna şi i-o stinse cu căldură.

În acest timp, Cauvignac îl privea cu o expresie ciudată.

— Vrei ceva? Îl întrebă Canolles, vrei să-mi ceri ceva?
— Da, spuse Cauvignac.
— Atunci, spune repede.
— Te rogi uneori? Întrebă Cauvignac.
— Da, răspunse Canolles.
— Ei bine! Când ai să te rogi… Spuse un cuvânt şi pentru mine.
Şi, întordndn-se spre temnicerul care părea că se neliniştea din ce în ce mai mult:
— Eu sunt fratele doamnei Nanon de Lartigues, îi spuse, hai prietene…
Temnicerul nu aşteptă să i se spună de două ori §i-l luă cu el repede. Dta pragul uşti Cauvignac îi acu lui Canolles un ultim semn de adio.
Apoi uşa se închise, paşii se auziră depărtându-se pe coridor şi totul recăzu într-o tăcere atât de adâncă, încât celui rămas i se păru o tăcere de moarte.
Canolles se cufundă într-o tristeţe care părea soră cu spaima. Felul acesta de a ridica un om, în timpul nopţii, fără zgomot, simplu, fără garda, era mai înfricoşător decât toate pregătirile pentru supliciu făcute la lumina zilei. Toată spaima lui Canolles era pentru tovarăşul său, căci încrederea lui în doamna de Cambes era atât de mare, încât de când o văzuse nu se mai temea pentru el, cu toată vestea nefericită pe care i-o dăduse.
De aceea singurul lucru care îl preocupa realmente în momentul acela era soarta care se rezervase tovarăşului smuls de lângă el. Atunci îşi aminti de ultima rugămminte a lui Cauvignac, îngenunche şi începu să se roage.
Câteva minute mai târziu, se ridică simţindu-se consolat şi puternic; nu mai aştepta decât un lucru şi anume sosirea ajutorului promis de doamna de Cambes, sau prezenţa ei.
În acest timp, Cauvignac îl urma pe temnicer printr-un coridor întunecos, fără să scoată un cuvânt, dar gândindu-se cât se putea mai serios.

În capătul coridorului, temnicerul închise uşa cu aceeaşi grijă cu care închisese uşa la celula lui Canolles şi după ce fu atent la nişte zgomote nedesluşite care veneau de la etajul de jos:

— Haidem! Spuse el, întorcându-se deodată spre Cauvignac, la di uni, domnule gentilom.

— Sunt gata, răspunse Cauvignac nu fără oarecare măreţie.

— Nu vorbiţi atât de tare, spuse temnicerul, şi mergeţi mai repede.

Şi începu să coboare pe o scară care ducea la celulele de sub pământ.

„Oh! Oh! Îşi spuse Cauvignac, te pomeneşti că vor să mă ucidă pe înfundate sau să mă arunce în vreo celulă în care apoi să mă uite. Am auzit că uneori era destul să se expună cele patru membre într-o piaţă publică, aşa cum a făcut Cesar Borgia-cu don Ramiro d'Orco. Ia stai, temnicerul e singur, are cheile la brâu. Cu cheile astea trebuie să se deschidă vreo uşă undeva. El e mic, eu sunt mare, el e slab, eu sunt puternic; el e în faţa mea, eu sunt în spatele lui. Aş putea să-l strâng de gât dacă aş vrea. Dar vreau?”

Şi Cauvignac începu să-şi întindă mâinile sale osoase ca să-şi pună în aplicare planul la care se hotărâse, când, deoadată, temnicerul se întoarse speriat.

— St! Spuse el, nu auziţi nimic?

„Hotărât lucru, îşi zise Cauvignac în sinea lui, e ceva neclar în toate acestea şi dacă atâtea precauţiuni nu sunt de natură să mă liniştească, trebuie să mă îngrijoreze foarte mult”.

De aceea se opri, deodată:

— Ia ascultă, unde mă duci?

— Nu vedeţi? Spuse temnicerul, în pivniţă.

— Dar ce? Vor să mă îngroape de viu?

Temnicerul ridică din umeri, străbătu un labirint de coridoare şi ajuns în dreptul unei uşi mici, boltite şi umede, în spatele căreia se auzea un zgomot ciudat; o deschise.

— Râul! Strigă Cauvignac, înfiorat un moment de apa care se rostogolea, întunecată şi neagră ca apa Aheronului.

— Da! Râul! Ştiţi să înotaţi?

— Da… Nu… ba da… Adică,. Dar de ce dracu mă întrebi toate astea?

— Pentru că dacă nu ştiţi să înotaţi, vom fi obligaţi să chemăm o barcă gata pregătită care aşteaptă acolo, dar asta înseamnă un sfert de oră pierdut, fără să mai ţinem seama că s-ar putea să se audă semnalul pe care va trebui să-l dau şi din cauza aceasta să fim prinşi.

— Să fim prinşi? Strigă Cauvignac. Ei asta el dar ce dragă prietene, înseamnă că evadăm?

— Pe dracu! Sigur că evadăm.

— Şi unde anume?

— Unde vom vrea.

— Aşadar sunt liber?

— Liber ca aerul.

— Oh! Doamne, dumnezeule! Strigă Cauvignac.

Şi fără să mai adauge nici un cuvânt pe lângă această elocventă exclamaţie, fără să mai privească în jurul său, fără să se sinchisească dacă însoţitorul îl urmează, sau nu, se aruncă în valuri şi plonjă mai repede decât ar fi tăcut-o o lutră urmărită de duşmani. Temnicerul îl imită şi, după un sfert de oră de eforturi înăbuşite ca să lupte împotriva cursului apei, amândoi ajunseră la barcă. Atunci temnicerul fluieră de trei ori lără să se oprească din înotat; vâslaşii recunoscând semnalul convenit, veniră în întâmpinarea lor, îi urcă repede în barcă şi, lără vorbă, începură să tragă la rame din răsputeri. În cinci minute cei doi debarcau pe malul opus.

— Uf! Spuse Cauvignac, care de când se hotărâse să se arunce în apă nu scoase un cuvânt! Uf! Iată-mă salvat. Dragă temnicerule, Dumnezeu să te răsplătească.

— În nădejdile recompensei lui Dumnezeu, am şi încasat patruzeci de mii de livre care mă vor ajuta să aştept cu răbdare.

— Patruzeci de mii de livre! Strigă uimit Cauvignac, cine dracu o fi cheltuit patruzeci de mii de livre pentru mine?

MĂNĂSTIREA DIN PEYSSAC.

I.

O scurtă explicaţie, înainte de a relua firul povestirii.

De altfel este momentul să ne întoarcem la Nanon de lartigues care, văzându-l pe nenorocitul de Richon, sfârşindu-se în ştreangul agăţat de grinda halei din Libourne, scosese un strigăt şi se prăvălise leşinată.

Totuşi, am văzut, Nanon nu era o femeie plăpândă; cu tot corpul ei delicat şi cu toată gingăşia proporţiilor lui, ea suportase mari necazuri, rezistase la oboseli, înfruntase multe pericole. Dar această fiinţă, iubitoare şi viguroasă, înzestrată cu o putere puţin comună, ştia să cedeze după împrejurări pentru a se avânta din nou cu mai multă putere, după fiecare răgaz pe care i-l oferea destinul.

Ducele d'Epernon care o cunoştea, sau credea că o cunoaşte, rămase uimit când o văzu atât de doborâtă de durerea fizică întipărită pe faţă, ea, care, în timpul incendiului palatului său din Agen, deşi era să fie arsă de vie, nu scoase nici un ţipăt, de teamă să nu le facă plăcerea duşmanilor, dornici să vadă acest spectacol pe care îl pregătise favoritei guvernatorului detestat, unul dintre ei, mai exagerat decât toţi ceilalţi; ea, Nanon, care, în mijlocul vacarmului acela, văzuse pierind două din servitoarele sale, asasinate în locul ei, fără să fi clipit măcar.

Leşinul lui Nanon dură vreo două ore şi se sfârşi într-un cumplit atac de nervi, în timpul căruia nu putuse articula nici un cuvânt, ci scoase numai nişte strigăte nearticulate. Fusese ceva atât de puternic, încât regina însăşi venise să o vadă, după ce mai înainte trimisese de mai niulte ori să se intereseze de starea-ei. Însuşi domnul de Mazarin, de curând sosit, voise să stea la căpătâiul lui Nanon ca să facă pe medicul căci marea lui pretenţie era să facă un tratament medical acestui corp ameninţat şi un tratament teologic acestui suflet în pericol.

Dar Nanon nu-şi reveni decât noaptea, foarte târziu. Atunci îi trebui destul de mult timp ca să-şi adune ideile, însă, în cele din urmă, luându-şi capul în mâini strigă cu un accent sfâşietor:

— Sunt pierdută! Mi l-au ucis!

Din fericire cuvintele acestea destul de ciudate pentru cei din jurul ei fură puse pe seama delirului şi aşa se întâmplă.

Totuşi cuvintele acestea rămaseră întipărite în sufletul celor din jur, iar când a doua zi ducele d'Epernon se întoarse din expediţia care îl îndepărtase de Libourne din ajun, află şi de leşinul lui Nanon şi de cuvintele pronunţate când îşi venise în fire. Ducele cunoştea toată frământarea acestui suflet chinuit. El înţelese că era vorba mai mult decât numai de un delir: aşa că se grăbi să se ducă la Nanon şi, profitând de un moment de singurătate pe care i-l lăsară vizitatorii, o întrebă:

— Dragă prietenă, am aflat tot ce ai suferit în legătură cu moartea lui Richon, care dintr-o greşeală a fost spânzurat sub fereastra dumitale.

— Oh! Da, e adevărat, spuse Nanon, este înfiorător! Este o ticăloşie…!

— Acum că ştiu ce efect are asupra dumitale, fii liniştită, cu altă ocazie voi pune să fie spânzuraţi rebelii în piaţa Curţii şi nu în piaţa oraşului. Dar de cine vorbeaţi că vi l-a ucis? Cred că nu era vorba de Richon, nu? Căci Richon nu v-a fost niciodată nimic, nici măcar o simplă cunoştinţă.

— Ah! Dumneavoastră sunteţi, domnule duce? Spuse Nanon ridicânda-se în cot şi prinzându-i braţul.

— Da, eu sunt mulţumit că mă recunoaşteţi, asta dovedeşte că vă simţiţi mai bine. Dar de cine vorbeaţi?

— De el! Domnule duce, de el! Spuse Nanon, cu o urmă de delir: dumneavoastră l-aţi ucis! Oh! Nefericitul!

— Dragă prietenă, mă speriaţi! Ce tot spuneţi?

— Spun că l-aţi ucis. Nu înţelegeţi, domnule duce?

— Nu, dragă prietenă, răspunse domnul d'Epernon încercând s-o facă pe Nanon să vorbească şi să înţeleagă

ideile pe care i le suferă delirul; cum se poate să-l fi ucis eu, dacă nici nu-l cunosc?

— Nu ştiaţi că e prizonier de război, că e căpitan, că a fost guvernator şi că avea acelaşi titluri şi acelaşi grad ca bietul Richon şi că bordelezii vor să răzbune prin moartea lui, pe cel pe care l-aţi asasinat? Căci deşi aţi făcut totul ca să aibă aspect de judecată, a fost un adevărat asasinat, domnule duce...!

Zăpăcit de această apostrofă, de focul privirilor ei strălucitoare, de mişcarea înflăcărată a acestui gest energic, ducele se dete înapoi pălind.

— Oh? E adevărat! E adevărat! Strigă el lovindu-şi fruntea; l-amuitat pe sărmanul acela de Canolles!

— Fratele meu! Sărmanul meu frate! Strigă Nanon, fericită de a fi putut izbucni, dând iubitului ei titlul sub care era cunoscut de domnul d'Epernon.

— Ah! Drace! Aveţi dreptate, spuse ducele, sunt un ap fără minte. Cum dracu de am uitat de sărmanul nostru prieten! Dar încă nu e timpul pierdut; abia dacă la ora asta a ajuns ştirea la Bordeaux; până se udună, până judecă... De altfel, vor ezita.

— Dar regina a ezitat? Întreabă Nanon.

— Regina e regină, ea arc dreptul de vihţă şi de moarte iar ei sunt nişte rebeli.

— Din păcate! Spuse Nanon, un motiv mai mult ca să nu menajeze pe nimeni şi nimic. Dar, spuneţi, ce vreţi să faceţi?

— Încă nu ştiu, dar încredeţi-vă în mine.

— Oh! Spuse Nanon, încercând să se ridice, dacă m-aş fi dus la Bordeaux să mă predau eu în locul lui, n-ar fi murit.

— Fiţi liniştită, dragă prietenă, asta mă priveşte pe mine. Eu am lu. Ut răul, eu îl voi repeta, cuvânt de gentilom. Regina mai are câţiva prieteni în oraş, nu vă îngrijoraţi.

Ducele făcea această promisiune cu toată convingerea.

Nanon citi în ochii lui convingerea, sinceritatea şi mai ales voinţa şi se simţi cuprinsă de o imensă bucurie;

— Oh! Monseniore, spuse ea apăsându-şi buzele fierbinţi pe mâna ducelui, dacă veţi putea reuşi, cât am să vă iubesc!

Ducele fu emoţionat până la lacrimi: era pentru prima dată că Nanon îi vorbea cu atâta expansiune şi-i făcea o asemenea promisiune. El părăsi imediat camera, asigurând-o pe Nanon că nu avea de ce să se teamă, apoi chemă pe unul din servitorii pe care îl ştia mai îndemânatic şi mai credincios şi-i dădu ordin să se ducă la Bordeaux, să intre în oraş, chiar dacă ar fi trebuit să sară peste zidurile cetăţii şi să-i predea avocatului Lavie nota următoare scrisă în întregime de mâna lui: „Împiedicaţi să i se întâmple ceva rău domnului de Canolles, căpitan comandat de fortăreaţă în serviciul majestăţii sale.

Dacă ofiţerul acesta se află arestat, după cum se crede, să fie eliberat prin orice mijloace cu putinţă; să se recurgă la seducerea paznicilor oferindu-li se oricât aur vor cere, un tnilion, dacă e cazul şi să-i comunicaţi cuvântul domnului duce d'Epernon că va primi comanda unui castel regal.

Dacă nu se reuşeşte prin corupere, să se încerce cu forţa; să se încerce orice: violenţa, incendiul, moartea vor fi scuzate.

Semnalmente:

Înalt, ochi căprui, nas înconvoiat. În caz de îndoială să se pună Inlrebarea:

— Dumneavoastră sunteţi fratele lui Nanon?

Grabă mare; nu e de pierdut un minut”.

Mesajerul plecă. Trei ore mai târziu era în Bordeaux.

Intră într-o fermă, îşi schimbă hainele cu o haină de lucru din pânză de la un ţăran şi intră în oraş conducând o şaretă cu făină.

Lavie primi scrisoarea, un sfert de oră după hotărârea luată de consiliul de război. El obţinu să i se deschidă poarta cetăţii, vorbi cu temnicierul şef şi-i bferi douăzeci de mii de livre, pe care acela le refuză, apoi treizeci de mii de livre, dar le refuză şi pe acelea, în sfârşit, patruzeci de mii de livre, pe care le acceptă.

Se ştie cum, indus în eroare de întrebarea care, după ducele d'Epernon, trebuia să înlăture orice neînţelegere: Sunteţi fratele lui Nanon? Cauvignac, împins de singurul gest de genorizitate pe care îl făcuse poate, vreodată, în viaţa lui, răspuqse „Da”, luând, astfel, locul lui Canolles şi aflându-se liber, spre marea şi neaşteptata lui surpriză.

Cauvignac fu târât pe un cal iute spre satul Saint-tx) ubls, care era în mâinile epernonişţilor. Aici găsi un mesager al ducelui venit în calea fugarului chiar pe calul ducelui, o iapă spaniolă de o mare valoare.

— A fost salvat? Strigă el spre şeful escortei care îl conducea pe Cauvignac.

— Da, răspunse acesta, e aici, cu noi.

Era tot ce voia să ştie mesagerul, aşa că făcu stânga-mprejur şi se întoarse spre Libourne în galopul calului. O oră şi jumătate mai târziu, calul istovit se prăbuşea în faţa porţii oraşului, rostogolind pe călăreţ la picioarele ducelui care palpita de nerăbdare în aşteptarea cuvântului: Da. Sfârşit pe jumătate, mesagerul abia avu timp să pronunţe cuvântul „Da”, care costase atât de scump, după care ducele, fără să întârzâie o clipă, se repezi spre locuinţa lui Nanon care, întinsă şi acum pe pat, pierdută, cu ochii fără viaţă, privea rătăcită spre. Uşa în care se îngrămădiseră sservitorii.

— Da! Strigă ducele d'Epernon, da, e salvat, dragă prietenă, vine după mine, îl vei vedea imediat.

Nanon sări din pat de bucurie, iar cele câteva cuvinte îi ridicară de pe suflet greutatea care o sufoca; întinse mâinile spre cer apoi cu ochii scăldaţi în lacrimile care ţâşneau necontenit din ochii aaceştia pe care disperarea îi secătuise, strigă cu un accent imposibil de redat:

— Oh! Doamne, Dumnezeule! Îţi mulţumesc!

Apoi, coborându-şi privirea de la cer la pământ, îl zări lângă ea pe huceie d'Epernon, atât de fericit de fericirea ei încât s-ar fi zis că şi el ca şi Nanon acorda acelaşi interes

dragului prizonier. Abia atunci i se strecură în gând o idee îngrijorătoare.

„Cum va fi reconpensat ducele pentru bunătatea lui, pentru interesul lui, când va vedea un străin în locul fratelui, nebunia unei dragoste aproape adultere înlocuind un sentiment atât de curat de frăţească prietenie?” Răspunsul pe care şi-l dădu tot Nanon fu scurt şi energic.

„Ei bine! N-are importanţă! Gândi această inimă sublimă, plină de abnegaţie şi le devotament, nu-l voi mai înşela şi-i voi spune totul: desigur că mă va goni şi mă va blestema, dar eu mă voi arunca la picioarele lui pentru a-i mulţumi pentru ceea ce face pentru mine, de trei ani încoace. Apoi, săracă, umilită, dar fericită, voi pleca de aici, bogată de dragostea mea şi fericită pentru viaţa nouă care ne va aştepta”.

În mijlocul acestei visări pline de abnegaţie în care ambianţa era sacrificată dragostei, grupul de servitori făcu deodată loc şi un om se repezi strigând în camera în care se găsea culcată Nanon:

— Sora mea! Buna mea surioară!

Nanon se ridică în capul oaselor, deschise ochii mari şi îngroziţi, deveni mai albă decât faţa de pernă aşezată sub cap şi pentru a doua oară căzu trăsnită, murmurând:

— Cauviagnac! Dumnezeule! Cauvignac!

— Cauviagnac! Repetă ducele, plimbând în jurul lui o privire uimită, care căuta, în mod evident, pe cel căruia i se adresase această interpelare. Cauvignac? Întrebă el, cine se numeşte aici Cauvignac?

Dar Cauvignac se feri să răspundă, era încă prea puţin salvat pentru a-şi permite o sinceritate care altminteri, chiar în condiţiile obişnuite ale vieţii, nu-i era obişnuită. El înţelegea că dacă ar firăspuns şi-ar fi pierdut sora şi pierzându-şi sora se ruina în mod inevitabil, aşa încât oricât de inventiv ar fi fost, rămase muc, lăsând-o pe Nanon să vorbească, el reţinându-şi numai Sarcina să-i corecteze cuvintele.

— Şi domnul de Canolles? Strigă ea cu un ton de reproş furios, aruncând spre Cauvignac cele două fulgere ale ochilor.

Ducele se încruntă şi începu să-şi muşte mustaţa. Cei de faţă, în afară de Finette, care era foarte palidă şi de Cauvignac care făcea eforturi supraomeneşti ca să nu pălească, nu înţelegeau ce voia să spună această furie neaşteptată şi se priveau între ei cu uimire.

— Sărmană soră! Murmură Cauvignac la urechea ducelui, i-a fost atât de teamă din cauza mea, că e încă în delir şi nu mă mai recunoaşte.

— Mie trebuie să-mi răspunzi, mizerabile! Strigă Nanon, Mie să-mi răspunzi! Unde e domnul de Canolles? Ce i s-a întâmplat? Răspunde, răspunde odată!

Cauvignac luă o hotărâre disperată: trebuia să joace totul pe o carte şi să se menţină în obrăznicia lui, căci a-şi căuta salvarea într-o mărturisire, a-i vorbi ducelui d'Epernon despre dublul personaj al acestui fals Canolles pe care îl foavorizase şi despre adevăratul Cauvignac care ridicase trupe împotriva reginei şi-i trădase reginei pe aceiaşi soldaţi, ar fi însemnat să-l întâlnească pe Richon pe bârna din hală. Se apropie, deci, de domnul duce d'Epernon şi cu lacrimi în ochi:

— Oh, Domnule, ăsta numai e delir, e nebunie curată, iar durerea, după cum vedeţi, i-a sucit mintea în aşa măsură încât nu-şi mai cunoaşte nici rudele cele mai apropiate. Dacă cineva ar putea să-i redea judecata pierdută, înţelegeţi, desigur, că numai eu pot fi acela; vă rog porunciţi să se depărteze toţi servitorii, în afară de Finette, care va rămâne aici ca să o îngrijească dacă va fi nevoie, căci, şi dumneavoastră ca şi mine, v-aţi supăra dacă aţi vedea că se râde pe socoteala sărmanei mele surori.

Poate că ducele nu ar fi dat curs cu uşurinţă acestei propuneri a lui Cauvignac, care, oricât de sincer părea, începuse să-i inspire o oarecare neîncredere, dacă tocmai atunci nu s-ar fi prezentat un mesager care îl anunţa din

partea reginei că era aşteptat la palat, unde domnul de Mazarin convocase un consiliu extraordinar.

În timp ce mesagerul transmitea mesajul, Cauvignac se aplecă asupra lui Nanon şi-i spuse repede:

— Pentru numele lui Dumnezeu! Linişteşte-te, soră; după ce voi schimba câteva cuvinte numai între patru ochi cu dumneata, totul se va îndrepta.

Nanon recăzu pe pat, dacă nu calmată, cel puţin stăpână pe ea însăşi, căci speranţa, oricât ar fi de slabă, este un balsam care îndulceşte suferinţele inimii.

În schimb ducele, hotărât să joace până la capăt pe Orgon1 şi pe Geronte2, e întoarse spre Nanon şi-i sărută mâna:

— Haide, draga mea, cred că acum ţi-a trecut criza, revino-ţi. Vă las cu tratele acesta pe care îl iubiţi atât, pentru că sunt chemat de regină. Credeţi-mă că numai un ordin din partea reginei mă putea face să vă părăsesc în aceste momente.

Nanon simţi că se sufocă. Nu avu putere să-i răspundă nimic ducelui, se mulţumi numai să se uite la Cauvignac şi să-i strângă mâna ca şi cum i-ar fi spus:

— Nu m-ai înşelat, cumva, dragă frate şi pot să sper cu adevărat?

Cauvignac răspunse acestei strângeri de mână, cu o strângere de mână asemănătoare, apoi se întoarse spre domnul d'Epernon.

— Da, domnule duce, criza cea mare a trecut, iar sora mea va reveni la convingerea că are alături de ea un prieten credincios şi o inimă devotată, gata să facă totul pentru a-i reda libertatea şi fericirea.

Nanon nu se mai putu stăpâni şi izbucni în hohote, ea nepăsătoare, ea cea cu judecata rece, însă atâtea întâmplări o zdrobiseră încât acum nu mai era decât o femeie obişnuită, adică o femeie slabă care simţea nevoia să plângă. Ducele d'Epernon părăsi camera clătinând din cap

şi recomandându i-o din priviri pe Nanon lui Cauvignac. Dar abia ieşi, că Nanon exclamă:

— Oh! Cât m-a făcut omul acesta să sufăr, dacă ar mai fi rămas un moment mai mult cred că aş fi murit.

Cauvignac făcu un semn cu mâna recomandându-i să tacă, apoi îşi lipi urechea de uşă ca să se asiguie că ducele se îndepărtase cu adevărat.

— Oh! Ce-mi pasă! N-are decât să asculte; mi-ai spus două cuvinte, în şoaptă, la ureche ca să mă linişteşti; spune-mi, ce crezi, ce speti?

— Soră dragă, răspunse Cauvignac cu un aer serios care nu-i era deloc obişnuit, afirm O. Sunt sigur că voi reuşi, dar îţi repet ce ţi-am mai spus, că voi face totul pentru asta.

— Să reuşeşti, ce? Întreabă Nanon, să ne înţelegem bine, nu cumva este între noi vreo teribilă confuzie?

— Să-l salvăm pe nenorocitul de Canolles.

Nanon îl ţintui cu o privire îngrozită.

— E pierdut, nu-i aşa?!

— Din nefericire şi dacă îmi ceri părerea mea sinceră şi adevărată, mărturisesc că situaţia mi se pare proastă.

— Cum spune lucrul asta! Strigă Nanon. Dar bine, nefericitule, ştii tu ce înseamnă omul acesta pentru mine…?

— Ştiu că e un om pe care îl preferi fratelui tău, pentru că mai degrabă l-ai fi salvat pe el decât pe mine şi că în clipa and m-ai văzut m-ai primit cu blestemul pe buze.

Nanon făcu un semn de nerăbdare.

— Ei, doamne! Ai dreptate, răspunse Cuvignac, nu-ţi spun asta cu titlu de reproş, ci numai ca o simplă observaţie căci uite, îţi jur, cu mâna pe inimă şi nu spun pe conştiinţă de teamă să nu mint, că dacă am mai n fost amândoi în închisoarea din „Chateau Trompette”, ştiind ceea ce ştiu acum, i-aş fi spus domnului de Canolles: domnule, Nanon v-a numit fratele ei, pe dumneavoastră vă cheamă, nu pe mine şi atunci el ar fi venit în locul meu iar eu aş fi fost ucis în locul lui.

— Aşadar, va muri? Strigă Nanon cu o izbucinire de durere care dovedea că în minţile cele mai bine organizate sentimentul morţii nu întia niciodată decât sub formă de teamă şi niciodată ca o certitudine, pentru că afirmaţia loveşte foarte violent, aşadar, va muri!

— Sora mea, răspunse Calvignac, iată tot ce DOI să-ţi spun şi pe asta trebuie să ne sprijinim pentru tot ce avem de Iaciit: este ora nouă seara, de două ore de când sunt adus în goană, se poate să se fi întâmplat multe lucruri. Nu dispera, pentru numele lui Dumnezeu! Căci tot atât de bine se poate să nu se fi întâmplat nimic. Iată la ce mă gtndesc, în momentul acesta.

— Spune repede.

— La o leghe de Bordeaux, am. O sută de oameni şi pe locotenentul meu.

— Un om singur?

— Ferguzon.

— Şi?

— Ei bine, draga mea, orice ar zice domnul de Bouillon, orice ar face domnul de La Rochefoucauld, orice ar gândi doamna prinţesă, care se crede mai căpitan decât aceşti doi generali, eu cred că voi putea ajunge până la domnul de Canolles, chiar dacă ar fi să sacrific o jumătate din numărul lor.

— Oh! Te înşeli, dragă frate, n-ai să ajungi! N-ai să ajungi…!

— Voi ajunge sau, pe dumnezeul meu, voi muri.

— Vai! Moartea ta îmi va dovedi bunăvoinţă pe care ai avut-o, dar moartea ta tiu-l va salva pe el! E pierdut! E pierdut…!

— Şi eu îţi spun că nu, chiar dacă ar fi să mă predau eu în locul lui! Strigă el cu un elan de generozitate care şi pe el îl surprinse.

— Să te predai? Tu?

— Eu, desigur, căci nimeni n-are aici un motiv ca să-l urască pe acest bun domn de Canolles, ci dimpotrivă, pe el

toată lumea îl iubeşte, pe când pe mine mă detestă.
— Pe tine? De ce să te deteste?
— Păi, e foarte simplu, pentru că am onoarea să fiu rudă cu tine, şi încă prin legătură de sânge din cele mai strânse. Iartă-mă, dragă soră. Dar pentru o adevărată regalistă, este extrem de măgulitor tot ce ţi-am spus.
— Un moment, spuse încet Nanon punându-şi un deget pe buze.
— Ascult.
— Spui că sunt detestată de bordelezi?
— Mai bine zis, nu pot să te sufere.
— Ah! Aşa? Spuse Nanon cu un surâs pe jumătate gânditor, pe jumătate vesel.
— N-aş fi crezut că ţi-am spus era ceva care să-ţi facă atâta plăcere.
— Ba da, ba da, spuse Nanort, dacă nu ceva plăcut, cel puţin ceva foarte raţional. Da, ai dreptate continuă ea, vorbindu-şi mai mult ei, decât fratelui ei. Nu pe domnul de Canolles îl urăsc bordelezii, nici pe tine. Aşteaptă, aşteaptă.
Apoi se ridică, îşi înfăşură în jurul umerilor ei supli şi înfierbântaţi, o haină lungă de mătase, se aşează la masă şi scrise în grabă câteva rânduri pe care Cauvignac le socoti că trebuie să fi fost de mare importanţă, ţinând seama de roşeaţa care i se întinsese pe frunte şi de respiraţia ei agitată.
— Ia asta, spuse ea sigilând scrisoarea; alergă singur la Bordeaux, lără soldaţi şi fără escortă; în grajd este un armăsar arab care poate face drumul acesta într-o oră. Ajungi acolo cât se poate omeneşte mai repede, dă scrisoarea asta doamnei prinţese şi domnul de Canolles, va fi salvat.
Cauvignac o privi pe sora lui cu uimire, însă cum cunoştea justeţea acestui spirit viguros, nu pierdu timp ca să-i comenteze cuvintele: se repezi la grajd, încălecă pe calul indicat şi după o jumătate de oră, făcuse mai mult de jumătate din drum. Cum îl văzu ieşind pe poartă, Nanon

îngenunche, ea necredincioasa, spuse o scurtă rugăciune, încuie într-o casetă aurul, bijuteriile şi diamantele, porunci să se pregătească de plecare caleaşca şi ajutată de Finette îşi puse rochea cea mai frumoasă.

II.

Noaptea cobora peste Bordeaux şi, în afară de cartierul Espanadei spre care se îmbulzea toată lumea, restul oraşului părea pustiu. Pe străzile îndepărtate de locul acesta privilegiat, nu se auzea decât pasul cadenţat al patrulelor; nu se auzea decât vocea vreunei bătrâne care se înapoia acasă, închizând poarta cu teamă în urma ei.

Însă spre Esplanadă, departe în ceaţa serii, se auzea un murmur surd şi continuu ca zgomotul unei maree care se retrage.

Doamna prinţesă terminase corespondenţa şi trimisese vorbă domnului de La Rochefoucauld că putea să-l primească.

La picioarele prinţesei, modest ghemuită pe covor şi studiind cu îngrijorarea cea mai vie faţa şi dispoziţia acesteia, doamna de Cambes părea că aşteaptă să-i vorbească într-un moment potrivit, dar această răbdare consfrânsă, această blândeţe studiată erau total dezminţite de crisparea mâinilor, care motoleau şi sfâşiau o batistă de dantelă.

— Şaptezeci şi şapte de semnături! Strigă prinţesa; vezi ce neplăcut e să faci pe regina, dragă Claire.

— Ba nu, doamnă, răspunse vicontesă, căci luând locul reginei, v-aţi atribuit cel mai măreţ privilegiu al ei, acela de a putea graţia.

— Şi de a pedepsi, Claire, adaugă cu mândrie prinţesa de Coride, căci una din cele şaptezeci şi şapte de semnături este pusă pe o condamnare la moarte.

— Iar a şaptezeci şi opta va fi pusă pe un act de graţiere, nu-i aşa, doamnă? Adăugă Claire cu o voce rugătoare.

— Ce spui, tu, micuţo?

— Spun, doamnă, că cred că e timpul să mă duc să-l eliberez pe prizonierul meu, n-aţi vrea să-i cruţ acest spectacol înfiorător de a-şi vedea tovarăşul de celulă, condus ia moarte? Ah! Doamnă, pentru că aţi acceptai graţierea, faceţi-o totală şi completă.

— Pe legea mea, da, ai dreptate, micuţo! Spuse doamna prinţesă, e adevărat că în mijlocul atâtor grave ocupaţii am uitat promisiunea pe care am făcut-o; bine ai făcut că mi-ai adus aminte.

— Aşadar? Strigă Claire fericită…

— Aşadar, fac ce vrei.

— Atunci încă o semnătură, doamnă, spuse Claire, cu un surâs care ar fi înmuiat inima cea mai dură, surâs pe care nici o pictură nu l-ar putea înfăţişa, pentru că el aparţine unei femei care iubeşte, adică vieţii în cea mai divină esenţă a ei.

Şi puse o hârtie pe masa doamnei prinţese.

Doamna de Condé scrise: „Ordin domnului guvernator al cetăţii Chateau-Trompeue, de a lăsa pe doamna vicontesă de Cambes să intre la domnul baron de Canolles, căruia îi redăm libertatea deplină şi completă”.

— E bine aşa?

— Da, doamnă! Da! Strigă doamna de Cambes.

— Trebuie să semnez?

— Sigur că da.

— Haide, micuţo, spuse doamna de Condé cu un surâs încântător, trebuie să se facă tot ce vrei tu.

Şi semnă.

Claire se aruncă asupra hârtiei, cum se aruncă uliul asupra prăzii. Abia dacă mai avu timp să-i mulţumească alteţei sale şi ţinând hârtia strâns lipită pe ir>mă, ieşi repede din cameră.

Pe scară, îl întâlni pe domnul de La Rochefoucauld pe care îl însoţeau ca de obicei numeroşi căpitani şi o mare mulţime de popor, aşa cum se întâmpla întotdeauna când mergea prin oraş.

Claire îl salută uşor, zâmbind: domnul de La Rochefoucauld se opri, uimit, un moment pe palier şi înainte de a intra la doamna de Condé, o urmări din ochi până când ajunse la ultima treaptă.

Apoi ajungând în faţa alteţei sale:

— Doamnă, totul este gata, spuse el.

— Unde?

— Acolo.

Prinţesa încercă să-şi amintească.

— Pe Esplanadă, spuse ducele.

— Ah! Foarte bine, răspunse prinţesa afectând foarte mult calm, pentru că simţea că e urmărită de privirile tuturor şi, cu toate că femeie fiind ar fi trebuit să se cutremure, ascultă cu demnitatea şefului de partid care îi poruncea să nu se arate slabă. Ei bine, spuse ea, dacă totul este gata, duceţi-vă domnule duce.

Ducele ezită.

— Credeţi că e potrivit să asist şi eu? Întrebă prinţesa cu un tremur în glas, pe care cu toată stăpânirea de sine pe care şi-o impunea, nu-l putea domina îndeajuns.

— Cum vreţi, doamnă, răspunse ducele care, poate că în acest moment proceda la unul din studiile sale psihologice.

— O să vedem, duce, o să vedem. Ştiţi că am graţiat mulţi condamnaţi.

— Da, doamnă.

— Ce spuneţi de această măsură?

— Spun că tot ce face alteţa voastră este bine făcut.

— Da, spuse prinţesa, îmi place mai muh aşa. E mai demn din partea noastră să le arătăm epei noniştilor că nu ne temem să folosim represaliile şi să tratăm de la putere la putere cu majestatea sa, şi că fiind încrezători în puterea noastră, întoarcem răul fără furie, fără exagerare.

— Este foarte politic aşa.

— Nu-i aşa, duce? Spuse prinţesa căutând să desprindă, din accentului La Rochefoucauld, adevărata lui intenţie.

— Însă părerea dumneavoastră a rămas ca unu! Singur să ispăşească moartea lui Richon, căci această moarte, rămânând nerăzbunată, ar face să se creadă că alteţa voastră apteciază prea puţin pe vitejii care se dedică serviciului său.

— Oh! Desigur, şi unul din cei doi va muri, cuvânt de prinţesa, fiţi liniştit.

— Aş putea să ştiu căruia din cei doi a binevoit alteţa voastră să-i acorde graţierea?

— Domnului de Canolles!

— Ah!

Acest „ah”! Fu pronunţat într-un fel ciudat.

— Aveţi ceva deosebit împotriva acestui gentilom, domnule duce? Întrebă prinţesa.

— Eu! Doamnă, am avut eu vreodată ceva pentru sau contra cuiva? Eu aşez oamenii în două categorii: potrivnici şi susţinători: Unii trebuie doborâţi, ceilalţi sus inuţi… Cât timp ne susţin, iată, doamnă, politica mea, aş spune chiar punctul meu de vedere.

— Ce dracu de încurcătură caută şunde o fi vând să ajungă? Se întrebă Lenet în sinea lui; avea aerul că râu-l putea suferi pe Canolles”.

— Ei bine! Continuă ducele, dacă alteţa voastră nu are altă ordine să-mi dea?

— Nu, domnule duce.

— Atunci îmi iau rămas bun de la alteţa voastră.

— Atunci chiar astă seară? Întrebă doamna de Condé.

— Peste un sfert de oră.

Lenet se pregăti să-l urmeze pe duce.

— Vei asista şi dumneata Lenet? Întrebă prinţesa.

— Oh! Nu, doamnă, spuse Lenet, ştiţi că eu nu sunt pentru emoţiile vioâente; eu mă mulţumesc să merg până la jumătatea drumului, adică până la închisoare şi să văd înduioşătorul tablou al punerii în libertate a bietului Canolles de femeia care îl iubeşte.

Ducele făcu o strâmbătură de filosof, Lenet ridică din umeri iar cortegiul funebru părăsi palatul îndreptându-se spre închisoare.

Doamnei le Cambes nu-i trebui mai mult de cinci minute ca să facă acest drum. Sosi, arătă ordinul santinelei de la podul mobil, portarului castelului, apoi ceru să fie chemat guvernatorul.

Guvernatorul examină ordinul cu ochiul întunecat al guvernatorului unei închisori care nu se însufleţeşte nici în faţa condamnărilor la moarte nici în faţa scrisorilor de graţiere, recunoscu sigiliul şi semnătura doamnei de Condé, salută pe mesageră şi întorcându-se spre uşă:

— Chemaţi-l pe locotenent, spuse el.

Apoi îi făcu semn doamnei de Cambes să ia loc; dar doamna de Cambes era prea agitată ca să nu-şi combată nerăbdarea prin mişcare, aşa că rămase în picioare.

Guvernatorul consideră de datoria lui să-i vorbească.

— Îl cunoaşteţi pe domnul de Canolles? Întrebă el cu aceeaşi voce cu care ar fi întrebat cum e timpul afară.

— Oh! Da, domnule, răspunse vicontesa.

— Este cumva fratele dumneavoastră?

— Nu, domnule.

— Prietenul dumneavoastră?

— Este., logodnicul meu, spuse doamna de Cambes, sperând că după această mărturisire guvernatorul avea să fie mai grăbit ca să-l elibereze pe prizonier.

— Ah! Reluă guvernatorul pe acelaşi ton pe care îl folosise până atunci. Complimentele mele, doamnă.

Şi nemaiavând nici o întrebare de pus, guvernatorul reintră în imobilitatea şi în tăcerea lui obişnuită.

Locotenentul intră.

— Domnule d'Orgemont, chemaţi-l pe şeful gardienilor şi puneţi-l în libertate pe domnul de Canolles; iată ordinul său de ieşire.

Locotenentul se înclină şi luă hârtia.

— Vreţi să aşteptaţi aici? Întrebă guvernatorul.

— Mi-e interzis să-l urmez pe domnul?
— Nu, doamnă.
— Atunci, îl urmez; înţelegeţi: vreau să fiu prima persoană care să-i spună că e salvat.
— Duceţi-vă, doamnă, şi primiţi asigurarea respectului meu.
Doamna de Cambes făcu spre guvernator o reverenţă grăbită şi-l urmă pe locotenent.
Întâmplător acesta era tocmai tânărul care vorbise mai înainte cu Canolles şi cu Cauvignac şi se grăbea acum plin de simpatie.
Într-o clipă, doamna de Cambes şi el ajunseră în curte.
— Temnicerul şef, la mine! Strigă locotenentul.
Apoi întorcându-se spre doamna de Cambes:
— Fiţi liniştită, doamnă, într-o clipă va fi aici.
Al doilea temnicer se prezentă.
— Domnule locotenent, temnicerul şef a dispărut: l-am strigat zadarnic.
— Oh! Domnule, spuse doamna de Cambes asta o să ne mai întârzie mult?
— Nu, doamnă, ordinul e categoric, aşa că fiţi liniştită.
Doamna de Cambes îi mulţumi printr-una din acele priviri care nu aparţin decât femeilor şi îngerilor.
— Ai al doilea rând de chei de la toate celulele? Întrebă domnul d'Orgemont.
— Da, domnule, răspunse temnicerul.
— Deschide camera domnului de Canolles.
— Domnul de Canolles, numărul 2?
— Sigur că numărul 2, deschide repede.
— De altfel, continuă temnicerul, cred că sunt împreună: vom alege pe cel bun.
Întotdeauna temnicerii au fost glumeţi.
Însă doamna de Cambes era prea fericită ca să se supere de o glumă proastă…
Dimpotrivă, îi zâmbeşte şi ar fi în stare să-l îmbrăţişeze pe omul acesta dacă ar trebui ca el să se grăbească şi ea să-l

poată revedea pe Canolles o secundă mai repede.

În sfârşit, uşa se deschise, Canolles, care auzise paşi pe coridor şi recunoscuse vocea vicontesei, i se aruncă în braţe iar ea, sublimă de nepăsare, uitând că nu-i era nici soţ nici iubit, îl îmbrăţişă cu toată puterea.

Pericolul care îl ameninţase, despărţirea veşnică, asemeni unui abis, de care se apropiaseră, purifică totul.

— Ei bine! Prietene, spuse ea, radiind de bucurie şi de mândrie, ai văzut că m-am ţinut de cuvânt şi că ţi-am obţinut graţierea aşa cum îţi promisesem. Am venit să te iau şi să plecăm!

Şi vorbind astfel îl târa pe Canolles spre coridor.

— Domnule, spuse locotenentul, puteţi să-i închinaţi doamnei toată viaţa, căci doamnei i-o datoraţi.

Canolles nu răspunse nimic, dar ochii lui priveau cu afecţiune îngerul liberator, iar mâna lui strângea mâna femeii.

— Oh! Nu vă grăbiţi atât, spuse locotenentul, surâzând s-a sfârşit, sunteţi liber, deschideţi-vă aripile pe îndelete.

Dar doamna de Cambes, fără să ţină seama de aceste cuvinte liniştitoare, continua să-l târască pe Canolles pe coridoare. Şi Canolles se lăsa târât, în timp ce făcea semne locotenentului. Ajunseră la scări; scara fu coborâtă de parcă cei doi îndrăgostiţi ar fi avut aripile de care vorbea locotenentul cu câteva minute mai înainte. În sfârşit, ajunseră în curte: o uşă doar şi atmosfera de închisoare nu avea să mai apese pe cele două sărmane inimi…

În sfârşit uşa se deschise.

Dar de partea cealaltă a uşii o trupă de gentilomi, gărzi şi arcaşi blocase podul mobil: era domnul de La Rochefoucauld şi partizanii lui.

Fără să ştie de ce, doamna de Cambes se cutremură. De câte ori întâlnea acest om i se întâmpla o nenorocire.

Dar Canolles, chiar dacă încercă şi el o oarecare emoţie ea îi rămase în adâncui inimii şi nu-i apăru pe faţă.

Ducele salută pe doamna de Cambes şi pe Canolles şi le tăcu chiar câteva complimente. Apoi, făcu semn gentilomilor şi gărzii care lăsară un loc larg de trecere.

Deodată, se auzi o voce în fundul curţii, venind dinspre coridoare:

— Ei! Numărul 1 e gol, prizonierul celălalt nu mai este în camera lui de vreo cinci minute, îl caut peste tot şi nu dau de el.

Cuvintele acestea trecură ca un fior de gheaţă prin toţi cei care le auziră: ducele de La Rochefoucauld tresări şi neputându-şi stăpâni o primă mişcare, întinse mâna spre Canolles de parcă ar fi vrut să-l aresteze.

Claire observă mişcarea şi păli.

— Vino, vino, spuse ea tânărului, să ne grăbim.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse ducele însă v-aş solicita un momcat de răbdare: să lăsăm să se lămurească această eroare; nu va dura nici un minut, vă asigur.

Şi, la un semn al ducelui, drumul care se deschise printre cei de pe pod, se închise la loc.

Canolles se bită Ia Claire, la duce, Ia scara de unde auzise vocea şi păli, la rândul Sui.

— Dar, domnule, întrebă Claire, de ce trebuie să aştept? Doamna prinţesă de Condé a semnat punerea în libertate a domnului de Canolles; iată ordinul, nominal, priviţi 1.

— Fără îndoială, doamnă, că este aşa şi intenţia mea nu este să contest validitatea acestui ordin. Şi peste o clipă va fi tot atât de valabil ca şi acum; aveţi răbdare, am trimis pe cineva, care nu poate să mai întârzie.

— Dar ce legătură are aceasta cu noi? Întrebă Claire, şi ce legătură are domnul de Canolles cu prizonierul nr. 1?

— Domnule duce, spuse comandantul gărzii pe care îl trimisese domnul de La Rochefoucauld, am căutat degeaba; celălalt prizonier nu e de găsit, temnicerul şef a dispărut şi el iar copilul acestuia din urmă, pe care l-am întrebat, ne-a spus că tatăl lui împreună cu prizonierul au ieşit pe o uşă secretă care dă spre râu.

— Oh! Oh! Strigă ducele, ştiţi ceva de asta, domnule de Canolles? O evadare?

La aceste cuvinte Canolles înţelese totul. Înţelese că Nanon veghease asupra lui; înţelese că pe el venise să-l caute, că el fusese desemnat sub numele de fratele domnişoarei de Lartigues; că fără să ştie, Cauvignac îi luase locul găsindu-şi libertatea în loc să găsească moartea, aşa cum crezuse. Toate aceste idei i se îngrămădesc în minte, îşi duce mâinile la frunte, păleşte şi se clatină la rândul său revenindu-şi în fire abia când o vede pe vicontesă trcmurând şi gâfâind la braţul său. Nimic din aceste semne de groază nu-i scăpară ducelui.

— Închideţi porţile, strigă acesta. Domnule de Canolles, vă rog, aveţi bunătatea să rămâneţi, înţelegeţi că toate acestea trebuie să se clarifice.

— Dar, domnule duce, strigă vicontesa, cred că n-aveţi pretenţia i vă opuneţi unui ordin al doamnei prinţese?

— Nu, doamnă, spuse ducele, dar cred că trebuie prevenită despre cele întâmplate. Nu vă spun: am să mă duc eu; aţi putea să credeţi că intenţia mea este să o influenţez pe augusta noastră stăpână; de aceea vă spun; Mergeţi dumneavoastră, doamnă, căci nimeni, mai bine ca dumneavoastră, nu va şti să solicite bunătatea doamnei de Condé.

Lenet făcu un semn imperceptibil lui Claire.

— Oh! Nu-l părăsesc! Strigă vicontesa de Cambes, strângând convulsiv braţul lui Canolles.

— Mă duc eu la alteţa sa, spuse Lenet, veniţi cu mine, căpitane, sau, poate, chiar dumneavoastră, domnule duce.

— Fie, am să vă însoţesc eu, domnule. Domnul căpitan va rămâne aici şi va continua cercetările în lipsa noastră. Poate îi va găsi pe celălalt prizonier.

Şi vrând, parcă, să accentueze şi mai mult această ultimă parte a frazei sale, ducele de La Rochefoucauld spuse câteva cuvinte la urechea ofiţerului şi plecă împreună cu Lenet.

În acelaşi timp, vicontesa de Cambes şi Canolles sunt împinşi spre curtea interioară a castelului de valul de cavaleri care îl însoţise pe domnul de La Rochefoucauld. În urma lor poarta de intrare se închise din nou.

De zece minute scena a luat un caracter atât de grav şi de trist încât cei de faţă, palizi şi muţi se privesc între ei şi urmăresc în privirile lui anolles şi a lui Claire să distingă pe cel care suferă mai mult dintre ei doi. Canolles înţelege că toată puterea trebuie să vină de la el; este grav şi afectuos cu prietena lui care, palidă, cu ochii roşii, şi cu genunchii moi, se agaţă de braţul lui, îl strânge, îl atrage spre ea, îi surâde cu un aer de tandreţe înfricoşetoare, apoi se clatină plimbându-şi privirea înspăimântată; încoace şi încolo peste aceşti oameni, printre care caută zadarnic să găsească un prieten…

— Totuşi, ar trebui să găsim ceva ca s-o înlăturăm pe femeia asta nesuferită.

Încearcă atunci să-şi desprindă braţul din strânsoarea mângâietoare care îl reţine. Dar Claire îşi dădu seama de intenţia lui şi se agăţă de el cu toată puterea.

— Ar trebui să se mai caute, strigă ea, poate că nu s-a căutat bine şi că va fi găsit omul acela. Să căutăm cu toţii, e posibil să fi evadat Dar domnul de Canolles, de ce n-a evadat şi el? Haideţi! Domnule căpitan, vă implor, ordonaţi să se mai caute.

— S-a căutat, doamnă, răspunse acesta, şi se mai caută şi în momentul acesta. Temnicerul îşi dă seama că dacă nu-l prinde pe prizonier, îl aşteaptă pedeapsa cu moartea, înţelegeţi cât e, de interesat să caute cât mai bine.

— Doamne, Dumnezeule! Murmură Claire, şi domnul Lenet care nu mai vine!

— Răbdare, dragă prietenă, răbdare, îi spuse Canolles cu blândeţea cu care le vorbeşti copiilor, domnul Lenet abia a plecat şi nici n-a avut timp să ajungă la doamna prinţesă. Lasă-i timp ca să-i expună cele întâmplate şi să ne aducă răspunsul.

Spunând acestea strângea cu blândeţe mâna viconteseî.

Apoi, văzându-l pe ofiţerul care preluase comanda de la domnul de La Rochefoucauld că-l priveşte cu insistenţă şi că dă semne de nerăbdare, îl întrebă:

— Domnule, căpitan, vreţi să-mi spuneţi ceva?

— Da, desigur, domnule, răspunse acesta pe care supravegherea viconteseî îl chinuia.

— Domnule, spuse vicontesă, vă implor, conduceţi-ne la doamna prinţesă. Ce vă costă? Mai bine să ne conduceţi la dânsa decât să stăm aici în incertitudine; ea îl va vedea, domnule, ma va vedea şi pe mine, eu îi voi vorbi şi ea îmi va reînnoi promisiunea.

— Iată o idee excelentă, doamnă, spuse ofiţerul, profitând în grabă de ideea viconteseî, duceţi-vă, duceţi-vă, aveţi toate şansele să reuşiţi.

— Ce părere aveţi baroane? Întrebă vicontesă; credeţi că e bine? Nu încercaţi să mă înşelaţi; ce săfac?

— Duceţi-vă, doamnă, spuse Canolles făcând un suprem efort asupra lui însuşi.

Vicontesă se desprinse de la braţul baronului, încercă să facă vreo câţiva paşi, dar reveni îndată lângă el:

— Oh! Nu! Nu! Spuse ea, nu-l părăsesc.

Apoi auzind uşa deschizându-se:

— Oh! Strigă ea, Domnul fie lăudat! Iată că s-au înapoiat şi domnul Lenet şi domnul duce.

În adevăr, în spatele ducelui de La Rochefoucauld, cu figura lui impasibilă, venea Lenet, cu figura răvăşită şi cu mâinile tremurânde. Din nrima privire pe care sărmanul consilier o schimbă cu el, Canolles înţelese că nu mai era nici o speranţă şi că era definitiv condamnat.

— Ei bine? Întrebă tânăra femeie făcând o mişcare atât de violentă spic Lenet încât îl târî şi pe Canolles după ea.

— Ei bine? Se bâlbâi Lenet, doamna prinţesă este tulburată…

— Tulburată! Strigă Claire, ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că vă cheamă, răspunse ducele, ca să vă vorbească.

— Este adevărat, domnule Lenet? Întrebă Claire, fără să se „inchisească de faptul că întrebarea era ofensatoare pentru duce.

— Da, doamnă, se bâlbii Lenet.

— Şi el? Întrebă ea.

— Care el?

— Domnul de Canolles.

— Ei bine! Domnul de Canolles se va întoarce în închisoare iar dumneavoastră îi veţi aduce răspunsul prinţesei, spuse ducele.

— O să rămâneţi cu el, domnule Lenet? Întrebă Claire.

— Doamnă…

— O să rămâneţi cu el? Întrebă ea din nou.

— N-am să-l părăsesc.

— Nu-l veţi părăsi, îmi juraţi?

— Doamne, Dumnezeule! Murmură Lenet privind la tânărul acesta tare îşi aşteaptă sentinţa şi la această femeie pe care un cuvânt al lui poate să o ucidă. Doamne, Dumnezeule! Pentru că unul din doi este condamnat, dă-mi cel puţin puterea să-l salvez pe celălalt.

— Nu juraţi, domnule Lenet?

— V-o jur, spuse consilierul, apăsând cu mâna pe inima care sta să se spargă.

— Mulţumesc, domnule, spuse încet Canolles, vă înţeleg.

Apoi întorcându-se spre vicontesăă.

— Duceţi-vă, doamnă, vedeţi bine că nu sunt în nici un pericol când mă aflu între domnul Lenet şi domnul duce.

— N-o lăsaţi să plece fără să o săruţi, îi şopti Lenet.

O sudoare de gheaţă se aşează pe fruntea lui Canolles şi pe ochi i se aşternu ca o ceaţă. O reţinu pe Claire, gata de plecare şi prefăcându-se că vrea să-i şoptească ceva, o strânse la piept şi se aplecă până la urechea ei:

— Imploră fără înjosire, spuse el, vreau să trăiesc pentru dumneata, dar trebuie să vrei să trăiesc în cinste.

— Am să implor în aşa fel ca să te scap, răspunse ea, nu eşti tu soţul meu în faţa lui Dumnezeu?

Şi Canolles, în timp ce se retrăgea, găsi posibilitatea să-i atingă uşor gâtul cu buzele, dar cu atâta prevedere încât ea nu-şi dădu seama, iar sărmana femeie plecă fără să-l sărute pentru ultima oară. Dar, în momentul când să iasă pe poarta închisorii, se întoarse să-l mai vadă o dată, însă între ea şi prizonier se găsea o masă compactă de oameni.

— Prietene, spuse ea, unde eşti? Nu pot să te văd; spune-mi un cuvânt, un singur cuvânt, ca să duc cu mine sunetul vocii tale.

— Du-te, Claire, spuse Canolles, te aştept!

— Duceţi-vă, doamnă, duceţi-vă, spuse un ofiţer cu sufletul milos, cu cât veţi pleca mai repede, cu atât veţi reveni mai repede.

— Domnule Lenet, dragă domnule Lenet, strigă Claire, de acolo, de departe, mă încred în dumneavoastră, m-aţi asigurat.

Şi poarta închisorii se închise în urma ei.

— Bine că s-a terminat, chiar dacă n-a fost uşor, murmură ducele filosof, dar iată-ne în sfârşit, reintraţi în domeniul posibilului.

III.

De îndată ce vicontesa plecă şi vocea ei se pierdu în depărtare şi după ce poarta se închise în urma ei, ofiţerii se strânseră în jurul lui Canolles şi apărură, deodată, fără să ştie de unde, doi oameni cu figura sinistră care se apropiară de duce şi-i cerură cu umilinţă ce ordine avea să le dea.

Drept orice răspuns, ducele le indică din cap pe prizonier.

Apoi apropiindu-se:

— Domnule, i se adresă el lui Canolles salutându-l cu acea politeţă rece care îi era caracteristică, aţi înţeles, desigur, că plecarea tovarăşului dumneavoastră de suferinţă, aruncă asupra dumneavoastră soarta căreia îi fusese destinat.

— Da, domnule, răspunse Canolles, cel puţin nu mă îndoiesc: însă de ceea ce sunt sigur, este că doamna

prinţesă mi-a acordat graţierea mie personal. Am văzut şi adineaori aţi putut vedea şi dumneavoastră ordinul meu de eliberare în mâna doamnei vicontese de Cambes.

— Este adevărat, domnule, răspunse ducele, însă doamna prinţesă n-a putut prevedea ceea ce s-a întâmplat.

— În cazul acesta, doamna prinţesă şi -a retras semnătura? Întrebă Canolles.

— Da, răspunse ducele.

— O prinţesă de stnge nu-şi respectă cuvântul?

Ducele rămase nemişcat.

Canolles privi în jurul său.

— E momentul? Întrebă el.

— Da, domnule.

— Credeam că se aşteaptă înapoierea doamnei vicontese de Cambes, i s-a promis că nimic nu se va petrece în timpul absenţei sale.

Şi prizonierul ţinti o privire plină de dojană, nu asupra ducelui de La Rochefoucauld, ci asupra lui Lenet.

— Din păcate, domnule, spuse acesta cu lacrimi în ochi, iertaţi-ne. Doamna prinţesă a refuzat hotărât graţierea dumneavoastră, cu toate că am rugat-o cu toată insistenţa. Domnul duce este martor şi Dumnezeu, la fel. Însă a fost nevoie de represalii pentru moartea nefericitului acela de Richon şi a rămas de piatră. Acum, judecaţi-mă, dumneavoastră, domnule baron. În loc de a face ca situaţia teribilă în care vă aflaţi să apese, jumătate asupra dumneavoastră şi jumătate asupra vicontesei, am lndiăznit, iertaţi-mă, căci simt că am mare nevoie de iertarea dum-în avoastră am îndrăznit să las să apese această greutate în totalitatea el numai asupra dumneavoastră, asupra dumneavoastră care sunteţi suldat, asupra dumneavoastră care sunteţi gentilom.

— Asta înseamnă, se bâlbâi Canolles pe care îl sugruma emoţia, asta înseamnă că n-o voi mai vedea niciodată! Când mi-aţi spus s-o îmbrăţişez, era pentru ultima dată!

Un oftat mai puternic decât stoicismul, decât raţiunea, decât mândria sfâşie pieptul lui Lenet; se retrase în spate şi izbucni într-un plâns amar. Apoi Canolles îşi plimbă privirea pătrunzătoare asupra tuturor celor din jurul lui şi nu văzu decât figuri împietrite de moartea crudă a lui Richon şi care îi pândeau comportarea: dacă nu slăbea unul, slăbea altul şi lângă aceştia, oameni timizi care îşi încordau muşchii ca să-şi ascundă emoţia, să-şi înghită lacrimile şi suspinele.

— Oh! Este îngrozitor să te gândeşti, murmură tânărul, într-un moment ca acesta, care deschide sufletului orizonturi nesfârşitc asupra a tot ceea ce se numeşte viaţă, adică asupra unor scurte momente de fericire presărate ca nişte insule în mijlocul unui oceart de lacrimi şi de suferinţe… Este îngrozitor! Găsisem o femeie pe care o adoram şi care venise să-mi spună, pentru ultima oară, că mă iubeşte! Un viitor îndelungat şi fericit! Realizarea visului întregii mele vieţi! Şi iată acum, într-o clipă, într-o secundă, moarte la locul tuturor acestora…

Inima i se strânse şi în ochi simţi nişte înţepături de parcă ar fi fost gata să plângă, dar îşi aminti, ce-i spusese Lenet, că era bărbat, că era soldat.

„Mândrie îşi spuse el, mândrie, singur şi unic curaj care există cu adevărat, vino-mi în ajutor! Să plâng e un lucru atât de zadarnic ca viaţa!… Cât de mult s-ar râde dacă s-ar putea spune: aflând că avea să moară, Canolles a plâns! Cum am procedat, oare. În ziua în care fusesem asediat în fortăreaţa Saint-Georges sau când bordelezii au vrut să mă ucidă aşa cum vor şi astăzi? Pe cerul care mă aude, şi care, poate, are necazuri cu mine, pe diavolul care luptă în momentul acesta cu îngerul meu, am să mă port şi astăzi cum am făcut-o atunci şi dacă nu mai lupt, cel puţin voi glumi sau măcar voi râde mereu”.

Deodată figura lui deveni calmă ca şi cum orice urmă de emoţie i-ar fi dispărut din suflet, îşi trecu mâna prin frumosul lui păr negru şi se apropie cu pasul sigur şi cu

surâsul pe buze de domnul de La Rochefoucauld şi de Lenet:

— Domnilor, spuse el, după cum ştiţi, în lumea asta atât de plină de accidente felurite, ciudate, neaşteptate, trebuie să te obişnuieşti cu toate: mi-a trebuit, şi-mi pare rău că nu v-am cerut permisiunea, mi-a trebuit un minut ca să mă obişnuiesc cu ideea morţii; dacă vi se pare că a fost prea mult, vă cer scuze că v-am făcut să mă aşteptaţi.

O uimire fără margini cuprinse întregul grup, iar prizonierul însuşi simţi că de la uimire se trece la admiraţie şi acest sentiment atât de glorios pentru el îl înălţă şi-i dublă forţele.

— Când vreţi, domnilor, spuse el, eu vă aştept.

Uluit un moment, ducele îşi reluă calmul lui obişnuit gi făcu un semn.

La acest semn, porţile se deschiseră din nou iar cortegiul se pregăti să se pună în mişcare.

— Un moment! Strigă Lenet pentru a câştiga timp, un moment domnule duce! Îl conducem la moarte pe domnul de Canolles, nu-i aşa?

Ducele făcu o mişcare de surprindere, iar Canolles îl privi pe Lenet cu uimire.

— Desigur, spuse ducele.

— Ei bine, reluă Lenet, dacă este aşa, acest domn gentilom nu poate fi lipsit de un confesor.

— Iertaţi-mă, iertaţi-mă, domnule, ripostă Canolles, dimpotrivă, mă lipsesc şi încă foarte bine.

— Cum aşa? Întrebă Lenet, făcându-i prizonierului semne pe care acesta nu voia să le înţeleagă.

— Pentru că sunt hughenot, continuă Canolles şi încă hughenot convins, vă previn. Dacă vreţi să-mi faceţi o ultimă plăcere, lăsaţi-mă să mor aşa cum sunt.

Şi refuzând, un gest de recunoştinţă îi dovedi lui Lenet că-i înţelesese foarte bine intenţia.

— Atunci, dacă nimic nu ne opreşte, să plecăm, spuse ducele.

— Să se spovedească! Să se spovedească! Strigară câteva voci furioase.

Canolles se ridică în vârful picioarelor, privi în jur cu o privire calmă şi hotărâtă, apoi se adresă ducelui:

— Dăm dovadă de slăbiciune, domnule? Spuse el cu severitate. Mi se pare că dacă cineva are dreptul să-şi manifeste voinţa, atunci acela sunt eu, eroul acestei serbări. Refuz confesorul şi cer eşafodul şi asta cât mai repede cu putinţă, la rândul meu, m-am plictisit să mai aştept.

— Linişte! Strigă ducele înspre grupuri.

Apoi când în urma ordinului său puternic şi a privirii autoritare, se făcu din nou linişte, se întoarse spre Canolles:

— Domnule, faceţi cum vreţi.

— Mulţumesc, domnule. Atunci, să plecăm şi să ne grăbim. Sunteţi de acord?

Lenet îl luă la braţ pe Canolles.

— Dimpotrivă, mergeţi mai încet, îi spuse el. Cine ştie? O amânare, o revenire, orice este posibil. Mergeţi încet, vă conjur în numele celei care vă iubeşte şi care va plânge mult dacă vom merge prea repede.

— Oh! Răspunse Canolles, nu-mi mai vorbiţi despre aceasta, vă implor; îmi pierd tot curajul când mă gândesc că mă voi despărţi de ea.

Gntru totdeauna. Dar ce spun… Dimpotrivă, vorbiţi-mi de ea, domnule net, spuneţi-mi mereu că mă iubeşte, că mă va iubi mereu şi mai ales că mă va plânge.

— Haide! Copil drag şi nefericit, spuse Lenet, nu te mai întrista, gândeşte-te că lumea se uită la noi şi nu ştie despre ce vorbim.

Canolles îşi ridică fruntea cu mândrie şi printr-o mişcare plină de eleganţă îşi aruncă pe spate părul negru şi ondulat. Se ajunse în stradă, iar numeroasele făclii îi luminau drumul, aşa că i se putea vedea bine faţa calmă şi surâzătoare.

Câteva femei izbucniră în plâns, altele fură auzite spunând:

— Sărmanul baron, cât e de tânăr şi de frumos!

Drumul se continua în tăcere, apoi, deodată Canolles spuse:

— Oh! Domnule Lenet, cât aş vrea să o mai văd o dată.

— Vreţi să mă duc să o caut? Vreţi să v-o aduc? Întrebă Lenet, care nu mai avea nici o voinţă.

— Oh! Da! Murmură Canolles.

— Ei bine, alerg, dar să ştiţi că o ucideţi.

„Cu atât mai bine; îi şopti egoismul la ureche, dacă o ucizi, nu va mai fi soţia nimănui”.

Apoi, deodată, înfrângându-şi această slăbiciune:

— Nu, nu, spuse Canolles strângându-i braţul lui Lenet: i-aţi promis că rămâneţi cu mine, rămâneţi.

— Ce spune? Întrebă ducele pe comandantul gărzii.

Canolles auzi întrebarea.

— Spuneam, domnule duce, că nu credeam să fie atât de departe închisoarea de Esplanadă.

— Din păcate! Adăugă Lenet, nu te mai plânge, sărmane tânăr, căci am şi ajuns.

În adevăr, torţele care luminau convoiul şi avangarda care preceda escorta dispărură la un colţ de stradă.

Lenet strânse mâna tânărului şi, voind să facă o ultimă încercare înainte de a fi ajuns la locul execuţiei, se apropie de duce:

— Domnule, îi şopti el, vă mai rog încă o dată, înduraţi-vă, executându-l pe domnul de Canolles pierdeţi cauza pentru care luptaţi.

— Dimpotrivă, replică ducele, dăm dovadă că o considerăm dreaptă, pentru că nu ne temem să folosim represaliile.

— Represaliile se fac între cei de o seamă, domnule duce, şi aţi avut dreptate când aţi spus că regina tot regină va fi iar noi tot supuşii ei vom rămâne.

— Să nu discutăm asemenea lucruri în faţa domnului de Canolles, răspunse ducele cu aroganţă, vedeţi bine că e nepotrivit.

— Nu vorbiţi de îndurare cu domnule duce, spuse Canolles, nu vedeţi că-şi pregăteşte lovitura sa de stat?… Nu-l tulburaţi pentru atâta lucru…

Ducele nu răspunse nimic, dar după buzele strânse, după priviea lui ironică se văzu că lovitura îşi atinsese ţinta.

În acest timp se înaintase tot mai mult, aşa că, la un moment dat, Canolles se găsi la rândul lui în faţa intrării pe Esplanadă. Departe, la celălalt capăt al pieţii, se zăreau strălucind muschetele; în centru se înălţa ceva negru şi nedefinit pe care Canolles, în primul moment nu căută să-l distingă ce este, credea că e un eşafod obişnuit; dar când torţele ajunseră în mijlocul pieţii şi luminară acest obiect negru, la început greu de recunoscut, văzu că era vorba de silueta unei îngrozitoare spânzurători.

— Spânzurătoare? Strigă Canolles oprindu-se şi arătând cu mâna spre această instalaţie. Ce văd aici e o spânzurătoare, domnule duce?

— E adevărat, nu vă înşelaţi, răspunse rece ducele.

Atunci fruntea tânărului se împurpură, dădu în lături pe cei doi soldaţi care îl încadrau şi dintr-un salt se găsi în faţa domnului de La Rochefoucauld.

— Domnule, strigă el, uitaţi că sunt gentilom? Toată lumea până şi călăul ştie că un gentilom are dreptul de a i se tăia capul.

— Domnule, sunt împrejurări…

— Domnule, îl întrerupse Canolles, nu vă vorbesc în numele meu, ci în numele întregii nobilimi în care dumneavoastră aveţi un rang atât de mare, dumneavoastră care aţi fost prinţ şi acum sunteţi duce; ar fi o dezonoare, nu pentru mine, pentru că eu sunt nevinovat, ci pentru toţi ai dumneavoastră, atâţi câţi sunteţi, ca unul din ai dumneavoastră să fie ucis prin ştreang.

— Domnule, regele l-a spânzurat pe Richon!

— Domnule, Richon era soldat viteaz, mai nobil prin inimă decât orcine de pe lumea asta, dar nu era nobil din naştere; eu sunt.

— Uitaţi, spuse ducele, că aici este vorba de represalii, chiar dacă aţi fost prinţ, tot aţi fi fost spânzurat.

Printr-o mişcare instinctivă, Canolles îşi caută sabia la şold, dar neaflând-o, îşi dădu imediat seama că superioritatea lui rămăsese tocmai în neputinţa în care se afla.

— Domnule filosof, spuse el, blestem asupra celor care uzează de represalii şi de două ori blestem asupra celor care uzând de ele, nu dau dovadă de omenie! Eu nu cer milă, eu cer dreptate! Sunt oameni care mă iubesc şi insist asupra acestui cuvânt, domnule, pentru că îmi dau seama că dumneavoastră nu ştiţi că se poate iubi. Ei bine, în inimile acestor oameni veţi săpa pentru totdeauna, prin uciderea mea, imaginea infamă a spânzurătorii. Daţi-mi, vă rog, o lovitură de spadă; un glonte de muschetă; daţi-mi pumnalul dumneavoastră ca să mă lovesc cu el şi apoi spânzuraţi-mi cadavrul, dacă asta vă face plăcere.

— Richon a fost spânzurat de viu, domnule, răspunse ducele rece.

— Foarte bine. Acum ascultaţi-mă: într-o zi veţi fi lovit de o groaznică nenorocire şi în ziua aceea vă veţi aduce aminte că nenorocirea aceea a fost o pedeapă a cerului. În ceea ce a priveşte pe mine, eu mor cu convingerea că moartea mea este opera dumneavoastră.

Şi Canolles, înfiorat, palid, dar plin de exaltare şi de curaj, se apropie de spânzurătoare şi se înfăţişă mulţimii mândru şi dispreţuitor. Apoi puse piciorul pe prima treaptă şi se adresă călăilor:

— Şi acum domnilor călăi, faceţi-vă datoria!

— Nu e decât unul, strigă mulţimea surprinsă: celălalt unde e? Unde e celălalt? Ni s-au promis doi!

— Ah! Iată un lucru care mă consolează, spuse Canolles surâzând, mulţimea asta minunată nici măcar nu e mulţumită de ceea ce faceţi pentru ea: o auziţi, domnule duce?

— La moarte! La moarte! Răzbunare pentru Richon! Urlară deodată zeci de mii de glasuri.

„Dacă îi supăr, îşi zise Canolles, sunt în stare să mă facă bucăţi şi atunci nu voi mai fi spânzurat, iar domnul duce ar turba”.

— Sunteţi nişte laşi! Strigă el, recunosc printre voi pe unii care aţi participat la atacul împotriva fortăreţii din Saint-Geroges şi pe care v-am văzut acolo fugând. Vă răzbunaţi, acum, pe mine pentru că v-am bătut.

Un urlet fu răspunsul.

— Sunteţi nişte laşi, nişte rebeli, nişte mizerabili! Strigă el.

Mii de cuţite seânteiară în lumina făcliilor şi o ploaie de pietre căzu la picioarele spânzurătorii.

— Foarte bine! Murmură Canolles; apoi tare: Regele I-a spânzurat pe Richon şi bine a Scut; când o să ia Bordeauxul, o să mai spânzure pe mulţi…

La aceste cuvinte, mulţimea se năpusti ca un torent spre Esplanadă, răsturnă garda, sfărâmă împrejurimea şi se repezi urlând spre prizonier.

Dar, la un semn al ducelui, unul din călăi îl apucă pe Canolles de subţiori şi-l urcă pe scară, în timp ce al doilea îi trecu laţul în jurul gâtului.

Canolles simţi strânsoarea funiei şi îşi înmulţi insultele; dacă voia să fieucis la timp, nu mai avea nici un minut de pierdut.

În acel moment suprem privi în jurul lui şi nu zări decât o masă de ochi înflăcăraţi şi de arme ameninţătoare.

Doar un om, un soldat călare, îi arătă muscheta.

— Cauvignac! E Cauvignac! Strigă Canolles agăţându-se de scară cu mâinile care nu-i fuseseră legate.

Cauvignac făcu un semn cu arma spre cel pe care nu-l putuse salva şi puse muscheta la ochi.

Canolles îl înţelese.

— Da! Da! Strigă el dând din cap.

Acum să explicăm cum se face că Cauvignac se găsea acolo.

IV.

Am văzut cum a plecat Cauvignac din Libourne şi cu ce scop.

Ajuns la soldaţii comandaţi de Ferguzon, se opri un moment, nu ca să-şi tragă sufletul, ci să-şi execute planul pe care, cu toată graba cu care călătorise, spiritul lui inventiv îl putuse înjgheba într-o jumătate de oră.

Mai întâi, îşi spusese el, şi asta cu foarte multă dreptate, dacă s-ar fi prezentat în faţa doamnei prinţese, după cele ce se întâmplaseră, doamna prinţesă care poruncise să fie spânzurat Canolles împotriva căruia nu avea nimic, n-ar fi lipsit să-l spânzure şi pe el, căruia avea multe lucruri să-i reproşeze, iar misiunea lui, îndeplinită în sensul că l-ar fi putut salva pe Canolles, eşua în sensul că-l spânzură pe el… Se grăbi deci să-şi schimbe hainele cu unul din soldaţi, îl îmbrăcă pe Barrabas, mai puţin cunoscut decât el de doamna prinţesă, cu cele mai bune haine pe care le avea şi, luându-l cu el, porni în cel mai mare galop spre Bordeaux. Totuşi, un lucru îl neliniştea şi anume conţinutul scrisorii pe care o avea asupra lui şi pe care o scrisese sora lui cu atâta încredere încât, după părerea ei, nu trebuia decât să-i fi fost predată doamnei prinţese pentru ca baronul de Canolles să fie salvat. Or această îngrijorare crescu în aşa măsură încât se hotărî, pur şi simplu, să citească scrisoarea, făcându-şi singur obsevaţia că un bun negociator n-ar putea reuşi mai bine în tratativele pe care le duce decât dacă cunoaşte în toate amănuntele problema cu care este însărcinat. Şi apoi, mai trebuie spus că Cauvignac nu avea prea multă încredere în aproapele său iar Nanon, oricât îi era de soră şi tocmai pentru că-i era soră, i-ar fi putut păstra o pică fratelui său, mai întâi pentru întâmplarea de la Jaulnay, apoi pentru evadarea neaşteptată din „Chateau-Trompette” şi, jucând pe cartea întâmplării, ar fi putut readuce totul la loc, ceea ce n-ar fi fost decât o simplă tradiţie de familie.

Cauvignac deschise, deci, cu uşurinţă plicul care nu era închis decât printr-un simplu sigiliu de ceară şi încercă o senzaţie ciudată şi dureroasă citind conţinutul scrisorii:

„Doamnă prinţesă, este nevoie de o victimă care să ispăşească penu? Nefericitul Richon: nu folosiţi pentru aceasta un nevinovat, folosiţi-l pe adevăratul culpabil; nu vreau ca domnul de Canolles să moară, căci a-l omorî pe domnul de Canolles ar fi să se răzbune o crimă printru-un asasinat. În momentul în care veţi citi aceste rânduri, nu voi mai avea de parcurs decât o leghe pentru a ajunge la Bordeaux cu tot ceea ce posed; mă veţi preda poporului care mă urăşte, pentru că a mai vrut de două ori să mă ucidă, iar dumneavoastră veţi reţine averea mea care se ridică la două milioane. Oh! Doamnă, vă cer în genunchi să-mi acordaţi această favoare; într-un fel, eu sunt cauza acestui război: dacă voi muri, provincia va fi pacificată iar alteţa voastră va triumfa. Doamnă, acordaţi un sfert de oră de răgaz! Îl veţi elibera pe Canolles numai atunci când mă veţi avea în mâinile dumneavoastră; dar atunci, pe sufletul dumneavoastră îl veţi elibera, nu-i aşa?

Iar eu vă voi rămâne respectuoasă şi recunoscătoare.

Nanon de Lartigues”

După ce citi scisoarea, Cauvignac constată cu uimire că avea inima grea şi ochii umezi.

Rămase mut şi nemişcat ca şi cum n-ar fi putut să creadă ceea ce citise. Apoi strigă:

— Va să zică există în lume inimi generoase, pentru simpla plăcere de a fi! Ei bine! La dracu! O să se vadă că şi eu sunt în stare, ca alţii, să fiu generos când trebuie.

Şi cum se găsea în poarta oraşului, îi dădu scrisoarea lui Barrabas, şi aceste instrucţiuni simple:

— La tot ce o să ţi se spună, răspunzi doar atât: „Din partea regelui!” Şi nu predai scrisoarea aceasta decât doamnei de Condé, personal.

Şi, în timp ce Barrabas se repezea spre palatul în care locuia doamna prinţesă, Cauvignac se îndrepta spre

„Chateau-Trompette”.

Barrabas nu întâmpină nici o greutate în drumul lui; străzile erau goale, oraşul părea pustiu, toată populaţia se îndreptase spre Esplanadă.

În poarta palatului santinelele voiră să-l oprească, dar, după recomandaţia făcută de Cauvignac, el agită scrisoarea, strigând:

— Din partea regelui!… Din partea regelui…!

Santinelele îl luară drept un mesager din partea regelui şi ridicând halebardele, îi lăsară drum liber.

Aşa că Barrabas pătrunse în palat tot atât de uşor pe cât pătrunsese în oraş.

Or, după cum ne amintim, nu era prima dată că demnul locotenent al jupânului Cavignac avusese onoarea să pătrundă la doamna de Condé. De aceea, descălecă şi cum cunoştea drumul, se repezi pe scară şi, trecând printre valeţii ocupaţi, pătrunse până în fundul apartamentului. Acolo se opri, căci se găsi în faţa unei femei pe care o recunoscu ca fiind doamna prinţesă; la picioarele ei stătea prăbuşită o altă femeie.

— Oh! Doamnă, în numele cerului, iertare! Implora aceasta.

— Claire, răspunse prinţesa, lasă-mă, fii îmţelegătoare, gândeşte-te că noi am renunţat la calitatea noastră de femei, după cum am renunţat la îmbrăcăminte: noi suntem locotenenţii domnului le Prince; raţiunea de stat comandă.

— Oh! Doamnă, pentru mine nu există raţiune de stat, nu există nici partid politic, nu există opinie, nu există decât el pe lumea asta pe care trebuie s-o părăsească şi când o va părăsi, mie nu-mi va mai rămâne decât moartea…!

— Claire, copilul meu, ţi-am mai spus că e imposibil, spuse prinţesa; ei ni l-au ucis pe Richon, dacă nu le întoarcem măsura luată, suntem dezonoraţi.

— Oh! Doamnă, niciodată nu eşti dezonorat când ierţi, niciodată nu eşti dezonorat când foloseşti un privilegiu

rezervat regelui din cer şi regilor de pe pământ; un cuvânt, doamnă, un singur cuvânt; nenorocitul aşteaptă!

— Dar, Claire, eşti nebună, când ţi-am spus că e imposibil.

— Dar, doamnă, i-am spus că era salvat: i-am arătat iertarea semnată de propria dumneavoastră mână şi i-am spus că aveam să mă întorc cu confirmarea acestei iertări!

— Am acordat-o cu condiţia ca celălalt să plătească pentru el, de ce a fost lăsat să plece celălalt?

— El n-are nici un amestec în această evadare, v-o jur, de altfel, celălalt poate încă nu e salvat, poate că va fi găsit…

— Ah! Da! Atenţie, îşi spuse Barrabas, care ajunsese tocmai în acest moment.

— Doamnă, îl vor duce, doamnă, timpul trece. Se vor plictisi să mai aştepte.

— Ai dreptate, Claire, spuse prinţesa, căci am dat ordin ca totul să se termine la ora unsprezece şi iată că sună unsprezece, totul trebuie să se fi sfârşit.

Vicontesa scoase un strigăt şi se ridică, ridicându-se se găsi faţă în faţă cu Barrabas.

— Cine sunteţi? Ce vreţi? Strigă ea, aţi venit să anunţaţi că a fost ucis?

— Nu, doamnă, răspunse Barrabas, cu aerul cel mai graţios cu putinţă, dimpotrivă, vin să-l salvez.

— În ce fel? Strigă vicontesa, vorbiţi repede.

— Predând această scrisoare doamnei prinţese.

Doamna de Cambes întinse mâna, smulse scrisoarea din mâna mesagerului şi o prezentă prinţesei:

— Nu ştiu ce scrie în scrisoarea asta, dar în numele cerului, citiţi-o!

Prinţesa deschise scrisoarea şi citi cu voce tare, în timp ce doamna de Cambes, pălind la fiecare rând, devora cuvintele pe măsură ce ele cădeau de pe buzele prinţesei.

— De la Nanon! Strigă prinţesa după ce termină de citit scrisoarea. Nanon e aici! Nanon se predă! Unde e Lenet? Unde e ducele? Să vină cineva! Să vină cineva!

— Iată-mă, spuse Barrabas, gata să alerg unde îmi va ordona alteţa voastră.

— Alergaţi la Esplanadă, alergaţi la locul execuţie şi spuneţi că se suspendă; ba, nu, n-o să vă creadă nimeni!

Şi aruncându-se asupra unei pene, scrise pe o foaie de hârtie: „Suspendaţi!”

Şi dădu biletul deschis împreună cu scrisoarea lui Nanon lui Barrabas, care se repezi afară din apartament.

— Oh! Murmură vicontesa, ea îl iubeşte mai mult decât mine, iar eu sunt o nefericită pentru că viaţa lui, ei i-o datoreşte.

Ideea aceasta o prăbuşeşte pe un fotoliu, pe ea care a primit stând dreaptă, în picioare, toate loviturile din acea zi atât de îngrozitoare.

Barrabas nu pierdu o secundă, coborî scările de parrcă ar fi avut aripi apoi încălecă şi porni în galop în direcţia Esplanadei.

În timp ce el se îndreptase spre palat, Cauvignac alergase drept spre „Chateau-Trompette”. Acolo, protejat de întuneric şi de borurile mari ale pălăriei de fetru trasă adânc pe ochi ceea ce îl făcea de nerecunoscut, întrebase şi aflase totul despre propria lui evadare şi cum Canolles avea să plătească pentru el. Atunci, instinctiv, fără să ştie ce avea să facă acolo, se repezi, spre Esplanadă, înfigându-şi pintenii în burta calului, făcându-şi drum prin mulţime, lovind, răsturnând, strivind tot ce întâlnea în cale. Ajuns la Esplanadă, zări spânzurătoarea şi scoase un strigăt, care se pierdu însă în urletele mulţimii pe care Canolles, agitat, o provoca cu scopul de a fi sfâşiat de ea.

Atunci îl zări Canolles, care ghicindu-i intenţia, îi făcu semn că era bine venit.

Cauvignac se înălţă în scări, privi în jur să-l vadă venind pe Barrabas sau un mesager din partea prinţesei, ascultă să vadă dacă se aude cuvântul „Iertare!” dar nici nu auzi, nici nu văzu altceva, decât pe Canolles, căruia călăul era gata

să-i tragă scara de sub picioare ca să-l lase agăţat în vânt şi care îi făcea semn cu mâna spre inimă.

Atunci Cauvignac îndreptă muscheta spre tânărul nefericit, ochi şi trase.

— Mulţumesc, spuse Canolles deschizându-şi braţele, cel puţin mor ca un soldat.

Glonţul îi străpunsese pieptul.

Călăul împinse corpul care rămăsese agăţat de funia ticăloasă; dar spânzurat era doar un cadavru.

Detunătura fu ca un semnal, o mie de alte lovituri de muschetă pornită în acelaşi timp. O voce se auzi strigând:

— Opriţi! Opriţi! Tăiaţi funia!

Însă vocea se pierdu în urletele mulţimii; de altfel funia fusese tăiată de un glonte, garda rezistă zadarnic, dar fu măturată de valurile mulţimii. Spânzurătoarea fu sfărâmată, smulsă, distrusă; călăii fugiră, mulţimea se revărsă ca o umbră, punea mâna pe cadavru, îl smulgea, îl sfâşia şi-i târa rămăşiţele prin oraş.

Mulţimea, absurdă în ura ei, credea că măreşte supliciul gentilomului, dar, dimpotrivă, îl salvă din infamia de care se temuse înainte de a muri.

În timpul acestei frământări, Barrabas se apropie de duce şi deşi văzuse că ajunsese prea târziu, îi predase totuşi scrisorile pe care le adusese.

În mijlocul gloanţelor care şuierau, ducele se mulţumi să se retragă puţin la o parte căci era rece, calm şi curajos ca în tot ce făcea. Desfăcu scrisoarea şi o citi.

— Păcat, spuse el, întorcându-se spre ofiţeri, ceea ce propunea Nanon ar fi fost mult mai convenabil, dar ce s-a făcut, s-a făcut.

Apoi, după un moment de gândire:

— Apropo, spuse el, pentru că aşteptă răspunsul nostru pe malul celălalt ar fi poate ocazia să reluăm această chestiune.

Şi fără să se mai sinchisească de prezenţa mesagerului, dădu pinteni calului şi se îndreptă spre prinţesă, împreună

cu escorta.

În acelaşi moment, furtuna, care ameninaţa de câtăva vreme, izbucni asupra oraşului şi o ploaie însoţită de fulgere se revărsă peste Esplanadă, ca pentru a spăla sângele nevinovat care se vărsase.

V.

În timp ce la Bordeaux se petreceau toate acestea, în timp ce mulţimea târa pe străzi corpul nefericitului Canolles, în timp ce ducele de La Rochefoucauld se întorcea la palat pentru a măguli orgoliul prinţesei spunându-i că, pentru a face rău, era ca o regină de puternică; în timp ce Cauvignac însoţit de Barrabas, se apropia de poarta oraşului, socotind că era inutil să-şi ducă misiunea mai departe, o caleaşcă, trasă de patru cai gâfâind şi leoarcă de apă, se oprise pe malul Girondei, între satele Belcroix şi Bastide, situate în faţa oraşului Bordeaux.

Tocmai sunase orele unsprezece.

Picherul care călărise în faţa trăsurii, descălecă de îndată ce o văzu că se oprise şi deschise portiera.

O femeie coborî în grabă, privi spre cerul roşu de o lumină sângerie şi ascultă cu atenţie rumoarea şi zgomotele care se auzeau în depărtare.

— Eşti sigură că nu ne-a urmărit nimeni? O întrebă pe servitoarea care se coborâse din caleaşcă odată cu ea.

— Da, doamnă, răspunse aceasta. Cei doi picheri care au călărit în spatele trăsurii, din ordinul doamnei, n-au văzut şi n-au auzit nimic.

— Dar dinspre oraş auzi ceva?

— Mi se pare că aud nişte strigăte îndepărtate.

— Nu zăreşti nimic?

— Nişte torţe. Da, doamnă, nişte torţe care se agită şi care aleargă ca nişte spiriduşi. Ascultaţi, doamnă, zgomotele se înteţesc şi strigătele devin aproape distincte.

— Doamne, Dumnezeule! Îngână tânăra femeie, căzând în genunchi pe pământul rece, Doamne, Dumnezeule! Doamne Dumnezeule!

Asta era singura ei rugăciune. Un singur cuvânt îi venea în gând, gura ei nu ştia să articuleze decât un cuvânt, numele aceluia care singur el mai putea face o minune pentru ea.

Servitoarea nu se înşelase. În adevăr, torţe se agitau şi strigătele păreau că se apropie; se auzi un foc de puşcă şi apoi alte cincizeci, apoi un vacarm îngrozitor, apoi torţele se strânseră şi strigătele se îndepărtară; ploaia începuse să cadă, furtuna venea în aer, dar nu de trăsnet se temea tânăra femeie…

Ea rămăsese cu ochii aţintiţi spre locul unde auzise vacarmul acela îngrozitor. Şi acum nu mai vedea nimic, nu mai auzea nimic, ba, la lumina fulgerelor, i se părea chiar că locul acela rămăsese pustiu.

— Oh! Strigă ea, nu mai am putere să aştept. La Bordeaux! Să fiu condusă la Bordeaux!

Deodată se auzi un tropot de cai şi zgomotul acesta se apropie din ce în ce.

— Ah! În sfârşit, vin. Iată-i! Adio, Finette, retrage-te, trebuie să le ies în cale, singură. Lombard, ia-o pe cal şi lasă în caleaşcă tot ce am adus.

— Ce vreţi să faceţi, doamnă? Întrebă Finette, speriată.

— Adio, Finette, adio!

— Dar de ce adio, doamnă! Unde vă duceţi?

— Mă duc la Bordeaux.

— Oh! Nu faceţi asta, pentru numele lui Dumnezeu! O să vă omoare.

— Ei şi! Dar pentru ce crezi tu că vreau să mă duc acolo…?

— Oh! Doamnă! Ajutor, Lombard! Ajută-mă să n-o lăsăm pe doamna…

— St! Pleacă de aici, Finette. Fii liniştită, mi-am adus aminte de tine; pleacă de aici să nu ţi se întâmple vreo nenorocire. Supune-te… Se apropie, uite-i!

În adevăr, un călăreţ se ivi, urmat la o mică distanţă de un altul. Calul lui mai degrabă răgea, decft respira.

— Sora mea! Sora mea! Strigă el. Bine că am ajuns Ia timp!

— Cauvignac, strigă Nanon. Ce s-a făcut? Au acceptat? Mă aşteaptă? Plecăm?

Dar, în loc de răspuns, Cauvignac, descălecă în grabă, o luă în braţe pe Nanon, care nemişcată şi ţeapănă asemeni spectrelor sau nebunilor, nu opuse nici o rezistenţă. Cauvignac o aşeză în trăsură, urcă lângă ea pe Finette şi pe Lombard, închise portiera şi se aruncă în şa. Când îşi veni în fire, zadarnic se opuse biata Nanon, zadarnic ţipă şi se zbătu.

— Nu-i daţi drumul, spuse Cauvignac, n-o lăsaţi pentru nimic în lume. Barrabas, păzeşte cealaltă portieră iar ţie, vizitiule, dacă slăbeşti galopul, îşi zbor creierii.

Dar poruncile acestea sunt atât de rapide încât se iveşte un moment de ezitare; caleaşca se urneşte greu, valeţii tremură, caii nu îndrăznesc să plece…

— Dar grăbiţi-vă, odată, mii de draci! Srigă Cauvignac, uite-i că vin! Nu-i vedeţi că vin!

În adevăr, de departe începuse să se audă tropot de cai răsunând ca un bubuit de temut care se apropia tot mai repede şi mai ameninţător.

Frica e molipsitoare. Din strigătul lui Cauvignac, vizitiul, înţelegând că ameninţă un mare pericol, apucă bine hăţurile în mână.

— Unde mergem? Se bâlbii el.

— La Bordeaux! La Bordeaux! Strigă Nanon din caleaşcă.

— La Libourne, mii de draci! Strigă Cauvignac.

— Domnule, caii se vor prăbuşi mai înainte de a fi făcut două leghe.

— Nici nu cer să facă atât! Strigă Cauvignac biciuindu-i cu sabia. Să ajungă până la postul lui Ferguzon, atât le cer.

Şi trăsura greoaie se pune în mişcare, porneşte şi se deplasează cu o viteză înfiorătoare. Oamenii şi caii lac de apă, gâfâie, sângerează, se îndeamnă unii pe alţii, unii prin strigăte, ceilalţi prin nechezări.

Nanon încearcă să acţioneze, să lupte, să sară din trăsură, dar şi-a epuizat forţele şi se prăbuşeşte fără vlagă complet epuizată; nu mai aude; nu mai vede. Silindu-se să-l recunoască pe Cauvignac în învălmăşeala de umbre din jurul trăsurii o cuprinde ameţeala, închide ochii, scoate un strigăt şi cade leşinată în braţele lui Finette.

Cauvignac depăşeşte portiera trăsurii: ajunge în dreptul cailor. Calul lui lasă dâre de foc pe caldarâmul drumului.

— Ajutor, Ferguzon! Ajutor! Strigă el.

Şi ca un răspuns din depărtare răsună un ura înfricoşător.

— Iadule, srigă Cauvignac, dacă joci azi contra mea, să ştii că de data asta ai să pierzi. Ferguzon, ajutor!

Vreo două sau trei focuri de armă se auziră venind din urmă, dar din faţă li se răspunde printr-o salvă generală.

Trăsura se opri: doi cai se prăbuşesc de oboseală, al treilea cade atins de un glonte.

Ferguzon şi oamenii lui se aruncară asupra trupei domnului de La Rochefoucauld şi pentru că sunt de trei ori mai mulţi, bordelezii, incapabili să reziste, fac stânga-mprejur şi atunci învingători şi învinşi, urmăritori şi urmaţi, dispar în noapte, ca un nor mânat de vânt.

Iar Cauvignac rămâne singur, cu valeţii şi cu Finette lângă Nanon, care încă nu-şi revenise.

Din fericire erau doar o sută de paşi până îa satul Carbonblanc. Cauvignac o luă pe Nanon în braţe şi o duse până la prima casă, acolo o depuse pe un pat, porunci să se aducă trăsura, apoi scoase de la piept un obiect, pe care Finette nu-l putu distinge şi îl strecură în mâna dreaptă a sărmanei femei.

A doua zi, trezindu-se din ceea ce i se păruse un vis urât, Nanon îşi duse mâna la faţă şi atunci ceva mătăsos şi parfumat îi mângâie buzele palide.

Era o şuviţă din părul lui Canolles pe care Cauvignac, cu preţul vieţii, o cucerise din mâinile bordelezilor întărâtaţi.

VI.

Timp de opt zile şi opt nopţi, doamna de Cambes a delirat, înţepenită pe patul unde fusese dusă leşinată, după ce aflase înfiorătoarea veste.

Femeile au stat în jurul ei veghind-o, iar Pompâe păzea la uşă; numai bătrânul servitor, îngenunchiat la patul stăpânei sale, mai putea trezi în ea o urmă de raţiune.

Vizite numeroase asaltau uşa camerei, dar fidelul servitor, sever în respectarea consemnului, asemeni unui bătrân soldat interzicea intrarea oricui, mai întâi din convingerea că orice vizită ar fi deranjat-o pe stăpână, apoi din ordinul medicului, care se temea de o emoţie prea mare pentru doamna de Cambes.

În fiecare dimineaţă, Lenet se prezenta la uşa sărmanei femei, dar nici el nu era primit, după cum nimeni nu era primit. Într-o zi veni chiar doamna prinţesă, însoţită de o suită numeroasă, după ce fusese s-o vadă pe mama bietului Richon, care locuia într-o mahala a oraşului. În afară de interesul pe care îl purta viconteseî, doamna de Condé, urmărea să dovedească şi o totală imparţialitate.

Aşa că se prezentă ca o adevărată suverană, dar Pompée îi atrase respectuos atenţia că avea un consemn de la care nu se putea abate; că toată lumea, chiar ducii şi generalii, toate femeile, chiar şi prinţesele trebuiau să respecte acest consemn iar doamna de Condé încă mai mult decât oricine, pentru că, după toate cele petrecute, vizita sa ar fi putut să-4 producă bolnavei o criză îngrozitoare.

Prinţesa, care-şi făcea datoria, sau credea că şi-o face, nu aşteptă altceva decât să se retragă, şi nemaiaşteptând să i se spună de două ori, plecă însoţită de suita cu care venise.

A noua zi, Claire îşi recăpătă cunoştinţa. Se observase că, în timpul delirului care durase de opt ori douăzeci şi patru de ore, nu încetase nici un moment să plângă. Deşi, de obicei, febra usucă lacrimile, ale ei îşi săpaseră, ca să spunem aşa, un fel de şanţ, sub pleoapa încercuită cu roşu şi cu albastru pal, ca pleoapa sublimei Fecioare pictată de Rubens.

A noua zi, aşa cum am spus, în momentul când nimeni nu se aştepta ba începuseră chiar să dispereze, judecata îi veni deodată, ca prin farmec: lacrimile i se opriră, ochii i se plimbară de jur împrejur întârziind cu un surâs trist asupra femeilor care o serviseră atât de bine şi asupra lui Pompée care o păzise cu atât devotament, apoi rămase câteva ore mută, sprijinită într-un cot, urmărind cu ochii înfierbântaţi, aceeaşi idee, care îi revenea mai vie în mintea ei acum renăscută.

Apoi, deodată, fără să se întrebe dacă forţele îi răspundeau hotărârii, spuse:

— Ajutaţi-mă să mă îmbrac.

Femeile uimite se apropiară şi voiră s-o liniştească vorbindu-i blând şi dându-i sfaturi. Pompée înaintă vreo trei paşi în cameră şi îşi împreună mâinile ca pentru a o implora.

Dar vicontesa repeta blând, dar cu hotărâre:

— Am cerut să mă ajutaţi să mă îmbrac! Îmbrăcaţi-mă!

Femeile se grăbiră să se supună, iar Pompée se înclină şi ieşi de-a-ndărătelea.

Dar vai! Obrajii plini şi trandafirii de altă dată, făcuseră loc acum paloarei şi slăbiciunii morţilor; mâna ei, tot frumoasă şi de o formă încântătoare, se ridica pe piept diafană şi mai albă decât fildeşul, umbrind albeaţa batistului subţire în care era înveşmântată; pe sub piele se întindeau vene violacee, simptome ale oboselii cauzate de o prea lungă suferinţă. Îmbrăcămintea pe care o părăsise, ca să zicem aşa, cu opt zile mai înainte şi care îi accentua talia ei elegantă îi cădea acum de jur împrejur în falduri largi şi grele. Fu îmbrăcată aşa cum vrusese, dar îmbrăcarea dură mult căci fiind atât de slăbită era să leşine de trei ori; apoi, când fu gata, se apropie de fereastră. Dar deodată se dădu înapoi, ca şi când vederea cerului şi a oraşului ar fi speriat-o, se aşează la masă, ceru pană şi cerneală şi-i scrise doamnei prinţese ca să-i ceară favoarea unei audienţe.

Zece minute după ce trimisese pe Pompée cu scrisoarea la doamna prinţesă, se auzi huruitul unei trăsuri care se opri în faţa casei şi aproape în acelaşi timp fu anunţată doamna de Tourville.

— Dumneavoastră i-aţi scris doamnei prinţese ca să-i solicitaţi o audienţă? O întrebă ea pe doamna vicontesă de Cambes.

— Da, doamnă, răspunse Claire; dar mi-o refuză?

— Oh! Nu, dimpotrivă, copil drag, mă grăbesc să vin din partea sa ca să vă spun că dumneavoastră n-aveţi nevoie de audienţă şi că puteţi intra la alteţa sa la orice oră din zi şi din noapte.

— Vă mulţumesc, doamnă, am să profit de această permisiune.

— Cum se poate? Strigă doamna de Tourville. Aveţi de gând să ieşiţi în starea în care vă găsiţi?

— Fiţi liniştită, doamnă, răspunse vicontesa, mă simt foarte bine.

— Şi veţi veni?

— Chiar acum.

— Mă duc s-o anunţ pe alteţa sa de sosirea dumneavoastră.

Şi doamna de Tourville ieşi, aşa cum venise, după ce făcuse vicontesei o reverenţă ceremonioasă. Aşa cum era de aşteptat, noutatea acestei vizite neaşteptate produse un mare efect în mica curte a prinţesei: situaţia vicontesei inspirase un interes viu şi general, căci toată lumea aproba din plin comportarea doamnei prinţese în ultima vreme. Din această cauză curiozitatea era la maximum: cabinetul doamnei de Condé era plin de ofiţeri, doamne de onoare şi curteani, care nu putea crede în vizita promisă, mai ales că încă în ajun, starea vicontesei era considerată aproape disperată.

Deodată fu anunţată doamna vicontesă de Cambes.

Claire apăru.

La vederea acestei figuri palide ca de ceară, rece şi dreaptă, ca o coloană de marmură, cu ochii încercănaţi, duşi în fundul capului, în care nu se mai zărea decât o slabă licărire, ultim reflex al lacrimilor pe care le vărsase, un murmur dureros se auzi în jurul prinţesei.

Claire păru că nu observă nimic.

Foarte emoţionat, Lenet o întâmpină şi-i întinse mâna cu timiditate.

Dar Claire, fără să-i întindă şi ea mâna, o salută cu nobleţe pe doamna de Condé şi înaintă spre ea, străbătând lungimea sălii cu un pas hotărât, deşi era atât de palidă, încât se putea crede că avea să se prăbuşească la fiecare pas.

Prinţesa, ea însăşi foarte agitată şi foarte palidă, o privea pe Claire înaintând, şi nu-şi putu ascunde groaza care fără să vrea, i se întipărise pe faţă.

— Doamnă, spuse vicontesă cu o voce gravă, am solicitat alteţei voastre o audienţă, pe care ea a binevoit să mi-o acorde, pentru a o întreba, în faţa tuturor, dacă, de când am onoarea să o servesc, a fost mulţumită de credinţa şi devotamentul cu care am slujit-o?

Prinţesa îşi duse batista la gură şi răspunse bâlbâindu-se:

— Fără îndoială dragă vicontesă, în toate ocaziile m-am lăudat cu dumneavoastră şi de multe ori v-am exprimat recunoştinţa mea.

— Mărturisirea aceasta mi-e preţioasă, doamnă, răspunse vicontesă, căci îmi permite să solicit alteţei voastre favoarea de a-mi permite să mă retrag.

— Cum? Strigă prinţesa, mă părăseşti, Claire?

Claire salută respectuos şi tăcu.

Pe figurile tuturor se citea ruşinea, remuşcarea sau durerea. O linişte de moarte se întinse peste întreaga asistenţă.

— Dar de ce ne părăsiţi? Întrebă prinţesa.

— Mi-au mai rămas puţine zile de trăit, doamnă, răspunse vicontesă şi aş vrea să le folosesc pentru mântuirea mea.

— Claire, dragă Claire, strigă prinţesa, mai gândeşte-te…

— Doamnă, o întrerupse vicontesă, vreau să vă cer două favoruri, pot să sper că mi le veţi acorda?

— Oh! Vorbeşte, vorbeşte! Strigă doamna de Condd, căci aş fi foarte fericită să pot face ceva pentru dumneata.

— Puteţi, doamnă.

— Care sunt, deci?

— Prima, este acordarea stăreţiei mănăstirii Sainte-Radegonae, vacantă de la moartea doamnei de Montivy.

— O mănăstire dumitale, dragă copilă! Dar cum te gândeşti la aşa ceva?

— A doua, doamnă, continuă Claire cu un uşor tremur în glas, este de a mi se permite să înmormântez pe domeniul meu din Cambes corpul logodnicului meu, domnul baron Raoul de Canolles, asasinat de locuitorii oraşului Bordeaux.

Prinţesa se întoarse, şi-şi apăsă inima cu o mână fără putere. Ducele de La Roucefoucauld păli şi-şi pierdu stăpânirea de sine. Lenet deschise uşa sălii şi fugi.

— Alteţa voastră nu-mi răspunde? Spuse Claire. Refuză? Poate am cerut prea mult.

Doamna de Condé nu mai avea puterea decât să dea din cap în semn de aprobare şi se prăbuşi leşinată pe fotoliu.

Claire se întoarse, asemeni unei statui; lumea se dădu la o parte ca să-i lase cât mai mult loc şi ea trecu dreaptă şi nepăsătoare prin faţa frunţilor plecate în semn de respect. Abia după ce părăsi sala, cei de faţă îşi dădură seama că doamna de Condd avea nevoie de ajutor.

Cinci minute mai târziu, o caleaşcă se auzi plecând încet din curte: vicontesa părăsea oraşul Bordeaux.

— Ce dispune alteţa voastră? Întrebă marchiza de Tourville pe doamna de Condd, după ce aceasta din urmă îşi reveni.

— Să fie ascultată doamna de Cambes, spre a i se îndeplini cele două dorinţe, pe care le-a formulat adineauri şi să fie rugată să ne ierte.

STAREŢA MĂNĂSTIRII SAINTE-RADEGONDE DE PEYSSAC.

Trecuse o lună de la aceste evenimente. Într-o seară de duminică, după o slujbă de seară, stareţa mănăstirii Sainte-Radegonde de Peyssac se întorcea, ultima, de la biserica situată la capătul dinspre grădina mănăstirii, privind din când în când, cu ochii înroşiţi de lacrimi, spre un loc umbrit de tei şi de brazi şi asta cu atât regret, încât s-ar fi zis că-i rămăsese inima în locul acela de care nu se putea depărta.

În faţa ei, călugăriţele, tăcute şi acoperite de văluri, se îndreptau, pe drumul spre casă una în spatele alteia, într-un lung şir, asemenea unei procesiuni de fantome care intrau în mormânt, dar din care se desprindea o altă fantomă care regreta viaţa de pe pământ.

— Ah! Doamne, Dumnezeule! Spuse ea apăsându-şi mâna pe inimă, mi-eşti martor că nu pot suporta viaţa aceasta, pe care nu am cunoscut-o; am căutat la mânăstire tăcerea şi întunericul, dar nu toate aceste priviri aţintite asupra mea.

Apoi se îndreptă spre păduricea de brazi.

— La urma urmei, îşi spuse ea, ce-mi pasă de lume de îndată ce m-am lepădat de ea? Numai durere mi-a adus

lumea asta; societatea asta a fost crudă cu mine, atunci de ce m-aşi preocupa de judecata ei, eu care m-am refugiat la Dumnezeu şi nu mai depind decât de el. Dar, poate, Dumnezeu condamnă dragostea asta care dăinuie în sufletul meu şi îl macină! Ei bine! Atunci să mi-o smulgă din sulfet şi să-mi smulgă sufletul din trup.

Dar abia pronunţă sărmana disperată aceste cuvinte că, aruncându-şi privirea asupra hainei cu care era îmbrăcată, se ruşină de blestemul acesta care nu se potrivea deloc cu haina sfântă pe care o purta. Cu mâna albă şi slăbită, îţi şterse lacrimile care i se strecurară sub pleoape şi, ridicându-şi ochii spre cer, îi oferi dintr-o singură privire sacrificiul veşnicelor ei suferinţe.

În momentul acela auzi o voce în apropierea sa. Stareţa se întoarse: era vocea călugăriţei-portăriţe.

— Doamnă, spuse ea, la vorbitor este o femeie care ar vrea să fie primită ca să vă vorbească.

— Numele ei?

— Nu vrea să vi-l spună decât dumneavoastră.

— De ce condiţie pare să fie?

— De o condiţie distinsă.

— Iar lumea bună, murmură stareţa.

— Ce să-i spun? Întrebă călugăriţa.

— Că o aştept.

— Unde, doamnă?

— Conduceţi-o aici, am s-o ascult stând aici, pe bancă, în grădină. N-am aer şi mă sufoc când nu sunt afară.

Călugăriţa se retrase şi, un moment mai târziu, reapăru urmată de o femeie care, după îmbrăcăminte, bogată chiar în simplitatea ei, se vedea că este o persoană distinsă.

Era micuţă: mersul ei, grăbit, poate că era lipsit puţin de nobleţă, dar exprima un farmec de nespus. Purta sub braţ o casetă de fildeş, a cărei albeaţă mată contrasta puternic cu rochia neagră împodobită cu mărgele de aceeaşi culoare.

— Doamnă, spuse călugăriţa, uitaţi-o pe maica superioară.

Stareţa îşi lăsă voalul pe ochi şi se întoarse spre străină.

Aceasta coborî privirea; stareţa, văzând-o atât de palidă şi tremurând de emoţie, o privi cu blândeţe şi-i spuse:

— Aţi vrut să-mi vorbiţi, sunt gata să vă ascult, sora mea.

— Doamnă, răspunse necunoscuta, am fost atât de fericită încât în orbirea mea am crezut poate, că nici Dumnezeu n-ar fi putut să-mi distrugă această fericire. Astăzi, Dumnezeu a suflat pe deasupra; am nevoie să plâng; am nevoie să mă căiesc. Am venit să vă cer adăpost pentru ca suspinele mele să fie înăbuşite de zidurile groase ale casei dumneavoastră, pentru ca lacrimile mele care-şi sapă şanţ pe obrajii mei să nu fie prilej de râs lumii; pentru ca Dumnezeu care mă caută, poate, veselă în mijlocul serbărilor să mă găsească nenorocită, retrasă într-un sfânt lăcaş, rugându-mă la picioarele altarului.

— Sufletul dumneavoastră este foarte rănit, văd şi înţeleg pentru că şi eu ştiu ce înseamnă să suferi, răspunse tânăra maică superioară; şi în această tulburare sufletul nu ştie prea bine să deosebească ceea ce este adevărat, de ceea ce doreşte. Dacă aveţi nevoie de linişte, dacă aveţi nevoie de umilire, dacă vă trebuie penitenţă, intraţi aici, sora mea, şi veţi suferi împreună cu noi; dar dacă aţi căuta un loc unde să se poată linişti inima prin suspine nestăpânite, unde să se poată scoate toate strigătele de disperare, unde să nu găsiţi priviri care să se aţintească asupra dumneavoastră, tristă victimă, oh! Doamnă, doamnă, spuse ea dând din cap, îndepărtaţi-vă, închideţi-vă în camera dumneavoastră, lumea vă va vedea mult mai puţin decât aţi putea fi văzută aici, iar tapiţeriile de pe pereţii oratorului dumneavoastră vă vor absorbi mult mai bine suspinele, decât scândurile din chiliile noastre.

Iar Dumnezeu vă va vedea oriunde veţi fi, numai dacă crima prea mare nu-l va fi făcut să-şi întoarcă privirea de la dumneavoastră.

Necunoscuta ridică ochii şi la rândul ei privi cu uimire pe tânăra stareţă care îi vorbea astfel.

— Doamnă, spuse ea, nu trebuie ca toţi cei care suferă să vină la Dumnezeu iar casa dumneavoastră nu este oare un sfânt popas pe drumul spre cer?

— Sora mea, există numai un singur fel de a merge către Dumnezeu, răspunse călugăriţa antrenată de dispeare; ce regretaţi? După ce plângeţi? Ce cereţi? Lumea v-a jignit, prietenii v-au trădat, v-au lipsit banii, o durere trecătoare vă face să credeţi într-o durere veşnică? Nu-i aşa că acum suferiţi şi credeţi că veţi suferi mereu ca acum, după cum când se vede o rană deschisă, se crede că n-o să se închidă niciodată? Vă înşelaţi; orice rană care nu e mortală se vindecă şi, atunci, dacă veţi fi legată de noi, ar începe o altă suferinţă; numai că aceasta va fi cu adevărat reală şi veşnică, implacabilă, nemaipomenită; veţi revedea printr-o barieră de bronz lumea în care nu vă veţi mai putea întoarce şi atunci veţi blestema ziua când, în spatele dumneavoastră, s-a închis, pentru totdeauna, poarta acestui han sfânt, pe care l-aţi luat drept un popas în drumul spre cer. Ceea ce vă spun acum, poate nu este permis după legile noastre; eu nu sunt stareţă de prea multă vreme, ca să le cunosc mai bine, dar asta v-o spun după inima mea, pentru că văd ce se petrece în fiecare clipă, nu în. Mine, Doamne fereşte! Ci în jurul meu.

— Oh! Nu, nu strigă străina, lumea s-a terminat pentru mine; am pierdut tot ceea ce m-ar fi putut face să iubesc lumea; nu, doamnă, fiţi liniştită, n-o voi regreta niciodată. Oh! Sunt sigură… Sunt foarte sigură… Niciodată!

— Aşadar de ceea ce vă plângeţi este mai grav? În locul unei iluzii aţi pierdut o realitate? V-aţi despărţit pentru totdeauna de un soţ, de un copil, de… Un prieten? Oh! Atunci vă plâng cu adevărat, doamnă, căci înseamnă că inima dumneavoastră este străpunsă dintr-o parte în alta, durerea dumneavoastră nu se mai poate vindeca; veniţi, atunci, la noi, doamnă. Dumnezeu vă va consola, căci el va înlocui prin noi, care formăm o mare familie, o turmă al cărui păstor este el, vă va înlocui, zic, prietenii sau părinţii

pe care i-aţi pierdut şi, adăugă călugăriţa în şoaptă, dacă n-o să vă poată consola, ceea ce de asemenea este posibil, ei bine! Atunci vă va rămâne ca ultimă mângâiere să plângeţi împreună cu mine, căci eu am venit aici ca şi dumneavoastră, ca să găsesc consolarea, pe care încă n-am găsit-o.

— Vai! Strigă străina, ce vorbe mie-e dat să aud? În felul acesta se sprijină nenorociţii?

— Doamnă, spuse stareţa, întinzând mâna spre tânăra femeie ca pentru a îndepărta reproşul care i se făcuse, nu vorbiţi de nenorociri în faţa mea; nu ştiu cine sunteţi, nu ştiu ce vi s-a întâmplat, dar dumneavoastră nu cunoaşteţi adevărata nenorocire.

— Oh! Strigă necunoscuta cu un accent atât de dureros încât stareţa tresări, nu mă cunoaşteţi, doamnă, căci dacă m-aţi cunoaşte, nu mi-aţi vorbi aşa. De altfel dumneavoastră nu puteţi judeca gradul suferinţei mele, căci pentru asta ar fi trebuit să suferiţi ceea ce sufăr eu. Până atunci, adăpostiţi-mă, primiţi-mă, deschideţi-mi uşa casei lui Dumnezeu şi judecind după lacrimile şi jalea mea, după spaima mea din fiecare zi, o să vedeţi dacă sunt nenorocită cu adevărat.

— Dar, spuse stareţa, vă înţeleg, după accent, vă înţeleg după tânguire, că aţi pierdut pe bărbatul pe care-l iubiţi, nu-i aşa?

Străina oftă adânc şi-şi frânse mâinile.

— Oh! Da, da! Spuse ea.

— Ei bine! Pentru că vreţi, intraţi, dar vă previn, în cazul că şi dumneavoastră veţi suferi pe cât sufăr eu, că nu veţi găsi aici, în această mănăstire decât două ziduri mereu aceleaşi, necruţătoare care, în loc să ne îndrepte gândurile spre cer, unde ar trebui să se înalţe, vor ajunge mereu la pământ, de care veţi fi despărţită, căci nimic nu se stinge acolo unde circulă sângele, bate pulsul şi inima iubeşte; căci oricât credem noi că suntem izolate şi ascunse, morţii ne

cheamă din adâncul mormintelor lor. De ce părăsiţi locul în care sunt înmormântaţi morţii dumneavoastră?

— Pentru că tot ce am iubit pe lume este aici, răspunse necunoscuta, cu vocea sugrumată, aruncându-se la picioarele stareţei care o privea uluită. Acum când v-am spus secretul meu, sora mea, acum puteţi să vă daţi seama de durerea mea, maica mea. Vă rog în genunchi, îmi vedeţi lacrimile, acceptaţi sacrificiul pe care i-l fac lui Dumnezeu, sau mai curând acceptaţi favoarea pe care v-o solicit. Este înmormântat în biserica din Peyssac, lăsaţi-mă să plâng pe mormântul lui, este aici.

— Cine este aici? Ce mormânt? De cine vorbiţi? Ce vreţi să spuneţi? Strigă maica superioară femeii îngenunchiate, la care privea aproape cu groază.

— Când eram fericită, continuă pocăita atât de încet încât vocea abia i se auzea din cauza adierii vântului trecând printre ramuri, şi am fost foarte fericită, mi se spunea Nanon de Lartigues. Acum mă cunoaşteţi şi ştiţi ce vă implor.

Maica superioară sări în picioare de parcă ar fi împins-o un resort nevăzut şi cu ochii la cer, cu mâinile împreunate, rămase un moment mută şi palidă.

— Oh! Doamnă, vorbi ea, în cele din urmă, cu o voce în aparenţă destul de calmă, dar în care se simţea totuşi tremurul unei ultime emoţii. Oh! Doamnă, când îmi cereaţi să veniţi aici să plângeţi pe un mormânt, nici dumneavoastră nu mă cunoşteaţi pe mine. Nu ştiţi că am plătit cu libertatea mea, cu fericirea mea pe lumea aceasta, cu totate lacrimile inimii mele, trista bucurie pe care îmi cereţi să o împart cu dumneavoastră? Dumneavoastră sunteţi Nanon de Lartigues; pe vreme când aveam un nume, mie mi se spunea vicontesa de Cambes.

Nanon scoase un strigăt, se apropie de maica superioară îi ridică gluga sub care se ascundeau ochii stinşi ai călugăriţei şi-şi recunoscu rivala.

— Ea el murmură Nanon. Ea care era aşa de frumoasă când venise la Saint-Georges! Ah! Sărmana femeie!

Cu ochii aţintiţi asupra vicontesei, făcu un pas înapoi, dând mereu din cap.

— Oh! Strigă vicontesa, la rândul său, minată de satisfacţia care ne-o dă mândria că noi ştim să suferim mai mult şi mai bine decât alţii. Oh! Mi-aţi spus un cuvânt care mi-a făcut mult bine! Oh! Va să zică am suferit atât de mult încât sunt cumplit de schimbată; va să zică am plâns mult; va să zică eu sunt mai nenorocită decât dumneavoastră, pentru că dumneavoastră, dumneavoastră sunteţi încă frumoasă.

Şi vicontesa înălţă spre cer, de parcă l-ar fi căutat pe Canolles, ochii ei strălucind de prima rază de bucurie care se răsfrângea în ei în lumina de lună.

În genunchi, Nanon îşi ascunse faţa în mâini şi izbucni în hohot.

— Vai, doamnă! Spuse ea, nu ştiam cui mă adresez, pentru că de o lună nu ştiu nimic din tot ce s-a petrecut şi asta, desigur mi-a păstrat frumuseţea. Acum iată-mă; nu vreau nici pe departe să vă fac geloasă până şi în moarte; cer să fiu primită aici ca cea mai umilă dintre călugăriţe; veţi face din mine tot ce vreţi, veţi avea împotriva mea disciplina, carcera, „În pace”, dacă n-am să vă ascult cu supunere. Însă cel puţin, din când în când, adăugă ea cu tremur în glas, lăsaţi-mă să văd locul unde odihneşte omul pe care l-am iubit atât de mult, amândouă. Nu-i aşa?

Şi se prăvăli pe iarbă gâfiind şi fără putere.

Vicontesa nu răspunse; rezemată de trunchiul unui arţar de care se sprijinise ca să nu se prăbuşească, părea, şi ea, gata să-şi dea sfârşitul.

— Oh! Doamnă! Doamnă! Strigă Nanon, nu-mi răspundeţi, mă refuzaţi! Ei bine, o singură comoară îmi mai rămâne; poate, n-aveţi nimic de la el. Eu am ceva, ei bine, acceptaţi-mi cererea, ca această comoară să fie a dumneavoastră.

Şi scoţând de la piept un medalion mare, agăţat de un lanţ de aur, îl oferi doamnei de Cambes. Medalionul rămase

deschis în mâna lui Nanon de Lartigues.

Claire scoase un strigăt şi se repezi la relicvă, sărutând şuviţa de păr cu atâta înfocare încât se părea că tot sufletul îi ajunsese pe buze ca să participe şi el la acest sărut.

— Ei bine! Spuse Nanon, continuând să rămână în genunchi şi înăbuşindu-se, credeţi că aţi suferit vreodată mai mult decât sufăr eu în clipele astea?

— Oh! Luaţi-l, doamnă, spuse vicontesă de Cambes, ridicând-o şi curpinzând-o în braţe, vino, vino, soră, căci vă iubesc mai mult decât orice pe lume, de când ai împărţit cu mine această comoară.

Şi aplecându-se spre Nanon, o ridică cu blândeţe şi atinse cu buzele ei arse, obrazul celei care îi fusese rivală.

— Oh! Veţi fi cu adevărat sora şi prietena mea, spuse ea. Da, da, vom trăi şi vom muţi împreună vorbind de el şi rugându-ne pentru el. Veniţi, veniţi, aveţi dreptate, doarme aproape de aici, în biserica noastră: este singura favoare pe care am putut s-o obţin de la acea căreia i-am consacrat toată viaţa. Dumnezeu s-o ierte!

Cu aceste cuvinte, Claire o luă de mână pe Nanon de Lartigues, şi uşor, atât de uşor încât părea că abia ating iarba, se apropiară de păduricea de tei şi de brazi în spatele căreia era ascunsă biserica.

Vicontesa o conduse pe Nanon la o capelă în mijlocul căreia se ridica, cu câteva degete deasupra podelei, o simplă piatră, pe care era gravată o cruce.

Fără să spună un cuvânt, doamna de Cambes se mulţumi să întindă mâna spre piatră.

Nanon îngenunchie şi sărută marmora. Doamna de Cambes se sprijini de altar sărutând bucla din medalion. Una încerca să se obişnuiască de pe acum cu moartea, cealaltă încerca să-şi amintească pentru ultima dată de viaţă.

Un sfert de oră mai târziu, cele două femei se îndreptau spre casă. În afară de timpul pe care l-au folosit ca să se

roage, n-au întrerupt nici un moment tăcerea lor de moarte.

— Doamnă, spuse vicontesă, începând din momentul acesta aveţi chilia dumneavoastră în această mănăstire; o vreţi pe aceea care este lângă chilia mea? Vom fi mai aproape una de alta.

— Vă sunt adânc îndatorată, doamnă, spuse Nanon de Lartigues, pentru propunerea pe care mi-o faceţi şi o accept cu recunoştinţă, dar înainte de a părăsi lumea pentru totdeauna, permiteţi-mi să spun un ultim adio fratelui meu care mă aşteaptă la poartă şi care e şi el adânc îndurerat.

— Oh! Doamne! Spuse doamna de Cambes amintindu-şi, fără să vrea, că salvarea lui Cauvignac costase viaţa tovarăşului său de captivitate, duceţi-vă, sora mea, duceţi-vă.

Nanon ieşi.

FRATE ŞI SORĂ.

Nanon spuse adevărul, Cauvignac o aştepta, aşezat pe o piatră, alături de calul său pe care-l privea cu tristeţe, în timp ce calul însuşi, păscând iarba până unde îi permitea lungimea frâului, ridica din când în când capul, privindu-şi stăpânul cu ochii lui inteligenţi.

În faţa aventurierului trecea drumul plin de praf care, la vreo leghe mai departe, se pierdea într-o pădurice de ulmi, încât părea că porneşte de la mânăstire ca să se piardă în nemărginire.

S-ar fi putut spune, şi poate că aventurierul nostru se va fi gândit şi el, oricât de puţin înclinat ar fi fost spre filosofare, că aici era viaţa lumească, iar agitaţia ei Se stingea cu umilinţă în faţa acestei porţi peste care străjuia o cruce.

În adevăr, Cauvignac ajunsese la un asemenea grad de sensibilitate încât, pe bună dreptate, s-ar fi putut susţine că se gândea la asemenea lucruri.

Dar pentru o fire ca a lui, se uitase prea mult în această visare sentimentală. Îşi reaminti atunci de demnitatea lui de

bărbat, şi-i păru rău că dăduse dovadă de atâta slăbiciune.

— Cum adică eu care sunt superior, ca inteligenţă, tuturor acestor oameni inimoşi, să nu le pot fi egal măcar ca inimă sau mai degrabă în cusururile inimii? Ce dracu! Richon, a murit, e adevărat! Canolles a murit şi el, şi asta e adevărat, dar eu trăiesc şi după mine, aceasta mi se pare că este lucru cel mai important.

Da, însă tocmai pentru că trăiesc, gândesc şi gândind îmi aduc aminte şi amintindu-mi sunt trist. Bietul Richon! Un căpitan atât de viteaz! Bietul Canolles! Un gentilom atât de frumos! Spânzuraţi amândoi şi asta, mii de tunete! Din cauza mea, din cauza lui Roland Cauvignac; of! E foarte trist, mă înăbuş.

Fără să mai ţin seama că sora mea, care n-a prea avut ocazia să se laude de multe ori cu mine, neavând acum nici un motiv să mă mai menajeze, după moartea lui Canolles şi după ce a făcut prostia să o rupă cu domnul d'Epernon; fără să mai pun la socoteală că sora mea trebuie să fie supărată de moarte pe mine şi că de îndată ce o să aibă un moment liber, o să profite de el ca să mă dezmoştenească din timpul vieţii.

În asta constă adevărul meu ghinion şi nu în amintirile astea afurisite care se ţin scai de mine. Canolles, Richon, Richon, Canolles, ei şi? N-am văzut eu sute de oameni murind şi ce, ei nu erau tot oameni? Oh! Mi-e indiferent, pe onoarea mea, sunt momente când cred că-mi pare rău că n-am fost şi eu spânzurat împreună cu el, măcar aş fi fost ucis într-o companie de calitate, pe când aşa cine ştie în ce tovărăşie voi muri?

În momentul acela, clopotul mânăstirii bătu ora şapte; zgomotul acesta îl trezi pe Cauvignac la relitate; iar clopotul îi aminti că sora lui îi spusese s-o aştepte până la ora şapte iar clopotul îi amintea acum că Nanon trebuie să apară dintr-un moment în altul, iar el trebuie să-şi joace jolul de consolator până la capăt.

În adevăr, poarta se deschise şi Nanon apăru. Străbătu curtea aceea în care ar fi putut aştepta şi Cauvignac, dacă ar fi vrut, pentru că acolo li se permitea şi străinilor să pătrundă, fiind un loc, nu complet profan, dar nici sacru.

Însă aventurierul refuzase să pătrundă până acolo, spunând că vecinătatea mănăstirilor şi mai ales a mănăstirilor de maici îi dădeau gânduri urâte, aşa că preferase să aştepte în drum, în faţa porţii.

La zgomotul paşilor care făceau să scârţie nisipul sub ei, Cauvignac se întoarse şi o zării pe Nanon, de care îl despărţea doar grilajul porţii.

— Ah! Spuse el cu un suspin adânc, iată-te, în sfârşit, surioară dragă. Când văd porţile astea nefericite că se închid în urma vreunei biete femei, parcă aş vedea aşezându-se lespedea pe mormântul unei moarte şi de aceea nu mă aştept s-o mai văd decât ori în rasa de călugăriţă novice, ori înfăşurată în giulgiul morţii.

Nanon surâse trist.

— Bine! Spuse Cauvignac, nu mai plângi şi asta e ceva.

— E adevărat, spuse Nanon, nu mai pot să plâng.

— Dar poţi să mai surâzi, cu atât mai bine. Cu voia dumitale o să plecăm, nu-i aşa? Nu ştiu cum se face, dar locul acesta îmi inspiră tot felul de gânduri.

— Salvatoare? Întrebă Nanon.

— Salvatoare? Crezi? Bine. Să nu mai vorbim despre asta; sunt fericit că socoteşti gândurile acestea aşa cum ai spus; cred că ţi-ai făcut o provizie serioasă, dragă soră, şi n-ai să mai ai multă vreme nevoie să vii să mai iei.

Nanon nu-i răspunse, se gândea.

— Printre aceste gânduri salvatoare, spuse Cauvignac, îndrăznind o întrebare, sper că ai cuprins şi uitarea insultelor, nu?

— Am cuprins uitarea, sau cel puţin iertarea.

— Mi-ar fi plăcut mai mult uitarea, dar n-are importanţă; nu trebuie să fim prea exigenţi când suntem într-o situaţie

proastă. Ai să-mi ierţi necazurile pe care ţi le-am făcut, surioară.

— Ţi le-am iertat, răspunse Nanon.

— Ah! Asta mă bucură, spuse Cauvignac, aşadar de acum încolo n-ai să te mai uiţi la mine cu silă?

— Nu numai fără silă, dar chiar cu plăcere.

— Cu plăcere?

— Da, prietene.

— Eu, prietenul tău? Ei bine, Nanon, iată un nume care îmi face plăcere, mai cu seamă că mi-l dai din obligaţie, cum eşti obligată să mă numeşti fratele tău, aşadar îmi îngădui să stau în apropierea ta?

— Oh! Nu am spus asta, răspunse Nanon, sunt situaţii imposibile pe care trebuie să le respectăm amândoi.

— Înţeleg, spuse Cauvignac cu un oftat mai adânc decât primul. Exilat! Mă exilezi, nu-i aşa? N-am să te mai văd. Ei bine, chiar dacă faptul de a nu te mai vedea mă îndurerează mult, ştiu că merit asta, Nanon, pe onoarea mea, şi m-am condamnat singur. De altfel, ce să mai caut în Franţa, când s-a făcut pace, când Guyana ei pacificată, când regina şi doammna de Condé vor redeveni cele mai bune prietene din lume? Or eu nu mă încânt cu ideea să cred că sunt în bune graţii ale unuia sau alteia din cele două prinţese. Cel mai bun lucru pe care îl am de făcut, este să mă exilez, aşa cum spui tu; aşadar, surioară spune-i adio acestui veşnic călător. E război în Africa; domnul de Beaufort se duce să se lupte cu necredincioşii, am să plec cu el. Deşi, ca să-ţi spun drept, mi se pare că necredincioşii au o sută de ori mai multă dreptate decât credincioşii; dar n-are nici o importanţă, asta este treaba regilor şi nu a noastră. Acolo poţi fi ucis, asta-mi trebuie. Şi mă voi duce, ai să mă urăşti mai puţin când ai să mă şti mort.

Nanon, care tot timpul acestui flux de cuvinte ascultase cu capul aplecat, îşi ridică ochii mari către Cauvignac.

— Este adevărat? Întrebă ea.

— Ce anume?

— La ce te gândeşti, dragă frate.

Cauvignac se lăsase furat de discursul său ca un om care lipsit de o sensibilitate adevărată, se înfierbântă în mod obişnuit la zăngănitul propriilor sale cuvinte: întrebare lui Nanon îl trezi la realitate. Şi atunci o întrebă chiar el ca să vadă dacă trebuia să cadă din această afectare în vreo situaţie mai prozaică.

— Ei bine, da, surioară dragă, jur, pe ce? Nu ştiu. Dar, uite, jur pe cuvântul lui Cauvignac că sunt foarte trist şi de nenorocit de la moartea lui Richon şi mai ales de la… În sfârşit uite, adineaori, stând pe piatra asta, îmi făceam fel de fel de gânduri ca să-mi oţelesc inima, pe care n-am auzit-o vorbind până acum şi care a început acum nu numai să bată, dar, să vorbească, să strige, să piângă. Spune-mi, Nanon, astea sunt ceea ce se cheamă remuşcări?

Strigătul, acesta fu atât de dureros, cu toată sălbăticia caraghioasă cu care fusese spus, încât Nanon îşi dădu seama că venea din adâncul sufletului.

— Da, spuse ea, astea sunt remuşcări, dar eşti mai bun decât aş fi crezut.

— Ei bine! Spuse Cauvignac, dacă e vorba că sunt remuşcări, am să plec în tabără la Gigery. Ai să-mi dai ceva pentru drum> şi pentru echipament, nu-i aşa surioară? Aş putea să iau şi necazurile tale cu mine?

— Na-ai să pleci nicăieri, prietene, răspunse Nanon, iar de acum încolo ai să trăieşti în belşugul pe care ţi-l rezervă un destin binevoitor. De vreo zece ani lupţi cu mizeria, fără să mai vorbesc de pericolele prin care ai trecut şi care sunt fireşti în viaţa unui soldat; de data asta ai câştigat viaţa pe care un altul a pierdut-o. Dumnezeu a vrut să trăieşti şi dorinţa mea, de acord cu această voinţă, este să trăieşti fericit chiar de azi înainte.

— Ce spui, surioară dragă? Întrebă Cauvignac, ce vrei să spui cu asta?

— Vreau să spun că ai să te duci la casa mea din Libourne, înainte de a fi prădată. Ai să găseşti acolo, într-un dulap

secret din spatele oglinzii de Veneţia…
— În dulapul secret? Întrebă Cauvignac.
— Da, îl ştii, nu-i aşa? Întrebă Nanon cu un surâs abia schiţat, n-ai luat din acest dulap cele două sute de pistoli, luna trecută?
— Nanon, crede-mă că aş fi putut lua mai mult dacă aş fi vrut, căci dulapul acela era plin de aur, dar n-am luat decât numai suma de care avusesem nevoie.
— Este adevărat, spuse Nanon şi, dacă asta poate să te scuze în proprii dumitale ochi, mă grăbesc s-o afirm.
Cauvignac roşi şi-şi coborî privirea.
— Oh, Doamne! Spuse Nanon, să nu ne mai gândim la asta, ştii bine că te iert.
— Dovada? Spuse Cauvignac.
— Dovada? Iat-o! Te vei duce la Libourne, vei deschide dulapul acela şi vei găsi acolo tot ce am mai putut strânge din toată averea mea: douăzeci de mii de scuzi de aur.
— Ce să fac cu ei?
— Ia-i.
— Dar cui îi destinezi aceşti douăzeci de mii de scuzi?
— Ţie, fratele meu, este tot ce mai am, căci după cum ştii, când l-am părăsit pe domnul d'Epernon, necerând nimic pentru mine, casele şi pământurile mi-au fost eonfiscate.
— Ce spui, dragă soră? Strigă Cauvignac încremenit, ce-ţi trece prin minte?
— Ceea ce ţi-am spus, Roland, să iei pentru tine cei douăzeci de mii de scuzi.
— Să-i iau eu? Şi tu?
— Eu n-am nevoie de aceşti bani.
— Ah, da, înţeleg, mai ai şi alţii, foarte bine. Însă suma este enormă, surioară, gândeşte-te, e prea mult pentru mine, cel puţin dintr-o dată.
— Nu mai am alţi bani, îmi opresc doar bijuteriile. Aş fi vrut să ţi le dau şi pe astea, dar ele constituie zestrea mea ca să intru în această mănăstire.
Cauvignac surprins, sări ca ars.

— În mănăstirea aceasta! Strigă el; tu, sora mea, vrei să intri ia mănăstire?

— Da, prietene.

— Ah! În numele cerului, nu face aşa ceva, surioară. Mănăstirea! Nu ştii cât de plicticos este acolo. Îţi spun eu, ea am fost la seminar şi ştiu. Mănăstirea! Nanon, să nu faci una ca asta, ai să mori.

— Aşa şi sper, spuse Nanon.

— Soră dragă, cu preţul acesta nu vreau banii tăi, mă înţelegi. Cordieu m-ar arde.

— Roland, adăugă Nanon, nu intru aici ca să te îmbogăţeşti tu, ci ca să mă fac fericită.

— Oh! Asta e nebunie, spuse Cauvignac, sunt fratele tău, Nanon şi n-aş suporta asta.

— Inima mea este de mult aici, Roland, ce să facă trupul meu în altă parte.

— Este îngrozitor să te gândeşti la aşa ceva, spuse Cauvignac. Oh! Sora mea, buna mea Nanon, fle-ţi milă!

— Nici un cuvânt mai mult, Roland. Mă auzi? Banii sunt ai tăi, foloseşte-i cât mai bine, căci sărmana ta Nanon nu va mai putea să-ţi dea alţii, nici de voie, nici de nevoie.

— Dar ce ţi-am dat eu, ca să fii atât de bună cu mine?

— Singurul lucru pe care l-aş fi putut aştepta, singurul pe care mi l-aş fi dorit, cel mai mare dintre toate, acela pe care mi l-ai adus de la Bordeaux în seara în care a murit el şi eu n-am putut să mor.

— Ah! Da, spuse Cauvignac, îmi aduc aminte, bucla aceea de păr…

Aventurierul lăsă capul în pământ; simţea sub pleoape o senzaţie necunoscută de el până atunci.

Şi duse mâna la ochi.

— Altul ar plânge, spuse el, eu nu ştiu să plâng, dar în realitate sufăr tot atât de mult, dacă nu chiar mai mult.

— Adio, fratele meu, adăugă Nanon întinzând mâna tânărului bărbat.

— Nu, nu, nu! Spuse Cauvignac. N-am să-ţi spun niciodată adio, de bună voie. Teama te face să intri la mănăstire? Lasă! Vom părăsi Guyana, vom străbate lumea împreună. Şi eu port o săgeată înfiptă în inimă, şi o voi purta pretutindeni cu mine, iar durerea pe care mi-o lasă mă face să-ţi înţeleg mai bine durerea. Tu ai să-mi vorbeşti de el, eu am să-ţi vorbesc de Richon. Ai să plângi şi, poate, am să ajung să plâng şi eu; mi-ar face atât de bine. Ai vrea să ne'retragem într-un pustiu? Te voi sena cu tot respectul, căci eşti cu adevărat o fată sfântă. Vrei să mă călugăresc? Nu, n-aş putea, mărturisesc sincer. Însă nu intra nici tu la mănăstire, nu-mi spune aido!

— Adio, fratele meu!

— Vrei să rămân în Guyana, în ciuda bordelezilor, a gasconilor şi a întregii lumi? Compania mea nu o mai am, dar îi mai am pe Ferguzon, pe Barrabas şi pe Carrotel. Împreună, noi patru, vom putea face mult. Te vom păzi şi nici regina nu va fi mai bine păzită decât tine. Iar dacă totuşi ar ajunge cineva să se atingă de un fir de păr din capul tău, atunci vei putea spune: toţi patru au murit: „Requiescant în pace”.

— Adio, spuse ea.

Cauvignac se pregătea să răspundă cu alte noi rugăminţi, când se auzi zgomotul unei căleşti care venea pe drum.

Înaintea caleştii călărea un curier purtând livreaua reginei.

— Ce este asta? Întrebă Cauvignac întorcându-se spre drum, dar fără să lase mâna sorei sale care-i strângea mâna lui, printre zăbrelele porţii.

Caleaşca, aşa cum se obişnuia în vremea aceea, cu blazoanele masive şi cu panourile laterale deschise, era trasă de şase cai şi ducea opt persoane în jurul cărora se agita o întreagă lume de lachei şi de paji.

În urma caleştii venea garda şi curtezanii călări.

— Faceţi loc! Faceţi loc! Strigă curierul lovind cu biciul în calul lui Cauvignac, care sta, totuşi, deoparte, la marginea

drumului, plin de modestie.
Calul ţâşni, speriat.
— Ei! Prietene, strigă Cauvignac, lăsând mâna sorei sale, te rog, fii atent la ceea ce faci.
— Faceţi loc reginei! Striga curierul continuându-şi drumul.
— Regina! Ah! Drace! Spuse Cauvignac, n-o să am vreo neplăcere şi din partea asta.
Şi se lipi cât mai aproape de perete, ţinând calul de frâu.
În momentul acela se rupse un şleau iar vizitiul cu o zmucitură puternică forţă caii să se oprească.
— Ce s-a intimpiat, se auzi o voce care se distingea printr-un puternic accent italian, şi de ce te-ai oprit?
— S-a rupt un şleau, monseniore, răspunse vizitiul.
— Deschideţi, deschideţi! Strigă aceeaşi voce.
Doi lachei se repeziră, deschiseră portiera, dar înainte de a fi coborât scăriţa, omul cu accent italian se şi coborâse.
— Ah! Ah! Il signor Mazarin, spuse Cauvignac, mi se pare că nu s-a lăsat rugat ca să coboare primul.
După el coborî regina.
După regină, domnul de La Rochefoucauld.
Cauvignac se frecă la ochi.
După domnul de La Rochefoucauld, domnul d'Epernon.
— Ah! Ah! Spuse aventurierul, de ce nu a fost spânzurat cumnatul acesta în locul celuilalt?
După domnul d'Epernon, domnul de La Meilleraye.
După domnul de La Meilleraye, ducele de Bouillon.
Apoi două doamne de onoare.
— Auzisem eu că nu se mai luptă intre ei, dar nu ştiam că s-au împăcat aşa de bine.
— Domnilor, spuse regina, în loc de a aştepta aici până se repară şleaul, n-aţi vrea să facem câţiva paşi pe jos? E atât de frumos şi aerul de seară este atât de proaspăt.
— La ordinul majestăţii voastre, spuse domnul de La Rochefoucauld, înclinându-se.

— Veniţi lângă mine, duce, îmi veţi spune câteva din frumoasele dumneavoastră maxime. Trebuie să fi scris multe, de când nu ne-am mai văzut.

— Daţi-mi braţul dumneavoastră, duce, se adresă Mazarin domnului de Bouillon, ştiu că suferiţi de gută.

Domnul d'Epernon şi domnul de La Meilleraye veneau îu urmă vorbind cu cele două doamne de onoare.

Toată lumea aceasta râdea şi se veselea în razele călduţe ale soarelui gata să apună, asemeni unui grup de prieteni reuniţi la o serbare.

— Mai e mult de aici până la Bourcy? Întrebă regina; dumneavoastră, domnule de La Rochefoucauld puteţi să-mi spuneţi, pentru că aţi studiat regiunea.

— Trei leghe, doamnă, ajungem cu siguranţă înainte de nouă.

— Foarte bine, iar mâine vă duceţi dis de dimineaţă s-o anunţaţi pe scumpa noastră vară, doamna de Condé, că vom fi fericiţi să o vedem.

— Majestatea voastră, spuse ducele d'Epernon vede pe călăreţul acela frumos care a întors faţa spre zid şi a observat şi pe doamna aceea care era la gard şi a fugit când ne-a văzut coborând din trăsură?

— Da, spuse regina, am văzut totul. Se pare că se distrează foarte plăcut la mănăstirea Sainte-Radegonde de Peyssac.

În momentul acela, trăsura reparată plecă în trapul cailor ca să-i ajungă din urmă pe iluştrii călători care între timp ajunseră la vreo douăzeci de paşi dincolo de mănăstire.

— Haideţi, domnilor, să nu ne obosim spuse regina, ştiţi că regele ne oferă muzică astă seară.

Şi toţi se urcară în trăsură iar hohotele lor de râs se pierdură curând în zgomotul roţilor.

Cauvignac, uimit de contrastul groaznic dintre veselia zgomotoasă care trecea gălăgioasă, prin faţa acestei dureri mute, închisă între zidurile mănăstirii, îi privi cum se

depărtează. Apoi când îi pierdu din vedere îşi zise în sinea lui.

„Mi-e indiferent, dar sunt mulţumit că ştiu un lucru şi anume că oricât de rău aş fi, sânl oameni încă mult mai răi decât mine, şi pe Sfânta Maria, am să încerc să nu existe persoană care să se poată compara cu mine. Acum că sunt bogat, îmi va fi uşor”.

Şi se întoarse spre grilajul porţii ca să-şi ia rămas bun de la Nanon. Dar după cum am spus, Nanon dispăruse.

Oftând, încălecă, aruncă o ultimă privire spre mănăstire şi porni în galop spre Libourne, în direcţia opusă în care dispăruse trăsura cu ilustrele personaje care au jucat un rol important în povestirea noastră.

Poate le vom mai întâlni cândva; fiindcă această pretinsă pace, slab cimentată prin sângele lui Richon şi al lui Canolles, nu era, în realitate, decât o suspendare temporară de arme, căci războiul femeilor încă nu se sfârşise.

SFÂRŞIT

1 Orgon – tipul omului încăpăţânat, care nu vrea să cedeze nici în faţa evidenţei. Personaj principal în „Tartuffe” de Moliere.

2 Geronte – personaj ridiculizat de Moliere, desemnând întotdeauna un bătrân slab şi credul.